

SPRAWOZDANIA
KOMISYI JĘZYKOWÉJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

Tom III.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO,
pod zarządem Ign. Stelcia.
1884.

147/2

SPRAWOZDANIA
KOMISYI JĘZYKOWEJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

Tom III.

KRAKÓW.
W Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego
pod zarządem Ignacego Stelcna

1884.

293
36

29306.3

II

Pol. Akad. Um. / Kraków 17. IV 36

Tom 2.3.

1421

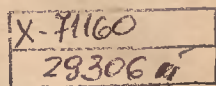
X-71160
29306 11

T.3

Spis rzeczy.

	Str.
1. Wykaz form przypadkowych zawartych w zabytku języka polskiego z wieku XV. pod tyt.: „Glossa super epistolas per annum dominicales“, wydanym przez Dra Wł. Wisłockiego opracował Roman Zawiliński	1
2. Wykaz form przypadkowych w książeczce Nawojki opracował Jan Hanusz	20
3. Wykaz form przypadkowych zawartych w kilku mniejszych zabytkach języka polskiego z wieku XV. opr. Jan Hanusz	58
4. Dwa przyczynki do starożytnego słownictwa polskiego podał Teodor Wierzbowski	66
5. Modlitewnik siostry Konstancyi z r. 1527 wydał Dr. Wł. Wisłocki	73
6. Roty przysięg krakowskich z lat 1399—1418 zebrał Bolesław Ulanowski	185
7. Żywot ojca Amandusa (bł. Henr. Suso zakonu ś. Dominika) z kodeksu XVI w. wydał X. Ignacy Polkowski	198
8. Kilka aktów polskich z archiwum krajowego w Krakowie podał Bol. Ulanowski	332
9. Cennik wydany dla rzemieślników miasta Książa przez Piotra Kmity, wojewodę krakowskiego w r. 1538 podał. Bol. Ulanowski	350
10. Spis wyrazów podhalskich podał August Wrześniowski	361
11. Archaizmy w języku Jana Kochanowskiego zebrał i opracował Gustaw Blatt	376
12. Materyjały do morfologii języka polskiego z początku XV wieku, na podstawie zapisków sądowych w Księdzeziemi Czerskiej; zebrał i opracował Gustaw Blatt	401
13. Instrumentalisi Locativus Pluralis deklinacyi rzeczownikowej w dziele Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 roku; opracował Bolesław Szomek	435

T.3

Wykaz form przypadkowych

zawartych w zabytku języka polskiego z wieku XV.
pod tyt.: „*Glossa super epistolas per annum dominicales*“,
wydanym przez Dra WŁ. WISŁOCKIEGO.

(Sprawozdania Komisji językowej Ak. Um. T. I. 1880).

opracował
Roman Zawiliński.

(Liczby przy formach przypadkowych umieszczone oznaczają perykopy tekstu w wydaniu Dra WISŁOCKIEGO; liczby w nawiasie podają wielokrotność formy w perykopie).

I. Deklinacja rzeczownikowa.

§. 1. *Singularis Nominativus. Temata na -a masc. Na końcu znajduje się spółgłoska twarda*: człowiek 3, 12, 13, 19, 32 (2 r.); człowiek 29; człek 37; grzek 3; yazyk 19; zwyąk 27; zwyęk 27; młodzonek (*heres parvulus*) 5; uzythek 25, 37; przeczywnyk 31; bog 3, 13, 19 (2 r.); boog 2 (2 r.), 38; duch 36, 38, 45; grzech 16 (2 r.), 42; szluch 32; pochop 34; gnyew 33; klengoth (? *testimonium dei*), 21; zywoth 30, 35; szlad 22; zaclad 11; wyatr 27; zakal 34; schum 27 (2 r.); pan 2 (2 r.), 3, 28; krzesczyaan 12; zwon 13; czas 14; raz 34; wsdraz (forma, imago) 1; wzdraaz 51.

Imiona własne: Luciper 19; Pawel 12; Adam 19; Cristus 19, 34 (2 r.); Jesus 19.

Wzdłużone samogłoski napotykamy przeto przed dźwięcznym g: boog, przed dźwięcznym z: wzraaz; przed nosowym n: krzeseczyaan.

§. 2. *Temata na -ja mascul.* Końcówkami są spółgłoski miękkie: oczecz 19; szluchacz 25; wypowiedacz 30; zaltarz 48; szapyerz 21; zal 12; msczyczel 15; Isayaasch 2.

§. 3. *Temata na -a neutra.* Po twardych spółgłoskach końcówką jest o: krzeszczyanstwo 25; lakomstwo 16 (2 r.); nabozenstwo 25 (2 r.); oczeczowstwo 44; wolenstwo 23; stadło 14.

§. 4. *Temata na -ja neutra.* Po j resp. zmiękczonej spółgłosce końcówką jest e: myloserdze 7, 13; szyercze 44; dzecowanye 16; nyepokalanje 25; obczowane 23; oczekawanye 42; offyerowane 16; polayanye 42; przykaszanye 9, 15; przyrownanye 51; szkonanye 35, 51; wolanye 16; wydanye 16; wysnanye 2; zagnywanye 42; broye-nye 23; obyawyenyne 38; pokolenye 2; popelnienye 5, 35; potępye-nye 51; przemienienye 24; przyrodzenie 32; rosumyenye 2; rostargnyenye 42; stworzenie 32; wyobrazenie 51; wzyawyenyne 7; zaczmyenye 24; zaloszenie 44; zapadnyenye 51; zlomyonye 12.

§. 5. *Temata na -a feminina:* chawala 3; chwala 2, 51; gądzba 48; lasska 29, 44; laszka 26, 29; mowa 16; nyeczystota 42; otplata 3; pobuthka 12; pokussa 37; prawda 2; szczodroba 42; stopa 22; szlvzba 42; vmowa 42.

Męskie: starosta 12.

§. 6. *Temata na -jā feminina:* maczycza 2; obyethnyczą 2; pracza 12; vola 48; wola 15; bracza 23, używane jako *collectivum* w zastępstwie plur. od sg. nom. brat. Tu należą masculina: męszoboycza 30; naszladowcza 51; przywyąsza 25.

§. 7. *Temata męskie pierwot. na -i:* dzen 14; ogyen 27.

Temata żeńskie pierw. na -i: czanszcz 6; dobrocz 29, 42; kaszn 9; myedz 13; mocz (moc) 19; smyerz 35; szmyerez 35; zamyesz (zamiesz, od zamieszać, zacząć np. ciasto) 20; boyezlywoszcz 33; chybkoszcz 25; czwynoszcz 12; czyrpedlywoszcz 42; czyrpyedlywoszcz 10; dlugoszcz 44; falschiwoszcz 22; głąbokoszcz 44; gysznoszcz (jisność, „essencia”) 12; klamlywoszcz 16; llsczywoszcz 22; luboszcz 37; luthoszcz 7; lutoszcz 10, 42; myloszcz 33, 29, 13; nyewyadomoszcz 23; opwytoszcz 42; potrzebyznoszcz 30; przelyznoszcz 26; przygemnoszcz 7; pylnoszcz 12; radoszcz 32; szlawathnoszcz 14; szmyslnoszcz 42; szprosznosc 16; szchyrokoszcz 44; vmyernoszcz 42, 10; wdzącznoszcz 16; wolnoszcz 32; wstawycznoszcz (ustawiczność) 12; wyadomoszcz 13; wylgoszcz 26; wyszkoszcz 44; zaszroszcz 42.

§. 8. *Temata na -u masc.:* syn 5; dom 27.

§. 9. *Temata spółgłoskowe. Temata na -en męskie:* korzeen 2.

Temata na -es nijakie: czalo 42, 45, 51.

§. 10. *Genetivus sing. Temata męskie pierw. na -a.* Z końcówką pierwotną -a: angyola (anioła) 37; boga 2, 16, 19, 34; bogą 2; od boga 12, 23, 26; booga 29; brata 9; czlowyeka 32; ducha

32. 38 (2 r.); 43 (2 r.); 45; ducha 2; dweha 36; luda w zwrocie: w roz-targnyenyv luda 14; i: starosta ludą 12; oszla 9; pana 1, 19, 22; poszla (posła) 9; zywota 12; zywotha 34; zywothą 2.

W funkcji *accusativu*: boga 7, 9 (2 r.); czlowyeka 12; du-cha 44; pana 15, 45; zywota 30; przes proroka 2.

Kryśka przy a (a) w końcówce *imion*: boga, ducha, luda, zy-wothą, proroka, jest omyłką pisarza. Długie o (oo) *nominativu* boog zjawia się i tu jeszcze w jednym przykładzie.

Z końcówką -u: czasu 14, 32; czasv 5; czassu 35; czaszv 48; z gnyew (z gniewu) 13; grzechv 9, 22, 34, 43; od grzechv 8, 15, 22, 34; przez grzechv 22; z grzechv 34 (2 r.); oblokv 11; podług rosumv 42; szandv 3; szmyechu 16; vmyszu 33; wrzędv 6; wrzędu 7, 9; zakonv 12, 13; nyestatkv 9; vczynkv 33, 43.

Jezus ma *gen.* Jezu: Jesu Crista 1; podług navky Yesu Crysto-wey 2; przez moc Geszu Cristvszową 32. *Obok tego mamy formę Jezusa*: od Yezussa 38; przez pana Jezvsza 15. *Christus ma gen. Christusa*: podług Cristusza 22; nasladownyczy Cristussa 42; *obok Christa*: Jesu Crista 1; prze pana Crista 45.

§. 11. A *zaty*m: *Końcówka -a znajduje się*:

a) w wyrazach oznaczających pojęcie osobistości: angyola, boga, brata, czlowyeka, ducha, luda, pana, poszla, proroka, Crista, Cristu-sza, Yezussa;

b) w *imionach zwierząt*: oszla;

c) w wyrazach oznaczających pojęcia umysłowe: zywota.

Końcówkę zaś -u mają:

a) wyrazy oznaczające władze i stan umysłu i duszy: z gnyew, grzechv, podług rosumv, szandv, szmyechu, vmyszu, nyestatkv, vczynkv, wrzędu, zakonv;

b) wyrazy oznaczające czas: czassv;

c) nazwy zjawisk w przyrodzie: oblokv.

Ze stanowiska *fonetycznego* trudno postawić jakiegokolwiek *prawi-dło*; widzimy bowiem, że z tą spółgłoską temata mają różne koń-cówki.

§. 12. *Temata na -ja masc. Z końcówką -a*: conya (konia) 10; krzysza 22; pokoya 45; konecza 13; oczcza 19; otcza 25, 29, 34; otczą 2; tworeza 9; nyeprzyaczela 16.

W funkcji *accusat.*: ysze mnye sądzycze jako nyewernego szcha-farza 3; oczcza, mylvy oczcza 9.

Z końcówką -u: ze wschego rodzajv 27.

Temata na -i musc. podług analogiji tematów na -ja: dnya szą-dnego 31.

§. 13. *Temata na -a neutra mają końcówkę -a*: bostwa 19; czlowyecenstwa 19; nyedowyarstwa 16; obloystwa 42; od pogan-stwa 12; pyanstwa 42; rozspaczstwa 16; zwolenstwa 25; bractwa 33; dzyedzyczstwa 52; prorocztwa 13; szwadeczstwa 9; podług uwlocz-twa 12.

§. 14. *Temata na -ja neutra mają końcówkę -a:* lycz 51, sercza 48; szercza 12, 45; szyercza 3; morza 12; s myloserdzą 2; s powyetrza 27; z pycz 1; sz wesela 2; wessela 48; wyeszela 2; z gedzenia 1; nawyedzena 23, 31; obyawyenya 32; oczekawanya 44; odkupyenya 32; odszlonyenya 32; oszadzana 32; pogorschenya 14; pokolenya 12; podług poloszeny 7; dla przeszrzzenya 34; z przeszladowenya 12; dla przewyczaszzenya 16; przesz przezstanya 12; rzadzienya 51; bez schemranya 26; stworzenya 13; vznanya 52; weszwanya 45; podług wstawyenya 34; wydzenya 12; wylanya 12; wyzwolenya 32; wuczalowanya 16; szbawyenya 9; zbawyenya 14; zmyenienya 32.

§. 15. *Temata na -a feminina mają y, i:* chwali 2; chwały 7, 30, 32; chawaly 43; cznothy 26; lasky 6, 7, 26; laszky 13, 30; mowy 2; navy 2; odplati 35; pokvssy 37; pomsti 42; pomsty 13; podług prawdy 2; od prawdy 25; szlugy 19; od szluby 32; od szlvzby 32; zluszby 7; szony 9; prze troszky 44; vyary 6; wyary 7.

§. 16. *Temata na -ja feminina mają końcówkę -e (stsl. a):* wasze dusche 6; ktoreykole dusche 15; s teytho maczycze 2; w gednosczy nadzege 45; z przydcze (*per ignoranciam*) 43; szwyatęy troycze a tagemnycze nyewymowney 12; zyemye obyeczany 37. *Obok tego spotykamy już formy analogiczne do tematów na -a z końcówką -y:* duszy 9; waszey braczy 31, a nawet do adiect. fem. dekl. złożonej z końcówką -ey: zlomyonye lodzey 12; s dobrej przydczey (*przygody*) 7; z woley 32; vznanye wolyey 52.

§. 17. *Temata na -i feminina mają końcówkę -i:* czezy 13; dobroczy 23; korysчы (*korzyści*) 9; podług mocy 44, 51, 52; myszly 48; dla nyemoczy 35; od Wyelkyey noczy 27; rzeczy 13; szmerczy 34; do szmyerczy 19; szmyerczy 30, 34; z gorączosczy 12; ysznosczy 19; z krechcosczy 43; lsczywosczy 7, 33; mylosczy 13, 33; przesz obludnosczy 7; pelnosczy 44; przesz przykrosczy 42; s przykrosczy 12; proznosczy 32; rownosczy 34; slosczy (*złości*) 7; sprawyedlywosczy 14; z sprawyedlywosczy 13; od sprawyedlywosczy 25; swyatosczy 7; szyemnosczy 51; szlosczy 35; s zlosczy 13; vmernosczy 42; vnyznosczy 51; wyelmoznosczy 51. *Końcówka ta jak widzimy jest konsekwentnie wyrażana przez y, gdzie my dziś i piszemy.*

§. 18. *Temata pierw. na -u. Z tych tematów męskich syn odmienia się zupełnie podług analogiji tem. na -a masc.: syna 52; szyna 52 (2 r.); v szyna 25. Tylko wół ma formę: wolu 9 i pół zachowało pierwotny genet. w wyrażeniu przysłówkowym: spolv 10, 16, 26, 48.*

§. 19. *Temata na -s neutra poszły podług analogiji tematów na -a: czala 12, 19, 30, 32 (2 r.), 35, 43; czyala 35, 36, 43; z nyeba 27.*

Temata na -n neutra. jimię stsl. имя gen. имени pomieszało się z subst. verb. имение gen. именина; oba bowiem i jimię i ji-

mienie mają w naszym zabytku *genet.* jimienia: jimię: nye byerzy gymyenia boszego 9; nye prosz gymyenia 9; ymyenia 19 (2 r.); jimienie: nye cradny gymyenia czvdzgo 9; waszego gymyena po-zywa 12; acz rozdzelalbych wszythky gymyenia 13. *Plemię* (племѣ) *ma genet. plemienia:* z plemyenia Abramova 12.

§. 20. *Dativus singularis. Temata na -a masculina mają końcówkę -u:* offyerowały bogu 6; panw bogv 7; bogv luby 8; bogu 15; bogv oczczv 19, 29, 48; sze bogv rownacz 19; abysze zyli bogv 52; kv bogv 2, 13 (2 r.); ku bogv 45; dwchv 36; grzechv 34; kv grzechv 34, 43; panw bogv 7; gego pogrzebv 34; kv uzythkv 16; *obok analogicznej końcówki tematów na -u, -owi:* nyszadnemw czlowyekowy 8; grzechowy 34 (2 r.), 35; rospumowy 11; roszvmowy 36; kv Cristuszowy 25.

Temat na -ja mascul. otec ma końcówkę -u: ku bogv otczv 2; kv oczczv 44; bogv otczczv 48; bogv oczczv 19; oczczv lubą 29; król zaś końcówkę -owi: krolowy 23, w której to o nie przeszło na e jak w i innych tego czasu pomnikach.

Temata na -a neutra mają końcówkę -u: pyszmv wyerząc 16; kv balwanstwv 38; również i temata na -ja neutra: cu pomozenv 10; kv popelnyenyv 35; ku skaszenyv 11; stworzenyv 23; wyobrazenyv 37; sbawyenyv 48; ku zbawyenv 13

Temata na -ā femin. mają końcówkę ě (ѣ): kv chwale 32; balwanszkyey modlye 16; kv wascy navcze 48; kv wynye 15.

Z tematów na -ja fem. nie napotyamy tu żadnego, tylko męski tu należący a mieszczący w sobie pojęcie zbiorowości braciá (братѣ); końcówką -i: waszey braczy 31.

§. 21. *Temata na -i feminina mają końcówkę -i (ѣ):* kv czezy 2; cu szmerczy 50; kv czystoseczy 11; k nyeczystoseczy 12, 16; kv nyeczystoseczy 42; proznoseczy 32; sprawyedlywosci 35; swyąthoseczy 51; kv vmyernoseczy 6; ku zloseczy 23.

§. 22. *Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s neutr. ciało ma końcówkę analog. do tem. na -a:* czalu 51.

Z tematów na -n spotykamy jimię: gymyenyevy chwala 2; z końcówką -evi.

§. 23. *Accusativus singularis. Temata na a- masc. kończą się na spółgłoskę, podobnie jak w nominativie:* nad szmak 16; na vzytek 7; macze vzytek 35; na vszytek 6; na wszytek (*użytek*) 7; nyedostatek czyrpyący 14; prze bog 26; za ... grzech 25, 34; grzech 23, 38; prze grzech Adamow 32; o grzech 32; wpada-jący w grzech 12; grzech czynily 35; przesz grzech 43; odpuszcza-jący sobye gnyev 10; zywoth 35; w zywoth 30; day boze szywoth 9; zachowacz rząd stadla 9; vrząd 14; owocz 35; wzał ... wdzięczny dar 26; przez dar 38; przez mur 12; na wyathr 11; v. czasz 31; odkupujący czassz 48; wyrzeczce kwasz 20; na wzdrasz 51.

Z tematów na -ja masc. mamy tylko jeden: myecze pokoy 8.

Temata na -a neutra mają acc. równy nominativowi: czczył święto 9; rządzycz bądźże poganstwo 2; posluschenstwo 36.

Toż samo temata na -ja neutra: w lycz 12; w myesce 12, i w wyrażeniu przysłówkowym: natemyesce 34; myloszerdze 13; prze myloszerdze 6; przez myloserdze 45; szercze 25; lakomstwo na ymyenye 16; lakomy na ymyenye 16; gymyenye (нмѣннѣ od нмѣти) 30; na oczyszczenie 34; odkvpyenye y odpuszczenie 52; na oszwyczenie 35; przykazanye 25, 35; szamnyenye (sumnienie) 3; sconanye 35; o szbawyenye 32; na szkonanye 35; wstawyenye 25; wrąganye 14; wyobraszenie 19; wyszwolenye 5; za zlorzeczenie 33.

§. 24. Temata na -ā feminina mają końcówkę ę oznaczoną przez 1) ą: laską, myecz laską moją 9; mąką, bądźże zącz wyechną mąką 43; matką, mylvy matką swoją 9; otplata, bysze pochwaczyły wyechną otplata 11; offyara, offyara bogv oczczv lubą 29; skargą odpuszczył 10; w służbą 11; vmową, laskawą vmową 10; wyarą, na szwyathv wyarą weszwany 2; nad wyarą 2; prze samyosską (przez zamieszkę) 44; nad zasługą 44; zasloną ... mającz 23. W następujących przykładach brak znaku przy końcowej samogłosce, któryby oznaczał nosowość: o chwala wyechna 32; dawa yalmvna 7; wzał od boga ... laska 26; wyedząc maka (mekę) 31; navka nasszą 44; prawdacz powyedam 12; sluszbą, abyssze offyerowały bogu ... sluszbą waschą 6; w vzecha 12.

2) ę przez chwałę 14, 34; laskę bożą 30; którą laskę 26; przes laskę 35; przez ... laszkę 34; przesz laszkę 43; modłę 37; w nyczystotę 15; oczczyznę 33; offeyrę (zam. offyerę) 6; przez omowę 14; na podporę (in cibos) vbogych 13; podporę czala 30; pokvszą 31; w thaką pokusę 43; vzechę 2; wyarę dobrą 2; przesz wyarę 34; sgodę 2. Bez znaku nosowości: wszelka navke 13; w pyche 12. Tu należą wyrażenia przysłówkowe: zaprawdą 2, 11; zaprawdę 3.

Temata na -jā femin. mają końcówkę ę, oznaczoną przez ą nadzieją myecz 2; mamy nadzieją 2; tarczą 49; wolą 10; nad wonią 16; przez zbroyą 14; przez -ę: nadzieję ma 13; nadzele 9.

§. 25. Temata na -i masculina. Na spółgłoskę zmiękczoną: w dzen nawyedzenya 23.

Temata na -i feminina mają formy accusat. równe nominativowi: czeszcz czyncze 23; czynmy dobrocz 43; przez mocz 32; rzecz oprawyayą 5; prze szwyethą rzecz 23; rzecz 26; na szmerc 16; na szmyercz 30; dawa cyrpiedlywoscz 2; przyyął vasz w gednoscz 2; chowacz gednoscz 45; luthoscz vkaszvye 7; myloscz rządz 26; w nypewnoscz boyvyę 11; na podobnoscz 19; przez podobnoscz 13; pokornoscz w szerczu 10; w swyatoscz 15; nade wszytkę szlawatnoscz 19; obdarzył szlawantnoscz 19; w szlothkoscz 12; prze sprzawyedlywoscz 33; zloscz poczynaly 23; za zloscz 33; przemagay szlosz 8.

§. 26. Temata spółgłoskowe neutra mają *acc. równy nominativowi*. I tak z tematów na -s mamy: czalo 11, 15, 30; szłowo 26; z tematów na -n: brzeme 43; brzemye 43; w gymyę pana 19.

§. 27. *Vocativus singularis*. Temata na -a *masc. kończą się na e*, a poprzedzająca spółgłoska się *zmiękcza*: boze 5; day boze szwyoth 9.

Podobnie temat pierwot. na -ja *oćec ma*: otcze 5 (2 r.). Temat. pierw. na -u *masc. kończą się na -u*: synv boszy 2.

§. 28. *Instrumentalis sing.* Temata na -a *mascul. mają końcówkę -em* (ѣм): s bogem 34; przed czasem 3; dwchem szwathym 42; dwchem swęthym 5; spyewayacz glosem 48; yednym głoszem 2; gwałtem 15; yazykem mowyaçz 27; szwym ludem 2; panem 38; przycladem 34; przykładem 8; rozumem 6; vczynkyem 22, 25; vczynkem 48; z vmyslem 42; tym vmyszlem 8; z wmyąrem wyary 6; pod zakonem 42; krzesczyanem 25.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę -em*: z oczczem 34; odkvpyczelem 38.

Temata na -a *neutra mają końcówkę -em*: oknem 12; crzesz-
czyanstwem 23; myedzy poganstwem 2; poganystwem 23.

Temata na -ja *neutra mają również -em*; atoli urobione za *potencją suff.* ije, od tematów słownych mają -im: pod zakryczym oblokv 11; zazszenyum 36.

§. 29. Temata na -ā *femin. mają końcówkę -ą*: wyarą 25; laską 25; moczą bozą 6; dwszną nyemoczą 12; rądą 9; ręką 9; wodą Moyzeszową 11; sz pokvszą 37; s prawą wyerą 9; s zlubą.

Bez znaku *nosowości*: waschą chwala 44. Tu należy wyrażenie przysłówkowe: sprawdą 2.

Temata na -jā *feminina mają -ą*: nadzieą 25. Temat *masc.*: kasznodzeyczą 2.

§. 30. Temata na -i *feminina mają -ą* (stsl. -и): czezą 7; kazną 9; moczą 6, 35; pod moczną moczą 31; yednostajmą myślą 2; zlosczą 16. Bez znaku *nosowości*: s czyrpyedlywosczą, s laskawoszczą 55.

Temata spółgłoskowe na -s *neutra mają końcówkę -em*: pod nyebem 27.

§. 31. *Locativus singularis*. Temata na -a *masculina mają dwie końcówki -ě i -u*, z których druga analogiczna do tematów *masc. na -u jest jeszcze rzadką*. Końcówkę -ě mają: w bodze 6, 12; wnątrznem czleczę 44; w czlowyeczę 26; w grzesche 30; na krzcie 1, 34; na krzrzczę 34; w przycladzie 2; na tem sweczę 3, 9; na swyeczę 13, 31, i z *niezmiękczonym t*: na szwyethe 16; w swarze 1; vmysle 42; w vmysle 7; w zakonye 25; w zawodze 11.

Końcówkę -u mają: w dwchv 43; w szwyakv (w dźwięku) 48; w vczynkv 10, 16, 25, 33; w Damasev 12, a więc zakończone na

gardłowe k, ch. *Ponieważ obok tej analogicznej końcówki mają jeszcze i pierwotną -ě: czlecze, czlowyecz, w grzesche, możemy stąd wnioskować, że temata zakończone na gardłowe, najpierw poczęły ulegać analogiji tem. na -u.*

Temata na -ja masculina mają tylko końcówkę -u: w boyv 11; w koszv 12; na krzyszv 34; w pomazanczu 19; w zbawyczelu 19.

§. 32. *Temata na -a neutra mają końcówkę -ě: w pykle 35; w szwëtem pyszmye 2; w towarzystwy 12.*

Temata na -ja neutra mają wszystkie końcówkę -u: w byczv 12, 14; w czyczv 12; na morzv 12 (2 r.); w nyesczëszczv 14; w oblyczv 7; w pyczv 42; w szerczu 7, 10; w szczëszczv 14; we wyeszlu 52.

W urobionych za pomocą suff. -ije (-нїе): w broyenyv 10; w bronyenyv 19; w gedzenyv 42; w kaszanyv 7; v kazanyv 43; w lacznyenyv 12; w lyeganyv 1; w napomynanyv 7; w oblapyenyv 16; w obleczyenyv 19; w oczekawanyv 14, 52; w odzenyv 42; w opuszenyv 43; w pamyathanyv 48; w pragnenyv 13; w przyzwolenyv 37; w pyczolowanyv 7; w rosumyenyv 52; w rozmyślanyv 48; w rozspaczenyv 12; w roztsagnyenyv 14; w rozsdawanyv 7; w spomosenyv 6; w szromoczyenyv 51; w vczysznyenyv 14; w vczysznyenyv 12; w zbeztwyenyv 14; zsbawenyv 7.

§. 33. *Temata na -ã feminina mają końcówkę -ě równą dativowi: w chwale 2, 48; we wszelkey cznocze 52; w łascze 2, 12, 14, 44, 45; w mowy 10, 14, 33; w tey myrze 12; w navcze 2; w nawcze 7; w prawdze 16; w szlvzbe 12; w wyerze (ýěře stsl. стъръ) 2; mocny wyerze 31; w zawaze (wpływ języka czeskiego w zmiękczeniu d na z) 45; veczney otplacze 43; na modlythwy 27; w modlitwe 33.*

Temata na -jã feminina mają końcówkę -i (y); na duschy 2; w nadzey 2 (2 r.), 7, 32; w nãdzy 12; w nędzy 13; na puszczy 12, 37; na szemi 44; po woly 32; w rozkossy 43; obok analog. do genet. i deklinacji przymiotników złożonej: we zley żãdzy 15.

§. 34. *Temata na -i feminina mają prawidłowe -i: w częszczy 52; w dobroczy 8, 16; w moczy 34; po szmerczy 34; w boyasznoczy 48; w czyrpyedlywoczy 14, 52; w gednoczy 45; w głębokoczy 12; w łutoczy 7; w myłoczy 2 (2 r.), 16, 44; w nagoczy 12; w nowoczy 34; w podobnoczy 34; w prosznoczy 9; w pylnoczy 7; w rozumnoczy 12; w swãthoczy 51; w szłothkoczy 48; (we) szmacznoczy 52; we szprawyedlywoczy 16; w szwyãthoczy 3; w szwyãtoczy 15; w szasdroczy 1.*

Temata na -u masculina mają końcówkę -u: w domu 27; w szynw 52; pospolu 34.

Temata spółgłoskowe. Temata na -s neutra: na dzewy 22; w nyebye 12, 44; w słowe 43; poszły podług analogii tem. na -a.

§. 35. *Dualis. Genet. temata na -ā fem.:* a tokom vszedl rękogego 12; *jest jedyną formą dualu znajdującą się w Glossie.*

§. 36. *Pluralis. Nominativus i vocativus.*

Temata na -a masc. mają końcówkę i: apostoli 32; myłosnycey 32 (2 r.); mylossnycezy 33; myłosznycezy 10, 33; naszładownycezy 16; naszładownycezy 33, 42; wcześtnycezy 16; zwolyenycezy 27.

Obok tego występuje końcówka właściwa accusat. pl. -y: grzechy 22, 34; yazyky 13; yęzyky 13; rozdzaly 38; rozdzali 38; vczynky 36, 43; zoldy 35; pogany 2 (3 r.), 15; krzesczyany 16; *a nadto analogiczna do tem. na -u męskich ośe w subst. osobowych:* Zydowye 12, 37; *i rzeczowych:* yęzykowye 27.

Temata na -ja masc. mają końcówkę -e właściwą accusat.: naszładowce 51; szwodyce 14. *Tylko subst. dziedzic na -i:* dziedzyczy 36.

Temata na -ja neutra mają końcówkę -a; przykazanya 15.

Temata na -ā feminina mają końcówkę -i: slugy 14; *i ze zmiękczoneym g:* szlvdy 13; *obok y:* nyeszgody 42. *Męskie:* patriarchi 12.

Temata na -jā feminina mają końcówkę -e (stśl. m): owce 22; tagemnyce 12, 13.

§. 37. *Temata na -i masc. mają końcówkę -e:* ludze 8, 30, 32.

Temata na -i femin. mają końcówkę -i: częszy 6; gąszly 17; gęszly 48; rzeczy 19; przykrosczy 12; roznoszy 38.

Temata na -u masc. mają -ośe: synowye 16.

Temata spółgłoskowe na -s neutra mają formę na wzór tem. na -a: czyala 6.

§. 38. *Genetivus pluralis. Temata na -a masculina mają już tylko analogiczną końcówkę -ow właściwą tematom na u:* grzechow 3, 30, 34; kłopotow 12; z nyedostathkow 12; pyelgrzymow 23; śladow 22; szmyszłow 6; uczynkow 1; vczynkow 23, 35, 48; wrzędow 38; wrzodow 12; wyekow 37; wyekov 44.

Temata na -ja masc. mają podobnie -ow: dzeyow wypowyedacz 30; przychodnyow 23; -ev: rodzayew 44.

Temata na -a neutra kończą się na spółgłoskę balwanstw 37; gospodarstw 7.

Temata na -ā feminina mają na końcu spółgłoskę: roboth 38; sluzb 38; przekasz (*impedimenta*) 48; od granycz 37; tajemnycz 3. *Niezwykłą jest forma:* wyelorzonych lasky 26.

Temata na -ja neutra. Wyrażenia przysłówkowe: zewnątr 15; zwnątr 32; wnątr 25, 32.

Temata na -jā feminina, z których tu jeden tylko mamy przykład mają -i, podług analogiji tematów na -i: od czelestnych ządzy.

§. 39. *Temata na -i masculina mają właściwą końcówkę -i:* pyęczdzessząth dny 27; gosczy 23; ludzy 3, 7, 13, 19, 23.

Temata na -i feminina mają -i: rzeczy 2, 7, 37, 52 (2 r.); gąszly 58.

Temata na -u masc. mają końcówkę -ow: synow bozych 32; z synow 36; szynow 32; darow 26, 38.

§. 40. *Dativus pluralis. Temata na -a mascul. mają końcówkę -om: apostołom 51; appostołom 31; grzechom 22, 35 (2 r.); panom 23; Szydom 2; krzeszczyanom 31.*

Temata na -ja mascul. mają końcówkę -om: swyathym otczom 2.

Temata na -i masculina mają -om: szweczkym ludzom 6. Feminina końcówkę właściwą tem. na ā- femin. -am: potrzebnościam 7.

§. 41. *Accusativus pluralis. Temata na -a masc. mają końcówkę -y: dary 3, 26, 32; wszystkie grzechy 34; za grzechy 35; prze kłopoty 44; ślady 22; smisli (zmysły) 11; członki 35; uczynki 8, 15; pod opyekaniny 5; pałniny 26; pod rzeczyny 5.*

Temata na -ja masc. mają końcówkę -e (stsl. a): na które koncze 37; schafarze 3.

Temata na -a neutra mają końcówkę -a: kolana 44; wsta 23, 33; w królestwa 52.

Temata na -ja neutra mają końcówkę -a: zlorzeczenia 33.

Temata na -ā feminina mają końcówkę -y: dzięki 48; dzięki 46; miłki 32; na modlitwy 33; potrzeby 32; syroty 25.

Temata na -jā feminina mają końcówkę -e (stsl. a): dusze 6; nędze 32. Masculina na złoceńcze 33; rozdawcze 3.

§. 42. *Temata na -i masculina mają końcówkę -i: w ony dni 27; goście 23.*

Temata na -i femin. kończą się na -i: sprosznosczy 35; tagemnosczy 3.

Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s neutra forma: słowa 26 podług analogiji tematów na -a.

§. 43. *Instrumentalis pluralis. Temata na -a masc. mają końcówkę -y. rozmagithymy yazyki 27; dobrymi uczynki 6. Analogiczną do tematów na -u końcówkę -mi ma temat poganin: poganiny 38. Od tematu *Żydin spotykamy formę na -y: Żydiny 2.*

Temata na -ja masc. mają końcówkę -mi na wzór tematów na -i: między schafarzmy bożymy 3; między schafarzmy 3.

Temata na -ā feminina mają końcówkę -mi: myotlamy, trzykroć myotlamy byteszm 12.

Temata na -jā feminina mają końcówkę -ami: przed granyczamy 37.

Temata na -i masculina mają końcówkę -mi: z wszystkimi ludzmi 8.

Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s neutra forma: szlowsy 16; podług analogiji tematów na -a neutra.

§. 44. *Locativus pluralis.* Temata na -a masc. mają końcówkę -ech: w kłopotach 7, 12, 14; w kłopotach 25; w poszczach 12; w raszyach 14; w ... uczynkach 43; -och: w dobrych uczynkach 34; weznych 32; o złośniach 23; robotach rządów (w urzędach - *divisiones operationum*) 38; -ach podług analogiji tematów na -ā femin. w dobrych uczynkach 15; weznych weznych 48.

Temata na -a neutra mają końcówkę -ach: w yęztwach 12; w yęztwach 14; w obłostwach 1; w sarłocztwach 1.

Podobnie i temata na -ja neutra: w sercach 44, 48; w szercach 19, 33.

Temata na -ā feminina mają końcówkę -ach: na modlythwach 7, 26; w przekowach 12; we sramkach 11; w szkodach 12 (3 r.); w troskach 7; o thaygemnychach 6; -ech: w roboczech.

Temata na -jā feminina mają końcówkę -ach: w nadzach (nędzach) błysznygo 10.

Temata na -i feminina mają również końcówkę -ach, podług analogiji tematów na -ā: w nieczystych myślach 1; w myślach 16; w rzezech 2, 9, 10, 37; we wszech rzezech (rzezech) 10; w potrzebnościach 14.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników.

§. 45. *Nominativus singularis.* Temata na -a masculina: nie-moczen 12; posłuszen 19; rowyem 19.

Temata na -a neutra: barzo 19; często 48; często 7; dawno 22; gotowo 50; yawno 38; yednostayno 7; osobno 10; pewno 32; podobno 11; potrzebno 12; skromno 32; wlno (wolno) 50; wyszoko 7.

Temata na -ja neutra. Tu należą wyrażenia przysłówkowe: wyle 6, 48; i comparativy: wężczy 6, 16; lepyy 3; daley 24.

Genetivus singularis. Temata na -a neutra. Tu należą possessiva urobione od imion własnych: z plemienya Abramova 12; podług wstawienya Cristussową 34; z Yakobowa pokolenya 12.

§. 46. *Accusativus singularis.* Temat na -a masculinum: prze-grzech Adamow 32.

Temat na -a neutrum: Yesusowo, w gymię pana Yesusowo 19.

Locativus singularis. Temata na -a neutra: w male, w malecz-sze chwałę 12; w zymnye 12; czelestne 2; dobrze 7 (2 r.), 15, 23, 33, 43, 44; dokonały (perfecte) 22; dostoyne 45, 52; dwchownye 36; mocne 7; mocnye 34, 44; nagle 27; niepewnye 13 (2 r.); ny-nye 5, 14, 35 (2 r.); oczywysztye 12; pewnye 38; pospolicze 10, 27, 34, 43; pospolnye 36; ręczy 27; rostropnye 48; szcedrze a wyszele 26; wnątrzyne 22.

Nominativus pluralis. Masculina: oschnadzyny bandze (*reformamini*) dusche wasze 6.

III. Deklinacja rzeczownikowa imiesłówów.

§. 47. *Nominativus singularis. Temata na -a masc. Particip. praet. pass. na -nъ:* dan 6; daan 35; kamyonovan 12; layan 22; obmawyaan 22; poddan 32; poszlan 2; oklamaan 43; wkrzyzowan 34; męczon 21, 22; nalezon 19; odlączon 38; pochwatnyon 12; przewyczeson 8; przewyschoon 7; schalon 12; spwsczon 12; vspra-wyedlywyon 3, 34.

Temata na -a neutra: myenyono 16; poganbyono 14; pyszano, popyszano 2; wyproznyono 13; wyzwolono 32; wyzbawono 32; wzya-wyono 12; zamknono 9.

Temata na -jā feminina: nalezyona 22; woslawyona 32; ztwer-dzona 2.

Part. praet. act. I. sg. nom. fem. do subst. w sg.: vba-czywszy 43; wsztawschy 34; polozywszy 31; rzeczywszy 31; vmar-wschy 22; wstawschy 34.

§. 48. *Accusativus singularis. Part. praes. act. na -ąc:* ban-dzacz 25; chcząc 19; chcacz 19; drapyesząc 12; gydąc 38; nye-mayąc 25; nyeochelznayacz nyezatrzymawayacz albo nyebvzdowayvncz 25; odwodzacz 25; powyedayacz 12; pelnyacz 25; przyrządzayacz 26; rzwyąc (*rugiens*) 31; rządacz 32; wyczącayacz 12; wpadayacz 12; wyadacz 34; wysząc 22; wyznawayacz 38; zalvyąc 12; bo-gaczacz 14; czynąc 8, 43; czynyąc 23, 48; czvyąc 7; gadayacz 23; mayąc 23; mowąc 33, 48; mowyąc 27; naszladvyąc 7; nav-czayąc 48; nyedawayacz 14; nyemayąc 14; nyenarząc 7; nye-przyszwalayacz 36; oczekawayacz 32; odkupuyąc 48; odlayowayacz 33; odpuszczayacz 10; odpvszczayacz 16; pelnyąc 48; pobudzayacz 43; podpomagayacz 10, 45; prosząc 52; przystawayacz 7; przy-wodzacz 43; roszwmyeyócz 7; roszumyeyócz 7; rozvmyeyacz 16; spyewayacz 48; stojąc 7; szluszancz 7; trzymayacz 7, 14; vbacza-yacz 23; vczestuyacz 7; wprzeczayacz 7; vznawayacz 23; wyczaga-yacz 12; wyedzacz 31; wyerząc 16; wspomynayacz 34; wyeszela-ndecz sze 7; ządayacz 52.

§. 49. *Nominativus pluralis. Part. praet. pass.:* bogoslawyeny 33; napelneny 44; napelnyeny 52; natchnyeny 42; nawroczeny 2; oczyszczeny 11, 34; oczyszczeny 34; okszczyeny 34; oszlepyeny 16; pogrzebyeny 34; potwierdzeny 10; poszyleny 20; przenyeszeny 30; rozkorzeneny 44; stwerdzeny 52; vczynnyeny 34; wsczepyeny 34; wyedzeny 42; wyszwoleny 35; zaczyeny 16.

Accusativus plur. w znaczeniu nom.: szkazony 34; wyproz-nyony 13.

IV. Deklinacja zaimków.

§. 50. A) *Zaimki rodzajowe. Nominativus singularis. Temata na -a masculina*: ten 2, 3, 25, 43; then 27; tenze 38; sam 19; szam 3 (2 r.), 12, 19, 22, (2 r.), 43; wszytek 27; i geden 6, 15, 26 (2 r.), 29 (2 r.), 43 (2 r.), 45, 48; yeden 7, 17.

Temata na -a neutra: tho 13, 32, 44 (2 r.), 48; tocz 15. *Formy przysłówkowe*: yelko, yelkoz z wasz (*quod ex vobis est*) 8 i odpowiednie temu: telko, nye telko bysze bili bogv luby 8; yako 1, 11, 14 (2 r.), 15, 19 (2 r.), 22, 23 (3 r.), 26 (2 r.); 27 (2 r.); yaka (błędnie zam. yako) 27; yako 48 (2 r.); yako 38; yakoby 14 (2 r.), 27; yacorsche 45; yakorsche 45; kako 48; tako 9, 26; wszyczko 13 (2 r.), 15, 44; wszytko 2; wschytko 26.

Temata na -ja masculina: yen 7 (3 r.), 22, 38, 43 (2 r.), 52 (2 r.); yensz 2; yensze 2, 3 (2 r.); yenszeby 3; yenze 19, 32 (2 r.), 52; gen 7; gensze 3; genze 22, 34.

Temata na -ja neutra: moye, moye szamnyeny 3.

Temata na -ja feminina: waszchą chwala 44.

§. 51. *Genetivus singularis. Temata na -a masc.*: tego 12, 25, 32.

Temata na -a neutra: tego 19, 25; tego dla 38; thego dla 43, 48; dla thego 44.

Temata na -ā feminina: tey 2; teytho 2.

Temata na -ja masc.: yego 2, 5, 22 (2 r.); gego 9 (2 r.), 12 (2 r.), 19, 34 (2 r.), 43, 44, 51; gyego 33; thwego, nyesstatkv thwego 9 w funkcji accus.: thwego, ny mow na thwego blyznego 9; brata swego 9; szlugy szwego 19; vczynkv szwego 43; szyna zwego 52; swego blyznego 30: naszego, tworcza naszego 9; ze wschego rodzayv 27.

Temata na -a neutra: mego, czala mego 12; thwego, stadla thwego 9; swowego, udzelay swowego 9; szwego, czyala szwego 43; naszego czlowycczenstwa 19; naszego, czala naszego, naschego 32; lycza naszego 51; waszego gymyenia 12; czala waschego 35 (2 r.); weszwanya waschego 45.

§. 52. *Dativus singularis. Temata na -a masc.*: Themu 44.

Temata na -a neutra: k temv 12; k themu 2.

Temata na -ja masculina: gymv 31; naschemv, roszvmowy nachemv dobremv 36.

Temata na -ja neutra: gemv 32; twemv, a twemv gymyenyevy 2; naszymv, ku naszymv sbawyenv 12

Temata na -ja feminina: waszey braczy 31; kv vasey navcze 48.

§. 53. *Accusativus singularis.* *Temata na -a neutra:* przesz
tho 2; tho 2.

Znajdujemy tu formę te w zwrocie: natemyesze 34, które to e można uważać za asymilowane o do następującego e; trudno go bowiem uważać za analogiczne do neutrów deklinacji złożonej.

Temata na -a feminina: taz pokvszę 31; nade wszystkie szlawatnoscz 19.

Temata na -ja masc.: wyznawając y szwym odkvpypcelem 38; gy, podwyszył gest gy 19; za nasz grzech 34.

Temata na -ja feminina: laską moją 9; matką swoją 9; navka naszą 44; sluszbą waszą 6.

§. 54. *Instrumentalis singularis.* *Temata na -a masc.:* tym vmyszem 8. *Neutra:* thym 19, 23.

Temata na -ja masculina: sz nym 34; szwym ludem 2; wyznawając y szwym odkvpypcelem 38.

§. 55. *Locativus singularis.* *Temata na -a masc.:* na tem swe-
cze 3, 9; na onem szwyecze 13.

Temata na -a neutra: w tem 2, 3, 7, 13, 19; w them 23, 29, 30. *Femininum:* w tej myrze 12.

Temata na -ja masculina: w nyem 2; w yemsze 2; w szwem vczynkv 25. *Neutrum:* owszchem 12. *Femininum:* w nyey 25; we wszey dobroczy 16.

§. 56. *Nominativus pluralis.* *Temata na -a masc.:* ony 11, 12, 37; wschyczczy 2; wszyczczy 2, 11; wszytchy 11.

Temata na -ja masc.: moy, naszladovcze moy bądze 51; nasze grzachy 22. *Femininum:* wasche dusche 6.

Genetivus pluralis. *Temata na -a masc.:* z onych 36, 48; od wszythkych rodzyew 44.

W funkcji accusativi: nasladwyący thych 51.

Temata na -ja masculina: gych, w klopoczeych gych 25; gych yazykem 27; na modlytwy gych 33; z nych 27; z mych kłopotow 12; od szwoych 12; wszech ludzy 13.

Dativus pluralis. *Temata na -a masc.:* thym 7; ku wssystkym 43; wszythkym 10.

Temata na -ja masculina: gym 27, 36, 37.

Accusativus pluralis. *Temata na -a masc.:* za thy 7; ony dary 27; w ony dary 27; w nasz szamy 32; wszytky w domu 27; wszytky ludze 8. *Femininum:* thy 12.

Temata na -ja masculina: ge pobyl 37; ge navcza 43. *Neutra:* moye kolana 44; czyła wasche 6.

Instrumentalis pluralis. *Temat na -a:* z wszythkymy ludzmy 8. *Temat na -ja masc.:* ze wschemi szwyatymy 44.

Locativus pluralis. *Temat na -a masc.:* we wszythkych 44. *Temata na -a femin.:* w thych rzeczach 37.

Temata na -ja neutra: w waschych szerczach 33, 44; wasszych serczach 48. *Femininum:* we wschych rzecach 10.

§. 57. *Zaimek kto, co i złożone. Nominativus:* ktho 12, 26 (2 r.); czo 2, 3, 5, 7, 12, 13 (2 r.); czokoly 2, 13; czoz 19, 32; czooz (czoosch) 34; coscze 2; czczo 16; czso (yko) 34; czsso 48; czszo 16, 34, 51; nyektho 43; nykt 16; nyecz 26, 43; nycz 13, 43; nyczszen 12.

Genetivus: dla czego 2; nykogo 8.

Dativus: nykomu 14.

Accusativus: czo 12, 23, 43; czom 12; czoz 2; czso 31; czsso 37; czszo 13.

Instrumentalis: czym 19 (2 r.).

Locativus: w czym 12; nywczem 3.

§. 58. *B) Zaimki nierodzajowe: ja, ty, my, wy i zwrotny się. Singularis. Nominativus:* ya 3, 12 (3 r.), 45; ti 43.

Genetivus: mnye 12. *W znaczeniu accusativu:* mnye 3 (3 r.), 12 (2 r.); szebye 3, 19 (2 r.); sebye 43; szyebye 48.

Dativus: mnye 3, 6, 12 (3 r.); my 6, 12; thoby 9; czy, powyędam czy wam 2; gest czy pan bog 3; w malecz sze chwałę 12; Tocz gest wola 15; szoby 19, 25; sobye 10; szobie 16.

Accusativus: mye 12; mya 45; cze, wyszluchalem cze 14; szę 1, 2, 7, 23; sze 3, 6, 7 (3 r.), 10, 11, 12 (11 r.), 13 (3 r.), 14, 15 (2 r.), 16 (3 r.), 19 (3 r.), 22, 25, 26, 27 (7 r.), 29, 30, 31 (3 r.), 33 (2 r.), 34, 43, 51; ssze 13; szyę 33; szye 23, 35, 43 (2 r.); sszye 13; syę 45; ssą 44.

Locativus: we mnye 3, 12; w szoby 7, 12, 16, 30.

§. 59. *Pluralis. Nominativus:* my 12, 32 (2 r.); mi 34; vy 2; wy 34.

Genetivus: nasz 6; nasz 37; z wasz 8. *W funkcji accusativu:* nasz 22, 32, 34, 52 (2 r.); wasz 2, 12; vaasz 52; wasz 2, 3, 7, 12, 16, 23 (3 r.), 30, 38, 52; waas 6; waasz 12, 14, 16; wasz 12; was 15; wassz 35.

Dativus: wam 2, 6, 12, 33; waam 35; vam 2; vaam 2.

Instrumentalis: nad namy 29; myędzy wamy 16.

Locativus: w nasz 32, 44.

V. Deklinacja przymiotników złożona.

§. 60. *Singul. Nomin. Temata na -a masc.:* kaszdy 6; lakomy 16; malwthky 13 (2 r.); nyeczysti 16 (2 r.), 42; nyedostateczny 11; prawdywy 14; prosti 42; przaszny 20; przygemny 14; szmertelny 29; szmęthny 14; wszelky 16, 19; wschelky 3; wyeczny 35; wyerny 12; zly 38; zywy 14, 34; vmarly 14; przyrownany 34; skowany 45; vznany 14; weszwany 2; ktory 12 (2 r.); ktori 22; kthori 35; kthorikoli 38; drogy 6, 15; drugy 27, 43.

Temata na -a neutra: apostolszkye 14; czyste 25; dlugye 42; yednosthayne 2; kaznodzeyskye 14; krzesczyanskye 25; lekkie 35; nyepewne 13; pewne 13; poczeszlywe 1; poddane 32; podobne 51;

prozne 25; szczęsne 24; wszelke 44; wyeczne 51; wsczepyone 24; kthore 16.

Temata na -a feminina: balwanska 42; czyńska 42; dosko-nala 6; laszkawa 42; lubyeszlywa 6; nyebeszyka 19; obyawna 32; przespyeczna 6; pyekyelua 19; roszwma 6; schalona 16; twarda 42; wnątrzna 42; wszelka 19; wyeczna 35; wyelka 44; zemska 19; dana 6; nalezyona 22; woslawyona 32; ztwardzona 2; kthora 6, 19, 31.

Temata na -ja masculina. Participia praes. act. Jako predykat w sing.: czyrpyący 13, 19; mający 13; nyepzepamyethayący 25; przychodzący 27; trzaskayący 27; zwonyący 13. *W pluralis*: bandący 22; czący 48; czyrpyący 7, 14; dawayący 37; myes-kayący 27; myluyący 7; nasładwyący 51; neschący 7; nyewra-czayący 8; novopokvthvyący 22; požadayący 37; przechodzący 7; przymvyący 26; żadayący 43.

Temata na -ja neutra: blyssche 1; bosze 15; boze 9; 'czło-wyecz 32 (2 r.).

Temata na -ja feminina: boza 2, 13, 33, 48; powszednya 12.

§. 61. *Genetivus singularis. Temata na -a masculina*: cos-czynego 7; dobrego 2; gynego 9; lubego 14; malzenskiego 9; my-lego 52; myłosczywego 35; nyeczystego 9, 15; nyegednakiego 6; nye-wernego 3; nowego 13; przygemnego 14; szmyerthnego 22; starego 12, 13; sządniego 31; szwyęthego 43; szwyatwego 38; szwyatwego 22; szwyethego 32; szwyęthego 38 (2 r.); wschego 27; wszelkiego 32; wyecz-nego 30; zydowskiego 27; wehwatnyonego 12; zrządzonego (*natum*) 5; ktorego 5, 52. *W funkcji accusativu*: maluthkyego 13; nyepoka-lanego 25; szwatego 43; drugiego 7, 43; drugiego 29.

Temata na -a neutra: czvdzego 9; dobrego 26, 43; dochow-nego 2; falsywego 9; nyebeszykego 48; oszobnego 2; owytego (ob-fitego) 1; przepyeczniego 25; serdecznego 2; szmyertelnego 32; spra-wyedligwego 32; zadnego 14; zlego 8, 13, 33; zlego 33.

Temata na ā-feminina: bosskyey 44; braczkyey 33; Crysto-wey 2; Cristuszowey 34; crzyszowey 19; dobrej 7; nyewymowney 12; obyeczanej 37; proznej 43; swyęthey 7; szwyatwej 12; wyecz-nej 2; wyecznej 32; wecznyey 7; wyelgyey 26; od Wyelkyey noczy 27; wsselkyey 44; ktoreykole dusche 15.

Temata na -ja masculina: boszego 9; bozego 3, 25, 52; blysz-nego 7; blysznyego 10; blyznego 7; blyznyego 13; brathnyego 9; wszechmogącego 25; myeskayącego, trwayącego 30. *W funkcji accusativu*: blysznego 9; blysznyego 13, 30; będącego 12; czyr-pyącego 30.

Temata na -ja neutra: bozego 32; rzekącego 12; wyrzecz-o-nego, vlozonogo 5.

Temata na -ja feminina: bozey 30.

§. 62. *Dativus singularis. Temata na -a masculina*: dobremu 36; gynschemu 7; szwyęthemv 36; kasdemv 6; nyszadnemv 8; ge-dnemv 38; yednemv 2, 3, 6; drugemv 6, 38, 48; drvgemv 2, 3, 7; drugyemv 26; sządzącemv 22.

Temata na -a neutra: cv dobremv 7; nyememv 38; szkona-nemv 35; przewyszonemv 23.

Temata na ā- feminina: balwanszkyey modlye 16; kv przysze-ley chwale 22.

Tematą na -ja masculina: blysznyemv 10, 13 (3 r.); blysz-szemv 16.

Temata na -ja neutra: czlovyeczemv 23.

§. 63. *Accusativus singularis. Temata na -a masculina*: wdęc-ny dar 26; wyeczny zywoth 35.

Temata na -a neutra: dobre 33; dobrowolne 16; zlego za sle 8; zydowske 2.

Temata na -ā feminina: dobrą 2; dobra 14; gotową 10; las-kawą 10; lubą 29; moczną 10; szlothką, roskosznią 16; szwyęthą 23; szathą 2; wstawychną 26; wyeczną 11; wszelka navke 13; o chwala wyeczna 32; wyeczna oczeczynę 33; zagemną 26; nyepre-myenoną 26; stwyerdzoną 6; w thaką pokusę 43; yednącz (kroc) kamyonowan ge 12; na szwyathiv wyarą weszwany 2.

Temata na -ja neutra: bosze 25, 26; boze 45; za namnyey-sche jest 3; w trzecze nyebo 12.

Temata na -jā feminina: laskę bożą 30, 35; offeyrę szyw-ącą 6; wyplywającą albo przewyszającą 44.

§. 64. *Vocativus singularis. Temat na -ja masc.*: boszy, synv boszy 2.

Instrumentalis singularis. Temata na -a masculina: przycla-dem Cristuszowym 34; dobrym przykladem 8; starym, pod zakonem starym 42; szwathym, dwchem szwathym 5; dwchem swęthym 5; wyernym krzeszczanem 25; yednym głoszem 2.

Temata na -a neutra: zlym crzeszczanstwem 13. *Widzimy tedy, że neutra i masculina mają tę samą końcówkę -ym.*

Temata na -ā feminina: appostolską 6; dwszą 12; yedno-staymą myślą 2; prawą wyerą 9; wyeczną 43; Moyzeszo wą 11.

Temata na -jā feminina: bożą, moczą bożą 6, 35; pod moczą bożą 31.

§. 65. *Locativus singularis. Należące tu masculina i neutra mają wyłącznie końcówkę -em. Temata na -a masculina*: w yedno-staynem wmysle 7; na kaszdem z nych 27; po dnyv sządnem 32; w grzesche w szmerthnem 30; w szwarze swadlywem 1; wnątrzném czlece 44; obok w dwchv swathym 43.

Temata na -a neutra: w mękyem a w długem ;lyeganyv 1; w długiem oczekawanyv 14; w dwgem oczekawanyv 52 w dobrem 7, 51; w falszywen (sic!) towarzystwy 12; w lekem opvszczenyv 43; w szwętem pyszmy 2; w veszolem oblyczv 7.

Temata na -ā feminina: w lasce Cristuszowyey 12; w mowye lagodlywey 14; w lasce nyelsczywey, nyewobludney 14; w pewney ysznoszcy 19; wieczney otplacze 43; w wyelkyey czyrpyedlywoszcy 14; we wszelkey cznocze 52; we zley rządzey 15; we wszythkyey szma-cznoszcy 52.

Temata na -ja masculina: w blysznem 7; w szynw bozem 52.

Temata na -jā feminina: w lasce boszyey 45; w lasce bozey 44; w ... chwale bozey 48; w boyasznosczy bozey 48.

§. 66. *Pluralis. Nominativus. Temata na -a masc.:* szlvdzy Cristuszowy 12; dziedzyczy Cristussowy 36; dlusznyszy 36; dobrzy a szczodrzy schafarze 26; duchowny (*spirituales*) 43; nye bądze lenywy 7; byszyć bili bogu luby 8; a lvyby bycz bogu 15; luby bądze 52; lluthosczywy (*compacientes*) 33; maludczy 5; wyerny a mądry 48; bądze mocny wyerze 31; mylosczywy 33; nyemądry mowya 12; nyemądry 48; nyerostropny 48; nyeverny 48; nyeznamyeny 14; opatrny 8; poddany 23, 48; pokorny 33; pylny 45, 48; rostropny 8, 26; rosny 27; rozvny 12; szwęzy 10; ludze swyeczyczy 30; trzeszwy 31; wmyerny 33; volnysze były 35; wyerny 37, 48; wyeszely 14; przyrownany 34; wesszwany 33; weszwany 45.

Temata na -ā feminina: podobne rowne męky 32; nyewyba-dane drogi 28.

Temata na -ja masculina: ludze gynschy 32; namyleszschy synowe 16. *W znaczeniu accusativu:* namyleyschy (*Carissimi*) 26.

Temata na -jā feminina: gaszly swyękayące 13; owcze bładzące 22; bądące 27; rzekące gaszly 48.

§. 67. *Genetivus pluralis. Temata na -a masculina:* z dobrych vczynkow 23; dobrych vczynkow 35, 48; grzesznych 36; z marthwych 34 (2 r.), 51; nyerostropnych ludzy 23; przesrzanych szynow 32; szwyętych 12; swyątych ludzy 7; na podporę vbogych 13; wyekow wyecznych 44; w szerczach wyernych 19; szmyszlow zwnątrzných 6; z wyzwolonych synow 36. *W znaczeniu accusativu:* pokornych naszladwyącz 7; wyelegych (*sic!*) bogaczącz 14.

Temata na -ā feminina: od czelestnych żądy 23; duchownych rzeczy 52; gystych gęszly 48; dla nyebeszkych rzeczy 2; rzeczy przyszych 13; przyszych rzeczy 7; roszmagytych wyelorzonych lasky 26; rzeczy swiecznych 52; złych rzeczy 37; wyelowyobrazonych 26.

Temata na -ja masculina: boszych 3; darow boszych 26; szynow bozych 32; synow bozych 32; od gynszych ludzy 3. *Femininum:* gynszych rzeczy 37.

§. 68. *Dativus pluralis. Temata na -a masculina:* grzechom celestnym, grzechom dwsznym 35; nędznym 9; nyevstawiecznym 23; swiecznym lvdzom 6; swyathym otezom 2; vmyernym 23; złym panom 23; poslanym 23; vsławyonym 23.

Accusativus pluralis. Temata na -a masculina: przez dobre uczynky 15; marthwe 34; szczodre 3; na szwyethe a wyerne krzeszany 16; złe vczynky 43.

Temata na -ā feminina: prze ktore rzeczy przerzeczone 19; Nymo (mimo) thy przykroseczy zewnątrzne 12.

Temata na -ja masculina: bosze dary 3; gynsze 48; obfytze a wyęczsche dary 32. *Femininum:* boze slугy 14.

§. 69. *Instrumentalis pluralis*. *Temata na -a masculina*: dobrymy vczynky 6; z płaczlywymi 7 (2 r.); rozmagythymy yasyky 27; sze szwyathymy 44.

Temata na -a neutra: marnymy szlowy 16; proznymy szlowy 16.

Temata na -ja masculina: myedzy schafaszmy bozymy 3; s weszelaczimi 7.

Locativus pluralis. *Temata na -a masculina*: w dobrych vczynkach 15, 32, 34, 43; wyecznych vczynkach 48; w poszczeh wyelkych 12.

Temata na -a feminina: w brathnych rzeczach 9; w nyeczy-stych myslach 1, 16; w rzeczach przeczywnych 2; w przeczywnych rzeczach 10.

Temata na -jā feminina: o thagemnyeczach boszych 6; w robo-czech wwycęzszych 12.

VI. Deklinacyja liczebników.

§. 70. *Odmianę liczebnika jeden podaliśmy przy odmianie za-imka*: ten, ta, to.

Trzy ma dat. plur. trzom: apostołow trszom 51.

Jako nom. sing. mamy formę pyędzesszath dny 27.

Ze zbiorowych mamy: dzeszanczoro yest przykaszaneye boze 9.

Z porządkowych napotykamy formę femin. w nom. sing.: py-rzwa kaszu 9. *Inne wymieniliśmy przy deklinacyji przymiotników złożonej.*

Wykaz form przypadkowych w książeczce Nawojki,

opracował
Jan Hanusz.

(Materiał do pracy tej czerpałem z wydania p. t. Książeczka do nabożeństwa, na które się modliła ś. Jadwiga i t. d. staraniem i nakładem Jana Motty, w Poznaniu 1823. Liczby oznaczają stronicę wspomnianego wydania).

I. Deklinacja rzeczownikowa.

Singularis. Nominativus. Temata męskie pierwotnie na -a: yedynak 71; bok 95; robak 113; człowye 114; poczathek 149; sydrac-myzaac y abnagon 162; bog 52, 78, 101, 113, 155, 159; pan y bog 85; dwch 53, 101; duch 138; szwyath 43; sabaoth 97; zywoth 150; gnyew 181; lyew 186; dar 181; angyol 73, 181; kaplan 79 (2 r.); pan 81, 82, 86; pokarm 139, 152, 158, 153; czasz 75; yzaac 183; Amen 94, 102, 123, 133, 175; Am. 47, 96.

Temata męskie pierw. na -ja: pokoy 42, 148; oczyecz 52, 138, 155; konyecz 149; myecz 41; mystrz 81, 85, 86; krol 28; zbawyczyel 43, 140; odkupyczyel 78; sthworzyczyel 78; stworzyczyel 81, 114; sthworzyczel 178; vczyeschyczyl 138; nyeprzyyaczel 168, 185; gabriel, Raphael 184 (w znaczeniu *vocativu*), szen (Jesu Csthvszow) 42.

Temata nijakie pierw. na -a: pyklo 166, 179; szwyadecztwo 88; bosthwo 115; lyekarstwo 146; lyekarsthwo 153.

Temata nijakie pierw. na -ja: sercze 120; szercze 160; odyacze (odjęcie) 48; pyczye 99; przyyacze 138; myloszyerdzye 36, 90, 93; vyeszelye 44; veszelye 61, 148; dokonanye 147; kochanye 151; nalyezyenye 57; nawyedzenye 151; obronyenye 147; oczyszczenye 152; odkvpyenye 57; oszvyeczenye 57; oszwyeczenye 79;

pomnozenie bandz my oszwyczenie 146; oszwyanczenie a poszylyenie 147, 148; podeprzenie 57; polyeczenie 147; poszylyenie 152; powyschsenie 57; pozdrowienie 156; przyodzenie 57; przystapowanie 146; przythvlyenie 48; szkruschenie 101; szthwyerdzenie 153; stworzenie 76; stworzenie 85, 87; stthworzenie 93; stthworzenie 114; vzyeschenie 48; vzyeszenie 47; vlyekezienie 57; zbawienie 81, 86, 91; zgrzeszenie 93; szmylowanie 93.

Temata żeńskie pierw. na -a: opoka 160; vlyczka 42; mathka 48, 63, 74, 82, 182; ranka 98; Navoyka 112; pamyathka 153; droga 57; szluga 83; vzyecha 113; cznotha 112; czysthota 112; odplata 79; szkoda 85; lyczba 164; modlythwa 94, 129, 154; vyara 77, 139; offyara 115; chwala y modla 38 (2 r.), 39 (2 r.); chwala y modla 39; chwala 43; pauna 82; perszona 155.

W znaczeniu vocativu: krolowa (pozdrowyona bandz) 173.

Temata żeńskie pierw. na -ja: nadzyeya 48, 175; throycza 49, 50, 51; troycza 80, 84; dzyewyecz 182; gizeschnyecz 118; nadzynyecz 129; dvscha 25, 69, 80, 87, 119, 122, 181; duscha 41, 108; zandza 34; kropya 91; zyemya 78, 124; karmya 98; stvdnya 61; mysthrzyny 173.

W znaczeniu vocativu: Maria (pozdrowyona bandz) 24, 26, 27, 33, 34 (5 r.), 35 (4 r.), 36 (2 r.), 37 (2 r.), 38 (2 r.), 40, 42, 43, 45, 46, 172 (5 r.), 173 (4 r.), 174 (2 r.), 175 (3 r.), 177, 179, 182; badz wolya thwa 36; bandz volya twa 91; o polyvbyenecz Jesu Cristhova 46; angyska ceszarkyny 176; pozdrowyona bandz Maria poszelkyny 172; sdrowa bandz pany 29 (2 r.), 31; pany orady zamna 33; pany szlvthuy szye 38.

Męskie: szandzya y tworecze wshego stthworzenia 97.

Temat męski pierw. na -i: goszcz 138.

Temata żeńskie pierw. na -i: czeszcz 122; myloszcz 121; szwyathloszcz 114, 147, 152; szwyathloszcz 117; szlothkosc 147; szmyeretz 150, 166; szczasznoszcz 151; rzecz 182.

Temata męskie pierw. na -u: dom 42; szyn 27, 155.

Temata żeńskie pierw. na -n: czerkyew 67; krew 99, 156, 181; krewy (sic) 123.

Temat żeński pierw. na -er: macz (starosł. math) 27.

Temat męski pierw. na -men: strumyen 95.

Temat nijaki pierw. na -men: gymya 26.

Temata nijakie pierw. na -es: szlowo 78, czalo 79; czyalo 94, 97, 98, 102, 104, 123, 148; nyebo 78.

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -a: grzesznego czlowyeka 88; myastho komornyka 127; jedynaka mylosznego (czyalo) 133; przez myloszcz ... yednaczka boga naszego 24; yednaczka 40; yednaczka thwego zbawienie 56; przez madroszcz yednaczka bozego 71; przed oblycze szynaczka thwego 69; vymya maky y bolyeschy szynaczka twego 74; v szwego szynaczka 164; do boga 31; od boga 51, 52, 55; szlowa boga oycza 56; przez mocz boga 71; myloszyerdzye boga 73; szynu boga 75; czalo szamo pra-

wego boga 79; v boga ... y dwcha szwyathego 140; z oycza boga 149; o czyalo boga zywego 154; bostwa yedyneho boga 155; boga gynego nye 155; od pana boga 169; szynv nawyszszeho boga 179; dary dwcha szwyanthego 51; (dobrotha) dwcha szwyanthego 73; ognym twego ducha 97; (rosza) szwyathego dwcha 111; cznothy mysthrza szwyathego ducha 121; perszona szwyathwego dwcha 155; (poszelkyny) dwcha szwyathego 172; zbawyczelyv szwyatha 33; zbawyczela wszeho szwyata 40; naszlotzsche okrazenie szwyata 42; zbawyczyl wscheho szwyatha 43; przed wstawyenyim tego szwyata 44; ty yesz vyeszyle wscheho szwyatha 44; przed sthworzenym szwyatha 49, 52; przeczyw mdlosezy y nymocy szwyatha wszeho 52; (sbawyczelya) wsego szwyatha 54; yego szwyatha myloseza dobrze zycz 56; sthego szwyata 59; na zbawyenyne ... yego szwyatha 60; thego szwyatha proznosczy 76; wscheho szwyatha odkupyzel 78; nadzyeya thego szwyatha 175; od czymnoseczy thego szwyatha 179; zbawyczelyv wszythkyego szwyatha 186; sztweho szwyantego zywotha 29; zywotha thwego 36; w bolyesz zywotha twego 72; od vyekuysthego zywotha 112; vczyecha zywotha 113; czysthota mego zywotha 114; dokonanye moyego zywotha 147; lyekarsthwo zywotha 153; szynv zywotha 158; przy skonanyv zywotha 175; konyecz dobry zywotha mego 180; do skonyczenya zywotha 183; wscheho lyvda 26; w byaloseczy chlyeba 78; chlyeba 79; do kosczyola 55; oszwyeczenie rozvma 146; do pana 131; pana sztworzenya szkoda by byla 85; w domv schymona 167.

Z końcówką -u: sthwego bokv 156; yenzesz yest przez poczathku 75; zgrzechu wsthana 83; ode wscheho grzechv 126; od grzechv 157, 178; z grobv 166; do thego czaszv 87; gdy czaszu ktorego 101.

Imiona własne: Jesu Crista 24, 130; Jesu cristha 133; Jesu krtsta 134; Jesv krystha 155, 172, 176; v krystha 176.

W znaczenia accusativu: noszyl boga y czlowyeka 39; przyymy ... barzo vbogyego czlowyeka 104; navczy mye nyevzytheeznego czlowyeka 106; vczynyl czlowyeka 118; thako czlowyeka vmylowal 143; czlowyeka vythargnal 144; yedynaka szeszlaez 143; przed thwego yedynaczka 55; szynaczka thwego ... przyyala 60; noschacza boga 29; chwalyez yako pana boga 76; chwalczye pana boga 87; mego boga (przymovacz) 113; vydzyala dwcha szwyanthego 65; szeszly komnye ... dwcha szwyathego 92; ducha mego odnow 100; odpadz odemnye ducha 111; poszly ... szwyathego ducha 109; twego dwcha ... poszla 127; zeszy szwyathego dwcha 137; przez ... pana nascheho Jesv Krystha 184; poszla yest kthobye cznego posla 52; poszly my ... szwyatego angyola 111; poszla angyola 127; yzby my poszla angyola thwego 163; szeszli my ... szwyathego Michala Archangyola 183; noszyez pana 39; przed pana 82; abyeh czyebye pana (przyyala) 132; pana nad pana 132.

Temata męskie pierw. na -ja. Z końcówką -a: krolvye przez konycza 41; przebyvacz przez konycza 44; przez poczathku y przez konycza 75; bez koncza 166; az do konycza 182; do boga oycza 31; od boga oycza 55; szlowa boga oycza 56; bylesz poszlen oczcza thwo-

yego 144; podczye bogoszlaweny oycza mego 167; v boga oycza 140; z oycza boga 149; kamienyv nyebeszykego polyvbyencza 42; na oltarz szwyatego krzyzu 104; drzewo szwyatego krzyza 140; przez maza bywschy 176; do mego mylego lyekarza 130; cznothy mystrza 121; myastho mystrza 127; czyala moyego mylego sthwo rzyczyla 130; myloszyerdzye zbawczyela 36; rozo bez czyrnya 179.

Z końcówką -u: stego rodzajv 87; z rodzajvzydowskyego 186.

W znaczeniu accusativu: szeszly kvmnye schafarza szwego 92; krolya angylskyego ... noszyla 53; krolya (abych przyyala) 132; racz oddalycz dwschnego nyeprzyaczyla 158; yzbych przewyczazyla dwschnego nyeprzyaczyla 169; sztworzyczyla wszczego lyvda porodyla yes 26; vyelby szye moya dwscha jako szthworzyczyla szwego 87; dogyly zbawczyela 40; kyedy yes porodyla sbavczye-ly 54; jako mego boga y zbawczyela (przymovacz) 113.

Liczona własne: wyslvchal thobyascha 160; skrzeszyl Laza-rza 166.

Temata nijakie pierw. na -a: w tayemnicy swego bossthwa 49; mocza szwego bossthwa 51; w tayemnicy bosstwa swego 52; bostwa yego pozywala 54; nawyedzenym bostwa szczlowyeczensthwm 53; przez wyszokosc bostwa 71; bostwa szwego 72; thwego bosthwa szlohkoscza 122; vola thwego bosthwa 127; w thagyemnicze thwego bosthwa 128; zthwego bosthwa 128; bostwa yedyne 155; krew-kosczy czlowyecsthwa mego 68; ku chwalye krolyesthwa szwego 80; od krolesthwa 169; nyepriyazn lakomsthwa 111; z mariey panyensthwa 156; pokarm moyego podrossthwa 153; s pyekla 43.

Temata nijakie pierw. na -ja: dothkny sereza mego 35; z twego szereza 105; szkrvschenym mego szyereza 114; sthrachem mego szereza 119; rany twego szereza 120; we krwy thwego sereza 120; sthro-zem szereza mego 177; oblycza krol pozadal yest 28; aby my nyepokazowal groznego oblycza 70; nye szwyeczkyey karmyey y py-czya 128; mathko myloszyerdzia 61; ya szluga myloszyerdzia twego 83; myloszyerdzia lyczby nye 87; z opphytego myloszyerdzia 91; mocza wielkyego myloszyerdzia 91; vdzyel my myloszyerdza szwego 92; od twego myloszyerdzia 104; thwego myloszyerdzia (nyemoza ogarnacz) 125; kvsthudnicy myloszyerdza 130; dla thwegowyelykyego myloszyerdzia 137; dla myloszyerdza szwego 165; pana morza 39; az do yego czyr-pyenia 56; od czyrpyenia 95; czekayancz nawroczenia gyego 88; nyema yacz na szobye cznoth odzyenia angylskyego 82; ktho czyebye gye przez omylenia 99; spokolyenia czlowyeczego y pyenia szwyanthych oyczow 51; od porodenia szwego 89; nyewdzyaczność zlego poza-danya 111; w dzyen skonanya mego 26; az do mego skonanya y skon-czenia 63; do skonyczenia 183; do skonanya 140; sztworzenya szkoda by byla 85; od stworzenya szwego 86; tworze wschego sthwo-rzenya 97; wschego sthworzenya 149; od vrodzenya mego 88; stha-loscz vznanya wyary 162; zadzey zapalyenia 147; nyepzepuszczay mye wlyczky zatraczenia 90; czy bych ya vlyczky zatraczenia prze-stapyla 91; o nawroczenie zbawyenia czlowyeczego 52; yesthesz

szwyathloszcz wschego zbawyenya 117; proszą szluthovanya twego 51; thysz mathka szlyvthowanya 74.

Temata żeńskie pierw. na -a: lasky myloszney Lono othwarzasz 135; szthwyerdzenye laszky 153; od lasky szwoyey 177; przez thwey Mathky szyedm radoszczy 76; prze proszba mathky twey 85; w thwoyey mathky zyvoczye A mey mathky 125; przez zasluga mathky yego 141; przez myloszcz matky thwey 180; w ymyą mąky 74; przez gorzkosc mąky thwey 120; pamyathka thwey szwyathe mąky 153; 'do vlyczky rayskiey 41; nyepzepuszczay mye wlyczky 90; nyczadala ny gedney vczyechy 151; czlowyeka wschey cznothy 104; mystrza wschey cznothy 127; od twey głebokyey y przezdenney dobrothy 104; vczyecha dobrothy twoyey 143; odewschey lakothy 58; abyeh neprzyala pomsthy 143; myloszyerdzya lyczby nye 87; wyslvalhal prosby moye (*zamiast: moyey, lub téż uważać to trzebaby za accusativus pluralis*); nyerospomynay tedy zgłoby moyey 68; w thwoy dom modlythwy 82; na vszlyschenye moyey nyedosthonyey modly Thwy (modlitwy) 48; na poczwyrdenye vyary szwyathey 61; sthaloszcz vznanya vyary 162; schey chwały dosthoyna 33; ducha prozney chwały 111; kv krolyowy chwały nyebeszykyey 131; krolv wschey chwały 162; s panny Mariey 77, 78; z panny czysthey 155; proscha szobyne na pomocz panny Mariey 163; o napelnyenyv sczyrbyny Angylskyey 51; poczathkv roskazy (?) 61.

Temata żeńskie pierw. na -ja. Z końcówką -e: z nyepokaloney dzyewycze 31; od czystey dzyewycze 95; z dzyevycze 133; przez zasluga vyelyebney dzyevycze 141; szlawa wschytkey szwyanthey Troycze 66; na prawyca szwyathey Troycze 66; szwyathey Troycze 172; czysthota czyala y dvsche 112; yasnosczya mey dvsche 114; zyvoczye mogzey dvsche 122; yesz czesz wshchelykyey dvsche 122; kv vzdrowyenyv moyey dvsche 123; kv sthrzezenyv dvsche moyey 163; krol nyeba y zyemye 28; noszycz pana nyeba gy zyemye 39; do pana nyeba y zyemye 131.

Z końcówką -ej: zadzey (żądźej?) 146; ode wschey rzyschey 66; cesarzv nyebeszykyey rzyschey 97; podług woley twey 83; yedney karmyey 104; szwyeczkyey karmyey 128; s panny Mariey 77, 78; od mariey 95; z dzyevycze Mariey 133; mathky yego bogoslawyoney Mariey 141; na pomocz panny Mariey 163.

Z końcówką -i: przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; na zbawyenye dvschy moyey 60; nawyszschya vczyecha dvschy mey 67; vczyecha zywotha mego y duschy mey 113; mogey dvschy vczyecha 119.

Temata męskie pierw. na -i: trzeciyeo dnya 154; kthorego czye dnya bada wzywala 160; do dzyszyschego dnya 171.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez pomocy thwoyey 41, 45; żadaacz vsthawyczneye thwey pomocy 157; zbaw me naglye y nyebczraney szmyerczy y szmyerczy vyekvysthey 60; yzbyeh ya vyeczney szmyerczy nyevkuschyła 80; on nye chce szmyerczy 88; do skonany szmyerczy moyey 140; az do szmyerczy okruithney 114; ze szmyer-

czy vyeeczney 144; do szmyerczy 154; od szmyerczy przekłzthey 156; od szmyerczy wyekvysthey 167; od skodlywey szmyerczy 184; przezo wschey bolyesczy 54; vymyą mąky y bolyesczy 74; zadney nyemyłowała czvdnosczy 151; nyerospomynay ... krewkosczy człowyeczthw mego 68; poszylyenye theszknosczy i krewkosczy 152; myłosczy pełna 27, 182; przez yego gymya myłosczy 27; pełna myłosczy 34; stvdnya myłosczy 61; dowieczney szwey myłosczy 96; człowyeka wschey cznothy y myłosczy 104; zalozenye szwyathey myłosczy 112; od twey odłączycz myłosczy 112; vcząsthnky thwoyey myłosczy 135; proschą thwoyey opfythosczy 131; od wschelykyey przeeczywnosczy 161; kv vczwyerdenyv czaley przeszpyeczosczy 123; pełna myłosczy y wschey szłothkosczy 34; zthwego bosthwa szłothkosczy 128; nye poczvla zadney szłothkosczy 151; kv szwyeczy szwyathłosczy vyeeczney 130; bez szwyathłosczy 165; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathłosczy 109; przez omylenya albo wathplywosczy 99; vczynek twoyey vyeecznoczy 137; any ogarnacz twey vyelyebnoczy 125; thwey vye-lykosczy nyemoze oszyagnacz 124; wschey złosczy napelnyona 129; o odnowyenyv wschey thwarzy 52; z odchłany pyekyelney 161.

Temata męskie pierw. na -u: przez myłosc szyna thwego 24; przez szyna thwego myłoszyerdzye 36; przez szmyłowanye szyna thwego 37; przez myłosc szyna twego 40, 45; w kroyesthwe nyebeszkym szyna thwego 44; czyalo szyna thwoyego 133.

W znaczeniu accusativu: szyna bozego porodzycz 29; szyna bozego ... povyyala 29; szyna bozego dogyla 29; szyna bozego ... offy-erowała 30; szyna bozego vydzyala 30, 31 (2 r.); vydzyecz szyna bozego 41; przez mylego szyna thwego 63; v boga oycza szyna 140; szyna thwego myłosznego raczył dacz 142; mylego szyna ... szeszlacz 143; v krystha szyna thwego 177; przez yedynego szyna 184.

Temata żeńskie pierw. na -u: krwy thwey vkuszy 99; twey drogyey krwy 110; thwey dosthoyney krwy 111; szwyathosczy czyala y krwy twey 152; pozdrowyenne twey krwy 156.

Temat nijaki pierw. na -men: ze wschysthkyego mozesch plyemyenya 117.

Temata nijakie pierw. na -es: s czyala mego 41; rozvmy mego czyala 47; szmego czyala 69; karmya yest czyala twoyego 99; twego vyelyebnego czyala 109; przez mocz thwego dosthoynego czyala 111; czysthota czyala 112; czyala mego czysthota 112; kv szwyathosczy nadroschszego czyala 129, 134; przed przyyaczym bozego czyala 129; nakarmycz thwoyago czyala 145; zebych pozyvala czyala thwego 181; krol nyeba 28; pana nyeba 39; z nyeba 77, 81, 159, 169; do pana nyeba 131; od yego stapyenya szłowa 56; twego lycza vydzenye 119.

Dativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -u: bogu ofyarowała 55; kv Bogv 136; chwala bandz bogv zywmv y dvschv (*zamiast:* dvchv) szyathemv bogv yedynemv 158; yzby szye modlyli panv bogv 170; dyablv odeymy 68; kv panv bogv 179; kv Angyelskyemu stolv 122; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; prze-zywko thwemv bozemv daru 106.

Z końcówką -owi: tho szyć stała czlowyelowy 104; yednaczkowy posłuzyla 57; bogoszlawyonomv zywothowy 39; Janowy polyeczyl 27.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką -u:* oyczu za nasz ofyarowała 55; thwemv oyczv 103.

Z końcówką -owi; veczynowy szwemv 27; kv krolyowy 130.

Temata nijakie pierw. na -a: modła dzewsthwu 38; kv pyeklu 95.

Temata nijakie pierw. na -ja: szyerczv memv 162; oblyczv thwemv 38; kv przyanczv 116; kv napyczv 104; modła myloszyerdzyv thwemv 39; myloszyerdzyv thwoyemv dzyakvyacz 152; kv polypeschenyv 123; naprzeciwyko przeczywyanyv 147; kv sthrzezenyv 163; kv veczyerdzenyv 123; kv vzdrowyenyv 123; racz czye my bycz wspomozenyv 81; ku wspomozenyv 109; kv zbawyenyv 59, 70, 113; ku thwemu szluthowanyv 69 (2 r.); nyebeszykemv veshelyv 128.

Temata żeńskie pierw. na -a: mnye Nawoycze 70; kv prawdzye 109; modła dzewsthwu y czysthoczye thwey 39; yakosz byl oney nyewyesczye 167; wyerze szwyathey poczyerdzy 68; ku chwalye 80, 99, 139; kv oyczynye 94.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką -i:* yzby byla mnye nadznyczy na pomocz 26; pomozy mnye nadznyczy 27; kv sthudyzy 130; kv szwyeczy 130; duschy moyey day myloscz 58; sthanye szyć mozey dvshy 125; vzytheczno yest moyey dvshy 132.

Z końcówką -ej: kv tak vyelyebney panyey 83.

Temata żeńskie pierw. na -i: przeczyw mdloscy y nyemoczy 52; kv czczy 139; przeczyw ... mylosczy 90; ku thwey mylosczy 134; thwoyey mylosczy (veczynycz) 138; kv szwyathoseczy 129, 134, 135.

Temat męski pierw. na -n: kv thwoyemv domv 142; *przysłówek:* pospolv 150.

Temata nijakie pierw. na -es: czyalv memv 148; przeczyv lyczv 128.

Accusativus. *Temata męskie pierw. na -a:* za nasch szmuthek 95; aby czysthy przybythek raczył ... veczynycz 138; thy moy dvch obezryysz 25; w twoy zyvot 56; vmyerzył zywoth thwoy 73; na then szwyath szeszlaacz 143; vmorzyez then szwyath 150; prze lud Ysrayelsky 77; w dobry przykład 57; omycz smrod 131; then chlyeb ... yest podala 98; zegnano chlyeb rākama 98; bo szyć barso yego gnyew boya 177; day ze my then dar 159; na nawysschy dar 181; napelny moy szmyszl 123; yenby zrownal rozvm 121; day my rozvm 158; poznawam czasz moy 158; szlyschacz on głos 167. *Tu zaliczyć można także przysłówki naprzod* 78.

Temata męskie pierw. na -ja: konyecz (day) 180; nadmyeszyacz 28; przez szwyanthy krzyz 27, 95; szwyanthy olyey (przyyala) 61.

Temata nijakie pierw. na -a: day my vydzyecz lyeczko 74; lono othwarzasz 135; wyednal bosthwo szwoye 72; gdy tve czlowyeczenthwo ... na krzyz dano 95; przez thwe dosthoyenysthwo 63; prze moye dosthoyenysthwo 107; przez tve wschysthko dosthoyenysthwo 118;

prze me nyepreszpyeczensthwo 117; vbogaczycz vbosthwo 131; day
wstawyczstwo 58; zagasz y wszytko nyevsthavyczensthwo 112;
W znaczeniu przysłówka: myastho mystrza, myastho komornika 127;

Temata *nijkie pierw. na -ja*: zazzy boze szercze moye 97; szercze
moye poruschyl 105; zbawy moye sercze 110; pograzy moye thwarde sercze
120; ogarn moye zle szycerze 120; w moye szercze 126; szercze moye za-
palycz 138; w moye szycerze 144; nakarmy szycerze moye 151; oszwycz
szercze moye 158, 159; szycerze stworz 180; wpadla w myes-
cze 165; dal myescze 182; nad szlonycze 28; przed oblycze 41, 69;
obrzadzy my szeszczye (*zejsie*) sthego szwyata 59; na omyczye 61;
wschyangny myloszyerdzye 35; przez szyna thwego myloszyerdzye 36;
przez thwe gorace myloszyerdzye 48; day myloserdzye 58; przez
wachythko myloszyerdzye 73; na myloszyerdzye tve 85; przez tve
szwyathe myloszyerdzye 100, 106; prze tve vyelyke myloszyerdzye
107; dayancz zdrowye 52; zdrowye 56; day my zdrowye 93; zdro-
wey vdzyelasch 136; vzych czelestne zdrowye 177; vydzyecz
vyeszyelye 41; przez tve wyelkye czyrpyeny 99; przez thwe szwy-
anthe czyrpyeny 100; przez swyathe thwe narodenye 26; o nawio-
czenye 52; vezry na obrazenye 96; za nasche odkvpyeny 30; na
odpvsczenye 146; vproszymy laską y odpusczenye 175; odpus-
czenye 56; na vyezne oszszađenje 146; prze stho oszwyczenye
53; na ozywyeny 61; day nam szczasne pobydlyeny 156; day
nam wyeczne poczyeschenye 157; na poczwyrdenye 61; zazzy
.... me wschytke pomyszlyeny 97; przyymy od nasz pozdro-
wyeny 155; oprawyl me pozadanye 121; przemyeskawanye (vzych)
178; day my vyerne skruschenye 100; oczyszy nasche szamnye-
ny 157; abyshczye my dali spomozenye 185; day my vpa-
myathanye 94; prze tve vyednanye 62; na vszlyshchenye 48;
poczvla twego lyca vydzenye 119; wstlawy we mnye czyste zaloze-
ny 112; na zathraczenye 146; przepowyedayacz zbawyeny 30;
odzyersymy yedynaczka thwego zbawyeny 56; na zbawyeny 60,
139; prze nasche zbavyeny 141; zbawyeny lvczkyesz napravyl 155;
zbawyeny (day) 156; prze nasche zbawyeny 157; przez szmylowa-
ny 37.

Tematu *żeńskie pierw. na -a*. Końcówka *ę* oznaczona: 1) przez
-ą: vproszymy laską 175; oszwyczylsz mathką 159; przez yego
szwyantha manką 64; poznacz thwa szwyatha mąką 120; prze twoya
nyewymowna mąką 134; raką thwoya szczyagnacz 142; prze zasługą
141; poczvla vczyechą 143; odzyacz nagothą 131; oszwyczycz
szlyepothą 131; za prawdą 116; vszlysch myly panye proszbą yego
76; wyarą pomnozych 142; day my vyarą 180; na vschelyką godziną
102; wlyey w moya duscha rosą (rosę) 112.

2) przez a: laszka raczy zapalycz 142; laska my day 153;
day my laska 180; przez laska 184; na mya Nawoyka 83; vczyn
mnye Nawoyka 92; na szwa mathka 69; oblyvbyl czye sobye mathka
72; prze szwa myla mathka 75, 93; na okruithna maka (mękę) twa
89; prze twa maka 98; na twa szwyatha maka 105; day my

prawa droga 81; polyeczam szługa thwoya 47; prze szaszługa 141; przez zaszługa 141; pokazy my vczyecha 67; przyacz czyebye vczyecha 119; wsthawy czysthota czyala 112; day my czysthota 112; przez szmyerna dobrotha 72; prze thwoya dobrota 73; przez twa dobrotha 110; obezrzy moya nagota 58; wyszlchal martha 166; przez tha pocztha 66; myal rada 51; przez wyara y przez prawda 160; vczynyla lyczba 88; mogla lyczba dacz 89; przez tha proszba 52; prze proszba 85; przez ma vyelyka zgloba 47; przez tha szlawa 51; szlawa obezrzala 66; wyslchay modlithwa moya 158; offyarowal yedną vyerną y prawa ofyara na oltarzv 103; przez twoya szmyara 62; w chwala przywyedz 153; vproszycz chwala wyeczna 163; bych thoby dobra modla dala 154; w ona godzyna 41; w korona szlawy 66; panna zosthawyl 156; ktho panna Maria od grzechv oczysechyl 178; vezrzal na Maria Magdalena 83.

Temata żeńskie pierw. na -ja. Z końcówką ę lub o wyrażoną

1) *znakiem ą*: mam wschytka nadzyeyą 92; nadzyeyą poszylycz 142; ogladay duschą moją 126; na szwoya dvschą 143.

2) *znakiem -a*: przez ta nadzyeya 67; w nadzyeya twa 82; mayancz nadzyeya wthoby 130; day my nadzyeya 180; zbawyla mnye grzeschnyca 36; vysluchay mye grzeschnyca 37; przyymy vboga grzeschnycaa 104; za mya nyedosthoyna grzeschnyca 165; mye grzeschna nadznynca dzyszzya raczyl wezwacz 145; na prawyca pomyeszona 65; wczzyagny prawyca kv mnye szwoya 161; przez szwyatha Troyca 73; o kthoreyze pycza masch 126; tobye polyeczam dvscha moya 46; moya duscha vczyeschyl 105; vczysechy moya dvscha 110; wlyey w moya duscha roszą 112; nawczy mye dvscha 125; day myloscz 58; mnye nauczy vola 127; ta ystna karmya (yest podala) 98; przyancz twa nyebyeszka karmya 115, 121; vezrzal na Maria 83. *Męski*: abych przyala mego sthworca 117.

Temata męskie pierw. na -i: w dzyen 26, 41; bych nye zgynala w dzyeny (*sic*) szadny 184.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez moc 71, 80; abysechy my dali moc 185; aby raczyl vlyeczycz moya nyemoc 131; przydzy na pomoc 25; na ponocz 26; day my pomoc 59; raczyz my bycz na pomocy (*sic*) 150; na pomoc 163, 183; na twa gorzka szmyercz 105; przez twa nyewynna szmyercz 119; przez thwoją szmyercz gorzka 149; w bolyecz 72; thaka czesz nagothowal thoby 45; przez czyrplywoscz 162; przez gorzkoscz 126; przez madroszcz 71; day my madroszcz 158; przez myloscz 24, 40, 45; day myloscz 58; przez ta myloscz 66; namyloscz 86; day my twa myloscz 107; thwa myloscz mozesch vczynycz 117; przez myloscz 179; przestha radoszcz 53; prze tha radoszcz 54, 65 (2 r.), 66; przez ta radoszcz 54; przesta radoszcz 55; prze tha radoszcz 55; wspomynawschy na nawyszscha sprawyedlywoszcz 89; day my sthaloszcz 162; thoby vczynyl vyelkoszcz 25; prze vyelykoszcz 134; przez vyszokoszcz

71; odpadz nyewdzyącznosc 111; sprawyedlywa rzecz myłowacz 178; odpadz nyeprzyazn lakomsthwa 111.

Temat męski pierw. na u: w thwoy dom 82.

Temata żeńskie pierw. na -u (-у): krew 61; wydzyalo czyalo y krew 97; thwa droga krewy (*sic*) kv napyczyv dal yesz 104; przez twa droga krewy (*sic*) §. 105; thwa szwyat̃ha krew pygya 115; przyyancz y thwa droga krewy 107, 110; oszwyeczasc̃h thwoya szwyat̃ha czerkew 137.

Temata nijakie pierw. na -men: przez yego gymya 27; wymyã m̃ky y bolyesczy 74; day ze my przez gymyã 86; przez gymyã thwoye 160.

Temata nijakie pierw. na -es: polyeczam czyalo moye 47; podnoscha czalo 94; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyathe czyalo 107, 110; czyalo wprowadzye przymuya 115; na twe szwyathe czyalo 116; przyyacz Thwe szwyat̃hy czyalo 121; ogladala czyalo yego 133; dayze my przyyacz czyalo 133; gyesz czyalo on raczyl wzyacz 133; zrzadz vemnye grzeschne czyalo 136; wzyalesz czyalo 155; prze tho naszwyathsche drzewo 140.

Vocativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -u: ba-ranku 101; yedynaczkv 96; kwyat̃hkv 61; mylosznykv 149; poczathkv 61; przebythkv 62; dvehu 94.

Z końcówką -e: boze 81, 99, 128, 133, 137, 140, 143, 164, 183 (2 r.); zyvoczye 122; byskupye 103; chlyebye 77, 101, 125, 153; szkarbye apostolsky 35; szkarbye nyeprzebrany 92; gospodnye 97, 102, 103, 107, 109, 110 (2 r.), 111, 112 (2 r.), 114, 115, 116 (2 r.), 117, 119 (2 r.), 120, 121, 122 (2 r.), 124, 125, 126; panye 75 (2 r.), 76 (2 r.), 77, 79, 80, 84, 85, 86 (2 r.), 89, 90 (2 r.), 91 (2 r.), 93, 120, 124, 130, 145 (2 r.), 147 (2 r.), 148, 152, 159 (2 r.), 161, 162, 164, 165, 166 (2 r.), 167, 168, 169, 171, 182; kaplanye 103; thy szam yesz wyschy kaplanye 115; Jesu Criste 75, 123, 125, 127, 148, 152, 164; Jesu Cristhe 145; Jesv Crysthe 155; Jesu Kriste 149; Yesu Criste 76, 77, 96, 105, 112, 113, 118; Yesu Kriste 105, 106; myly Jezv 153; panye Kryste 167; Yesu xpe 103; myli Krysthe 166; panye Crysthe 169; Crysthe 179; panye Jezv krysthe 171; zbaw mye Jezvszye 182; szwyaty Pyetrze 168; szwyat̃hy Mychalye Archangyelye 183; Michalye Archangyelye 184.

Temata męskie pierw. na -ja. Z końcówką -u: o chesarzrv 92; chesarzrv 97; krolyv zyemsky 97; krolv wschey chwały 162; vysluchay nasz zbawyczyelyv 33; o przeschodry zbawyczyelyv 92; moy zbawyczyelv 97; gospodnye y zbawyczyelv 107; myly zbawyczyelv 150; zbawyczyelv 160; zbawyczyelv 186.

Z końcówką -e: oycze moy 81; oycze 94, 133, 143; moy myly oblyvbyencze 136.

Temata nijakie pierw. na -ja: o ochlodzenye moye 150; o naszlothsche okrazenye 42; oprawyenye zgvyonych 32; swyantha Ma-

ria slothkye vczyeschenye 37; vveszelenye wschech szwyanthych 32; nadzyeyo nascha y zbawyenye nasche 32; pozdrowyona bandz Maria zbawyenye y poczyeschenye 174.

Temata żeńskie pierw. na -a: naczyszcscha dzyewko 24; bogoslawyona dzyewko 26; sdrowa bandz dzyewko 30; o drabyńko nyebyeska 46; grzeschnych lyekarko 179; nawczyczyelko apostolska 173; o matko boza 46; mathko szlvthovana 51; mathko boza 59; mathko myłoszyerdzia 61; o namyłosczywscha mathko 71; mathko pana naschego 172; myłosczywa mathko 175; grzeschnych poczyeschczyelko 176; poczwyerdzyczylko mączennykow 173; boza porodzyelko 24; porodzyelko 28, 33, 35, 36, 40, 42; nalagodnyescha vczyecho 34; morszka gwyazdo 38; szyosthro angyska 172; chwalo luzzka 32; corono dzyewycz 174; krolyewno nyebyeska 26; zdrowa bandz krolyewno 29; krolyewno 30, 32 (2 r.); myla panno 175; sthoba panno 154; radvy szye perszono 49.

Temata żeńskie pierw. na -ja. Z końcówką -e: zdrowa bandz dzyewycze chwałyebna 33; swyantha Maria dzyevycze vyekeystha 36; boza porodzyelko dzyewycze zawzdy 40; proscha czyebye dzyewycze 45; o dzyewycze boza 46; o matko boza dzyevycze Maria 46; radvy szye dzyewycze 49; dzyewycze naczyszcscha 49; pozdrowyona bandz Maria dzyewycze 172; o Maria dzyewycze 177; pozdrowyona badz Maria obyethnyce proroczka 172; sthudnyce y czudnosczy spowyednykow 173; zdrowa bandz gospodze 28 (3 r.), 29; gospodze 33; o myłosczywa gospodze 41; o gospodze moya 46; gospodze moya 47, 53, 57, 61, 63, 70. *Męski:* tworze wschego sthwozrenya 97.

Z końcówką -o: nadzyeyo nascha 32; pozdrowyona bandz rozo 179; veszel szye nyebo y zyemyo 88.

Temata żeńskie pierw. na -i: pozdrowyona bandz Maria czyzy y corono 174; szwyatha Maria Angyska czvdnosczy 34; sthudnyce y czvdnosczy spowyednykow 173; o szlothkoseczy dzyewycza 178; Jesu Kriste myly naszlodeczyescha madroszczy 149.

Temata męskie pierw. na -u: szynu 75; vythay myly szynv 77; szynv bozy 144; szynv 158; Crysthe szynv 179; szynv bozy 180; szynv yzaac 183.

Temata męskie pierw. na -men: o drogy kamyenyv 42; kamyenyv nyebyeszkycgo polyvbyencza 42.

Temata nijakie pierw. na -es: o czyalo boga zywego 154; powythay dzyewicze czyalo 154.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a: myedzy czlowykyem y angyolem 42; z nyskym czlowykyem 115; myłym yedynaczkyem 71; ogarnyona dvchem szwyathym 28; dvchem szwyanthym 58; duchem szwyathym 100; thwogym szwyathym duchem 107; duchem szwyathym 125; kthorymze duchem szwyathym 137; dvchem szwyathym 159; kthorym strachem 107; kthorym sthrachem 114; sthra-

chem 119; przede wszchem szwyathem 55; kthorym obrzadem 113; darował czye darem dzywnym 71; angyolem zavythana 28; bylesz poszlem 144; z thakym vmyszlem 132; szthakym rozvmem 102; gloszem wielkym 161.

Temata męskie pierw. na -ja: z mogym wschythkym rodzajem 77; przed szwyathym krzyzem 186; bandz zawzdy sthrozem 177.

Temata nijakie pierw. na -a: prze twe vyednanye zboszthwem 62; szczelowyeczensthwem 53; znaschym czlowyeczensthwem 72; kthorym nabozensthwem 107.

Temata nijakie pierw. na -ja. Z końcówką -em: czystym szercem 110; thwym slotkym szczercem 120.

Z końcówką -im: przed przyyacym bozego czyala 129; wschem myloszyerdzym napelnyona 37; myloszyerdzym thwym 96; ze cznym oradzym 52; wnątrznym veszelym 106; z dwchownym veszelym 119; z bozym kochanym 119; nawyedzenym bostwa 53; takim przymowyenym 52; przemowyenym angyelskim 53; wschem przemowyenym 62; szerdecznym szkrvschenym 60; kthorym szkrvschenym 114; szthakym szkrvschenym 132; przed sthworzenym 49; przed szthworzenym 52; przed wstawyeny 44; vczyeschy myc tedy maczyerzynym szlyvthowanym 68.

Temata żeńskie pierw. na -a: laszka a mylosczya 134; kyedy yesz yego mathka przeyavyla 54; kthorasz zasluzyla bycz mathka 176; czyeby wybrał porodzyczyelka 178; ktoryz yesz vczyecha zywotha 113; kthora czysthota 114; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; thwoya proszba omygye 179; obral czye szobyeczora namylyescha 71, 72; z thaka pokora 132; z wyara z czysth 132

Temata żeńskie pierw. na -ja: z czystha nadzyeya 132; racz proszycz zamna grzeschnyca 25; prosz zamna grzesznyca 34; kto-raz yesz stvdnya mylosczy 61; z duscha y sczyalem 65; czystym szczercem a nabozna dvscha 110; nad moyą dvscha 122; kthorasz yesz nadzyeya 175.

Niektóre jednak z przytoczonych przykładów żeńskich mogą być też nominativem lub accusativem, zwłaszcza że końcówka o wyrażona zawsze znakiem a

Temat męski pierw. na -i: ognym 97.

Temata żeńskie pierw. na -i. Końcówka o wyrażona 1) *znakiem -ą:* thaka nyemoczą 59; myszlią przysthapyecz 129; 2) *znakiem -a:* thaka szmyerczya 59; nagla szmyercza 185; mocza szwego boszthwa 51; szwoya mocza wszechmogacza 71; mocza wielkyego myloszyerdzia 91; rozgrzeschyl tha mocza 169; thaka eczyza 132; Thwoya goraczosczya raczy zapalycz 142; kthora yasnosczya mey dusche 114; szwoya madrosczya wszechmogacza obral Czye szobyeczabye przyancz 93; ktora mylosczya yzbych mogła przyyancz 107; thwa szwyatha mylosczya 121; thaka poczczywosczya 132; oczyszczycz thwego bosthwa szlothkosczya 122; kthora vsthavycznosczya 114;

zgrzeszyła na przeczyw thoby wyelkosczya 164; naznamyonuy mye boyaznya boza 177.

Temata żeńskie pierw. na -u (-ук): czalo szāmo prawego boga szkrwya 79; szwa krwya odkupyl 79; odkvpycz szwoya nadroszscha krwya 164.

Temat nijaki pierw. na -men: którym kolwye gymyenyem vezwane 87.

Temata nijakie pierw. na -es: szczyalem onym 31; z duscha y szczyalem 65; szczyalem mogym 181; vezrzy okyem myloszyernym 83; mylosczywym okyem 149; lyczem przeczyw lyczv 128.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką ě: we wschelykyem szmathcze 62; na thym szwyeczye 64 (2 r.); na thy (*sic*) szwyeczye 139; w żywoczye 50; w szwogym żywoczye 53; w thwoy cy mathky żywoczye 125; pothym żywoczye 128; po mogym żywoczye 133; w żywoczye moyem 161; w groznem szandzye 69; w schadzye 89; w thwogym grobye 150; w kosczyelye 30; w szwyanthym zakonye 56.

Z końcówką -u: ve szmathkv 148.

Temata męskie pierw. na -ja: w mem konyeczv 60; vmogym konyeczv 67; na krzyzv 30, 78, 79, 154; na oltharzv 81; na oltarzv 103.

Temat nijaki pierw. na -a: w krolyesthwy 44, 139, 152.

Temata nijakie pierw. na -ja: na wschelykyem myesczu 90; zagasy w mym szerczv 112; w draczenyv 25; o napelnyenyv 51; o odnowyenyv 52; przy mem skonanyv 96; przy skonanyv 175; wprawym szkruschenyv 105; wyelkyem veszelyv 54.

Temata żeńskie pierw. na -a: w gyego mące 64; na drodze 127, 185; na wodzye 185; w prawdzye 115; wskodzye 184.

Temata żeńskie pierw. na -ja: na prawyczy 167; w tayemnyczy 49, 52; w troyczy 51, 73, 158; w throyczy 52, 140, 155; w dwszy 63; na dwschy 141; na moyey dwschy 143; na mogyey dwschy 148; na dwschy 181; w thwey szwyathey voly 113; na zyemy 43, 67, 90, 127, 133, 169.

Temata męskie pierw. na -i: wednye 157, 183; vednye 170; w ognyv 185.

Temata żeńskie pierw. na -i: w noczy 157, 170, 183; w mocy 84; w szmyerthney nyemoczy 60; w gyego szmyerczy y poyego szmyerczy 64, 65; po mey szmyerczy 151; w byalosczy 78; na thwey mylosczy 116; w bozey szlothkosczy 119; o they wyelyebney szwyathosczy 109; vyelkiey radosczy 54.

Temat męski pierw. na -u: w thym bozem domv 141; w domv 167.

Temat żeński pierw. na -u: we krwy 95; w thwey drogyey krwy 106; we krwy 120.

Temata nijakie pierw. na -es: w czyelye 30, 63; o bozem czyelye 154; na czyelye 181; na drzewye 165; na nyebye 43, 66; w nyebye 90; vnyebye 126.

Dualis. Nominativus w znaczeniu vocativu: chwalczye pana boga szwego oszboye stego rodzayv 87.

Accusativus: schyly kv mnye vschy thwoye 48; racze thoby szkladaya 100; w grzeschne ręce 144.

Genetivus: zelzamy moych oczv 119; z oczv mogych 160, 167.

Locativus: w raku pyasthuye 79.

Instrumentalis: szlawnyma oczyma obezrzala 66; patrzycz moyma oczyma 116; zegnano chlyeb rākama kaplanskyma 98.

Pluralis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -i: sluzatoby angieły y archangely 44; wschysczy Angyeli y Archangyeli 185; Maczennyczy y spowyednyczy 45.

Z końcówką -owie: prorokowye 43, 44; patriarchowye 43; patriarchowye 44; wszythky rodowye 25; wschysthezy korowye nyebiesczy 45.

Z końcówką -y grzechy moye sza nyewymowne 159; az szychesthrascha wszythky sthawy vemnye 89; wschyczczy Apostholy 44.

Temat męski pierw. na -ja. Z końcówką -owie: trzy krolo-
wye 55.

Temata nijakie pierw. na -a i -ja: ty wrota nyebieszka 42; wrota nakraschsza othworzona sza 42, kolyana thoby zgybaya kv chwalie 99; gđzye sza vyrzchnya yednanya 115.

Temata żeńskie pierw. na -a: poczynaya szychy modlythwy 103; kthorych reliquie sza w thym bozem domv 141.

Temat żeński pierw. na -ja: dzyewyce krysthowy 45.

Temat żeński pierw. na -i: thu sza znyeaba Angyelskye mo-
czy 81.

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a: proscha wschytkych Maczennykow 170; poczwyerdzyczylko Maczennykow bozych 173; szwyanthych prorokow 51; wschytkych spowyednykow 170; czvdnosczy spowyednykow 174; kv polyepschenyv dobrych zbythkow 123; wszzech szych grzechow spowyedala 60; day my Vpamyathanye grzechow mogych 94; obrazenye grzechow naschych 96; pothem szych vyaczey grzechow nyedopuszczala 100; s grzechow mogych 101; od naschych grzechow 106; oczyszczyenye grzechow 152; od grzechow czyaskych 165; grzechow szych wyarowacz 178; od wschycznych grzechow 179; szereza thwogych szwyatych apostołow 137.

Temata męskie pierw. na -ja. Podług analogiji -u tematów z końcówką -ów: od mogych nyeprzyyaczyelow 183; pyenya szwyanthych oyczow 51; *podług analogiji zaś -i tematów z końcówką i:* za dzyewyancz Myeszacy 53.

Temata nijakie pierw. na -a: od młodych lyath moych 162, 164; od mogych młodych lath 171.

Temata żeńskie pierw. na -a: nyemayacz na szoby cznoth 82; mathka od szyroth 48; podług mogych zasług 70; podług zasług 130; prze vyelykosczy mogych sasług 134; dlya mogych zasług 137; dlya mogych zasług 165. *Męskie tu należące mają końcówkę -ów,*

przejętą od -u tematów: patryarchow 34; krolowa Patriarchow 173; mysthrzyny Ewangyelysthow 173.

Temat żeński pierw. na -ja: wschytykych dzyewycz 170.

Temata żeńskie pierw. na -i: proscha wasz wschysthkych mocy nyebyeskich 185; sthworzyzel wschythkich rzeczy 178; od czyem-noseczy 179; od nyczystych Lynbosczy 110; od nyczysthych myszly 110; od nyepodobnych myszly 127.

Temata nijakie pierw. na -es: krolyewno wschech nyebyosz 32; z nyebyosz 137; *z tematem skróconym:* podług thwogych szlow 78.

Dativus. Temata męskie pierw. na -a: na wyeky vyekom 102, 145; na wyeky vyekom 171; mogym grzechom odpuszczenie 56; krew na omczye grzechom moym 61; nyczystym grzechom 102; na odpuszczenie mogym wschytkym grzechom 146, 175; kv vykvyshthym godom 128; dwyemanaczzye apostholom jest podala 98.

Temata męskie pierw. na -ja: mogym nyeprzyyaczelom 147; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczelom 148; cznotham pomnoze-nye 146.

Temata żeńskie pierw. na -i: bogoslawyonym pyerszam 40; kv wschythkym zlosczyam 161.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: przez wschythky maczennyky twe 85; przez thy wschythky szmathky (smętki) 64; na wyeky 75 (2 r.), 100, 102, 139, 145, 154, 165, 171; na vyeky 152; odegnal wschytky szly duchy 111; prosz za me grzechy 36; grzechy (nalyazla) 88; prze me vyelykye grzechy 117; odpuszczy my moye wschyky grzechy 168; odpvsczylesz yey grzechy 168; thy zgładzy grzechy moye 180; przez yego wschytky trvdy 63; nad kory angyelskye 37; nadewschysthky kory angyelskye 65; wszwyanth apo-stoly 65; wloszy oczyrala 168.

Temata męskie pierw. na -ja: ktory masch klvceze 169.

Temata nijakie pierw. na -ja: poszylыл szercza 137.

Temata żeńskie pierw. na -a: w thorekoly maky (męki) bada wrzvezona 70; vkroczyz mąky me 74; bych ya vlyczky zatraczenya przestapyla 91; nogy thwoye vmywala 168; poszly wmya thwe czno-thy 121; przez thy dobroty 58, 62; nade wschytky nyewyasthy 39; wyslvehal prosby moye 171; rany twego szercza (poznac) 120; sthrony wyczyza 186; (przykład ten jednak niepewny jest, bo sensu w tym miejscu zrozumieć trudno, może to jest nawet instrumentalem plur. od rzeczownika tron, więc z trony); odpuszcyl nasche vyny 96; odpuszczy my vyny me 100; przez thy lzy 64; wyliey lzy 160.

Temata żeńskie pierw. na -ja: thayemnycze boze vyedzacza 38; w thagemnycze thwego bosthwa 128.

Temata męskie pierw. na -i: vezwacz grzeschne ludy 134.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez thy wszyshky bolyseszy 64; raczy wlyekczyz bolyseszy 74; oddal odemnye marnoseczy 76; abych mogla szczyrpyecz przeczywnoseczy 86; czyrpy przeczywnoseczy 88; oddal odemnye proznoseczy 76; przesthy wszythky radoseczy 55; przez thy wszyshky radoseczy 67; przez thwey mathky szyedm ra-

doszczy 76; przewyczyazycz wschyczky zloszczy moje 171. *Tu wliczają téż formę dzieci*: wybawyl Thwoye dzyeczy 161.

Temata nijakie pierw. na -es: wsthapvyacz na nyehyoszsza 31; ze skróconym zaś tematem podług analogiji -a tematów nijakich: Thy szlowa movy 79; przez szlowa szwe 109.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -y: dary dweha szwyanthego obdarowała 51; trzy krolowy przyszly z dary 55; czynysch gye vczastnyky thwoyey myloseczy 135; mnye pokalaney grzechy 141; grzechy mogymy 164; pana nad pany 132.

Temat męski pierw. na -ja. Z końcówką -mi: nad krolmy 132.

Temat nijaki pierw. na -a. Z końcówką -y: Thwymy vsty dosthoynymy 98.

Temata żeńskie pierw. na -a. Z końcówką -ami: myedzy czorkamy 178; pyelyvchamy povyyala 29; nade wszemy nyewyasthamy 32; nad wschemy nyewyasthamy 35; ze lzamy moych oczv 119; ze lzamy 168.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -jech: w mych pyaczy szmyszlyech 112.

Z końcówką -ach przyjętą od tematów żeńskich: w szmathkach (w smętkach) 174; w grzechach 176.

Temat nijaki pierw. na -a. Z końcówką analogiczną -ach: w gyaslkach pokładala 29.

Temat nijaki pierw. na -ja z końcówką analogiczną -ach: we wschech vdraczenyach 45.

Temata żeńskie pierw. na -a: w mogych mąkach 74; w makach (w mękach) 95; w nothach dobrych 162; w cznothach dobrych 177; w szwogych chwalach 67; we wschech potrzebyznach 40; we wschech vdraczenyach y potrzehyznach 46; we wschech potrzehyznach 59; w szmathkach potrzebyznach 174; w pokvszach 148; we wschytykych pokvszach 174.

Temata żeńskie pierw. na -ja: w mogych theszehnyeczach 68; w nadzach mogych 40.

Temat męski pierw. na -i: w dnyoch mogych 159.

Temata żeńskie pierw. na -i: w nyemoczach mogych 174; we wschech rzeczach 27; o sprosznych rzeczach 163; w mogych boleysychach 68; w mych myszlyach 112.

Temata nijakie pierw. na -es z tematem skróconym i końcówką -jech właściwą -a tematom męskim i nijakim: w mogych dzyelyech 56; w dobrych dzyelyech 63.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników i imiesłówów.

Singularis. Nominativus. Masculina. Adjectiva: moczen 25; tysz szen Jesu Cristhvszow 42; bandz myloseczyw 183. *Participium praeter. passiv.*: szyn thwoy przybyt byl 27; bok byl przekloth 95; narodzon 78; przez czya szwyath oprawyon jest 43; pozdrowyon

bandz 155; nasch zbawczyel vmączon 140; thy yesz sthworzon 125; pokoy czynyon yesth 43.

Neutra. Adjectiva: Yesu Cristhowo vyerne czyalo 94; vzytheczno yest moyey dvschy 132. *Particip. praet. pass.:* twe czlowyeczesthwo na krzyz dano 95; czoszye narodzono 95; pochwalono bandz 94; yest poczwyrerdzono 98; poszwyzaczono y zegnano 98; bylo od boga oycza przepowyedziano 55; wschytko dobreeczyonyo yest 43; w makach y czyaskych zawyeschono 95.

Feminina zlały się z formami podobnymi deklinacyji złożonej, przyjmując jednak można, że w tych razach, gdzie przymiotnik lub imiesłów jest orzeczeniem w zdaniu, zachowała się dłużej forma pierwotna ich t. j. rzeczownikowa, niż tam gdzie są przydawkami. Dlatego więc wyliczę tu formy użyte predykatywnie: bylasz dosthoyna 39, 73; nye yestem tak dosthoyna 83, 116; czego ya v czyebye nyedosthoyna 124; ya vynna thabye 90; naga badacz 130; ya przeczyw thabye lycha 124; bandz tedy na mya lyvthosczywa y laskawa 69; zdrowa bandz 28 (3 r.), 29 (2 r.), 31, 33; sdrowa bandz 27, 29 (2 r.), 30 (2 r.), 31 (2 r.), 32; sdrowa y radvy szye 49. *Adiectivum possessivum:* o polyvhyencza Jesu Cristhova 46.

Particip. praes. act. temat pierw. na -i: kochayaczy bostwa yego pozywala 54.

Particip. praet. act. I. temata pierw. na -i: zasluzyła bycz mathka przez maza bywschy 176; abych przyyawschy poczwla 143; wezrzawschy 69; wspomynawschy 89; zawythawschy 138. *Particip. praet. pass. użyte predykatywnie:* Modlythwa ma bycz movyona 94; abych od czyebye nye byla odlaczona 144; gdy yesz pomyesczona 66; pozdrowyona bandz Maria 172 (5 r.), 173 (4 r.), 174 (2 r.), 175 (2 r.), 179; gdy yesz mathka boza uczynyona 63; Thy yesz vybrana 44; yaz yeszm obnaszona 58; bada wrzewczona 70.

Accusativus. Adjectiva. Masculina w znaczeniu przysłówka: przeczyw mdlosczy 52; przeczyw 90, 124, 128, 164, 169.

Neutra podobnie jako przysłówki: przykazal yesz tako czyaszko 104; vyelmy myszko 124; thysz my vyszoko 124; wyslvchacz rychlo 160; dostoyno szam czynynsch 116; rzekl przez szlowa szwe gloszno 109; rostropno 56; az tutha sthraschno slacz 82; nyethylko 117; barzo 104; barso 117; lub jako przyimki: przeczywko thwemv bozemv darn 106; naprzeczywko przeczywyanv 147; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczyelom 148.

Temata ze spółgłoską miękką: vyelye 37; i forma na -o z analogiji do tematów twardych: goraczo 154. Tu też należą comparativy przysłówek: lyepyey 59; vyaczey 84; vyaczey 99, 100, 102; wyaczey 165; dalyey 79; pyrzwey 84. *Superlativus:* nawyaczey 175.

Imiesłowy. Masculina. Participium praes. act. temat pierw. na -ja: czvyacz (czując) 185; czekayancz 88; dayancz 52; dzyakvyacz 152; nyemayacz 82; mayancz 130; przepowyedayacz 30; vydzyala dvcha szwyanthego stapuyancz w szwyanthe Apostoly 65; rzekacz 27, 136, 170; ktoregosz zes z vydzyala wstayacz z marthvych 31; lyeczacz

szyedacz chodacz myszlyacz spyacz pyancz gygrayancz 101; wydzyala szyna bozego wsthapvyacz na nyebynosza 31.

Neutrum. Particip. praes. passivi w znaczeniu przysłówka: mymo wszythky 33.

Locativus. Adjectiva. Neutra w znaczeniu przysłówków: poczyvy 66; prawdziwy 118, 180; dobrze 56, 116, 117; nagly 60; w rychly 74; zly 162; chwalebny 156; dosthoyny 115; mocny y zupełny 77; prespyeczny 41; rozlyacz szwyebodny za nasz grzeszne 157; wsthawyczny 157; nyny 81, 134, 171.

Pluralis. Nominativus. Neutr. Particip. praet. pass.: wrota nakraschsa othworzona sha 42.

Femin. Adiectivum: dzyewyche krysthowy 45.

Accusativus. Mascul. Adjectivum: odegnal wschytky szly duchy 111.

III. Deklinacja zaimków.

A) Zaimki rodzajowe. 1) Temata twarde. Singularis. Nominativus. Masculina: then 99, 138; on 69, 88, 133, 178; sham 86, 102, 103, 115, 116, 159; yeden 81.

Neutra: tho 9°, 104, 131, 138, 139, 146; szamo 79; wszythko 47; wschystko 87.

Feminina: tha 94, 152; szama 39; yedna 91; zadna 151, 166, 182.

Genetivus. Masculina: tego szwyata 44; sthego szwyata 59; thego szwyatha 76, 175, 179; chlyeba thego 78; s tego rodzajv 87; do thego czaszv 87; gynego nykogo nyewyem 86; boga gynego nye 155; zbawyczyelv wschythkyego szwyatha 186.

W znaczeniu accusativu: tego przyancz 73; przyacz czyebye szamego 119; yednego czyebye chwalya 76; gynego mam proszycz 81.

Neutra: yz bych thego zandala 49; stego vyelby szye 87; yest szwyadeczto tego 88; przyyay my Thego 118; thego my dopomozy 120; dlya thego 159, 163, 185; dla thego 162; ze wschythkyego mozesch plyemyenya 117.

Feminina: yedney karmyey 104; nyezadala ny gyedney vczyechy 151; zadney nyemylowala czvdnosczy 151; nye poczvla zadney szlothkosczy 151; szlawa wschythkyey szwyanthey Troycze 66.

Dativus. Masculina: tobye shamemv 76; zgrzeschyla yemv shamemv 177; yakosz byl oney nyewyesczye 167.

Accusativus. Masculina: then chlyeb (yest podala) 98; na then szwyath 143; vmorzycz then szwyath 150; day ze my then dar 159; szlyschacz on glos 167.

Neutra: prze stho oszwyeczenie 53; ktory tho moze gyny vczynycz 84; uczyn tho 85, 93; przetho 45, 93, 131, 136, 140 (2 r.), 142, 145; tho raczy dacz 102; raczyz my tho dacz 139, 143 (2 r.); dayze my tho 147; abych tho szoby pryyala 148; thom

yesth ogladala 148; *przyczepne* to: thentho myly 138; gdje th 115, 122; otho 186; owo 27, 83, 91, 130; one wschytko pomyszlyenye (zazzy) 97; odpadz wschytko 111; vmorz wmych pyaczy szmyszlyech wschytko 112; zagasz wszytko nyevsthavyczensthwo 112; przez tve wschystko dosthoyenysthwo 118; jako 59, 69, 70, 76, 79, 82, 84, 83, 82, 85, 87, 105, 113, 128, 130, 131, 132, 144, 160 (2 r.), 161, 166, 167, 168, 181, 186; tako 37, 82, 103, 104, 181; thako 107, 133, 136, 143, 144, 151, 163, 164, 166, 167; gynako 128; wshako 86; thamo 102, 128 (2 r.); yedno 86, 88, 99, 128, 159.

Feminina: przez tha (tę) szlawa 51; przestha radosc 53; przez tha radosc 54, 65 (3 r.); przez ta radosc 54; przesta radosc 55; prze tha radosc 55; przez ta mylosc 66; przez tha pocztha 66; przez ta nadzyeya 67; ta (tę) ystna karmya (yest podala) 98; w ona godzina 41; ofiyarowal yedną yuerną y prawa ofyara 103; vto-byecz ya mam wschytk nadzyeya 92.

Instrumentalis Neutra. *Z końcówką* -ym: pothym 139; przed thym nyzli vmrą 168; szczyalem onym 31.

Z końcówką -em: pothem 100, 156, 180, 182; potem 178. *Tu więc analogija formy locativu działa już silnie.*

Feminin: rozgrzeschyl tha mocza 169.

Locativus. Masculina: na thym szwyeczye 63, 64; pothym zywoecze 128; na thy (*sic*) szwyeczye 139; w thym bozem domv 141.

Neutra: yz bych w them mogla przewycyazycz 170.

Feminina: o they wyelyebney szwyathoseczy 109.

Pluralis. Nominativus. Masculina: wschyczezy Apostholy 44; wschysthezy korowye nyebyesczy 45; proszyny wschythezy 96; wschysczy Angyli 185.

Forma accusativu w znaczeniu nominativu: az szye sthrascha wszysthky sthawy vemnye 89; czyebye bogoszlawya wszythky rodowye 25.

Genetivus: prze zaszluga thych szwyathych 141; wzywam onych 170; gynych thwogych wyernych 138; wschythkych pokvthluyačzych zbawyenye 86; prze szaszluga wschythkych twoych szwyathych 141; proscha wschythkych Maczennykow 170; wschythkych spowedyntkow 170; od wschyczkych grzechow 179; od wschythkych mogych nyepzyaczylow 183.

Feminina: wschythkych dzyewycz 170; sthworzyczel wschythkich rzeczy 178.

Dativus: thym wschythkym 135; onym lono othwarzasz 135; na odpuszczenie mogym wschythkym grzechom 146, 175; kv wschythkym zloszczyam 161.

Accusativus. Masculina: przez thy wszchythky szmathky 64; nadewschysthky kory angyelskye 65; przez wschythky maczemnyky twe 85; odegnal wschytky szly duchy 111; odpveczy my moye wschyky grzechy 168.

Neutra. Forma analogiczna do mascul. i femin.: thy szłowa mowy 79. *Możnaby tu zaliczyć partykulę owa 148.*

Feminina: mymo wszythky czesnyyscha 33; nade wschythky nyewyasthy 39; przesthy wszythky radoeczy 55; przez thy dobroty 58, 62; przez thy wszythky bolyesczy 64; przez thy lzy 64; przez thy wszythky radoeczy 67; przewczyazyecz wschýczky zloszczy moye 171.

Locativus: we wschytkych pokvszach 174.

2) *Temata miękkie. Singularis. Nominativus. Masculina:* yen 121; gen 127; gyen 127, 128; yenze 39, 45, 71, 75, 102 (2 r.), 103, 122, 149, 25, 36, 37, 73, 77, 81, 136, 137; gyenze 52, 72, 135; *ten sam początek ma spółnik* jże: yze 29, 57, 73, 82, 93, 143, 143, 145; yz 39, 80, 83, 104. 170; moy 78, 81. 85, 86, 113, 114, 138 (3 r.); *przy vocativie:* oycze moy 81; moy myly panye 90, 130; moy zbawyczyelv 97; moy myly oblyvbyencze 136; moy myly boze 140; moy myly Jesu Cristhe 145; moy myly panye 145; mylosznykv moy 149; moy myly zbawyczyelv 150; boze moy 164; thwoy 27, 71, 113, 181; twoy 95; nasch 140.

Neutra: moye 47, 98, 120, 151, 160; me 81, 93; *przy vocativie:* o ochodzenie moye 150; thwoye 90 (2 r.), 138, 148, 151; thwe 76, 78. 104, 114, 123; twe 85, 93 (2 r.); *przy vocativie:* zba- wyenye nasche 32.

Feminina: yazesz czudnyyscha 28; yas yesz vydzyala 31; yaz yeszm obnaszona 58; moya dvscha 25, 107, 122, 181; moya vyara 77, 139; duscha moya 41, 80; ma dvscha 119; *przy vocativie:* gospodze moya 46, 47, 53, 57, 61, 63, 70; macz twoya 27; krew thwoya 181; thwa mathka 82; thwa krew 99; thwa myloscz 117, 121; thwa dobra krewy 123; badz wolya thwa 36; bandz volya twa 91; nadzyeyo nascha 32.

Genetivus. Masculina: yego 26; przez yego gymya 27; yego mathka 54; bostwa yego 54; do yego czyrpyenia 56; yego szwyatha myloseza 56; od yego stapyenia 56; yego szwyatha 60; przez yego wschytky trvdy 63; przez yego szwyantha maką 64; po yego szmyer- czy 64; proszbą yego 76; czyalo yego 133; mathky yego 141; yego szobyenye przyyala 146; szyn yego 155; yego gnyew 177; w gyego mące w gyego szmyerczy 64; czekayancz nawroczenia gyego 88.

W znaczeniu accusativu: yegozesz kamblala 29; *przy prepozy- cyjach z tak zwaną eufoniczną wstawką n:* z nyego 85; od nyego 88, 177; moyego mylego sthworzyczyla 129; moyego mylego pana 134; dokonanye moyego zywotha 147; myloszyerdzye zbawyczyla mego 36; vczyecha zywotha mego 113; czysthotha mego zywotha 114; do mego mylego lyckarza 130; przy skonanyv zywotha mego 175; konyecz dobry zywotha mego 180; do skonyczenia zywotha mego 183.

W znaczeniu accusativu: ducha mego odnow 100; mego boga y zbawyczyla przymovacz 113; abyeh przyyala mego sthworca 117; czyalo szyna thwoyego 133; poszlem oczcza thwoyego 144; przez myloscz szyna thwego 24; sztwego szwyantego zywotha 29;

szyna thwego 36; zywotha thwego 36; przez szmylowanye szyna thwego 37; przez myloscz szyna twego 40; szyna thwego 44, 45; yedynaczka thwego zbawyeny 56; przed oblycze szynaczka thwego 69; w bolyesz zywotha twego 72; bolyeszy szynaczka twego 74; ognym twego ducha 97; sthwego bokv 156; v krystha szyna thwego 177; *jako accusativus*: zeszy szwyathego dvela thwoyego 137; thwoyego mylego szyna szeszla 143; przed thwego yedynaczka 55; szynaczka thwego przyyala 60; przez mylego szyna thwego 63; poszly my twego szwyatego Angyola 111; poszla Angyola thwego 127, 163; twego dvela szwyathego (poszla) 127; szyna thwego dac 142; przed sthworzenym szwyatha szwego 52; v szwego mylego 70; v szwego szynaczka 163; *jako accusativus*: chwalezy pana boga szwego 87; yako sthworzyczyla szwego 87; szeszly kv mnye schafarza szwego 92; przez myloscz boga naschego 24; czyalo pana naschego 133; mathko pana naschego 172, 175; *jako accusativus*: przez pana naschego 184; sthworzyczyla wszchego lyvda 26; zbawyczyla wszego szwyatha 40; zbawyczyl wszchego szwyatha 43; vyeszyle wszchego szwyatha 44; nyemoczy szwyatha wszego 52; wsego szwyatha 54; szchego szwyatha odkupczel 78; ode wszchego grzechv 126.

Neutra: pokarm moyego podroszthwa 153; w dzyen skonanya mego 26; dothkny szercza mego 35; z czyala mego 41; mego czyala 47; do mego skonanya 63; krewkoszy czlowyeczthwa mego 68; szwego czyala 69; od vrodzenia mego 88; czyala mego czysthota 112; szkrvschenym mego szycerza 114; sthrachem mego szercza 119; sthrozem szercza mego 177; z opphytego myloszyerdzia Twoyego 91; karmya jest czyala twoyego 99; nakarmycz thwoyago (*sic*) czyala 145; prosza szluthovanya twego 51; szluga myloszyerdzia twego 83; mocza wylkyego myloszyerdzia twego 91; twego myloszyerdzia 104; z twego szercza 105; twego vyelyebnego czyala 109; przez mocz thwego dosthoynego czyala 111; twego lycza vydzenye 119; we krwy thwego sereza 120; rany twego szercza 120; thwego bosthwa szlothkosczya 122; thwego myloszyerdzia 125; vola thwego bosthwa 127; z thwego bosthwa 128; w thagemnyce thwego bosthwa 128; dla thwego wyelykyego myloszyerdzia 137; zebych pozyvala czyala thwego 181; w tayemnyczy swego bosthwa 49; bosthwa szwego 72; mocza szwego bosthwa 51; w tayemnyczy bosthwa swego 52; groznego oblycza szwego 70; ku chwalye krolyesthwa szwego 80; od stworenja szwego 86; od porodzenia szwego 89; vdzyelny myloszyerdza szwego 92; dla myloszyerdza szwego 165; od wszchego zlego 36, 47; ze wszchego 91; wszchego sthworzenia 97, 149; wszchego zbawyenya 117; wszchego dobrego 131.

Feminina: yey oszwyczenie 79; przy yey czczy 156; moyey nyedosthoynay modlythwy 48; na zbawyeny dvschy moyey 60; nyerozpomynay tedy zgloby moyey 68; mogey dvschy vczyecha 119; zyvoczye mogey dvsche 122; kv vzdrowyenyv moyey dvsche 123; doskonanya szmyerczy moyey 140; od wschelykyey przeczynoszy moyey 161; kv sthrzezenyv dvsche moyey 163; vczyecha dvschy moyey

67, 113; dwschy mey odpłata 79; mey mathky 126; przez pomoczy thwoyey 41; w thwoyey mathky żywoczye 126; thwoyey opfytoszczy 131; od thwoyey myłoszczy 134; wcząstnyky thwoyey myłoszczy 135; thwoyey lasky 135; vczynek twoyey vyeecznoszczy 137; vczyechą dobrothy twoyey 143; twoyey 148; przez pomoczy thwey 45; thwey mathky 76; podług wolej twej 83; prze proszba Mathky twej 85; krwye thwey vkuszy 99; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathoszczy 109; twej drogyey krwye 110; thwey dosthoyney krwye 111; od twej odlączyez myłoszczy 112; thwey vyelykosczy nyemoze oszyagnacz 124; any ogarnacz twej vyelyebnoszczy 125; przez gorzkosc mąky thwey 126; szwyathosczy czyla y krwye twej 152; pamyatka thwey szwyathey mąky 153; pozdrowyeny twej krwye 156; żądacz thwey pomoczy 157; przez myloscz matky thwey 180; do wyeczney szwey myłoszczy 96; od lasky szwoyey 177; pełna wschey szlothkosczy 34; o odnowyenyv wschey thwarzy 52; przeze wschey hollyesczy 54; odewschey lakothy 58; przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; ode wschey rzyschey 66; człowyeka wschey cznothy 104; mysthrza wschey cznothy 127; wschey zloszczy napelnyona 129; krolv wschey chwaly 162.

Dativus. Masculina: yemv 177; kv thwoyemv domv 142; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; żywothowy thwemv 39; thwemv yednaczkowy 57; thwemv oyczv 103; przeczywko thwemv bozemv daru 106; vczynowy szwemv Janowy 27.

Neutra: kv vyeecznevm zbawenyv memv 113; czyalv memv yesth syze przylaczylo 148; kazy szyeretzv memv 162; myloszyerdzyv thwoyemv dzyakvyacz 152; oblyczv thwemv 38; myloszyerdzyv thwemv 39; ku thwemu szluthowanyv 69 (2 r.); kv wschemv dobrem 58.

Feminina: odpvscyylesz yey grzechy 168; yakosz wlyal yey 168; przyrownacz syze knyey 83; duschy moyey day myloscz 58; sthanye syze mogey dwschy 125; vzytheczno yest moyey dwschy 132; thwoyey myłoszczy 138; czysthoczye thwey 39; przeczyw thwey naszwyathschey myłoszczy 90; kv chwalye thwey 99; ku thwey myłoszczy 134.

Accusativus. Masculina: gy w gyaslkach pokladala 30; gdysz gy do kosczyola noszyła 55; przen (prze -n -ji) 64; przez thwe dosthoynysthwo genzesz (*zapewne omyłka, zamiast. neutr. gezesz = jeżeś*) tedy przyyala 63; thy moy dvch obezrzysz 25; zrownal rozvm moy 121; napelny moy szmyszl 123; poznawam czasz moy bycz blisky 158; w twoy żywot 56; vmyerzyl żywoth thwoy 73; w thwoy dom 82; za nasch szmuthek 95.

Neutra: szczyalem onym yez przyyacz raczyl 31; vczyscyze ye (serce) 126; gyesz czyalo on raczył 133; czyrpyal za nye (stworzenie) 86; polyeczam czyalo moye 47; zazzy szercze moje 97; szercze moye poruschyl 105; prze moye dostoyenysthwo 107; zbawy moye serce 110; pograzy moye thwarde serce 120; ogarn moye zle szyeretze 120; w moye szercze 126; szercze moye zapalycz

138; w moye szyercze 144; nakarmy szyercze moye 151; oszwyecz szercze moye 159; oszwyeczyl szyercze moye 159; me wschytko pomyslyenye (zazzy) 97; prze me nyepreszpyeczensthwo 117; oprawył me pozadanye 121; wydzyecz lyczko thwoye 75; przez gymyą thwoye 160; prze tve vyednanye 62; na myłoszyerdzye tve 85; przez gymyą tve 86; tve czlowyeczenthwo na krzyż dano 95; przez tve wyelkye czyrpyenye 99; przez tve szwyathe myłoszyerdzye 100, 106; tve szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz tve szwyathe czyalo 107, 110; prze tve vyelyke myłoszyerdzye 107; tve czyalo wprawdzye przymuya 115; na tve szwyathe czyalo 116; przez tve wschysthko dosthoyenysthwo 118; przez swyathe thwe narodzenye 26; przez thwe goracze myłoszyerdzye 48; przez thwe dosthoyenysthwo 63; thwe vyerne vydzyala czyalo 97; przez thwe szwyathe czyrpyenye 100; przyyacz Thwe szwyathe czyalo 121; wyednal Bosthwo szwoye 72; przepowyedayacz zbawyenye nasche 30; za nasche odkvpyenye 30; prze nasche zbavyenye 141; oczysczy nasche szamnyenye 157; prze nasche zbawyenye 157.

Feminina: yaz (jaż) szwyatha Troycza oczyszczyła 50; przez tha szlawa yazesz (jażeś) przyala 51; przez Tha proszba yazesz przyala 52; przestha radoscz yazesz myala 53, 54 (2 r.), 55, 65, 66; yasz tedy myala 55; iazesz tedy myala 65; przez ta myloszcz yasz masz 67; przez tha pocztha yaz masz 66; ogladay duszą moyą y oczysczy ya (ją) 127; prze thwoya dobrota 73.

Końcówka wyrażona znakiem a: ogladay duszą moyą 127; wysłuchay modlithwa moyą 158; oszwyeczasz thwoją szwyatha czerkew 137; przez thwoją szmyercz 149; *znakiem -a*: polyczam dvscha moya 46; obezrzy moya nagota 58; moya duscha vczyeschyl 105; vczysey moya dvscha 110; wlyey w moya duscha 112; vlyeczycz moya nyemocz 131; przez ma vyelyka zgłoba 47; polyczam y mnye szluga thwoya 47; day my pomoc thwoya 59; przez twoya szmyara 62; prze twoya nyewymowna mąką 134; raczył rąką thwoya szczyagnacz 142; przez mocz twa 80; w nadzyeya twa 82; na okrutna maka twa 89; prze twa maka 98; thwa drogą krewy dal yesz 104; na twa szwyatha maka 105; na twa gorzka szmyercz 105; przez twa droga krewy 105; przyyancz thwa droga krewy 107; twa droga krewy 110; day my twa myloszcz 107; przez twa dobrotha 110; przyancz twa nyebeszką karmya 115; thwa szwyatha krew pygą 115; przez twa nyewynna szmyercz 119; poznacz thwa szwyatha mąką 119; przyyacz thwa nyebeszką karmya 121; na szwoya dvschą 143; weczyagny prawycza kvmnye szwoya 161; na szwa mathka 69; prze szwa myla mathka 75, 93; vczyn mnye Nawoyka szluga szwa 92; oszwyeczylesz Mathką szwa 159.

Instrumentalis. Masculina: krolvye sznym (z nim) 41; sznym szye kochala 54; z mogym wschythkym rodzayem 77; thwogym szwyathym duchem 107; szwogym myłym Yedynaczkyem 71; przede wszchem szwyathem 54.

Neutra: szczyalem mogym 181; myloszyerdzym thwym 96; thym slotkym szerczem 120; z naschym czlowyeczensthwym 72; wschem myloszyerdzym napelnyona 37.

Feminina: nad moyą dwscha 122; thwoya (twoją) proszba 179; thwa szwyatha mylosczya 120; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; szwoya mocza 71; szwoya madrosczya 72; szwoya nadroszscha krwya 164; szwa krwya odkupyl 79.

Locativus. Masculina. Z końcówką pierwotną -em: w nyem thez odnowysch 99; w zywoczye moyem 161; w mem konyczv 60.

Z końcówką analogiczną -ym (-im): krzyz na nymze 27; v mogym konyczv 67; po mogym zywoczye 133; w thwogym grobye 150; w szwogym zywoczye 53.

Neutra. Z końcówką pierwotną -em; w szwoyem boszthwe 51; przy mem skonanyv 96; we wschem dobrem 58; we wschem przemovyenym (*sic*) 62.

Z końcówką analogiczną -ym (-im): w mym szerczv 112.

Feminina: na moyey dwschy 143; na moyey dwschy 148; po mey szmyerczy 151; w mocy thwey 84; w thwey szwyathey voly 113; w thwey droghey krwy 106; na thwey mylosczy 116; na prawyeczy thwey 167.

Dualis. Instrumentalis: moyma oczyma (patrzycz) 116.

Pluralis. Nominativus: grzechy moye 159.

Genetivus. Masculina: zebych gych mogla zalovac 160; lyeczba gych 164; od moych starzeyschych 59; vpamyathanye grzechow mogych 94; s grzechow mogych 101; od wschythkych mogych nyeprzyyaczelow 183; thwogych szwyathych apostołow 137; wschythkych twoych szwyathych 141; grzechow naschych 96; od naschych grzechow 106; wschech szwyanthych 32; morza y wschech czo w nym sza 39; przythvlyenye wschech odrzeczonych 48; nadzyeya wschech kayanczych 48; wszchech szye grzechow spowydala 60; ode wschech zboznych 67; odewschech grzeschnych 67; szwyathoscz wschech szwyathych 114; panye wschechmogaczy 168.

Neutra: moych oczv 119; z oczv mogych 160, 167; od młodych lyath moych 162; od mogych młodych lat 171; podług thwogych szłow 78; nyeoddalay panye oczv szwych 86; wschech nybyosz 32.

Feminina: vytargnac z nych (z mąk) 74; podług mogych zasług 70; podług zaszlvg mogych 130; prze vyelykosc mogych sasług 134; nye dlya mogych zaszlvg 137, 165.

Dativus. Masculina: mogym grzechom 56, 61, 146, 175; mogym blyznym 57; mogym stharzeyschym 62; kv mogym blyszschym 62; mogym nyeprzyyaczelom 147, 148; wschem obczym 61.

Feminin: zlosczyam mogym 161.

Accusativus. Masculina: za nye (grzechy) doszycz vczynyla 60; czynysch gye vczasthnyky 135; odpuseczy my moye wschyky grzechy 168; thy zgładzy grzechy moye 180; prosz za me grzechy 36; przez wschytky maczennyky twe 85.

Neutra: schyly kv mnye vschy thwoye 48; przez szłowa szwe 109.

Feminina: radoszy yezesz myala 55; lzy yesesz przed nym bolyala 64; wysłvchal prosby moye 171; przewyczazycz wschyczky zloszczy moye 171; vkroczycz mąky me 74; wlyekycz bolyesczy me 74; odpusczy my vyny me 100; pize me vyelyke grzechy 117; przez thy dobroty Thwoye 58; gdy nogy thwoye vmywala 168; poszly w myą thwe cznothy 121; odpusczył nasche vyny 96.

Instrumentalis: grzechy mogymy 164; thwymy vsty 98; bolyesczy gymysz gyesz przen bolyala 64; ze wschemy szwyatymy 24, 26; nade wszemy nyewyasthamy 32; nad wschemy nyewyasthamy 35.

Locativus. Masculina: w mych pyączy szmyszlyech 112; w gynych thwogych vyernych 138; w dnyoch mogych 159.

Neutra: w mogych dzyelyech 56; we wschech vdraczenyach 45.

Feminina: we wschech rzeczach w gychze 27; w nadzach mogych 40; w mogych bolyescyach 68; w pothrzebyznach moych 46; w nyemoczach mogych 174; w mych myszlyach 112; w mogych theschnychach 68; w mogych mąkach 74; w szwogych chwalach 67; we wschech potrzebyznach 40, 59.

B) Zaimki osobowe i zwrotny. Osoba pierwsza. Singularis. Nominativus: ya 74, 76, 77, 80 (2 r.), 81, 82, 83 (3 r.), 84, 85, 90, 91 (2 r.), 92, 93 (2 r.), 101, 103, 106, 110, 112, 113 (4 r.), 114, 115, 116 (4 r.), 117, 118 (3 r.), 121, 123 (2 r.), 124 (5 r.), 126, 127, 130, 136, 140, 142, 152.

Genetivus: nyeosthawysch mnye 45; o demnye 76 (2 r.); odemnye 111 (2 r.); ze mnye 117, 118.

W znaczeniu accusativu: mnye vdraczona poznasz 27; zbawyla mnye 36; polyeczam mnye 47; mnye chovasch 87; vczyn mnye 92; mnye boze dzyszya rosvmyey 99; mnye przemozesch 101; mnye naveczył 121; mnye gospodnye przyvythasch 125; gyen mnye wpusczy 127; gen mnye naveczy 127; gydącza mnye vyedzy 153; aby mye szczyzyli mnye nądzna 170; poczyeschy mye mnye placzacza 176; poczyeschy mye mnye grzeschna 176. *W trzech ostatnich przykładach mamy obok formy accusativu w tym samym prawie znaczeniu użytą formę genetivu. Różnica między nimi jest taka tylko, że na formie genetivu większy jest nacisk.*

Dativus: przydzy na pomocz mnye 25; mnye nadznyczzy na pomocz 26; pomozy mnye nadznyczzy 27; schyly kv mnye 48; raczy my vproszyez mnye Nawoycze 70; obok formy enklitycznej mi użyta pełna mnie dla większego nacisku; day mnye 123; mnye donyoszl 128; mnye nyedosthoney 141; mnye grzeschney dacz 143; kv mnye 161; na przeczyw mnye 169; bandz mylosczyw mnye 183; bandz mi Laskawy 167; pomozy my 41, 121; day my pomocz 59; dayze my yzbych 60 (2 r.), 100; pokazy my 67; aby my nyepokazował 70; day my vydzyecz 74; day my 80, 92, 93 (2 r.), 100, 107, 110, 112, 119, 158, 162, 169; racz czye my bycz wspomozenyv 81; rzeczy z my tak 83; day ze my 85; ale my rzecz 90; vdzyel my myloszyerdza 92; odpusczy my 100; Tho my raczy dacz 102; aby my rzekl 109;

poszly my 110; przyyay my Thego 118; thego my dopomozy 120; yzesz my thy vyelyky 124; thysz my velyny szwyathy 124; thy yesz my vyelyebny 124; thysz my vyszoko 124; by my poszla 127; racyz my dacz 132, 146, 148; dayze my przyyac 133; raczylo my bycz 139; sthan my szye 139; bandz my oszwyczenye 146; przysthapowane bylo my na odpyszenye 146; bandz my mocne obronye 147; dayze my tho 147; racyz my bycz na pomocy 150; byla my oczyszczenye grzechow 152; laska my day 154; day ze my 159; yzby my poszla 163; odpuszczy my 168; yzby my byl mylosczywy 171; day my nadzyeya 180; szeszli my na pomoc 183; abysezye my dali 185.

Accusativus mya (mię): poszly w mya thwe cznothy 121; prze mya czyryyal 149; Aby mya oddalya 150; mya: ny mya lyvthosczywa 69; na mya Nawoyka vezrzy 83; wzgladnacz na mya 149; za mya nyedosthoyna 165; mye: vysluchay mye 37; raczya by mye vysluchacz 40; zbaw mye 59; vczym (*sic*) mye (czycha i t. p.) 62 (3 r.); vczyeschy mye 68; przygarny mye 69; przyvvedzy mye 69; iszby mye przylaczyl 70; raczy mye vytargnacz 74; raczy mye navyedzy 74; vyszluchay mye grzechna 75; zbaw mye 80; ycesz mye oszadzyla 80; gesz mye vczynyl 81; bosz mye sthworzyl 84; mozesch Mye virwacz 91; ktorezye mye raczy domyszczy 94; yenze mye tez thamo raczy kszoby przylaczycz 102; navezy mye 106; czoby mye przyprawylo 109; yzby mye osthrezi 111; czoby mye moglo albo chczyalo odlaczycz 111; yzby mye wdzaczna vczynyla 112; mye thy dosthoyna mozesch vczynycz 117; navezy mye 125; aby mye thamv nakarmyl 128; mye raczyl wezwacz 145; mye raczyl nakarmycz 145; mye opuszczy 150; mye pogrzesz 150; mye wyslvchacz 160; wybaw mye 161; mye vchowacz 163; mye raczyl odkypcz 164; wyrwy mye 165; mye rozgrzeschyl 169; wyslvchay mye 166; yzby mye wskrzeszyl 166; myey mye wymowyona 176; naznamyonvy mye 177; mye omygye 178; mye vybavyl 179; vczyn mye dosthoyna 181; wyslvchay mye 182; zeby mye sthrezi 182; zbaw mye 182; sthrezy mye 183; by mye bronyl 183; obron mye 184; aby mye wyrwal 184; by mye mogli ogarnacz 185; spomoczycze mye 185; zbaw mye 186; Aby mye szeczyli 170; poczyeschy mye 176 (2 r.). *Przy negacyji zamiast genetivu*: nyedrzvczay mye 47; nyesthay mye 68; any mye zdawal 70; nyeprepuszcay mye 90; nyepuszcay mye 93, 175; nyoddalyay mye 177; by mye pyklo nyepograzyla 179; nyechacz mye nyemywa 181; mye ny mogli pothapycz 185.

Instrumentalis: za mna (za mna) 25 (2 r.), 33 (2 r.), 34 (7 r.), 35 (4 r.), 40, 89, 170, 179; szemna (ze mna) 150, 174; nademna 36, 37, 38 (3 r.), 48, 70, 166, 168; na demna 183; przedemna 98.

Locativus: vemnye 58, 88, 89, 136; ve mnye 100; we mnye 112; we mnye 142, 164, 180; przy mnye 182.

Pluralis. Nominativus: my twe szwyathe czyalo przymyem 105.

Genetivus: od nasz (nas) 155.

W znaczeniu accusativu: za nasz 31, 55, 79, 157; wysłuchaj nasz 33; nasz szwa krwya odkupyl 79; odkvpylesz nasz 156; prze nasz grzeschne 95; zaszczyczy nasz 95; nasz dowyodl 96; gdysz nasz omyl 106; szczyez nasz 156, 157; zywy nasz 157.

Dativus: pomozy nam 33; nam grzeschnym vkazuje 79; aby nam odpuszczyl 96; day nam szczasne pobydlyenye 156; day nam 157.

Osoba druga. Singularis. Nominativus: thy 25, 29 (2 r.), 30, 39, 43, 44, 74, 75, 77, 78 (3 r.), 80, 81 (2 r.), 82, 86 (2 r.), 87, 90, 91, 99, 101, 103, 106, 112, 113 (2 r.), 114, 115, 116, 117 (2 r.), 118, 120, 122, 125 (2 r.), 135, 137, 139, 159 (2 r.), 176, 180; ty 42 (2 r.), 44, 96, 128, 134.

Genetivus: przez czyebye (bez tebe) 80; przesczyebye 122; od czyebye 112, 144, 150 (2 r.); vcyebye 124, 139; czyebye ... nye-wydzyley 128.

W znaczeniu accusativu: czyebye bogoszlawya 25; czyebye proscha 26, 164, 168; czyebye polyeczyl 27; czyebye mylye 37; czyebye chwala 38; proscha czyebye 45, 105, 106, 112, 127; czyebye proscha 53, 57, 58, 59, 61, 63, 70, 126, 161, 168; czyebye chwalycz 76; czyebye chwalyla 76; czyebye zawzdy wydzy 77; czyebye przyancz 93, 115; ktho czyebye gye 99; ya czyebye przyyala 101; czyebye przymovacz 113 (2 r.), 124; przyacz czyebye 118; czyebye mylovacz 120; szye czyebye bacz 120; czyebye przyyancz 123; czyebye przyyala 131; czyebye mylowala 154; czyebye wybral 178; czyebye proszy 182; czyebye proscha 184; Tzyebye proscha 62; czyebe poznacz 120.

Dativus: thobyte vczynyl vyelkosc 25; kthobyte 25, 34, 47, 52 (3 r.), 61, 135; kv thobyte 170; poszluchny sha thobyte 44; nagothowal thobyte 45; czoby szye thobyte szlubylo 49; szye thobyte dawam 86; ya vynna thobyte 90; kolyana thobyte zgybaya 99; racze thobyte szkladaya 100; czo thobyte nye jest szkrythe 101; thobyte szluzycz 102; aby szye thobyte lyvbylo 109; przeczyw thobyte 124; thobyte wdzyaczną y podobna byla 125; ya thez szye thobyte modlya 136; thobyte kv czczy 139; modlya szye thobyte 140, 142, 145; dzyakvya thobyte 145; thobyte dobra modla dala 154; thobyte szynv 158; na przeczyw thobyte 164; thoby (sic) szye modla 38; sluzatobyte 44; tobyte polyeczam 46; czoz jest tobyte nyelubego 58; tobyte szamemv 76. *Forma enklityczna:* ci: y sczy bylo przepowedyziano 55; Bom czy w szobyte nye nalyazla 88; acz czy bych ya ... przestapyla 91; bomczy zgrzeschyla 90; az czyby mala kropya vkanala 91; abych czy przysla 94; c̣ = ci: czocz zwyastowal 73; v tobyecz (w tobiec) 92; bocz (boć) zatwardzyale yesth szercze moye 160.

Accusativus: czyą (ćę): przez czyą 43; nad czyą 151; czya: przez czya 42 (2 r.), 43 (3 r.); w czya 53; przeczya (prze cie) 67; przed czya 82; nad czya 151, 155, 159; czye: proscha czye 40, 93; gdyz czye obral 51; darowal czye darem 71; obral czye 71; oblyvbyl czye 72; abral Czye szobyte 72; oczyszczyl Czye 73; gdy czye przyyima 93; yzbych czye wspomynacz 102; czye mogla

przyyanez 107; mogła bych czye przymowacz 113; yzbych czye poznala 159; czye proschą 159; kthorego czye dnja bada wzywala 160; dla thego czye proscha 162; czye bądźye wyznawalo 166; chwalycz czye 166; thako czye proschą 166; nypye czye proschą 171; proschą czye 176; czye 180; kthoraby czye nye chwalila 182.

Instrumentalis: sthoba (z tobą) 75, 150, 154.

Locativus: w tobye 84; v tobyecz 92; w thoby 130, 139, 147, 151, 166.

Pluralis. Nominativus: wyseczye trzy 155.

Genetivus. W znaczeniu accusativu: proscha wasz 185.

Zaimek zwrotny. Genetivus w znaczeniu accusativu: szyebye offyarrowal 103.

Dativus: obral czye szoby 71; kszoby 102; yego szoby 146; tho szoby przyyala 148; proscha szoby na pomoc 163; szoby 163.

Accusativus: szyą (sę): w szyą wyerzycz 92; szya: narodzył szya yest 43; szye: narodzycz szye 36; slyvtvy szye 36, 37, 38 (3 r.), 48, 68; thoby szye modla 38; kthoby 47; vczykaya 47; czoby szye thoby 49; radvy szye 49; szluthowal szye 52, 70; sznym szye kochala 54; gdy szye trzy krolowy przyszly z dary 55; yz szye wzywa 71; szylyl szye 72; przemyenia szye 78; szye dawam 85, 86; vyelby szye 87; veszel szye 88; az szye sthrascha 89; then szye przemieny 99; thy szye odnowysch 99; pothem szye nyedopuszczala 100; yzbych szye nyewzdawala 102; kthora szye vyklada 103; tho szye stala 104; aby szye thoby 109; szye bacz 120; szmylvy szye 122; sthanye szye 125; kthorzy szye kthoby 135; szye modlya 136; aby 139; modlya szye 140, 142; vydacz szye 144; modlya szye 145; szye przylaczylo 148; znam szye 161; polozylesz szye 165; szlvthvysze 166, 183; by szye nyeweszelyl 168; yzby szye modlyli 170; bo szye boya 177; grzechow szye wyarrowacz 178; zamna szye przyczyn 179; gdy szye badzye dzyelych 181; za kthora szye proszy 182.

Locativus: na szoby 82; w szoby 84, 88, 89.

C) Zaimki: kto, co. *Nominativus*: ktho 99, 115, 178; czo 49, 58, 39; 94, 101, 109, 111, 112, 121, 156; nycz (nie) 85, 157.

Genetivus: kogo proszycz 81; nykogo nyewyem 86; szego 84, 89; czegozem ya yvz doszwyaczyla 84; czego ya vczyby nyedosthoyna 124; czegoczem zadala 148; vczynyl z nyszego 81, 84.

Accusativus: czocz szwyanty Angyol zwyastowal 73; czo proschą 139; czom zlye mowyla 162; nycz nye moga 80; nye nalyazla nycz 88; nye mogla nycz zostawycz 89; nycz nyemoze 122; acz (a co) 91, 125.

IV. Deklinacyja złożona.

Singularis. Nominativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde:
 thy vyelyky 124; szwyanty Angyol 73; szwyanty bok 95; duch szwyathy 101; dvch szwyathy 53; thysz my vyelmy szwyathy 124; myly szwyathy duch 138; strumyen krwawy 95; bandz mi Laskawy 167; pan mylosczywy 82; yz by my byl mylosczywy 171; mylosczywy 180; prawy bog 78; myly sthworzyczyel 78; myly Mystrz 86; dvsechny nyeprzyyaczyel 168; grzeschny czlowyek 114; Angyol mocny 182; thy yesz my vyelyebny 124; zadny nyeprzyyaczyel 185.

W znaczeniu vocativu: zywy chlyebye Angyelsky 77; powythay Sabaoth Angyelsky 97; Angyelsky chlyebye 153; szkarbye Apostolsky 35; chlyebye zywy nyebyeszky 101; krolyv zyemszky morsky 97; szlotky chlyebye 125; drogy kamynyv 42; dvchu szwyathy 94; rzekacz Szwyaty Szwyathy Szwyathy 170; Swyathy Mychalye 183; szwyathy gabriel 184; szwyathy Michalye 184; szwyathy Raphael 184; o lyvthosczywy o dobrothlywy o szodry Yesu criste myly 96; pyrwy byskupye 103; przeschodry zbawczyelyv 92; myly panye 76 (2 r.), 79, 80, 84, 86, 90 (2 r.), 91 (2 r.), 93, 120, 124, 130, 145, 147, 148, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 182; myly gospodnye 102, 110 (2 r.), 112, 114, 115, 116 (2 r.), 117, 119, 120, 122 (2 r.), 124; myly Yesu 105, 112, 113, 127, 145, 149, 153; myli Krysthe 166; myly boze 128, 137; myly boze w throyczy yedyny 140; myly oblyvbyenze 136; myly zbawczyelyv 150, 160; myly szwyaty Pyetrze 168; vyezchny panye 77; szkarbye nyepzebrany 92; myloszyerny gospodnye 109, 119, 126; vyelkonoczny baranku 101.

Temata miękkie: Thy dom bozy 42.

W znaczeniu vocativu: bozy yedynaczkv 96; szynv bozy 144; kwyathkv dzyewyczy 61.

Participia. Particip. praet. pass.: bogoszlawyony yesz panye 75; na wyeky wyeczne przewyeczony 75; na krzyzv vmaczony 78; s panny Mariey narodzony 77.

Particip. praes. act.: wschechmogaczy bog 101; *przy vocativie:* boze wschechmogaczy 81; wschechmogaczy gospodnye 107, 112, 119; panye wschechmogaczy 168.

Comparativy i Superlativy: thy vyschy kaplanye 103; wyschy kaplanye 115; przemylschy Yesu crtste 105; namylschy Yesu kriste 106; namylosczywszy panye 89; criste namilyeyschy 118; naszlothschy Jesu 123; napokornyeyshchy boze 133; naszwyathshchy 132.

Pronomina: kthory tho moze gyny vczynycz 84; kthory nasz przyprawyl 95; kthoryz mnye przemozesch 101; kthorysz sthapył z nyeba 159; kthory zywyesch 171; kthorysz mye odkvpyl 186; kthoryz yesz vczyecha 113; kthory masch klvcze 169; nyekthory czas 75; gynschy 159.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: angylske veszelye 61; vyszokye bosthwo 115; slothkye vczyescheuye 37; szwyantho gymya 26; szwyate czyalo 104; szwyathe czyalo 123; wschythko dobre 43; dobre szczasne dokonanye 147; lyekarstwo dwschne y tez czelesthne 146; myloszne nawyedzenye 151; moczne obronyenye 147; vyerne czyalo 94, 102.

Temata miękkie: czyalo boze 102; dzyewicze czyalo 154.

Participia: stworzenye vezwane 87; czo thobye nye yest szkrythe 101; zatwardzyale yesth szercze moye 160.

Comparativy i Superlativy: czyaszsche zgrzeschenye 93; vyaczsche myloszyerdzye 90; wyaczsche szmylowanye 93; o naszlothsche okrazenye szwyata 42

Pronomina: thakyez tho przyyacze 138; thakyez 141; czyalo kthoresz na krzyzv wiszyalo 154; kthore (myescze) zawzdy yest 165.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: vlyczka rayszka 42; wye-lyka cznotha 112; vboga nadzna 131; vboga grzeschna 139; szwyantha Throycza 49; czerkyew szwyatha 67; szwyata Troycza 80; szwyatha Troycza 50, 84; 'nyeczystha 130; yakoze wynowata 70; thwa dobra krewy 123; thwa Mathka myla 82; mala kropya 91; grzeschna grzeschnyca 118; ya nyedosthoyna 152; szlothkosc dzschna 147; dostoyna thwoya ranka 98; ya grzeschna 106; mylosczy pelna 27, 132; yako nyemocna 130; ya nadzna 142.

W znaczeniu vocativu: krolyewno nyebyszka angylska archangylska 32; szwyatha Maria Angylska czudnosezy 34; Angylska Cezarkyny 176; szyostho Angylska 172; nawczyczyelko apostholska 173; chwalebna krolyewno nyebyszka 26; proscha czye krolowa nyebyeska 176; drabyanko nyebyszka 46; chwalo luzcka 32; zandza proroczka 34; obyethnyce proroczka 172; szwyantha Maria 26, 37 (2 r.); szwyantha boza porodzyczyelko 33; swyantha Maria dzyevy- cze vyekuystha 36, 37; swyanta maria 24; szwyanta Maria 40; swyatha Maria 33, 34 (3 r.), 35 (2 r.), 38; swyata Maria 34, 35 (2 r.), 36; swyatha Maria morszka gwyazdo 38; mylosczywa boza porodzy- czyelko 40; o mylosczywa gospodze 41; mylosczywa mathko 175; gospodze moya myla 47; myla panno 175; dzyewko chwalyebna 30; dzyewycze chwalyebna 33; o chwalyebna Maria 42; wschey chwały dosthoyna 33; pelna mylosczy 34; szwyatla 37.

Temata miękkie: boza porodzyczyelko 24, 27, 33, 36, 40, 42; o dzyewycze boza 46; Matko boza 46, 59; o szlothkosczy dzyevy- cza 178.

Participia. Participium praet. pass.: swyatha maria blogosla- wyona 35; nyepokalyona 35; ona vybrana panna 82; wschey zlosczy napelnyona 129; w tayemnyczy swego boszthwa obezrzana 49; pocz- czyvye koronovana 66; oszlyepyona kv szwyeczy 130.

W znaczeniu vocativu: bogoslavyona dzyewko 26; blogosla- wyona Maria 45; ogarnyona dvchem szwyathym 28; angyolem zavy- thana 28; wschem myloszyerdzym napelnyona 38.

Particip. praes. act.: noschacza boga 29; swyatha Maria thayemnyce boze vyedzacza 38.

Comparativy i Superlativy: yazesz czudnyeyscha 28; mymo wszytky czeszyeyscha 33; naczyszcscha dziewko 24; naszwyathscha 32; namyloseczywscha pany 33; nalagodnyeyscha vczyecho 34; o naszwyantscha o naszlotscha o namyloseczywscha o namyloszyernyeyscha Maria 46; swyantha Maria nalagodlywscha y naszmyernyeyscha y naslodscha 37; gwyazdo naszwyethleyescha 38; gospodze moja naczudnyeyscha 46; dziewycke Naczyszczscha y naszwyantscha 49, 50; O namyloseczywscha mathko 73; nawyscha offyara 115; nądznycza ya nagrzeschnyeyscha 129; naszlódčezyscha madroszy 149; krew thwoya naszwyaczscha 181.

Pronomina: ktorazesz vydzyala 30; ktorasz ... vydzyala 31; ktoraz yesz stvdnya 61; kthora zesz 64; kthoraz jest wschytka 84; kthoraz ya 118; kthorasz yesz nadyeya 175; kthora by czye nye chwalila 182; any jest thaka 178; wschelyka czysthota 112.

Liczebniki porządkowe: Drvga modlythwa 154; yedna pyatha zosthala 91.

Genetivus. Masculina. Adiectiva Temata twarde: kamyenyv nyebyeszkyyego polyvbyencza 42; Jesu Krysthya nyebyeszkyyego (czyalo) 155; z rodzayv zyduwskyego 186; sztwego szwyantego zywotha 29; dary dvcha Szwyanthego 51; dobrotha ducha szwyanthego 73; ognym twego ducha szwyantego 97; v dvcha szwyathego 140; poszelkyny dvcha szwyathego 172; mystrza szwyathego ducha 121; drzewo szwyathego Krzyza 140; perszona szwyathego dvcha 155; rosza szwyathego dvcha 111; na oltarzv szwyatogo Krzyza 104; od vyekuysthego zywotha 112; szynv zywotha wyekvysthego 158; w pomv'schymona Thradothawego 167; czalo szamo prawego boga 79; szynu boga zyvego 75; czyalo boga zywego 154; v szwego mylego 70; czyala moyego mylego sthworzyczyla 130; do mego mylego lyekarza 130; czyala moyego mylego pana 134; ode wscheho grzechv czelesthnego y dnehownego 126; nye chce szmyerchy grzeschnego czlowyeka 88; od boga w troyczy yednego 51, 52, 73, 155; bostwa yednego boga 155; v szwego szynaczka yednego 164; czyalo Jedynaka mylosznego 133; wyelmoznego pana 85; od grzechv szmyerthelnego 157.

W znaczeniu accusativu: gdy Jesz krolya Angyelskyego noszyla 53; Abych czyebye Pana Angyelszkyego (przyjala) 132; przyymy barzo vbogyego czlowyeka 104; gdy yesz vydzyala dvcha szwyanthego 65; poszly my twego szwyatogo Angyola 111; zeszy szwyathego dvcha thwoyego 137; twego dvcha szwyathego poszlal 127; szeszli my szwyathego Michala 183; szeszly kv mnye ducha szwyathego 92, 109; chwalycz yako pana boga zyvego 76; przez mylego szyna thwego 63; thwoyego mylego szyna szeszla 143; poszlal yesth kthobye cznego posla 52; oddalycz dvnchnego nyeprzyacyyla 158; yzbych przewyczyazyla dvnchnego nyeprzyacyyla 169; dosthoynego vczynycz 118; szyna thwego mylosznego

raczył dacz 142; przed pana tako mocznego 88; navez y mye nye-
vzythecznego czlowyka 106; przez yedynego szyna 184.

Temata miękkie: przez madroszcz yedynaczka bozego 72. *Jako accusativus:* szyna bozego porodzycc 29; szyna bozego dogyla 29; szyna bozego powygała 29; szyna bozego offyerowała 30; szyna bozego wydzyala 30, 31 (2 r.); wydzyecz szyna bozego 41; przez yedynego szyna bozego 184.

Participium praeter. pass.: na krzyzu rozbythego (wydzyala) 30; za nasz pogrzebyonego (wydzyala) 31.

Particip. praes. act.: przez mocz Boga wszechmogaczego 71; nyeprzyyaczyela czwyaczego y walczaczego 169.

Comparativy i Superlativy: do thego czaszy dzyszyeyszego 87; az do dzyszyeyszego dnya 171; szynw nawyszczego boga 179.

Pronomina: gdy czaszy ktorego 101.

W znaczeniu accusativu: ktoregoszczesz wydzyala 31; ktoregoz ya N. proscha 74; ktorego dwscha moya vyelby 80.

Liczebnik porządkowy: trzeciyeo dnya 154.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: odzyenya angylskyego 82; od krolesthwa nyebeskyego 169; przez wyszokoszcz bostwa wyszokyego 71; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; dla thwego wyelykyego myloszyerdzya 137; z opphytego myloszyerdzya 91; plyemyenya luczkyego 117; z twego szercza szwyatwego 105; czoz yest tobye nyelubego 58; nycz dobrego 88, 157; wschego dobrego 131; od wschego zlego 36, 47; zlego pozadanya 111; dosthoynego czyala 111, 145; nyepokazowal groznego oblycza szwego 70; vyelyebnego czyala 109.

Temata miękkie: spokolyenya czlowyeczego 52; zbawyenya czlowyeczego 52; bozego czyala 129

Particip. praes. act.: ode wschego zlego . . . przychodzanczego 47.

Comparativy i Superlativy: odewschego zlego y 'nynyeyszego 47; nadroszczszego czyala 129; nadroszczego czyala 134; czyala thwego naszwyczczszego 181.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: o napelnyenyv sczyrbyny Angylskyey 51; od twey glabokyey y przezdenny dobrothy 104; ode wschey rzyschey nyebeszkyyey 66; czesarzwy nyebeszkyyey rzyschey 97; kv kroyowy chwaly nyebeszkyyey 131; do vlyczky ray-skiey 41; nye szwyeczkyey karmyey 129; yestem vyelykiey nadzyeye 84; twey drogyey krwyey 110; z vbogyey grzeschney yedynyey 118; od mariey czystey 95; z panny czysthey 155; vyary szwyathey 61; szwyathey Troycze 172; szlawa wschythkyey szwyanthey Troycze 66; przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; na prawyecha szwyathey Troycze 66; zalozenye szwyathey mylosczy 112; pamyathka thwey szwyathey maky 153; pozdrowyeny twey krwyey szwyathey 156; vznanya wyary szwyathey 162; szmyerczy vyekvyestyey 60; od szmyerczy wykvyestyey 167; az do szmyerczy okruythny krzyzowey 144; od skodlywey szmyerczy 184; kv vczwyerdzenyv czaley przeszpyecznošczy 123; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109;

thwey dosthoyney krwy 111; na wszlyschenye moyey nyedosthoyney modly Thwy 48; z odchłany pyekyelney 161; lasky myloszney Lono 135; ducha prozney chwały 111; vyechney szmyerczy nyevkuschyła 80; do vyechney szwey mylosczy 96; kv szwyeczy szwyathlosczy vyechney 130; ze szmyerczy vyechney 144; proszą beszmyerney vyelmozney thwoyey opfythosczy 131; przez zaszluga vyelyebney dzyevycze 141.

Particip. praet. pass.: z nyepokaloney dzyewycze 31; bogoslawyoney Mariey 141; od szmyerczy przeklathey 156; modlyaczey nye wzgardzycz 142; z odchłany pyekyelney gorayaczey 161.

Superlatus: gorzkosczy mąky thwey naszwyathschey 126.

Pronomina: czesz wshelykyey dvsche 122; od wshelykyey przeczywnosczy moyey 161; matky thwey ktorey czye zywoth 180.

Dativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: kv Angyel-skyemu stolv 122; thwemv oyczv nyebeszkymv 103; dvschv (*sic*) szwyathemv bogv w troyczy yedynemv 158; chwala bandz bogv zywevm 158; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; przeczywko thwemv bozemv daru 106.

Participium praet. pass.: bogoszlawyonemv zywothowy thwemv 39.

Particip. praes. act.: kv Bogv wschehmogaczemv 136.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: nyebeszkymv veszelyv 128; kv vyechnemv zbawyenyv 113; nyewymownemv myloszyerdzyv thwoyemv 152; kv wschemv dobremv 58.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: wyerze szwyathey 68; kv oyczynye wyekuystey 94; kv tak vyelyebney panyey 83; kv szwyathosczy myloszney 135; mnye nyedosthoney 141; raczyz tho mnye grzeschney dacz 143; bandz mylosczyw mnye grzeschney 183.

Particip. praet. pass.: mnye pokalaney 141; nyewyesczye wzgardzoney 167.

Superlatus: przeczyw thwey naszwyathschey mylosczy 90; kv oyczynye ktorey ze nye raczy domyesczycz 94.

Accusativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: prze lud Ysrayelsky 77; poznawam czas moy bycz blisky 158; przez szwyanthy krzyz 27; aby czysthy przybythek raczyl vczynyez 138; w dobry przyklad byla 57; konyecz dobry (day) 180; w dzyen szandny 41; w dzyeny szadny 184.

Particip. praes. act.: moy dveh obezrysz wolayaczy ktho-bye 25.

Superlatus: na nawysschy dar 180.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: zbawyeny lvczkyesz naprawyl 155; przez twe wyelkye czyrpyeny 99; kthora szye wykłada laczynskye 103; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; wsthawy we-mnye czyste zalozenye 112; szyerce we mnye czyste stworz 180; przez swyathe thwe narodenye 26; przez thwe szwyantho czyrpyeny 100; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyathe czyalo 107; szwyathe czyalo 110, 121; na twe swyathe czyalo 116; pograzy moye thwarde sereze

120; ogarn moye zle szyercze 120; zdrowye dwschne y czyelne 56; vycz czelestne zdrowye 177; dwschne zbawyenye (day) 156; przez gymyą thwoye dzywne 160; w mogye szercze grzeschne 126; zrzadz vemnye grzeschne czyalo 136; day nam szczasne pobydlyenye 156; w myescze sproszne 165; day my zdrowye vyezne 93; na vyezne oszszadzenye 146; day nam wyezne poczyeschenye 157; kyedy podnoscha boze vyerne czalo 94; ya thwe vyerne vydzyala czyalo 97; day my vyerne skruschenye 100.

Temata miękkie: przed oblycze boze 41; przez thwe goracze myloszyerdzye 48.

Particip. praet. pass.: ogladala bogoszlawyone czyalo 133.

Superlativy: vydzyecz lyeczko thwoye nakraszche 75; prze tho naszwyathsche drzewo 140.

Pronomina: ktoresz (ciało) kaplan w raku pyasthuye 79.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: abral Czye szobyte czora namyliescha głaboka 72; na twa gorzka szmyercz 105; przez thwoyą szmyercz gorzka 149; przyancz twa nyebeszska karmya 115, 121; przez ma vyelyka zgloba 47; thwa droga krewy kv napyczv dal yesz 104; przez twa droga krewy 105; przyyancz thwa droga krewy 107, 110; przyymy vboga grzeschnyca 104; przez yego szwyantha manką 64; przez szwyatha Troycza 73; na twa szwyatha maka wspomynaly 105; thwa szwyatha krew pygyą 115; poznacz thwa szwyatha mąką 120; genze oszwieczasch thwoyą szwyatha czerkew 137; krew szwyatha 156; day my prawa droga 81; yedną vyerną y prawa ofyara (offyarowal) 103; day my prawa czyala mego czysthota 112; sprawyedywa rzecz mylowacz 178; bych thobyte dobra modla dala 154; day my nadzyeya vyarą dobra laska doskonala 180; wezrzavschy yako na szwa mathka myla 69; prze szwa myla mathka 75; prze szwa myla Mathka 93; yz vyszluchay mye grzechna 75; mye grzeschna nadznychy dzyszya raczyl wezwacz 145; Aby mye szczyyli mnye nądzna grzeschna 170; poczyeschy mye mnye grzeschna 176; przez myą czyrpyal grzeschna 149; wzgladnacz na mya grzeschna 149; ta ystna karmya yest podala 98; za mya nyedosthoyna grzeschnyca 165; przez twa nyewynna szmyercz 119; wspomynawschy na okrutna maka twa 89; przez szmyerna dobrotha 72; prze thwoya dobrota szmyerna 73; vproszycz chwala wyeczna 163; prze twa maka vyelyebna 98; prze twoya nyewymowna mąką 134.

Particip. praet. pass.: vpadnyoną podnyesz 142; mnye vdraczona poznalesz 27; przez czya bogoszlawyona 42; mocza kthora masch pozyczona 169; myey mye wymowyona 176.

Particip. praes. act.: w ona godzyna drzancza 41; bladzacza odvodzy 153; vpadayacza podnaschay 153; przywraczayacza przyymy 153; thrwayacza w chwala przywyedz 153; gydącza mnye vyedzy 153; wyslvchay mye dvfayacza w thobyte 166; poczyeschy mye mnye placzacza 176.

Comparativy i Superlativy: pokazy my nawyszscha vczyecha dvshy mey 67; wspomynawschy na nawyszscha spravedywosch 89; na pyrwscha 103.

Pronomina: kthora thy przymyesz 80; kthora zbawysch 126; vyara kthoraz ya vyerza 140; kthoraz ya przyyala 152; kthorasz wzyal 156; kthorasz prze myą czyrpyal 149; moeza kthora masch 169; za kthora 182; przez laska kthorasz zaslvyzyl 184; thaka czeszcz nagothowal 45; na vschelyką godziną 102.

Instrumentalis. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: z nyskym czlowykyem 115; gloszem wielkym 161; dvchem szwyanthym 58; duchem szwyathym 125; dvchem szwyathym 28, 100, 107, 137, 159; przed szwyathym krzyzem 186; szwogym myłym Yedynaczkyem 71; darowal czye darem dzywnym 71.

Pronomina: sz ktorym 80; ktorym strachem 107, 114; kthorym obrzadem 113; szthakym rozvmem 102; zthakym vmyslem 132.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: przemowenym angyelskym 53; z nyszkym vyszokye bosthwo 115; thwym slotkym szerczem 120; czystym szerczem 110; mylosczywym okyem 149; ze cznym ora-dzym 52; z dvchownym veszelym 119; maczyerzynym szlyvthowanym 68; okyem myloszyernym 83; szerdecznym szkrvschenym 60; wnatrznym veszelym 106.

Temat miękki: z bozym kochanym 119.

Pronomina: myloszyerdzye ktorymzesz thy nasz vmylowal 106; kthorym nabozensthewem 107; kthorym szkrvschenym 114; takim przemowenym 52; szthakym szkrvschenym 132. *Wyłączną więc jest tu końcówka -ym (-im)*.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: vczyn mye czycha y szmyerna y podobna 62; czysta w dvszy y w czyelye (vczyn mye) 63; z wyara z czystha nadzyeya 132; dopomozy thwa szwyatha myloseczya 120; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrothia 123; vczyn mye szthydlywa 62; any nagla szmyerczya 185; yz mye thy dosthoyna mozesch vczynycz 117; vczyn mye dosthoyna 181; vczyn mye Miloszyerna 62; czystym szerczem a nabożna duscha 110; vsthawieczna w dobrych dzyelyech (vczyn mye) 63; yzby mye wdza-czna vczynyly 112; zeby thobye wdzyączną y podobna była 125.

Temata miękkie: gdy yesz mathka boza uczynyona 63; naznamyony mye boyaznya boza 177.

Particip. praes. act: zamna kthobye vczyekayacza 34; vczyn mye czyrpyacza 62; szwoya mocza wschechmogacza 71; szwoya madroszczya wschechmogacza 72.

Superlativy: obral czye szobye czora namylyescha 71, 72; od-kvpycz szwoya nadroszscha krwya 164.

Pronomina: ktora myloseczya 107; myloseczya ktora yesz raczył vzwawcz grzeschne ludzy 134; kthora vsthavyecznoszczya kthora czy-

sthota kthora yaszności mey dusche mogła bych przyanez 114; Thaka nyemoczą y thaka szmyerczya 59; z thaka pokora 132; thaka poczywosczya y thaka czczya y z thaka mylosczya 132.

Locativus. Masculina. Z końcówką -em: w groznem szandzye 69; w thym bozem domv 141; we wschelykyem szmatcze 62.

Z końcówką analogiczną -ym: w szwyanthym zak :nye 56; w zywozycie matchezynym 50; krzyza na kthorym vmączon 140.

Neutra. Z końcówką -em: w krolyesthwy nyebeszykyem 44, 152; wylkyem veszelyv 54; przy mem szkonanyv poszlyednym 96; o bozem czyelye 154; na wschelykyem myescu 90.

Z końcówką analogiczną -ym: w nyebeszkym krolyesthwy 139; w prawym szkruschenyv 105.

Feminina: vylkiey radoschy 54; w thwey drogyey krwy 106; na drodze szwyathey 127; w thwey szwyathey voly 113; wszwyathey throyczy nyerozdzyelyoney 140; wszmyerthney Nyemoczy 60; vemnye nadzney 88; o they wyelyebney szwyathoschy 109; w bozey szlothkoschy 119; o kthorey ze pyecza masch 126.

Dualis. Instrumentalis: szlawnyma oczyma obezrzała 66; zegnano chlyeb rākama kaplanskyma 98.

Pluralis. Nominativus. Masculina. Z końcówką -i: korowye nyebeschy 45; poszluchny sza thobye patriarchovy 44; Angyeli y Archangyeli bozy 185; podczye bogoszlaweny oycza mego 167; wschysthezy rospaczony 67; kthorzy szye kthobye garna 135; kthorzyz mamy zādacz 157; kthorzy ... nyepresthawaya 170.

Z końcówką analogiczną -e: grzechy moye sza nyewymowne 159.

Neutra: wrota nyebeszka 42; gdzie sza vyrzchnya yednanya 115; wrota nakraszsza othworzona sza 42.

Feminina: thusza z nyeba Angyelskye moczy 81; modlythwy vylmy dobre 103.

Genetivus. Adiectiva. Temata twarde: od grzechow czyaskych 165; podeprzenye krewkych 57; odyaczye vbogych 48; z nyeczystych czysthe 135; vveszelenye wschech szwyanthych 32; szwyanthych oyczow y szwyanthych prorokow 51; szwyathosch wschech szwyanthych 114; thwogych szwyathych apostołow 137; prze zasługā thych szwyathych 141 (2 r.); spowyednykow szwyathych 174; wstayacz marthvych 31; z marthwych wsthalo 154; poczyeschenye zywyh y vmarlyh 174; kv polyepschenyv dobryh zbythkow 123; droga yesz bladnych 57; oszvyeczenye czymnych 57; vlyekchenye nyemocnych 57; odewschech grzeschnych 67; grzeschnych poczyeschyczylko 176; grzeschnych lyekarko 179; czynysch z nyedosthoynych 135; odewschech zboznych 67; od mlodyh lyath moyh 162; od mogych mlodyh lyath 164, 171; proscha wasz wschysthkyh moczy nyebeskyh 185; corono dzyewycz szwyathych 174; od nyeczystych Lyv-

bosczy 110; od nyeczysthych myszly 110; od nyepodobnych myszly 127.

Temat miękki: Maczennykow bozych 173.

Particip. praes. act.: wszech kayanczych 48; vczyeschenye wzdychayanczych 48; nalyezyenye zagynacznych 57; pokvthuyacznych zbawyenye 86.

Particip. praet. pass.: oprawyenye zgvybionych 32; przythvlyenye wszech odrzvczonych 48; odkvpyenye yanthych 57; przyodzenye obnashonych 57.

Particip. praet. act. II.: powyschsenye vpadlych 57.

Comparativus: od moych starzeyschych 59.

Pronomen: kthorych reliquie sza 141.

Dativus. Adiectiva. Temata twarde: nyeczysthym grzechom 102; kv vyekvysthym godom 128; nam grzeschnym vказуе 79; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczelom dvschnym y czyelyesthnym 148; nyemoeznym zdrowye vdzyelasch 136.

Temata miękkie: mogym blyznym w dobry przyklad byla 57; wschem obezym 61.

Particip. praes. pass.: nyeprzyyaczelom vydomym y nyewydomym 147.

Particip. praet. pass.: bogoslawyonym pyerszam 40.

Particip. praes. act.: wschem kthobye vczyekayaczym 61.

Comparativy: podobna mogym starzeyschym 62; kv mogym blyszschym 62.

Accusativus. Masculina. Adiectiva Temata twarde: nad kory Angyelskye 37, 65; prze me vyelykye grzechy 117; czynysch z nyeczysthych czysthe 135; w szwyanth Apostoly 65; wsprawyedlywyasch nyemylosczywe 136; czynysch z nyedosthoynych dosthojne 135; prze nasz grzeschne 95; vezwacz grzeschne ludzy 134; za nasz grzeschne 157; na wyeky wyeczne 75; na vyeky vyezne 139, 152.

Particip. praet. act. II.: ozywyasch vmarle 136.

Pronomina: grzechy kthorem czynyla 164; trvdy kthory (zamiast kthore) zesch czyrpyal 63.

Neutra: schyly kvmnye vschy thwoye naszwyanthsche 48.

Feminina: thayemnycze boze vyedzacza 38; zloszczy kthorem popelnyala 171; w thore koly (sic) maky bada wrzvczona 70.

Instrumentalis. Końcówka -ymi (-imi) na wszystkie trzy rodzaje: ze wschemy szwyatymy 24, 26; myedzy sprawyedlywymy 182; vsty dosthoynymy 98; myedzy czorkamy nyewyesczymy 178.

Locativus: w dobrych dzyelyech 63; w gynych thwogych vyernych 138; w nothach (sic) dobrych 162; w cznothach dobrych 177; we wszech pothrzebyznach moych dvschnych y czyelyesthnych 59; o sprosznych rzeczach.

V. Deklinacja liczebników.

Temata pierw. na -i. Accusativus : za dzyewyanez Myeszyaczy 53.

Locativus: w mych pyączy szmyszlyech 112.

Forma: dwyemanaczeye (apostholom) jest złożoną, pierwsza część dwiema jest *dativ. dualis*, druga zaś nacie powstała z na dziesięcie.

Inne formy przypadkowe nie dość jasno jeszcze wytłumaczone są w książeczce Nawojki: doszycz 60; dzyszya 99, 127, 129, 142; dzysz 44, 45; vyelmy 103, 124 (2 r.).

Wykaz form przypadkowych zawartych w kilku mniejszych zabytkach języka polskiego z wieku XV,

opracował
JAN HANUSZ.

Praca ta opiera się na następujących materiałach:

1) Trzy zabytki języka polskiego XIV i XV wieku, z manuskryptów podał Józef Szujski (*Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń Wydziału filolog. Akad. Umiejętności, Tom I. Kraków, 1874, str. 40—48*), co oznaczam w pracy przez Sz.

2) Trzy zabytki języka polskiego z drugiej połowy XV wieku, podał Dr. Władysław Serebryński (*Sprawozdania Komisji językowej Akad. Umiej. Tom I. Kraków, 1880, str. 155—160*), oznaczam przez S.

Ponieważ między zabytkami pod 1) wymienionymi najwięcej materiału deklinacyjnego, szczególnież do nominativu sing., zawiera słownik Piotra Świątkowica z Uścia, przeto obok znaku Sz. będę go wymieniał znakiem P. Liczby oznaczają strony we wspomnianych wydaniach.

I. Deklinacja rzeczowników.

Singularis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -a: prostak Sz. 47; wercijmak Sz. P. 46; czlowyek Sz. 47; koszelek (*Lucilia avis*) Sz. P. 46; pacholek Sz. 47; volek Sz. 47; wiprothek (*alias marthvi, abhortivus*) Sz. P. 44; nynak (*Marcua piscis*) Sz. P. 46; barthnyk Sz. P. 44; geblecznyk Sz. P. 45; povoynyk (*fascia*) Sz. P. 45; thlumok Sz. P. 45; zarlok Sz. P. 44; thluk Sz. P. 46; rarog Sz. P. 44; plug Sz. 47; szopuch (*furnus*) Sz. P. 45; sarlath (*Bom-*

bicina) Sz. P. 44; osseth Sz. P. 46; przeclad Sz. P. 44; droszd Sz. P. 46; vynytab Sz. P. 45; karzel Sz. P. 45; coczyel Sz. P. 45; oszyel S. 157 (2 r.); angyol S. 157; thul Sz. P. 45 (*faretra*, por. *Psalterz* Flor. 10.2 i *Puławski pag.* 18 r.); barchan Sz. P. 46; ro-stuchan Sz. P. 45; pan Sz. 47, S. 157; zagon Sz. P. 46; klyn Sz. P. 45; Amen Sz. 42; klos Sz. P. 44; trzos Sz. P. 44; myentus Sz. P. 44; xpus S. 157.

Nominativus lub accusativus jest glossa scyth (scutum) Sz. 42.

W znaczeniu genetivu: od kerstrag Sz. 44.

Temata męskie pierw. na -ja: xenyecz (*Entera*) Sz. P. 45; szwojecz (*zwojecz*) Sz. P. 45; drabacz (*gradarius equus molliter incens*) Sz. P. 45; partacz (*sic, pictaciarus*) Sz. P. 46; harasz (*arrasium*) Sz. P. 44; carasch (*gracius*) Sz. 45; orkysz Sz. P. 46; Mesias S. 157; mosecz (*Achasia*, moszcz?); karp Sz. P. 144; kurp Sz. P. 45; czyetrzew Sz. P. 45; szaw Sz. P. 45; dubyel Sz. P. 45; kakol Sz. P. 46; modzel Sz. P. 44; pyszel Sz. P. 45; ligy (*Embotus* lij?) Sz. P. 45; gronostay Sz. P. 46.

Temata nijakie pierw. na -a: kalysko (*volutabrum*) Sz. P. 46; tartko (*frutillum*) Sz. P. 45; czasto Sz. P. 44; kopitho Sz. P. 44, 45; puszcadlo Sz. P. 45; vyadlo Sz. P. 44; szegadlo Sz. P. 45; byelmo Sz. P. 45.

Temata nijakie pierw. na -ja: serzele Sz. P. 44; pozadanye Sz. 42; kobylenye Sz. P. 46; narodzene S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -a: babka Sz. P. 44; brzecka Sz. P. 44; dýabŷanka (*galla*) Sz. P. 45; szerpanka Sz. P. 44; frigerka Sz. P. 46; graboluska (*Asculaphus avis*) Sz. P. 44; ludarka (*fraudula avis*) Sz. P. 45; przepcyorka Sz. P. 46; thatarka Sz. P. 44; thkanka Sz. P. 44; rzeczucha Sz. P. 45; glysta Sz. P. 46; kapusta Sz. P. 44; pyastha Sz. P. 45; santha (*Marrubium herba*) Sz. P. 46; loboda Sz. P. 46; skapa Sz. P. 46; slotovyrzba Sz. P. 45; szyeba (*frigellus avis*, zięba?) Sz. P. 45; kuropathwa Sz. 43 (*wyraz ten jest glossą nad łacińskim: perdicem, może więc być i accusativem, jeśli a stoi zamiast a, co się często w pomnikach wieku XV. zdarza*); dabrova Sz. P. 46; szyara Sz. P. 46; szmyothana Sz. P. 46; panna S. 156 (2 r.); novŷna S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -ja: pachaczyczca (*frigia vestes*) Sz. P. 45; procza (*funda*) Sz. P. 45 i procz (*catabula*) Sz. P. 44; tarcza Sz. P. 46; olsza Sz. P. 44; ocszą (*dextralis. i e. securis*) Sz. P. 45, znak a może oznacza tu a *scicŷnione*; czesza (dzieża) Sz. P. 44; kytla (*cubrum*) Sz. P. 44; kythla (*cubris*) Sz. P. 45; kytlla (*plautum*) Sz. P. 46; szabla Sz. P. 45; luthnŷa Sz. P. 45; lusznŷa Sz. P. 45; Maria S. 157, 160. *Jak wyżej proc jest obok proca, tak też koleja Sz. P. 46 jest skróconym nominativem zamiast koleja.*

W znaczeniu vocativu: przydzy szwyeczca sercz Sz. 41; męski: przydzy dawcza darow Sz. 41; Maria panno czŷstha S. 158.

Temata żeńskie pierw. na -i: chitroszcz, lesczyvoszcz Sz. P. 45; kassn (kaźn) S. 158.

Temata męskie pierw. na -u: syn Sz. P. 44; vol (wół) S. 157 (2 r.).

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a użyte jako genetivus lub w znaczeniu accusativu. Z końcówką -a: prosz sza namy szynaczka thwego S. 158; n̄yemass m̄yec̄z boga ḡynssego S. 158; m̄ylego ducha szv̄yethego S. 156; n̄yessab̄ȳāy bratha thwego S. 159; sedw do chrosta Sz. 47; biezy do chrosta Sz. 47; Panna (sic) naszego S. 156; Panna (sic) S. 156 (2 r.); Jesu xpa S. 157.

Z końcówką u: do przib̄ȳthkv szvōyego S. 157; Po prossnoscz̄y n̄yesthathku thwego S. 158; n̄yec̄z̄yn grzechu n̄yec̄z̄yssthego S. 159.

Temata męskie pierw. na -ja. Z końcówką -a: prorsz (sic) krola n̄yeb̄yeszk̄yego S. 157; krola anḡyelsz̄yego S. 158; krola n̄yeb̄yeszk̄yego S. 157; krola neb̄ȳejeszk̄yego S. 157; szbav̄yczela S. 156; sthvorz̄yczela S. 156; Pyrwa kassn thworcza naszego S. 158 (nom. sic. tworzec); Thecz̄y ōycz̄a (sic) ỹ mathk̄a thwōȳa S. 159.

Z końcówką -u: Placzu uwyeszelenye Sz. 42.

Temata nijakie pierw. na -a: pann̄yenszthva neszthracz̄yla S. 157; procz malssenssthwa sswyathego S. 159; n̄yeshzw̄ȳatczy szw̄ȳadessthw̄a (sic) phalsz̄ȳvego S. 159; veszella vsz̄ȳv̄a (pro: vszyva) S. 158; szvego narodzen̄ȳa S. 157.

Temat nijaki pierw. na -ja: n̄ye kradn̄y h̄ym̄ȳen̄ȳa czudzego S. 159.

Temat żeński pierw. na -a: N̄yepossadāy ssony (żony) S. 159; pann̄y S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -ja: slothky goszczu nasey dusze Sz. 41; narodz̄yl sz̄ȳa szcz̄ȳev̄ȳcze (z dziewice) S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -i: Any szadnēy rzec̄z̄y S. 159; sa-thanszk̄yey moczy S. 160; nyekorz̄yszcz̄y S. 159; promyen swey swyathloszczy Sz. 41.

Temata męskie pierw. na -u: prorsz (sic) szannam̄y sz̄ȳna thwego S. 157; sz̄ȳna pov̄yla S. 157.

Z końcówką -a: doma (= w domu) Sz. 47.

Temat nijaki pierw. na -men: n̄yeb̄yerz nadaremno h̄ym̄ȳen̄ȳa (sic) bossego S. 158. Godna uwagi, że forma ta analogiczna od tematu jimen (nom. sing. jim̄e) ma końcówką oznaczoną przez a, co możnaby uważać za ̂ ścięśnione, podczas gdy w tym samym dekalogu przytoczona już wyżej forma h̄ym̄ȳen̄ȳa od nom. sing. jimenije (tem. na -ja neutr.) tego znaku w końcówce nie ma.

Dativus. Temata na -a męskie: dāȳcze bogv chwał̄a S. 156, 157; ysz sye panu zlye urodzy Sz. 47; gdy dzyen panu robycz maȳa Sz. 47.

Temat na -ja nijaki: ̄yego narodzenv off̄yeroval̄y S. 157.

Temat na -a żeński: pann̄y S. 156.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: wyprzagaya chory dobythek Sz. 47; na plug wlozy Sz. 47; ob̄ȳavylecz̄y nam ̄yvsz szwoy czas S. 157.

Temat męski pierw. na -ja: w lemiess klyekezye Sz. 47.

Temata nijakie pierw. na -ja: day wyscze sbawyonych Sz. 42; na czlovýeche oblicze S. 157; day nam wyecznye wyessele Sz. 42; przesaz ýego narodzene S. 156; ýego narodzenýe angýol obýavýl S. 157; wýego narodzene S. 157; nowe pýenýe spýwalý S. 160; pod połudnye Sz. 47; mamý sbavýene S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -a. Końcówka oznaczona: 1) przez *q:* Boszą laską thako ssobýe szýsscesz S. 159; Thezý oýczą ý mathką thwoýą S. 159; zaprawdą Sz. P. 44; daýcze bogv chwałą S. 157. 2) przez *-a:* mýecz lasska moýą S. 159; daýcze bogv chwała S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -ja: gdy Marią prowaczýl S. 160 (2 r.); czczył ssýýatho ý nýedzela S. 159.

Temata męskie pierw. na -i: gdy dzyen panu robycz mayą Sz. 47; cheząc zlechmancyz then dzyen wsisthek Sz. 47.

Temata żeńskie pierw. na -i: day thwym milim thwoya milosc z wyerzacim setmiora swyathosc Sz. 42; zelazna vycz (wić) doma szłozý Sz. 47; day nam wieczna radoszcz Sz. 42.

Temat męski pierw. na -men: szesli nam nyebyesky promyen Sz. 41.

Temat nijaki pierw. na -es: w nýebo wszýatha S. 160.

Vocativus. Temata męskie pierw. na -a mają w tych zabytkach zawsze końcówkę -e: przydzy dusze swyathy Sz. 41; výerz czlovýeche S. 157.

Temata męskie pierw. na -ja. Z końcówką -e: przydzy otcze Sz. 41.

Z końcówką -u: o nalepszy uczesziczelu Sz. 41.

Temata nijakie pierw. na -ja: slotkhye ochłodzenie Sz. 41; w robocze othpoczynienye Sz. 42; placzu uwyeszelenye Sz. 42.

Temata żeńskie pierw. na -a: o mathko S. 157; Maria panno czýstha S. 158.

Temat pierw. na -i męski: slotkhy gosezu Sz. 41; *żeński:* o swia-thlosczy Sz. 42.

Instrumentalis. Temat męski pierw. na -a: Namyszlem Sz. 47.

Temat męski pierw. na -ja: za krzem Sz. 47 (*nom. sing:* kierz por. *Kazania Paterka:* kyerz albo drzeuo 55 v.; wydzyal kyerz 101 r.; ue krzu 56 r.).

Temata żeńskie pierw. na -a: panna (*sic*) zoszthala gý mathką Jesu xpa 157; Nýessabýaý bratha thwego raką aný radą S. 159.

Temata żeńskie pierw. na -ja: raczy býcz oradovnýcza (*sic*) S. 158; kloczą (*culmo cooperiuntur*) Sz. 45.

Temat żeński pierw. na -i: kassnýą S. 159.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką -ě: pothem szizowce Sz. 42.

Z końcówką -u: w przýbýthku S. 158.

Temat nijaki pierw. na -ja: w gich sierczu Sz. 47.

Temata żeńskie pierw. na -a: na drodze Sz. 47; w robocze Sz. 42; na postawie Sz. 47.

Temat żeński pierw. na -ja: na roly Sz. 47.

Temat żeński pierw. na -i: po prośnoszczę.

Pluralis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -a. Z końcówką właściwą -i: Angeli S. 160; angelj S. 160; Archangelj j angelj S. 160; potestaczj S. 160.

Z końcówką pierw. -u tematów -owie: vy bjęlszczy pännovje S. 156; szaczkovje S. 156.

Z końcówką analogiczną -y: naszynnyky Sz. P. 45; coszky (*Andromeda vestis facta ex pellibus*) Sz. P. 44; wjdlj Sz. P. 45; czepy (*tribula*) Sz. P. 46.

Temata męskie pierw. na -ja: Trzjęj krolevje S. 157, z końcówką analog. -ewie. Podobnie analogiczną jest końcówka -e: Dryopye (*fulica aris*) Sz. P. 45; kmyeczje Sz. 47.

Temata nijakie pierw. na -a: noszjyla Sz. P. 45; pravydla Sz. P. 45; dzaśla Sz. P. 46.

Temat żeński pierw. na -a: geszynj Sz. P. 45; na -ja: szacze (sadze? *fuligo*) Sz. P. 45.

Temat nijaki pierw. na -ent: blyznjatha Sz. P. 45.

Genetivus. Tem. pierw. na -a masc.: dawcza darow Sz. 41; *femin.:* wyernich slug; na -ja *neutra:* szwyecza sercz Sz. 41.

Dativus. Tem. męski pierw. na -a. Z końcówką tematów żeńskich -am: pasztvcham objavył S. 157.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: plugy opravyajaj Sz. 47; darj mv offjyerovaly S. 157; potraczy klyny Sz. 47; czj sathanthanj (*sic*) othpadzjly S. 160.

Temata żeńskie pierw. na -a: oczoszacz ryby Sz. P. 45; *pierw. na -i:* wszjawyly jęj thajemnoszczj S. 160; napeluy wnathrnoszczj Sz. 42.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a z końcówką -y: rzezniki (*et actoribus*) Sz. 45; spany Sz. 47.

Locativus. Temat żeński pierw. na -i: w rzeczach S. 159.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników i imiesłówów.

Singularis. Nominativus. Temata nijakie. a) pierw. na -a: dobro Sz. P. 45; b) *pierw. na -ja:* wyelye Sz. 47.

Accusativus. Temata nijakie. a) pierw. na -a: by czezjł sswjatho S. 159; jako przysłówki: robya sylno Sz. 47; ledwo vynydaj Sz. 47; Czastokrocz Sz. 47 (często, *pierw. -i temat* kroć); rychlo Sz. 47; nadaremno S. 158; barscho S. 160; szlothko S. 160; b) *pierw. na -ja:* pamjathaj tho thobyę vjelye S. 159.

Comparativy: gorze Sz. 47; radnjęj S. 159.

Locativus. Temata pierw. na -a nijakie w znaczeniu przysłówków: prawye Sz. 47; chitrze Sz. 47; dobrze Sz. 47; zlye Sz. 47; obludnye Sz. 47; umyszlynye Sz. 47; nŷne S. 156.

Imiesłowy. Particip. praes. act. accusativus singul.: chcząc Sz. 47.

Particip. praes. pass. accusat, sing. neutr.: rzekomo Sz. 47 (2 r.).

Particip. praet. act. I. nom. sing. masc.: sedw Sz. 47.

III. Deklinacyja zaimków.

1) *Zaimki rodzajowe. a) Temata twarde. Singularis. Nominativus:* sam S. 151. *Genetivus:* szadney rzeczy S. 159. *Accusativus. Masculina:* zlechmanyecz then dzyen wsisthek Sz. 47.

Neutra: na to godzy Sz. 47; chwała za tho zatho to to to S. 156; za tho to to to S. 157; gdzesz tho szam przebŷwa S. 158; Pamŷathaŷ tho S. 159; yako Sz. 47 (2 r.); thako S. 159.

Instrumentalis: pothem sziwocze Sz. 42. *forma analogiczna do locativu.*

Pluralis. Nominativus. Mascul.: czŷ othpadzŷlŷ S. 160.

Dativus: bandz wsthkŷem luthoszczŷwa S. 157, *forma analogiczna.*

b) *Temata miękkie. Singularis. Nominativus. Mascul.:* ysz Sz. 47, S. 156, 157; *w znaczeniu spójnika:* xpus nasz S. 157.

Genetivus. Masculina: ŷego narodzene S. 156, 157 (2 r.); ŷego narodzenv 157; w rzeczach ŷego S. 159; szadney rzeczy ŷego S. 159; szŷyna thwego S. 157; szynaczka thwego S. 158; nyesthathku thwego S. 158; bratha thwego S. 159; blŷssnego thwego S. 159 (2 r.); do przibŷthkv szwoŷego S. 157; Panna naszego S. 156; thworcza nas-sego S. 158.

Neutra: szwego narodenŷa S. 157; vzdelaŷ szwego S. 159.

Feminina: promyen swey swyathloszczy Sz. 41; gosczu nasey dusze Sz. 41.

Dativus. Masculina: mu plug oracz nye chezye Sz. 47; dary mv ffŷerovalŷ S. 157.

Feminina: szwyaczŷlŷ ŷeŷ angely S. 160; wszŷawŷalŷ ŷeŷ S. 160 (2 r.).

Accusativus. Masculina: ŷesth gŷ falŷl S. 157; obŷavŷleczŷ nam ŷvusz szwoy czas S. 157.

Feminina: mŷecz lasska moŷa S. 159; Theczŷ mathkŷa thwoŷa S. 159; twoya miloscz wyerzacim Sz. 42.

Pluralis. Genetivus: thwich wyernieh slug Sz. 42; w gich sier-czu Sz. 47.

Dativus: day thwym milim Sz. 42.

2) *Zaimki osobowe i zwrotny. Osoba 1. Pluralis. Genetivus w znaczeniu accusativu:* aby nasz tham domŷesczyl S. 157,

Dativus: szesli nam Sz. 41; k'nam Sz. 41; sthala szŷa nam novŷna S. 157; ysz nam narodzŷl pan S. 157; abŷ nam raczŷl daczŷ S. 158.

Instrumentalis: prorsz (*sic*) szannamŷ (za nami) S. 157; prosz szanamy S. 158.

Osoba 2. Singularis. Dativus: thobŷe S. 159; *enklityczne przy-*
czepne *ć* = *ci*: bocz Sz. 47; czocz Sz. 42 (3 r.); alyecz Sz. 47; *ci*:
vsznalczŷ S. 157.

Pluralis. Nominativus: vij S. 156.

Zaimek zwrotny. Dativus: ssobŷe szŷsscesz S. 159.

Accusativus: syę Sz. 47; sye Sz. 47 (2 r.); szŷa S. 156 (2 r.),
157 (2 r.); scha S. 157; schą S. 160; zassya (zaŷę) Sz. 47.

3) *Zaimek co'*: thwyerdzy czocz vladnye Sz. 42; sgrzeyh czocz
symnye Sz. 42; pochil czocz pysnye Sz. 42.

IV. Deklinacyja złożona.

Singularis Nominativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde:
nazarenszkŷ S. 157; Mesias vŷernŷ S. 157; marthvi Sz. 44; zolthy
Sz. 45; nyevymovny Sz. 46.

W znaczeniu vocativu: slotkky gosczu Sz. 41; czlovŷecze chrzesz-
czŷanszkŷ S. 157; dusze swyathy Sz. 41.

Temata miękkie: szajaczŷ (zajęczy) szczaw Sz. P. 45; chitrzi pa-
cholek Sz. 47.

Participium praet. pass.: wyswolony syn Sz. P. 44.

Superlativus: O nalapszy uczeszczelu Sz. 41.

Pronomen: kasdy czlowyky Sz. 47.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: slotkkye ochłodzenye Sz. 41;
wolne dobro Sz. P. 45; sgrzeyh czocz symnye, thwyerdzye czocz vla-
dnye, pochil czocz pysnye Sz. 42; bosze narodzene S. 157.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: Pŷrwa kassn S. 158.

W znaczeniu vocativu: panno czŷstha S. 158; mathko mŷłosz-
czŷwą S. 157 (znak *ą* może tu oznaczać *à scieśnione*).

Particip. praet. pass.: Maria wnŷebo wszŷatha S. 160.

Superlativus: o swiathlosczy nablogoslawyensza Sz. 42.

Pronomen: nŷgdŷ thaka ne bŷla S. 157.

Genetivus. Masculina. Adiectiva twarde: krola nebŷejeszkŷego
(*sic*) S. 157; krola nŷebŷeszkŷego S. 157 (2 r.); krola angŷel-
sz(k)ŷego S. 158; mŷlego ducha szvŷethego S. 156; Nŷeczŷn grze-
chu nŷeczŷssthego S. 159.

Temata miękkie: bŷssnego thwego S. 159 (2 r.).

Particip. praet. pass.: do przeysrzanego Sz. 43.

Pronomen: boga gŷnssego S. 158.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: procz malssenssthwa sswyą-
thego S. 159; szwŷadessthwa phalszŷwego S. 159.

Temata miękkie: hŷmŷenŷą bossego S. 158; hŷmŷenŷą czu-
dzego S. 159.

Femin.: sathanszkÿey moczÿ S. 160.

Accusativus. Masculina. Adiectiva z tematowq twardq: szesli nam nyebyesky promyen Sz. 41; wprzagaya chory dobythek Sz. 47.

Pronomen: po gyny (klin) Sz. 47.

Neutra. Adiectiva. Temat twardy: nowe pÿenÿe spÿwalÿ S. 160.

Temata miękkie: day nam wyecznye wyessele Sz. 42; na człowÿecze oblicze S. 157.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: wieczna radoszcz (day nam) Sz. 42; setmiora swyathoszcz (day) Sz. 42; Żelazna vycz doma szlozy, A drewnianq na plug wlozy Sz. 47.

Temat miękki: Boszq laskq thako ssobÿe szÿsscesz S. 159, (może to być jednak i *instrumentalis*).

Pluralis. Nominativus Masculina: bÿelszczy pannovÿe S. 156; Potesthaczÿ a skromliwÿ S. 160; czynaczy (*factores*) Sz. 42.

Fem. lub. neutr.: myeczykowe (*gladiolus*) Sz. P. 45.

Genetivus: otzche ubogwch Sz. 41; wyscze sbawyonich Sz. 42; thwch wyernich slug Sz. 42.

Dativus: day thwym milim twoya miloszcz wyerzacim Sz. 42; vbogÿm naczmem (*sic* nędznym) raduÿeÿ vdzelaÿ szwego S. 159. *Por. Kazania Paterka*: daÿ ubogÿem 131 v.

Accusativus. Adiectivum. Temat miękki: napelny wnathrnosczy serdecznye Sz. 42.

Z liczebników znajdujemy w tych zabytkach tylko: trzÿey krolevÿe S. 157. Z innych form przypadkowych nie dających się jeszcze dokładnie objaśnić przytaczam: hilojduÿczÿ (*Estuarium*) Sz. P. 45; prof. Szujski przypuszcza, że znaczy to chłodnica S. 156; strechz (*pariscolus avis*) Sz. P. 46.

Nadmienić tu jeszcze można, że pierwszy z zabytków wydanych przez prof. Szujskiego, t. j. tłumaczenie pieśni kościelnej do św. Ducha, odznacza się wielką ilością (w stosunku do całości) tematów przymiotników miękkich i to takich, w których upatrywać możemy ślady zmiękczenia dyjalektycznego jak: serdecznye, symnye, vladnye, pysnye, wyecznye Sz. 42.

DWA PRZYCZYNKI

do starożytnego słownictwa polskiego

podał

Teodor Wierzbowski.

I.

W bibliotece Towarzystwa Naukowego w Toruniu znajduje się rękopism in 4°, papierowy (pergaminowe tylko pierwsza i ostatnia karta; obie wyblakłym pismem pokryte), oprawny w dębowe deszczułki pergaminem obłożone, o 822 stronicach. Rękopism zawiera kazania (*sermones*) na rozmaite święta. Wszystkie one pisane są po łacinie, w łacińskim jednak tekście w kilku miejscach spotykają się wyrazy polskie i jeden większy ustęp w tymże języku, co zdaje mi się dowodzić, że autor, który je pisał, kazać musiał do ludu w języku ojczystym, mając przed oczyma rękopism łaciński (pismo zapewne dla tego dosyć duże i grube, żeby je można było czytać z pewnej 'odległości'), notował tylko te wyrazy polskie, które mu trudniej spamiętać było, a raczej, które nie od razu przychodziły mu, że tak powiem, na język, gdy się do kazania, powtarzając je sobie, przygotowywał, lub gdy je pisał z myślą, że w innym języku głosić je będzie.

Rękopism, jak sędzę, pochodzi z XV wieku; cały pisany jest tą samą ręką, jednostajnym pismem, jakie na załączonej podobiznie widzieć można, przy końcu dopiero rękopismu staje się nie tak rozwlekłe i bardziej niedbałe. Papier rękopismu jest rozmaity; znaki bowiem wodne są niejednakowe, ale nie zawsze rozróżnić się dają, gdyż nie pozwała na to ścisłe pismo i bardzo wąskie marginesy i ponieważ przypadają w miejscach, w których karty są złożone; najczęściej spotyka się znak wodny, przedstawiający głowę wołu czy jelenia z długą między rogami łaską, zakończoną małym krzyżem rycerskim; inny

znak wodny przedstawia tarczę a na nią klucz na krzyż z mieczem (na sposób rzymskiej dziesiątki złożone) z prostopadłe między niemi położoną strzałą czy berłem.

Z pojedynczych wyrazów polskich znajdują się w rękopiśmie następujące:

Na str. 155 na dolnym marginesie pod łacińskim tekstem: *sromotha*, *pthwarz*, *mirszaczka*; na str. 317 *uczisnyeye* (*angustatio*); na str. 318 *zaloszcz* (*tristitia*); na str. 331 *przemosznoszczy* (*potentia*); na str. 361 *uczyęcha* (*consolatio*), w radozczy (*in solatione*).

Te ostatnie pięć wyrazów znajdują się w samym tekście zaraz po łacińskich wyrazach, podanych w nawiasie. Na stronie zaś 257 w łacińskim tekście również spotykamy następujący ustęp po polsku bez łacińskiego tłumaczenia:

Otho / usta Jusz zamknyona / czso wczora o pyenyodze / sya targowała Jusz / na marach milczancz / leszi czso nabivayacz / gymyena przestapował / zakon bozi k nyemu / braczstwo sbiraya a prz / yacele sya o gymyeny / targaya a dzathky za / losno placza poky na / oczeza w domu patrzą / zona splatayacz rancze / gorzka erziezi poky / swoni zwonyacz slischi. /

W tym ustępie są ślady rymów; napisany w rękopiśmie jednym ciągiem, w zmodernizowanej formie, z podziałem na wiersze tak się może przedstawiać:

Oto usta już zamkniona,
Co wczora o pieniądze się targowała;
Już na marach milcząc leży,
Co, nabywając mienia,
Przestępował zakon boży.
K niemu bractwo zbierają,

A przyjaciele się o mienie targają,
A dziatki żałośnie płaczą,
Póki na ojca w domu patrzą.
Zona, splatając ręce, gorzko krzyczy
Póki dzwony dzwoniąc słyszy.

II.

Rozpatrując katalog rękopismów nadwornej biblioteki w Wiedniu, zaintrygowany zostałem tytułem jednego z nich: „*Rapturale cuiusdam medici polonici*“, tém bardziej, że obok stała notatka, że pochodzi z XVI wieku; wziąłem się więc do bliższego zbadania jego treści, na co, jak widać z poniższego, zupełnie zasługiwał. Jest to mały papierowy rękopism podłużnego kształtu, jak obecne nasze „notesy“, składający się z 249 kart, oprawny w ciemną brunatną skórę ze złotymi wyciskami (ramki naokoło okładki a w środku męzka głowa w hełmie na sposób grecki na czoło odsuniętym, nad nią napis „*Rapturale*“, pod nią zaś „1536“); na białej kartce w czasach późniejszych przyklepionej na grzbiecie jest napis: „*collectio variorum secretorum medicorum*“; rękopism oznaczony jest obecnie liczbą 11255 (między manuskryptami łacińskimi), poprzednio zaś nosił sygnaturę: „*Codex manuscriptus medicus N. CCXXXII, olim S. N.*“ (*sine numero*).

Ponieważ na stronnicy 4a znajdujemy napis: „*In nomine domini incipit rapturale 1529*“, na str. 33b obok recepty datę: „1529, 29 Aprilis“, na str. 65a znowu datę: „anno domini 1529“, na str. 227a datę: „1531“, przy samym zaś końcu rękopismu na str. 242b następującą notatkę: „Anno domini 1535, dum Moscovita Litfanie suo cum exercitu erat, bellumque cessit cum Sigismundo rege Polonie gracia Dei duce Russie, Prussie etc., sub eodem anno ego disciplinam perfeci. Laus sit regi, qui est benedictus in secula, huic gratias agimus sempiternas“, a na zewnętrznej okładce wyciśnięty rok 1536, to wnioskować na pewno możemy, że autor w latach 1529—1535 swoje studyja odbywał, że zaczął pisać ten raptularz na początku 1529 a skończył go w 1535 roku i w następnym kazał go oprawić, by mu służył przy lekarskiej praktyce.

Jak każdy tego rodzaju rękopism, zawiera i raptularz naszego medyka, oprócz recept, rozmaite notatki i curiosa, jako to na str. 205a: „*Proverbium domini doctoris Michaelis, quem (sic) solebat semper dicere in fabulis: Infinitivi sunt modi querendi pecunias (sic) diligo rusticum, quem mihi bis duo portant quintum*“; na str. 205b: „*Aeger an morietur, sive non? De verbenā in passionari(?) habetur, quod si medicus visitando infirmum ipsam in manu portaferit, nesciente aegroto, et dicet aegroto: Qualiter etc.; si aeger dicet: „bene“ sanabitur, si dicet „male“ morietur; lub na str. 235 i następnych wykaz ziół i chorób w językach łacińskim i polskim, a w części nawet i w niemieckim. Resztę rękopismu zajmują recepty na rozmaite choroby; obok nich przytaczane są niekiedy nazwiska lekarzy, przez których zostały skomponowane, jako to: wzmiankują się na str. 11a Martinus doctor, canonicus Vlnensis; str. 20b i 23a doctor Valentini; str. 22a Morsselus imperatoris doctor; 33b doctor Solffa; 60a, 61a, 98b, jakiś Nicolaus; 65a doctor Solvanus; 84a medicamentum missum regi Francorum a magistris Parisiensibus; 205a doctor Michael; 214b Petrus Chirurgicus; str. 227a Samuel Jacobi de Prossyenyca. Przytaczane bywają niekiedy i nazwiska osób znakomitszych, dla których lekarstwa przeznaczone były; przytaczam je wszystkie, gdyż nie są bez pewnego historycznego interesu:*

Stronnica 2a Unguentum ad cogitum (sic! chyba lapsus calami zamiast digitum) expertissimum pro domino Łaski, (zapewne dla sławnego Hieronima Łaskiego, wojewody Sieradzkiego w 1524—1542).

Str. 9b Tragia (?) regis piaie memoriae Vladislai (króla Węgierskiego, który zginął pod Mochaczem w 1526 r.), confortans omnia mambra (sic!).

Str. 14a Confecio confortativa contra cordiacam passionem magnifici palatini Cracoviensis (Jędrzeja z Tęczyna 1526—1533).

Str. 22a Morsseli imperatoris doctoris mychwuthe (?) pro domino Bonar (Seweryn, kasztelan Biecki, żupnik i wielkorządca krakowski, zmarły w r. 1540).

Str. 23a Pulvis odoriferus pro magnifico domino Pacz (bez wątpienia Jan Pac, podczaszy litewski w r. 1524, przez Niesieckiego w wyd. II, tom VII na str. 219 wspomniany).

Str. 23a Aqua pro facie pro eodem.

Str. 29a Solutio pro matre reverendissimi domini episcopi Vilnensis (Anny Monwidówny, matki Wojciecha Radziwiłła, biskupa Wileńskiego 1505—1519).

Str. 32a Emplastrum pro magnifico domino palatino Vilnensi Gastoldo ad pedogram (Wojciech Gastold, wojewoda Wileński 1522—1539, pierwszy mąż Barbary Radziwiłłówny).

Str. 33b pro domino Wolphgango aurifabre pro colera purganda haustus solutivus et digestivus).

Str. 41b Pulvis odoriferus regis Sigismundi.

Str. 65a Fomentatio pro magnifica domina Trocensi, capitanea Grodensi (nieznana z nazwiska Niesieckiemu żona Piotra Stanisława Kiszki, kasztelana Trockiego 1528—1533). Syropus digestivus contra melancoliam pro reverendissimo domino episcopo Samocensi (dla biskupa Zmudzkiego Mikołaja Wizgajły lub Jerzego Talata.

Str. 66a Pillulae pro domino plebano Salot.

Str. 160b Unguentum pro reverendissimo episcopo Vilnensi (Jana z książąt Litewskich lub Pawła Algimunta).

Str. 223a Unguentum pro Regia Majestate.

Str. 224b Unguentum pro Rege.

Z tych danych widać, że spisywacz raptularza u pierwszych lekarzy się uczył lub był z nimi w stosunkach, skoro dostawał recepty na lekarstwa znakomitym osobom ordynowane.

Nazwy roślin i chorób w języku polskim znajdują się w końcu raptularza, jak wspominałem wyżej; prócz nich w kilku miejscach rękopismu zdarzają się również wyrazy polskie; wypisuję najprzód te ostatnie, podając zarazem przy nich jak i przy tamtych łacińskie, (a jeżeli gdzie jest i niemieckie) ich znaczenie dla lepszego zrozumienia rzeczy, pisownię wszystkich zachowując przytem niezmienną.

Str. 9b linimentum alias myodek;

„ 18a recepta na pyegy;

„ 26a emplastrum ad lesuram alias na sbieczye;

„ 37a ad lentigines et maculas faciei alias na pyegy;

„ 135b musturda alias gorczyca;

„ 155a emplastrum super tonsum sive rasum capud (sic) alias na czemy;

„ 161a unguentum ad vulnus, quod non bene sanatum alias na vyszn;

„ 205a acorus myeczyk;

„ 208b contra suchoti puerorum;

„ 246a unguentum gdy sya ogyen przybynye;

„ 247a aqua ad morbum alias nadmyenicza;

„ „ unguentum bonum na blisni.

Str. 235a Sequuntur vocabula herbarum per alphabetum: absinthum, pyolun, wermuth; abrotamen, boze dzewko, stabwurecz; altea, wyszoky szlász, ibisch; acorus, myeczky; accetuossa, szczaw, saurampff; agrimonia, zrepyk, odermenig.

Str. 235b alenum, czoszek, knoblauch; alcancege, szwondy, judenkiessen; ameos, tanacetum, wrothycz, farnkraut; anetium, copr, tille; apium, opych, epich; artemisia, bylycza et est mater omnium herbarum; aristologia longa, kokornak, langholwurecz.

Str. 236a Aristologia rotunda, sondnyk, rundholwurecz; azarum, kopythnyk, hasselwurecz; atriplex, loboda; aaron, jarus, ku rove yayko; auricula muris, myssye ussy, meursorlein; arnoglossa, bapka; amborsina, salvia polna; assodillus, szlothoglow.

Str. 236b Agnus castus, baranek czysthy, schaffmuel; borago, borak, borago; buglossa, wolowy yazyk, ochsenzung; betonica, bugnycza, betonica; branca vesina, barszcz, berenkław; betta, czwjkla, bera; brussa pastorum, kokoszka, hirtenpiff.

Str. 237a Basilicon, basylyca, basilica; bryonia, przesthap; bedegar, kostropesth, hagdom; cicorea, poddrosnyk, wegwarth; calamentum, byala lebyothka; centaurea, centarya, tausentgulden; cantamus, crokosz, wildsaffran; cinoglossa, pszy asyk, hundszung.

Str. 237b camonilla, romien, camillen; campeiteos, osanka mala, gelenger; capillus veneris, mathky bozey wloszky, mairant; cepa, cybula, czwibel; coriandrum, braxia, coriander, coriander; cusenta, powoy vel ganya przedza, seid; celidonia, szlothnyk, schelwurecz; catapucia, thylecz.

Str. 238a cucumer, ogorek; cucurbita, banya, kurbs; calamus, tatarszkye szyele, calmus; canapus, konopka; dauca, polna marchephyw, wildmoren; dictamus, trzemdala, dipran; dominus, pan, her; dens, sap. czan.

Str. 238b esula, solubca, wolfsmilch; endiva, szuynj malecz, endivie; eupatorium, dzyewacznyk sadzyecz, wildersalbei; enulla campaua, omán, alantwurecz; epatica, wathrobye szyele, leberkraut; eleborus albus, niger, czemyerzycza, nieswurecz; ebulus, chepth, atich.

Str. 239a edera terestris, blusecz svyny, gundel; edera arboarea, dzrzvny blusecz; fumus tere, polna rutha, erdrauch; feniculus, wloszky copr, fenchol; fragaria, posanky, erdberen; faxius, yessyn; grana solis, wrople proso, hyrsse.

Str. 239b galetricum, kuroszy lep, scharlach; gariofoli, goszdyky, neglen; gemiana, goryczka, enzian; gramen, wlossy; gramina, thrawa, gras; hermodactulus, paluchy, zeitlos; jusquianus, byelon, bilsen; isopus, izop, isop.

Str. 240a jereos vel yeris, myeczky vel cossorzac modry; juniperus, yaloneycz; jumquus, mykolayek; ipericonis, szwonyec, sanct Johan blumen; lylum, lelyą, lilia; lilium conva-

lyium, lanysz meyblumen; lupulus, chmyel, hopff; lapacium acutum, kobyly szcaph, latic; lactuca, wloczaga, lactuca; levisticus, luyeszczek.

Str. 240b lavendula, czyszczecz; laureola, vyleze lyko, druswurecz; melissa, pszczelnyk et vocant ozynym, mutterkraut; mylefolium, crawawnyk, garbe; malwa, szlasz, papelen; melilotum, noszdzrek, steinklee; metricaria, marona; marubium, szanytha, audorn; mara celsii, yessyny; madragora, pokrzyk, alraun.

Str. 241a mercurialis, szczerzyca, bingelkraut; milefolium, thysacz lysthow, garbe; nasturcium, rzessucha, kresse; nasturcium aquaticum, wodna rzesucha, wasserkresse; nigella, kabal vel zayaczy mak, nadenn; nenufar, grzybye, nenufarn; organum, lebyathka, tosten; priretrium, pirethr; pionia, pywonya; petruselium, pyothruska.

Str. 241b polipodium, paprothka; paritaria, nocz y dzyn; partulaca, kurza noga, borgel; plegium, poley, polei; porum, por, lauch; panthafolium, pacz lysthow, funfinger; pipinella, pyacz lysthow, bibinelle; papaver, mak, magsam; populus, thopola, peplenn; pastivaka, pasternak; rossa, rossa, rossa; raffhanus, szarthlyeph, retich; radix, chrzan; rufha, rufha, rauch; rapa, rzepa, ruben; ribis, szwathego yana syele; rubea tinctorum, marzana; solaterum, psynky; sumach, spynach; serpentaria, vasownyk; satiriones, kossyelky yelythko; byslo stendelkraut.

Str. 242a strades citruum, corzenky solthe; salvia, saluia, salbei; semperviva, ragewnyk; sambucus, besz, hollunder; salix, vyszba, weide; saxifragia, kamyenne szyele, stenbrech; scolopendina, yelenye (sic) yaszyk, hirschzung; scabyosa, polna dryakyyw, scabios; serpilium, maczerza duszka, quendel; tapsus barbatus, dzyewana; tromentilla, przeny pamper; titinula, romanowe syele.

Str. 242b viola, fyolky, feiel; virga pastorum, szzetha, hirtenpff; urtica, pokrywa, nessel; valeriana, kossyelek; unugulla, cobelina podbyl, bruchlatic; venicularum, rochothnyk.

Tutaj znajduje się przytoczona wyżej historyczna notatka: „Anno domini 1535 dum Moscovita Litfanie cum suo exercitu erat etc.“, a potem zaś na str. 243a po łacinie i po polsku tylko „sequuntur vocabula herbarum vulgari exposita“: abortana, melaria, gnyewas; apium, opych; apium sylvestre, gyr; apium rusticum, opich; aristologia, kocornak; altea ortensis, vloska rosa; althea agrestis, polny slyas; atriplex, loboda; allelugia, panis cuculi, zayaci mak; nardus, kopytnik; affodilus, marciscus, szlotoglow; ambrosia salvia, agrest; krwawnyk; aneta..a kaczyneec.

Str. 243b pilosella, nyedoszpyalek; auricula leporis, koszmata bakpa; auricula gliris, szypyk; agraria, czyśczyca; al-

¹⁾ Na str. 241b wykaz pisany w dwie kolumny.

tifraga, szmlyod; anabula, pszy mlyecz; anatropya, navrot; an-dorna, bzsducha; alpang, trzasyeczina; amantilla, pszy ru-myen; valeriana, koszlek; armica, lusk; arcolilla tutigena, zabyk; aridana, zagorzalik; azonka primica, barvynek.

Str. 244a arifa, alga, rzyszko; armofrodita, myeszyaczniak; artetica, barba sancti pauli ¹⁾; balsamita, kobylya myatka; baldomonia, olyesznik; bardana, podbyal; bedagar, spyk; bufagium, maslyes; bulargo, nyevyeseczyszwar; buxana, zimozyelen; brumella, glovyenki; bursa pastoris, igyelnik; barvana, spisvrot.

Str. 244b De variis morborum generibus: formen, czarvona nyemoc; hinanche, czopek w gardlye; hemipleria, gdyyedna cząsęcz zarazona; apoplexia, gdy czlovyek zarazon powyetrzym; arpetica, zakrzywienie rąk; chiragia, lamanye w rąkach; mintagra, lupyaczy trą; purumonia, zapalenie płuc; (li)thotomes, ktori kamin rzeze; cafarus, nyezyt; nefrites, bolenye w nyrkach; veteranus, spyacza nyemoc; paritis, wrzot przy uchu; porrigo, glowny strup; pruritus, swyerp.

Str. 245a fannaticus, na poly szalony; spasmus, kurecz; tenasmus, zapyeklosecz; spaticus, skazenye wnatrzu; astma, czyasznosc w gardlye; pleuritis, boczna nyemoc; verruka, brodawka; tabes, szuchoti; extaticus, rosztargniony; scrophula, szwyny wrzot; liposichia, omdlyvosc; pr...a carbo, cryspel; amphrax, pyekyelny ogyen; gangrena, martwe czyalo; hernia, przepuklosecz, abscedo, smret z ust; singultus, rzyganye; epidimia, powyetrze; hidroplukia, zakaseny szalonego psa; vermina, moreny oth glysth; hemoptisis, ktori plu..... (kawalek tej karty wydarty).

¹⁾ Musiano to ziele nazywać widać po polsku: „broda świętego Pawła“.

MODLITEWNIK SIOSTRY KONSTANCYI

z r. 1527,

z rękopisu biblijoteki Jagiellońskiej

wydał

Pr. WŁ. WISŁOCKI.

Zabytek staropolski z r. 1527, pięknym i wyrobionym pisany językiem, choć w brzmieniach i formach licznymi zasiany czechizmami, który obecnie jako „Modlitewnik siostry Konstancyi“ wychodzi na światło dzienne, znajduje się w zbiorze rękopisów biblijoteki Jagiellońskiej pod nrem 3268, dawniej pod znakiem DD XV 39. Jestto całkiem małego formatu kodex, prawie w 16ce, liczy w dzisiejszym stanie swoim kart 311, ponumerowanych za czasów J. S. Bandtkiego około r. 1830, który też w tym czasie dał go oprawić i na okładce jego własnoręcznie zanotował: „Stary oczyecz napysał, 1527“.

Rękopis dostał się biblijotece Jagiellońskiej prawdopodobnie od ks. Hieronima Juszyńskiego, autora „Dykcjonarza poetów polskich“, po którym biblijoteka jeszcze kilka innych kodeksów posiada. Przemawia za tém okoliczność, że w dawniejszych katalogach biblijotecznych, przed Bandtkiem, niema o nim nigdzie żadnej wzmianki, i że na marginesach niektórych jego kart znajdujemy dopiski, położone ręką Juszyńskiego, jak na k. 48 „to samo mam w ułomku z Wietora drukami“, lub k. 224 „do zakonnic“, i t. p. Gdzieby go zaś nabyć mógł Juszyński, nie jest wiadomo.

Pisany jest prawie cały, gdyż od k. 1—158 i 174—289, jedną i tą samą ręką, dosyć dużą i czytelną gotyką, a tym samym charakterem dopisane są także wszędzie rubro tytuły i tytułiki, jako też większe początkowe litery. Koniec tylko kodexu, czyli k. 290—310, dopisała inna ręka w tym samym czasie lub

niedługo później, filigrany bowiem są w całym rękopisie jednakowe, mniej więcej z czasu około r. 1527, i dodała rubro przy końcu: „1527. Starý očyřecz napýsal“. Karty zaś 158 v. — 173 i 310 v. — 311, pierwotnie także próżne, zapisane zostały modlitwami różnej treści dopiero pod koniec w. XVIgo i w XVIIym w., dlaczego je téż jako nienależące do integralnej całości rękopisu z r. 1527, w wydaniu niniejszém pominięto.

Uszkodzony zresztą na początku od wilgoci w znacznej bardzo części, prawie do k. 49, otrzymał kodex tytuł: „Modlitewnik siostry Konstancyi“ dopiero w ostatnich latach przy katalogowaniu rękopisów bibliotecznych, a to dla treści swojej. Oprócz bowiem „Męki Chrystusa Pana“, zebranej krótko z czterech ewangelistów, znajdującęj się zaraz na początku rękopisu w stanie uszkodzonym, zawiera on same tylko krótsze i dłuższe rozmyślenia i modlitwy, ułożone dla kobiet, a w szczególności dla zakonnic, co już Juszyńskiemu w oko wpadło było, mianowicie zaś dla jakiejs siostry Konstancyi, która w dwóch miejscach kodexu po imieniu wyraźnie jest nazwana. Na k. 132 modli się ona: „O Ihesu, szýnu dzewýcze panný Marýeý, racz włacz w szercze moýe, szluzebnýczký twoýeý, Konstanczýeý, laszka thwoýe“. Podobnie na k. 268 w modlitwie „gydacz spacz“, dziękuje bogu, że ją „nyedostoýną szluzebnýczą, Constanczýą“, raczył tego dnia strzec od wszystkiego złego.

Kto była siostra Konstancyja i w którym przebywała klasztorze, nie daje się już obecnie z naszego rękopisu, pozbawionego początku i pierwotnego tytułu, wysledzić. To tylko pewna, że „Modlitewnik“, jak go posiadamy, nie jest pracą oryginalną polskiego autora, lecz odpisem z kodexu starszego. Przemawia za tém, jak zwykle w takich razach, całkiem wyraźnie okoliczność, że pozostawiono w nim tu i owdzie, n. p. na k. 126 v. i 156 v., miejsca próżne na wyrazy, których kopista w oryginale odczytać nie mógł, że glosy niektóre, położone w oryginale nad wyrazami, dostały się w naszym rękopisie w ciąg tekstu, że tu i owdzie w nim dla opuszczenia w odpisywaniu przez pomyłkę jednego lub więcej wyrazów, całe miejsca pozbawione sensu nie są zrozumiałe, i że kopista tu i owdzie po jednemu lub więcej wyrazów napisał przez nieuwagę dwukrotnie, a spostrzegszy się później, przekreślił je potem własnoręcznie.

Oryginał natomiast, z którego poszedł nasz odpis z r. 1527, nie mógł prędzej powstać, jak przy końcu w. XVgo lub na samym początku w. XVIgo. Autor bowiem, a raczej kompilator „Modlitewnika“, złożonego, jak się już nadmienilo, z samych tylko prawie modlitw i rozmyślań, w szczególności zaś wcale zgrabnie wykrojonego z „Objaśnień“ czyli „Rewelacyj“ św. Brygidy i św. Matyldy, z dzieła „Malogranatum“ Galusa, opata

króloworskich Cystersów w Czechach z końca w. XIVgo, i z innych dzieł, cytuje w jednym miejscu pisarza, który dopiero r. 1491 zeszedł z tego świata. „O thým pýsse na Magnificat — czytamy na k. 250 v. kodexu — Jacobus de Valencia, býszkup Krýstopolitanus“, czyli Jacobus Perez, wcale płodny swego czasu pisarz z zakonu św. Augustyna, który właśnie w latach 1468—1491 był biskupem tytularnym w Neapolis albo Christopolis w Tracyi.

Czy zaś oryginał ów z końca w. XVgo lub początku w. XVIgo, z którego powstał nasz „Modlitewnik“, był polski, czyli raczej łaciński lub czeski, i z tych dopiero na polski język przełożony został, pytanie to niemałéj dla naszego kodexu wagi. Wiele zdaje się za tém przemawiać, że oryginał nie był ani polski ani łaciński, lecz czeski. Najprawdopodobniéj jednak r. 1527 lub trochę przedtém ułożony został z tłómaczenia starszego do użytku polskiej zakonnicy przez kopistę mnicha, który wprawdzie mówił po polsku, ale mocno z czeska zatracił. W ten téż tylko sposób, choć „Modlitewnik“ z małym wyjątkiem pisany jest piękną, płynną i wyrobioną już polszczyzną, dają się w nim wytłómaczyć wcale liczne czechizmy. Są one różnego kroju :

Pisarz dosyć często wyraża ó ówczesnym zwyczajem z czeska przez *uo*: *buog* = bóg 6; *szynuow* = synów 32; *szuoste* = szóste 38 v.; *grobuow* = grobów 44; *funtuow* = funtów 46 v.; *puol* = pół 60; i t. p.

Z czeska używa także:

d zamiast *dz*: *ýedna* z *dýwek* = dziwek 26 v.; *gdýe* = gdzie 27; *do dýszeýszego dnýa* = dzisiejszego 32; *nýewdecznoszczý* = niewdzięczności 55; *wzdýeczna* = wdzięczna 69 v.; *ku duram* = dziuram 108 v.; *ledwýe* = lędźwie 125 a.; *spowýed* = spowiedź 156; *nadýeýa* = nadzieja 187; *widý* = widzi 194 v.; *gdýez* = gdzież 195; *od czeladý* = czeladzi 206 v.; *gde* = gdzie 210 v.; *sz dýwnego* = dziwnego 255 v.; *nýgdýe* = nigdzie 288 v.

h zam. *g*: *bohu* = bogu 255; lub *chrzýpczýe* = grzbiecie 125 a.; *chrzechý* = grzechy 190 v.

r zam. *rz*: *mýstruow* = mistrzów 23; *od wýrchu*, *do wýrchu*, *z wýrchu* = *wirzchu* 44, 109 v., 115 i t. d.; *zrała* = *zrzała*, *patrzyła* 152; *skrzydlo* = *skrzydło* 176 v.

t zam. *é*: *mathýcza*, *w matýczý* = *macica*, *w macicy* 10 v.; *prýýtýszneli* = *przycisnéli* 39 v.; *pyenthdzýeszath* = *pięćdziesiąt* 65 v.; *thessa bolescz* = *cięższa* 69; *szesznaszczýe* = *sześnaście* 92 v.; *w uczthýwoszczý* = *uczciwości* 98; *mathýczo* = *macico* 120 v.; *ku cztý* = *czci* 122 v.; *thýezeý* = *ciężéj* 144; *lest* = *leść*, *podstęp* 157; *pýett* =

pięć 175; z maticze, mathÿczÿ = macice, macicy 208 v.; thÿche mowenÿe = ciche 288; lub z czeska po polsku: wÿwathz = wzywać 90; mowÿtz = mówić 123 v.; czestz = część 175; stworzÿtz = stworzyć 272 v.

u zamiast e: pobÿeru = pobierę 7; w cząstku = cząstkę 69; hanbu dzalaÿą = hańbę 83 v.; skrchu mÿal = skrucę 92; proszÿl o laszku = łaskę 92; nÿektorą cząstku = cząstkę 174; strussa wa = strzesawa, roztrząsa 196 v.; przÿstupuÿmÿ = przystępujemy 260 v.; ya naÿdu = najdę 286 v.

Z czeska pisze także często:

(i)e zamiast (i)a, starosł. ꙗ: przesledowanÿa = prześladowania 62 v.; naszleduÿe = naśladuje 70 v.; poszwÿeta = poświęta, światło 103; szwÿeta = świata 153 v., 155, 184, 232 v.

i(e) zam. i(o), które wprawdzie poszło z (i)e rodzimego, starosł. e, ale r. 1527 lub na kilka lat przedtém było już chyba czechizmem: rzeczeno = rzeczono 32; bÿl wÿedzenÿ = widziony 40; wÿlozeno = wyłożono 43; vmorzenego = umorzono 61 v.; do namÿethu = namiotu 82 v.; poszobÿenÿ = posobiony, przybrany 83; pogrąženą = pogrążoną 116; rozmnożena = rozmnożona 117 v.; pochwaleną = pochwaloną 145 v.; oszadzeno = osadzono 147; stworzenenÿ rzeczÿ = stworzonej 150 v.; possobÿenÿe szÿnÿ = posobione 273; i t. p.

Zapomina się przytém po wielekroć i zamiast z polska, kończy wyrazy po czesku. Używa więc często i w zakończeniach:

(i)e zam. (i)a: naslathethnÿeysza dusse = dusza 52 v.; zyemÿe drzala = ziemia 58 v.; dusse proszÿ 77 v.; jedna dusse 80 v.; dusse mÿla 83; zwlaszcze = zwłaszcza 114; twoÿa zyemÿe 192.

i zam. i(e): bluznÿenÿ = bluźnienie 29; laknÿenÿ = łaknienie 51 v.; zdrowÿ moÿe = zdrowie 59; kamÿonowanÿ = kamienowanie 64; pobudzenÿ = pobudzenie 81; stworzenÿ rozumne = stworzenie 88; przÿÿeczÿ dostojne = przyjęcie 114 i 244 v.; duffanÿ moÿe = dufanie 154; słodke szdrowÿ 190 v.; na tho zgotowanÿ = zgotowanie 220; wnÿebowzÿeczÿ = wniebowzięcie 255.

i(ch) zam. (i)ech, och lub ach: o thwoÿch nÿedostatczÿch = niedostatcech, niedostatkach 49; w gÿch czÿelÿch = ciałach 65; w tych szlowÿch = słowach 70 v.; po tych szczeblÿch = szczeblach 75 v.

Podobnież pisze z czeska:

si czyli jsi zam. jeś = jesteś: w oneÿ wdÿÿecznošczÿ, kto-reÿ szÿ ÿemu dzakował 139.

jsq czyli jsu zam. sq: nÿe ÿszą 74 v., 192, 216.

Po czesku brzmią także formy: k tomu = k temu 215; muszyl = musiał 35 v., 72 v.; mussyla = musiała 144.

Żywce wreszcie są z czeskiego wzięte: zamjetaja = zarzucają 28, czesk. zametati; czyalo otharchale = otargane 82, z czesk. otrhati; z nyewymlowną myłoszczją = niewymowną 126 a. v.; nyerozdylne spojenye = nierozdzielne 136 v., czesk. nerozdilné; szglaznala w nyeprawoszczjach moých dussa moja = okryła się wrzodami, stała się trędowatą 156 v., por. w czesk. hlíza, hlieza i zhlíznatěti; pokarm nyedaktorj = lada który 208 v., czesk. nedakterj; s przedpyekla = z przedpiekła, z czyśca 248, czesk. předpekli; na wyszeljczy = na szubienicy 276 v., czesk., wiselice.

Charakterystycznóm wielce w naszym zabytku jest dalej, że tu do innego w nim pojawu przystąpimy, drugorzędne miękczenie już miękkich spółgłosek językowo-podniebiennych i zębowych, jako téż miękczenie innych. Kopista miękczy:

cz, sz, szcz, ż: czjartem = cziartem, czartem 190 v.; czjastkj = cziastki, czastki 68 v.; czjemu = cziemu, czemu 6 v., 27; jnaczej = inacze, inaczej 7; czlowjeczje = człowiecze, człowiecze 155; baczej = bacię, baczę 52; czjasczej = czieścię, częścią, 218; okrczjono = okrzcziono, ochrczono 123 v.; czjuczja = cziucia, czucia, vigiliae 73; jednacjju = jednacziu, jednaczu 234; — odszjedl = odszedł, odszedł 22; naszje = naszie, nasze 37, 175, 176; zawszje = zawsze, zawsze 64; ku skruszjenju = ku skuszeniu, skruszeniu 84 v.; szjemrzaczj = sziemrzący, szemrzący 97; szjemranja = sziemrania 282 v.; proszje = proszę, proszę 62; szjosta = sziośta, szósta 43; okraszjon = okraszion, okraszion 127; — plaszczja = płaszcza, płaszcza 39; spuszczyam = spuszcziam, spuszczam 136; dopuszczyal = dopuszcziął, dopuszczał 146; zwlaszczja = zwłaszcza, zwłaszcza 265; myesczjanow = mieszczańów, mieszczańów 200; jeszczje = jeszcze, jeszcze 6, 14 v., 29, 30; szczjebble = szcieble, szczeble 75; puszczje = puszczie, puszcze 26 v.; szczjesznj = szczęśny, szczęśny 87 v.; odpuszczyonych = odpuszczionych, odpuszczonych 95; — zjadzj = żiadzy, żadzy 94; bozja = bożą, bożą 214, 253, 256; yzje = iżie, iżie, iż 5 v.; zje = zie, że 6; mozjeczje = możecie, możecie 14 v.; azazjem = azażem, azażem 30; takzje = także, także 41; bozje = boże, boże 42; mozje = może, może 42; bozjego = bożiego, bożego 46; strozje = stróżie, stróże 47 v.; zazjegajja = zażiegają, zażegają 82; azjebj = ażeby, ażeby 116; azje = aże, aże, aż 117 v.; bozjej = bożiej, bożej 199; dokazje = dokażie, dokażę 57 v., 58, 58 v.

c, s, dz, rz: krzywoprzyszeszczya = krzywoprzysięscia, krzywoprzysięsca 90 v.; majączya = mającia, mająca 203 v.; chczyacz = chciać, chcą 139; chczye = chcie, chce 58 v.; tyszaczye = tysiącie, tysięce 175; laszczye = łascie, łasce 275 v.; szwyeczynya = święcienia, święcenia 251; chczye = chcieć, chcą 50; chczya = chcia, chcą 146 v., 156 v.; na myeszczyu = mieściu, miejscu, miejscu 109 v., 274; — szya = się, są 89 v.; szyerdecznye = sierdecznie, serdecznie 77; — szyedzycz = siedziący, siedzący 31; chodzycz = chodząc, chodząc 61; szyedzyczego = siedzącego, siedzącego 236; yedzynye = jedzenie, jedzenie 2; o bodzye = bodzie, bodze, bogu 495 v., 26 v., 289; — trzyeba = trzeba, trzeba 16 v.; trzyecz = trzeci, trzeci 22; grzjal = grzał, grzał 26; dobrzyeli = dobrzeili, dobrzeili 27 v.; vmrzyecz = umrzeć, umrzeć 84 v.; na drzyewyu = drzewiu, drzewiu 92; brzyemye = brzemie, brzemie 136 v., 137; przye = prze, prze 188; przyetho = przeto, przeto 216; na drzyewye = drzewie, drzewie 276.

Podobnież miękcy:

d: yedzyn = jedziny, jedyny 54, 118 v.; bedzac = będąc, będąc 55 v.; stadz = stąd, stąd 64 v.; — *g*: drogja = droga, droga 135 v.; — *n*: zewnjatrz = zewniatrz, zewnatrz 52; wiecznyey chwal = wiecznię, wiecznię 209; — *p*: pyamyatka = piamiatka, piamiatka 106 v., 110; — *r*: rzadzily byly = rzadzi, radzi 1 v.; na strzoza = stróżę, stróżę 86; — *t*: tymysz szlowsy = tiemiż, temi 22, jakby pozostałość starost. tami; tyego = tiego, tego 207 v.; przed thym = tiem, tem 208 v.; szyszaczem = cisacem, tysiacem 124, 204; — *w*: czyrwjona = czyrwiona, czerwona 150; szlathwjoszczja = z łatwością, łatwością 154; — *z*: wzajem = wzajem, wzajemnie 52 v., 56 v.; zye szmyerczy = zie, ze, z 63 v.; zye wszyczkego szyercza = zie, ze, z 278.

Miejszenie to ma zresztą „Modlitewnik“ wspólne z „Biblią królowej Zofii“, wydaną r. 1871 przez dra A. Małeckiego, która, jak wiadomo, także z czeskiego poszła źródła. Zachodzi wszakże między obydwoma zabytkami znaczna w tym względzie różnica: co w poważnej rozmiarach „Biblii“, jak to z'odnośnych przykładów, zebranych przez ks. dra Ogonowskiego w Jagiela „Archiv für slavische Philologie“, IV 251—254, wypływa, tylko sporadycznie, w rzadkich nader razach się pojawia, to w niewielkim kodexie naszym występuje stosunkowo bardzo obficie; ani części bowiem drobnej nie przytoczyliśmy powyżej przykładów, od których się w nim formalnie roi.

Z innych pojavów w „Modlitewniku“ należy podnieść jeszcze następujące. Znajdujemy w nim często użyte:

a zam. *e* i odwrotnie *e* zam. *a*: niecheŷ = niechaj 42, 153; w taŷ mecze = téj 57; zbranŷeŷ = zbraniaj 62; wŷsaŷ = wyższej 68, 68 v.; przenaszczŷadrzeysza = przenaszczadrzejsza, przenaszczodrzejsza 91 v.; s taŷ = téj 178 v.; naŷmylaŷsy = najmilejszy 191; mŷaszkania = mieszkania 220; winnaŷ = winnej 213 v.; mŷaszka = mieszka 215; chlebowaŷ = chlebowej 216; słŷcznaŷsza = śliczniejsza 260 v.; dzŷszaŷsze = dzisiejsze 265; Yawŷ, Yawŷnŷm = Ewy, Ewinym 284, 284 v.

g zam. *k* i odwrotnie *k* zam. *g*: szgarga = skarga 32; bog = bok 45 v.; ogŷem = okiem 84; zamgnał = zamknął 98; w korzkoszczŷ = gorzkości 112; bog, wŷłkoszczŷ = bok, wilgości 121; mozku = mózgu 124; przŷkodŷ zleŷ = przygody 196; kotow = gotów 197 v.; na gozdŷ dzen = koŷdy, kaŷdy 217 v., 218; czŷekom = cziegom, czegom 238 v.; gleboga = głęboka 242 v.; kwŷazdŷ = gwiazdy 260 v.; glabogoszczŷ = głębokości 261 v.; zagrzywdzŷenŷe = zakrzywdzenie, zakrzywdzenie 278 v.

Kopista pisze w czasie przeszłym, co zresztą i inni w owym czasie czynili: przŷsed = przyszedł 21; rozdar = rozdarł 29; rzek = rzekł 4, 5 v., 6 v. i t. p. Nie zna prawie podwojonych samogłosek: rospyatee = rozpięte 124. Zamiast potrzeby używa często krótszej postaci: potrzeb bylo tego znamŷena 52; potrzeb ŷest, aby mŷe naszładowała 74 v.; potrzeb ŷest, aby ŷeden vmari 85; potrzeb ŷest czlowŷekowŷ 219; potrzeb ku zbawŷenŷu dusznemu 220.

Ulubionym jego, a raczŷj tłumacza, jest przytém wyraz ciem = enim, bowiem, albowiem, powstałe tak z *ć* + jem (= jeśm), jak takŷe podług dra Semenoviča w Jagića „Archivie“, VI 30—32, z *ć* + wiem, i to tak samo ciem, jak w złożeniach: bociem, abociem, owaciem, które wyraża niekiedy: aboczŷm 10 v.; owaczŷm 44; haboczŷm 95. Ulubioném jest takŷe u niego cusz = to jest. Używa więc obydwóch, szczególniej pierwszego, przy lada sposobności, często nawet bez żadnej potrzeby.

Co się tyczy strony czysto graficznej, jakby nie znał liter *i*, *y*, gdyŷ używa prawie wyłacznie *ŷ* z dwiema kropkami czyli tak zwanego „dwoje i“ średniowiecznego, które jest dla niego ówczesnym zwyczajem wszystkiém: *i*, *ŷi*, *y*, *ŷ* i znakiem miękczenia. Przykłady uŷycia samego *i*, lub samego *y* bez kropek, są stosunkowo tak rzadkie, ŷe ich nawet w rachubę brać nie można.

Podobnieŷ na oznaczenie brzmień nosowych używa prawie wyłacznie litery *a*, a odstępy, jakiebŷ pod tym wzgłędem w kodexie zebrać można, jak wyrażanie tych brzmień przez *an*, *qn*, *a*, *e*, nie są takŷe stosunkowo liczne. Zastanawia natomiast bar-

dzo w „Modlitewniku“ pisanie wyrazów: nauka, nauczać, nauczanie. Dwa razy czytamy w nim wprowadzie: naucz = naucz 115; nauczenÿa = nauczania 145. Ale w innych, o wiele liczniejszych razach pisze je inaczej: nąką 27; nączal 27; nączaÿącz 34; nąucza 82; nączyła 132; nąką 133 v.; nączył 135, 137, 154 v.; nąkÿ 206 v. i 206 v.; nącza 214 v. i 221 v.; nąka 219 v.; nączal 226; nączycz 228; nąka 229; nączył 232; nąkÿ 237; nąk 237; nączy 241; nąkÿ 245; nąką 276 v. Widocznie wymawiał on wyrazy te nauka, nauczać i t. p., dwusylabnie, jak to ze sposobu podobnego, jakim dwa obce wyrazy z takiem *au* napisał, wpływać się zdaje: ŷkaust = inkaust 176; Hemausz = Emaus 207.

Wszystko to naturalnie, co się wyżej powiedziało o czeczizmach i tych innych pojawach językowych w kodexie naszym, tyczy się tylko właściwego kopisty „Modlitewnika“, czyli kart jego 1—158 i 174—289, pisanych r. 1527 lub trochę przedtém. Co zaś do „starego ojca“ z r. 1527, który innym charakterem dopisał k. 290—310, ten wolny jest od tego wszystkiego. Polszczyzna jego jest czysta, bez wyraźniejszych naleciałości postronnych, i nie sprawia téż znaczniejszych trudności. Dwa razy użył on uć = późniejszego ujęć: vcz vycznego rozłączenia 295 v.; vcz varg twego yedynego szyna 300. Użył także tu i owdzie, chociaż był „stary“, znanéj już w ówczesnych drukach polskich od lat mniej więcej dziesięciu litery ł: chcuzał 291; sułovo 291; zuesz = zuez, łuez 294.

Na zakończenie jeszcze jedno: położona w wydaniu niniejszém miejscami gwiazdka * = sic! lub tak!

Kraków, w maju r. 1882.

Dr. W. W.

(1) wlawszÿ¹ thą maszcz na czÿa- | lo moÿa, ku pogrzebu me- | mu
 vczÿnÿla. Zaprawda | powÿedam wam: Gdzÿesz | . . . iek bądzÿe
 przepowÿe- | panyeka* ta po- |
 rzeka, | matką tego | tedy |
 ktorego | ÿednego |
 . . a powstaw- | |
 | przeli |
 ŷ ŷ | Ozo w | |
 (v.) wydam. Onÿ vszlÿszaw- | szÿ, rzadzÿ² bÿlÿ a szmow- | ŷly dacz
 mu trzÿdzÿesczÿ | pÿenÿedzÿ srebr . . . | On ŷm szlubo . . .
 . . . | od | | acz
 bez | szedl dzy |
 | |
 | |
 | |
 | | (2) wam w mÿasto zabyezÿ | wam
 czlowÿek, nosząc | zban wodÿ. Naszladuczÿesz* | go do domu, w kotry
 wnÿ- | czeczÿe: Gospoda | . . . ego domu kazal | . . .
 . . . ŷ mÿistrz, czasz | ŷest, v czÿebecz |
 anka zwo- | dzÿe | a szyen,
 gdzÿe | ŷadl zwo- | a onczÿ | . . .
 ŷedzÿenÿe | gotuÿ |
 tedÿ | przÿslÿ |
 . . . | (v.) ŷm bÿl powyedzal Ihesus, | ŷ nagothowalÿ baranka. |
 A gđÿ szÿ* wÿeczor stal, | przÿszedl ze dwanaszczÿe, | a gđÿ bÿla
 godz . . . | a dwanaszczÿe | sz nÿm, a gđÿ . . . |
 ŷ ŷedlÿ | wÿe żad | a
 . . . | thÿm | al | od thÿ
 | go ŷad | nÿ w |
 S | |
 . . . | (3) iest na stole. A zaszmaczeny | barzo poczelÿ kozdÿ

¹ Pasyja Jezusa Chrystusa, z czterech ewangelistów krótko zebrana, bez poczatku. Kropkami wypunktowane miejsca oznaczają pojedyncze wyrazy lub cale wiersze, w rękopisie od wilgoci zupełnie zniszczone. ² rzadzi = radzi.

z ných | badacz medzŷ szoba, ktobŷ | tho mŷal vezŷnŷcz, rzekancz: |
 Izalŷm ŷa ŷest panŷe? A on | . . . ŷedaŷacz, ŷ rzekl ŷm: | . .
 dwanaszczŷe, ktorŷ | . . . reke szczŷagnie | . . . nczŷ
 mŷe wŷda | . . . lowŷeczŷ ŷdze | . . . o, ŷ skon-
 czono | . . . akzŷe badzŷe¹ | . . . ŷekowŷ
 temu | . . . pogorszenie | . . . esz, ktorego szŷn |
 . . . dzŷe wŷdan, | . . . by szŷa bŷl | . . .
 . ŷek ten | . . . Iudas, | (v.) ktorŷ go wŷdal,
 a rzekl: Yza- | lŷm ŷa ŷest mŷstrzu? A on | mu: Tŷsz rzekl. Pa-
 trzalŷ te- | dŷ zwolenŷczŷ po szobŷe, | nŷewŷedzac, o kŷmby to |
 rzekl. Owa bŷl ŷeden . . | lenŷkuow, ŷego . . . | lonŷe lhe-
 zusz . . . | go mŷlowal . . . | wzglŷdnał . . . |
 ŷemu, kto . . . | mowŷ, a . . . | on napŷerszy .
 . . . | ŷch rzekl, ŷ . . . | kto takŷ, ŷ . . . |
 dzal Ihesusz . . . | remu . . . | pod . . .
 . . . | (4) Szŷmona Scarŷotha. A | po onŷm keszŷe tedŷsz w- |
 stapŷl wen dŷabel ŷ rzekl* | mu Ihesus: Czo czŷnŷsz, czŷn | rŷchleŷ.
 A tego zadnŷ szŷedzŷaczŷch nŷe wŷedzŷal, cze- | . . . mu
 tho mowŷl. | . . . zŷ tedŷ mnŷmalŷ | . . , sz workŷ mŷal
 ze | . . . al Ihesus: Kup tho, | . . . potrzeba ku dnŷu | . .
 . . albo abŷ nŷe | . . . dal, a wzŷwszŷ | . . . natŷch-
 mŷast | . . . laczŷm ŷusz noc | . . . tez ŷ wspor* me | . . .
 . . ŷbŷ z ných | . . . ŷenszŷ ŷ rzekl | . . . ludsezŷ |
 . . . zŷ moc | (v.) maŷa nad nŷmŷ, pany ŷe | zowa, wŷ
 nŷe tak, ale kto | ŷest wŷeczszŷ z wasz, nŷechaŷ | bedzŷe ŷako
 mlodszŷ, a kto | naprzod chodzŷ, ma bŷcz ŷa- | ko szluga, abowŷ .
 . . . | wŷanczszy yest . . . | dzy albo ktory . . . | ŷa
 poszrzodk . . . | then ktorŷ . . . | czŷe ktorzŷs . . .
 . . . | mnŷ wpo . . . | a ŷa gotu . . . | zgoto-
 wal . . . | lewstwo . . . | a pŷlŷ . . . |
 lewst . . . | szŷedz . . . | (5) czŷe szadzacz dwo-
 ŷenasczŷe | pokolenŷe ŷsrahelszke. I | rzekl pan Szŷmonowŷ: Szŷ- |
 monŷe, otho szatan barzo | zŷadal czŷebe, abŷ trzebŷl | ŷako psenŷ-
 cze, alem ŷa pro- | . . . aby nŷe wstawala | . . . woŷa, a thŷ
 nŷegdŷ | . . . wszŷ szŷe potw- | . . . zŷa twoŷe, ktorŷ | . .
 . . . Panŷe gotho- | . . . ŷ do wŷezŷenia | . . . ŷdz. A on
 rzekl | . . . tobŷe Pŷetrze | . . . dzŷsz kur, azŷa- | . . .
 mnŷe zaprz | . . . asz przesz | . . . wŷ, azaz | (v.)
 wam czego nŷedostawalo? | A onŷ rzeklŷ: Nŷczego. A | tedŷ ŷm
 rzekl*: Ale nŷnŷe | kto ma worek, vezŷn takez | ŷ tobole, a kto
 nŷema, nŷech | szuknŷe szwa, a kupŷ szobŷe | szuknŷe² mŷecz .
 . . . | wam, yzŷe ye . . . | szano, muszŷ . . . | we
 mnŷe . . . | polŷczon . . . | rzeczŷ, kto . . .
 . . | nŷecz ma . . . | panŷe, otho . . . | tu. A on .

¹ „badzije“ przekreślone.² „szuknije“ przekreślone.

. . . | Gdŷ tedŷ . . . | wŷl . . . | ŷes . . .
. . . | ob . . . | (6) Iestlŷzŷe buog obŷasznŷon | ŷest,
w nŷm ŷ bog obŷasz- | nŷ go w samŷm szobŷe, | a natychmŷasth
obŷasznŷ | go. Szŷnaczkowe, ŷeszczŷe- | czŷem na malŷ czasz sz
wa- | mŷ . . dzŷeczŷe mŷe szuk- | . . . kom rzekl Zŷ-
dom, | . . . gŷde, wŷ nŷe | . . . przŷd i wam te | . . .
. . e. Przŷkazanŷe | . . .
. . . | . . .
. . . | (v.) Pŷotr: Panŷe, kedŷ ŷdzŷesz? | Odpowŷedzal mu Ihesus: |
Gdŷecz ŷa ŷda, nŷe mozesz | mŷe terasz naszladowacz, | a wszakoz
bedzes naszlado- | wal potŷm. I rzek* panu | Pŷotr: A czŷemu . .
. . | zŷe czŷe naszlad . . | dusze moŷe z . . . | Odpowŷedz
. . . | i dusze szw . . . | . . .
. . . | . . .
. . . | (7) oŷcza mego meszkanŷa | szą mnoge. Bŷcz ŷnacŷe | bŷlo,
powŷedzalbŷch wam, | bocz ŷda gothowacz wam | mŷescza. A ŷeszlŷ
ŷa odeŷ- | da, zgotuŷe wam mŷescze, | . . . ŷda, a pobŷeru* | . .
. . ŷsz gdŷem ŷa | . . . szczŷe bŷlŷ, a | . . . ŷecze
ŷ dro- | . . . mu | . . .
. . . | . . .
. . . | (v.) bŷlŷbŷszczŷe po-
znalŷ, a od- | tŷchmŷast poznacŷe go | ŷ wŷdzŷelŷszczŷe go.
Rzekl | ŷemu Philŷp: Panŷe vkaz | nam oŷcza, a doszŷecz
nam. | Rzek ŷemu Ihesus; Tako dlu- | go sz wamŷ mesz . . | nŷe
poznalŷszczŷe . . . | lipe, kto wŷdzŷ . . . | wŷdzŷ ŷ oŷ-
cza . . | ŷakosz . . . | . . .
. . . | . . .
. . . | (8)
czŷnŷcz bedze ŷ wŷeczsze | vezŷnŷ, bocz ŷa do oŷcza | ŷde, a ocz-
kolwŷe bedzczŷe | proszŷcz oŷcza mego w ŷ- | mŷe moŷe, tocz
vezŷnŷ, | abŷ bŷl obŷasznŷon oczŷecz. | . . . Iestlŷ mŷluŷe- | . .
. . e przŷkazanŷe | . . . waŷcze, a ŷa bede | . . . a y dru-
gego | . . . ela dacz wam | . . . sz wamŷ na | . . . a pra-
wdŷ | . . . nŷe moze | . . . nŷe wŷdzŷ | . . . wŷ
poz- | . . . asz bedze | . . . rze | (v.) tamŷ* przŷ-
dzŷecz do wasz, | ŷeszczecz maluczko¹, a yusz | mŷa szwŷath nŷe
vzrzŷ, | ale wŷ vzrzŷczŷe mŷe, | bo ŷa zŷwā ŷ wŷ zŷwŷ | bedzŷe-
czŷe. Onego dnŷa | poznacŷe, ŷzŷem ŷa w oŷ- | czu moŷm, a wŷ
. . | A ŷa wasz, kto . . . | zanŷe moŷe, a . . . | on czŷ ŷest,
kto . . . | mnŷe, a kto . . . | bedze mŷlow . . . | mego,
ŷ ŷa b . . . | lowal a obŷa . . . | mnŷe szam . . .
. . | dasz nŷe on . . . | Panŷe . . . | masz . . .

¹ Na brzegu ręką ks. Juszyńskiego: „Joannis XIV“.

. . . | (9) a nŷe szwŷathu. Odpow- | ŷedzał Ihezus ŷ rŷyekl
yemu: | Iestlŷ kto mŷluŷe mnŷe, | mowŷ moŷe bedze cho- | wal,
a oczŷecz moŷ bedzŷe | . . . lowal ŷ do nŷego | . . . mŷ,
a meszkanie | . . . vczynŷmŷ, kto | . . . emnŷe mow- | . .
one- | . . . chowa a mo- | . . . ŷe szlŷszŷelŷ, | . . . oŷa, ale
acz, ale po | . . . e poszlał oŷcza, | . . . n mowŷl v | . . .
szwŷathŷ | . . . szwŷathŷ | . . . ŷecz wŷ- | . .
(v.) wam pokoy ostawyam, | wam pokoŷ moŷ da-
wam | wam*, nŷe ŷako szwŷat da- | wa, ŷa dawam wam. | Nŷe chaŷ
szŷe nŷe szmaczŷ | szercze wasze, anŷ szŷe le- | ka. Szlŷsselŷszŷe.
ŷzem ŷa | rzekl wam: ŷdecz, ŷ . . | odze do wasz. By . . | mŷ-
lowalŷ w . . . | szŷe raadowalŷ . . . | oŷcza, bocz ocz . . |
mnŷe ŷest, a . . . | dzalem wam . . . | lŷ szŷe stalo . . .
| stanŷe wŷ . . . | czŷ nŷew . . . | wŷl szw . . .
| kŷŷazŷ . . . | (10) we mnŷe nŷema nŷcz, ale | ŷszbŷ
poznal szwŷath, ŷze | mŷluŷŷa oŷcza, a ŷako oczŷ- | ecz przyŷazanŷe
mŷ dal, | tako czynŷe. Wstanczŷe, | podzmŷ stađ¹. Iaczem wŷn- | . .
ŷcza prawa, a o | . . . ŷ oracz ŷest wsz- | . . . we
mnŷe nŷe | . . . owocz u dru- | . . . szelka, koja da- | . .
szŷ ŷa, abŷ | . . . czczu przyŷnosz- | . . . ŷ czŷs-
czŷ dla | . . . nowŷl wam | . . . nŷe, a ŷa | . . .
ŷemo, | . . . szama | . . . eszka | . . .
la | (v.) w matŷczŷ*, tak anŷ wŷ, ŷe- | szlŷ we mnŷe mesz-
kacz nŷe | badzŷeczŷe. Iam ŷest mathŷ- | cza* wŷnna, ŷ wŷ yestesz-
czŷe | latoroszlŷ, kto meszka we m- | nŷe a ŷa w nŷm, tenczŷ
przy- | nŷesze owocz mnogŷ, aboczŷm | beze mnŷe nŷcz . . | czŷe
vczynŷcz. Ie . . . | mnŷe nŷe badz . . . | bedze wŷrzu-
cze . . . | ko lathorosł, a . . . | brawszŷ w ogŷ . . .
ŷ z gore. Iesly . . . | meszkacz w ŷe . . . | wa
moŷŷa . . . | w wasz . . . | czŷe ch . . .
wan . . . | (11) iest oczŷecz moŷ, abŷszczŷe | o-
wocz mnogŷ przyŷneszlŷ, | a stalŷszczŷe szŷe moŷmŷ | zwolenŷkŷ.
Iako mŷlowal | mŷe oczŷecz, ŷ ŷa mŷlow- | alem wasz. Meskaŷ-
czŷe | w mŷloszczŷ moŷeŷ, ŷako | ŷ . . cza mego, przyŷka- | . .
owalem, ŷ mesz | . . . go mŷloszczŷ, | . . . vam
mowŷl | . . . ŷe moŷe w wasz | . . . selŷe wasze, | . .
nŷono. Tocz | . . . moŷe, abŷsz | . . . ŷlowalŷ spo- | . .
mŷlowal | . . . ŷloszcz, | (v.) abŷ kto
duŷe szwa polo- | zŷl za przyŷaczŷe szwoŷe. | Wŷ przyŷaczele moŷ
ŷeste- | szczŷe, ieslŷ vczynŷczŷe, czo | ŷa wam przyŷazuŷe, iusz | nŷe
rzeke wasz . . . | bo szluga nŷ . . . | czynŷ ŷego . . . | ŷa
wasz we . . . | czŷelŷ, bo . . . | kolwŷekem . . .
| cza mego . . . | vczynŷł . . . | wŷbrałŷ . . .

¹ Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Joannis XV“.

. . . | wýbral . . . | . . . | (12) aby
 trwal, ysz oczbýszczýe- | kolwýek proszýlý oýcza | w ýmýe moýe,
 dalbý wam. | Tocz przýkazavýe¹ wam, | abýszczýe szýe mýlo-
 walý | spolem. Ieszlýcz wasz szwýat | nýenawýdzý, wýedczýe | . . .
 mnýe pýrweý nýz- | . . . nýenawýszczý | . . . szczýe
 býlý szwý- | . . . ýest ýego szwýat | . . . wal, ale ýsz | . .
 . . . eýeschczýe, alem | . . . wasz szwýata | . . . ena-
 wýdzý was | . . . ýetaýczýe | . . . e ktoram | . . .
 . . . eýeschzý | (v.) szluga wýeczszý nad pa- | na szwego, ýeszlýcz
 mýe | przeszladowalý, waszczý | przeszladowacz bada, iesz- | lýcz
 mowe moýe chowalý, | ý wasze chowacz beda. | Alecz tho wszý . .
 . . | wam dla ý . . . | abo nýewýe . . . | rý mýe
 po . . . | nýe przýsze . . . | ým grzech . . .
 . . | mýelý, ale . . . | ký nýem . . . | wego
 . . . | wýdz . . . | ný . . . | kt
 . . . | (13) nýl grzechu, bý býli nýe | mýelý; ale te-
 rasz ý wýe- | dzýelý ý nýenawýdzýelý* | mnýe ý oýcza mego,
 a to | abý szýe napelnýla mo- | wa, która w zakonýe ých | napý-
 szana, ýest, isz w nýe- | . . . szczý mýe mýelý, | . . . a wsza-
 koz gđý przy- | . . . essýczýel, ktore- | . . . le wam od oý-
 cza | . . . wdý, ýen od oý- | . . . ý on szwýad- | . . .
 . . ýda o mnýe, ý | . . . eczthwo wýda | . . . oczatku
 szem | . . . Toczýem² | . . . abýszcze | (v.) szýe
 nýe pogorzszýlý, bocz | od zborow beda wýpádzacz | wasz. Przýszla
 czýem godzý- | na, ýsz wszelký, którý zabý- | ýe wasz, | bedzýe mný-
 mal, | ýszbý thým bogu szluzbe | vezýnýl, a tho wam . . | czýnýcz,
 bo nýe . . | cza, aný mnýe . . | wam powý . . .
 . . | przýdzýe go . . | wspomýone . . | czý ýa
 mow . . . | gom wam . . | nýe powýe . . .
 . . | ý býl . . . | . . . | (14) mýe, do-
 kad ýdzýesz. Alem³ | ýzem to wam powýedzal, | szmatek napelnýl
 szercze | wasze, ale ýa prawde mo- | wýe wam, potrzebno wam, | abých
 ýa odszedl. Iestlýbých | ýa nýe odszedl, poczýessý- | . . nýe przý-
 dzýe do wasz, | . . . odýda, poszle | . . . a gđý on
 przý- | . . . ýe karal szwýat | . . . szprawedlýwosz- | . . .
 . . Z grzechu ýz | . . . zýlý w mýe- | . . . ýwoszczý,
 ýsz do | . . . sz nýevzrzý- | . . . szadu, ýzýe | . . .
 . . . yela ýusz | (v.) oszadzeno* ýest. Ieschczýecz | wýelý mam
 wam pow- | ýedacz, alýe ný mozýeczýe | terasz znoszýecz. Wszak
 gđý | gđý* przýdzýe on duch pr- | awdý, nýe bedzýe czýem | mowýl
 szam . . . | ale czokolw . . . | bedzýe mow . . .
 . . | rzeczý ma . . . | wý wam . . . | ýaszný, bo
 . . . | a obýawý . . . | rzeczý, kt . . . | oczýecz .

¹ Litera *a* w „prýkazavýe“ przekreślona. ² Na marginesie ręka Juszyńskiego „Joan., XVI.“ ³ Litera *m* w „Alem“ przekreślona.

. . . | go rz . . . | go . . . | (15) ma-
 luczko, a ȳusz nȳe vzrzȳ- | czȳe mȳe, bocz ȳde do oȳ- | cza. Rzeklȳ
 tedȳ zwolenȳ- | czȳ ȳego do szȳebe, czo to | ȳest, czo mowȳ nam,
 ma- | luczko, a vzrzȳczȳe mȳe | . . . do oȳcza. Mowȳlȳ | . . ȳest
 tho, czo nam | . . . maluczko nȳe wȳ- | . . . mowȳ i vba- |
 . . . go chcȳalȳ | . . . ekl ȳm: O tȳm | . . .
 medzȳ wamȳ | . . . maluczko | . . . zȳe mȳe, ale | . .
 . . . a vzrzȳczȳe | . . . zaprawdȳ | . . . be-
 dzȳecze | (v) lkacz ȳ plakacz wȳ, a szwȳ- | ath szȳe bedzȳe we-
 szelȳcz, | wȳ szȳe bedzȳecze szma- | czȳcz, ale szmatek wasz ob- | ro-
 czȳ szȳe w wesele. Nȳew- | ȳasta gȳdȳ rodzȳ, szmatek | ma, ȳsz przȳ-
 sla godzȳna | ȳeȳ; ale gȳdȳ porodzȳ dzȳ- | czȳe, ȳusz nȳe po . .
 . . | czȳszku dla we . . . | czlowȳek naro . . . | ȳath, ȳ wȳ
 nȳ . . . | bȳdzȳeczȳe . . . | szȳe vzrze wa . . . |
 czȳe¹ szȳe rad . . . | waszȳe, a w . . . | go zadr . . .
 . . . | od wasz . . . | (16) nȳe bedzȳeczȳe mȳe pro-
 szȳcz | mocz*. Zaprawda mowȳe | wam, ieslȳ ocz bȳdzȳeczȳe | pro-
 szȳcz oȳcza w ȳmȳe mo- | ȳe, dacz wam. Asz dotȳch- | mȳast nȳe
 proszȳlȳszczȳe | . . . w ȳmȳe moȳe pro- | . . . dzȳe wam
 dano, | . . . e wasze zupel- | . . . czȳem w przȳ- | . . .
 . . ch powȳedal | . . . przȳszla go- | . . . usz nȳe
 wprȳ- | . . . ch bede mo- | . . . le ȳawnȳe | . . .
 Obȳawȳe | . . . oȳcza | . . . czȳ ocz- | . . .
 . . eszczȳe | (v) wȳ mȳe vmȳlowalȳ ȳ v- | wȳerzȳlȳszczȳe, ȳzem
 ȳa | od boga wȳszedl. Wȳszedl- | em od oȳcza, a przȳszedlem | na
 szwȳath, zaszȳe opusz- | czam szwȳat, a yde do oȳ- | cza. Rzeklȳ
 ȳemu zwol- | lenȳczȳ: Otho nȳ . . . | nȳe mowȳsz . . . |
 ȳeszczȳ zadneȳ . . . | ȳedasz. Nȳnȳe . . . | wȳesz wszȳthko
 . . . | trȳeba* tobȳe . . . | pȳtal, a przeto . . . | ȳesz
 od boga . . . | powȳedzal, ȳ . . . | wȳerzȳcz . . .
 . . | godzȳ . . . | (17) isz szȳe rozpȳrchnȳeczȳe | ȳeden
 kozdȳ k szwȳm rze- | czam, as² mnȳe szamego | ostawȳczȳe, alem-
 czȳ ȳa | nȳe szam, bo oczȳecz sze m- | na ȳest. Toczȳem wam | . .
 ȳedzȳal, abȳszczȳe w | . . . pokoȳ mȳleȳ, bo | . . . e vczȳsnȳe-
 nie | . . . ȳecz, a wsza- | . . . e boczȳem ȳa | . . .
 szwȳath. Tȳto³ | . . . ȳl ȳest Ihesus, | . . . ȳ oczȳ
 w nȳebo | . . . przȳslacz go- | . . . ȳ szȳna sz- | . . .
 . . . thwȳ | . . . iakosz | . . . czȳalo, | (v)
 abȳ wszȳtko, czosz mu dal, | dal ȳm zȳwoth wȳecznyȳ, | a tenczȳ
 ȳest zȳwot wȳe- | cznyȳ, abȳ poznalȳ czȳebe | szamego, wȳernego
 boga, | ȳ ktoregosz poszlal, Ihesusa Xrysta. | Iam czȳe obȳaszȳl, na
 zȳe- | mȳ dzȳalom skonal, kto- | resz mȳ dal, abȳch . . . | a nȳnȳ
 obȳasz . . . | oȳcze v szamo . . . | ȳasznoszczȳa, kt . .

¹ „czȳe“ przekreślone. ² Litera s w „as“ przekreślona.

³ Na mar-

ginesie rȳkȳ Juszyȳskiego: „Joan., XVII“.

. . . | pŕweŕ nŕzl . . . | v czŕebe. Obŕa . . . | ŕmŕe
twoŕe . . . | ktoresz mŕ d . . . | thwoŕcz, bŕ . . . | ŕa
dal ŕ . . . | chowal . . . | (18) ŕsz wszŕtkŕ rze-
czŕ, ktoresz | mŕ dal, od czŕebe sza, abo- | czŕm szlowa, ktoresz
mŕ | dal, od czŕebe sz¹, dalem ŕm, | a onŕ przŕielŕ ŕ poznalŕ | pra-
wŕe, ŕŕŕem od czŕebe | wŕszedl, ŕ wŕŕerŕŕŕŕ ŕ | . . . mnŕe
poszlał, | . . . prosze, nŕe za- | . . . rosze, ale zame |
. . . al, bocz twoŕ | . . . wszŕtkŕ rzeczŕ | . . .
. . . a obŕasznŕo- | . . . nŕe ŕ ŕŕzem | . . . szwŕe-
czŕe, czŕcz | . . . sza, ale ŕa do | . . . ŕcze szwŕetŕ |
. . . ŕmŕe th | . . . | (v.) bŕlŕ ŕedno,
ŕako ŕ mŕ. Gd- | ŕmcŕ bŕl sz nŕmŕ, ŕam ŕe | chowal w ŕmŕe
thwoŕe, | ktoresz mŕ dal; ŕam ŕch strz- | egl, a zadnŕ sz nŕch nŕe
zgŕ- | nal, ŕedno szŕn straczenŕa, | abŕ szŕe pŕszmo wŕpelnŕ- | lo,
a nŕnŕe do czŕebe yd^a. | Tocz mowŕe nasz . . . | abŕ mŕelŕ wesse
. . . | napelnŕone . . . | szobŕe. Iam dal . . . | twoŕe
a szwŕa . . . | nawŕszy mŕa . . . | nŕeŕsz^a z szwŕe . .
. . | sze, abŕsz ŕe zach . . . | go, nŕesacz zs . . . | ŕa nŕe
yest . . . | (19) poszwŕeczŕ ŕe w pramdze², | mowa twoŕa
prawda | ŕest. Iakosz thŕ mnŕe posz- | lał na szwŕath, ŕ ŕam ŕa |
poszlał na szwŕath, a ŕa | za nŕe poszwŕaczam szam | szŕebe, abŕ
bŕlŕ ŕ onŕ posz- | wŕeczenŕ w prawdzŕe, a | nŕet . . ko szŕe za
tŕ modle, | ale . . nŕ ktorŕ maŕa | v . . . przesz szlowa | ŕ
. . . , aby wszŕczŕ | ŕ . . . ŕako tŕ oŕcze | . . .
ŕa w tobŕe, abŕ | . . . asz ŕedno bŕlŕ, | . . . th wŕe-
rzŕl, ŕ | . . . e poszlał, a ŕa | . . . asz mŕ dal da- | . .
. . . yedno | (v.) iestesz mŕ, ia w nŕch a tŕ we | mnŕe, abŕ
bŕlŕ szkonanŕ | w ŕedno, a poznal szwŕath, | ŕzesz thŕ mnŕe po-
szlał, a | mŕlowalem ŕa³, ŕakosz ŕ thŕ | mŕlowal mnŕe oŕcze, | kto-
resz mŕ dal ch . . . | gdŕŕem ŕa ŕe . . . | mn^a bŕlŕ, al . .
. . . | yasznoszcz moŕ . . . | dal, bosz mŕ . . . | przed
posta . . . | ŕata. Oŕcze . . . | szwŕath czŕ . . .
. . | alem ŕa o . . . | czŕ poznalŕ . . . | poslał . .
. . . | wczŕnŕl . . . | (20) znaŕome wczŕnŕe, abŕ |
mŕlosez, ktorasz mŕe mŕ- | lowal, bŕla w nŕch.

Pŕwe³ poszczŕe do og- | roda. A modlŕtwe z- | mowŕwszŕ,
wŕszedl | ŕest Ihesz zwolenŕkŕ szwŕ | mŕ za rzeke Czedron do
wsŕ, | ktora rzeczona Gethse- | m . . na gore Olŕwna, | . . ogrod,
w ktorŕ | . . szam ŕ zwole- | . . . podlug zwŕ- | . .
ŕedzał tesz ŕ lu- | . . . go wŕdał mŕesze | . . . schadzał
szŕe | . . . nŕkŕ szwŕmŕ | . . . Ihesus wszŕcz- | . .
. . . szenŕe bedze | . . . teŕ- | (v.) to nocŕŕ. Pŕsa-
no czŕem ŕest, | vbŕe pastŕza, a rosprosza | szŕe owcze trzodŕ, ale

¹ „od czijebe sz^a“ przekreślone. ² Powinno być „prawdze“. ³ Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Passya zebrana z 4 ewangelistów“,

po- | tŷm, gđŷ wstanŷe¹, vprzedze | wasz do Galŷlee. A odpow- | ŷe-
dzawszŷ Pŷotr, rzekl ŷe- | mu: Choczŷabŷ szŷe wszŷt- | czŷ pogor-
szŷlŷ . . . | szŷe nŷgdŷ nŷ . . . | I rzekl ŷemu . . . | da
mowŷe . . . | dzŷsza noczy . . . | nŷzlŷ kur dr . .
. . | trzŷ razŷ szŷ . . . | zaprzecz, a . . . | czeŷ mow
. . . | lem s tob . . . | nŷezaw . . . | takŷ . .
. . . | (21) lenŷczŷ rzeklŷ. A gđŷ przŷ- | szed* na mŷesczŷe,
rzekl zwo- | lenŷkom szwŷm: Szŷedczŷe | tu, azczŷ ŷa poŷde tam,
abŷch | szŷe modlŷl. I wzŷal Pŷotra, | Iacuba ŷ Iana, dwu szŷnu | Ze-
bedeussowŷch, s szoba, a | poczał szŷe lekacz, teszknŷcz, | szm . . .
nŷ bŷcz ŷ zalosznŷ, a | . . . ze ŷm. Szmuthna | yest . . . moŷa,
asz nasz | . . . waŷcze tu, a czuŷcze | . . . modczŷe* szŷe,
abŷ | . . . weslŷ w pokusse | . . . oddalŷl szŷe | . . .
. . . ŷest czŷsznŷe- | . . . nŷez, a poszedzŷ | . . . lozŷw-
szy kola | . . . szwoŷe (v.) na zŷemŷ, a modlŷl szŷe,
ŷsz | ŷestlŷbŷ moglo bŷcz, odst- | pŷla od nŷego godzŷna ŷ | rzekl:
Abha! oŷcze mŷlŷ! w- | szŷtkŷ rzeczŷ tobŷe podobne | sza, ŷestlŷ
ŷest podobno, prze- | nesz kelŷch ten . . . | a wszakoz nŷe . .
. . | ale ŷako tŷ a . . . | modlŷtwŷ . . . | zwolenŷkow
ŷedneŷ . . . | ŷe spŷacze ŷ . . . | wŷ Sŷmon . . . | glesz
ŷedneŷ . . . | sze mna cze . . . | anczŷe czuŷ . . .
. . | szŷe, abŷsz . . . | w pok . . . | ŷ l . . .
. . . | (22) I modlŷl szŷe tŷemŷsz* szlowŷ, | rzekancz: Oŷcze
mŷlŷ! ŷeslŷ | nŷe moze ten kelŷch odŷdz, | azŷebŷch geŷ* pŷl, badz
wola | twa. Y przŷszedl zasŷe, a | nalazl ŷe spŷacze, bŷlŷ czŷem |
oczŷ ŷch obczŷazonŷ, ŷ nŷe | wŷedzŷelŷ, czo mu mŷelŷ | odpowŷe-
dzŷecz. A opuszczŷw- | szŷ . . ak, odszŷedl ŷ mo- | dlŷ . . trzŷe-
czŷ raz tŷmŷz | szl . . kacz: Oŷcze! ŷestlŷ | . . . nŷesz
kelŷch, | to . . . ŷe, a wszakosz nŷe | m . . . ale twoŷa
badz | ŷ . . . u szŷe angŷol | z . . . czŷeszajacz go, a |
. . . nanŷu dluzŷ, | sz . . . stal szŷe ŷest | ŷ . . .
. . . opŷe | (v.) krwŷe bŷezazeŷ* na zŷemŷe. | A gđŷ wstal od
modlŷtwŷ, | a przŷsedl trzŷeczŷe do zwo- | lenŷkow szwoŷch, a na-
lazl | ŷe spŷacze dla szmutku, ŷ | rzekl do nŷch: Spŷczŷe ŷusz, |
a odpoczŷwaŷczŷe* dosŷczŷ, | otho przŷblŷzŷ szŷe godzŷ- | na, a szŷn
czlow . . . | zŷe wŷdan n . . . | nŷkom wsta . . .
. . | mŷ. O tho kt . . . | da blŷzkocz . . . | czŷe
mowŷl . . . | szczŷŷa, a ktorz . . . | Iudas z ŷed . .
. . . | przŷsedl . . . | ludzŷ z sz . . . |
mŷ ŷ . . . | (23) mŷstruow, ŷdacz przed nŷ- | mŷ.
A ktorŷ go wŷdal, | dal ŷm znamŷe, rzekacz: ktoregoczko lwŷek ŷa
bede | czalował, tenczŷ ŷest, trzŷ- | maŷczŷesz go a wŷedczŷe | opa-
trzaŷe. Iudas z tedŷ | gđŷ wzŷal rotha od bŷsz- | ku. . ŷ ŷŷczomŷernŷ- |
. . . przŷsedl | . . . amŷ spoch- | . . . zbroŷa. Ale | . .

¹ Litera ŷ w „wstaniu” przekreślona.

wszŷtko, czo | nan wŷsta- | kogo
szu- | ŷedzŷelŷ: | Ihesus: Ia | . . .
. . . Iudas. | (v.) Gdŷ tedŷ rzekł ŷm: Ia ŷe- | stem, wstapŷlŷ
szŷe¹ na- | zad ŷ padlŷ na zŷemŷe. | A on drugŷ rasz spŷtał ŷch, |
kego szukaczŷe? Onŷ rzeklŷ: | Ihesusza Nazarenszkego. Od- | powŷe-
dzał Ihesus: Rzeklem | wam, ŷzem ŷa ŷest, ŷestlŷ | tedŷ mnŷe szu-
kaczŷe, daŷ- | czŷe thŷm odŷdz . . szŷe | napelnŷla, mo . . ra |
mowŷl, ŷsz kt . . . dal | nŷe straczŷlem . . . | dnego ŷ przŷ
. . . ŷe | Iudas ku | ŷez bŷ | go poczałow . . . |
Gdy przŷs | mŷast zŷ | do nŷ
. . . w: (24) Mŷstrzu! ŷ rzekł ŷemu Ihesus: | Przŷaczŷelu, dlacze-
gosz | przŷszedł? A on poczalaował | go. Rzecze ŷemu Ihesus: Iu- |
dassu! poczalaowanŷm szŷ- | na czlowŷczego wŷda- | wasz. A tedŷ
przystapŷlŷ | a recze wrzuczŷlŷ na Ihesu- | sza, ŷ ŷelŷ ŷego. Ale
wŷ | dza . . . onŷ, ktorzŷ przŷ nŷm | bŷ . . . mŷało bŷcz, rzek- |
lŷ . . . Panŷe! mamŷ | . . . ŷeczŷem. A ŷŷ- | m tr
ŷeden sz nŷch | z rzŷ bŷlŷ z Iezu- | sz ŷacz
mŷecz, dobŷl | ŷwszŷ szluge | k kaplan-
szkego | rawe | ŷmŷe | (v.) Mal-
chusz². Odpowŷdzał Ihesus, | rzekl: Nŷechaŷczesz nŷnŷe. | ŷ rzekl
ŷezus Pŷetrowŷ: Odwroc, a wloz mŷecz twoŷ | w noznŷ ŷ w mŷe-
szcze ŷe- | go, bo wszŷtczŷ, ktorzŷ bŷo- | ra mŷecz, meŷczŷ . . po-
gŷ- | na, kelŷch ktor | oczŷecz nŷech | gŷ pŷl,
a za | bŷch nŷe mo | oŷcza mego
. . | terasz wŷa | naszczŷe czŷ | a ŷakoz
te | pŷszm | bŷ | ŷ
. | (25) Wŷencz godzŷna pan Ihesus | rzekl do
onŷch, ktorzŷ bŷlŷ | przŷszlŷ naŷn: Kxŷazetha | kaplanszke ŷ przelo-
zenŷ | koszczŷela ŷ starszŷ, iako | na lotra wŷszlŷszczŷe z mŷ- | ecz-
mŷ ŷ sz kŷmŷ, ŷmowacz | mŷe, gdŷzem kozdŷ dzen | sz wamŷ w ko-
szczŷele szŷe- | dzŷ . . awczajacz a nŷe | yel . . e mŷe, onŷszŷe |
sz . . . ŷ reke szwoŷe | lecz ta ŷest godzŷ- | n . . .
. . ŷ mocz czemno- | szcz wszŷtko stalo | sz ŷe
napelnŷlŷ | p roroczke. Thedy | lenŷczŷ wszŷ-
czŷ | o wego wczŷeklŷ, | (v.) a mlodzŷenŷecz nŷektory |
naszlaował go, odzŷanŷ | ruchem ploczŷennŷm | na czŷało nage, kto-
rego | ŷalŷ; ale on puszczŷwszŷ | rucho, wczŷekl od nŷch. | Ale ro-
tha ŷ rothmŷstrz | ŷ szludzŷ zŷdowszczŷ | ŷawszŷ Ihesusa . . . |
go, ŷ przŷw | szą napŷrw | szwŷekŷer . .
. . . | ktorŷ bŷl | trŷeba | vm . . .
. | (26) Ihesusza z daleka. ŷ drugŷ | zwolenŷk, a on
zwole- | nŷk bŷl znajomŷ bŷszku- | powŷ, ŷ wszedł z ŷezuszem | do
szŷenŷ bŷszkupŷ, ale | Pŷotr stal v drzwŷ na dwo- | rze. Wŷszedł

¹ = vustapili się = ustąpili. ² Nad literą *ch* w „Malchusz“ dopisane *k*.

tedy zwole- | nýk, który był znayomý | byszakupowy, y rzekł wro- |
 thn . . e, aby wpuszczyla | py . . . wszedszy, wný- | a . . .
 zýal wposzrod | ssz . . . dole z slugamý | a . . . szýe
 grzyal, | ab . . . ýal konýecz, a | g . . . olo szýedzýelý |
 by . . . nedzý ýmý | kt . . . dzýewka | (v.) nýe-
 ktora wrothnýczka, | ýedna z dýwek* nawýsse- | go kapłana. Szýedza-
 czego | a grzeýączego szýe v og- | nýa wezrzawszy naýn, | ý rzekla:
 A ý tysz z oným | Ihesuszem Galýleýszkým | Nazarenszkým był,
 a snadz | ý tý ýestesz z z . . ýkow | czlowýeka, o . . . | szýe
 go zapr . . . | szýtkýmý . . . | wýasto . . .
 . . | wýem, a . . . | I wýszedl . . . | en a nat . . .
 . . | zapýal . . . | pýt . . . |
 (27) iego ý naka* ýego. Odpo- | wýedzal ýemu Ihesus: Iaw- | nýem-
 czý ýa mowýl szw- | ýatu ý zawzdým naczał¹ | w zhorze ý w ko-
 szczýele, gdye* | wszýtczy Zýdowe szýe sz- | chodzýlý, a pokath-
 nýem | nýe mowýl nycz, czýemu | mýe pýtasz, pýtaý oných, | którzy
 szluchalý, czom ým | powýedal, otocz czý wýe- | dz . . ýa mowýl.
 A gdy | th . . . ekl, ieden szluzeb- | ny . . . przýstapýwszy |
 . . . zek Iheussowý | rz . . . Tak odpowýed- | a . . .
 . . owý. Odpow- | ýe . . . Iesus: Ieslým | (v.) zle rzekł, po-
 wýedz, ýako zle, | a dobrzýelý, przýecz* mýe | býýesz. I poslal go
 Annasz | zwýazanego do Kayffasza, | byszкупа ý kxýazýeczýa | ka-
 planskego, gdzýe wszý- | czý kapłaný, mýstrzowe ý | starszy spo-
 lem szýe býlý | zeszlý. A Pýotr zdaleka na- | szladowal go, a . . .
 . . | nawýssego kap . . . | wýssý kxýezý . . . | rada
 szukal . . . | szwýadecz . . . | Ihesussowý . . .
 . . | ercz wyda . . . | chocia . . . |
 szwýatko . . . | (28) mnodzý czýem falszýwe sz- |
 wýadeczthwo mowýlý | przeczyw ýemu, ale zgod- | ne szwýade-
 czthwo gých | nýe býlo, asz na ostathku | dwa przýszlý falssýwý
 z*- | szwýatkowýe a ffallssýwe | szwýadeczthwo dawalý | przeczyw
 ýemu, rzekąc: | Ten mowýl, ý szlýsselýsmý | mo . . . ego:
 Moge szka- | zý . . . koszczýol reka | vd . . . ý, a za trzy
 dný | ý . . . reka dzýalaný | zb . . . z, a nýe býlo zgo- |
 d . . . wýadeczthwo | I p . . . nawýssý ka- | pl . . .
 od spýtal Ihesusza, | (v.) rzekąc: Tedý nýcz nýe od- | powýedasz na
 to, czocz oto | zamýetaýa, a czý przeczyw | tobýe szwýacza*. Ale
 Ihesuz | mýlczał, ý nýcz nýe odpo- | wýedzał. Zaszýe lepak na- |
 wýssý kapłan pýtal go | ý mowýl k nýemu: Poprz- | ýszegam czýe
 przes z boga | zýwego, aby mý powýe- | dzal: Ieslýsz thý . . . |
 ga bogoslaw . . . | mu rzekł: Iam . . . | wýsz a wsza-
 . . . | wam od th . . . | rzýcze szýw . . . | szýe-
 dzącego . . . | boszkeý a . . . | w obloc . . .

¹ Nad *q* w „naczał“ dopisane rubro *v*.

. . | (29) Tedy kxjazye kaplanszke | rozdar* odzycenye szwoye, |
 rzekacz: Othocz bluzny, czosz | yeszczye potrzebuymy sz- | wyatkow,
 otoszczye terasz | sljssyely bluznyen, czosz | sye wam wydzy? Kto-
 rzzy | wszycszy* pothapily wyn- | nego bycz szmyerczy, a ony | me-
 zowe, ktorzy go trzyma- | ly . . awalj go, byjacz, | y po . . go
 nyektorzy pl- | w . . . clanjacz oblycze | ye . . . ssykgo* byly.
 a | dr . . . onyam w obly- | cze . . . dawaly, y pytaly | g . .
 . . Prorokuy nam, | . . . st ktorzy cze v- | de . . . szludzy
 go poszy- | ko . . . gye bluznyenja | (v.) przecz yw yemu mo-
 wily. | Staly tesz tam nyewolny- | czy y szludzy v ognja, bo | zy mo
 bylo, a grzaly sye. | A byl tesz sz nymy Pyotr Si- | mon, stojacz
 y grzejacz | sye. A po muley chwily | lepak, gdy go wydzała dru-
 ga dzjwka, iela mowycz | o nym, ktorzy tam okolo | staly, y tenczy
 . . . | szuszem | rzekly, yemv | yestes
 zw | a on y dru | przal sprz
 . . | a nym zw | gdy sye | by jed
 | (30) stapily, ktorzy tam staly, | y rzekli Pyetrowy: Wy-
 ras ty | yeszt z onych, mowa thwo- | ja jawnego cze czyny, | bo
 y Galyleyczyk yestes. | Rzekl jeden z slug byszku- | pych, przyro-
 dzony onego, | ktoremu byl Pyotr vcho | vczyal: Azazyem ja nye- |
 wydzał czebe w ogrodzye | sz nym . . zaszye sye zaprzal | Pyotr
 . . . al przeklynac, la- | ja . . . szegacz, ysz nye z- | n . . .
 wyeka tego, ktore- | go . . . cze, a nathych- | m . . . jencz, gdy
 yeszczye | m r zapyal, a obro- | czy pan Ihesus
 wez- | rz Y wspomynal | (v.) Pyotr na szlowa pansz-
 szkye, | ktore mu byl rzekl Ihesus, ysz | pyrwey, nyszly kur dwa- |
 kroc zapoye, trzy razy sye | mnye zaprzyz, a wyszed- | szy wen*,
 gorzko plakal. | A gdy sye stal dzjen, zeszy | sye starszy z ludu
 y wszycz- | ky kxjazyeta kaplanszke | y mystrzowe ze |
 rada naprzeczy | aby go naszm | y wyedly go
 . . | jcy pytajac | yest Christu | A on rzekl y
 . . . | wam pow | cze my | bych tesz
 . . . | wyce | (31) czyczye, alez otdand bedzye |
 szyn czlowieczy szjedzya- | czy na prawycz byszkej. | Y rze-
 kly wszyczy, a wyecz | yest thy szyn bozy, | ktory rzekl: Wy mowy-
 cze, yzem | ja yest. A ony rzekly: Czosz | yeszczye zadamy szwy-
 decz- | thwa, a toszmy szamy szly- | szyley z ust yego. A wstaw- |
 szy wszytke mnostwo | ych z zawszy Ihesusza | . . . d Ka-
 phasza, y wy | da onszkemu Pyla- | tow roszczye na
 ratusz, | ab no. A tedy wy- | dz asz, ktorzy go byl |
 w yest yusz osza- | dz aloszczya przy- | w
 roczyl trzy- | (v.) dzyeszczy pyenyedzy srebr- | nych kxjazyetom
 kaplan- | szky y starszym, rzekacz: | Zgrzesylem, wydawszy | krew
 sprawedlywa. A ony | rzekly: Czo nam do tego, ty | patrz. A porzu-
 czywszy pye- | nyadze w koszczyele, od- | szedl, a byezawszy oby-
 szyl | sye. A kxjazyeta . . . | wyzawszy py | kly: Nye-
 godn | klaszcz do skar | myto krwy

. . . | w radą kupy | garn czarzow | pýelgrzým
 | heldem | (32) krwýe asz do dý-
 szejšzego* | dnýa. A tedý spelnýlo szýe, | czo rzeczeno* prasz pro-
 roka | Ieremyasza, mowýaczego: | Y wzýelý trzýdzýeszczý sre- | brných
 mýto naíetego, kto- | rego naýelý od szýnuow | Israhelszkých, a dalý
 ýe na | rolą garn czarzowe*, ýako | mý vstawýl pan.

I stal Ihezus przed staro- | . . . a oný nýe weslý | do . .
 . . abý szýe nýe | po . . . lý, ale iszłý ba- | ra . . . dlý. Wszed-
 szý | te . . . ath do ných wen*, | ý . . . ora szgarga* przý | w
 przeczýw czlo- | w Odpowýe- | (v.) dzýelý,
 a rzeklý ýemu: Bý | then nýe býl zloczýncza, | nýe dalýbýszmý go
 tobýe. | Rzekl tedý Pýlat: Wezmý- | czýesz go wý, a podlug | zakonu
 waszego oszedcz*- | ýe go ¹. I rzeklý mu Zýdo- | wýe: Nam szýe nýe
 go- | dzý zabýacz nýkogo, a- | bý szýe mowa Ihesusowa | napelnýla,
 ktor . . mowýl, | znamýonu sz- | mýerczýa
 . . | I poczelý go | acz, rzekáč | lezýý
 odw | lud nasz, a | daný
 | a mowý | (33) Christuszem krolew zý-
 do- | wszkým. Wszedl tedý zaszýe | na rathuz Pýlat, a zawo- | lal
 Ihesusza, ý rzekl ýemu: Týlý ýestes krol zýdowsz- | ký? Odpowýe-
 dzal Ihesus: Od | szýebe szamego to mow- | ýsz, albo ýný powýe-
 dali | tobýe o mnýe? Odpowýe- | dzal Pýlat: Azalýzem ýa | Zýd, lud
 twoý, býszkapo- | we twoý wýdalý czýe | m . . czosz vezýnýl. Od- |
 pò . . al Ihesus: krolew- | stw . . . ýe nýe ýeszczý* | s te . . .
 ýata, bý s tego | szw . . . ýlo krolewstwo | mo dzý moý
 wzdy | bý . . . mýlý, abých | ný Zýdom; | (v.) ale
 nýnýe krolewstwo mo- | ýe nýe ýest stąd. Rzekl mu | tedý Pýlat:
 A wýeczýesz thy | krol. Odpowýedzal Ihesus: | Tý mowýsz, ýzem ýa
 krol. | Odpowýedzal Ihesus ². Iaczýem | szýe na to narodzýl, ý na | tom
 przýszedl na ten szw- | ýath, abých szwýadeczta | wýdal o prawdzýe.
 Wszel- | ký, kto ýest spraw . . szlu- | cha gloszu me |
 ýemu Pýlat | wda, a gdý | wýszedl
 do | kxýazat | ý do tluszcz
 | ýa nýe | ný w tým
 a oný | (34) lowalý, rzekáč: Poruszýl- | czý
 lud, naczaýacz po wsz- | yczkeý zýdowszkeý zýemý, | poczawszý od
 Galýlee asz tu. | A Pýlath szlýszáč Galýlea, | pýtal, ýestlýbý czlo-
 wýek | Galýleýczýk býl. A gdý szýe | dowýedzal, ýsz býl z moczý |
 Herodoweý, odeszłal go | do Heroda, ktorý tesz w Yeru- | szalem býl
 oných dnýow. | Ale Herod vzrzawszý pana | Ihesusza . . býl barzo,
 bo go | da zadal wýdzýecz. | On rzetho, ýsz wýelý |
 szlý oným, ý nadzýe- | w namýenýa nýe | ýa
 ýdzýecz od nýego, | a p mogýmý szłowý. | (v.) Ale on mu
 nýcz nýe odpow- | ýedzal, a kxýazetha kaplan- | szke ý mýstrzowe

¹ = osądzić go. ² „Odpowijedzal Ihesus“ przekreślone.

stały v- | pornye, oskarzażyacz onego. | I wzgardził go Herod z woý- |
 szkem szwym a w poszmých | obroczył, oblokszył w odzenie | białe,
 ý odesłał go do Pýla- | ta, a stały szýe przyaczýelmy | Herod ý Pý-
 lat onego dnýa, | aboczým przedthým nýe- | przyaczelmy.
 . . | wespolek a | zezwawszy | lanskze
 vrze | rzekł do ných | mý czlowý
 | bý odwra | a to ýa | ýacz
 za | (35) Nýe naýduýe w czlowyeczce | thým podług
 rzeczý thých, | w którychýeszczýe go szoczýlý, | ale aný Herod,
 abom wasz | býł odeszłał do nýego, a oto | nýcz godnego szmýer-
 czý | nýe stało szýe mu, a także | szkarawszy, wýpuszczýe* go. |
 A wszakoz oskarzały go na- | wýssý kaplaný w wýelýe* | rzeczach,
 a gdy býł oskarzan, | nýcz nýe odpowýedzał. A | tedý rzekł ýemu
 Pýlat: Nýe- | szlý ako mowýą prze- | czýw ýe szwýa-
 deczthwa | m odpowýedasz, patrz | ýa le na czýe szka-
 rza. | Ale ým wýenczeý nýcz | nýe dał ýemu na |
 (v.) zadne szłowo, tak ýsz szýe | starosta barzo dzywował. | A na
 dzýen vroczyyszty* | býł obýczaý, ýsz muszył* pu- | szczýcz ým ýe-
 dnego z wý- | eznýow, ktoregobý kolwý- | ek chcýelý ý proszýlý.
 I | mýał tedý ýednego wýecz- | nýa znamenýtego, który | býł rzeczón
 Barrabasz. Ten | ýsz býł zwadzeza, . . . ýał | wýeczýenýu
 . . | vezýnýl býł | a gdy przýsl | ýelý
 proszý | zdý czýnýl | odpowýed
 . . | leszczý obý | ýedneg | (36)
 Wýelkanocz, ktoregosz tedý | chczechýe, abých wam pu- | szczýl: Ba-
 rabasza albo kro- | la zýdowszkego Ihesusza, | który rzeczón Krýstus.
 Wýe- | dzal czem*, ýsz prze nýena- | wýszc wýdały mu onego. | a bý-
 skupowe tedý pobu- | dzýlý poszpólstwo, abý le- | pýeý Barabasze*
 ým puszczýl. | Ý zawolał wsýtek lud, rze- | kąc: Ztracz tego, a puszcz |
 nam Barabasa. A Pýlat | lep wýł do ných ch- | czýą
 puszczýcz Ihesusza, | a cz mam vezýnýecz | kro do-
 wskemu, kto- | rý Chrýstus. A oný | za kąc:
 Vkrýzuý, | (v.) vkrýzuý go! I trzechýe* rasz | rzekł ým: A czo-
 zlego vezý- | nýl, zadneý czý ýa przýczý- | ný szmýerczý nýe naý-
 du- | ýe w ným, szkarze go te- | dý a puszczýe. A oný tým | wýe-
 czýeý vszýlowały, wý- | elkýmý gloszmý zadaýacz, | abý vkrýzowan
 byl, a szý- | lýlý szýe gloszý ých. Vidząc | tedý Pýlat, ýsz nýe
 mogł | przewýescz, a | zburzenýe b | wode
 vmýl | przed ludem | wýnýenem
 . . | go sprawýe | szýe patrz | dzýawszý
 | (37) krew ýego na nasz ý na | szýný naszýe.
 A tedý ýał | Pýlat Ihesusza ý vbýczował, | a zoldnýrze ýego poýa-
 wszý | go na ratusz, zebrały do nýe- | go wszýtką rothe, a zwlok- |
 szy go, wodzýały go plaszem | czýrwoným, ý vplotszý | wýenýecz s czýr-
 nýa, wlozý- | lý na głową ýego, ý dały | trezýną w rake ýego, a kle- |
 kaýacz przed ným, poszmý- | wały go, rzekąc: Bądź zdrow | krol . . .
 owszký, ý dawa- | lý . szýký, a pluýacz | naý zawszý trzeciýne | býł

. . . ŷego, asz wŷ- | sze Pŷlat wen, ŷ | rzek . . . tho-
 czŷem przŷ- | wŷ am wen, abŷseze | (v.) abŷszeczŷe* po-
 znalŷ, ŷszczŷ | zadneŷ przŷczynŷ nŷe | naŷduŷe w nŷm. I wŷsel |
 Ihesus, noszacz czŷrnŷowŷ | koronŷ ŷ odzŷenŷe czŷr- | won. I rzekl
 Pŷlat do | nŷch: Otho czlowŷek. Ale | gđŷ go wzrzelŷ bŷszkupo- |
 we ŷ sludzŷ, wolaŷ rze- | kacz: Vkrzŷzuŷ, vkrzŷzuŷ | onego! Rzekl
 ŷm Pŷlat: | Wezmŷczŷe go . . . vkr- | zŷzuŷczŷe, bocz . . . | duŷe
 w nŷm | Odpowŷedze | we: Mŷ zako
 | podlug zako | rzecz, ŷsz szŷe
 . . | ŷm dzala | te mow | (38) sze
 bal, a wszed na ratusz | drugŷ raz, rzekl do Ihesusza: | Szkŷdesz
 tŷ? A Ihesus mu odpo- | wŷedzŷ nŷe dal. Rzekl mu | tedŷ Pŷlat:
 Nŷe mowŷsz | sze mnŷ, azaz nŷe wŷsz, ŷsz | ŷa mam mocz vkrzŷzo-
 wacz | czŷe ŷ mam mocz wŷpusz- | czŷcz czŷe. Odpowŷedzal | Ihesus:
 Nŷe mŷalby moczŷ | przeczŷwko mnŷe zadneŷ, | gđŷczbŷ nŷedano
 z wŷszoka, | a przeto kto mŷe wŷdal | tob . . ŷenczŷcz grzech | ma
 . . d zŷe Pŷlat szukal | go . . . uszczŷcz, ale Zŷdo | we . . .
 lŷ mowŷacz: Ie- | szlŷ . . . wŷpuseczŷsz, nŷe | ŷest . . . aczŷel
 czeszarzo- | wŷ z to Pŷlath, | (v.) przŷwŷodl Ihesusza, ŷ
 szyadl | na stolcu na mŷesczu, kto- | re zowŷ likostratos a po | zŷ-
 dowszku gabata. A bŷlo | to w pŷŷtek przed Welkŷ | nocŷŷ godzŷnŷ
 ŷakobŷ | szuoste. A gđŷ szŷedzŷal Pŷ- | lath na szadzŷe, poszala |
 k nŷemu zona ŷego mo- | wŷacz: Nŷe czŷn nŷcz spra- | wedlŷwemu
 bocz- | yem wŷelŷe a | dzŷsz przesz . . .
 . . | nŷego, ŷ rzek | krol wasz a | Vezmŷ
 wezw | go. Rzekl ŷm | wassego vk
 . . | wŷedzŷelŷ | mamŷ k | (39) A tedŷ
 Pŷlat chcŷacz dosz- | ŷcz wczŷnŷcz ludu, a przŷ- | szadzŷwszŷ, ŷszbŷ
 bŷla | proszba ŷch, puszcŷyl ŷm | Barabasza tego, ktorŷ dla | mezo-
 boŷstwa ŷ zwadŷ | wszadzon bŷl do wŷezŷe- | nŷŷa, ktorego proszŷlŷ,
 a | Ihesusza bŷczmŷ vbŷtego | podal wolŷ ŷch, abŷ vkrz- | ŷzowan
 bŷl. A poŷŷwszŷ | tedŷ Ihesusza, gđŷ go ŷusz | na . . . alŷ, zwlekly
 go | zs cz . . . onego plaszcŷŷa, a | oble . . . go odzŷenŷm ŷego, |
 y n . . . dlŷ, abŷ go vkrzŷ- | zow. |

A szacz na szobŷe | ŷ szedl na ono |
 mŷ e rzeczono bŷlo | (v.) Lŷsina a po zdowszku* Gol- |
 gatha*. A gđŷ wŷszlŷ wŷe- | dacz go, polapŷlŷ nŷeŷake- | go Simona
 Czŷrenskego, | ŷdŷczego ze wszŷ oŷcza, Ale- | xandra ŷ Ruffa, a tego
 przŷ- | tŷszneli* ŷ kazalŷ krŷsz nesz | za Ihesuszem. A naslado-
 wala | go tuszczŷa wŷelka ludu ŷ | nŷewŷast, ktore zalowalŷ | ŷ pla-
 kalŷ onego | czŷwszŷ szŷe d | ŷ rzekl: Czorkŷ
 . . . | nŷe chcŷŷeŷcz | mŷe, ale pla | na szŷe
 ŷ n | aboczŷm ot | w ktorŷch |
 wŷone | towŷe | (40) i pŷer-
 szŷ, ktore nŷe doŷlŷ. | Tedŷ wŷecz pocznŷ mowŷcz | goram, padnŷ-
 czŷe na nasz, | a pagorkom, przŷkrŷczŷe | nasz, aboczŷm ŷeslŷcz
 nad | zŷelonŷm drzŷewŷe* tho | czŷnŷŷa, nad suchem czo be- | dzŷe?

I był tesz wyędeny̯ y̯ | drudz̯y dwa zloszn̯ycz̯y, aby̯ | sz n̯ym by̯ły
 stracson̯y*. | Gd̯y ted̯y prz̯yszl̯y na | m̯yescze, ktore rzeczono | Golg. .
 czo sz̯yę wy̯klada | m̯y . . . L̯ysin̯y, dal̯y mu | m̯y . . . wy̯no
 p̯ycz z- | m̯yę . . . wsz̯y z zolcz̯yā. A | gd̯y . . . y̯l, n̯yę checz̯y |
 p̯ycz . . . a godz̯yna trze- | cz̯yā . . . y̯ego wy̯encz v- | krz̯y . .
 . . a sz n̯ym | (v.) drug̯ych dwu lotru, y̯edne- | go na praw̯ycz̯y,
 a druge- | go na lew̯ycz̯y, a w poszrod- | ku Ihesusa. Y napeln̯ylo
 sz̯yę | P̯yszmo, ktore mow̯y, isz ze | szlozn̯yk̯y pol̯yczon y̯est. A |
 nap̯yszał tesz y̯ nadp̯ysz | P̯ylath obw̯yn̯yēn̯yā y̯e- | go, a by̯lo
 nap̯yszano: Ihesus | Nazarenszk̯y, krol z̯ydowsk̯y. | Ten ted̯y na-
 p̯ysz mnodz̯y | Z̯ydow cztl̯y¹, bo | m̯yesta by̯lo . . .
 . . . | by̯ł vkrz̯yzow | by̯lo nap̯ysan | gre-
 czke y la | wy̯l̯y ted̯y | szkupowe z
 | p̯ysz krol | y̯sz mow |
 (41) z̯ydowsk̯y. Odpow̯yedzał | P̯ylath: Czom nap̯yszał, | thom nap̯y-
 szal. Zoln̯yrze | ted̯y, gd̯y go vkrz̯yzowal̯y, | wz̯ycl̯y szath̯y y̯ego,
 a v- | cz̯yn̯l̯y czth̯yrz̯y czeszcz̯y, | kozdemu zoldn̯y̯erzow̯y | czesz po-
 loz̯l̯y, tesz y̯ suknie, | ktora by̯ła n̯yesz̯yta, ale w- | sz̯ytkā tkana.
 Y rzekl̯y szo- | by̯e społem: N̯yę rozrz̯yn̯a- | m̯y y̯e- | ale rzucz̯m̯y
 losz, | on̯y . . yā ma by̯cz, aby̯ sz̯yę | P̯ysz . . napeln̯ylo, rzek̯acz: |
 Roz . . l̯yl̯y szob̯yę odz̯yē- | n̯yę . . y̯e, a na szukn̯yē | m . . .
 sz̯yl̯y losz. A tak- | z̯yē . . . In̯y̯erze vcz̯yn̯l̯y, | a sz
 strzeg̯l̯y go. | (v.) Ale on̯y, ktorz̯y przem̯yāl̯y, | bluzn̯yl̯y go, k̯ywa-
 y̯acz glo- | wamy szwo- | y̯acz: Wach! ktorz̯y kaz̯ysz |
 koszcz̯yol boz̯y a we trzech | dn̯yoch zasz̯yę budu̯ysz, | zbaw̯yēnego
 vcz̯yn szam | sz̯yēbe, a y̯estl̯ysz sz̯yn boz̯y, | zastap z krz̯yza. A tako
 tesz | y̯ naw̯yss̯y kaplan̯y, | na- | grawa- | y̯eden ku dru- | g̯yemu
 z m̯yst . . . star- | sz̯ym̯y mow̯y | wy̯one cz̯yn̯y
 . . | y̯eb̯yē nem | nego vcz̯yn | krol Israhe
 | cha- | stap̯y | za, aby̯sz |
 (42) wy̯erz̯yl̯y y̯emu, duffal | cz̯yem w boz̯yē, n̯yēche- | go | terasz
 wy̯baw̯y, y̯estl̯y mo- | z̯yē, mow̯yl̯y cz̯yem, y̯z̯yem | sz̯yn boz̯y. A toz
 tesz y̯ lotrowe, ktorz̯y sz n̯ym by̯l̯y vkrz̯yzo- | wan̯y, vragal̯y y̯emu.
 Stal | ted̯y lud, czekaj̯acz, a Ihesus | mow̯yl̯: Oycze! odpuszcz y̯m, |
 bo n̯yę wy̯edza, czo cz̯yn̯yā. | Ale y̯eden z on̯ych lotrow, | ktorz̯y wy̯-
 sz̯yāl, bluzn̯yl̯ go, | rzek̯acz: Iesl̯ys t̯y y̯est Christus, | zbaw̯yēnego
 vcz̯yn samego | sz̯yeb̯y | naz̯y. A odpow̯yē- | dza . . . drug̯y, zba-
 gal go, | rze . . . y̯ sz̯yē th̯y boga bo- | y̯sz | w t̯ymze
 pota- | p̯yē . . . m̯y y̯szcz̯yē spra- | (v.) wedl̯yw̯yē, bo godn̯ā zap- |
 late za szwe vcz̯ynk̯y by̯e- | rz̯ym̯y, ale tento czo zle- | go cz̯yn̯yl̯?
 Y mow̯yl̯ do Ihe- | zusza: Pan̯yē, pam̯yeta- | na m̯yē, gd̯y prz̯ydz̯yesz
 w | krolewstwo two- | y̯e. I rzekl̯ | y̯emu Ihesus: Zaprawde mo- | wy̯e
 tob̯yē, dz̯ysz sze mna | b̯adz̯ysz w ra- | y̯u. A stal̯y sz̯a | podle krz̯yza

¹ = czytali.

Ihesuszowego | matka ȳego | matkȳ ȳego
 . . | phina ȳ Ma | lena. Gdȳ tedy |
 Ihesus matke | stoȳącego | wal mow
 | Nȳewȳast | (43) Potȳm rzekl
 zwolenȳko- | wȳ: Otho matka thwoȳa. | A od oneȳ godzȳnȳ wzȳal |
 ȳa zwolenȳk za szwoȳe, | a bȳla nȳemal godzȳna | szȳosta, od kto-
 reȳ czemno- | szczȳ stalȳ szȳe po wszȳt- | keȳ zȳemȳ asz do go-
 dzȳnȳ | dzȳewȳatheȳ, a zaczmȳlo | szȳe szluncze. A o godzȳnie |
 dzȳewȳatheȳ zawolal | Ihesus gloszem wȳelkȳm, | rzekȳcz: Helȳ, helȳ,
 lama, | zab . . anȳ, a to ȳest wȳ- | lozeno, Boze, boze moȳ! |
 czem . . . mȳe opuszczȳl. Ale | nȳ | tamo stoȳaczȳ | ȳ sl
 czȳ mowȳlȳ: | Oto Heliasza wola. | (v.) A po-
 tem* wȳedzacz Ihesus, | zȳe szȳe wszȳtkȳ rzeczȳ | wypelnȳlȳ, abȳ
 szȳe | spelnȳlo Pȳszmo, rzek | kȳncz ¹: Pȳagne! A bȳl tam | szȳad po-
 stawȳonȳ, pelnȳ | ocztu, a tedȳ bȳezal ȳed- | en z nȳch, wzȳawsȳȳ
 gab- | kȳe, napoȳl oȳtem* ², a | obwȳazawsȳȳ ku trzȳ- | nȳe ³, poda-
 wal mu pȳcz. | A tedȳ ȳnȳ mowȳlȳ: | Nȳechaȳcze | ȳestlȳ
 przȳdzȳe | szeȳmowacz | dȳ przȳȳal
 rzekl: Spel | a wolaȳa | kȳm rzek
 | (44) thwoȳe poleczam du- | cha mego, a naklonȳw- | szȳȳ
 glowe, wȳpuszczȳl du- | cha mego ⁴. A owaczȳm | zaszłona koscȳȳelnȳa
 roz- | darla szȳe na dwȳe czȳe- | szczȳ od wȳrchu asz na dol, | a zȳemȳa
 szȳe ruszala ȳ | skalȳ szȳe szczȳepalȳ ȳ gro- | bȳ szȳe othwarzalȳ, ȳ |
 mnogȳe czȳala szwȳetȳch, | ktore bȳlȳ zmarlȳ, powsta- | lȳ, a wȳszedsȳȳ
 z grobuow | po z marthwȳch wstanȳu | ȳego . . . zȳslȳ do szwȳe-
 tego | mȳe . . . a vkazalȳ szȳe mno- | gȳ . . . szethnȳk wȳecz, kto- |
 rȳ . . wko stal, ȳ ktorȳȳ | sznȳ. . . lȳ, strzegȳcz Ihesu- | sza . . .
 . . cz zȳemȳe drzenie, | (v.) i onȳ rzeczȳ, ktore szȳe dz- | alȳ,
 a ȳsz tak wolaȳacz, szko- | nal, balȳ szȳe barzo, chwa- | lȳcz boga
 ȳ mowȳacz: Isz- | czȳe, szȳn bozȳ bȳl spra- | wedlȳwȳ ten. A wszȳt-
 ka | zgraȳa onȳch, ktorȳȳ spo- | lem stalȳ ku dzȳwowȳ | onemu, bo
 wȳdzelȳ, czo | szȳe dzȳalo, a bȳacz pȳer- | szȳ szwoȳe, odchodzȳlȳ.
 A | stalȳ tesz tam wszȳtaczȳ zna- | ȳomȳ ȳego opodal, bȳlȳ | tesz
 ȳ nȳewȳastȳ | patrzȳcz zdaleka | ktorȳmȳ bȳla
 . . . Ma- | gdalena ȳ Ma | mnȳeȳszego
 . . . | zepha ȳ Szalo | (45) szȳnuow Zebedeuszowȳch, |
 ktore nasladowalȳ Ihesusa | od Galȳleȳ, szluzȳcz ȳemu, | ȳ gȳne
 mnoge, ktore spo- | lem sz nȳm weszlȳ bȳlȳ | do Iheruszalem. Zȳ-
 dowe | tedȳ, ȳsz Wȳelkanocz bȳla, abȳ nȳe ostalȳ na krzȳzu | czȳala
 w szwȳeto, byl czȳem | wȳelkȳ on dzȳen szwȳetȳ, | prosȳlȳ Pȳlata,
 abȳ pola- | malȳ ȳch golenȳ, ȳszbȳ | bȳlȳ zȳeczȳ. I przȳszlȳ zol-
 nie- | rze, pȳrwemu polamalȳ | ȳego golenȳ, ȳ drugemu, | tak . .
 ktorȳ sz nȳm bȳl | vkrzyzovan. Ale gdȳ do | Ihesusza przȳslȳ, a wȳ-

¹ „kȳncz“ przekreślone. ² Przez pomyłkę zam. „ocztem“ = octem.
³ = trzcinie. ⁴ „mego“ przekreślone.

dzýelý | go . . . marlego, nýe la- | ma . . . ný ýego, ale |
 (v.) ieden zoldnýerzow wlocz- | nýa bog*¹ ýego othworz- | ýl, a na-
 týchmýast wysła | krew ý woda, a który wý- | dzal, szwýadeczthwo
 wý- | dal a prawdzýwe ýest | szwýadecztwo ýego, a on | wýe, ýsz pra-
 wde mowý, | abýszczye ý wý wýerzýlý. | Stalý czyem szýe thý rze- |
 czý, abý szýe Pýszmo nap- | elnýlo: kosczý w nýem | nýe zlomy-
 czýe, a druge | pýszmo mowý . . . | ýa, w ktorego . . .
 Po- | tým wýenz* gdý . . . | wieczor stal . . . | która
 ýest . . . | Owaczýem . . . | (46) który
 czlowýek ýmýenýem | Iozeff, ýen býl znakomýthý | dzýeszýathnýk,
 maz dobrý | ý sprawedlýwý, ten nýe p- | rzýzwalal radzýe ý vczýn- |
 kom ých, od Armatieý | mýasta zýdowszkego, kto- | rý tesz oczeka-
 wal krolew- | stwa bozýego, przetho zýe | býl zwolenýk Iheuszow, |
 ale tajemný dla bożazný | Zýdow. Ten tedý szmýele | przýstapýl do
 Pýlata ý pro- | szýl . . ý wzýal czýalo Ihe- | zussowo, a Pýlath
 dzýwo- | wal . . ýsz bý tak rýchlo | vm . . przýzwawszý sze- | th
 . . . pýtal go, ýestlý | ýusz . . . rl. |

(v) A gdý szýe dowýedzal | od szethnýka, daro- | wal czýalo
 Iozephowý. | A przýszedl tez ý Nicodem, | ien býl pýrweý przýszedl |
 do Iheusza w noczý, nosząc | szmýeszanye mýrzý* ý a- | loes, ýa-
 kobý funtuow sto. | Wzelý tedý czýalo Iezusso- | wo, a zýawszý, ob-
 wýnalý | ýe przeschýeradle | ma- | szczýamý, ýako ýest Zýdom, |
 pomazalý . . . | pogrzebu Ioseph . . . | kupýl przesz
 . . . | obwýnal cz . . . | szczýeradło . . . |
 na mýescu . . . | rzýzowan . . . | (47) dzýo* grob
 nowý wýkowa- | ný w szkale, w ktorým ýe- | szczýe zadný nýe býl
 polo- | zon. Tam tedý dla szwýeta | zýdowszkego, ýsz blýzko býl |
 grob, polozýl Iheusza, ý | przýwalýl Yozeph kamýen | wýelky do
 drzwý grobowých, | ý odszedl. A býlý tam Marýa | Magdalena ý druga
 Ma- | rýa, szýedzýające przeczýw gro- | bu. Ale drugego dnýa, kto- |
 rý ýest po wýgilý, szeslý | szýe tedý kxýazeta kaplan- | szke, lýcze-
 mýernýczý do | Pýlata, rzekancz: Panýe, w- | spo . . lýszmý, ýsz on
 zwo- | dný . . ýl, ýeschýe badacz | (v.) zýw: Po trzech dnýoch
 wsta- | ne. Przýkazýsz tedý strzec | grohu asz do dnýa trzýe- | czýe-
 go, abý nýe przýslý zwo- | lenýczý ýego, a vkradzý | go, rzeklý,
 wstal z marth- | wých, a takbý býl blad | poszladný* gorzszý pýrw- |
 ego. Rzekl ým Pýlath: Oto | maczýe strozýe. strzeszczýesz, | ýako
 wýeczýe. A oný odesz- | lý ý oszadzýlý grob stroz- | mý, zapýeczye-
 towawszý | kamýen. |

(48) Poczýna szýe vmowa² grz- | eszneý dusse s pa-
 nem mý- | lým Ihesu Chrystem vkrzýzowa- | ným, ona
 k nýemu pokor- | nýe, a on do nýe laszkawýe, |
 bý nýe rozpaczala szobýe | w szwoých grzeszech. |

Mowý dusa: | Odpusc z mý, prosze | czýe, nalaszkwaszý | pa-
 nýe Ihesu Chryste, nanýe- | dostojnýeýszeý ý nanýe- | szczessnýeý-

¹ = bok.

² Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Nb. to samo mam w ułamku z Wietora drukami“.

szŷ* sludze, s toba | nŷeczno potrzebnego szama | szŷe . . owŷcz.
 Vkrzŷżowanŷ | rzekł: Ktho ŷest thŷ? | Grzesna dussa od-
 powŷe- | da: Y . . . raczem w roz- | (v.) magŷtoszcz grzechow
 ŷ | w mŷzerŷe ŷ w smrodłŷ- | woszczŷ nŷeszczŷeszna | pratcko vpa-
 dla, a po sko- | nanŷu ŷŷwota mego | w rŷchle czŷeŷeŷ w wŷecz- |
 ne mŷserŷe po grzechu | wpasz mam, a to czusz | nakŷ pŷekelne.
 Crucifŷx | odpowŷeda: Tego vpa- | du do pŷekla nŷe boŷ sze |
 tak thŷm obŷczajem, | badŷeszłŷ* wŷernŷe po- | kuthowala, za pr . .
 . . na- | le grzechŷ . . . | szŷe szŷch¹ . . . |
 dzŷesz abo . . . | dacz narosz . . . ŷ | (49)
 w bogoslawnoszczŷ po- | wŷssonŷ, s krolewszkego | maŷestatu chwalŷ
 mo- | ŷeŷ stapŷlem a przŷŷa- | lem nŷezmŷerne bolesz- | czŷ, ktorem
 dobrowolnie | w czŷele, w duszŷ, w czlon- | kach, w szmŷszlech, w |
 stawŷech czŷrŷal, abŷch | czŷe od wŷiecznego sz- | matku pŷekel-
 nego wŷ- | bawŷl a do nŷebeszkŷ | wŷieczneŷ radoszczŷ do- | prowa-
 dzŷl. O thwoŷch | nŷedostatczŷch* zadna | mŷ . . . nŷe wathpŷ |
 za . . . etam ŷa wsze- | go . . . thŷ ŷedno | w th . .
 . . zleŷ woleŷ | (v.) zlego nalogu zapamŷe- | tacz badŷesz
 chcŷŷala, | zapamŷetam owszŷŷkeŷ* | a zgładze wŷŷtkŷ zlosz- | czŷ
 thwoŷe, a jako dale- | ko wschod od zachodu | szluncza, tak daleko
 od- | dale od czŷebe zloszczŷ | thwe, a od grzechu wsz- | elkego
 oczŷszczŷe czŷebe, | a nŷe przestane szmŷlo- | wanŷa, asz szŷe na-
 pelnŷ | tho Pŷszmo w thobŷe: | Gdzŷe obŷŷto . . . zloszcz | ŷ grze-
 chŷ . . . | okwŷtowa . . . | moŷa ŷ w . .
 . . . | Ieschŷe na. . . | (50) ssenŷe, wspomŷetaŷ* |
 na moŷe dawną przŷ- | szaga, przesz Ezechŷela | proroka obŷieczana,
 g- | dzŷem tak przŷszagl: | Zŷwŷm ŷa buog, nŷe | chcŷe potapŷenŷa
 grze | sznego czlowŷeka, ale | moŷa wola ŷest, abŷ | bŷl ŷŷw sze
 mną na | wŷekŷ, a ktoreŷ godzŷ- | nŷ grzesznŷ wesztlich- | nŷe za
 szwe grzechŷ, | teŷ ŷa nŷe chce pamŷe- | tacz ŷego grzechow, za |
 pamŷetacz czŷe nŷe mo- | ge mŷloszŷerdzŷm, bom | czŷe szo-
 bŷe dobrze, ŷako | (v.) mŷe wŷdzŷsz, na krzŷżu | napŷszal na moŷch
 raku. | Wŷeczeŷ tam szlow vezŷ- | esznŷch naŷdzŷesz moŷch | v tego
 proroka na poczŷe- | cha thwoŷa, alecz owsz- | eŷkŷ chcŷe bŷcz mŷ-
 lo- | wan, chcŷe, abŷ we m- | nŷe nadŷeŷe mŷala, | chce bŷcz
 proszon naboz- | nŷe, wzdŷchajacz ŷ s pla- | czem, boez nŷcz przŷ-
 yem- | nŷeŷsszego nŷe moŷe | mŷ bŷcz od grzesznego, | wŷernŷe po-
 kuthuŷaczego, | a nŷcz mŷ szlodzeŷ nŷe brz- | nŷ² w uszu moŷch,
 ŷako | modłŷtwa szercza szkruszo- | (51) nego pochodzacza. Y an- |
 gelom moŷm w nŷebŷe | wŷelŷke wesselŷe ŷest | z ŷednego grze-
 sznego, | wŷernŷe pokuthuŷaczego, lzŷ ŷego sza ŷako wŷno | roszk-
 szne; zadnego tedŷ | mŷeszŷa w tobŷe nŷema | mŷecz rozpacz za
 grzechŷ | thwoŷe. Dussa: O krzŷżo- | wanŷ panŷe lhesu Chryste, |
 ŷusz znam ŷ wŷem ŷ- | wŷerze, ŷzem drossza to- | bŷe, nŷzlŷ ŷa

¹ Literŷ sz w „szŷch“ przekreślone. ² = brzmŷ.

szama szo- | bŷe. Thobŷe zawsze ŷesz- | tem droga, a tho w tŷm, | ŷze pŷszano o tobŷe, mŷ- | luŷesz wszŷczko tho, czosz | (v.) vdŷŷe-
 lał, a nŷczego nŷe | naŷzrzŷsz, czosz stworzŷł, | a zasŷe czlowŷek
 szŷebe | szam nŷe zazrzŷ w tŷm, | gđŷ mŷluŷe grzech albo | ktorŷ
 zloszcz. Crucifixus | mowŷ: Wŷedzŷe* zaŷste, | ŷzemczŷ wszŷtkŷm
 mo- | ŷm zŷwothem theŷ mŷ- | loszczŷ k tobŷe ŷ ku wszŷt- | kŷm
 dokazał, aboczŷem | ŷeszczŷe w zŷwoczŷe math- | kŷ meŷ pocza-
 lam* czŷrp- | ŷecz, a tak mŷalem zawsze | w pamŷeczŷ szercza me- |
 go wszŷtka mŷakŷ moŷe, | a ktemu czŷrpyalem pra- | gnŷenŷe, la-
 knŷenŷ*, | (52) trudŷ noszkam moŷm, | szukaŷacz zbawŷenŷa |
 thwego. A gđŷ szŷe ŷusz | przŷblŷzŷł czasz okru- | neŷ makŷ mo-
 ŷeŷ, ze w- | szŷczkego czŷala mego | krwawŷ poth szŷe plŷ- | nał¹,
 obŷczŷe asz na zŷe- | mŷe polał. Thosz co bŷ- | lo taŷemnego
 w szerczu | ŷ w mŷszlenŷu o macze | czŷaszkeŷ moŷeŷ, vka-
 zało | szŷe zewnŷatrŷ*, potrzeb | bŷło tego znamŷena | na vkananŷe praw-
 dzŷ- | weŷ makŷ ŷ wŷerneŷ | mŷłoszczŷ, ktorŷm k tobŷe | mŷał.
 Dussa mowŷ: Baczŷe | (v.) o naszlodszy lhez u w tŷm | krwawŷm
 poczŷe, ktorŷm- | esz oblan, ŷesz we wszŷt- | kŷch czlonkach czŷr-
 pŷel*, | ale ŷ twoŷe* naslacheth- | nŷeŷsza dusse* wszŷtka | szmałna
 bŷła, aboczŷ- | em wszŷtka we wszŷtkŷm | czŷele beda- | wszŷtekesz |
 bŷł struchlał. Racŷsz mŷ | powŷedzŷecz, czego za- | dasz | ode mnŷe za
 takŷ bolescz | ŷ szmałek krwawŷ, za | mŷe przŷietŷ. Crucifixus:
 Nŷcz gŷnego, ŷedno mŷ- | lowanŷa wzŷaŷem, ho- | czŷem nŷe
 przŷecz* gŷne- | go nŷe czŷrpyał teŷ mekŷ, | (53) iedno abŷch bŷł mŷ-
 low- | an. Dussa: Ofŷszekŷ na- | doŷtoŷnŷeŷszŷ ŷesz wza- | ŷem od*
 mŷlowanŷa, ŷesz | dobrŷ ŷ nawŷsse dobre. | Nŷkt nŷedobrŷ, ŷedno |
 szam buog, tesz ŷesz pan | mocznŷ, wŷbawŷaŷacz | nasz z moczŷ
 dŷabelskieŷ | ŷ szluzbŷ nŷewolneŷ ŷe- | go, tesz ŷesz buog, ŷensze |
 grzechŷ szam odpuszczasz, | tesz mŷluŷa- | czŷebe mŷ- | luŷesz.
 Szamŷe mowŷsz: | la mŷluŷa- | cze mnŷe mŷ- | luŷe, ŷŷe tesz wŷslu-
 cha- | wasz proszŷe czŷe, gđzesz | mowŷ prorok: Mŷlowalem | (v.)
 czusz boga, aboczŷem wŷ- | szluchał mŷe zawsze. Tŷsz | tesz mŷłŷ
 panŷe, iakobŷ | pochodnŷŷa palaŷa- | cŷŷa lasz | ka, przŷszedszŷ na szwŷat |
 ku roznŷeczenŷu ŷ podpa- | lenŷu zŷmnŷch szŷerez ŷ | ostŷdłŷch*,
 mowŷlesz: Iam | przŷszedł, abŷ zŷwoth mŷe- | lŷ, czusz laszkŷ nŷnŷe,
 ŷ ŷe- | szczŷe abŷ wŷanczeŷ mŷa- | lŷ, czusz wŷiecznŷ zŷwoth | w nŷe-
 bŷe, doŷtoŷnesz tedŷ | bezmŷernego mŷlowa- | nŷa. Crucifixus:
 Zaŷstecz po- | wŷedam, ŷecz nŷcz nŷe | ŷest tak godnŷeŷszego | ku
 roznŷeczenŷu boszkego | (54) ognŷa mŷlowanŷu* w ser- | czu thwoŷm,
 iako czaste | baczenŷe ŷ rozwanŷe | tŷch szlow przerzeczonŷch:
 Iam przŷsedł, abŷ zŷwoth | myelŷ, ŷ ŷeszczŷe abŷ okwŷ- | czŷeŷ
 mŷelŷ, ŷ drugŷe szło- | wa tŷm rowne: Tak bog | vmŷlował szwŷat,
 ŷsz szŷ- | na szwego ŷedzŷnego | dał, czusz na okru- | thnŷŷa mŷakŷ. Dussa:
 Wŷernŷe nadznŷ | ŷ nanedznŷeŷszŷ ten ŷest, | w ktorego szŷerczu

¹ p w „plijnal“ przekreślone.

ogÿen | mÿłoszczÿ nÿe gore, gđÿ | ĳedno vzna thÿ znamÿo- |
na, w ktorÿchesz vkazal | boszką twoÿe wÿelką laske; | (v.) ale
o ĳedzynÿ szÿnu bozÿ | prosze czÿe, nÿe czÿrp we m- | nÿe
szerdeza tak twardo | zamarzlego ĳ twardego, | zapÿeklego, ale owa
szmÿ- | lowawszÿ szÿe nade mna, | daÿ mÿ w rozmÿslanÿu |
thÿch szlow twoÿch, abÿ | szÿercze moÿe na wzrasz | sznÿegu ku
szluczu* ¹ szÿe | rostopÿło, abÿch tak zag- | rzana mogła rzecz z wÿ- |
bornÿm prorokem: Stalo | szÿe ĳest szÿercze moÿe, | ĳako wosk ros-
thopÿonÿ. | Crucifixus: Bralo przÿczÿ- | ne pokolenÿe ludzke |
przeczÿwko mnÿe nÿesz- | prawedlÿwÿe szemracz, | (55) a nÿewdzÿe-
cznoscz mo- | wÿlÿ ludzÿe stworzenÿ, | ale ĳeschÿe bÿlÿ nÿeodku- |
pÿenÿ. Nÿcz wÿeczeÿ nÿe | ĳesteszmÿ powÿnnÿ bo- | gu, ĳedno ĳako
gÿnsze | sthworzenÿa, boczem rzek- | szÿ on słowem, ² stalÿsmÿ | szÿe,
a przetho nÿe wÿeusze | prace mÿal sz namÿ, thw- | orzacz nasz,
nÿzlÿ ĳele* | z gÿnszÿmÿ szwÿerzathÿ | nÿemÿmÿ. Ale ĳusz stu- |
lÿła zloscz vsta, a ĳusz nÿe- | masz mÿeszcz a nÿewdecz- | noszczÿ*,
aboczÿem wÿen- | sząm prace podÿal sza- | mÿm odkupowanÿm czlo- |
wÿeka, nÿzlÿ w stworzeniu | (v.) wszego szwyeta*, ĳako | mowÿ moÿ
szluga Au- | gustÿn: Trudnÿeÿ bogu | vsprawedlÿwÿcz grzesz- | nego
czlowÿeka, nÿz nÿe- | bo ĳ zÿemÿe znowu stwo- | rzÿcz. A tho nÿe
stronÿ meÿ, | ale z ĳego lenÿwego dob- | rowolenstwa, aboczÿm | ĳa
bedacz panem, stalem | szÿe szlugą, sz bogatego | stalem szÿe vbo-
gÿm, bed- | zač* nÿeszmÿertelnÿm, | vmarlem, słowo stalo szÿe |
czÿalo, szÿna bozÿego sta- | lem szÿe szÿnem czlowÿe- | czÿn, cÿr-
pÿalem szromothÿ, | ganÿbÿ, cÿrpÿalem pod- | (56) strzÿeganÿa
w uczÿnkach | moÿch, czÿrpÿalem prze- | czÿwe szlowam* moÿm
prawdzÿwÿm, czÿrpÿalem | naÿgrawaczÿe* w uczÿsznÿe- | nÿu, czÿr-
pÿalem wÿelke | nÿewczesznoszczÿ czÿala, | czÿrpÿalem okropnoscz |
szmÿerczÿ, ktorązem na | krzÿżu dobrowolnÿe przÿ- | ĳal. Dusza
mowÿ: O ĳak- | az tho dzÿwna ĳ zumÿe- | la mÿłosecz, ach czosz
ĳa | nadzna oddam za take | okrutne mekÿ ĳ boles- | czÿ tobÿe,
moÿ naÿmÿleÿ- | szÿ panÿe. Crucifixus: | O dusso ², abÿ mogła
przes | mÿłowanÿe ĳ tez przes* ² | (v.) bedeszlÿ rozmÿszlala ĳ | rozwa-
zala, czom za czÿe | czÿrpÿal, ĳa pan wÿelmo- | znego maÿestatu,
szÿn | bozÿ, mowÿe tobÿe, bÿ | thÿszaczekroc szmÿercz czÿr- | pÿala,
nÿgdÿ wzÿaÿem | doszÿcz nÿe vdÿÿelasz mecze | moÿeÿ, bocz dro-
gosc z ĳ w- | aznoscz thego mÿta row- | nÿe nÿema. Dussa rada: |
Szlÿszacz ĳa tak welÿką | laszke twoÿe, naÿmÿleÿszÿ | panÿe, rada-
bÿch nÿecz | tobÿe odszlÿła, bocz gÿn- | szeÿ nadzÿeÿe nemam, |
ĳedno w macze thwoÿeÿ, | przes z ktorąsz mam otrzÿ- | macz one
chwale krolew- | (57) stwa nÿebeszkęgo, ktoreÿ | anÿ oko przeÿrzalo,
anÿ | vcho przeslÿszalo, anÿ w | serce wstapÿło, czosz thÿ | zgotował
mÿlūÿaczÿm | czÿebe. Rospowÿedz mÿ | ĳeschÿe szÿrzej onÿ szlow- |

¹ = ku słońcu. ² Obydwa wiersze: „O dusso, abij mogła przes |
myłowanie ĳ tez przes², przekreślone.

ka, czosz mý já¹ drzewýeý | powýedzal, tho ýżyesz | w taý* czýa-
 szkeý mecze | mýal w thwoýeý dussý | naszwýatsseý przýczyný |
 szmańku, od thwego po- | czýeczýa w zýwoczýe tweý | mýleý matký
 mýal w | mýszlý tw oý krzýsz ý thwá | wszýczke meka. Crucifix: |
 O dusso, abý mogla przes | mýlowanýe ý tesz przes | zalowanýe
 meký moýeý | (v.) býcz wdzýeczna, offýare | bogu, yako kadzýdło
 offýe- | ruýa, na ognýu pala, | tako tesz ý thý masz szercza | szwego
 wýpalýcz wszýecz- | ką rze² ý zuzel grzechu | wszelkego gorącą mý-
 lo- | szczýa bozą, baczýsz szýer- | czem zýwým pýlnýe, ý- | zemczý
 ýa dwoýakýe ma- | czennýstwo czýrpýal, gýed- | no na czýele, druge
 w duszý | przý maczenýczthwýe mo- | ým. Na czýele bacz, ýzec
 ný- | gdý nýe býl zadný mące- | nnýk tak twardą meke | czýrpýe-
 czý, któraby szýe meý | mące mogla przýrownacz, | a tegoz dokazýe
 Pýszmem, | (58) znamýenýem ý rozu- | mýem³. Naýpýrweý Pýsz- |
 mem, aboczým szam ýa | mowýl ono pýszmo Iere- | mýasza, gdým
 na krzýzu | wýszýal: O wý wszýeczý, | czo ýdzýeczýe po droze*, |
 baczczýe a ogladaýczýe, ýe- | szlý bolescz rowna nad | bolescz moýe,
 ýakobý rzek, | nýe ýest. Wtore dokazýe | tego znamýenem, abo- |
 czým nýgý nýe býlý wý- | dzaný takýe znamýona | przý mące kto-
 rego ma- | czennýka, ýako przý mące | moýeý, wkaзуýacz thým |
 býcz okrutna moýe gur- | zką make, aboczyem szloncze | (v.) szýe
 zaczmýlo, zýemýe* drz- | ala etc., iakobý zaloblýwý- | mý gloszý luto-
 walý ma- | ký moýeý nýewýnneý, | mnýe szýna bozýego na | krzýzu
 oplakawaýacz. Nýe- | mogło stworzenýe czýr- | pýecz krzýwdý stwo-
 rzý- | czýela, a tým karze nýero- | zumne stworzenýe thw- | arde, za-
 pýekle, zloszczýwe, | ludske szýercza, ktoresz | nýe chcýe szýe szlu-
 towacz | aný zalowacz meý nýew- | ýnneý meký. Trzýeczýe | dokazýe
 gorzkosc szý meý | meký býcz wýelką, a tho | rozumem, aboczýem moýa |
 plec szý natura býla prze- | (59) naszlachethnýeýsza ýusz | pizetho,
 ýsz czýalo moýe | nýe vznalo zarazenýa od | grzechu, ýusz tesz
 stroný | szgodneý mýarý w zýwýe- | lech, to czusz ognýa, pow- | ýe-
 tiza, wodý, zýemýe, | býlý we mnýe nazrod- | nýeýssýe. Przeto
 zdrowý* | moýe býlobý mogło býcz | trwale, bý býło nýe dzýe- | lano
 gwalthu w makach | okrutných czýalu me- | mu, aboczým ýa wzýal |
 czýalo nýeszkazone s pan- | ný przeczýsteý, nýewýnne | wszelkego
 narazenýa | grzechu pýrworodnego, | to ýest nýerzadný ządlý- | (v.)
 woszczý. Thakeý plecý przý- | stogý býcz szlýczneý, czu- | derneý,
 w szýlach mocneý, | a przeto stąd vznacz mo- | zesz, ýzýe gdý na-
 rzadnýe- | ýsze sza w czlowýeczýe | czýtýrzý zýwyolý, tým czýa- | sse*
 býwa dusse s czýalem | rozdžýelenýe, trudne, | boleszczýwe, gorzke.
 Ia | thaký bedač zdrowý, vrodný, nad wszýtký szý- | ný ludeczkýe*
 naszlýcznýeý- | szý, wýerz ý za tho mýeý, | ýzec moýa szmýerz ý |
 moýa meka býla nad w- | szýttký szýný ludske sz- | mýerzý czýassa.
 Szlýszalas | (60) mąką moýe na czýele, sz- | luchaý boleszczý dusse

¹ = je.² = rdze.³ Litera ýj w „rozumijem“ przekreślona.

mo- | jeŷ, bosz tego chcŷyła | szlŷssŷecz. Maczennŷcztwo | duchowne,
ktorem czŷrp- | Ƴal w dussŷ moŷeŷ, masz | wŷedzŷecz, ŷŷŷe, Ƴakom-
czŷ | drzewŷeŷ powŷedzał, Ƴa- | ko szkoro dussa moŷa s czŷa- | lem
stworzona, tako bez | zadnego przestanku przes | trzŷdzŷeszczŷ lath
ŷ puol | czwarta lata, asz na krzŷ- | zu zawŷesson. Gdŷ szŷe | dussa
laczŷyła s czŷalem, | dotŷchmŷast bŷlem ma | czennŷkem, a przetom-
czŷ | nŷe bŷł bez mąŷ na meŷ | mŷleŷ dussŷ, czobŷ na ŷedno |
mgnŷenŷe oka. Ona nocz | (v.) ŷeczŷa mego ŷ on dzŷen, | w kotŷŷ
mŷe vmorzŷecz | mŷano, ŷ naŷgrawano, | ŷ szromoczono, ŷ vplwano, |
bŷczowano, koronowano, | ocztem, zoleczŷa napawano, gozmŷ* na krzŷz
przŷbŷano. | Tho wszŷtko w dussŷ moŷeŷ | naszwŷatŷseŷ czŷrpŷal,
ale | na to wszŷczko masz baczŷcz | oblŷcznoscz moŷe namŷlsze |
matkŷ, pannŷ Marŷeŷ, | ktorasz chcŷyła przŷ wsz- | ŷthkŷm bŷecz,
czo szŷe sze m- | na dzŷalo. Ach coz mŷ | geŷ bŷło zał, ach coz sz
mie- | czow bolesczŷ mego szer- | cza przenŷkalŷ, wŷdzacz | (61) Ƴa
za mną w szadzŷe cho- | dzŷacz, choczaŷ ŷeŷ mo- | wŷł we szrode
w Betanŷe, | v Marthŷ na weczery, | onŷ szlowka, czo mowŷł | mŷlo-
sznŷk do oblubŷenŷcze | w Kanthŷkach¹: Auerte ocu- | los tuos a me,
quia ipsi me | auolare fecerunt, moŷa | naŷmŷleŷsza matuchno, | tocz
bŷch nŷerad, abŷ bŷła | w pŷatek w Yerusalem. | Wezrzawszŷ na
mŷe prat- | ko, Ƴala mŷe za ranŷe, | rzekła mŷ: A czemu nŷe | mam
bŷcz o naŷedzŷne | szercze moŷe mŷle? Rzek | lem ŷeŷ: Przeto ŷsz
tham | nŷe bądziesz sze mnie poczŷe- | (v.) ssŷenŷa mŷecz, boczŷem
mŷe wzrzŷsz vplwanego, | nagŷego, vbŷczowanego, | czŷrŷnym koruno-
wane- | go, na krzŷzu zawŷesso- | nego ŷ vmorzenego*, | a thamzŷe
czŷe bedzŷe | trzeba, abŷ czŷyła moŷe | w grob wlozŷyła. Odpo- |
wŷedzała mŷ, rzekąncz: | Ach czŷeszko mŷ to bedze | wŷdzezcz, ale-
bŷch przŷ | thŷm nŷe mŷyła bŷcz, | stokroczbŷch szŷe gorzeŷ | mŷyła,
a przetho mŷe nŷecz | nŷe rozlaczŷ od czŷebe, moŷ | naŷmŷleŷszŷ
szŷnu, go- | thowam s tobą gŷdz ŷ | do czemnŷcze ŷ na smŷerez, |
(62) a przetho czŷe proszŷe, nŷe | zbranŷeŷ mŷ thego. Vz- | naŷzŷe
tu dusso moŷa | czaszką mąka dusse mo- | ŷeŷ, bocz wszŷczkŷ ŷeŷ
bo- | leseczŷ bŷł meŷ dussŷ | take strzałŷ przeraŷające | nowŷmŷ bo-
leszczŷamŷ. | Tu powŷeda Ihesus dusse | szweŷ boleszczŷ,
ktore czŷrp- | Ƴal na dussŷ, a Ƴako dlugo: | W dussŷ meŷ
ta bŷła bolescz | wszŷtornkŷch maczennŷ- | kow ŷ maczennŷczek, kto-
re | dla mnŷe czŷrpŷelŷ ŷ czŷr- | pŷecz mŷelŷ mogŷ mŷlo- | sznŷ-
czŷ. A przetosz zapraw- | da powŷedam, ŷczecz wsz- | ŷtkŷ onŷ mąŷ
od Ahla | asz do ostatecznego człowŷeka, | (v.) kotŷŷ na konczu
szwŷata szŷe | narodzŷ, czŷrpŷelŷ ŷ czŷr- | pŷecz beda tak na czŷele, |
Ƴako na duszŷ szmatkŷ, | vdrąezenŷa, przesledowa- | nŷa* ŷ mŷserŷe,
tom Ƴa | wszŷtko zawsze czŷrpŷal | w dussŷ moŷeŷ zupelnie, |
a z oneŷ zalobŷ wŷącezŷ | mŷe vrazalo, w dussŷ moŷ | gorzczeŷszą
ŷ ostrszą bolescz | zadawałŷ, nŷzlŷ oszobne | mekŷ, czom ŷe czŷr-

¹ Cantica canticorum.

pŷal | na mŷm czŷelŷe, a nŷzlŷ | onŷ, czo ŷe szamŷ czŷrpyelŷ | na
 szwŷych czelŷych. A tego | szŷ dwŷe przŷyczŷnŷe, ktore | daŷŷ szwŷŷa-
 decztŷwo praw- | dzŷe teŷ. Yedna przŷyczŷna | (63) iest tha, ŷŷŷe ŷŷa
 wŷiecznŷm | zwŷerczadle mego bostwa | wszŷŷdkŷ* stworzone ŷ czo |
 mŷalŷ bŷecz stworzone, prze- | szle, nŷnŷeŷsze ŷ przŷŷle, | wstawŷcz-
 nŷe zawsze oczŷ- | wŷszczŷe wŷdzal, a tusz | masz, ŷŷecz thedŷ, ŷŷak
 szko- | ro dussa bŷla w czalo mo- | ŷe wlana, wszŷŷtko tho | wŷdzala,
 azem na krŷŷŷu | zawŷeszoz, wszŷŷtkŷ mŷkŷ | na mŷe przŷŷle, a czo-
 kolŷ | mogŷ wŷbranŷ czŷrpy- | ecz mŷalŷ ŷ czo ŷeszczŷe | szŷe na-
 rodŷŷ gŷych ŷ czŷr- | pŷecz bedze asz do skona- | nŷŷa szwŷŷata, tom
 ŷŷa | wszŷeczko czŷrpyal w nŷsseŷ | (v.) czŷaszczŷe szŷlŷ dusse moŷeŷ, |
 a oszobnŷe za kazdego wy- | eczeŷ ŷ czŷaszczŷe wdrŷczon | bŷlem w du-
 szŷ moŷeŷ, | nŷzlŷ ktory z nŷych w szwŷm | wlosznŷm czŷŷe czassu |
 onego, gŷŷ maczon abo | drŷczon. Druga przŷyczŷna, | ktorasz takŷ
 mŷŷa w duszŷ | meŷ mnoŷŷla, bŷla obfŷ- | ta mŷŷoszcz, aboczŷem mŷ- |
 loszcz mnoŷŷ szmŷtek ŷ bo- | luszcz w duchu, a tho tego | doszwŷŷa-
 czŷsz szama w szo- | bŷe, ŷŷŷe ŷŷako wŷelkŷ mŷ- | loszcz tŷwoŷe ku
 mnŷe ŷ | theze* bedŷŷe, tŷleszcz bedze | szmŷŷŷna dussa thwoŷŷa | z mŷkŷ
 moŷeŷ ŷ ŷŷe* szmŷ- | (64) erczŷ meŷ. Och! alem ŷŷa | czŷebe ŷ
 wszelkego czlowŷe- | ka zawszŷe* wŷenczŷ ŷ bez- | mŷernŷe mŷŷo-
 wal, nŷzlŷ | ktory z wasz szam szŷebŷe | mŷŷowacz mogl. Przetom |
 w dussŷ meŷ czŷrpyal mŷ- | kŷ za onego kazdego, kto- | rŷ czŷr-
 pŷecz mŷal nŷegdŷ | na ŷŷemŷ, abo czŷrpyecz | bedŷŷe asz do szŷ-
 dnego dnŷŷa. | Wŷesz, ŷŷŷe Pael przŷŷzwo- | lŷl na kamŷonowanŷ*
 Szŷŷe- | pana s., a potŷm ŷŷal barzo | przeszladowacz moŷe krŷŷe- |
 szczŷŷanŷ. Rzeklem ŷemu: Szawle! czemu mŷe prze- | sladuŷesz? A wsa-
 koz mnŷe | w meŷ wloszneŷ perszone | (v.) nŷŷe przeszladowal, ale w |
 perszonŷe moŷych mŷŷo- | sznŷkuow ŷ przŷŷaczŷelow, | aboczŷem czo-
 kolwŷe moŷm | przŷŷaczelom dobrego | albo zlego szŷe stanŷe od |
 kogo, tho wszŷŷtko ŷŷako | mnŷe szamemu, a tho | wszŷŷczko pochodŷŷ
 z welŷ- | keŷ mŷŷoszczŷ, ktora ku czlo- | wŷekowŷ mam. A takoz |
 stŷdz* vznacz mozesz, dla- | czego mŷŷa moŷŷa prze- | wŷssala wszŷŷ-
 czkŷych mŷ- | zednŷkuow ¹ mŷkŷ, bom | ŷŷa czŷrpyal na duszŷ ŷ na |
 czŷŷe, a besz wŷnŷŷ a w ro- | szkoszneŷ naturze, a tak dlu- | go
 przeszz trŷŷdzŷeszczŷ ŷ | puol cztwarda lata. Waw- | (65) rzŷnŷecz s.
 yedneŷ noczŷ | vpŷeczon bŷl na kracŷŷe, | Bartholomeŷŷ ŷednego |
 dnŷŷa ŷŷŷwo obluŷŷon, Ka- | tharzŷna ŷedneŷ godŷŷnŷ | szczŷŷatha etc.
 Tŷ wszŷŷczkŷ | mŷkŷ zadnego tak nŷŷe | wczŷŷazalŷ w gŷych czŷelŷych |
 wlosznŷych, ŷŷako mnŷe | dreczŷlŷ w duszŷ mogŷeŷ | trŷŷdzŷeszczŷ
 ŷ puol cztwar- | ta lata. Isŷŷas o them | prorokowal: Wŷera cho- |
 robŷ nasze on szam noszŷl, | a boleszczŷ naszŷe on szam | od nasz
 oddalŷl. A przetom | ŷŷa nŷgdŷ szŷe nŷŷe szmŷŷal, | ale owszem cza-
 stom pla- | kal, a wŷdzalem szŷe bŷecz | Zŷdom, ŷŷakobŷ mŷ bŷŷo
 lath | (v.) pyenthdŷŷeszŷth*, gŷŷŷem | ledwŷ mŷal trŷŷdzŷesz- | czŷ

¹ = mŷczennikow.

ŷ puotrŷeczŷa* latha. | A tho przŷszło dla vstawŷcz- | nego szmątku,
 ktorŷm | bez przestanku noszŷł o | moŷeŷ mącze przŷszleŷ | ŷ moŷch
 wŷbranych, kto- | razem zawsze ŷasznŷe ŷ | boleszczŷwŷe noszŷł wŷ- |
 dzenŷm duszneŷ szŷlŷ, | a takem czasto oczczu ma- | wŷal, czo pŷszal
 Ieremŷasz, | wŷlkŷe szą lkanŷa moŷe | a szŷercze moŷe szmathne | ŷest.
 A tobŷe dusso abŷ | lutoszczŷa ŷ mŷłoszczŷa szŷe | ku mnŷe mŷala,
 mowŷ- | ącz wŷrszŷk w Zaltarzu na- | (66) pŷsanŷ, ŷczecz wszŷtek
 zŷ- | woth moy szkanal* w bo- | leszczŷach, a latha moŷe | we lkanŷu
 ŷ plakanŷu. | O thŷch moŷch szmątkach | ŷ boleszczŷach dusznŷch
 ŷ | czŷelesznŷch dowodnŷe na- | pŷszano w kŷŷegach, czo | ŷe zową
 Szentenciarum ¹. | Dusza żąda: O dobrŷ, na- | słodszy Ihesu, iuzem
 vsłŷssala | ŷ porozumŷela* gruntow- | nŷe welŷkosc | vczŷszkuow
 ŷ szmątkuow thweŷ na- | szwŷaŷhszeŷ dusse a thwe- | go naszwŷaŷhszego
 czŷala | mak ŷ boleszczŷ, zadnŷ sz- | mŷł ŷ rozum wŷmŷszlŷcz | nŷe sta-
 czŷ*; ale czŷe ŷeszczŷe | (v.) pokornŷe prosze, odpusc | mŷ, ocz
 czŷe beda pŷtala, | bocz s teŷ laszkaweŷ odpo- | wŷedzŷ thweŷ wpa-
 dło | w szŷercze meŷ* to pŷtanie: | iako thweŷ naszwŷeczszŷe | dussŷ
 ŷ nablogoslawnŷ- | eŷszeŷ mogla ktora bole- | szc albo maką albo
 szmą- | tek przŷpasez, gđŷsz ona | zawsze bŷła w nadnawy- | szseŷ*
 roskoszŷ, w opatrze- | nŷu ŷ w bogomŷszlanŷu | naszwŷaŷhszego bo-
 stwa, | ktorez tako mŷłoszne, tako | przŷiemne, tako lubŷezne | ŷest
 ku wŷdzenŷu ŷ roz- | mŷszlanŷu, ŷŷe bŷ onŷ nadznŷ pothapŷenŷ
 w (67) pŷekle moglŷ nŷecz | dzŷecz mŷłosznego oblŷcza | bo-
 zego, ŷako wŷdze* bogo- | szlawŷone dusse w nŷe- | beszkm krolew-
 stwŷe, | zadna bolescz, zadnŷ szm- | atekbŷ gŷch nŷe drączŷł, | anŷ
 ogŷenŷ pŷekelnŷ | anŷ oblŷcznosc | szkara- | dŷch* đŷabluow. Kruci-
 fŷx | odpowŷedzał: To, czo mo- | wŷsz dusso, prawdacz ŷest, |
 ŷczecz prosta, szama szŷ- | gulna dussa moŷa, czŷsta, | blogoslawŷona
 bŷła od | szwego sthworzenŷa po- | czŷeczŷa, a pothŷm zaw- | sze,
 aczkolŷ czŷalo szmŷer- | telne moŷe bŷło, ŷ owszem | (v.) i na krŷzu
 ŷ w odchlanŷu* | tako bogoslawŷona ŷ w | takŷm wŷeszŷelu ŷ w ro- |
 szkoszŷ bŷła, ŷako dzŷsz | ŷest w nŷebŷe, szedzac | na prawŷczŷ
 boga oczeza: | Ale w nŷszssŷch szŷlach | bŷła vstawŷczna ŷ trwa- | la
 meka* ŷ szmatek s prze- | rzeczonŷch przŷczyn, ale | tho ŷnaczeŷ nŷe
 mogło | bŷcz przes przŷrozenŷe, | abŷ w ŷedneŷ ŷ w teŷŷe | dussŷ
 społem ŷednac | stalo wŷesselŷe ŷ szmatek | takŷ; alecz tho bŷło we
 m- | nŷe dzŷwem ŷ moczą bo | stwa, aboczŷem podlug | bŷegu przŷ-
 rodenŷa we- | (68) ssele ŷ roskosz wŷpąda | szmatek ŷ bolescz,
 a nŷe | moga szŷe społem zgo- | dzŷcz w teŷŷe ŷedneŷ du- | ssŷ.
 Abŷ tho lepŷeŷ zrozu- | mŷela*, masz wŷedzŷecz, | ŷŷe wzor ŷ po-
 czątek w- | szŷczkŷch moŷch boleszczŷ | bŷło ono nawŷsse a nŷe- |
 wŷmowne boszke zrad- | zenŷe, ktorŷm bŷło zabro- | nŷono we mnŷe,
 abŷ z | wŷszaj* czŷaŷtkŷ rozumu | dusse nŷe stawoŷala rad- | osc
 ŷ wessele w nŷssa cza- | szczka* szŷlŷ duszneŷ, bo | ŷnaczeŷ nŷkake

¹ „Sententiarum libri“ Piotra Lombarda.

bých był | nje uczul zadnego szmatku | w dussy, anj w czyele bo-
 lesczy, | (v.) ale jzye to wolanye rado- | szczj y wyessela z wy-
 dzie- | nja bosthwa z wyssey* czy- | astky rozumu zabrony- | ono
 boszkym zradzenym*, | a przetom nadnawysse | spolem doszkonale
 vzyw- | al wyssey z wyddenja | bosthwa podlug wyszych | czyesczy
 rozumu, a tezem | doszkonale y nadnawysse | czyrpyal, y byl vdra-
 czon | podlug nyszszych szyl rozu- | mu, a tako dzjwnym zrza- | de-
 nym bog oczecz mocza | szwa zlaczyl nawysza bo- | lescz z nawysza
 szlodoszczja | a nawysza wszechmocznosc | (69) ku nanyssey nje-
 mocno- | szczj. To, co bylo zabro- | niono, wlane poczyesse- |
 nja w nysza czastku* rozu- | mu mego, byloz owszej- | ky nad
 byeg przyrodzenia, | aboczjem s przyrodzenia | jest, aby szyl wysse
 w- | spomagaly nysse, a nysse | aby byly wypyone y pod- |
 dane wyszym, a gym by- | lo tho. zrzadzenie dzjw- | nyysse, thym
 bylo we | mnje ostrzsse vdraczenie | y thessa*¹ bolesc. Wyedz |
 tesz, jzem czy nature me- | go przyrodzenia chowal | w szyle przy
 moczy czasu | maky moje asz do osta- | (v.) tecznego szkonanja
 szmy- | erczy, a to dla napelnje- | nja pyszma proroczke- | go, yszby
 wsztyko spelnj- | ly nade mna, co bylo py- | szano o mnje, pize-
 tom | rzekl: Spelnilo sye jest, | czusz wsztyko, co pyszano | o me
 macze, a przeto dla | thego przedluzjenja cza- | szu vczynyla sye
 mnje | maka moja. Dusza: Wzd- | jeczna*² ofszeyke szmyer- |
 czy, który* toby mly pa- | nje Ihesu nje dziekuje s tej | welkey
 laszky, jenzesz | zywoth thwoy polozyl | za nasz. A thakj czlowyek |
 (70) zywyacz podlug czyala, | vmarl na dussy, który na | pamjatka
 nje przywo- | dzj szoby czasto gorzkej | maky thwoje, jenze |
 tesz vkrzyzowanja thwe- | go nje wyobraza w u- | myszlenju dusse
 szwoje, | anj noszy blyzn twoych | na czyele szwoym przes | ostra
 pokutha, a na olta- | rzu szereza szwego szam | szychby toby nje
 krzyzuje, | a tho w thym, jzye czele- | sznym zadam y luboszcz- |
 am sye nyemaznje sprze- | czywa. Crucifix mowj: | Ktho chce
 wnjdz do nyeba | (v.) za mna, zaprzy szj* szam | syebe, a nyecha
 wez- | mje krzysz szwoy zawzdj, | nyechaiczec mje naszle- | duje*.
 Dusza odpowjeda: | O Ihesusyje, mly panje, | szlo y moczy*
 boga ojca | day my zrozumiecz thy | szlowa. Crucifyx odpo-
 wjeda: | W tych szlowych* moych | trzy rzeczy polozylem czlo- |
 wykowy stworzonemu | na obraz bozy, to jest sz- | luzba, gruboscz,
 ostroszcz. | Szluzba w zaprzenju sza- | mego syebe y sswey wo- |
 lje, rozumje sze wyeczne | obwyzanje na szluzbe | (71) moje
 przesz noszenie | krzyza, rozumje sye gru- | boscz a ostroszcz przes
 nasla- | dowanie mnje, rozum- | je sye szrogoszcz y vmjer- | noscz
 w pyczy y gjedze- | nju, aby jenze przes nje- | poszlusszyenstwo
 ze stadla | trojakey szescznosczy* byl | vpadl, tak zaszye
 przesz | pokorne udraczenie tro- | jakey myzerje przes | poszlu-
 ssenstwo aby pow- | stal. Odpadl byl szam od | syebje, odpadl

¹ = ciezsza. ² = wdzieczna.

býl od tho- | warzýstwa angelszkego, | odpadl býl od wýdzenýa | bo-
szkego, to ýest od wý- | (v.) zwolenstwa, od dostoyen- | stwa, od blo-
goslawýen- | stwa. Poszluchaýzýe teý | radý dusso mýla, abý za- |
przawzssý szýe szama szýe- | be, tho ýest wlostneý wo- | lý, napra-
wýsz szwe wýz- | wolenstwo, býeracz krzýs | szwoý, to ýest wýbý-
raý- | ač wzgardzoną býcz ý | opuszczoną, przýwroc- | ýsz szýe ku
thowarzýsth- | wu angelszkemu, mnýe | Ihesusza naszladuýacz, to czusz
mąka moýa rozmý- | szlaýacz, czýala thwego | ostro, srogo karzacz,
zýsz- | czesz szobýe mego boga- | (72) slawýonego* oblýcza we- |
ssole, wýeczne wýdzenie. | Dussa szýe raduýacz od- | powýe-
dzela*: Wýera dost- | oýno ý sprawedlýwýe | to ýest ý potrzebno,
abý | s tobą społem czýrpýelý, | ktorzý s tobą krolowacz | ządaýa,
abý czýe naslado- | walý, ktorzý czýebe na w- | ýeký wzýwacz pra-
gna | ý lalnýeýa. Crucifix chwa- | lý rzecz: Szczesne tho th- |
wých vst wloszných zka- | zanýe ý ýeseze raz, dwa, | trzýkroc na-
szczesnýeýssýe, | ktorý zawsze rozmýszla, | ýak seczyaszna* ý trudna,
ýak | (v.) gorzka ý ostra ýest dro- | ga, koja wýedze do zýw- | otha,
gdýzem ýa muszýl | czýrpýecz, abých wszedl | w chwala moýa. Ie-
stem- | lý ýa wloszną chwale | moýe tako drogo kupýl, | a ktoz ýa
daremmo otrzý- | ma, lelý polelý nýcz nýe- | czýrpýacz, nýcz dobrego |
nýedzýelaýacz, zapraw- | da, zaprawda, nýe ýest | gýna droga, koja-
bý | przýdz do zýwota wýecz- | nego, ýedno przes prace | ý robotha.
On bogacz, kto- | rý roskosznyýe vzýwal, | a nýcz nýe czýrpýal, aný |
(73) pokutowal, na wýeký | w pýekle w mąkach czýr- | pý, a La-
zarz ýsz szkromno | bolesczý ý glod czýrpýal, | wýieczną koroną
w nýebýe | otrzymal. Tobýe thu czu- | dný vpomýnek, abý szo- | býe
nýe teszknýla w zako- | nýe szwýanthým, pospo- | lýthý zýwoth trzý-
maýacz, | ýako są czýuczýa, ranego | wstawany, disciplýný, | postý,
modlýtwý, spýewa- | nýe chwalý bozeý etc., boez | tho badzýe tobýe
dusso | mýla dobrze w nýebýe za- | placzono. Dussa szmatno | od-
powýeda: Nýe stoyczýe | (v.) mnýe ý býeda, ýzem kedý | podlug
czýala ý szmýszno- | szczý* moýeý chodzýla ý | wýessýela szwýe-
czkego | przýgladala, a týmem sz- | wýedzona ý zdradzona, | gdýzem
czýebe mýala | nasladowacz, ýenzesz cza- | sto beleszczý¹ ý szmathký |
czýrpýal ý czasto plakal, | a ýednacz týlko w duchu | twý* ýesz
szýe, ýako czczemý, | wradowal, Marýa, matka | twoýa, mýla panna,
ýed- | nacz w duchu szýe wradow- | ala, kedý Magnificat du- | chem
szwýenthým szlo- | zýla. O ýako wýelekroc | ýeý naszwýansza* dusse |
(74) mýecz bolesczý przáchodzýl. | Ian szwýantý Krczýczýel, | zwýer-
czadlo ý przepowýe- | dacz pokuthý, ýednaczze | szýe wradowal w zý-
woczýe | matký Helzbýetý, ten cza- | sto býwal szmaczen, na | pu-
szczý meszkaýacz, a osta- | tecznýe w czýemnýeczý | seczyath, a ýa
nadzna s czým | mam gýdz do nýeba? | Krzýzowaný odpowýeda: |
Ia wýszacz na krzýzu, za- | nemu raýu nýe obýeczal, | ýedno na krzýzu wýsza- | czemu. Tho czusz, ktorzý | czýala szwoýe

¹ = boleści.

draczą, bŷ* | czuŷą postŷ etc., wszŷtkŷ | szwe szmŷszlnoszczŷ
 w sobŷe | (v.) ŷ namŷethnoszczŷ marthw- | ŷą ŷ krŷŷzuŷą. Na
 krŷŷzum | szŷe modlŷł tylko za nŷe- | wŷedome grzeszacze, rze- |
 kancz: Opuŷcz boze oczce, | bocz nŷe wŷedzą, czo czŷnŷą. | Nŷe
 za grzeszace zloszczŷą | ŷ wŷadomoszczŷą, ŷako bŷ- | lŷ Annasz,
 Kaŷphasz, Pilat, | boczŷem pokŷ w zloczczŷ* sza, | nŷe ŷsą w moŷm
 oblapŷe- | nŷu raku moŷch, ktorŷmŷ | oblapŷam wszŷdkŷ*, za kto- |
 rem czŷrpŷał. Przes to chcza- | lŷ* za mną wŷtapŷcz, a ŷe mną w nŷe-
 bŷe krolewacz, | potrzeb ŷest, abŷ mŷe na- | szladowala drogą krŷŷ-
 zo- | wą, ktorą ŷa wszedł w | (75) chwala moŷe, nŷe na- | dzŷwaŷ
 szŷe lepseŷ ŷ lacz- | nŷensze*, ŷedno kadŷm ŷa | szedł, bo ŷedno
 mego tho- | ru chŷbŷsz, szbladŷsz ŷ za- | gŷnŷesz. Baczŷsz pŷlnŷe, |
 abŷs wŷedzŷela, ktorą dro- | gą do nŷeba moglabŷ | wŷtapŷcz, ŷ ŷa
 szam zagŷ- | ŷte z nŷeba ŷtapuŷacz na sz- | wŷath, ŷtapŷlem po dra- |
 bŷnŷe, maŷaczą* trŷ sz- | czŷeble. Pŷrwszŷ bŷł po- | kora, o thŷm
 masz pŷsa- | no w ewangelŷ o mnŷe: Naŷdzeczŷe dzŷeczŷe polo- |
 zone w ŷaszlŷczkach. Wto- | rŷ szŷeibel vbostwa, tam- | zŷe pŷszano:
 O pŷeluszkŷ | (v.) obwŷnŷone. Trzŷeczŷ szŷe- | bel ostroszczŷ, tam-
 zŷe | pŷszano: Lezacze na obŷe- | dzŷnach w ŷaslŷczkach me- | dzŷ
 zwŷrŷathŷ. Po teŷzŷe | drabŷnŷe wrocŷylem szŷe | do nŷeba
 ŷ po tŷch szceblŷch. | O tŷch pŷsal moŷ wŷbra- | nŷ sząd, apostoł
 Panel, ta- | ko mowŷacz o mnŷe: Pan | Chrŷtus wŷnŷszcŷł szŷe
 szam | szŷebe. Otoz masz ŷtopŷen | vbostwa, ŷforma ŷ kztalth* | szlŷgŷ
 nŷewolnŷka przŷ- | ŷał. Otho masz ŷtopŷen | meŷ pokorŷ: ŷtal szŷe |
 poŷlnsznŷm asz do szmŷ- | erczŷ krŷŷzoweŷ. Otho | (76) masz ŷto-
 pŷen meŷ gorzko- | szczŷ. A gđŷesz* mŷe do- | wŷedlŷ tŷ trŷ ŷto-
 pŷenie | teŷ drabŷnŷ? Sluchaŷ, | czocz daleŷ pŷszal s. Panel: | Dla
 tego czusz vpokorze- | nŷa, czŷrpŷenŷa, bog | powŷszł ŷego, a dal
 mu | gŷmŷe, ktore ŷest nad | wszŷtkŷ ŷmŷona etc. | Glnŷ tedi szą
 a nŷedo- | brego rozumu, ktorŷ | przesz przeczŷwną dra- | bŷnā
 ŷ przeczŷwne ŷto- | pŷenŷe nŷe chcza za mnā | do nŷeba wŷtapŷcz.
 Boga- | czthwa, czthŷ, roszkoszŷ, | tacz drabŷna wŷedze do | (v.) pŷe-
 kla, ŷako pŷrwsza do | nŷeba. Dussa mowŷ: Wŷel- | ka nŷerza-
 dnosc ŷest, | gđŷ ŷluga roszkosznŷe | vzŷwa, goduŷe, a pan | ŷego
 pracuŷe ŷ robotu- | ŷe. Vkrŷŷzowanŷ: Ktokol- | wŷe naboŷnŷe
 moŷa | meką rospomŷna, ten- | czŷ szŷe chronŷ czŷeleszneŷ rozkossŷ
 ŷ | luboszczŷ, me- | go vkrŷŷzowanŷa pamŷe- | ta, ten szŷe powszczŷą-
 ga | od czŷeleszneŷ ządzeŷ ŷ | luboszczŷ, mego vkrŷŷzo- | wanŷa pa-
 mŷatka ŷ rosz- | mŷszlanŷe morzŷ wszŷtkŷ | (77) grzechŷ, ŷ w bole-
 sczŷach | moŷch¹ mekŷ moŷeŷ w- | ŷŷŷtkŷ roszkosŷ czŷeleszne |
 ŷ szwŷeczke potlnmŷene | beda, ktore chczeszłŷ zwŷ- | czŷezcz bez
 trudnoszczŷ, | masz meka moŷe naboŷ- | nŷe rozmŷszlacz a w nŷeŷ |
 naszłodeŷ szŷe kochacz, ku | ranam moŷm szŷerdecz- | nŷe przŷstacz,
 ŷ owsseŷe* | ŷ dŷablu chczeszłŷ czŷaszko | vdŷelacz, iensze oszo-

¹ „mojch“ przekreślone.

bnje | zakonnym personam prze- | kaza, a je przesladnje, | masz
 maka moje zawsze | nabozenie rozmyslacz. | Thesz ¹ potrzebno jest,
 aby | (v.) vkrzyzowany mego | wzor y przyklad w szo- | bye myla
 a je dobrze | w pamiec wlepyla, aby | szje thą bronja sczy- |
 czyla, | ktorey wyerze zywesesz, | aby znamje krzyza by- | lo na
 czyle, ktorymbj | szje mogla zawsze bro- | nycz, bo gynacej oblu- |
 dnje herb noszy onego, | ktorego przykazanym | garzy* ². Duss e*
 nabozenie | Ihesusza prosz y: O nalasz- | awszy Ihesuze, szlu-
 chu | memu raczy dacz wyacz- | ssje poczyessenje, racz | my wydacz
 nyktora lyz- | (78) be, mnje nyedostojney | stuczek makj thwey,
 roz- | myslanja thwey nasz- | wyatszej makj. Vkrz y- | zowany
 rospowjeda duss y: | Szmjerczy mojej pa- | mjatka na oltarzu
 szyer- | cza thwego przes vstaw- | ne rozssuchanje gorze- | ma dla
 rozmagytch v- | zytkuow. Pjrw sz y vzytek, | isz nycz wdzye-
 cznyjszego | mnje nje mozesz vzdza- | lacz, jako o mej naszwy- |
 eczszej* macze rozmyslacz, | szercze thwoje z mylosz- | czja y z lu-
 toszczja y s pocz- | lywosczya y z nasladowanym, | (v.) o czymje
 tobje nje jest | zadne watpyenje, jzesz | vpewniona mocnym | py-
 szmem szwyethch | y takych doctorow. A prze- | tocz ja czjebe
 wjernje | vpomnam, aby moje | bolesczywa mylosz y my- | lo-
 szczywa meka w szerczu | thwoym zapyczyetow- | ala, a mnje dzye-
 kny, rze- | kancz: Poloz me jako | znamyszczo na szercze | thwo-
 je, to jest mylu | nje, jako ja czjebe, pa- | mjetaj nje tylko to,
 czom | czyz dobrego vzdalal, ale | tesz czom trudnego y gorz- | (79)
 kego za cze czyrpjal, a | obezrzy, jestly njezlye | dzalasz prze-
 czyw mnje, | kedj mnje nje mylujesz. | I ktoz cze wyaczej wyer- |
 nje myluje, jako ja? | Otho czczy szoby szlwa | moje: Poloz
 me jako | znamyoszo na szercze | thwoje, aby me wszyt- | ka
 szyla mylowala, po- | loz me na ramyszko | thwoje, aby to wszy-
 czko, | czo mnje mylo, ot czjebe | wszytką plynoszczya | z myloszczj
 dzjalala, po- | loz me na szjercze th- | we, aby to wszytko, czo |
 moze bycz mylego, lubego, | (v.) drogego, to wszytko ny- | zej a mnje
 zwyrchow- | nje przylozyla, a mnje | zawsze wyaczej mylowa- | la.
 Rozumjezye tho | przykazanje moje, czo | tho jest, mylu boga
 ze | wszego szercza twego etc. | Wtorj vzytek rozmysla- | nja
 makj moje: Maka | moje vstawycznje masz | rospamyetawacz, abocz- |
 jem aboczym* przes thą | pamjatka masz jakoby | zaraczka, powod,
 ku my- | loszczy mojej, aboczym | przes maka moja vka- | zalem
 tobje wyelykosc | (80) myloszczy mojej, a prze- | tho zyje mylosz
 chce | bycz wzajem odmilo- | wana. Rozumjej, czocz | mowje tu:
 Nje chczylem | czlowjeka odkupycz na | zadna proszbe, anj an- |
 gelszka, anj szwyetch | ludzy, aboczjem czlow- | jek czlowjeka cza-
 stokroc | proszba z gyesthwa wy- | bawja. Tezem nje chczal | wy-
 kupycz zlothem anj | srebrem, bo tesz takym | mytem wykupnja

¹ Poprawione z „Czesz“.² = gardzi.

wo- | lę y owecz, ale ale* dusso | moja myla krwya mo- | ya droga,
 aby stad vz- | nala drogosc rzecz y | (v.) kuponey, czusz dussye*, |
 a moje welika goracza | mylosz k tobye. Nye za | malasz sye
 rzecz wazy | dusso myla, gdyzcz y ta- | ke myto dano za cze, | abo-
 czym bych ya byl zlo- | them, srebrem dusse | odkupowal, mnyma-
 no- | by, abych czesnymy bo- | gaczthwy wyczne dusse | odkupowal,
 mnymano- | by¹, gdyz yedna dusse* | v mnye yest drossa, nyzly |
 wszythky czyla, a nyzly | wszythky szkarby tego sz- | wata, y off-
 szeya* nyea- | ko drossa my, nyzly moja | krew, bom ya wszyka, |
 (81) wszyka*, wylal na od- | kupenye duszne, abo- | czem ona
 rzecz, koja | odkupya, drossa yest, | nyzly ono, czym rzecz by- | wa
 odkupona. Baczysz | w tym drogosc y waznosz | twoje. | Trzye-
 cz y v ytek rozmysz- | lenya* mak y moje y | yestczy pobudzeny ku
 na- | bozenstvu. Masz tego fi- | gur o Szamszonie, który | gdy lwowy
 gaba rozdar*, | vmorzyl go, a po kyelu | dny wroczy sye do nye-
 go, | a nalaz ro y pczol w usz- | czych yego y czysty plastr | myodu,
 y sznyadl gy. | (v) Iamczy yest lew Ihesus z poko- | lenya Iuda,
 vmal* na k- | rzyzu a ze szmyerczy me y | w pamycz y thwey nay- |
 dzysz slodkosc nabozen- | stwa twego, a gym poczye- | ssysz dusse
 twoje. Ob y pyl- | no rozmyszla, yakomczy | ya, na krzyzu wyszacz,
 vsta | moje byl othworzy, ya- | ko zabity, abowem nykt | nye zam-
 knal gy, gdy m | vmyal, yzem wyszoko | wyszal, a tak krwa
 byly | zaplynaly. Matka moya | my a nye mogla my nycz² | w czym
 poszluzycz, czo dzya- | la ya nad vmyslaaczym, | (82) izye gym
 ocz y zamyka ya | y vsta, gdy yusz skona ya, | y szwyecze zazye-
 ga ya; te y | poszlugy jam na krzyzu | nye myal, przeto moye | czalo
 otharchale wyszalo. | Ob y tesz stalone szycerza | myala, w takym
 rosmysz- | lanu muszycz sye rosta- | pycz w szlodke naboczen-
 stwo*. | Czwarth y poz ytek rozm- | yszlan ya mak y moje y, | yz ye
 w nye bywa nale- | zona obrona naprzecz- | wo nyeprzyacz yelom. |
 Naucza cze swyenth y P y o- | tr. w szwey kanonycze³, rze- | kancz:
 Crystuszem vkrzyzo- | (v.) wanym, thym sye bron- | cze od nye-
 przyaczeluow, | rozmyszlaacz o nym. Isay- | asz takesz radz y: Wstap
 w o- | poka, czusz w Krystusza vkr- | zy zowanego, jako rycz yerz, |
 gdy w bo yu vstawa, vczye- | czka ma do nam yethu, a | temu nye-
 przyaczel nycz nie | zaszkody*, który sye vstaw- | ycznye w me y ma-
 cze ob yra. | P y ath y v ytek rosmyszla- | nya me y moje y yest |
 ob ythe cznoth rozmozenie, | abocz ym grunth wszelkey | laszky y ko-
 rzen y szlugy czlo- | wyecze y zalez y w bolesczy | szycerza y czyla
 mego vkrzy- | (83) zowan ya, dlatego moy | wybran y apostol Pael
 uel | mowy o szoby: Nycz nye | vmym medz y wamy, | yedno Ihesu-
 sza Chrysta, tego vkrz- | zy zowanego. A nabozy | sz y poszob yeny
 blogosla- | wyonye y matky me y, | Byernarth: Toc moja na- | wyssa

¹ „mnijmanobij“ przekreślone.² Liter y cz w „nijcz“ przekre-ślone. ³ Epistola b. Petri apostoli canonica.

philosophia jest, | vmýecz ý znacz Ihesusza Chrysta, | thegoz vkrzý-
zowanego. | Ale pozaluň tego dusse | mýla, ýzecz wýelý* jest | nýe-
przýaczýelý krzýza me- | go, a tho mýlosznýczý lu- | bostzý* nadz-
neý, czelesneý, | plugaweý, wýelczý moý | przeczýwnýczý wýnný
sza | (v.) szmýerczý moýeý, gardzac | zasługą maký moýeý | w szo-
býe wýnýszczyaýa, | ktorzý nýebeszkogo bogosla- | wýenstwa ý nýe-
wýmow- | neý chwalý czýnńa szýe | býcz nýedostoýnymý, kto- | rzý
w takých szmrodlýwo- | szczyach jako szwýnýe w b- | loczýe szýe
kalacz, taýem- | nýcze maký moýeý w posz- | mýecz maýa, mnýe
szýna | bozýego przýmuýacz w zle | szomnýenýe, we bloto po- | de-
ptaýa, a duchu szwýa- | temu hanbu* dzalaýa. | Hach! nýe stoýczye*
zýwoth | czýelesný, krzýda* bogu jest, | (84) macze moýeý poszro-
mocze- | uýe, wszýczykeý troýczý sz- | wýateý nýeuczczyenýe w- |
ýelke. Szostý vzýtek ros- | mýszlanýa maký moýeý | ýest vlze-
nýe robotý ý bol- | esczý przýgodných na dro- | dze pokuthý szwýe-
teý ý | zýwotha trudnego zakon- | nego. Nabozný zakonnyk ý | zako-
nńcza nýe czýe tak | barzo boleszczý, gđý pogla- | da duszným
ogýem* na | raný krola szwego nýebez- | kego, ýako wýerný rý-
czýerz. | Szuodmý vzýtek ýest czele- | ssných żadz zgassenýe | (v.) vczý-
chną wszýczký w czýe- | le pobudzenýa. Oszmý | vzýtek ýest po-
budzenie | ku skruszýenýu ý ku po- | kuthowanýu za grzechý. | O za-
gýste! to ýest szluszo, | ý kto szýe nýe pobudzý | ku boleszczý za
grzechý, | vznawsý jako bogu ocz- | czu ýego grzechý býlý | mýe-
rzone, ýsz dla ých | zgładzenýa namýlszego | szýna szwego dopu-
sczýł | na krzýzu vmrzýecz. | Dzýe watý vzýtek ýest | dobreý na-
dzýeýe ý du- | faloszczý w boze rozmmo- | zenýe, aboczým do mo-
ýeý | maký grzeszný czlowýek | (85) ma vczýeczka, ýako mazo- |
boýcza do klastora, na sz- | wýeczony czmýtarz, bo- | czýem nýe mo-
zýe býcz tak- | czýaský grzech szmýertel- | ný, ktorýbý moýa szmý-
erczą nýe býł vzdrowýon. | Hortel¹ twego wyeczne | potapýenýa
przemýený- | lem na krzýzu w czesną | mąka, czýrpýacz na moým |
czýele. Napelnýlem Kaý- | phaszowo szlowo ý pro- | roczthwo, ktorým
rada | dal, rzekáč: Potrzeb ýest, | abý ýeden vmarl za lud, | abý
wszýtek szwýat nýe | zagýnal. Takýesz przýýa- | lem ortel od Pýla-
tha | na szýe wzdaný nýewýnnie, | (v.) abých wszýczký wýnne, g- |
rzeszne, od wszýtkých grze- | chow odkupýł, w ktorých | wýelý* cza-
szuow lezely, | oszadzonom* na krzýzową | szmýercz. | Dussa zu-
mýe wszý szýe, mowý: | Iusz thu znam ý wýsoko | rozmýszlam
naýmýleý- | szý Ihesu s tých szlow, czosz | ku mnýe grzesneý prze- |
mowýł, bo aczkolwýe | ten ortel býł barzo prze- | wrothný na czýe
wýdan, | ýzesz býł nýewýnný, a | czlowýek nýe mýal moczy | na
boga, wýnný na nýe- | wýnnego, ale ýelko | k nam býlczý barzo
vzý- | (86) teczný, a przeto nam mýlý, | a od nasz ma býcz barzo |

¹ = ortyl.

chwalebny, izye on ortel | za grzechy pyrwemu czlo- | wykowiy zdanij
owszeyki | odezwal*, aboczym zdan | byl ortel wygnania bo- | lesz-
czywego, rzekancz: kto- | reiy godzyniy vkusysz etc., | y wygnal go
buog z raju | roskoszniego, a postavyl | bog angyola na strzoza |
drogy ku drzewu zywota, | aby nye byl przystap zadny | k nyemu.
O szesznij y wy- | lebnij ortel thwoy, yen- | zye wygnancza przyw- |
roczyi, a thio thedy, kediy | szyn za sluga od rathajow | (v.) wynny-
czye, czusz Moysze- | ssowego zakonu, szrom- | othnye y nyewynnye |
z dziedziczthwa wyrzu- | czon y haniebnie jest | zabityh. Dussa:
Slissalam, | kyedy czczono lyst aposto- | la Pawla do Zydw na- |
wroczonych, szlowka vczy- | eszna, rzekacz Ihesus, aby | nasz oszwyc-
czyi, przed bro- | na Ierolimszka wy- | wyedzon, a tamzye vmo- |
rzon a dobrze mowiy, y- | zye wywyedzon, aby nasz | vwiedl do nye-
beskego | myasta Iheruszalem. | S tegosz tobie bacz czesz y chwala,
ysz yusz mamiy | (87) pewne weszczye nye do | raju zymeszkego,
ale | s pomocza thwa przesz | krew thwoie do krolew- | stwa nyc-
beskego. | Dussa proszy Ihesusza pokor- | nye: A przetho
czye pro- | sze z glabokey zadzey me- | go vbogego szycerza na- |
myloszyernieyszey Ihesu, | aby przesz ony boleszczy, | ktorez yakoby
naostrze* | strzaly przechodzily na- | szlodsze szycerze thwe | y blogo-
slawioneiy mat- | ki thwey, szlyszacz on or- | tel, od Pylatha szka-
zuia- | czy czye na szmyercz, wy- | bawzyc czasu szmyerczy | (v.)
y dnia szadnego od ost- | rego zkazania, potha- | pyenia, ktore rze-
czesz | wsztykym zatraczonym: | Odstapczye ode mnie | przekleczy
w ogien wieczny. | Laskawie odpowieda | vkrzyzowan y
Ihesus: O | szczesny ten, od ktorego | pamiecz y jego ostatecz- | ny
szadnye odchodzy ny- | gdzy, aby acz nycz strachem | jego zywota szwe-
go | od zloczcy y czeleszneiy lu- | boszczy powszyagnal szye, | bocz zay-
ste powiedam: | Straszliwy baczyc szad, | na ktorym besz szwyatkow |
(88) wsztyko yawno baczyc, | gdzyesz wsztykych ange- | low y wsztykych
szwyan- | thych zastapia, obstapia, | od welkego majestatu | wezdrza*,
a przed stolczem | moym wszelkie stworze- | ny* rozumne strachem |
wyelkym stanie. Czo- | rzeka, ktorzy czassu kroth- | kego zywotha
szwego | gnusznie a zamieszkale | zily? Iacz wasz czyrpied- | lywy
oczekawam, a | wsztykych wasz do nye- | ba wzynam, lyzbij po- |
zadam ze wszyczkego za- | meskania wassego, a | rzeka wam: Dla
wasz | (v.) szklonylem szye do zye- | mie y mieszkalem trzy- | dzieszczy
y puol stwarta* | lata, dla wasz vbyczowan, | dla wasz ystem vplwan,
dla wasz polyczkowan, | zaszykowan, dla wasz | ystem na szmyercz
osza- | dzon, dla wasz ystem | vkrzyzowan, zolecza na- | karmion, oczem
napa- | wan, abych wasz szwia- | nthe vdzyelal, wszyczkych | wasz bra-
czia, szyostramiy | szobie wezwal, oczczu me- | mu wasz offyrowal, du- |
cham szwyantego wam | zeslal, nyebom wam | (89) othworzyi. Czo-
zem w- | yencze wam vdzyalacz | myal, a nye udzalelam*, | yszbyszczyc
zbawieniy by- | ly? Tyecz rzeczy bendy sp- | rawyal na onym sza-
dze. | Dussa zalobno mowiy: | Hach! a ya nadznycza, czo | rzeka,
abo czo poczna, | yestli nycz dobrego nye | przyniosza przed ta-

kego | szadzŷa? Ihezus laszkawŷe | mowŷ: Zŷwotha thwe- | go,
 pokŷ czas masz, pop- | rawŷaŷ, obŷczaŷe twoŷe | zmŷenŷ, pokuszŷ
 zle mo- | czno zwŷyczŷerŷ, grzechŷ | przemŷnale oplakawaŷ, | nŷe chacz
 thwe grzechŷ | (v.) czebe szame maŷa pom- | szczŷyczelka, abŷ thŷ mnŷe |
 mŷala nŷe szadzŷego, | ale zbawŷyczela laszkaw- | ego. A ŷestlŷ tho
 wŷer- | nŷe wdŷyelasz, thedŷ w | on dzŷen przespŷieczna | bandŷŷesz,
 a nŷe chaŷ czŷe | nŷe strassŷ wŷelkosc, gru- | boscz grzechow thwo-
 ŷch, | bomczŷ ŷa daleko mŷlo- | szŷernŷeszŷ, nŷylŷ tve | wszŷtkŷ
 grzechŷ, ŷ offszem | nŷylŷ wszego szwŷatha. | Thwoŷe grzech* acz-
 czŷ | szŷa*¹ wŷelke ŷ mnoge, | a wzdám ŷm ŷest lŷczba, | ale mŷ-
 loszŷerdzu memu | nŷemasz koncza anŷ zad | (90) neŷ mŷarŷ. Tŷ
 szŷe mŷ- | nŷsz bŷcz grzesznŷ, a mnie | mŷnŷa² baranek bozŷ, |
 ktorŷ zgladza grzechŷ | szwŷatha, a tako ŷest off- | szelkŷ*, bom nŷe
 przŷszedl | wzŷwathcz* sprawedlŷw- | ŷch ale grzesznŷch, sz kto-
 rŷch ŷesz thŷ yedna. Prze- | tho garnŷ szŷe ku mnŷe | przez poku-
 tha, bo mnŷe | naŷdzŷesz mŷloszŷerdnŷ- | cŷssego ŷ mŷloszczŷwsze- |
 go, nŷz szŷe kŷedŷ nadzŷe- | ŷesz, aboczŷm dzŷsz tego | czas, po-
 tŷm bedze czas | sprawedlŷwoszczŷ, Amen. |

Bŷernardt s. o mŷloszŷer- | dzu bozŷm. |

(v.) Byernart s. o mŷloszŷerdzu | bozŷm mowŷ: Bŷ podob- | no
 bŷlo, iszbŷ ŷeden czlo- | wŷek mogl tŷle zgrzeszŷcz | ŷ tak czŷeszko,
 ŷako Kaŷm, | Iudas, Pŷlatt ŷ ŷelko w- | szŷczŷ ludzŷe od począt-
 ku | szwŷata, abŷ tesz buog | przŷszagl nŷesz mŷlow- | acz szŷe nad
 grzesznŷm, | a on ŷestlŷ szŷe nawrocŷ, | tedŷ buog bŷlbŷ krzŷwo- |
 przŷszeszczŷa, a czlowŷek | grzesznŷ laszke otrŷyma. | Alŷe tho bŷcz
 nŷe mozŷe, | anŷ bŷlo, anŷ w Pŷszmŷe | szwŷanthŷm naŷdzŷesz, |
 bŷcz szŷe buog nŷe checzŷal | (91) nad grzesznŷm szmŷ- | lowacz, bo-
 czŷem ŷest | wloszno³ ŷemu szmŷlo- | wacz szŷe nad grzesznŷm, | gdŷ
 wŷernŷe zaluŷe | grzechow szwoŷch. Wŷe- | lŷkolŷkroc szŷe odwro-
 czŷ, | a zasŷe szŷe nawrocŷ, | odpuszczŷe mu grzechŷ, nŷe | szŷedm-
 kroc, ale szŷedm- | dzŷeszath ŷ szŷedmkroc. | I owszem przŷszagl
 szmŷ- | lowacz szŷe, yako mowŷl | przez Ezechŷela proroka, | rzekancz:
 Zŷwem ŷa bog, | ŷestlŷ szŷe zloszlŷwŷ czlo- | wŷek nawrocŷy od szwe-
 ŷch* | zloszczŷ, nŷe chce pamŷetacz | (v.) iego grzechow. Na tŷ szlo- | wa
 proroczke mowŷ s. | Czŷprŷan: Na thŷm szwŷe- | czŷe zŷwŷaczemu
 czlow- | yekowŷ, badz nagorsze- | mu, nŷe ŷest pozdna po- | kutha, abo-
 czŷm ku odpu- | szczŷenŷu bog ŷest rŷchlŷ, | a szukaŷaczŷm go lacznŷ |
 przŷstap k nŷemu, kto ch- | cze rozumŷecz temu pra- | wdŷŷwemu
 boszkemu slo- | wu, ktore rzekl pod przŷ- | szega, zŷwem ŷa bog etc. |
 O przenaszŷrsse lono mŷ- | loszŷerdzŷa bozŷego, o pr- | zenaszczŷa-
 drzeŷsza* laszko | nawŷssego stworzŷczela, | (92) ktora taka ŷest
 okwŷta, | ŷzŷe pokŷd* czlowŷek ŷest | zŷw na szwŷeczŷe, bŷ mŷal |
 wszŷczkŷch dŷabluow grz- | echŷ, mocz zakamŷeloszczŷ* | gŷch, ŷ wszŷcz-

¹ = sz.² = mienia.³ = wloszno = własne.

kých ludzŷ, | czo gŷch w szadnŷ dzŷen | poŷdzŷe na pothapŷenie, |
 ŷ offszem ŷesczebŷ tŷle | grzechow, ŷelŷ gwŷazd | na nŷebŷe, ŷelŷ
 kropŷ | wodŷ w morzu, ielŷe | lŷszcŷŷa na drzŷewŷu po w- | szŷczkŷm
 szwŷeczŷe, ielŷe | kwŷczŷŷa ŷ trawŷ na polach, | a za nŷe wŷernŷ
 skruchu* | mŷal, a pokornŷe boga | mŷlego, naŷmŷleŷszego, | proszŷł
 o laszku*, o szmŷlo- | (v.) wanŷe, bez wszego wŷat- | pŷenŷa naŷdze
 go takego, | yako szam przŷszagl przez | Ezechiela proroka: Zŷw- | em
 ŷa buog etc. |

Znamŷona szestnaszczŷe*, | przez sz ktore mozŷe
 bŷcz vz- | nano, kto ŷest z lŷczbŷ zba- | wŷonŷch
 albo potapŷe- | nŷch, a thŷ stuŷczkŷ zebranŷ | szŷ
 s Pŷszma szwŷŷatego, kto- | re szŷ w rozmagitŷch
 kxŷe- | gach szŷerzŷe napŷszane, | w Malograna-
 czŷe¹, w Pome- | riusze² etc. |

Aczkolwŷe zadnŷ nŷe | wŷe zapewne, bedaŷz | zŷw na tym
 szwŷeczŷe, | ŷestłŷ ma bŷcz zbawŷon | albo potapŷon, procz oszo- |
 (93) bnego boszkego obŷawŷ- | enŷa, bocŷŷem pŷszano | we* Eclesia-
 sticu: Nŷe wŷ | czlowŷek, ŷestłŷ w mŷlosz- | czŷ bozeŷ albo w nŷe-
 na- | wŷszcŷ, tho czusz zapewne, | a wszakoz szŷ nŷektore | zna-
 mŷona, przez ktore | domnŷmacz szŷe moze | ktho bŷcz z lŷczbŷ
 zbawŷo- | nŷch albo pothapŷonŷch, | a gŷm wŷŷanczeŷ takŷch | zna-
 mŷon w szobŷe kto | naŷdze, tym wŷensza na- | dzŷeŷŷa ma mŷecz,
 ale w | dobrŷch wczŷŷnkach bedaŷz, | a pakłŷ we złŷch, thŷm szŷe |
 wŷŷczŷ bacz a gŷch posz- | bŷwacz. Szwŷŷentŷ Bŷernart | (v.) mowŷ:
 Bŷ nŷe bŷło zadne | znamŷe czlowŷekowŷ za | zŷwotha o krolew-
 stwŷe | nŷebeszkŷm, anŷ o pŷek- | elnŷm pothapŷenŷu, a | ktorazbŷ
 tedŷ mogła bŷcz | poczŷeŷcha ludzem* na sz- | wŷeczŷe meszkaŷŷa-
 czŷm | medzŷ nadzŷeŷŷa zbawŷe- | nŷa a medzŷ boŷaznŷŷa | pota-
 pŷenŷa. A przetocz | wezdam* mŷłŷ bog nŷe | offseŷkeŷ opuszcŷł
 szwŷch | wŷbranŷch bez sz znamŷon | gŷch poczŷessenŷa ŷ gŷch | zba-
 wŷenŷa. | Pŷrwe znamŷe zbawŷenŷa | ŷesteczŷ tho: | Grze-
 chow wlosznŷch ob- | (94) rzŷdzenŷe tak w mŷszłŷ, | w zŷŷadzŷ,
 w wolŷ, w szlo- | wŷech, gdŷsz czŷ bedaŷ mŷe- | rzone ŷako naszmro-
 dlŷw- | sza marcha, tosz pewna | laszkŷ bozŷeŷ. O thŷm mo- | wŷ
 szwŷanthŷ Ieronŷm: | Tedŷ dopŷro szbawŷenŷe | szŷe poczŷna grze-
 sznemu | czlowŷekowŷ, gdŷ wŷer- | nŷe a prawdzŷwŷe grze- |
 chow szwoŷch zaluŷe, tocz | ŷest ŷedno znamŷe wŷ- | branŷch. A w Zalta-
 rzu pro- | rok Daud: Ktorzŷ mŷluŷe- | cze boga, nŷe nazrzŷcze |
 zloszcz. A zasŷe znamŷe | potapŷenŷa: Gdŷ szŷe we- | szelŷ
 z grzechow a w nŷch | (v.) ieszczŷe szobŷe lubŷe, a | w szweŷ mŷ-
 szłŷ czasto mo- | wŷ, chce mŷ szŷe tego | albo owego. O takŷch |
 pŷszano Prouerbiorum ŷ*: | Wessela szŷe, gdŷ szle vzd- | ŷelaŷŷa,

¹ „Malogranatum seu dialogus inter patrem et filium“, napisany przez opata Cystersów pod Pragę, Gallusa, około r. 1370. ² Pomerius Julianus, arcybiskup z Toledo, † r. 691. ³ W II księdze „Przypowieści“ Salomonowych.

a raduŃą szŃe w- | rzeczach nŃezbednŃch. Tocz | Ńest zle znamŃe,
 aboczŃm | mowŃ szwŃanthŃ Grze- | gorz: Ktocz Ńeszcze przes nŃe- |
 rzadne zadze pala, a w nŃch | Ńego szŃercze plŃwa, zaŃ- | ste ten
 boga nŃe mŃluŃe, | aboczŃem mu w szweŃ zleŃ | wolŃ szŃe przeczŃ-
 wŃa. Au- | gustŃn s. o thŃmzŃe pŃsse | w ŃednŃm lŃszczŃe do Ńe-
 dnegu ! (95) WŃelmoznego pana, rze- | kancz: ZadnŃ grzech przed |
 bogem nŃe Ńest tak zad- | lŃwy Ń mŃerzonŃ, yako | then s przeslŃch
 grzechow | odpuszczŃonŃch w pamŃe- | czŃ Ń w mŃszlŃ szobŃe lub- |
 owacz, Ń w nŃch szŃe zle | wesselŃcz, haboczŃm* tho | Ńest znamŃe,
 Ńsz mu Ńes- | czŃe nŃgdŃ nŃe omŃerzlŃ, | a przeto tesz barzo lathw- |
 Ńe w tŃssz abo w gorsze | wraczacz szŃe, iako mowŃ | pan KrŃstus:
 Bada poszle- | dnŃ grzechŃ gorzsse, nŃz | bŃlŃ pŃrwsze. | Wthore
 znamŃe zbawŃena Ńest: | (v.) MŃle Ń lube szluchanŃe | szlowa
 bozego. Tho zna- | mŃe szam pan Crystus wŃ- | dal, rzekancz: Kto
 z boga | Ńest, szlowa bozego rad | szlucha, aboczŃem szlowo | boŃŃe
 Ńest pokarm duss- | nŃ. O ktorŃm pan Chrystus | mowŃ: NŃe tŃlko
 czlow- | Ńek chlebem zŃwe, ale | szlowem boŃm, czo poch- | odzŃ
 z ust boŃch. Augu- | stin szwŃanthŃ mowŃ: | Zadne wŃensze zna-
 mŃe | nŃe Ńest wŃiecznego zbaw- | ŃenŃa Ń przeslanŃa, Ńedno | kto
 rad szlucha szlowa bo- | zŃego. Ale zasŃŃe znamŃe | potapŃenŃa:
 Kto nŃerad | (96) szlucha szlowa bozego, | a tho znamŃe szam pan |
 ChrŃstus przŃepowŃed- | zal, rzekacz ZŃdom: Prze- | to wŃ nŃe szlu-
 chaczŃe, | ŃzeszczŃŃe nŃe z boga, ale | z dŃabla, ŃŃz Ńego
 wolŃ | chcŃŃczŃŃe napelnŃcz Ń | napelnŃczŃŃe, kedŃ mŃe | vmaczŃ-
 czŃŃe. PrzŃklad | wezmŃ z nŃemocznego | na szmŃercz, gdŃcz pokar- |
 mu nŃe pozŃwa, znamŃe | pewne szmŃerczŃ, thakesz | ten ma zna-
 mŃe szmŃer- | czŃ wŃieczne, czo nŃerad | szlucha szlowa boŃŃego. |
 TrzŃŃczŃŃe znamŃe zbawŃe- | nŃa Ńest: Ktho szkromno | (v.)
 czŃrpŃ karanŃe boszkŃe, | yako sza nŃemoczŃ na | czŃele, zuboŃŃe-
 nŃe w | rzeczach czesznŃch, szro- | moczenŃa na Ńego po- | czŃessno-
 szczŃŃ, ponŃŃenie | Ńego waznoszczŃ. Apo- | stol szwŃenthŃ Pael |
 mowŃ: Pan buog ka- | rze szŃnŃ Ń dzŃewkŃ, kto- | re mŃluŃe. A szam
 bog | mowŃ w VŃdzenŃu¹ s. | lana: Ia ktore mŃluŃe, | thŃ karze,
 ŃestlŃ czlowŃek | szkromnŃe czŃrpŃ, szna- | mŃe dobre ma zbawŃe-
 nŃa. | Czwarthe znamŃe zbaw- | ŃenŃa: GdŃ czlowŃek | w kara-
 nŃu boskem polep- | (97) sza zŃwota szwego, mo- | wŃacz z DawŃ-
 dem: SzmŃ- | tek Ń bolescz nalazlam, | a gŃmŃena bozego na | po-
 mocz wzwalam. PrzŃ- | klad u ZŃwoczŃŃch szwŃ- | entych oczczow,
 Ńsz Ńeden | sz nŃch mawŃal kn bogu, | kŃedŃ nŃe bŃl nŃemoczen: |
 Ktorego roku zapamŃeta- | lesz mŃe mŃlŃ panŃe, | abosz szŃe na
 mŃe roznŃie- | wal, Ńzesz mŃe tego roku | nŃemocza nŃe szkaral. |
 A zasŃŃe nŃedobre znamŃe | thakŃemu: KedŃ ktho be- | dze
 zuchwalŃ, zapŃŃklŃ | w szerczu Ń szŃemrzacŃŃ | przŃŃczŃwko mŃlemu
 bogu, | (v.) nŃedobre znamŃe ma w | szobŃe, aboczŃem pŃsza- | no:
 Twarde szŃercze szle | szŃe bendze mŃalo na szko- | nanŃu. SluchaŃ

¹ = w Apokalypsie.

szlowa | szczasływego szwýentego | Grzegorza: Ktorzý w kara- | nýu
boszkým gorszý by- | waýa, thakým ýusz czesz- | ne karanye po-
czýna szýe | wýeczne maczenýe, aby | tu ýusz vezulý, ýako ma- |
ýa czýrpýecz na wýeký | w pýekle. Przýgladý* sza | pýszane o roz-
maýtych | takých zuffalczýech, czo ýe | bog thu poczawszý karacz, |
poszla na pothepýenýe, | iako býł Herod, iako býł | Anthychus etc. |
(98) Pya the znamýe zbawýe- | nýa: Kedý kto szlugý bo- | zýe
ma w uczthýwoszczý*, | ýsz gým przýiaýe. To zna- | mýe zamgnal*¹
Dauíd | w oným psalmýe: Domine, | quis habitabit in taberna- | culo
tuo, panýe, kto ben- | dze meszkal w przebýtku | thwoým? Odpo-
wýeda | pan buog prorokowý: Kto | chodzý bez pokalenýa, | kto
dzýala sprawedlýwoscz, | kto mowý prawdą a nýe- | ma leczýwoszczý*²
w ýazýku | szwoým, kto nýe czýný nýcz | zlego blýznýemu szwe-
mu, | a nýe trzýma mýerzaczký | przeczýw blýznýemu sz- | emu, | (v.)
a nýe trzýma mýerzaczký | przeczýw blýznýemu sz- | wemu*, za nýcz
szobýe | nýe wazý zloszczýwego, | ale bogoboýne welmý | czczý
a chwalý, kto praw- | dzýwýe przýszýega blýz- | nýemu a nýe zdra-
da, | kto pýenýedzý nýe dawa | na lýchwa, kto daruow | nýe býerze
nad nýewýn- | ným, kto tak bedze dzala, | nýe bedze porusson
z nýe- | ba na wýeký. Zas zýe zna- | mýe pothapýenýa: Kto |
dobrze przesladuýe, szlugam | bozým vwlacza, iako býł | Kaým, ktorý
Abla zabýł, | Ezau Iacoba przesladował | (99) Thocz nýedobre zna-
mýe, | szamzýe pan Chrystus tho | powýedzał: Czoszczýe ýed- | nemu
z namnýeýszých | moých vczýnýłý, toszczýe | mnýe vczýnýłý. |
Szoste znamýe zbawýenia: | Pokora, aboczým pýszano | ýest.
Pýszným szýe buog | przeczýwýa, pokorným sz- | wá laszką dawa-
Znamýe | pothapýenýa: Augustýn | szwýanthý mowý: Zaý-
ste, | kto ýest pýszný, wszýtke- | go zlego ma poczatek. | Czesz*³
mowý s. Grzegorz: | Gýsthne znamýe pota- | pýených ýesthezý
pýcha, | (v.) wýbraných pewne zna- | mýe pokora zbawýenia. |
Szodme znamýe zbaw- | ýenýa ýest tho: Kýedý kto | nýe-
rad szlucha vwloczst- | wa, albo zle mowýcz o sz- | wým blýzným,
a wszýth- | ký szlowa ý vczýnký ýego | w dobre obracza. Tocz ýest |
znamýe mýłoszczý praw- | dzýweý szwego blýznýe- | go, o tým szam
Ihesus mo- | wýł: W tým vznaýą wsz- | ýszczý, ýzeszczýe moý zwo- |
lenýczý, gdy mýloscz me- | dzý szobą mýecz badzeczýe. | Osz me
znamýe zbawýenýa: | Kedý kto w potrzýebýe | blýznýego szwego
wýdz- | (100) acz, mýłoszýerdzýe nad ným | ma ý lutoscz. O tým
pýsz- | ano w Zaltarzu: Iocundus | homo, qui miseretur etc., | wessolý
czlowýek, to ýest | czýstego szomnýenýa, mý- | loszýerdze dzala ý rad
po- | zýcza vbogego zaklada, | tenczý na wýeký nýe be- | dzýe odda-
lýon zbawýenýa | wýiecznego. A pan Ihesus to | pothwýerdzýł, rze-
kancz: | Blogoslowýený mýłoszý- | erdný, bocz oný mýłoszer- | dze

¹ = zamknął. ² = łściwości, fałszywości.³ Powinno być „Thesz“ = téż.

otrzymaŷa. A s. Grze- | gorz tesz mowŷ: Znamŷe | zbawŷenŷa Ƴest mŷ-
 losz- | Ƴerdze, bo gŷnaczeŷ nŷe | stanŷemŷ szŷe czlonkŷ na- | (v)
 ssego odkupŷczŷela, Ƴed- | no przes mŷloszŷerdzŷe. | Dz Ƴewathe
 znamŷe zba- | wŷenŷa Ƴest: Keď kto | rŷchlo odpuszczŷ bŷŷnŷe- |
 mu gnŷew Ƴ mŷerzaczkŷ | szŷerca. Augustin s. mo- | wŷ: Takŷe od-
 puszczenie | kaďdŷ wezme grzechom | od boga, yakŷe on wka- | Ƴe
 albo dzala szwemu b- | lŷŷnŷemu, przeto kto Ƴest | szklonnŷ ku od-
 puszcŷenŷu, | ten ma dobre znamŷe | ku zbawŷenŷu. Ale zaszŷe |
 zle znamŷe: Kto Ƴest oszŷer- | dŷthŷ*, nŷe chce odpuszczŷcz. |
 O ktorŷch mowŷ s. Am- | broszŷ: Nŷedostoŷen Ƴest | (101) then, bŷ
 szŷe naď nŷm | bog szmŷlowal, kto Ƴest | twarď ku odpuszczŷenŷu |
 szwemu bŷŷnŷemu. | Dz Ƴeszathe znamŷe zba- | wŷenŷa: Keď
 kto w za- | dŷ szweŷ czasto odnaw- | Ƴa wola, abŷ dobrŷm albo |
 dobrŷ bŷla. O takŷch pan | Ihesus szam mowŷ: Blogo- | slawŷenŷ,
 ktorŷ lalnŷe- | Ƴa Ƴ pragnŷ sprawedlŷ- | woszczŷ Ƴ szwego polep-
 se- | nŷa. | Gedenaczte* znamŷe zba- | wŷenŷa: Kŷedŷ kto na-
 boz- | nŷe a czasto rozmŷszla | vmŷenzenŷe bozŷe, dzŷa- | kuyacz Ƴemu
 s teŷ welkeŷ | (v.) laszkŷ, z othkupŷenŷa, abo- | czŷm takŷe kazal
 bog an- | gŷelowŷ szwŷetemu | znamŷonacz na czŷelech, Ƴako pŷszano
 v proroka | Ezechiela, rzekacz: Znamŷ- | ennŷ tha* na czŷelŷech, tho |
 Ƴesth znamŷe crŷŷa szw- | Ƴantego †. | Dwanaczte | znamŷe zba-
 wŷenŷa: Kto Ƴest szklonnŷ ku nape- | nŷenŷu bozego przyka- | za-
 nŷa. Tho znamŷe szam | pan Ihesus obŷawŷl, keď | rzekl młodŷen-
 czowŷ: | Chceszlŷ wŷiecznŷ zŷwoth | mŷecz, peln przykazanie. | (102)
 Ale zaszŷe kto nŷepelnŷ | bozŷego przykazanŷa, | klatŷfa na nŷe:
 Maledicti, | qui declinant a mandatis | tuis, przeklaczŷ, ktorŷ | odsta-
 puŷŷa od przykazania | thwego. | Trŷieczŷenaszthe znamŷe | zba-
 wŷenŷa to Ƴest: Ke- | dŷ ktho gorŷcze zaďa a | wzďŷcha wŷďzec
 mŷlego | boga, thak Ƴsz mowŷ | z łopem szwŷatŷm: Tesz- | no mŷe
 Ƴusz zŷcz na szw- | Ƴeczŷe, chce mŷ szŷe wŷ- | dzŷecz stworzŷ-
 czŷela Ƴ | odkupŷczŷela mego. Ta- | kŷesz Daid s placzem mowŷl: |
 (v.) Bŷlŷ mŷ lŷŷ w nocŷŷ Ƴ | we dnŷe mŷasto chleba, | gďŷ mŷe pŷ-
 tano, gďŷe | Ƴest bog thwoŷ? | Czwartenaszte znamŷe | zba-
 wŷenŷa Ƴest: Kto w szwo- | Ƴch szlubŷech Ƴ obŷetnŷ- | czach Ƴ w do-
 brŷch vcŷŷnkach | ma zawsze prostŷ, dobrŷ | vmŷszl, Ƴsz czokolwŷe
 dza- | la, tho dla mŷlego boga | dzala, bocz mowŷ szwŷe- | nthŷ Grze-
 gorz: Vmŷszl | nŷechacz wŷďa fundament | wszelkŷmu* vcŷŷnkowŷ
 na- | ssemu, a cznŷnŷm baczenŷm | przesw wszŷtkŷ nasze vcŷŷn- | kŷ
 vmŷszl nŷechaŷcz bedŷe | (103) wazon, iako oko czŷalu | Ƴest po-
 szwŷeta, tak przes | promŷen vmŷszlu oszwŷe- | czenŷe beďŷ dzala
 naszego | zaszluzenŷa v boga. | Pŷŷathenaste znamŷe zba- | wŷe-
 nŷa: W tych wszŷczkŷch | rzeczach, tho Ƴest w dobrŷch | vcŷŷnkach
 do szmŷerczŷ tr- | wanŷe. O thŷ* pan Ihesus | mowŷl: Kto zetrwa
 asz | do koncza, ten baďze zbaw- | Ƴen¹. Grzegorz s.: Darem- | no do-

¹ „zbawijen“ poprawione rubro na „zbawijon“.

brj vezjnek poczy- | na, kto do koncza nje trwa. | Szuostena-
s cze* z nam je zba- | wienja jest: Ostateczne | boszke slodke mylo-
wanje, | aboczjm szama myloscz | (v.) dzjala roznosc medzy szy- | ny
bozymy a medzy szy- | ny dyabelszkymy. | Koniec thymy szlowy
zaw- | yazyemy, ktore na prymy | spiewaja: Quicunque wlt | saluus
esse etc, na konczu | ktory badze dzjalacz poy-¹ | dobrzye. poйда
w zywoth | wyecznj, a ktorzy zle, poy- | da w ogjen wyecznj, je-
go bozye vchowaj.

Poczyna ja szye modlytwy | szwyanthey Brygitty². |

Szwjeta Brygitto, go- | racza y nabozna mylosz | nycz panu
Ihesu Chrysta y | maky goracze jego, modl | szye za namy grzesz-
nymy, | (104) jzebyszmy zbawieny by- | ly, wyeczne wesselye otrz- |
ymaly, Amen. | Racz my dacz mylosczywy | panje Ihesu Chryste. czye-
be | dostojnye chwalycz y na- | szwyatssye maky thwoje | rozmy-
szlauje wyznawacz, | daj my mocz, zwyczeze- | nye*, przecz yw nye-
przja- | czelom thwoym y mogym, | Amen. | O panje Ihesu Chry-
ste, | wyeczna slodkosz- | czy, v* czyebje my- | lujaczych radoszczy,
we- | sselya wszelkego y wsz- | yczka zadz przewysza- | cza, mo-
czna nadzjeo | (v.) rozpaczajacych, prawdzi- | we zdrowie nadz-
nych, | laszkawy y myloszczywy | wszyczkich grzesznych po- | kuthu-
jaczych, ktoryzes | rosskossy twoje wyzna- | lesz je bycz szynmy
lucz- | kymy, a dla czlowieka sta- | lesz szye czlowiekiem, na | sko-
nanju ostatecznego | wyeku wspamyeta y my- | ly panje Ihesu na ono
th- | woje wszelkne rozmyszla- | nye y wnatrzne teszlywe* | bolenje,
ktores od poczat- | ku poczyeczja thwego czlo- | wyeczenstwa naturze
na | szycerzu myal y czyrpjal, | (105) a najwyeczj, gdy szye | czas
maky twoje, od bo- | ga oczeka zrzadzonj, przy- | blyzal. Wspamyeta
y my- | loszczywy panje Ihesu wsz- | ytky szmatky y boleszczy |
y gorzkosczy, ktore z dosz- | wyaczjenja* thwego w du- | ssy thwo-
je myal, gdy sz | rzekl: szmathna jest du- | ssa moja aze do
szmyerczy, | gdy sz przy ostatecznej we- | czerzy apostołom twoym |
czyalo y krew thwoje da- | wal, nogy pokornie gych | vmylwal y po-
czalował, | slodkosz je poczyesal, | makasz swoje przyblyza- | ja-
cza szye gym powjedalesz. | (v.) Wspamyeta y myly panje | Ihesu
ono szyczko lkanje, | boleszczy y vdraczenje, kto- | resz w rozsko-
sznym czyele | thwoym przed maku krz- | yzowa za mye grzeszna |
czyrpjal, kyedysz na gorze | Olywnej krwawy poth | po trojakey mo-
dlytwy | s thwego naszwjathsszego | czyala wylewal, od vczuja |
twego wasznego wydan, | od ludu wybranego twego | bylesz wydan,
yath y wy- | zan, od falszywych szwyat- | kow oskarzan, od trzech |
szadz byles niesprawed- | lywy szadzon, wybrany | (106) mye-
sczye twoym Ierusa- | lem czassu wyelonocz- | nego, w mlodosczy ros-
kosz- | nej czyala thwego nye- | wynnye bylesz potapyon, | wydan,

¹ „poi” przekreślone.
gittae”.

² Wyjątki z dzieła: „Revelationes s. Bri-
gittae”.

targan, popýchan, | czýagnon, pchan, plwan, | zz* odzýenýa thwého
wlasz- | nego zwloczo- | w odzenýe | gýnsze czudze obleczon, na |
oblięcu thwoým naszw- | ýathssým w oczu twoých | býlesz zawýżan,
possý- | kowan, polýczkowan, ku | szlupowý wýżazan, okruht- | nýe, nýe-
mýłoszczýwýe | býczowan, czýrnyńm koro- | nowan, ktoraz koronag- | wal-
them na głową twoýe | (v.) naszwyatszą wpoýona bý- | la, nýewýlýczoný-
mý ý | nýewýmowýonýmý gý- | nýmý makamý vdrączo- | nesz býł. Przesz
toz o namý- | loszczýwszý panýe Ihesu Xryste | dla pýamýatký* roz-
mýszla- | nýa twoých ran, ktorecz | czýrpýał przed szmýerczą | krzý-
zową, racz mý dacz | przed szmýerczą moýą zu- | pełną, prawdzýwá,
szkru- | cha z szýercza moýego, | zlez wýlenýe, zupełną | prawdzýwá,
skrucha z sze- | rcza moýego¹, vstną spo- | wýedz, sluszne dosýcz
vczý- | nýenýe ý wszytkých moých | (107) grzechow zupełne odpu-
szczýenýe, Amen. | Poszdrowýon bądź namý- | loszczýwszý panýe
Ihesu Xryste, | racz býcz mýłoszczýw mnýe | grzeszneý, Amen. | Oc-
cze nasz a Zdrowa Marýa. | O panýe Ihesu Xryste, praw- | dzýwe
zwolenstwo | angelskýe, roskoszý raýska, | pamýetaý mýlý panýe |
Ihesu na boýazný ý lkanýe, | ktorecz mýał ý czýrpýał, | kedý wszý-
czý nýeprzýa- | czýele twoý ýako lwo- | wýe okruhtný srogým |
a gnýewlýwým wzro- | kem czýebe obstapýły | (v.) býlý, gdzes possý-
kowaným, | targaným, popýchaným, | plwaným ý gýnýmý czý- | asz-
kýmý makamý okruht- | nýmý, nýeszlýchanýmý, | bilý ý zaszma-
czalý. O na- | mýłoszczýwszý panýe | Ihesu Chryste, ktorýmý a jako |
wýelkýmý krzýwdamý, | gwaltem, blýznýeným*² | ý vdrąceným
przeslado- | walý czýebe, a nade wsz- | ýczko szłowa potworne, |
czýaszke býczýe, okruhtne | maký, ktorýmýsz wsýszczy | nýeprzýa-
czele twoý czýe- | be przesladowalý ý býlý. | Proszýe czýe mýlý pa-
nie | (108) Ihesu Chryste, ýżýebý mýe ra- | czýł wýrwacz ode wszý-
czkých | nýeprzýaczýol moých, wý- | domých ý nýewýdomých, | racz
mý dacz pod czýńnem* | mocý rąk twoých zaszczy- | czýenýe, otrzý-
manýe ý | wýeczne zbawenýe, Amea. | Poszdrowýon bądź etc. | Oc-
cze nas a Zdrowa Marýa. | iij. O panie Ihesu Chryste, | stwo-
rzýczýelu szwýata, | luczkego plemýena spraw- | cza, ktoregoz zadna
ýsznosc | prawdzýwým szkoncezeným | wyszłowýcz nýe moze, kto- |
rýsz nýebo ý zýemýe w ra- | ku zatrzýmasz, wspamíetaý | (v.) na one
gorzką boleszcz, kto- | rasz czýrpýał, gdý nýewý- | erný Zýdowýe
naszwýecz- | ssýe racze ý naroszkoszný- | aýszýe nogý thwoýe na |
krzýzu tapýmý gwozdmý* | przýhýýalý, a gdýs nýe | býł zgodzon na
wolą gých, | na dlużą ý na szýrokosc | czýala thwego naszwýecz- |
ssego ku duram³ na krzý- | zu przewýerczýeným bo- | leszcz ku bole-
szezý naszwý- | ącszým ranam twoým | przýdawalý, tako ýżýe | okru-
htnýe ý nýemýloszcz- | ýwýe powroznmý rozczýą- | galý na dlużą ý na
szyrza, | (109) aze wszýczký stawý ý zýlý | czlonkuow twoých nasz- |

¹ Wyrazy „szkrucha z szercza mojego“ przekreślone.
³ = dziuram, czesk. daura, dura.

² = bluźnie-
niem.

wyączszých gwalthem | porwaný býlý. Proszýe | czýe naszlodszy mýlý
 pa- | nýe Ihesu Chryste přes nasz- | wyączszą gorzką mąką | ý na
 krzyżu bolescz ý roz- | mýsłanýe ýeý, racz mý | dacz szwýątą bo-
 ýazn | ý mýloscz ku blýznýemu | memu, Amen. | Poszdrowýon bądź
 etc. | Oczcze nasz a Zdrowa Marya. | iiij. O panýe Ihesu Chry-
 ste, krolu | wýecznýeý* chwalý, | prawdzýwý lekarzu luz- | kego ro-
 dzaýu, wspamýe- | taý na nýemocz ý na bo- | (v.) lesczy, ktoresz na
 wyszokosczy | krzyża, gdýsz podnýeson | býł, we wszýczkých sta-
 wých | thwoých ýstesz czyrýal, | tako ýzýe zadný na szwem | mýe-
 szczýu nýe ostal býł | přesz porussenýa, zadna | bolescz boleszczý
 thweý | rowna nýe ýest, ýzýe od | pýethý nozneý aze do | wýrchu
 glowý nýe býło | w tobye zdrowýe naleze- | no, ný namnýeýsze mý- |
 eszczýe* czýala thwego | přes obrazenýa, nad to | thých wszýczkých
 ran bo- | lesczy nýe pamýetaýacz, | bogu oýczu modlýlesz sze | (110)
 za twoýmý nýepřýaczel- | mý, rzekancz: Oýcze od- | puszczy gým,
 ýzýe nýe w- | ýedzą, czo dzalaýa. Přes | ta nýewýmowną laszką |
 mýloszýerdzýa thwego | ý dla pamýathký gorzkeý | mąký thweý ros-
 mýsł- | nýa, racz mý dacz namý- | loszczýwszý panýe Ihesu | Chry-
 ste, ýzebý ta pýamýatka | rosmýsłanýa thweý gorz- | keý mąký bý-
 labý mnýe | moých wszýczkých grze- | chow zupelne odpuszcze- | nýe,
 wszýczkých zloszczý | oddalenýe ý přeczýw | dýabelszkemu poduszcze-
 nýu | (v.) ý pokuszam ýego czyala | ý dusse moýeý szlussne ob- |
 ronýenýe, Amen. | Poszdrowýon bądź etc. | Oczcze nasz a Zdrowa
 Maria. | v. O panýe Ihesu Chryste, | zwýerczadło wýeczný | szwýa-
 tloszczý, mądrosczy | boga oýcza, wspamýetaý | na oną rzewnosc pl-
 czu | szercza twego, ktoráz rze- | wnosc mýal, gdýzesz z- | wýercza-
 dle náyaszneýsse- | go maýestatu thwego wý- | dzał wýbranych thwo-
 ých | přes gorzką mąką thwo- | ýe przesłane býcz ku | (111) wýe-
 cznemu zýwotowý, | a ýzesz přesrzal wzgar- | dzoných zlých dla
 nýew- | dzýecznoszczý gých býcz po- | tapýone, przez glabokosc |
 myloszýerdzýa twego, | którýmze nam grzesným | nadzným, w grze-
 choch | rozpaczaýaczým, ýstesz | lutoscz vkazal, a zwlascza | přes
 mýloszýerdzýe, kto- | resz lotrowý na krzyżu wý- | szácz, vkazal, rze-
 kacz, dzýssa | sze mna wrayı bądźýesz, | proszýe czýe mýloszczýwý |
 panýe Ihesu Chryste, boze | moý, zstworzýczelu moý, | (v.) odkupý-
 czýelu moý, ýzýe- | bý raczył sze mna grzesz- | na mýloszýerdzýe
 twoýe | vezýnýcz, bý mý raczył dacz | prawdzýwą szkruchą szý- |
 ereza mego, dostateczne | wýspowýedanýe, sluszne | a dostateczne za
 moýe | grzechý pokutý wýpel- | nýenýe, racz mý vkazacz | dacz* ný-
 nýe ý godzýný sz- | mýerczy moýeý laszką | ý mýloszýerdzýe twoýe,
 Amen. | Poszdrowýon. Oczcze nasz. | vj. O panýe Ihesu Chryste,
 krolu namýloszczýw- | szý, přýaczýelu roskoszný, | wszýstek ządaýa-
 czý, wspa- | (112) mýetaý na oną gorzkosc | ý czýaszkoscz, ktoráz
 mýal, | gdýsz od wszýczkých přý- | aczýelý ý znaýomých | twoých
 opusezon býł na | krzyżu, nagý, vnądzoný, | přýbýtý wýszýal, gdesz* |
 přýaczýele ý znaýomý | twoý přeczýw tobye sta- | lý, a zadný nýe
 býł, ktorý- | bý býł poczyessýl, tylko | szama namýloszczýwsza | ma-

wyělkmý býlesz zra- | nýon, dla szýrokosczy ý | wyělkoszczý ran
 twoych | naucz mýe mýlý panýe | Ihesu przez prawdzýwá | (v.) laszká
 strzedz | ssýrokego | przýkazanýa thwego, | a racz mýe przýýacz w la- |
 szká twoýa, Amen. | Poszdrawýon bądź etc. | O c z c z e n a s z a Z d r o -
 w a. | xj. O panýe Ihesu Chryste, na- | wýssa dobroczy szw- | ýatých
 thwoých ý wyę- | czne blogoslawýenstwo, | nýewymowna glabo- | ko-
 szczý mýloszýerdzýa | thwego, proszýe czyę | dla globokoszczý* ran th- |
 woých, ktorez przeniýk- | nalý býlý kosczy nasz- | wýatse wnatrznos-
 czý | thwoých, ýzýebý mýe | (116) nadzná, grzeszná, w grze- | chach
 pograzená* wý- | norzýl a raczýl mýe scho- | wacz w ranach na-
 szwýacz | ssých twoých od oblycza | gnýewu thwego, azýe- | bý prze-
 mýnal gnýew | twoý, a mýloszýerdzýe | thwoýe ýzýeb mnýe | býlo
 dano, Amen. | Poszdrawýon* bądź etc. | O c z c z e n a s z a Z d r o w a. |
 xij. O panýe Ihesu Chryste, ýen- | zesz ýest znamýe ýed- | nosczyý,
 spoýenýe laskaw- | eý mýloszczý, zwýrczadlo* | prawdzýweý ýaszno-
 szczý, | wspamyetaý na nýewý- | (v.) mowná wyělkoscz ran | twoých
 naszwýatshzých, | ktorýmýsz od wýrchu glo- | wý asz do pýath no-
 zných | thwoých zranýon býl, | a od zloszczýwých Zýdow | býlesz
 nýemýloszczýwýe | zdrapan, krwýa naszw- | ýatshzá twoýa skropýon, |
 ktorýzesz nýewýmowná | welýká bolescz w paný- | enszkým naszwýacz-
 szým | czyęle twoým, z laszký | prawdzýweý mýloszczý | thweý, dla
 nasz czyrpýecz | raczýl. O namýloszczýwszý | panýe Ihesu Chryste, czo-
 zesz | (117) ýeszýe nad tho wszýczko | czýnýcz ý czyrpýecz ra-
 czýl, | ý czegobý býl ýeszýe nýe | vczýnýl, o namýloszczýw- | szý
 panýe Ihesu pokornýe | czyę proszýe, raczý thwoýe* | naszwýatssá
 krwýa wsz- | ýczký raný thwoýe w szer- | czu moým popýsacz, ýze- |
 bých ýa o ných rozmýsz- | lala ý na pamýacz szobýe | vstawýcznýe
 bolescz ý mý- | loscz thwoýe nabożnýe | przýwodzýla, yzebý pa- |
 mýatka ých zawzdý w zam- | knýenýu szercza mego bý- | la, a bo-
 leszcz maký twoýeý | (v.) naszwýatssýe vstawýcz- | nýe rozmnozena*
 we m- | nýe ý mýloscz odnowýo- | na býla, ýzebých tako | w chale*
 ý wzdýekowanýu* | aze do skonanyá zýwota | mego vstawýcznýe trwa- |
 la, azýe* do czyębe zádly- | wemu szkarbu wszýczkeý | dobroczyý we-
 sselýa nýewý- | mownego przyda, ktorez | mý racz dacz mýloszczýwý |
 panýe Ihesu Chryste w zýwo- | czyę moým, Amen. | Poszdrawýon
 bądź etc. | O c z c z e n a s a Z d r o w a. | xij. O panýe Ihesu Xryste,
 ýen- | zesz rzeczon lew mo- | czný, krolu nýeszmýertelný | (118)¹ a nýe-
 zwýczozený*², wspa- | mýetaý na oná bolescz | vdráczenýa twego,
 na- | mýloszczýwszý panýe | Ihesu, ktorázesz czyrpýal, gdy | wszýczký
 moczy szýerca | ý czyála twego ýuze býlý | vstalý, a szklonýwszý
 glo- | wá twoýa z bolesczýa rze- | klesz: Popelnýlo szýe ýest. | Przesz
 thá bolescz vdrácz- | nýa twego namýloszczýw- | szý panýe Ihesu na-
 bożnýe | czyę proszýe, szmýlużýe | szýe nade mná nýnýe ý | przý
 skonany zýwotha | mego, gdy dussa moýa | vdráczona bądź, Amen. |

¹ Między kartami 117—118 ślad jednej karty wyciętej.

² = niezwy-
 cieżony.

(v.) Poszdrowyŋon bandz | namyłoszczŷwszŷ pa- | nŷe Ihesu Christe,
 ra- | cz bŷcz myłoszczŷw | mnŷe grzeszneŷ, Amen. | Oczcze nas z
 a Zdrowa | Marŷa. Modlŷtwa xiiij. | O panŷe Ihesu Chri- | ste,
 ŷedzŷnŷ szŷnu na- | wŷsseg o boga oycza, ŷa- | sznoszcz chwalŷ wŷo-
 bra- | zŷenŷa naturŷ ŷego, | wspamŷetaŷ na ono po- | korne twoŷe
 polŷczanŷe, | ktorŷmzesz bogu oŷczu | glossem wŷelkŷm dusse | (119)
 thwoŷe poleczŷł, rzekacz: | Boze oŷcze, w racze two- | ŷe poleczam
 ducha me- | go, a szklonŷwszŷ glowę, | podlug czlowŷeczenstwa | szko-
 nalesz, a tako na krzŷzu | przŷbŷtŷ wŷszalesz zdra- | panŷm, zlama-
 nŷm, v- | marlŷm thwoŷm nasz- | wŷeczszŷm czele, s krwa- | wŷmŷ
 ranamŷ, z wŷplŷ- | waŷaczŷmŷ krwŷe na- | drossŷ strumŷonmŷ*, z sŷ- |
 nŷm, szmŷertełnŷm oblŷ- | czem, ostrę, czŷrnyowę | koronę korono-
 wanŷ, z ro- | zczŷagnonŷmŷ rakama*, | (v.) starganŷmŷ zŷlamŷ czlon- |
 kuow wszŷczkŷch, wnatrza | wszŷczkego, rzewnoszczŷę | placzu thwo-
 ŷch naszwŷ- | ałhszŷch oczu, z othworze- | nŷm vsth roskosznych, |
 s przebodzonŷm bokŷem, | z rozkroŷonŷm szŷerczem | naszwŷałhszŷm
 thwoŷm, | s ktoregosz studnŷcza* szŷe- | dm koscŷelnych szwŷę- | to-
 szczŷŷ nam grzesznŷm | na odkupŷenŷe wŷplŷ- | nalŷ. O namyłoszczŷ-
 wszŷŷ | panŷe Ihesu Christe, kto- | rŷzes na takŷe okrutne | makŷ
 czŷaszcze naszwŷe- | (120) ŷeczsse*, nŷewŷnne, panŷ- | enszke czŷało
 thwoŷe | dla naszych grzechow | dobrowolnŷe wŷdal, du- | sse na-
 szwŷałhszŷa thwoŷe | za nasz grzeszne nędzne | na odkupŷenŷe, na krzŷ-
 zu | wŷszacz, bogu oŷczu w ra- | cze poleczŷł, przesz thę | nadrossę
 nŷewŷnnę sz- | mŷercz thwoŷę ŷ moc z | krzŷza szwŷatego, prosze |
 czŷe pokornŷe panŷe | Ihesu Chryste, oŷcze nŷewŷmo- | wnego myło-
 szŷerdzŷę, | krolu wszŷczkeŷ chwalŷ, | racz mŷe wspomocz, pocz- |
 wŷrdzŷcz ku przecŷwŷe- | nŷu dŷyablu, szwŷathu, | (v.) czŷalu, ŷŷe-
 bŷch szwŷatu | themu marthwa, vmarla | bŷła, tylko tobyŷe samemu |
 zŷwa bŷła, a przŷ ostatecz- | neŷ godzŷnŷe wŷszŷę | dusse moŷeŷ
 racz przŷ- | ŷacz k tobyŷe dusse moŷe | pŷelgrzŷmŷęacza, Amen. |
 Poszdrowyŋon badz etc. | Oczcze nas, Zdrowas* Maria. | xv. O pa-
 nŷe Ihesu Chryste, pra- | wdŷŷwa mathŷczo* | rozmnazęacza, wspam- |
 ŷetaŷ na obŷthe oblŷ- | wanŷe ŷ thweŷ naszw- | ŷałhsseŷ krwŷe
 wŷłanie, | ktorażesz s czŷala thwego | tako obŷczŷe wŷłal, na | (121)
 krzŷzu wŷszacz, gđŷ bog* | twoy naszwŷaczssŷ wlocz- | nŷę bŷł othwo-
 rzon, s kto- | regosz krew ŷ woda obŷ- | czŷe wŷłal, na krzŷzu
 wŷ- | szacz, gđŷ bog* twoŷ nasz- | wŷałhszŷ¹ wŷplŷnala, tako | ŷŷŷe
 namnŷeŷsza kropŷę | w tobyŷe bŷła nŷe ostala, | na krzŷzu wŷszacz,
 bŷlesz | wŷszusson, czŷało, koscŷŷ | thwoŷe, wszŷczkŷ stawŷ | w so-
 bŷe wŷłkoszczŷ* thwo- | ŷe² nŷe mŷalŷ. Przesz to | nadrosse thweŷ na-
 szwŷ- | eczssseŷ krwŷe wŷłanŷe, | przes gorzkę makę th- | woŷe, przes z
 nŷewŷnnę, | okrutnę, szmŷercz ŷ przesz | (v.) thwoŷe naszwŷaczssse
 ra- | nŷ, proszŷe czŷe namŷło- | szczŷwszŷ panŷe Ihesu Xryste, |

¹ „wŷłal, na krzŷzu wŷ- | szacz, gđŷ bog twoŷ nasz- | wŷałhszŷj“
 przekreślone. ² „thwoŷe“ przekreślone.

zranŷ szlodkoszczŷŷŷ ran | thwoŷch naszwŷŷŷŷŷŷŷ | szercze moŷe, a za-
 pal mŷe | ku mŷłoszczŷ thwoŷeŷ, ŷ- | zŷebŷ lzŷ pokutŷ mŷłos- | czŷ
 thweŷ bŷlŷ chlebem | mnŷe we dnŷe ŷ w nocŷŷ, | racz mŷe k tobŷe
 zupel- | nŷe nawrocŷŷcz, yzebŷ | szŷercze moŷe tobŷe sza- | memu
 bŷlo mŷlŷm, lu- | bŷeznŷm, przŷbŷtkem w- | ŷeknŷŷŷm, obczowa-
 nŷe | moŷe na tŷm placzlŷwŷm | padole ŷzebŷ lube a przŷ- | ŷemne
 tobŷe bŷlo, skona- | (122) nŷe zŷwota mego ŷzebŷ | tako chwalebne
 bŷlo, | abŷ po szkonanŷu zŷwota | mego czŷebe namŷłosz- | czŷwszŷ
 panŷe ze wszŷczkŷ- | mŷ szwŷŷŷŷmŷ thwoŷ- | mŷ dostoiŷna bŷch
 bŷla | czŷebe na wŷekŷ chwalŷcz, | Amen. Poszdrawŷon etc. | Oc z-
 cze nasz a Zdrowas* Marŷa. | Thŷ modlŷtwŷ offŷe- | ruŷe tobŷe
 naszlod- | szŷ ŷ namŷłoszczŷwszŷ | panŷe Ihesu Chryste, thweŷ | nas-
 szwŷeczssŷ mŷłoszczŷ | dzakŷ nŷewŷmowne | dawam za naszwŷŷan-
 szŷc* | ranŷ thwoŷe, dla wŷle- | nŷa* nadrosŷŷ krwŷe | (v.) twoŷeŷ
 naszwŷeczssŷeŷ, | za chwalebnaŷ ŷ namŷ- | loszczŷwszaŷ maŷa ŷ gorz- |
 kaŷ nŷewŷnnaŷ szmŷercz | thwoŷa, ŷ za wszŷczkŷ | dobrodzeŷstwa
 thwoŷe, | mnŷe grzeszneŷ z laszkŷ | thweŷ naszwŷŷŷssŷeŷ | daneŷ, ku
 czŷŷ* ŷ chwale | naszldossego gŷmyena | thwego, na wŷekŷ chw- |
 alebnego, racz mŷ dacz | ŷ otrŷŷmacz moŷ namŷ- | loszczŷwszŷ pa-
 nŷe, ŷzŷe | czokolŷ bŷlo nŷedostoŷ- | nŷe a nŷenaboznŷe | (123) w tŷch
 ŷ w gŷnŷch mod- | lŷtwach moŷch, thweŷ | naszwŷŷŷssŷeŷ mŷlo-
 sczŷ, | przez mŷe grzesznaŷ | popelnŷono, racz mŷ | odpuszczŷcz a pro-
 szbaŷ | modlŷtw moŷch racz | przŷŷŷacz, ŷ tesz we wszŷt- | kŷch do-
 brŷch wczŷŷnkach | racz mŷe pomnozŷcz, | ŷenze kroluŷesz z bogem |
 oŷczem na wŷekŷ wŷe- | kom, Amen. |

Poczŷna szŷe modlŷtwa, a kto | ŷŷŷ z naboŷnŷm
 szyczerczem | mowŷ na kaŷdŷ dzŷen, ten | otrŷŷma
 pŷecz daruow la- | skawŷch od mŷlego boga: | naŷ-
 pŷrweŷ ŷzŷe trzŷ dusse | (v.) z ŷego pokolenŷa badaŷ
 zba- | wŷonŷ, czo mŷalŷ bŷcz pota- | pŷonŷ; wtorŷ
 dar, ŷsz tako | baŷdze czŷst od grzechow, | tako*
 bŷl, kŷedŷ gŷ okrzczŷo- | no; trzecŷe, ŷsz takaŷ la-
 szkaŷ | otrŷŷma v boga, yakobŷ | onszam taŷ maŷaŷ czŷr-
 pŷal, | czo ŷŷŷ wszyczŷ maczennŷ- | czŷ czŷr pŷelŷ;
 czwarthŷ, ŷ- | zŷe takŷ moze bŷcz w takaŷ | zaŷdaŷ za-
 palon, ŷzŷepan | buog wszŷtkŷ thŷ dusse, | za ktore
 sze* on modlŷ, z maŷ | wŷbawŷ; pŷŷathŷ dar, acz- |
 bŷthen czlowŷek tego roku | albo mŷeszŷacza v marl,
 gŷdŷ- | bŷ poczał ta modlŷtwa mo- | wŷtz*, tedŷ
 ŷemu mŷlŷ bog | da takaŷ odplataŷ, yakobŷ ŷŷŷ | (124)
 pŷŷathnascze lath mowŷl | ŷ trzŷmal, ktorasz szŷe
 tako | poczŷna modlŷtwa:

Poszdrawŷonŷ baŷd- | czŷe naroszkosznŷeŷ- | szŷe czlonkŷ¹
 mego namŷ- | lszego odkupŷczela, pana | Ihesu Chrysta, na oltarzu

¹ Wyŷŷtki z dziełka: „Pozdrawianie czlonkŷw pana Jezusowŷch“, wy-
 danego pŷŷniej w Krakowie u Unglera około r. 1530.

krzŷ- | za rospŷatec*. | Poszdrawŷona bądz glo- | wo nadostoŷnŷeysza
tro- | nu panstwa, czezy ŷ chw- | alŷ, czyrnową koroną | s czysza-
czem* ostrego czyr- | nŷa szkłota ŷ krwŷą ob- | lana ŷ obnŷieczczo-
na*. | Poszdrawŷon bądz nasz- | wŷathssŷ mozku¹, od czyr- | nŷa
ostrego szklotŷ ŷ | (v.) zdŷurkowanŷ*. | Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | na-
krasse wloszŷ, w udra- | czenŷu ossepanŷ ŷ otar- | ganŷ. | Poszdro-
wyono bądz sz- | lŷczne czolo, ktoremu szlu- | sza noszŷcz koroną
tego | szwŷata wszezy chwaly, | na wszyckŷ stronŷ krw- | ŷą oblane. |
Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | oczŷ, ktoreszczŷe szŷebe wŷ- | puszczŷalŷ
ŷasznosc bosz- | thwa, w boleszczŷach ma- | kŷ gorzkezy wŷlewaly-
szczŷe | zlszŷ* gorzkoszczŷ. | Poszdrawŷon* bądzczŷe | (125) nadobro-
tlŷwszŷe vssŷ, od | szłow zŷydowszkŷch posz- | mŷewanŷm, vraganŷm |
ŷ bluznŷenŷm, ŷ przeko- | ramŷ ŷ bluznŷenŷm na- | pelnŷonŷe. |
Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | naczŷszczse nozdrze, kto- | reszczŷe czyr-
pŷelŷ nŷe- | wŷmownŷ szmrod od | przewrothnŷch Zŷydow | barzo
szkromnŷe. | Poszdrawŷono bądz bo- | ze obŷcze mŷlosne, roz- |
kwŷtaŷące nad rosza, | ktorez za nasz twarde | razŷ bralo. |
Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | wargŷ mŷloszne ŷ ros- | (v.) kwŷtaŷące,
ktoreszczŷe za | nasz okrutne polŷczkŷ | bralŷ. | Poszdrawŷonŷ
bądzczŷe | nasłodsse vsta, ktoreszczŷe | wolalŷ w bolesczŷ przed |
gorzkoszczŷą mak : Boze moŷ, | boze moŷ, czemu sz mŷe | opu-
szczŷl. | Poszdrawŷon bądz nasz w- | ŷathszŷ ŷazyku, ktorŷ prze- |
chodzŷ wszyckŷ słodkoszczŷ, | ktorŷsz w bolesczŷ dla nasz | przŷlŷ-
pal ku podnŷebye- | nŷu vst, dla pragnŷenŷa | ŷ w pragnŷenŷu
vszchnŷenŷa. | Poszdrawŷon bądz | nasłodszy glosze, ktorŷsz | nad
spŷewanŷe słdkŷe, | (126) angelszke wszytkŷch nŷeby- | osz, za nasz
polozon w gorz- | kezy mowŷe. | Poszdrawŷon bądz krtanŷu, | słdko
brzmŷaczŷ, dla nasz | przes zŷŷaszke wzdŷchanŷe | vszchnale* ŷ omŷe-
nŷalŷ*. | Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | dzŷasla ŷ zambŷ, przed* ra- | zŷ
z dzŷasl wŷtapuŷące. | Pozdrawŷonŷ bądzczŷe | czeluszczŷ nasłod-
sse, zolczŷą | ŷ oczthem napawane. | Poszdrawŷono bądz namŷ- | lo-
szczŷwszŷ* wezrenŷe Chrŷ- | stusza mŷlego, pelno dzŷ- | wnezy czud-
noszczŷ, ktorego | czudnosz roskosznŷe karmŷ | ŷ wesselŷ angŷolŷ
nŷebeske, | (v.) plwoczŷnamŷ zŷydowskŷ- | mŷ oszkaradzone ŷ we-
lŷ- | kŷmŷ razŷ nŷekztaltownŷe | wdŷelane, tako ŷŷŷe ŷed- | nemu
wzgardonemu ŷ | wŷrzuczonemu bŷło wŷ- | dzano ŷ przŷrownano. |
Poszdrawŷona bądz tŷ | rŷczŷerzka szŷŷo, czosz razŷ | czyrpŷala
ŷ przŷmowala | zasŷkŷ od raku zŷydowszkŷch. | Poszdrawŷone bąd-
zczŷe | krolewszke plecŷ, ktorez | pod brzemŷenem szwŷate- | go
krzŷza szklonŷwszŷ sze, | nŷoszlŷszczŷe szwā zalosz- | na maką na
szobŷe. | Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | (124 a.) wŷ nablogoslawŷensze |
ramŷona, na krzŷzu bar- | zo gorzko rozspŷathe, kto- | resz na kozdŷ
czas gotho- | wŷ szā przŷŷacz ŷ wŷŷacz | mnŷe szŷna straczonego. |
Poszdrawŷonŷ bądzczŷe | wŷ naszwŷaczssŷe racze, | okrutnŷmŷ gozd-

¹ = mózgu.

mŷ przeklote. | Poszdrowŷonŷ | bŷdzczye boszke pŷerszŷ, | przes
wzdŷchanŷe pozŷd- | lŷwe za nasz nŷeustawŷcz- | ne proszŷcze. |
Poszdrowŷono bŷdzczerce | tego szbawŷczela, dawajŷcz | nawŷssŷ
szkarb tego bost- | wa, ze wszŷtkŷch ssŷl meŷ | dusse dzŷjaka tobŷe
dawam | (v.) ŷ bŷdzc pozdrowŷono, abo- | wŷem balszam wŷeczne- |
go zbawŷenŷa ŷest nam | s czŷebŷe szcŷydrze wŷplŷ- | naŷ. Poszdro-
wŷonŷ bŷdzc- | czŷe wnatrze ŷ mŷloszer- | ne wnatrznoszczŷ, przeszc |
ktore nasz nawŷedzŷlo | ŷest tho wŷszez s teŷ wŷ- | szokoszczŷ ocz-
towskeŷ* czŷŷ*, | ktorez wnatrznoszczŷ w | mŷcze za nasz pragnaŷ |
ŷ vszchnaŷ. | Poszdrowŷon bŷdzc boku | tego zbawŷczŷela, wlocznŷa |
othrononŷ |a krwŷa ŷ | wodŷ oblanŷ, w tobŷe ŷest | wszŷtko zba-
wŷenŷe nasse | ŷ wszŷczka nawŷssa zap- | (125 a.) latha ŷ dokonanŷe
szba- | wŷenŷa nassego. | Poszdrowŷon bŷdzc czesz- | arszkŷ chrzŷp-
czŷe, hŷczo- | wanŷ na wszŷczkŷ stro- | nŷ, zranŷonŷ wszŷtek, |
czŷalŷe* zlamannŷ, starga- | nŷ ŷ szepannŷ. | Poszdrowŷonŷ bŷdzczye |
naczŷszczye ledwŷe*¹ rozk- | wŷtaŷŷcze, czŷstoszczŷa | obwŷŷazane, dla
nasz prze- | paszane passem wzgar- | dzenŷa ŷ poszmŷwanŷa, | na
wsze stronŷ obnazonŷ. | Poszdrowŷonŷ bŷdzczye | wŷ koszczŷ pana
mego, | ktore zŷemŷe czŷŷaske dro- | gŷ dla nasz przebŷegalnŷszczye. |
Poszdrowŷonŷ bŷdzczye | (v.) wŷ naszwŷŷaczssŷe kolana, | w modŷŷ-
twach tako wsta- | wŷcznŷe dla nasz szkla- | naŷŷcze, a w teŷ mŷ-
cze | szŷ drzaŷ ŷ krwŷa zma- | czannŷ ŷ oblanŷ. | Poszdrowŷonŷ bŷdzc-
czye | wŷ nogŷ nŷepokalone* | zadnŷa makula, ktorez- | czŷe prze-
bŷegŷ ŷ prze- | wandrowaŷ tŷ wszŷycz- | kŷ drogŷ nassego wszŷ- |
tkego wczŷessenŷa, okru- | thnŷmŷ gwozdmŷ przebŷte. | Poszdrowŷo-
no | bŷdzc boŷe czŷŷalo, na szu- | bŷenŷczŷ szwŷŷatego krz- | ŷza
wszŷtko okrutnŷe | wboleszczŷach ŷ w makach | (126 a.) roszczŷŷa-
gnŷono, boleszczŷ | ŷ mŷcze poddano, mŷ- | ka ŷ boleszczŷŷa ogar-
nŷo- | no, wszŷczko krwŷa ob- | lano ŷ gorzkoszczŷŷa we- | lŷka na-
pelnŷono. | Poszdrowŷona bŷdzc na- | slachethnŷeŷsza dusso te- | go
zbawŷczela Chrŷstusza | mŷlego, ku tobŷe ŷŷa wo- | lam z wnatrzcŷ
szŷercza | mego, bŷdzc poszdrowŷo- | na a weszel szŷe na wsz- | elkŷ
czas, bo w tobŷe ŷest | wŷczŷsznŷona fŷgura | troŷcze szwŷŷateŷ,
oszwŷe- | czona thŷ szwŷŷatloszczŷŷa | bostwa, ktorasz bŷla wŷ- | pu-
szczona z gŷŷaczthwa (v.) tego czŷŷala, z nŷewŷmlo- | wna* mŷloszczŷŷa
twoŷa | ŷ napozodŷŷwszŷa oczŷ- | wŷsznoszczŷŷa ŷestesz bo- | gu oŷczu
tŷ wŷŷawŷŷa, | a thŷ straconŷa owezŷa |² dzŷwnŷm pozŷ- |
szkanŷm ŷestesz zaszcŷe | dal theŷ praweŷ racze th- | wego mŷlego
oŷcza. | Poszdrowŷonŷ bŷdzczye | tesz wŷ naŷŷasneŷssŷe | ranŷ, wszecz
drogego ka- | mŷenŷa szwŷŷetŷŷsse*, nad | wszŷczko kamenŷe dro- |
gŷe welebnŷeŷsze, szla- | chethnŷeŷsse ŷ krasznŷ- | eŷsse, wŷ szwŷŷa-
tle kamenie | (127) drogo wŷŷelebne, wŷ | mŷloszne ranŷ mego | mŷ-
lego pana, ktorŷmŷ | on bŷl okraszŷon, od pod- | eszwŷ nog szwŷŷch

¹ = ledzwie.
liter.

² Miejsce próżne na jeden wyraz, siedm lub ośm

asz | do wýrchu glowy szwey, | ktore mnýe w moýe szer- | cze wczý-
szną ý wlepýa | tą mocz teý welýkeý mý- | loszczý, ýasz chwalýe
twe | wszýczký czlonký ý modle | szýe thwým wszýczkým | stawom,
a w ných thwá | szwýathá mýloscz poszd- | rawýam, ýa ýe obeýmu- |
ýe ý czaluýe thwe nasz- | wýatsse raný, ktorýchesz | tý mýlý panýe
moý býl | (v.) pelen od pýanth thwých | szwýatých nog asz do w- |
ýrchu glowý thweý, ýa | moý mýlý panýe dzaký | dawam thweý
szwýa- | teý mýloszczý ze wszýcz- | keý zadze mego szýercza, | za
tý nýewýmowný sz- | matký ý boleszczý, ktore- | zesz tý mýlý pa-
nýe mýal, | gdy yedna rana druga | przechodziýla w boleszczý, | ý za
thwoýe szwýathá | krew, ktorasz thý tako | okwýczýe z thwých ran |
raczýlesz wýlacz díýa zba- | wýenýa naszego. O tý | ýedzýna po-
znawcza* | (128) meý oczýwýsznoszczý, daý | mý tho, abý wszýczký
th- | woýe raný muszalý býcz | ýedno zapalenýe thweý | mýloszczý
w meý dussý | ý ýedna ognýowa strza- | la, ktorabý me szýercze |
w meý moczo przestzelý- | la, ýszbý zadneý rzeczý | czeszneý w szo-
býe zadzýr- | zecz nýe mogla na wszel- | ký czas, yedno týlko po* |
ýszbý po toby szamem | pragnalo, a nad tho ýsz- | bých ýa mocz-
ným, gorą- | czým pozadaným czýebe | ku mnýe z gwalthem | przý-
czýagnala, abý thý | w tem mýlý panýe spra- | (v.) wýal wszýczký
moýe vez- | ýnký w ýednem, przý- | gýemnem obýczaýu mu- | ssa-
lýbý býcz wtvýerdzoný, | a wszytký mýszlý tý szý- | ercza mego
vstawýecnýe | w thweý chwalýe musza- | lýbý szwýeczýcz rownýe, |
ýakobý oný przes omýcze | thwých szwýatých ran | býlý okrassoný.
Tesz wsz- | ýczký szlowa vst moých, | bo* thwoýeý chwalýe ý | ku
polepszenýu mego blýz- | nýego s taką szluszna vzy- | tecznoszczýa
muszalýbý | býcz dokonany* prawa | stalosczą na to ku thweý | (129)
chwalýe, ý na to, abý moýe | dusse* s twą mýloszczýa | býla przýo-
dzýana tako, ýa- | kobý ýedným zwýazaným, | nýerozłaczeným aný
roz- | dzýeloným* s toba mýlý | panýe býla zwýazana | na wýeký
wýeczne w ch- | wale thweý, Amen.

Modlýtwa o naszlodszým | gýmýenýu Ihesus. |

O nadobrotlýwszý | Ihesu, o nalaszkaw- | szý Ihesu, o namo- |
czneýszý Ihesu, o nýeprze- | moszoný Ihesu, o zwýczez- | ný Ihesu,
o Ihesu, Ihesu, zwýcz- | aszczo wýeczneý szmýerczý, | (v.) o namadr-
szý Ihesu, o naro- | stropnýeýszý Ihesu, o Ihesu | szkarbýe wszýcz-
keý boszkeý | mądroszczý, o namýlosz- | ýerdnýeýszý Ihesu, o nalu- |
toszczýwszý Ihesu, o naw- | czassnýeýszý Ihesu, o nalas- | kawszý
Ihesu, o Ihesu, szýnu | dzewýcze panny Marýeý, | pelný mýloszczý
ý praw- | dý, racz býcz mýloczýw* | mnýe grzeszney podlug | wýel-
koszczý mýloszýerdza | thwego. O nalaszkawszý | Ihesu, prosze czýe
przesz ona | krew droga twoýa, ktoras | raczýl za nasz grzeszne na- |
dzne na oltarzu krzýza | (130) wýlacz, abý omýl wszýtký | zlozczý
moýe, a nýewz- | gardzaý czýebe pokornie | proszáczego, twoýeto
ýmýe | Ihesu naszwýathsze wzyw- | aýacze*, to ýmýe Ihesus, o | Ihe-
sus, barzo szlodký* ýest to | ýmýe Ihesus, o Ihesus, barzo | roskoszny

̣est to g̃m̃ye | Ihesus, o Ihesus, barzo wspo- | magãyac̃ỹ ̣est, o na-
 do- | brothl̃ywsz̃y Ihesu, ̣enzenes̃z | m̃ñye stworz̃yl ̃y twã | nadrossã
 krw̃ỹa odkup̃yl, | ñye dopuszczãỹz̃ye m̃ñye | b̃ycz potap̃yenã, ̣enzenes̃z |
 m̃ye stworz̃yl z ñyczego*. | To g̃m̃ye naszw̃yaczss̃y | Ihesus w̃yklada
 sze zbaw̃yczel, | (v.) o nadobrothl̃ywsz̃y Ihesu ñye | prz̃ypuszczãy m̃ỹa
 na sz- | traceñye dla zloszcz̃y mo- | ̃ych, ̃ỹz̃ye m̃ñye stworz̃yla |
 wszechmocna dobrocz th- | wõya. O nadobrothl̃ywsz̃y | Ihesu racz
 vznacz tho, czo ̣est | we m̃ñye thwego, a oddal | tho, czo ̣est ñye-
 prz̃yac̃zel | dusse mẽy, ode m̃ñye. O | nadobrothl̃ywsz̃y Ihesu racz |
 m̃ỹ b̃ycz m̃yloszcz̃ỹw, po- | kãd czas̃ ̣est m̃ylosz̃ỹer- | dz̃ya twego,
 a ñye potap̃y- | ãy m̃ye w dz̃ỹen thwego | sz̃adu barzo szrogego. O |
 nadobrothl̃ywsz̃y Ihesu, ̃e- | szl̃y ̃ỹz̃yeb̃ỹch ̃ya zaszluz̃y- | la s̃a twẽy wel-
 kẽy sprawed- | (131) l̃ywszcz̃y mãkã w̃ỹeku- | ̃ystã dla w̃yelkoszcz̃y
 grz̃y- | chow mõych, ̃esch̃ye po- | korñye odz̃ỹwam do ¹ th- | wẽy
 w̃yernẽy sprawedl̃y- | woszcz̃y ku thwemu wel̃y- | kemu m̃ylosz̃ỹerdzu
 a | ñyew̃ymownemu, ab̃y | m̃y racz̃yl b̃ycz m̃yloszcz̃ỹw | ̃yako ocz̃yecz
 m̃yloszcz̃ỹw̃y | ̃y pan barzo lutoszcz̃ỹw̃y. | O nadobrothl̃ywsz̃y Ihesu, |
 ̃y ktor̃y badz̃ye wz̃ytek z | w̃ylañya krw̃ye nadrosz- | sẽy twẽy, ̣estl̃y
 ̃ya grze- | szna stap̃ye ku potap̃ye- | ñỹu w̃yecznemu, a wsza- | ko
 m̃yl̃y pañye vmarl̃y | chw̃al̃ycz cz̃ybe ñye bãda, | (v.) añy oñy wsz̃y-
 cz̃y, ktor̃y | stapũya do p̃yekla, ale | m̃y t̃ylko, ̃ỹz̃yeshm̃y z̃y- | w̃y.
 O nam̃yloszcz̃ywsz̃y | Ihesu, o naszlodszỹ Ihesu, o | nalaszkwasz̃y Ihesu,
 o na- | pokorñyẽysz̃y Ihesu, o na- | czyszczy* Ihesu bãdz̃ m̃y g- | rzesznẽy
 m̃yloszcz̃ỹw. O | nadobrothl̃ywsz̃y Ihesu racz | m̃ye prz̃ỹjac̃ grzesznã |
 w l̃yczbã thwõych w̃ybra- | ñych. O Ihesu zdrow̃ye w- | sz̃ỹthk̃ym w cz̃ye
 w̃yerza- | cz̃ym, o Ihesu zdrow̃ye | wsz̃yecz̃k̃ym w cz̃ye duffa- | ̃yac̃ym,
 o Ihesu, th̃ỹ ̣esz | szlody*odpuszczeñye | (132) grzechow mõych, szm̃y- |
 lũy sz̃ye nade m̃nã. O | Ihesu, sz̃ỹnu dzew̃ỹcze pan- | ñy Mar̃yẽy, racz
 wlacz | w szercze mõye, szluzebñycz- | k̃y twõyẽy Konstancz̃yẽy, |
 laszka thwõye, mãdroesz | szw̃yata, laszka ñyeobl- | udnã, cz̃ystosz
 ̃y pokora, | cz̃ỹrpl̃ywoesz szw̃yeta | we wsz̃yecz̃k̃ych przecz̃ỹw- | no-
 szcz̃yach mõych, ̃ỹz̃ye- | b̃ỹch mogla dostatecz- | ñye, prawdz̃yw̃ye,
 cz̃ye- | be szamego m̃ylowacz, | w tõỹe szam̃ym sz̃ye | kochacz, ra-
 dowacz, ros- | m̃yszlacz, ̃ỹz̃ye z õyczem | ̃y z duchem szw̃ỹant̃ym |
 z̃yw̃yesh ̃y krolũyesh w ̃ye- | dnoszcz̃y na w̃yek̃y, Amen.

Dla staloszcz̃y we wsz̃ỹtk̃ym | dobrem ̃y dla seza-
 sznego | szkonañyatr̃ỹ Zdrowe Ma- | r̃yẽy* mãỹa b̃ycz
 mow̃yo- | ne, ktore naszw̃yathssa pan- | na Mar̃ya
 ob̃ỹaw̃yla ̃y | nacz̃yla szw̃ỹantha Mechel- | d̃ysz ², mo-
 w̃ỹacz, tak m̃y sze | bãdziesz modl̃yla: |

P̃yrwsa Zdrowa Maria. | Wwszechmog̃acza pan- | no, ñye-
 beszka ̃y z̃yem- | szka dzew̃ỹczo, panno | Mar̃ya, prosze, ̃ỹz̃ye ̃yako |

¹ „do“ poprawione na „od“.

² Wyjątki z dzieła: „Liber gratiae spiritualis, visionum et revelationum b. Mechtildis“.

bog oczýecz podług w- | szechmocnoszczý szweý | wýelkoszczý czýebe
 szobýe | (133) na stolezu nawýssým | poszadzýł, abý mý vpro- | szýla
 we wszýczkých vczy- | szkach moých ý w mod- | lýthwach moých
 mocz, | którą bádacz poszýłona | ý vmocznýona, abých nýe | vstala
 w ktorýchkolwýe | pokuszach albo w przecz- | ýwnoszczýach, ýzye-
 bých | szýe sprzeciýwýecz mogła, | a racý przý mnýe býcz | w go-
 dzýna szmýerczý | moýeý, poczýessaýacz | ý wypadzaýacz wszýczka |
 mocz przeczýwna, Amen. | Wtora Zdrowa Marýa. | O namadrzsza*
 mýstrzyný, | apostolszka dzewýczo, | (v.) panno Marýa, proszýe czýe, |
 ýzýe ýako szýn bozý po- | dług szweý nýewýbada- | neý mądrosczý
 przewý- | szoną nąką mądrosczý | ý rozumem czýe mýstrzý- | nýa
 okraszýł ý wszýtką | napelnýł, ýzýe nade w- | szýczký szwýathe
 wýan- | czým* vznaným vzýwasz | blogoslawýeneý* troýcze, | a ktorý
 tako wýelką ýasz- | noszczýa czýebe oszwýe- | czýł, ýzýe ýakobý
 szlonecz | szwýeczacz, w moczý wszýł- | ko nýebo oszwýeczasz, v- |
 prosýsz mý we wszýczkých | vczynkoch moých ý w mo- | dlýtwach
 mądroscz, kto- | (134) rabý mýe oszwýeczýla, | abých nýe zblądzýla,
 abých | tesz nýe býla zwýedzona | ktoremkolwýek bladem | od spr-
 awedlýwoszczý, a | w godzýna szmýerczý | moýeý dussa moýa sz- |
 wýatloszczýa wýarý ý | boýazný ý vznaným | oszwýecz, abý wýara
 mo- | ýa nýewýadomoszczýa | albo ktorem zgladem* | nýe býla ku-
 ssona, Amen. | Trzýeczýa Zdrowa Marýa. | O namýłoszczýwszýa
 po- | czýessýczelko nadzných, | dzewýczo panno Marýa, | proszýe
 czýe, ýzýe ýako | duch szwýanthý z mocz- | noszczý szweý boszkeý |
 (v.) mýłoszczý zupelneý tobýe | wlał ý ýako szlodka, na- | pokornýeý-
 sza ý namýlo- | szýerdnýeýsza vczynýł, | ýzýe po mýlem boze sz- |
 lodsza bádacz, mnýe do- | brocz laszký a mýłoszczý | racz vprosýecz,
 ktorabý | mýe poczýessýla we w- | szýtkých szmathkach ý mo- | dlý-
 twach moých, abých | nýgdý nýe býla przewý- | czozona* szmatkem
 albo | zaszmáčeným, abých | nýe vstala, a racz býcz przý | szkona-
 nýu moým, wle- | waýacz dussý moýeý sz- | macznoszczý boszkeý
 mý- | (135) loszczý, która tako barzo | nýechaý przemaga, pa- | nuýe
 we mnýe, abý wsz- | ýtka mąka szmatku ý | gorzkoszczý szmýerczý
 býla- | bý mý szlodka, Amen.

Pan Ihesus w ponýedzalek | wýelkonoczný naczýł
 tých szlow w ewangely | meszkaýaczých:

O iedzyný mýłosznýku | moý, dobrý mýlý | panýe Ihesu, me-
 szkaý, pro- | szýe czýe, sze mną, bo dzýen | zýwotha mego szklo-
 nýł | szýe azýe do weczora, me- | szkaý moý ýedýný panýe | sze
 mną, iako oczýecz nalasz- | kawszý sz czorką szwoýa, | (v.) rozdzye-
 laýacz sze mną | nýebeszką dziedzýna, kto- | rasz mý kupýł twoýa |
 drogýa krwýa, ze wszýcz- | kým dobrým, ktoresz mý | kolwýek ku-
 pýł za trzý- | dzýesczý ý za trzý latha, | tho mý wszýczko raczý |
 dacz. Wtura* proszba: | Meszkaý sze mną jako | przýaczýel
 z przýaczýe- | lem szwoým nawýer- | nýeýszým, a ýako czlo- | wýek,
 gdy wýernego | ma przýaczýela, do nýe- | go szýe we wszýtkým v- |
 czýeka, w potrzýebýe | k nýemu zawzdý przý- | staýacz, takýek* ý ýa

do | (136) czȳehȳe, ktorȳ moȳ przȳa- | czȳel ȳestesz nade wszȳcz- |
 kȳ nawȳernȳeszȳ, zaw- | zdȳ przespȳecznȳe nȳe- | chaȳ bada mȳala
 vezȳecz- | ka k tobȳe ȳ w nȳemocȳ | moȳe ȳ wszȳtkȳ moȳe |
 szmatkȳ na czȳe spusz- | czȳam ȳ tobȳe polȳeczam, | bo thȳ wȳer-
 nȳe ku wszȳt- | kemu dobremu spomocz | mȳe racȳysz. Trzȳeczȳa
 proszba: | Abȳ racȳi | sze mnȳ meszkacz | ȳako oblubȳenȳecz
 z ob- | lubȳenȳcza, medȳ | ktoreȳ- | mȳ* zadno nȳe moȳe | bȳcz roz-
 dzȳelenȳe, alȳsz | szȳe w nȳemocȳ | rostawa, | (v.) alȳe nȳezlȳ ȳa
 zanȳemo- | gȳ, thȳ ȳestesz lekarz | navczenszȳ, a od wszelȳ- | keȳ
 nȳemocȳ mȳe vz- | drowȳcz mozesz, a me- | dzȳ namȳ nȳechaȳ
 nȳe | bȳdzȳe zadnego rozdȳe- | lȳenȳa, ale nȳechaȳ | bȳdzȳe wȳe-
 czne zȳaȳe- | nȳe ȳ nȳerodzȳlne* spoȳe- | nȳe. Czwarta proszba: |
 Ieszczȳe czȳe proszȳe, abȳ | racȳi | sze mnȳ mȳeszkacz | ȳako tho-
 warȳysz s tow- | arzȳsem wȳernȳm, | sz ktorȳch ȳestlȳbȳ ȳe- | den
 brzȳemȳe noszȳlbȳ, | natȳchmȳast drugȳ ono | (137) brzȳemȳe bȳe-
 rze ȳ sz nȳm | pospolu nȳesse, takȳesz ȳ | thȳ o naszlodssȳ Ihesu
 w- | szȳczkȳ brzȳemȳenȳa* sz- | mathkuow ȳ nȳemocȳ | moȳch sze
 mnȳ mȳlosz- | ȳernȳe racȳi noszȳcz, bo | wszȳtko mnȳe s tobȳ ba- |
 dze leko ku znoszȳenȳu, Amen. |

Poszdrowenȳe pana Ihesu- | ssowego szercza za
 kazdȳ | zameszkalosecz, ktorego pan | Ihesus nȳaczȳl: |

Poszdrawȳam kwȳth- | nȳce ȳ mȳluȳaȳce szer- | cze naszlod-
 szego mȳlosz- | nȳka mego, pana Ihesu | Chrysta, w boszkeȳ dobro-
 czȳ, | (v.) ktora ona ȳest studnȳa | ȳ pocȳatek wszȳtkiego | dobrego
 ȳ odkȳd wszȳcz- | ko dobre pochodȳ. | Poszdrawȳam thwe | przena-
 szlodsze szercze | boszke w okwȳthoszczȳ | wszȳczkeȳ laszkȳ, ktora |
 wȳplȳnala ȳ wȳplȳwa | ȳ wȳplȳnȳe nad wszȳt- | kȳ szwȳenthe
 ȳ dusse | zbawȳone. | Poszdrawȳam thwe | naszwȳathsse szercze |
 w szkoncenȳu oneȳ szlo- | dkoszczȳ nalaszkwaszego | szercza thwego,
 ktore | wȳekroc* wyprȳsznȳwszȳ, | (138) wlalo ȳ vpoȳlo dusse |
 moȳe strumȳenem th- | woȳeȳ boszkeȳ dobroczȳ | ȳ roszkoszȳ,
 Amen. |

Vczȳeczka, ktora czlowsyk | ma mȳecz w prze-
 czȳwnosz- | czȳach do pana Ihesusza: |

Czo szȳe bogu w dussȳ | wȳerneȳ barzo lubȳ, kto- | ra szwego
 pocȳȳessȳenȳa | nȳe przeklada nad boszke, | bo szam Ihesus pan
 rzekl, | we wszelkȳm szmatku | nȳechaȳ przȳdzȳe do mnȳe, | a nȳe-
 chaȳ szȳe trȳȳma | szercza mego boszkego, | zȳadaȳacz bȳcz pocȳȳesso- |
 na tham, a thedȳ ȳe na- | wȳekȳ nȳe opuszczȳe, a thȳ | (v.) wszȳcz-
 kȳ czȳrȳȳenȳa | mȳloszczȳ moȳeȳ pole- | czȳ, rzekȳcz: O mȳlo-
 szczȳ | them vmȳslem, kto- | remesz thȳ mȳe do szȳer- | cza boszkego
 przȳnȳosla, | thobȳe poleczam a prosze, | abȳ moȳe wszȳtkȳ prze- |
 czȳwnoszczȳ w nawȳsseȳ | wdȳȳecznoszczȳ doszko- | naleȳ thamo na-
 znaczȳ- | la, a we wszȳthkȳm szm- | atku ȳ w pracȳȳ o naszlo- | dsza
 mȳloszczȳ wspomozȳ | mȳe. |

A kŷedŷ czlowŷek w smatku | albo w przeczŷwno-
szczŷ ŷest, | ma tak mowŷcz panu Ihe- | zussowŷ: |

(139) Chwalŷe czŷe o naszlod- | szŷ panŷe Ihesu w zla- | cze-
nŷu oneŷ chwalŷ, kto- | rasz thŷ na krzŷzu v boga | oŷcza w ma-
kach twoŷch | chwalŷl, ŷ w oneŷ wdzŷecz- | noszczŷ, ktoreŷ szŷ*
ŷemu | dzakowal, | ŷ zŷe czŷe ch- | czŷal dla zbawŷenŷa sz- | wŷata
tako wŷelŷ czŷr- | pŷecz, ŷ w mŷloszczŷ, w ktorej- | zesz thŷ wszŷt-
kŷ makŷ | rad ŷ chezŷacz* czŷrpŷal, | proszŷe, bŷ za moŷe czŷr- |
pŷenŷe bogu oŷczu chwa- | la wŷdal. | Blogoslawŷonŷ ŷestesz | Ado-
naŷ, oŷcze pana naszego | (v.) Ihesu Xrysta, w ogrodzŷe nŷe- | ba,
ktorysz wczŷnŷl nŷebo | ŷ zŷemŷe ŷ wszŷtko, czo | w nŷch ŷest,
szlawnŷ ŷ | chwalebnŷ ŷ powŷszo- | nŷ na wŷek wŷekom, Amen. |

Kedŷ czlowŷek bŷwa w | czŷm oczŷaszon, v nog |
moŷch nŷechaŷ szŷe po- | lozŷ, a tamo wszŷczko
brzemŷe szwoŷe mnŷe | poleczaŷacz, ma szlozŷcz |
ŷ ma mowŷcz tha mod- | lŷtwa: |

Wzgladnŷ, prosze czŷe | mŷlŷ panŷe, na mŷe | szluga thwoŷe,
panŷe | szwŷanthŷ oŷcze, za ktore | (140) pan Ihesus Chrystus nŷe
wath- | pŷl rakom szŷe podacz | wŷnnŷm ŷ krzŷzowŷ pod- | ŷacz
makŷ. A proszŷe, | abŷ raczŷl ogŷem¹ mŷlo- | szŷerdzŷa thwego na |
mŷe wzgladnacŷ a oszw- | ŷeczŷcz dusse moŷe, abŷch | mogla vznacz
ku czemu | ŷsz* takyeŷ mŷloszczŷ, tosz | mŷ przyhodzŷcz dopu-
szczŷl, | abŷch tho dla chwalŷ | thweŷ ŷ wszŷtko mnŷe | przeczŷwne
szczŷrpŷecz | pokornŷe mogla, Potŷm | wracze bozŷe ma szŷe |
poleczŷcz cztaczt*² tha responsa: | Wŷpuszcz panŷe ma-
droscz | (v.) sztolcza wŷelmoznoscŷ | twoŷ*, abŷ sze mnŷ bŷla |
ŷ sze mnŷ robŷla, abŷch | wŷedzala, czo przyŷem- | nego ŷest przed
tobŷ | na wszelkŷ czas. V. Daŷ mŷ | mŷloszczŷwŷ panŷe stol- | czow
thwoŷch thowarz- | ŷszka mŷdroscz, abŷ etc. | Chwala oŷczu ŷ szŷnu |
ŷ duchu szwŷantemv, abŷ etc. | A prosze moŷ mŷlŷ pa- | nŷe, abŷ
twoŷa boszka | mŷdroscz, naprawŷczelka | ŷ spomozŷczelka moŷa |
bŷla, abŷ tho poczŷesse- | nŷe na thwoŷe boszkŷ | chwala ŷ memu
pozŷtku, | (141) i ku pozŷtku pospolŷtemu | moglabŷch szczŷrpŷecz, |
do szercza mego masz przŷ- | stapŷcz. | O nŷedomnŷmane vmŷ- | lo-
wanŷe laszkŷ, abŷ | szluga odkupŷl, szŷnasz | wŷdal. O dzŷwne
mŷto, | ktorego waznoszczŷŷ ŷacz- | thwo szwŷata odkupŷo- | no ŷest,
ŷ pŷeklo zlama- | no ŷest ŷ othworzona | ŷest nam vlŷczka krolew- |
stwa nŷebesznego. A prosze | o naszlodszŷ Ihesu, abŷ przes | mŷ-
loszcz bosznego szŷercza | thwego, ktorysz wszŷczkŷch | ludzŷ brze-
mŷona noszŷl, | abŷ wczŷnŷl brzemŷe szm- | atku | (v.) mego z wdzŷe-
cznoszczŷŷ | ŷ z mŷloszczŷŷ. |

¹ „ogiem“ poprawione na „okiem“. ² = czytając.

A tako pan Ihesus szuka, kto | yemu swojŏ s zmat-
kŏ | polecza, a w nŏm duffa, | mowŏjacz tak: |

Bostwo moje przeg- | na czŏ. czlowŏczenstwo | moje po-
thwŏrdzŏ czŏ, | mŏloszŏrdzŏ moje prz- | ŏmŏ czŏebe, mŏlosz |
moŏ zachowa czŏ. |

Abŏ czlowŏek vszkarzal szŏ | na obezŏzanyŏ
szwe przed | szamem panem bogem | ŏ ŏemu wszŏtko
polŏczal, | rzekl pan Ihesus: |

Czlowŏek we wszŏtkŏm | szmatku do mnŏ tŏlko | (142) nŏe-
chaŏ ma wzŏczka, | a nŏkomu szŏ nŏechaŏ | nŏ szkarzŏ, ale mnŏ
sza- | memu wszŏczko obrzadz- | nŏ szŏercza szwego sz | wŏerno-
szczŏ ŏ z dufanŏm | nŏechaŏ obŏawŏ, tego | ŏa w ŏego potrzebŏ-
znach | nŏgdŏ nŏ opuszczŏ. A | ŏzŏ przŏeczŏwnoszczŏ ŏ | obezŏ-
zŏenŏa ma wŏe- | dzŏcz czlowŏek bŏcz zna- | mŏna wŏbranŏ
ŏ przes- | pŏecznoszczŏ, pan nasz Ihesus | Chrystus bŏl naczŏrplŏwszŏ |
we wszŏczkŏch przesladowa- | nŏach ŏ w szmatkach szwo- | ŏch. tak-
ŏesz czlowŏek | ku wszŏtkŏm makam ŏ | (v.) krzŏwdam ma bŏcz
go- | thow dla pana Ihesusa | laszkawŏ ŏe czŏrpfŏcz. | Yako owcza,
gdŏ na past- | wŏ ŏest, thedŏ czasto | wrzeszczŏ, ale kedŏ od | rze-
sznŏka na szubŏenŏ- | czŏ bŏwa wŏedzona, | thedŏ mŏleczŏ: thakŏesz |
dussa wŏerna kŏedŏ | nŏe cznŏe zadnego ob- | czŏaszenŏa, mŏlabŏ
sze | bacz, ale kedŏ szŏe szma- | czŏ, lubo w czŏele lubo | w dussŏ
barzo przespŏcz- | na ŏesth. A przetho wsz- | ŏtkŏ przeczŏwnoszczŏ, |
ktore czŏrpfŏsz, tak dusszne | ŏako czeleszne, nŏe thobŏe | (143) alŏe
mnŏ, ŏakobŏch ŏa | tho wszŏczko czŏrpfŏl, tak | thŏ czŏrpfŏ. | Abŏ
czlowŏek to troŏe | v boga mŏal dawanŏe | ŏednego czassu, za ŏe-
dna* | szŏe modŏla, zadafacz | wŏedzŏcz, czobŏ pan bog | od nŏŏ
nawŏczŏ chczŏl, | dla ktoreŏ takŏ odpow- | ŏedz wzŏala: Thako
szŏe | tha nŏechaŏ ma ku m- | nŏe, ŏako dzŏeczŏ, ktore | mŏluŏe
oŏcza szwago a | zawzdŏ do nŏego przŏ- | bŏga*, abŏ czo wzŏalo,
kto- | remu czokolwŏek oczŏecz | da, szŏedzŏ, ktore ŏego | mŏlnŏe
za wŏelkŏ ŏ za | (v.) mŏla rzecz chowacz bŏ- | dzŏ: takŏez ŏ ona
zaw- | zdŏ do meŏ chwalŏ nŏe- | chaŏ wzdŏcha a wszŏcz- | ko, czo
ŏeŏ dam, nŏgdŏ | za malo nŏechaŏ nŏe | mŏwa*, ale sz mŏloszczŏ, |
z wŏelkŏ wdzŏaczno- | czŏ* przŏawszŏ, za wszŏ- | thko ma dzŏa-
kowacz. | Wtore nŏechaŏ szŏe ma | ŏako oblubŏenŏcza, kto- | ra nŏe
dla bogaczthwa | anŏ dla czndnoszczŏ bŏ- | wa wŏbrana ŏ mŏlo- |
wana, ŏ do krolewstwa | szŏeczno- | bŏwa do- | wŏedzona: tako
oblub- | ŏenŏcza wŏaczeŏ wdzŏe- | (144) cznaŏssa ŏ wŏernŏeŏ ŏ |
wŏaczeŏ mŏlnŏacza | bŏwa nalezona sprawa, | ŏestlŏbŏ oblubŏenŏ-
cza | albo dla nŏego szŏrpfŏcz | mussŏla*, z wŏeczszŏ czŏr- | plŏwo-
szczŏa znoszŏ, tha- | kŏesz ŏ ona thŏezeŏ* ma | wspomŏnac, ŏakom
ŏa | wdŏecznyŏ* obral przed | szwŏathem stworzenŏm, | ŏakom dro-
gŏem mytem | moŏeŏ krwŏe odkupŏ- | lem ŏa na to, na oszobnŏ |
mŏlosz ŏ thowarzŏstwa* | sobŏesz ŏa wezwal. A ŏako | przŏaczŏel
ku przŏaczŏe- | lowŏ, ktorŏ wszythko, | (v.) czo ŏest przŏaczŏelowe, |

szwoŷe bŷcz mnŷma, ta- | kŷesz ŷ ona we wszŷth- | kŷm bozeŷ
 chwaŷ ma | sukacz, a ŷelŷe moŷŷe, | nŷechaŷ ŷa mnoŷŷ, a | czo na-
 przeczŷwko panu | bogu ŷest, nŷkako row- | nem vmŷszlem nŷma
 czŷrpyecz. W tych wszŷth- | kŷch rzeczach ŷestlŷ ke- | dŷ oneŷ rze-
 czŷ, ktoreŷ | ŷada, nŷe dostapŷ albo | z welkeŷ laŷkŷ albo po- |
 czŷessŷenŷa boszkŷego, | iszbŷ od thego na then | czasz bŷla odda-
 lona, nŷe- | ma ŷŷŷe nathŷchmŷast | (145) ŷmaŷŷcz, anŷ dla kto- |
 reŷ mŷerzaczkŷ onŷego* | nŷema dobrego ostacz, | albo ŷŷŷebe od
 boga opŷ- | ŷzczona nŷema ŷŷŷe do- | mnŷmacz, bo wŷernŷ | oczŷŷecz
 nŷe* takŷeŷ ŷŷŷno- | wŷ nŷe dawa, ŷestlŷ te- | go proŷŷŷ, ktore
 ŷemu | nŷe ŷluzŷe dacz. A ŷako | nŷegdŷ oblubŷenŷecz ŷzro- | goŷcz
 nŷektorŷ oblubŷe- | nŷczŷ wkaŷuŷe nŷe z mŷe- | rzaczkŷ, ale dla ŷeŷ
 nau- | czenŷa: takŷesz ŷ pan bog | wŷernoszczŷ duŷse chce | do-
 ŷzwŷaczŷcz, nŷe ŷŷŷebŷ | o nŷeŷ nŷe wŷedzaŷ, ale | (v.) ŷŷŷebŷ ŷa
 przed wszŷth- | kŷmŷ ŷzwŷathŷmŷ poch- | waŷna* wczŷnŷl. | Iako
 czlowŷek ma mŷsz- | lŷcz, ŷŷŷe przeczŷwnosz- | czŷa ŷa odzenŷm
 pana | Krŷstussowem, w ktorem | on chodzŷ, gdŷ czlowŷek | ŷest
 w uczŷaŷŷenŷu al- | bo w przeczŷwnoszczŷ, kto- | reŷ kedŷ ŷeden
 rasz ba- | rzo nŷe mogŷa, wkaŷaŷ | ŷŷŷe ŷeŷ pan mŷlŷ Iheŷus | w bŷa-
 lem odŷŷenŷu o- | blezonŷ, a ona dŷŷwuŷ- | aŷ ŷŷŷe panu, gdŷ
 wŷe- | dŷŷecz ŷaŷaŷa, czegobŷ | (146) tho chczŷaŷ, rzekŷ do | nŷeŷ
 pan Iheŷus: Othom | thweŷmŷ* makamŷ ŷ czŷr- | pŷenŷm przŷodzŷa-
 lem | ŷŷŷe. Iedna ŷŷŷoŷtra w | ŷedno ŷzwŷatho modlŷ- | la ŷŷŷe za
 Mechŷldŷsz, | a ŷsz bŷla nŷemocna, vŷz- | karzaŷaŷ ŷŷŷe mŷlo-
 ŷzczŷ- | wŷe panu bogu, modlaŷ | ŷŷŷe a mowŷaŷ, czemu- | bŷ na mŷ-
 losznŷczŷ ŷzwŷa | takŷe nŷemocŷ dopuŷz- | czŷaŷ, albo dopuŷczŷl
 ŷŷŷe | roznŷemocz, ktoraŷ wŷe- | dŷŷaŷ wŷawŷczna ŷ gorŷ- | czŷa na
 ŷluzbŷe ŷzwŷe | (v.) bŷcz zawdŷŷ. Ktoreŷ pan | Iheŷus rzekŷ: ŷaŷŷ
 mŷ nŷe- | ŷluzŷŷe czŷnŷcz ŷz mŷloŷz- | nŷczŷa moŷa, czo chce | ko-
 chacz ŷŷŷe ŷ weŷŷelcz | ŷŷŷe, kŷedŷ ŷa chczŷa, | bo czlowŷek koŷdŷ,
 gdŷ | nŷe moŷŷe, oblekam* ŷŷŷe | duŷŷa ŷego, ŷakobŷ odze- | nŷm
 ŷlŷcznoszczŷ a tako | weŷŷeloszczŷ* ŷzercza me- | go. Stoŷe przed oŷ-
 czem | moŷm, dŷŷakuŷaŷ mu | ŷ chwaŷacz go za wszŷth- | kŷ mŷkŷ
 ŷ boleszczŷ ŷ | vdraczenŷa, ktore czŷr- | pŷeŷ* czlowŷek, | (147) iako
 czlowŷek ma mŷŷlŷcz, | ŷako wdŷŷeczno ŷest | panu Iheŷussowŷ, ŷŷz
 dlŷa | nŷego czlowŷek przeczŷw- | ne rzeczŷ czŷrpy dobro- | wolnŷe,
 ŷakobŷ zaŷn | vmarŷ, tak mu tho ŷesth | mŷlo. Gdŷ theŷz modlŷla |
 ŷŷŷe za ŷedna perŷona, | rzekŷ do nŷeŷ pan Iheŷus: | Iestlŷ ŷŷŷe kto
 tak ŷmaŷczŷ, | ŷŷŷe ŷŷŷe mu wŷdŷŷ, | ŷŷŷebŷ radnŷeŷ vmarŷ, | nŷ-
 zlŷbŷ mŷaŷ czŷrpyecz | on ŷmaŷhek, ŷelŷ mŷ | krocz baŷde offŷero-
 waŷ, | mŷŷlaŷ othŷchmŷaŷth | (v.) w nŷm trwacz, tele raz- | ow ono
 offŷerowanŷe | przŷma, iakobŷ za mŷe | czŷrpyaŷ, Amen.

Nabozne roŷzmŷszlanŷe prz- | ed naŷzwŷethŷa
 komunŷa | ŷŷŷedmŷorake: |

Napŷrweŷ | miŷoŷcz ŷ laŷzka rozpaŷona, | ŷsz naŷ tak vmŷlo-
 lowaŷ, | ŷsz z wŷelkeŷ laŷkŷ sam | ŷŷŷebŷe naŷ w pokarm | duŷznŷ

szjerdce moje | y dusza moja, yszbých | procz czjebje nye mo-
gla | szje w zadnej stworzenej* | rzeczy namnye kochacz. | (151)
Eja Ihesu szerdieczny, da y | my wola, abych czje | we wszystkich
y nade w- | szyczko chwalyla za sz- | myercz thwoja barzo | gorzka.
O naszlodziy Ihesu, | da y my nabozenstwo, | abych thwoja nachwa-
lebnjeysza wola zawz- | dy pelnicz mogla a to- | bje szje podobacz,
Amen. |

O macze Krystussowe y do | boga ojca modly-
twa: |

Pan je szwyanth y o- | cze, dla thwoej ok- | wythej sezodro-
szcz y dla | mak y szyna thwego | y gorzkej szmyerczy, koja | (v.)
za mye czjrpjal, a dla ma- | ky jego nawyssej sz- | wyatoszcz y
y wszystkich | szwyatych zaslug, racz | my dacz grzesznemu, | dobro-
dziejstwa twego | nyedostojnemu, abych | czje szamego mylowal, |
w twej myloszcz y zaw- | zd y palal, thwey czczy | zawzdy pragnal,
a do- | brodziejstwo mak y sz y- | na thwego vstawycz- | nye w szjer-
czu myal, | abych szwa nadze poz- | nal a od wszystkich w- | gar-
dzon* bycz zadal. Nycz | mye nyecha y nye czjessy, | jedno thy, nycz
mye | (152) nyecha y nye szmaczy, | jedno wy na moja. | O pa-
nye Ihesu, zran y sz- | wojmy ranam y szercze | moje, a vpo y krwja |
szwoja dusse moja, | ysz gdzjebych szje je- | dno obrocyla, za-
wzd y- | bych czje vkrzyzowa- | nego wydzala, a na czo- | bych wzglad-
nala, wsz- | ytkoby my szje thwo- | ja krwja rumjone | wydzalo,
yszbých tak | wszystko na czje zrala*, | nycz krom czjebje nye |
nalazla, a mynacz* jed- | no na thwe ran y mogla | (v.) patrzycz. To
moje nye- | ch y badzje poczyesse- | nye s toba vranjonym | bycz,
ta nyecha y badzje | moja zaloszcz, bez czjebje | nyeczno myszlycz,
nyech- | a y nye badzje spoko y- | no szercze moje, myly | pan je
Ihesu, aljesczy na- | ydzje przybytek szwoj, | gdzje vleze a zady
sz- | woje dokona. Przeb- | odcz* naszlodziy Ihesu wn- | atrznoszczy
dusse mojej | nalaszawsza rana my- | loszcz y thwey, a napeln y |
ja szmacznoszczya nye- | beszka, abym gorzala y | (153) rosplywala
szje dussa | moja szama tylko za- | dza thwoja, nyechej* | za-
a nyechej* omdle- | wa dussa moja, a do | przybytkow thwoych | ny-
chej za rozwja- | zanja¹ bycz, a s toba szje | szlaczycz. Da y, aby
czje | szamego pragnala, ch- | leba angelszkego, wy- | crnego naszy-
ezenja | dusznego chleba na- | szego powszedniego, | majacego w szo-
bje | szodroszcz y smak y ko- | chanje wszystkiej rosz- | koszy, na
ktorego zadaja | angel y patrzycz zawzdy. | (v.) Nyecha y lacznye a po-
zy- | wa szercze moje, a szlod- | koszczya szmatku thw- | ego ny-
cha y badzje | napelnjona dussa mo | ja, czjebe nyecha y za- | wdy
pragnje, studnje | zywey, studnje zywo- | ta y mądroszcz y, studnie |
wyiecznego szwyetla*, | strumjenja roskoszy | y okwytoszcz y domu

¹ Litera *yj* w „rozwyazanija“ przekreślona.

bo- | zŷego, czyebŷe nŷechaŷ | szuka, czyebŷe nŷechaŷ | naŷdzŷe, do
 czyebŷe | szŷe nŷechaŷ kwapŷ, | k tobŷe nŷechaŷ przŷ- | bŷezŷ,
 w tobŷe nŷechaŷ | (154) rozmŷszla, o thobŷe nŷe- | chaŷ mowŷ,
 wszŷtko | nŷechaŷ dzala ku czczŷ | ŷ chwale ŷmŷenŷu th- | wemu,
 sz pokora, z rosz- | tropŷenstwem, sz mŷ- | loszczŷa, sz kochanŷm, |
 sz lathwŷoszczŷa* ŷ z dobra | wola, ze trwanŷm asz | do koncza.
 A tŷ bądż mŷ | zawzdŷ nadzŷeŷa moŷa | ŷ wszŷczko duffanŷ* mo-
 ŷe, | bogaczthwa moŷa*, koch- | anŷe moŷe, wessele mo- | ŷe, radoscz
 moŷa, odpo- | czŷnŷenŷe moŷe, pokoj | moŷ, naszŷezenŷe moŷe, |
 vezŷeczka moŷa, wspomo- | (v.) zenŷe moŷe, mądroszcz | moŷa, szkarb
 moŷ, w | ktorem mocznŷe a nŷe- | poruszenŷe nŷechaŷ | szŷe wkorzenŷ
 dussa | moŷa ŷ szercze moŷe, | na wŷekŷ wŷekuow, | Amen. |

Poszdrowŷenŷe pana | Ihesu Chrysta, ktorego on
 sam | nauczŷł ŷednego nabożne- | go czlowŷeka, napo-
 mŷ- | naŷacz go, abŷ go tak zaw- | zdŷ poszdrawŷal,
 i mowŷacz: |

Bądż posdrowŷon pa- | nŷe Ihesu Chryste, krolu | blogoslawŷonŷ,
 szlo- | wo oŷcza, szŷnu dzewŷ- | czŷ, baranku bozŷ, zba- | (155) wŷe-
 nŷe szwŷeta*, offŷa- | ro szwŷata, szlowo w- | czolene*¹, wzdroŷu
 mŷ- | loszczŷ. | Bądż poszdrawŷon pa- | nŷe Ihesu Chryste, krolu blo- |
 goslawŷonŷ, wesselŷe | angelszke, chwalo szw- | ŷetŷch, wŷdzenŷe
 poko- | ŷu, bosthwo zupelne, | prawŷ czlowŷeczŷe, kw- | ŷatku ŷ owo-
 theczu* dze- | wŷczŷ. | Bądż poszdrawŷon pa- | nŷe Ihesu Chryste,
 krolu blo- | goslawŷonŷ, ŷasznoszczŷ | oŷczowszka, kŷŷaza po- | koŷu,
 vlŷczko nŷebeszka, | (v.) chlebŷe zŷwŷ, szŷnu | dzewŷczŷ, ządżŷe*
 czŷsto- | szczŷ. | Bądż poszdrawŷon pa- | nŷe Ihesu Chryste, krolu
 blo- | goslawŷonŷ, szwŷatosz | czŷ nŷebeszka, odkupŷe- | nŷe szwŷata,
 radoszczŷ | nasza, chlebŷe angelskŷ, | kochanŷe serdeczne, kro- | lu
 ŷ oblubŷencze dzŷe- | wŷcze matkŷ. | Bądż poszdrawŷon pa- | nŷe
 Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawŷonŷ, drugo*² pro | sta, prawdo
 doszkonala, | odplatho nasza, mŷloszczŷ | nawŷssa, wzdroŷu laskŷ, |
 (156) pokoŷu trwaly, odpo- | czŷnŷenŷe prawe, zŷwo- | czŷe wŷe-
 cznŷ, szmŷluŷ | szŷe nad namŷ, Amen. |

Modlŷtwŷ, ktore maŷa bŷecz | we msza mowŷone,
 a | naprzod spowŷed* podlug | szwŷatego Angusti-
 na | przede msza: |

Lutoszczŷwŷ ŷ mŷlo- | szŷernŷ, wŷelkŷ ŷ | straszlŷwŷ bozŷe,
 tobŷe | szŷe spowŷedam grze- | chow moŷch, tobŷe od- | krŷwam ranŷ
 moŷe, | thŷ dla nŷewŷmow- | neŷ dobrocŷ thwoŷeŷ | vzŷcz mnŷe
 nadznemu | (v.) lekarstwa, wszakosz thŷ | namŷloszczŷwszŷ panie |
 raczŷł rzecz: nŷe chcŷa | szmŷerczŷ grzesznego, | ale bŷ szŷe na-
 wrocŷł, | a bŷł zŷw. Spowŷedam | czŷ szŷe, bocz nŷeprawŷ | a prze-
 wrothnŷ ŷest pr- | zed oblŷcznoszczŷa thwo- | ŷa zŷwoth moŷ, vpadl- |

¹ = wcielone. ² = drógo, drogo.

czyż*¹ nadze żywot | moję, szglaznala w nję- | prawoszczých
moých du- | ssa moją, luboszcz, kocha- | nję, njęrzadne wczýnký |
szlostne, gnýew, pýcha, | nýeczýrplýwoszcz, zazroszcz, | obzarstwo, kra-
dzýestwo, | (157) drapýezýenýe, lest, krzý- | woprzýszesstwo, vwlocz- |
thwo, szalona mowa, | szemranýe, vwłaczanýe, | nýevmýeýethnoszcz,
nýe- | wýara, nýeduffanýe, bo- | zýego przýkazanýe* za- | meszkanýe
ý gýne grze- | chý zabýlý dussa moją, | zmazalo szýe szýercze mo- |
ýe ý wargý moýe, wzrok, | szluch ý vkuszanýe*, wonýe- | nýe, dothý-
kanýe zem- | dlýlý w grzechoch dusse | moýe, a owszeýký ý mý- |
szleným ý dzýalaným | zgýnal. Prosze mýlý | panýe, ktorego lutoszcz |
(v.) koneza nýema, przý- | czýagný mnýe k szob- | ýe, ýakosz przý-
czýagnal | nýewýasta grzeszna, | a ýakosz ýeý dal, ýsz nýe | przesta-
wala, czaluýacz | oblewacz lzamý nog | thwoých ý wloszý oczý- | ra-
ýacz: tako tesz mnie | laszkawýe raczý vzýcz- | ýcz, abý podług
mno- | stwa szłoszczý moých | stala szýe nade mną | wýelka mýłoszcz
thwo- | ýa, abý dla nýezmýer- | neý laszký thweý od- | pvszczýł
wszýczky grzechý | (158) moýe. Daýzýe mý prze- | szlých grzechow
odpu- | szczýenýe, od nýnýeý- | szých wczýaganýe, od- | przýchodzą-
czých strze- | zýenýe. Kacz dacz pýr- | weý, nýz vmrą, abých | do-
stapýla zupelnýe mý- | loszýerdzýa thwego, a | przed thým nýe
szkonecz- | aweý* dnýow moých, | asz mý grzechý odpusz- | czýsz,
a ýako wýesz ý v- | mýesz ý raczýsz szýe | mýłoszczýwý panýe |
szmýłowacz nade mną, | Amen². |

(174) Poczýnaýą szýe paczýerze | mowýcz na ka-
zdý dzýen do | roka, tedý ýedneý ranýe | paczýerz
szýe dostanýe, czescz | ý modla dawaý panu Ihesu- |
szowý za taką gorzką mąka, | ktorąz dla nasz czýr-
pýal, a przý | thých paczýerzoch nýektorą | cząstku*
bozego vmączenýa | rozmýszlacz: |

Czaszu ýaczýa szýna bo- | zýego w ogradezn býło | dwýesczýe
w zýelezýe vbra- | ných, | cztyrýzýsta strzelczow, | dwýesczýe ý trzý-
dzýesczý | z pochodnýamý ý z laternamý, | trzýe* namoczneýssý
s pow- | rozamý, trzýdzýeczý rasz | (v.) w lýcze býto, | sýedmkroc
na zýemýe | padł na drodze, | dwadzýesczýa mu po- | szýkuow dalý,
wýedacz | go do Annasza, | trzýdzýesczý rasz naný | plwalý, wýodacz
do Kaýfasza, | cztherdzýesczý mu polý- | czkuow dalý tamzýe, |
a przýwedlý go w dom | Kaýphasze*, cztyrdzeszczý | mu ý pýacz
polýczkuow | dalý ý týlekroc tamzýe | naýn plwalý, | krzýsz nosząc,
szýedmkroc | wpadł pod ným. | Lýczba ran pana Ihesu Chry-
sta | telko krwawých, ýako napý- | (175) sal doctor Lu-

¹ Miejsce próżne na jeden wyraz, 5 lub 6 liter. ² Na kartach 158 v. —173, pierwotnie próżnych, dopisała inna ręka z końca w. XVI kilka modlitw, jak „Przed obrazem wkrzyzowania bozego“ i t. p., które jako późniejsze wtrącenie, nienależące właściwie do „Modlitewnika siostry Konstancyi“, z r. 1527, w niniejszém wydaniu się opuszcza.

dolfus ŷ mŷstrz | Iord an: | Pŷetl* thŷszŷeczŷ cztyrŷsta | szŷedm-
dzŷeszath ŷ pŷeth*, | s ktorŷch ran wŷszlo kropŷ | krwŷe nadros-
seŷ | oszmdzŷeszath tŷszeczŷ ŷ | dwa tŷszaczŷe sto dwa- | dzyeszczŷa
ŷ pŷecz, wŷslo | z ŷego naszwŷaczssogo | czŷala na naszŷe odku-
pŷ- | enŷe, badz ŷemu czestz* ŷ | chwala na wŷekŷ. | Bŷtŷch szŷ-
nŷch ran bŷlo | tŷszacz sto dzŷewŷedz eszat | ŷ ŷedna. | A thu
dusso nabozna | ŷ bogoboŷna szŷercze | szwoŷe rozkrwŷaw, zranŷ |
ŷ rozkwŷel, a bacz, kto czŷrpŷ, | (v.) bo nŷe czeszarszkŷ anŷ kro-
lewszkŷ szŷn, alŷe maŷr- | oscz wŷekuŷsta, szŷn ŷe- | dzŷnŷ wszech-
mogaczego | boga oczcza. O thŷ dusso | namŷleŷsza, porusz szwe
| wnatrŷnoszczŷ, a placz*, | czo czŷrpŷ, ŷzŷe czŷrpŷ | naokrutnŷeŷsza
maŷa. | O czlowŷecze szmŷertelnŷ | bacz, czo za czŷe czŷrpŷ nŷe- |
szmŷertelnŷ, weŷrzŷ tu, | ŷzŷe za czŷe dawa obŷeta | thaka. Wsz-
rzŷ szŷnu bo- | zŷ poszobŷonŷ, tho ŷest | wŷernŷ krzŷeszŷanŷnŷe, |
na mŷe przŷaczela twego, | takczŷ mŷe wkrzŷzowalŷ | Zŷdowŷe. Otocz
vnŷram | (176) za czŷe, a bacz, ŷzecz nŷe- | moze bŷcz wŷanthsza
la- | szka nad tha. O dusso | mŷla, ŷaczŷem on wŷer- | nŷ pellŷkan,
ktorŷm dal | szŷercze moŷe dla dzŷa- | tek szranŷcz szam, abŷ- | chom
wŷelŷkosc z maŷŷ | naszego namŷleŷszego | pana Ihesu Chrysta chczŷe-
lŷ | wŷpŷszacz albo wŷmo- | wŷcz, bŷ szŷe ŷazŷkŷ na- | szŷe obro-
czŷlŷ, wszystko | lŷszczŷe wszŷtkŷch laszow | w pŷora ŷ wszŷthkŷch
traw | szcbla* polnŷch ŷ wszŷtko | morze w ŷkast¹, ŷeszczŷebŷ | nŷe
moglŷ wŷpŷszacz a- | nŷ wŷmowŷcz maŷŷ | (v.) nŷewŷnneŷ naszego
mŷ- | lego pana Ihesu Chrysta. Da- | ley dusso nabozna, obracz*, |
promŷen ŷ szkrŷdlo*, to | ŷest zadzŷ serdecznŷ kn | bogu ŷ szama
k szobŷe, a | bacz, ŷzecz ŷusz nŷe mogl | wŷanszeŷ laszkŷ wkazacz, |
a tho w tŷm, ŷzŷe czŷe na | szwe szwŷathe lŷcze po- | dlug dusse
stworzŷl, a th- | woŷe plec z raczŷl przŷŷacz | ŷ droga tobŷe ku kru-
lew- | stwu nŷebeszkemu prze- | czŷnŷcz a wkazacz. A potŷm | masz
baczŷcz, za kogo czŷr- | pŷal, izŷe za szromothne | stworzenŷe, tho
ŷest za | grzesznego czlowŷeka, | (177) ktorŷ bŷl dostojen wŷ- |
ecznego potapŷenŷa. A | dobrze tu mowŷ, za szro- | mothne, bo bŷ
baczŷl | czlowŷek szwa gruboscz, | czo z ussu, czo z oczu, czo |
z nossa, czo z ust pochodzŷ, | a prze ŷnsze czlonkŷ, ŷako | szwŷa-
czŷ s. Bŷernarth, | gdŷŷe mowŷ: nŷemasz | szmrodliwsszeŷ szachthŷ*, |
ŷako czlowŷek. Oŷ! asz tho | thwoŷa dostojnoscz czlo | wŷeczŷe,
gdŷ ŷzŷe vznasz, | tedŷ szŷe szam szŷebe za- | szromasz. Daleŷ
obroc z | bogomŷszlenŷe dusso na- | bozna ku bogu mŷlemu | ŷ ku
ŷego mathcze, bo | (v.) nŷgdŷ ŷe nŷe naŷdzŷesz | wŷenszego wczŷe-
ssŷenŷa, | ŷedno tam, wŷatsseŷ szlo- | thkoszczŷ ŷ przŷewŷczŷeczŷe- |
nŷa pokusz zlego ducha, | czŷala ŷ szwŷata, a tho masz | nŷe na lŷ-
stkach, alŷe wŷacz- | eŷ szŷercz em a duchem lu- | thoszczŷwŷm roz-
mŷszlacz. | A naŷpŷrwe: Głowa | ŷego, namŷleŷszŷ głowa, | ŷako
ŷest bŷla czŷrnowa | korona szŷsznŷona, ŷego | wlos zŷ naszwŷaczssse

¹ = w iukaust.

wy- | targano, brw ẏ yego brwý* | wýrwaný, yego czýalo | szwýan-
the okruhnýe z- | drapano. O dusso naýmý- | leýsza, tu szercze
szwoýe | (178) rozkrwaw, a zraný ẏ roz- | rzewný, rozkwýel a po- |
rusz szýe ku nabozenstwu. | Tesz masz baczýcz, ýako oczý | yego
naszwýatleýsse za- | wýazano szmýerdzacą | szmatką; lýcze tesz
masz | baczýcz, ýako yego lýcze | naszlýczneýsze, na ktore | angýole
szwýanthý | zawzdý ządaýą gładacz, | vplwano ẏ vpólýkowa- | no¹;
nosz poczeszný iego, | nosz yego szwýanthý szm- | rodem okru-
thným napel- | nýon; vsta vsta* yego na- | prawdzýwsze ocztem,
zol- | czýą napawane; broda | yego nawczczýwsza wýtar- | gano*; szýą
yego napokor- | (v.) nýeýsza possýkowano ẏ | powrosz z lanczuchem
okr- | uthným vwýazano; ra- | mýona yego szwýathe roz- | czýa-
gnýono; racze yego | naszwýathsze, ktore stwo- | rzýlý nýebo ẏ zýe-
mýe, | a gozdmý okruhnýmý | przebýto; pýerszý yego | naszlodsse,
na ktorých mý- | lý szwýanty lan odpoczý- | wal, a s tąý naszld-
sseý stu- | dnýcze mądroscý bozeý | ýest szýe napýl, týcz szá | okru-
thnýe pýeschczýamý | ẏ palýczamý tluczoný ẏ no- | gamý deptaný;
zýwoth | yego naszwýatssý okruth- | nýmý pagamý ẏ mýotla- | (179)
mý ýest szýeczon; bok yego | naszlodszy wlocznýą okr- | uthną othwo-
rzono; ra- | mýona yego ẏ grzeb* ba- | rzo czýaszkým krzýzem v- |
czýazono; lono yego prze- | nasczýszczýe* obýawýono; | nogý ẏ ra-
cze yego nýew- | ýnne barzo twardo do sz- | lupa przýwýazano, ta-
kesz | ku krzýzu kýlophý przýbý- | ýano, a tako od wýrchu | glowý
asz do pýath nýe bý- | lo w ným czalego mýescza. | O thý dusso
naýmýleýsza, | othworz szýercze thwoýe | a rozmýsłay tho wszýtko |
naboznýe: thu nýechaý | bedze twoý przýbýtek, th- | woýa komora,
twoý dom, | (v) thwoý grob, twoý nadro- | ssý szkarb, abý szýe
w tob- | ýe spelnýlo to, czo mowýl | pan Ihesus: Gdzýe ýest twoý |
szkarb, tu two szýercze. | Daýzecz tho panýe mýlý | Ihesu Chryste,
a ýestlýbý szýe | kto w tem rad obýral, te- | dý mýlý buog yego
zach- | owa od nagleý szmýerczy | ý od grzechu szmýertel- | nego, od
szwýeczkeý szro- | mothý, a tu na tým szw- | ýeczýe da laszką szwą
sz- | wýanthą, a potým da | ýemu szlodke szkonanýe | a po szmýer-
czý wýeczny | zýwoth w krolewstwýe | nýebeszkým, ktorego racz etc. |
(180) ² Szwą szwýetą mýloscz | na thým szwýeczýe, ýsz- | bých czýe
ýa grzeszna szlu- | ga twoýa na meý posz- | lednýeý godzýnýe mý-
lo- | szerdne thwe szwýante | oblýczey* mogła wýdzecz, | Amen. |

O dostoiným przýmo- | wanýu czyala bozego. |

Czo za vzýtký z dostoy- | nego przýýeczýa bo- | zýego czyala
nam przý- | chodzý*, na krotcze pod o- | prawýeným koszczýola |
szwýantego chcą rzecz. | Napýrweý tho dobre, ýsz | mamý przý szo-
býe oblýcz- | (v.) noscz tego, ýegosz twarz | pelna ýest wszeý mýlo- |
szczý, bo gdýsz bog oczyecz | nam szwego mýlego szý- | na przýacz

¹ = upoliczkowano.

² Między k. 179—180 ślad jednej karty wyciętej.

dal, jakozbŷ | tho bŷlo, abŷ nam sz nŷm | wszego dobra nŷe dal.
 Ia- | kobŷ rzekl s. Pael, ŷ ow- | szem wszŷczko dobre sz nŷm | nam
 da. Ta tesz szwŷatoscz | rozmnaa dar mŷłoszczŷ | ku szŷlnŷeŷszŷ
 przŷŷem- | noszczŷ ŷ ku wŷŷtsseŷ go- | rŷczoszczŷ mŷłoszczŷ bo- |
 zeŷ, bo ŷest jako wŷgl* | ognŷszthŷ, a jako kto ch- | leb czeplŷ
 s pŷecza wzŷa- | wszŷ ŷ gŷe pospolu s cz- | ŷeplem, rozmnaa tesz |
 (181) ilko* ku poszŷlenŷu mŷszlŷ | szwŷŷthe ŷ cznothŷ, bo | szklanŷa
 ku vczŷnku dob- | remu ŷ odda lenŷwst- | wo przesz slodkoscz
 ma- | droszczŷ, ŷako stoŷ pŷszano: | Panem de celo, chleb z nŷe- |
 ba dalesz ŷm, maŷaczŷ | w szobŷe kazdŷ roskosz sz- | lodkoszczŷ.
 Pod figurŷ te- | go szwŷŷntego chleba szŷ- | nowe ŷsrahelszczŷ po-
 zŷ- | walŷ mannŷ z nŷeba | czterdzŷeszczŷ lath. Tento | chleb dawa
 poszŷlenŷe | przeczŷwo szmaczenŷu, | bo stoŷ pŷszano w Zalta- | rzu:
 Chleb szŷercze czlo- | wŷeczŷ* potwŷerdzŷ. |

(v.) Dwanaszczŷe vzŷtkow | wŷelebnŷch a szw- | ŷŷntŷch przŷ-
 chodzŷ s p- | rzŷiaczŷa dostojnego | bozŷego czŷala, ŷesz mŷe- | nŷa
 doctorowe, szwŷa- | tego Pŷszma wŷkladacze, | dwanaczŷe* owoczuoŷ |
 drzewa zŷwotha stoŷa- | czego weszrzod raŷu, o | nŷch ŷest pŷszano
 w kŷŷe- | gach tajemnŷcz szwŷ- | ŷntego Iana w posled- | nŷ capi-
 tule, przesz ktore | szŷe rozumŷeŷŷa dwa- | naszczŷe vzŷthkow bozego |
 czŷala, dostojnŷe przŷ- | muŷaczego, a w tŷch | (182) wŷrszŷkach
 szŷe zamŷkaŷa: | Podpŷra, szcdwŷerdza*, ros- | mnaza chleb szwŷen-
 tŷ; | Czŷstzŷ*, karmŷ, zŷwoth da- | wa; | Roznŷecza, wspomŷna, |
 zlacza; | Pothwŷerdza, wŷarŷ cza- | leŷ na zŷemŷ grzech v- | mnŷeŷ-
 sza. Wŷklad tŷch wŷrss. | Izŷe bozŷe czŷalo pobudza | ku mŷ-
 loszczŷ bozeŷ, ws- | pomŷna to ŷest ku pa- | mŷeczŷ przŷwodzŷ
 maŷa | Ihesu Chrŷta mŷlego, pod- | pŷra¹ maŷa Ihesu Chrŷta mŷ- |
 lego¹, podpŷra, abŷ czlow- | ŷek nŷe upadl w grzech, | ku ktoremu
 vpadu gotow | (v.) iest podlug szweŷ krech- | koszczŷ, stwŷerdza ku |
 dokonanŷu vczŷnka dob- | rego, roszŷrza albo rozm- | naza nadzŷeŷe
 ku zbaw- | ŷenŷu, czŷszczŷ wszednŷe | szmŷertelne grzechŷ, a to | ro-
 zumŷeŷ o tŷch grzeszech, | ktorŷch nŷe pomnŷ a rad- | bŷ wszemŷ
 szŷlamŷ, rozu- | mem, wolŷ, pamŷeczŷa, | ŷsz szŷe spowŷedal, ŷako |
 kolŷ da szŷe na wspomnŷe- | nŷe personŷ, czaszu, mŷ- | esza, przŷ-
 czŷnŷ, thowarzŷ- | szthwa, opczowanŷa, kar- | mŷ then szwŷŷanthŷ
 ch- | leb, tho czusz wnŷtrznŷm, | (183) dusznŷm vwesselenŷm | zŷ-
 woth dawa, aboczŷm | szam mowŷ: Ya ŷestem | chleb zŷwŷ, kto
 mŷe po- | zŷwa, badzŷe zŷw na wŷe- | kŷ. Roznŷecza, tho ŷest do- |
 bre vczŷnkŷ w gorŷczŷ | mŷłoszczŷ bozeŷ, ŷakobŷ | wraczŷ spŷeszno
 ŷ we- | ssele dzŷala. Szlacza ten | szwŷŷthŷ chleb, tho ŷest | z bogem
 mŷlŷm yeden | duch sz nŷm badzŷe, iako | mowŷ Pawel apostol. |
 Pocztwŷerdza* ten chleb | szwŷŷthŷ, to ŷest w wŷe- | rze mocnego
 dzala, cuzz, | wŷŷncz, tu wŷarŷ mocnŷeŷ | (v.) trzŷeba, boz tho rzecz
 waz- | na, wŷszoka, trudna ku | dorozumŷenŷu, bo zapr- | awda wŷ-

¹ Wyrazy „pod | pijra maŷa Ihesu Chrŷta mij- | lego“ przekreślone.

pyszacz albo wý- | mowýcz albo wýmýszlýcz | czlowýek nýe moze,
ale | tu wezmý szobýe za po- | czýecha on wýrsz sz proszý: ¹ | Quod
non capis, quod non | vides, animosa firmat | fides preter rerum ordi-
nem. | Tak szýe wýklada: Czego | rozumem nýe ogarnýesz, | czego
oczýma nýe doszrz- | ýsz, tho duszná wýara | mocno trzýmaý, bocz |
tu szá thaýemnýe nad | rząd rzeczy stworzoných. | (184) Pyszano
w Klementýnach ², | w prawýe duchowným, | bula papýeska Clýmýen- |
ta, o teý | szwýatoszczý czýa- | la bozego, ýsz ýest w ným | wszýtka
duszna slodkosc, | iakobý chezýal rzec, yzýe | mý* geý yeden nýe-
mo- | zýe wýmowýcz. Toz | yest konýeczny szkarb, | konýeczny te-
stament, | tocz ýest konýeczne zwý- | ázanýe mýloszczý, gým- | sze
Krýstus Ihesus, býeracz | szýe s tego szwýeta do | oczcza szwego,
gdy czasz | maký ýego przýblýzal | szýe, raczýl szýe mýlosz- | (v.)
czýwýe sz namý szlaczýcz, | mowýacz ku apostolom: | Ządzą ządalem
teý we- | czerzý wýelkonocneý | sz wamý pozýwacz, prze- | to abých
wasz czým po- | darował drzewýeý, nýz | bandą vmączon. A ezoz |
nam chceš dacz namýl- | szý panýe Ihesu? To wam | dam, czego ba-
dзецzýe ba- | rzo wdżýeczny, bo bých- | czý wam dal nýebo ý | zýe-
mýe ý tho, czo w ných | ýest, malý mý szýe wý- | dzý dar. Bocz
mowý s. | Augustin: Wolalbých | (185) býcz w pýekle a boga | wý-
dzýecz, nýzlý w nýebie | a boga nýewýdзец. O- | tozezý ýa szýe wam
da- | wam, wezmýczýe, pozý- | waýcze, a tho gýlekroc | bádzeczýe
dzalacz, telekroc | na pamýatką moýe dza- | laýcze, a ýa sz wamý
ýe- | stem pod tým kstaltem | chleba ý wýna asz do | szkonanýa
szwýata. Tu | dusso podnýesz rozum, | bocz pamýecz dzýwna, pa-
mýecz zýwýacza, | pamýecz roskoszna, pa- | mýecz szlodka, pa-
mýecz | napewnýeýsza, pamýecz | (v.) pomoczna, droga nade | wszycz-
ký szkarbý, pam- | ýecz zbawýenýa*, pa- | mýecz naszwýathssa, pa- |
mýecz wýekuýa, pam- | ýecz na wýeký pamýeta- | yacza, pamýecz
wýeleb- | na, pamýecz wýessyela, | pamýecz wýessyelu placz- | lýwa, pa-
mýecz szmýer- | czý szkazenýa, pamýecz | zýwotha naprawenýe | pa-
mýecz naszczodrsza, pa- | mýecz nalepsa, pamýecz | nawonneýsza, pa-
mýecz | nawaznýeýsza, pamýecz | cznoth, | pamýecz szýlý, | pamýecz
dobroczy, pamýecz | (186) mądroszczý, pamýecz pa- | nuýaczý* pełna
ý pamýe- | czý dostofýna, aboczým | czlowýeka szlachezý, ýasz- | lý dobrzý,
ýasz lepszy, ýasz | strzezýe, ýasz zaszlanýa, | ýasz oddawa, ýasz odzý- |
wa, ýasz wýelbý, ýasz v- | býela, ýasz vszwýetla, | ýasz vmýwa, pamýecz |
wýszoka, pamýecz szýroka, | pamýecz bezmýerna, | pamýecz zlez, pa-
mýecz | wessela, pamýecz skarbu, | pamýecz szkladu, pamý- | ecz nad
mýsl, pamýecz | nad rozum, pamýacz nad | zą dza, pamýecz nad pýsmo, |
(v.) pamýetz nad ýazýk, pa- | mýecz nade wszýczko gýn- | ne, pamýecz,
ýasz spra- | wýa, ýasz leczý, pamýesz*, | ýasz zdrowýe*, pamýecz, | ýasz
zýwý, pamýecz, ýasz | krzeszý, pamýacz o nasz | poczatek, pamýecz,
ýasz | konecz, pamýecz wýerze | wýekuýsznoszczý, w nýeý- | zýe nowýna,

¹ = z prozy.² Constitutiones Clementinae.

w nŷeŷzŷe | starzŷna*, pamŷecz, w nŷeŷ- | zŷe bostwo, w nŷeŷzŷe |
 czlowŷeczenstwo, pamŷecz, | w nŷeŷze wŷszokosc, w n- | ŷeŷze nŷ-
 zkosc ŷest, pa- | mŷecz gednoszczŷ, pamŷecz | roszmajtoszczŷ, pa-
 mŷecz | (187) ffundament wŷernŷm, | nadŷeŷa* boŷaczŷm szŷe | boga,
 miłosc pokornŷm, | pamŷecz od boga, pamŷ- | ecz ku bogu, pamŷecz |
 o bodze, pamŷecz przŷ | boze*, pamŷacz*, ŷasz gro- | zŷ, pamŷecz,
 ŷasz straszŷ, | pamŷecz, ŷasz wabŷ, pa- | mŷecz, ŷasz vkazuŷe, pa- |
 mŷecz, ŷasz wodzŷ, pamŷ- | ecz, ŷasz nawodzŷ, pam- | ŷecz, ŷasz przŷwo-
 dzŷ, pa- | mŷecz o thŷm, ŷanzŷe* | nade wszŷczko, w gŷmzŷe | wszŷczko,
 pod gŷmzŷe | wszŷczko ŷest, k temu ta | szwŷata pamŷecz dowodzŷ, | (v.)
 pamŷecz, ŷasz zatwarza, | ŷasz othwarza, pamŷecz, | ŷasz ŷest szmŷercz,
 ŷasz | ŷest zŷwoth. Ale czo pŷo- | ro, albo mowa, albo ro- | zum
 o tŷm powŷedacz | moze, iakobŷ rzekl: nŷka- | ke nŷe staczŷ wŷpŷ-
 szacz | o wŷszokoszczŷ teŷ nasz- | wŷathsseŷ szwŷatoszczŷ. | Pomoż
 wŷaro, pomosz | wŷaro, pomosz wŷaro, | nadzŷeŷa pewna dzerzŷ, |
 mŷłosc gorączza dokona- | wa. O mŷłŷ panŷe, o dzŷ- | wnŷ nade
 wszelkŷ dzŷwŷ | boze, czo za to dacz, czŷm- | czŷ tho oddacz, czŷm-
 czŷ | (188) tho odwazŷcz, ŷzŷe prze | mŷe stworzenŷe thŷ | sthwo-
 rzŷczŷelu, przŷe | mŷe szluga thwa thŷ | gospodarzu, przŷe mŷe |
 bladna tŷ mŷłŷ oŷcze, | thŷ, ŷemus tronowe | panstwa szluzŷ, ie-
 musz | szeraphinowe, cherubŷ- | nowŷe, iemu wszŷczkŷ | korŷ¹ ŷ ie-
 rarchŷe angel- | szke szŷe dzŷwŷa a na- | patrzŷcz szŷe nŷe moga, |
 a patrzŷcz nanŷ, nŷgdŷ | oŷczu² nŷe zmruga, abo- | czŷm bŷ mŷalŷ
 szwŷaczŷ | tak dlugo boga nŷewŷ- | (v.) dzŷecz, czobŷ okem gnał*, |
 bŷlabŷ gŷm maka wŷel- | ka s tego. Tocz ŷest zŷwoth | wŷiecznŷ,
 ŷako szamzŷe | pan Chrystus mowŷ, abŷ | czŷe vznalŷ bŷcz wŷer- |
 nego boga a ktoregosz* | poszlal Ihesu Chrysta, nŷe mo- | ga szŷe
 naradowacz bez | nŷedostatku, nŷe moga | szŷe nadzŷwowacz bez |
 przestanka, nanŷze pa- | trzacz, dzŷwuŷa szŷe, ra- | duŷa szŷe, we-
 sselŷa szŷe, | a wesselacz szŷe, pozŷywa- | ŷa ŷego bostwa, dzaku- |
 ŷacz mu s tego, ŷsz szŷe | s czlowŷekem raczŷl tako | (189) szlŷ-
 czŷcz, tako zŷednacŷ, abŷ | s toba bŷl ŷedno. O któz | tho moŷe
 thŷ to wŷszo- | koscz ogarnacz, ktobŷ ta | glabogosc* mogl przesze- |
 gnać teŷ nŷewŷmowneŷ, | dzŷzwneŷ, bezmŷerneŷ | mŷłosczczŷ? Moŷ
 tapŷ rozum | temu nŷe sprosta, tŷlko | wszelka szŷla ŷ mocz mo- | ŷa
 zumŷeŷe szŷe asz do | vmglenŷa, mowŷacz | s Pawlem apostołem: O |
 wŷsokoszczŷ bogaczthwa, | maćroszczŷ ŷ vmŷatnosz- | czŷ boszkeŷ,
 ŷako nŷeog- | arnŷone szŷ szadzŷ ŷego | a nŷesczŷgnŷone drogŷ | (v.)
 iego, a wszakoz badać ta- | kŷ wŷelmoznŷ pan, ra- | czŷ szŷe dacz
 czlowŷekowŷ | szmŷertelnemu przŷŷacz | w szakramŷenczŷe nasz- |
 wŷathssŷm, ktorez czŷa- | lo raczŷl wŷdac na czŷ- | eszke makŷ,
 za wŷnna | nŷewŷnnŷ, za nŷeczŷ- | stŷ czŷstŷ, za nŷelutoszcz- | ŷ
 namŷłoszyernŷeŷ- | szŷ, za szmrodlŷwa wo- | nŷa nŷebeszkŷ, za plesz- |

¹ = chóry, łacińskie „chorus“, w średniowiecznej łacinie „corus“.

² Litera *ŷ* w „oŷczu“ przekreślona.

nŕwŕ szlodkosc sz angel- | szkŕ, za zŕemŕe grubŕ | szluncze* sprawe-
 dlŕwo- | szczy, za tharn czyŕnŕowŕ | drogŕ kwŕatek narosz- | kosz-
 nŕeŕszŕ, za czeladnŕczka | (190) dobrŕ gospodarz, za owczŕ | wŕernŕ
 pastŕz, za nŕesz- | tatecznŕ zwolenŕczka | naŕmadrszŕ mŕstr*, pra-
 wŕ | doctor, prawŕ papŕez, pra- | wŕ kaplan, za szluzebnŕczkŕ | do-
 brŕ pan, za stworze- | nŕe stworzŕczyel, a konŕiecz- | nŕe za czlo-
 wŕeka bog | offŕarował szŕe. O nado- | stojnŕeŕsza obŕato, o | slodka
 offŕaro, tocz o to- | bŕe szlodko mŕszlŕcz, sz- | lodko mowŕcz, szlod-
 ko | pŕszacz, o tobŕe naszłodzey | wŕknacz*, slodka radŕcz, | slodka
 kazacz, szlodko skla- | dacz, szlodko zŕwn* bŕcz, | szlodko w tobŕe
 vmrŕiecz, | (v.) szlodko o tobŕe Pŕszmo | czyŕsz, slodka w tobŕe
 wsz- | nacz, slodka ŕesz ŕ pŕcz, | szlodko poszczŕcz szŕe s to- | bŕ
 na puszczy, slodkŕ po- | koŕ w tobŕe, slodke vmŕ- | czenŕe dla
 czybe, slodka | nŕemocz na czyele, slodke | szdrowŕ* pozŕczone od
 czybe- | be, slodke wesselŕe w tobŕe, | szlodkŕ placz dla czybe, |
 szlodka sezessnosc, szlodka | przeczŕwnosc dla czybe | od ludzŕ,
 szlodka walka | s czyartem*, s czyalem, szwŕŕ- | tem, s pomocŕ
 thwoŕŕ | szlodka drugŕ*, szlodkŕ trud, | szlodkŕ szwar sz chrzechŕ*, |
 (191) szlodke odzŕenŕe, slodkŕ | nagota, slodka zŕmnosc, | slodka
 gorŕczosc, szlodka | woda, szlodkŕ ogŕen, | szlodke powŕetrze, slod-
 ka | karmŕŕ, slodka robota, | szlodkŕ tesz szen, szlodke | vbostwo,
 szlodka nadza, | szlodke wdŕczenie, slodkŕ | gŕod, konŕiecznŕe* gorz-
 kosc | slednŕeŕe w tobŕe, wszŕcz- | ka wonnosc w tobŕe. Mŕ- |
 lŕ Chryste ŕ naŕmŕlŕŕŕ*, | namŕloszŕnŕeŕŕŕ Ihesu | Chryste,
 boze moŕ, panŕe | moŕ, mŕstrzu moŕ, gospo- | darzu moŕ, stworzŕczelu |
 moŕ. yacz nŕe mogŕ lepŕeŕ | (v.) mowŕcz anŕ mŕszlŕcz | o tobŕe, ŕacz
 nŕemam | czo tobŕe przŕrownacz, | czo nad czye lepszego, | czo mŕmo
 czye krasznŕeŕ- | szego, pŕekosznŕeŕŕego*, | czo nad czye drossego,
 czo | nad czye mŕdrŕego, czo | nad czye welebnŕŕego, | czo tako szŕl-
 nego, czo ta- | ko mocznego, czo tako | zŕwego. ach! ach! czo tako | mŕ-
 lego, czo tako lubego, | czo tak czudnego, nŕe- | mam, nŕemam to-
 bŕe | dacz, tobŕe za to odwazŕcz. | Bo aczbŕch tesz mŕŕala | czo do-
 brego, ŕakoz mam, | (192) ale wszŕczko od czybe | mam, mam czyŕalo,
 mam | dussa, rozum, wola, pa- | mŕcz, pŕcz krasznŕch | szmŕszlow,
 oczŕ, vszŕ, | powonŕenŕe, mowŕe- | nŕe, rakoma wladnŕe- | nŕe, no-
 gama chodzenie. | Zlota, srebra nŕemam, a tesz o nŕe nŕe dbam, bo |
 wszŕczkŕ skarbŕ thego | szwŕŕata nŕcz nŕe ŕszŕ* | przeczŕw thweŕ
 drogo- | szŕ. Twoŕŕ zŕemŕe* ŕ | pelnosc ŕeŕ, twoŕ ptaczŕ | na po-
 wŕetrzu, rŕbŕ w | morzu ŕ w ŕezorach, twe | okragŕ nŕebeske,
 twe | gwŕŕzdŕ, twe slunczko | (v.) i mŕeszacz, twe gorŕ ŕ | laszŕ,
 twe wszŕczko stw- | orzenŕe. Czo raczŕsz o- | de mnŕe moŕ naŕ-
 mŕ- | leŕszŕ panŕe? Czorko | moŕŕ, szlugo moŕŕ, daŕ | mŕ szercze
 twe! O na- | mŕlszŕ, roszkosznŕ ptaku- | pelŕcanŕe, szercza me- | go
 ŕadasz, a ŕŕ ŕ tego | dacz tobŕe nŕe mogŕ bez | twego przŕŕpŕechu.
 Dzŕsz | szŕe vzkarzam przed to- | bŕ, o vznawcza wszŕtkŕch | szer-
 decznŕch taŕemnŕcz, | na me nadzne, vboge | zaszle szŕercze, azalŕ |
 moze czo dobrego mŕszlŕcz | (193) besz czybe, azalŕ moze | czo do-

brego chcecz bez | czýebe, azalý ono mo- | ze czo dobrego vmýecz |
 besz czýebe? Nýe! ofseýke, | a vezýnku dobrego nýka- | ke bez czýe-
 be. Pamýe- | tam panýe twe szlowa, | czosz mowýl: Beze mnie | nýcz
 dobrego vdzyelacz | nýe mozeczye. Znam to | moý mýlý panýe, ýzec |
 nýe tylko nýemam go | oddacz, ale tesz ý szama | szýebe tobýe dacz
 nýe | moga bez powodu th- | weý prawýcze, besz | pomoczy laszký
 thweý, | (v.) ktoraz ma podeprýcz | moýe dobrowolenstwo | ku wszel-
 kemu dobremu | vezýnku. Oto ýusz po- | kladam nýnýe w um- |
 ýszle moým then na- | szwýathszy sacrament, | czýalo thwe przýyac, |
 raczye mýe wspomocz | ý ządza we mýe roznýe- | czýcz mýlý Chry-
 ste. Czekajá | czýe ządze wszýczký du- | sse moýe, abý raczył | na-
 wýedzy cz przebytek | vbogý dusse meý, w th- | woých raku szmýercz
 ý | zywoth, rozmnosz we | mnýe chezenýe dobre, | (194) abých ýa
 tesz tego chceza- | la dobrego, czego thý | chcesz mýecz po mnýe. |
 Tý to zyednaý, tý to sp- | raw, abý taka ofýera, | tako welýka
 obýeta we | mnýe nýe zagýnala, | abých býla stala, moczna, | w po-
 kuszach czýrplywa, | w przezpecznoscýach abých | býla stateczna,
 abých bý- | la rozumna ku dobremu, | yako znasz lepýeý ma | po-
 trzeba ku zbawýenýu | memu. Týsz moýa wýa- | ra, týsz moýa na-
 dzýeýa, tý ýesz moýa radoscz, | thýsz moýa szýla ý moc, | (v.) týsz
 moýa vezýeczka, týsz | týsz moýa stwýrdzenýe, tý | moýa korona, tý
 moýa | chwala, weczný bozze Ihesu | Chrýste. | Widý mý szýe*, yzye
 nýe | ýako mozemy dom- | nýmanýe mýecz, abých- | om bozą mý-
 loscz mýely, | a to s tego naýpýrweý mo- | wýacz o týmto czlowýe- |
 czýe, ýenze w grzechý v- | padl býl czýaske ý rozma- | gýte. Malý
 bolescz, szkru- | cha, zaloscz za przemýna- | le grzechý a wýspowýe- |
 daných*, gýmýszboga roz- | gnýewal, tocz ýest znamie | barzo dobre,
 a takýmzye | (195) mýloszczýwe lato y kaz- | de prawdzýwe odpu-
 stý | barzo pomocne ý vzý- | teczne, gdyez* mowýa | lýstý papýe-
 zke, bulý: | Spowýedaýaczým szýe | a skrussonego szerca da- | wamý
 zupelne grzech- | om odpuszczýenýe ý rozsz- | grzessenýe od wýný
 ý od | maký. Wtore znamýe, ýzesz | w laszcze bozeý a dostoyńie |
 czýalo bozeý* przýmýesz, | maszly stalý vmýsl, abý | daley grzechu
 nýe pow- | tarzala. To masz dwoýe | znamýe laszký bozeý. | Trzye-
 czýe znamýe, masly | roskosz w poszluchanýu bo- | (v.) zyego szlo-
 wa, albo w- | kazanýu albo w rzeczy | o bodze, czo wýe, ýsz tho |
 prawýe mýluýe, rad | slýssý, gdy mowýa o | mýlým bodzye*, a ýego |
 slow rzadnýe poslucha | ý ýe baczý. Czarthe | znamýe mýloszczý
 bo- | zeý, ýestlý czlowýek go- | tow ku dobremu dzalu | bozemu, bo
 mýloscz pro- | zna býcz nýe moze, ale | czyný dobre vezýnký, ýe- |
 stlý prawa mýloscz, a | pakly nýe czyný dobrých | szkuthkow albo
 dobre- | go dzala, nýe ýest praw- | dzýwa mýloscz. | (196) Pýathe
 znamýe: Malý | czlowýek szmaczenýe | s tego, kedý wýdzy albo |
 szlýssý, ýsz szýe komu du- | chowna szkoda stanýe, | to ýest ýsz
 vpadl w grzech, | albo ýestlý ma wesselýe | ý radoscz, kýedý szýe
 kto | pomnaza w dobrých v- | czynkach, w dobrým zyw- | oczýe. Bo
 kto nýe zaluýe | przýkody* zley szwego blýz- | nýego, nýe ýest

w nym | myloszyerdze bozje. | Drugy* znamje. | Wyjanczsze y doszko-
 nal- | szje, sza ta znamyona my- | loszczj bozej. Pyrwsze | (v.) zna-
 mye jest, kedj czlo- | wyk czasto szwe szom- | nyenje sprawedly-
 wy | rozsazda y strussawa*, | a tak jako zlozho prze- | plawja
 w ognju szom- | nyenje nye tylko szmy- | ertne* ale y wszedny |
 grzechj, bo wszedny grz- | ech przyeczjwja szje | goraczoszczj my-
 loszczj, | aczkolj z myloszczja pos- | polu stogj. Druge zna- | mye
 jest, kedj czlowjek | ma w szobyje jawne a | wydome y nye jako
 od | dawnego czassu vmnj- | ejzenje zadjj szwyacz- | (197) kej
 y czelesne. Trzje- | czje znamje jest, kedj | czlowjek polepsza
 szje | wolj, w rozumje, w pa- | mjeczj y w gjnszych w- | natrz-
 nych szmyszlach, | dusznch szylach, to zna- | mye jest wydzymj-
 szje* | myloszczj czthwyrdzonej*, | a nawyacej po przyje- | czju
 czjala bozego. | Czarthe znamje jest, | kedj rzadnje y plynje |
 czlowjek chowa przyka- | zanje boze podlug* ja- | ko myloszczjw
 pan Ihesus | Christus mowj: Kto my- | lujje mnje, badzje chowacz |
 (v.) me przykazanje | Pyathe znamje jest, | kedj czlowjek ma
 wza- | wyenye¹ boznych szkrytych | rzeczy y prawdy, podlug | yako
 pan Chrystus szam mo- | wj: Yusz nye bade wasz | zwacz szlugamy
 ale przy- | acelmj, bom wam wsz- | ytko objawyl, czom szly- | szal od
 ojczy mego. | Znamje laszkj bozje. | Dokonana myloszcz, ta- | ko
 wydzj my szje po- | dlug rzeczy jednego | doctora poznacz moze, |
 jestlj kto kotow* vmrzec | dla zbawjenja szwego | (198) bljznego,
 nasladujacz | Ihesu Chrysta, mylego pana, | w tymto przykladzje. |
 A to pyrwsze znamje, | mylujelj kto szwe nye- | przyaczjele a gjm
 dobrze | czynj. Trzeciye* znamje | myloszczj bozjej, jsz bo- | ga
 myluje, jestlj czjr- | plwyje y szmyernje w- | szyczkj przeczj-
 wnoszczj | dla boga myluje² a nye- | wynnje czjrpj, mowje | nye
 wynnje, bo kto szje | przewynj, nyema od- | platj, jako czartho-
 wje, | zlodzejje czjrpja, jsz sza | wynnj. Tele masz szwja- | (v.)
 toszczj, gjle czjrpjwoszczj, | jako sza bylj apostołowe, gdy je vbj-
 czowano na | rathuszu w Jeruzalem, wy- | szly z radoszczja, jsz
 bylj | dostojnj czjrpjecz prze | boze gjmje. Cawarthe | znamje do-
 szkonalej my- | loszczj bozej, jestlj gotow | wszyczko opuszczcz
 a pana | Ihesusza w ubostwje naszla- | dowacz, jako sza dobrzj, |
 wyernj zakonjczj y zako- | njczkj, njcz wlosnego | nyemajacz.
 Pyathe zna- | mye, nye bogylj szje nj- | kogo, jedno szamego my- |
 (199) lego boga bojaznja szj- | nowszka, a to czynj czj- | ste szo-
 mnjenje, bo mo- | wj apostoł: Wyganja z | dusze bojaznj prawa
 boza, myloszcz j laszka je- | go. Szoste znamje la- | szkj bozej, malj
 czlow- | jek weljke, glabokje | y wnatrzne duszne w- | zdychanje
 w nabozyjm | na modlytwje rozmysz- | lanu o mylem panje | Ihesu-
 sze, w jego wszjtkjm | zywoczje, a nawyacej | o jego gorzkej,
 weljkej | macze. Szuodme zna- | mye laszkj bozjej, malj | (v.) czlo-

¹ = wzjawienie, objawienie.² „mijluje“ przekreślone.

wjék gorączą żądzą, | którą rządnyé czjagnyé | mýszlą w szwýrcho-
wne | dobre, to czusz w boga sza- | mego wszechmocznego. | Oszme
znamyé, kýedý | czlowýek mýeszkającz w | czýele na týmto nadz-
nym | szwýeczýe, ýakobý mǎlal | a ýakobý tesznýce mającz, | w tých
przymýenýuýa- | czých czeszných rzeczach, | mowýącz szwýatým
Býer- | nartem: Ach! bý* ale nýe- | trzýeba gýescz, aný pýcz, | aný
spacz, ýednobý rých- | leý z bogem krolowacz. | Dzýewathe* znamýe,
kýe- | dý czlowýek czekającz | (200) koroný nýebeskeý, tesz- | ný
szobýe bez thowarzý- | stwa angelszkego ý oných | mýlých szwýan-
thých, | mýesczýanow nýebes- | kých, ktorzýsz nasz żada- | ýa barzo
szobą mýecz w- | towarzýstwýe. A przeto | czasto mowý dussa taka |
czasto* z Yopem szwýatým: | Tedet animam meam vi- | te mee, the-
szno dussý | meý w zýwoczýe albo | w czýele tým, bo gǔý ten- | to
przymýenný zýwot | pocznýe teszknýcz, thedý | b oza oblýcznoscz po-
cznýe | slodka býcz. Dzýeszathe | znamýe, kedý dussa ýakobý | (v.)
przes czýala býla, zapom- | ný wszech szwýeckých | rzeczý ý wszel-
keý zewn- | atrzný poczýechý, wý- | chodżacza | precz mýszla, | bo
gdzýe ýest zachwýczo- | na nad gýne mýloszczý, | nýegǔý ýakobý
pýana | dusze czýný, w nýeýakým | zapomnýenýu albo nýe- | pamýe-
czý, a nýegǔý czlo- | wýeka tako przymýený, | ýzýe taký szam
szýebe | nýe czuýe, aný nýegedný | rzeczý, ýasz ýest na szwýe- | czý.
Taký býl bratr* Egi- | dius, laýk szwýetý, taký | býl s. Ffranczýssek,
taký | (201) býl s. Býernart ý wýelý | gýnszých bogomýsznych*, |
tym vezýeszným znamýe- | nem darowaný od mý- | lego boga, ýe-
sczýe za ých | zýwota badaczý na szw- | ýeczýe. Mowý o szobýe | s.
Pauel: Zýw ýestem, ale | ýusz nýe ýa, zýwýe za- | gýste we mnýe
Chrystus. | Tocz są znamýona, | przes | ktorez domnýmacz szýe | moze
czlowýek, ýsz ýest | w laszcze bozeý ý w mý- | loszczý, gǔý nýe-
ktore | z ných vzna w szobýe | býcz, a wszakoz szýe w tým | nýe
uprzespýeczacz, ale | zawsze szýe bacz, a bogu | (v.) s tego dzýe-
kowacz, ý ýego | szwýatheý mýloszczý w- | szýczko poleczacz
a nýwcz- | ým w szobýe nýednufacz, | bo koniecz ný sząd bozý |
szkrýtý ýest. |

Po przýýeczcu czýalo* boze- | go iako szýe mýecz. |

Tako* czlowýek ma szýe | mýecz po przýýeczu | bozego czýala,
yusz chcą | mowýcz, bo nýe doszýcz | w týmto, abý czlowýek |
k temu pokarmu szýe | przýprawýal, podlug | czýala chądogo, bo-
czým | mowý szwýanthý Aug- | ustin: Ý czoz przýprawýasz | żaladek*
albo żabý wý- | (202) mýwasz ku przýýeczýu | teý szwýatoszczý.
Wýerz | a przýalesz pana boga, | ýakobý rzekl, przýpraw | szýe czno-
tamý ý mýlo- | szýerdnymý vezýnký ro- | zumnýe, a żadlýwýe a |
mądrze, pamýetlýwýe | a nýe nýedbale, a nýe | drzemlýwýe, a nýe
blad- | lýwýe, a nýe zwýczaju | a nýe z boýaszny, a nýe z | marneý
chwalý, ale s p- | raweý, czýsteý mýloszczý | ý wzđýecznoszczý*
przymý | szwego mýlego pana | szobýe na zbawenýe, grze- | chom od-
puszczýenýe, cznot | pomnozenýe, zýwotha | (v.) polepsenýe a do kro-
lew- | stwa nýebesznego szczesne | poprowadzenýe. |

Duchownye rozumyejacz | odzjenye meszne¹,
przyp- | aw sze w ty cznoty, ktore | sze znane-
nuja przez nye.

Przesz vmeral² zna- | mynuje sze roszadzenie | a rozwaze-
nye grzechow | swojych. Alba na sze ob- | leczesz, ked sze
w czystosz- | cz dusne y czelesne | zachowasz. Paszkiem sze |
przepaszesz, ked sze bad- | zes myecz myernye w | pyczyn
y w jedzenyu przez | post rostropny. Manipularz | badzesz
myecz na leue | racze, to jest twardosc, | (203) stalosc wyary
szwyatey | krzescyzanske, aboczym | scyth pospolczye w lew- | ey
racze dzjerza. Stola | ogarniesz sze, to jest nye- | wynna bad-
zesz wszego | grzechu. Kazula³ wszystko | przkryesz, to jest
my- | loszjerdzym wszyczko osz- | lodzysz. Tym y gnymy | czno-
thamy przyprawysz | sze na ty roszkoszne gody | ku przeczynu
czyla bozego. | Przymiesz ten chleb zy- | wy angelsky, then chleb |
szythny, bo cze naszyczy | wycznye, a daly buog | nierzekacz:
Przjaczelko, | jakosz tu weszla, nyemaja- | (v.) cza* odzjenya
szwadeb- | nego. Po przyczynu cza- | la bozego przez nyekto- | ry
czassek potrzebn jest, | aby sze vpokogyla a szwe | wszytky szly
zgromadzy- | la, aby tego mylego gosz- | cza przywtala, a zady- |
we oblapyla. Potrzeba | jest, aby rospamyetala | sze y vbaczyla,
a na my- | szlenye sze poddala, ba- | czacz, ktory to jest, jaky |
tho jest, zye krol nad kr- | olm, kxyaze nad kxya- | zathy, pan
nade wszyczky | pan, gen tho ma pysz- | mo na szwem bocze, krol |
nad krolmy, pan nad pan, | (204) iaky jest myly thwoy, | jest
baly y rumyan, | wybran s czyszacznow. | A gdyszcy jest baly
y | rumony*, chczech w bya- | loszczy czystego szycerza, | w czyste
myszly, czyste | wole, czystego, czystego* | czyla, czystego domu. |
A gdyszcy rumony jest | thwoy myly, chczech, aby | rumyenosz*
w szerczu th- | wym, w pamycz thwey | nossyla, to jest yego
dro- | gye krwe rozlewanye | rozlyczala y rozmyszalala, | y yego
gorzka szmyercz w- | pamycz myla, a tako | mylemu myla bad-
zesz | (v.) y przyelubyla, a badeszly* | w temto trwala, na w- | yeky
s toba w myloszczy | zostane. Tesz masz ba- | czycz, ktory to jest,
czosz | go prziala. O zapraw- | da, jestczy wszechmoc- | ny, bez-
myerny, wszyt- | ko wydzaczy, namadr- | sz, naylepszy, zwycho- |
wne dobre nyevmyerza- | jace, nyeogarnony, | zawzdy zwy, |
wszego | dobrego poczatek y roz- | moczyl, zachowacz | waruya-
czy, stworzyczyl | wszyczko wydzaczy, wszy- | tko przezyraczy,
wszyczko | dzyrzaczy, rozednaczy*, | (205) odwazacz, a ko-
nyecz- | nye szkarb, sklad, studnya, | zamek, zalozenie, szwe- | cza,
sluncze, schowan, | wszystko we wszem, na- | de wszystko wszystko

¹ = mszalne, przy mszy św. i innych obrzędach religijnych używane.

² = humerał, naramiennik, łac. humerale. ³ = ornat, łac. casula.

mý- | mc wszytko, wszech sko- | nanýe, wszech szczesnosc, | wszech
odplata, mowýa | mową dobrých, wszech | radosc dobrých, korona |
wszech zbawýoných, w- | ýeczna chwala. To ý gý- | nne bacząc,
ma gospo- | dný dzýakowacz, ýzýe | w taką klec, w taką par- |
týla* szwego stworzenia | vbogeý ssýrotý raczył | szklonýcz szýe,
a bacząc | ýego nýewýmowną | (v.) mýlosc a laszką, tu szpa- | mýe-
taý ýego gorzką | szmýercz, przecz ýa czýr- | pýal, a czo dobrego to-
býe | s tego przýszlo. O zapraw- | da, nýe malo atolý grze- | chom
odpuszczýenýe a | krolewstwa nýebeszkého | othworzenýe, zapraw- |
da, ýest tu czo mýlowacz, | tak wýelkego goszczýa | maýacz, ktorego
nýebo | ý zýemýe* nýe moze o- | garnacz. Baczzýe ýego | wýelmoz-
nosc a twoýe | grubosc, abý w szwým | domu to ýest w szom- |
nýenýu thwoým nýe | býlo napotým, czobý | (206) mu býlo mýe-
rzono, ý | szwá czeladz, to ýest szwe | szmýslý dobrze rzadzýla, |
a wýstrzegala szýe od zleý | wolý, bocz on dobreý za- | da, od zlego
vezýnka, bocz | yemu przýeczýwýen, od | lenýstwa, bocz on ýest |
mýlosc, a tacz zawzdý do- | brego chce czýnýcz, ode z- | lego obý-
czaýa, od prozno- | szczý, od obwýazanýa nýe- | vzýtecznego, od nýe-
rozu- | mneý a nýestateczneý | rzeczy, od gnýewu dluge- | go ý za-
starzalego, od pro- | zneý chwalý, od blądne- | go somnýenýa, od
nýe- | rzadnego vmýenýa, od | (v.) nýerozumnego zadanýa, | od nýe-
rosztropneý szlu- | zbý, od lechkego* a rých- | lego dowýerzenýe*,
od | czeladý* zleý, od opeczowa- | nýa zlego, od thowarzý- | stwá
zlego, od naký lezý- | weý*¹, od naký blądneý, | od nýevmýerneý
mýlo- | szczý rzeczy czeszných, od | oczethnego, nýeboýacze- | go szer-
cza sprawedlýwo- | szczý bozeý, od rozpaczý, | od pozadanýa rzeczy
blýz- | nýego, od vwloczthwa, | od zlego przýkladu, od | zleý woleý
ku ktoremu | kole grzechu przeczywo | wszemu bozýemu przý- | (207)
kazanýu, od pokolenýa* | czelesznegc ý dusznego, od- | e wszego czu-
dzego grzecha, | podle tego ýako czlowýe- | ka krechkoscz strzeze.
A | gdýsz rzadnýe czlowýek | tego goszczýa ý gospoda- | rza badze
czczyez, nýe tak | ýako Zýdowe, gýsz sza | ýa* ýego w kwýethną |
nýedzýele chwalýlý, ale | czescz ýemu w ýego przý- | szczu masz
dacz ý ýego | mýeszkany s toba po- | kornýe zadacz, mowýacz |
k nýemu zwolenýký w | Hemaş²: Meszkaý sze mná | mýlý panýe,
bocz ýusz | weczor szýe przýblýzył, | (v.) szmýercz moýa nýe w- |
ým, kedý mýe zachwýczý. | Czescz w przýýeczýu dostoy- | ným,
a gdýsz szwýathý | zýwoth szwá dusse, sz- | woý rozum, szwá pa- |
mýecz, szwe szmýslý ta- | ko rzadzýcz badzesz, pozý- | wesz tego an-
gelskego, | týego* nýebeszkého, tego | slodkoszczý pelnego chle- | ba,
a w ýego poszýlenýu | ýako prorok Helýas po- | zýl chleba czesz-
nego, pod- | plonýka*³ pýeczzonego, do- | szedl gorý bozeý Oreb, | ta-
kýesz doýdzýe kazdý | zbozný czlowýek, ý tý | sz nýmý, ý ýa

¹ = od nauki łciwój.² = w Emaus.³ = podplomyka.

sz wamŷ | (208) do teŷ gorŷ wŷszokoscŷ | krolewstwa nŷebe-
szkego, | gdesz oczŷecz, szŷn, duch | szwŷanthŷ, bog w troŷczŷ | ge-
dzŷnŷ, kroluŷe na wŷe- | kŷ wŷekom, Amen. |

¹ czŷele bozŷm tho | rozumŷeŷce, ŷsz tam | maŷa bŷcz przŷ
po- | szwŷeŷczŷenŷu czŷŷrŷŷ rze- | czŷ. Naprzod vrzad kaplan- | szkŷ,
vmŷsl poszwŷeŷczŷe- | nŷa, materia szluszna. | Szlowa na to od pana
Ihe- | szusza wstawŷonŷ: mate- | ria theŷ szwŷatoszczŷ ŷest | chleb
zboza, a wŷno z ma- | ticze* korzenŷa, bo then | pokarm a to pŷczŷe
medzŷ | (v.) gŷnszŷmŷ ŷest naszlussz- | nŷeŷsze, napospolŷczszŷ*, |
navŷŷtecznŷeŷszŷ ŷ naz- | drowszŷ. Przetho Ihesus | nasz pan przŷro-
wnal sze | zarnu psenŷcznemu a | mathŷczŷ wŷnneŷ przed | thŷem*,
nŷzlŷ ŷesczŷe tha | szwŷatoszcz bŷl wstawŷl. | Przeto pod thŷmŷ osso-
ba- | mŷ tha szwŷatoszcz wsta- | wŷl, znamŷennŷacz, ŷsz | ten pokarm
nŷe mŷal bŷcz | nŷedaktorŷ*, ale szluszny, | pospolŷtŷ a zdrowŷ. |
Isz wŷno mŷeszazŷa z woda, | tho znamŷennŷe lud, a | ŷsz osoba
chlebowa w- | puszczŷaŷa w osoba wŷnna, | (209) w poszwŷaczona,
znam- | ŷonuŷe nasz, ŷsz mamŷ | bŷcz szlaczŷenŷ z glowa | nasza,
z Christuszem panem | Ihesuszem naszŷm. Patrmŷsz, | bŷszmŷ bŷlŷ god-
nŷŷ k teŷ | glowŷe, bŷ nŷerzeczono, | odethŷcze glowa od czlon- |
kuow geŷ. Slow thu nŷe | wŷpŷssnŷe, wŷem dlaczego. | W theŷ szwŷa-
toszczŷ zna- | mŷenuŷe szŷe maŷa bo- | za, a przetho szŷedm krocŷ |
tham krŷŷzem kaplan | poszwŷaczuzŷacz, zegna. | Pŷrwem razem trŷŷ
razŷ | zŷegna, znamŷennŷacz | troŷe pana Ihesusza wŷda- | nŷe, od
boga, od Iudasza | (v.) a od Zŷdow, od boga oczcza | z laszkŷ odku-
pŷenŷa, od | Iudasza z lakomstwa a | z nŷeprzŷaznŷ, od Zŷdow | stwa
zawŷszczŷ. Wturŷm* | razem pŷecz razuow ze- | gnaŷa, znamennŷacz
pŷ- | ecz perszon, ktore bŷlŷ przŷ | ŷego wŷdanŷu. Pŷrwa | persona
pana Ihesusowa | na maŷa pragnacza, In- | dassowa okrutna a zdra- |
dzaŷacza, persona phari- | zeuszuow dla dzŷwuow, | ktore Ihesus czŷ-
nŷl, ŷemu | szŷe przeczŷwŷaŷacza, per- | sona bŷskupuow dla czczŷ, |
ktora lud pospolŷthŷ ŷe- | mu czŷnŷe, gemu nŷeprz- | (210) ŷiaŷa-
cza persona zakouna, | ŷsz ŷe karal, ŷego kupuŷa- | cza. Trzecŷm
razem ze- | gnaŷa dwa razŷ, zname- | nuŷacz dwogŷeŷ* ossobŷ | mo-
cza szlow przemŷenie- | nŷe*. Czwartŷm razem | pŷecz razuow, zna-
menu- | ŷacz pŷecz ran wŷelkŷch | w raku, w nogu a w boku. | Pŷa-
thŷm razem dwa | razŷ zegnaŷa, znamenu- | ŷacz powrozŷ, lanczu-
chŷ | ŷ gŷnsze ku zwŷazanŷu | ŷego naczŷnŷ* czŷala blo- | goslawŷo-
nego, a ŷusz na | maŷa gothowego, ŷ zna- | mŷonuŷacz bŷczowanŷa, |
(v.) okrutnoszcz bŷczmŷ, lan- | czuchŷ a mŷotlamŷ, gde* | czŷalo
ŷego bŷlo wbŷtho, | wŷtargano a zepbchano* | do ŷego zemglenŷa, bo |
gdŷ od szlupa odwŷazan, | na zŷemŷe wpadl, bolesz- | czŷa ŷusz zka-
zonŷ, tam | ŷ panna ŷego ŷusz poz- | nacz nŷe mogla. Sz- | stŷm
razem bŷwaŷa trŷŷ | krŷŷzŷe, znamŷonuŷacz | troŷe zŷdowszke wola-

¹ Miejsce próżne na literę początkową O.

nie: | vkrzýzuý, vkrzýzuý, vkrzýzuý, | czo gďý panna slýssala, prze- |
 mowýcz w zaloszczýe do la- | na nýe mogla. Szodme | býwaýa trzý
 czýalem | bozým nad kelýchem, | (211) dla troýakeý maký, ýsz |
 czýrpýal nad mocz czlo- | wýecenstwa, gďý bostwu | złączonemu sro-
 motha, | bluznýeným, czýnýtý | maka czlowýecenstwa, | ýsz wszýtka
 krew wýlalý, | maka zaloszná ý mateze | ýego w ným sromotha | czý-
 nýtý, gďý gý ýakobý | zloczýncza thak vmordo- | walý a ostatecznýe
 gý | sromothnýe zabýtý. O- | stateczne dwa krzýza bý- | waýa, zna-
 mýenuýacz | dwoýeý* rzecý, z boku prze- | klothego wýplýnýenýe |
 wodý ý kwrýe ku zmaza- | nýu grzechow naszych. | (v.) Thu rozmý-
 szlaý, proszýe | czýebe ý mnýe*, ýsz Chrystus | nýe týlko przýyal
 czlow- | ýecenstwo ale ý yego | czýrplýwosczý, bo przýial | czýrpýe-
 nýe glodu, prag- | nýenýa, pracowanyá, | ktore ýest podlug czýala, |
 ý tesz czýrpýenýe na | dussý, ýako szmatek, placz, | lkanýe, boyazn,
 bolescz. | A wzdý nýe wszýthkego | czýrpýenýa czelesznego | przýyal,
 bo nýemoczý nýe | mýal, ýako ý panna Ma | rýa, ale ýa szobýe
 ý ýeý | na maka szwa býl zach- | (212) wal, aný tesz czýrplýwo- |
 sczý dussný szýsstký | mýal, bo nýeumýeýeth- | noszczý a przýe-
 czýwýanyá | czala ku dussý nýe mýal, | w teý tho naturze czýrpýal |
 maka w czýele wszýtkým, | a tako maka wszýsthka, | ýsz nýe týlko
 na czlonkach | czeleszných, ale thesz pod- | lug kazdeý szýlý du-
 szný. | Czýrpýal tesz maka ba- | rzo gorzka, a tho ýsz mýal | com-
 plexia, to ýest przý- | rodzenýe barzo dobrze | sprawýone, krom nýe- |
 ktorego napsowanýa, bo- | wým mýal czalo subtýlne; | (v.) thesz dla
 welkeý czudno- | sczý szwých szmýszluow, | tesz dla wstawýczneý
 przes | przestanýa maký w bý- | czu, w tluczenýu, rwanýu, | thez ýsz
 czýrpýal ýako ran- | ný czýerplýwýe, tesz ýako | za nasze grzechý
 lutosczý- | wýe. Czýrpýal tesz | maka sromothná, ýsz na | szubýený-
 czý krzýza szwý- | átego, ktora býla maka | lotrowszka a złých lu-
 dzý. | Thesz ýsz czýrpýal polýczo- | ný medzý lotrý, na szmý- | ercz
 oszadzonýmý, dla ých | zloszczý, czýrpýal maka | szmýerczý, bo asz
 rozdzyelýl | (213) dusse od czýala, krom roz- | dzýelenýa bostwa od
 dussé | ý czýala. Býlobý to kaczer- | stwo, ktobý szmýal rzecz, |
 ýszbý Christus natura, ktora | rasz przýyal, abý ýa kedý | opu-
 sczczýcz mýal, a tako ý | w grobýe ý w pýekle býl | buog, a tako
 ý tu na olta- | rzu moczá szlow ossoba | chlebowa przemýenýu- | ýe*
 sse w czalo bozýe, krew | naszladnýe czala, dussa | Christussowa gýe
 ozýwýa, | szýn bozý then szýe k nýe- | mu złącza, troýcza szw- |
 ýantha tha wszýtka bý- | wa, ýsz gďýe ýedna ýest | persona, tham
 wszýtký. | (v.) Tak tesz w oszobýe wýnnaý* | rozumýeý, dwuoý |
 ýest obýczaý przýmowa- | nýa theý naszwýathsseý | szwýatoszczý.
 leden pod | szwýatoszczýa a drugý | duchowný, bo kto dobrze | spra-
 wýoný przýmuýe, | then ý ýako szwýatoscz | ý dochownýe przý-
 muýe, | kto, boze zachowaý, nýe- | dostoýnýe, ten telko pod |
 szwýatoszczýa. Nýektorzý | przýmuýa vsthý czelesz- | nýmý, a czý
 telko szwýa- | tosz, tho ýest wýerne czýa- | lo bozýe, ale bo-
 zeý laszký | nýcz, ale czý, ktorzý przý- | (214) muýa ý pod szwýa-

toszczę | y duchownę, czy y czyła | wjernę bożę* przymu-
 ę | ę laszkę bożę byera | przes rozmýszlanę gorą- | czeý laszkę
 ęgo, którą sę | złączaę, yasz prawę ę- | ko czlonkę z głową
 bogu | mýlemu, a gýesz doskona- | loscz byerzą nýerozłączenę | s po-
 chopnoszczę ku dobrým | czýnkom y ęgo mýlo- | wanýu. Przetho
 tak mo- | wý s. Augustyn. Czo tho ýest | Christusza pozýwacz, nę |
 ýestczý tho thýlko czyła | yego pozýwacz, bocz ęgo | wýelý zlých
 przýmuę, | (v.) ale w ným mýeszczacz a | mýecz ęgo w szobę
 mýe- | szkaýącego nę maę; | bo then tesz duchownę | przýmuę,
 którý w ýedno- | szczý Chrýstussa y ęgo kosz- | czýla, którý ko-
 szczýol szw- | ýatoscz znamenuę, mýe- | szka, bo kto od Krýstusza |
 sęýe oddzýelýl, aný czyła | yego, aný kwrę pozýwa. | Pýtalbýsz,
 ýako mamý po- | zýwacz Christusza? Odpow- | ýedam, ýsz tak, ýako
 Chrý- | stus nacza, mowýacz: Kto- | rý pozýwa mego czyła | a pýge
 krew mogę, | (215) we mnę meszka a ę | w ným, gdy thedý
 mýasz- | ka* we mnę, thedý pozý- | wa, ale którý nę mýeska | we
 mnę, aný gýa w ným | tesz. A przetho sznaczný | go dostofný
 przýmuę- | czego, gdy po przýýeczý | pelný wolą przykazanę |
 yego, a k tomu* sęýe ma, | ýszbý chwałý ęgo nýgdý | nę zamýe-
 szkal, ý owszem, | abý gý gorące* mýlowal, | k temu sęýe ma ý przý-
 czý- | nę. Spýtalbý daleý, | czemu pod dwoýą osobą | kaplaný przý-
 muę, gdy | ýako mý proszczý pod ýedną? | (v.) Iest zupełný Chry-
 stus odpo- | wýedam, ýsz tho ýest ta- | ýemnęcza, abý býlo vkaza- |
 no, ýsz wszýtką naturą prz- | ýýal, bo wszýczką zbawýl, | po* przes
 osobą chlebową | znamýenuę sęýe czalo, | przeszný wýnną osobą du- |
 szą, a przetho gdy kaplan- | thą offýerą offýaruę, te- | dý pod osobą
 chlebową | dla zbawýenę czył na- | szýcb, pod wýnną dla dusz |
 offýaruę, iako tho zna | menował Moýsesz, gdy | zwýerzýeczý*
 mýasso za | czyła zýdowszke a krew | (216) za gých dusse offýero-
 wal. | Dlatego na oltarn nę ý- | szą* dwýe szwýatoszczý ale | ýe-
 dna, bo pod oboýą spo- | sobą¹ gednego przýmuę, | a przýetho nę
 przýemý- | nę* sęýe osoba chlebowa | ýedno w czyła, a wýnna |
 osoba ýedno w krew. | Spýtalbý. czemu kaplaný | lamýą ostýą², od-
 powýe- | dam, ýsz tham nę ýest | czala Chrýstuszowego la- | manę,
 ale thelko hostýe | chlebowý* dzelenę. | Spýtalbý ýeszczýe, czo |
 znamenuę tho lamanę, | (v.) odpowýedam, ýsz czastką | w kelých
 wpuszczona zna- | mýenuę czyła Christu- | ssowe, które wzmarthwe* |
 wstalo, czastka przeszný ka- | plana przýyeta znamýo- | nuę czalo Chri-
 stussowe, | po szwýeczýe chodzące, | czastka pod patheną zcho- |
 wana znamýenuę cza- | lo w grobýe lezające. | Spýtalbý, czemu ýest |
 wstawýona tha szwýatoscz, | odpowýedam, ýsz dla dwu | przýczýu.
 Naprzod ku po- | mnozenýu laszký, wtore | dla lekarstha dussnego, |
 (217) kthorego na gozdý* dzen | potrzebuýemý. Przetho | mowý tak
 s. Ambroszý: | Na kozdý dzýen ýsz grze- | szą, zawdýbých* mýal |

¹ Literý sp w „sposobą“ przekreślone. ² = hostýa.

czýala pozýwacz bozego, | gdyz przeczýwko grzech- | om lekarstwa*
 potrzebu- | ýa. S. Augustyn powtarzaýa* | tha szwýatoscz, acz Chry-
 stus | ýeden rasz wczýerpýal, | ýsz grzessýmý zawzdý, | za nasz Chry-
 stusza offýeruýa ¹, | przes z ktorych grzechow | czlowýecca grech ² krew-
 kosc | zýcz uýe moze, a gdýz zaw- | zdý grzessýmý, zawzdý | (v.)
 za nasz Christusza offýeru- | ýa, dal bowým nam ta | szwýatoscz, ýsz
 ýusz Chrystus | za nasze grzechý vmrzecz | nýe moze, przes tha szw- |
 ýatoscz grzechom odpu- | szczýenýe wzałýbýszmý, | zawzdý ýego po-
 zýwamý | prawdzýwýe, lubo dost- | oýnýe lubo nýedostoýnie, | a wzdý
 zupelný a zýwý | ostagýe ý ýest. | Spýtalbý ýeszcze, gdý taka | laszka
 býwa s tego przý- | eczýa dana, wýele raz | do roku mam ýa przý-
 mo- | wacz? Odpowýedam, yako | mowý s. Augustyn: Sluchaý, | (218)
 zawzdý przýmowacz czalo | boze, aný chwale aný ga- | nýe, a wszako
 na goszczý* | nýedzýelný dzýen abýszmý | przýmowalý, vpomýnam, |
 ale ýestlýbý dussa zawzdý | wgrzessýenýa* býla, wýacz- | eý ku
 zgrzessenýu badze | opczazona*, nýzly oczýszcz- | ýona, a ýestlýbý
 kto od | grzechu býl w szomnýe- | nýu grýzon, a nýgdý grze- | ssýcz
 ządzebý nýe mýal, | wczýnýwszý za grzechý po- | pelnýone dosýcz
 placzem, | modlýtwą a spowýedza, | nýechaý przýmýe przes- | pýe-
 cznýe. A wszako to mowýa | (v.) o thým, ktorego grzechý | szmýer-
 telne nýe grýza, a | wszako ýestlý nýe czýasceý, | tedý trzý razý
 do roku, wý- | gýawszý*, | ýszbý komu grze- | chý skodzýlý: na Wel-
 kanocz, | Szwýathký a na Bozýe na- | rodzenýe. Y mowý daleý: |
 Nýechaý przýmuýa w- | szýszczý, ktorzý chcza býcz po- | lýczoný
 w koszczýele szwý- | anthým. Pozýtek teý | szwýatoszczý duchowný |
 ýest, ku bogu slączacznýe* | znou, bo nýzly czlowýek | przýmýe czalo
 boze, ma | szýe przes pokuthą a prz- | esz zalosc grzechow z bo-
 gem | (219) złączacz, ýeszcze wýanczeý | yego przýlaczýcz, bo tha |
 welebna szwýatoscz tego, | ktho ýa przýmuýe, czýný | gorączszego
 ýako wagi* | ognýszthý, ý mocneýszego | ýako pokarm dobrý. | Abý
 then wczýnek w czlow- | ýeczýe wczýnýla tha szw- | ýatoscz, potrzeb
 ýest czlo- | wýekowý, abý ýa rozesnal | od gýnszých rzeczý przes
 wýara, wtore, abý geý | gospodą zýednal przes | wlaszne doszwýa-
 czenýe, | trzeciýe, abý w gospodze | zgothowane ýego s poczesz- | no-
 szczýa przýýal, bo then | (v.) telko rzeczon dostoýný | przýsta-
 powacz. | Ktobý chcýal doszýcz wczý- | nýcz, ýako mowý szwýan- |
 thý Augustyn, tedý ma | przýczýný grzechow opu- | szczýcz, a przý-
 stapý* poku- | szam nýepřýczýnýacz, a | podlug Anszelma ýest |
 powýunoscz bogu wrocýcz. |

Czudna nąka ³ |

Czorko w panýe boze mý- | la, ia ýako oczýecz twoý | ducht-
 owný ý przýaczýel | dusse thwoýeý wýerný, | proszýe czýe, abýsz cza-
 sto, | nýe mozelý býcz zawzdý, | pamýetala, ýzýe na thým | (220)

¹ „za nasz Chrystusza offýeruýa“ przekreślone. ² „grech“ przekre-
 ślony. ³ Na brzegu ręką Juszyńskiego: „Do zakonnice“.

szwęcȳe nȳemasz dlu- | gego mȳaszkany*, bo kro- | lewstwo nȳe-
 beszke ȳest | wȳeczne mȳeszkanȳe th- | woȳe, a iusz tam barzo | rȳ-
 chlo masz bȳcz, ȳedno | szȳe vstawȳcznȳe gotnȳ. | A na tho zgoto-
 wanȳ* po- | lȳczam* czȳ za thesament | czȳrȳzȳ cznothȳ, w ktorȳch |
 ȳestlȳ wȳernȳe badȳesz | szȳe sprawȳala, a zȳwoth | szwoy ȳ ob-
 czowanȳ ba- | dzȳesz w nȳch napraszczala, | dacz mȳlȳ pan buog |
 wszȳtkȳ gȳnsze, ktorȳch | tobȳe potrzeb ku zbawȳe- | nȳu duszne-
 mu¹ | (221 v.) A przetosz iusz poleczam, | abȳ pamȳetala czȳrplȳ- |
 wocz*, pokoȳ dusznȳ, sp- | olnȳ mȳloscz ȳ modlȳth- | wȳ. Tako nasz
 mȳlȳ pan | Ihesus nȳcza: W czȳrplȳwosz- | czȳ waszeȳ zachowaczȳe |
 dusse wasze, odpuszcz- | aȳczȳe a badze wam od- | puszczȳono, mȳ-
 luȳczȳe | nȳeporzȳaczȳele wasze, | dobrze dzȳelaȳcze thȳm, | ktorȳ
 wasz nȳe nawȳdza, | bogoslawczȳe tȳm, ktorȳ | wasz przeklȳnaȳa,
 a mo- | dlȳe szȳe za thȳ, kthorzȳ | wasz przesladuȳȳ ȳ po- |
 twarzaȳa, a ȳestlȳ czȳe | (222) kto vderzȳ w ȳedno lȳcze, | nastaw
 mu drugo, bo | goszlȳwȳonȳ badzczȳeȳe*, | gȳȳ wasz bada nȳe-
 na- | wȳdzȳecz, przesladowacz | ȳ przeklȳnac, a bada mo- | wȳcz na
 wasz wszȳtko zle, | klamaȳacz, a tho szkrom- | nȳe badzczȳe czȳr-
 pȳecz | nȳe tȳlko dla waszȳch | grzechow, alȳe wȳȳczȳe | dla szȳna
 bozȳego. Wesz- | elczȳe szȳe onego dnȳa | a raduȳdze* szȳe, bo wa-
 sze* | odpłatha wȳelka ȳest | w nȳebȳe, a ȳestlȳ odpu- | szczȳczȳe
 s prawego szerdca | szwemu blȳznȳemu mȳe- | (v.) rzȳȳczka ȳ krȳȳ-
 wde vdȳȳe- | lanȳ, odpuszczȳ tesz wam | wasz oczȳecz nȳebeszkȳ | wa-
 sze grzechȳ, ale ȳestlȳ | nȳe odpuszczȳczȳe, tedȳ | tesz wam oczȳecz
 nȳebes- | kȳ nȳe odpuszczȳ grzech- | ow waszȳch. |

O pokoȳu, ȳako szȳe w nȳm | zachowacz. |

Czczeszlȳ* szȳe czorko mȳla | zachowacz w pokoȳu, tako | szȳe
 masz rzȳdzȳcz. | Naȳȳrweȳ potrzebno, abȳ | to, na czosz powȳnna
 po- | dlug szwego wezwanȳa | ȳ tesz vrzadu, s pȳlnoszczȳȳ | napel-
 nȳla, nȳeczekaȳacz | (223) przȳpadzenȳa anȳ kara- | nȳa. Wtore,
 abȳ zadneȳ | ssessczrze* mȳerzȳczkȳ nȳe | dzalala, anȳ szlowem | anȳ
 vcȳȳnkem anȳ zna- | mȳenȳem, ȳ czokolȳebȳ | wȳdzala ȳeȳ bȳcz
 nȳe- | lubo. Trzeeczȳe, ȳestlȳbȳ | tobȳe ktora mȳerzȳczka | vdȳzelala,
 abȳ czȳe w roz- | targnȳenȳe przȳwȳodla | szlowem, vcȳȳnkem abo |
 znamȳonem, tego szobȳe | barzo nȳe obczȳȳazȳ, a ȳe- | szlȳbȳ szȳe
 powszczȳȳag- | nȳcz nȳe mogla od zasz- | aczenȳa, przeto mȳlcz |
 a zadnego szlowa nȳe | (v.) odpowȳedaȳ, ale precz | vstapȳ, a daȳ
 mȳescze | gnȳewowȳ, poleczȳȳacz | panu bȳgu krȳȳwdȳ | thwoȳa; a ȳest-
 lȳbȳ | czȳe odproszȳla, odpu- | szszȳ ȳeȳ s prawego szer- | cza,
 a wȳerz mocno, | ȳsz tobȳe pan buog za | tho thwoȳe grzechȳ od- |
 puszczȳ. Czwarthe, abȳ | wȳesczczȳ anȳ taȳemnȳcz, | ktore bȳwaȳa po-
 wȳeda- | nȳ o szȳostrach, nȳe szlu- | chala, a ȳestlȳbȳ czo ta- | kego
 slȳchala, bȳ tego | zadneȳ szȳestrze nȳe po- | wȳedala, a naȳwȳeczȳ |

¹ Karty 220 v. i 221 próżne.

(224) tego, czȳmbȳ szȳostrȳ | mogła zwadzȳcz ŷ me- | dzȳ gȳmȳ
laszke szkazȳcz, | bo taka sprawa nȳe ȳest | pobozna alȳe sprawa |
Luczȳperowa ŷ yego tho- | warzȳssow ŷ tych lu- | dzȳ, ktorȳ ȳego
wolą | pełnȳacz, tako dzalaȳa. | Pȳathe¹, abȳ wȳstapow | ŷ nȳedo-
statkuow szȳe- | strȳznczkȳch* nȳe baczȳła, | anȳ o nȳch mowȳła, |
anȳ szȳe z nȳch gorsȳła. | Szoste, abȳ nad thȳmȳ | wȳstapnȳmȳ lu-
toscz | mȳala, a gȳch nȳestatki | szkromnȳe noszȳła, a za | (v.)
wszȳthkȳ szȳe modlȳła. |

O spolneȳ mȳłoszczȳ. |

Pan mȳłȳ Ihesus tak nam | przȳkazuȳe: To wam przȳ- |
kazuȳe, abȳszczȳe szȳe | mȳlowalȳ spolem, w tȳm- | czȳ vznȳaȳ
wszȳczȳ, ŷ- | zeszczȳe wȳ moȳ zwole- | nȳczȳ, ȳestlȳ badze-
czȳe | mȳecz mȳłoszcz medzȳ szo- | ba. A przetho czokolȳe | chczec-
czȳe, | ŷzȳebȳ wam | dzȳalano, tho tesz drugȳm | dzȳalaȳcze. Do-
swȳaczȳenie. | A chczeszlȳ tho vznacz | w szobȳe ŷ w gȳnszȳch, |
sluchaȳ s. Pawła, ktorȳ | tako napȳszal: Mȳłoszcz, | (225) tho ȳest
człowȳek, ktorȳ | ma w szobȳe ŷ w gȳnszȳch | mȳłoszcz mȳlego boga |
ŷ szwego blȳznȳego, czȳr- | plȳwȳ ȳest, laskawȳ ȳest, | nȳe zarzȳ,
nȳe nadȳma | szȳe pȳcha, nȳe żada pod- | nȳessȳenȳa, nȳe szuka, |
czo szobȳe ȳest, nȳe draz- | nȳ ŷ tesz draznȳenie | szȳrpy, nȳe mȳ-
slȳ nȳcz | zlego, nȳe wesselȳ szȳe | ze zloszczȳ, raduȳe szȳe pr- |
awdzȳewȳe², wszȳczko szc- | ŷrpȳ, wszȳczko, czo ma bȳcz- | wȳe-
rzonoz, wȳerzȳ, wszȳcz- | kego szȳe dobrego nadzȳ- | wa, wszȳczkego
dobrego | oczekawa | (v.) Tho pamȳetaȳ, | a przeto zupelnoszcz zak-
ko- | nu bozego ŷ pewnoszcz | zbawȳenȳa naszego ȳest | mȳłoszcz, a kto
mȳeszka | w mȳłoszczȳ, w bodze mȳ- | eszka a bog w nȳm, a | ktobȳ
mowȳł, mȳluȳe | boga, a szwego blȳznȳe- | go w nȳenawȳszȳ ma, |
nȳeprawdȳ mowȳ, bo | nȳe mogą bȳcz rozezna- | nȳ czorkȳ bozȳe od
czorek | zlego ducha, ȳedno przes | mȳłoszcz.

O modlȳtwȳe, | ktora ȳest barzo potrzebna. |

Pan mȳłȳ Ihesus chczȳcz | nam vkazacz waznoszcz | (226) mo-
dlȳthwȳ, czasto szȳe | szam modlȳł, ŷ zwolenȳ- | kȳ szwoȳe ŷ nasz,
bȳch | mȳ szȳe modlȳłȳ, naczał | ŷ vpomȳnal, mowȳacz: | Potrzebno
ȳest zawzdȳ | szȳe modlȳcz, a czokolȳe | badzczȳe proszȳcz oczcza |
mego w gȳmȳe moȳe, | da wam. Waznoszcz modlȳtwȳ. | A przeto
czorko mȳła za- | daszȳ zbawȳenȳa dusz- | nego, modl szȳe mȳlemu |
bogu czasto czȳsthȳm a | pokornȳm szerczem, to ȳest | nȳeobczȳa-
zonȳm nȳerza- | dnȳ mȳłoszczȳa, nȳenawȳszȳa, | (v.) gnȳewem, za-
zdroszczȳa | abo ktorȳm gȳnszȳm du- | chownȳm grzechem, ŷ | w ka-
zdeȳ potrzebȳnȳe | waszneȳ ŷ pospolȳteȳ do | modlȳtwȳ szȳe za-
wzdȳ | vezȳekaȳ; thacz ȳest na- | sza namocnȳeȳsza obro- | na prze-
czȳwko nȳeporzȳa- | czełom dusznȳm ŷ czełesz- | nȳm, to ȳest poga-

¹ Na brzegu rȳkȳ Juszyńskiego „Do zakonnic“
w „pr- | awdzȳewȳe“ przekreślone.

Sprawozd. Komis. jȳzyk., III.

² Literȳ wȳje

nom, | ktorzŷ zawzdŷ pragna | krwŷe naszej krzŷesczŷan- | szke.
 Dobrze to pamŷetaŷ. | Przetho mamŷ Pŷszmo, | ŷzŷe wŷanczeŷ
 zwalczŷ | ŷeden czlowŷek sprawed- | lŷwŷ modlŷtwa, nŷzlŷ | (227)
 wŷele thŷszŷeczŷ ma- | zuow bŷthwa. Czhceszlŷ* | todŷ przeczŷwne
 przŷgo- | dŷ czŷrplŷwŷe znoszŷcz, | modl szŷe; chceszlŷ zle | zŷdze
 w szobŷe vmorzŷcz, | modl szŷe; chceszlŷ chŷ- | troszczŷ zlego ducha
 vz- | nacz ŷ tesz szŷe gŷch v- | wŷerowacz, modl szŷe; | chceszlŷ
 poczesznŷe ŷ | wessele na sluzbŷe bozeŷ | trwacz a trudnoszczŷ ŷ |
 prace lekko znoczŷcz*, | modl szŷe; chceszlŷ szŷe | w duchownŷm
 zŷwoczŷe | ŷ w nabozenstwŷe po- | mnozŷcz a zŷdze ŷ pobudkŷ |
 (v.) albo szklonnoszczŷ czeleszne | potlumŷcz, modl szŷe; | chceszlŷ
 mŷslŷ skodlŷwe | ŷ prozne od szŷercza szwo- | ŷego odpadzŷcz, modl
 szŷe; | chceszlŷ dusche twoŷe | dobrimŷ ŷ szwŷatŷmŷ | mŷslamŷ
 ŷ zŷdzamŷ ŷ | tesz nabozenstwem vtuczŷcz, | modl szŷe; chceszlŷ
 szer- | cze twoŷe maznŷm du- | chem ŷ stalŷm vmŷszlem | na bozeŷ
 woleŷ ŷ ŷego | zrzadzenŷu vstanowŷcz, | modl szŷe; chceszlŷ grze-
 chŷ | z dusze twoŷeŷ wŷkorze- | nŷcz a cznotamŷ szwŷatŷ- | mŷ na-
 pelnŷcz, modl szŷe; | chceszlŷ* szŷe czego, czocz | (228) szŷe tru-
 dnego wŷdzŷ, | naczŷcz, modl szŷe; | chceszlŷ zaszmaczenŷe ŷ | ka-
 zdŷ nŷewzasznoszcz*¹ lek- | ko noszŷcz, modl szŷe; chceszlŷ dusze
 szwoŷe w | mŷlego boga podnŷesz | ŷ slodkoszczŷ nŷebeszkŷeŷ | za-
 kuszŷcz, modl szŷe. | Nad tho wszŷczko w kazdeŷ | potrzebŷznŷe
 masz szŷe | do modlŷtwŷ szwŷanthŷeŷ | vcŷŷekacz, ktoraz zle duchŷ |
 od nasz odpadza, a szwŷ- | anthŷ angolŷ do nasz | przŷwabŷa. Wŷel-
 kŷe | znamŷe ŷest laskŷ bozeŷ | w tŷm, kto szŷe rad czasto | (v.)
 modlŷ, a przetho pokŷ czu- | ŷesz, ŷзец szmakuŷe szluz- | ba bozŷa
 ŷ modlŷtwa, | wŷecz* zapewne, ŷze s toba | ŷest mŷloszŷerdze bo-
 zeŷ*. | Szwŷanthŷ Bŷernarth | tako napŷsal: Wyerzŷmŷ, | ŷzŷe kedŷ
 szŷe modlŷmŷ, | tedŷ angelowe szwŷatŷ* | przŷ nasz stoŷa, a ofŷŷe-
 ru- | ŷa mŷlemu bogu nasze | zŷdze ŷ modlŷtwŷ, a to | kedŷ wŷdza,
 ŷzŷe czŷste | racze ku mŷlemu bogu | podnoszŷmŷ, tho ŷest | ŷzechmŷ
 w dobrym szo- | mŷenŷu ŷ w dobreŷ zgo- | dzŷe, nŷemajŷcz gnŷe-
 wu | (229) anŷ nŷenawŷszczŷ, anŷ | rozstagnŷenŷa nŷ nako- | go.

Nŷaka s. Bonawenturŷ | pannŷe zakonneŷ: |

Naŷpŷrwe, abŷ bŷla pŷlna | s. modlŷtwŷ, naboznego | czczŷenŷa
 ŷ rozmŷszlanŷa, | a dlatego masz mŷeszczŷe* | nabożne mŷlowacz
 ŷ na | nŷch czasto przemeszka- | wacz. Wtore, z welka | pŷlnoszczŷa
 strzezŷ szercza | twoŷego od nŷerzŷdnŷch | ŷ plugawŷch mŷszlŷ, ŷ |
 szmŷszlŷ szwoŷe wszŷtkŷ | mŷeŷ w karuoszczŷ a nŷe | rozpuszczajŷ
 gŷch dlŷa za- | dneŷ rzeczŷ prozneŷ. Bacz | to dobrzŷe e, a przeto
 z zadna | (v.) personŷ osobnego obczow- | anŷa podezrzanego nŷe |
 mŷeŷ, ale thwoŷe obczo- | wanŷe ma bŷcz sz kazda | ŷednakŷe, wŷ-
 muŷacz po- | szlugŷ laszkawa ŷ potrze- | bnŷ ŷ tez poczesna. Trze- |

¹ = niewdzięczność.

czyje, aby strzegła yazyka | szwojego od kazdey roz- | mowę njevży-
tecneý | ý tesz od szlowa proznego, | iedno tho mowęcz, czo ýest |
potrzebno a przesz czego | nje moze býcz, abo tesz ke- | dý o czo
pýtaýa, rostopnie | odpowýdecz. Tu ýest sák, | czwarthe, aby
wýdzane- | go abo szlýchanego nýg- | dý nje powýedala, wýmu- |
(230) ýacz, czoby býło poczeszne | abo potrzebne, s czegoby | mogło
wýnýcz polepsenie | abo pogorszenýe. Pýate, | aby czasto wspomý-
nala | mąka mýlego pana ý | dobrodziejstwa ýego, grze- | chý przeszle
ku oplakanýu | a nje ku lubowanýu, ma- | ký pýkelne, weszelýe |
nýebesze, trudnoszczý, | szmathký ý gýnsze nadze | szwýeczke, s kto-
rých czyje | pan buog wýbawýl, bądz | zýe wzdýetno¹ wdzýeczna. |

Kedý do koszczýola przýdzýesz, | offyaruý szýe
mýlemu bo- | gu, tako mowýacz: |

(v.) O naszwýatssý ý namýlosz- | ýernýeýssý moý mýlý | pa-
nýe, tweý naszwýath- | sseý mýloszczý offýeruýa | szýe grzeszna na
szluzbe th- | woýe, ý proszýe pokornýe, | raczýsz mýe moý mýlý
pa- | nýe wspomocz laszką th- | woýa, abyeh then dzen | sztrawýla na
szluzbýe th- | woýeý pýlnýe ý nabożnýe, | tak ýako tobýe lubo
ý mnie | grzeszneý ku zbawýenýu | vzýteczno ý wszýczkým | thým, za
ktorem szýe po- | wýnna modlýcz, zýwým | ý vmarlým. |

Przed comunýa ý gýnedý, | kýedý pan buog da
ducha | (231) pokornego, tako szýe polecacz: |

O naszwýathszý ý namý- | loszýerdnýeýszý moý mý- | lý pa-
nýe, ktorýsz mýe | stworzýl ý odkupýl ý na | tho stadło zakonne
wez- | wal, tobýe moý mýlý | panýe ýawna ýest krew- | koscz moýa,
thý moý | mýlý panýe znasz, ýzem- | czý grzeszna, nýedostoý- | na,
plugawa, nýeczýsta, | zýmna. Alýe moý mýlý | panýe, gdzýesz szýe
mam | grzeszna podzýecz, do ko- | goz szýe mam vezýecz, | ýedno do
czyebe namý- | loszýerdnýeýszý panýe, | (v.) bo thý szam z nýewý-
czýr- | pnýoneý* dobroczý thw- | eý dzalas z grzeszných | sprawe-
dlýwýe, s plu- | gawých chadoge, i to- | býe moý mýlý panýe | offýe-
ruýe dusse moýe | ý czýalo moýe, wola | moýe ý grzechý moýe, |
ý prosze pokornýe, nýe | raczý mýe moý mýlý | panýe wzgardzac,
alýe | raczý grzechý moýe od- | puszcýecz, ý nýedostatký | moýe we
mnýe napra- | wýcz, a raczý mýe rząd- | zýcz podlug laszký th- |
woýeý ý ku zbawenýu | (232) moýemu, a przeto w ra- | cze thwoýe
mýlý panýe | polýczam* dusse moýe ý | zbawýenýe moýe, Amen. |

Wýeszýelýa pana Ihesuszo- | we, ktore mýal
wzmar- | thwých wstanýu ý | szwem vwýelbýenýu
podlug bostwa ý człowý- | eczenstwa, oszoblýwýe
pýenczýoro wesselýe, | ktore on szam naczýl ý |
obýawýl ýedneý panýe | zakonne, a pýencz darow |

¹ = „wzdijetno“ przekreślone.

barzo wjelkŷch obŷeczal | kazdemu, kto ŷe bandzŷe
naboznŷe rozmŷszlacz. | A tu szŷe poczŷna pŷrw-
sza | modlŷtwa: |

(v.) Chwale ŷ blogoslawŷe, | wŷelbŷe ŷ pozdra- | wŷam czŷebe
przena- | szwŷeczszŷ* ŷ naszlodszy | panŷe Ihesu Xriste, odku- | pŷ-
czŷelu szwŷeta*, w o- | kwŷtoszczŷ wesselŷa, | ktore dzŷszŷa mŷalo |
thwoŷe naszwŷeczszŷe | bostwo s czlowŷeczen- | stwa thwego blogo-
sla- | wŷonego, a zaszye czlo- | wŷecenstwo sz bostwa | naszwŷacz-
sseggo. Proszŷe | czŷe, naszlodszy panŷe | Ihesu, daŷzŷe mŷ zaku-
szŷcz | przed szmŷerczŷ moŷŷ | bostwa thwego ŷ tweŷ | (233) slad-
keŷ mŷloszczŷ, Amen. | 1 Paczŷerz. Chwalŷe, | bogoslawŷe, wŷel-
bŷe | ŷ pozdrawŷam czŷebŷe | przenaszŷerdecznŷeŷszŷ | mŷlosznŷku
moŷ, panŷe | Ihesu Chryste, w okwŷtoszczŷ | wesselŷa, ktore sz mŷal, |
gdŷ mŷloszczŷ boszka | za wszŷczkŷ gorzkoszczŷ, | ktoremŷ czŷe przŷ
macze | napelnŷlŷ. O nŷedom- | nŷmanŷm wesselŷm | ŷ szweŷ s¹ bo-
szkeŷ sladko- | szczŷ* okwŷtoszczŷŷa wszŷt- | kŷ czlonkŷ twoŷe prze- |
nŷknała weszleŷe twoŷe*. | Daŷzŷe mŷ oszwŷeczony | (v.) rozum
ŷ ŷasne czŷebe | vznanŷe, oszlodzŷe* mŷ | szlodko mŷloszczŷŷa two- |
ŷŷa wszŷtkŷ szmatkŷ | moŷe ŷ boleszczŷ szereza | mego, raczy mŷ ŷe
prze- | mŷenŷcz wesselŷe wŷecz- | nego zbawŷenŷa, Amen. Pr.² |
Chwale, blogoslawie, | wŷelbŷe ŷ pozdra- | wŷam czŷebe naszlod- | szŷ
panŷe Ihesu Chryste w o- | kwŷtoszczy wessela, kto- | resz mŷal, kŷe-
dŷs bogu | oŷczu nadrossŷ szaklak* | dusse szwoŷeŷ ze wszŷt- | kŷmŷ
dussamŷ, ktore sz | odkupŷl z nŷewŷmow- | (234) nym weszelm ofŷŷe-
ro- | wal. O nalutoszczŷwszy | panŷe Ihesu, przes to thw- | oŷe wŷel-
kŷe wesselŷe | pokornŷe czŷe proszŷe, | raczy sz dusse moŷe na | sko-
nanŷu mem bogu | oŷczu ofŷŷerowacz ze w- | szŷtkŷm mŷloszŷer-
dzŷm | twoŷm, a czego mnŷe | nŷedostane, raczy sz tho | szam przes
szŷe wszŷczko | napelnŷcz za mŷe, Amen. Pr. | Chwalŷe, blogosla-
wŷe, | wŷelbŷe ŷ pozdraw- | ŷam czŷebŷe, o szŷerdecz- | nŷ moŷ od-
kupŷczŷelu | bozy ŷ czlowŷeczŷ yednaczy, | (v.) w okwŷtoszczŷ we-
szela, | ktore sz mŷal, kŷedŷ bog | oczŷecz nŷebeszkŷ szupel- | na
mocz dal vezczŷcz, wbo- | gaczŷcz ŷ nadarzŷcz w- | szŷtkŷ przŷŷa-
czŷele two- | ŷe, ktorŷch ŷesz s takŷ pra- | czŷ ŷ s takŷm drogŷm |
mŷtem nabŷl. O prze to | welke wesselŷe, ktore sz | mŷal, proszŷe po-
kornŷe | thweŷ naszwŷaczszŷe bosz- | keŷ mŷloszczŷ, raczy sz mŷ |
dacz wszŷstek pozŷtek, | ŷ pospolŷtowanŷa ŷ czŷr- | pŷenŷa, ŷ wszŷtkŷ
robotŷ | prace thwoŷe mnŷe na | wŷeczne zbawenŷe, a | (235) ra-
czy sz mŷ bŷcz rzeczny- | kem, obroncŷŷ ŷ przŷŷem- | czŷ laszkawŷm
czasu sz- | mŷerczy moŷe ŷ na szadze | thwoŷm, Amen. Paczŷerz. |
Chwale ŷ blogoslawŷe, | wŷelbŷe ŷ pozdraw- | ŷam czŷebŷe o szŷer-
decznŷ | mŷlosznŷku moŷ, panŷe | Ihesu Chryste, w okwŷtoszczŷ |
wesselŷa, ktore sz mŷal | stŷd, ŷvecz bog oczŷecz od- | kupŷenŷe

¹ Litera s przekreślona.² = pacierz.

thwoŷe przŷ- | mŷrzenŷm wŷiecznŷm | tobŷe przŷlaczŷł, aby | bŷłŷy od-
tŷelnyast two- | ŷenŷy dzŷedzŷczmŷ ŷ* stolu | thwego wŷiecznŷe go-
duŷaczŷy, | (v.) a napelnŷła szŷe thwoŷa | boszka ządza ŷ pokorna |
proszba, ktorasz vezŷnŷł, | mowŷacz do boga, oŷcza | szwego, ŷsz
chce, gđzŷe | ŷa ŷestem, aby onŷ wsz- | ŷczŷy bŷłŷy, ktorŷŷy w mŷe |
wŷerza ŷ mnŷe mŷłu- | ŷa ŷ naszladuŷa, aby | meszkanŷe wŷieczne
sze m- | na mŷelŷ. O naszlodszy | panŷe Ihesu, przes to thw- | oŷe
wŷelkŷe wesselŷe | ŷ przes wszŷczko wŷyel- | bŷenŷe thwego na-
szla- | chetnŷeŷszego czlowŷe- | czenstwa, z bostwem szla- | czonogo,
iusz na prawŷczŷy | (236) boga oŷcza szŷedzŷacze- | go, raczŷsz mŷ
dacz w- | ŷeczne thowarzŷstwo | ŷ szkonczenŷe ŷ* ze wszŷt- | kŷmŷ
szwŷethŷmŷ, Amen. |

Paczŷerz a Zdrowe Marŷa, | dzŷakowanŷe panu
bogu | czudne to ŷest: |

Dzŷekunŷe tweŷ nasz- | wŷanszy* mŷłoszczŷy, | o namŷlszy panŷe
boze, | za wszelkŷ dobrocz twoŷe | ŷ laszkawosz, ktorasz mŷ | kedŷ
vezŷnŷł ŷ zawdŷy czŷ- | nŷsz na dussŷy ŷ na czŷele, | ŷ za wszŷtkŷy
darŷ ŷ dobro- | dzeŷstwa thwoŷe, ktore | w nŷebŷe ŷ na zenŷy vsta- |
wŷcznŷe sprawŷasz. Za | (v.) thŷ bądź tobŷe, naszlodszy | panŷe bo-
zŷe, chwala, | czesz ŷ dzŷaka na wŷek | wŷekom, Amen. |

Kochanŷe ŷ modlenŷe | przŷ mszy szwŷatcŷy
Mach- | eldisz obŷawŷone¹: |

Przy introŷczŷe. Panŷe Ihesu | Chryste szmŷluŷ szŷe etc. |
Kŷrŷeleŷson. Szmŷluŷ szŷe | nad namŷ panŷe Ihesu Xryste. |
Dominus vobiscum. O mŷłosz- | czŷwŷy oŷcze, takŷe nasz | szwoŷa
laszkŷ raczŷ vezŷ- | nŷcz, sz ktoremŷ bŷszczŷal*² | mŷesz kac na
wŷekŷy. | Epistola. O panŷe Ihesu Xryste | dzŷakuŷe thweŷ naszw- |
yethsz mŷłoszczŷy, z nŷeba | (237) daneŷ mŷdroszczŷy twoŷeŷy, | za
wszŷtkŷy nakŷ szwŷa- | thŷch ŷ za pyszma proroczke. | Gradal.
O panŷe Ihesu Xryste, | raczŷz mŷ pozŷyczŷ szkru- | chŷ ŷ zalo-
szczŷy dussŷch* | vezŷnŷenŷa. | Alleluŷa. O panŷe Ihesu Xryste, |
przesz ono wesselŷe, ktore | maŷa szwŷanczŷy w nŷe- | bŷe, aby szmŷ
tesz tho | pŷenŷe spŷewalŷy. | Ewangelium. Moŷ mŷłŷ | panŷe
Ihesu Chryste naszłod- | ssŷy, thweŷ naszwŷatsseŷy | mŷłoszczŷy dzŷe-
kuŷe ze | wszŷthkŷch nak ŷ szłow, | ktore poszłŷy s thwŷch | ma-
szwŷathsŷch vsth | (v.) ŷ s thwego naszlodszego | szercza boszkego. |
Credo. Wszechmogaczŷ | bozŷe, thweŷ naszwŷacz- | szeŷ mŷłoszczŷy
proszŷe, | raczŷ mŷe mocz bosth- | wa thwego tako bŷcz | pothwŷr-
dzona, aby ch | szŷe nŷgdŷy od prawdzŷy- | weŷ wŷarŷ nŷe mogła |
odklonŷcz. | Druga modlŷtwa. | Wszechmogaczŷ szŷynu | bozŷy,
thweŷ naszwŷath- | szeŷ mŷłoszczŷy proszŷe, | aby mŷe szwŷatlo-
szczŷa | boszkego vzanŷa racz- | ŷł oszwŷeczŷtz, aby ch | szŷe od

¹ Z dzieła: „Liber gratiae spiritualis visionum et revelationum b. ech-
tildis“. ² = byś chciał.

prawdŷweŷ | (238) wŷarŷ nŷe blaƙala. | Trzŷeeczŷa modlŷt-
 twa. | Wszechmogaczŷ duchu | szwŷanthŷ, thweŷ wel- | moznoscŷŷ
 prossŷe, abŷ | wŷara moŷa przesz mŷ- | loscz thwoŷŷa wszŷthko | we
 mnŷe tako dzalala, | abŷ doszƙonale ŷ w dokon- | czenŷu w godzŷnŷ
 szmŷ- | erczŷ moŷeŷ bŷla naleŷ- | zona* stale. Offertorium. | Na-
 szlodsŷŷ panŷe Ihesu Xryste, | offŷeruŷŷa twoŷeŷ nasz- | wŷaczssŷŷ
 mŷloszczŷ szer- | cze moŷe, ŷako oltarz | lŷubŷeznŷ ze wszŷczkego |
 szŷeracza thwego | naszlodszeƷo bŷlo oczŷ- | szczŷono ze wszŷczkego, |
 czŷekom*¹ szŷe przesz nŷe- | wŷernosc dopuszczala. | Wtora. Wtore
 offŷeruŷe | toŷŷe ze wszŷczkeŷ rozsko- | ssŷ szŷeracza thwego, ŷsz- |
 bŷ wszelkŷa rozskosz dla czŷ- | ebe opuszczŷla. Trzŷeeczŷa. | Offŷe-
 ruŷe yako korona, | ktorabŷch na them szwŷe- | czŷe otrŷŷmacz mo-
 gla, | abŷsz thŷ szam chwala | moŷŷa bŷl ŷ korona. | Czwarthe. Ra-
 czŷ ŷŷa przŷ- | ŷacz ŷako kelŷch zlothŷ, | sz ktoregobŷsz szwoŷŷa |
 (239) szlodekosc pŷl. Pŷŷathe. | Yako szloŷek szŷszthŷ | maszczŷŷa,
 sz ktoregobŷsz | szam szŷebŷe pozŷywal. | Druga offer. Proszŷe |
 czŷe mŷlŷ panŷe, szer- | cze pokorne ŷ laszkawe | ŷ czŷrplŷwe. Gdŷ
 szŷe | kaplan obracza, mowŷacz, | Orathe fratres. Laszka
 du- | cha szwŷanthego racz | obŷasnŷcz ŷ oszwŷeczŷcz | szercze moŷe,
 abŷ przŷ- | ŷal panŷe boŷŷe tŷ off- | ŷera serdeczna, raczŷ | ŷbŷcz
 wzdzŷaczna* za grze- | chŷ ŷ za wŷstapŷ moŷe. | Sursum corda.
 Podnŷessŷ | (v.) k szobŷe panŷe mŷlŷ szer- | cze moŷe, abŷ tu na
 zŷe- | mŷ zadneŷ luboszczŷ | nŷe mŷalo, ŷedno szŷe | w toŷŷe k-
 chalo. | Gracias agamus domino. | Dzŷakuŷacz toŷŷe, stud- |
 nŷo ŷ poczŷthku wsze- | go dobrego, za wszŷtkŷ | dobrodzŷŷŷstwa
 mnŷe | od czŷebe dane, iakozech | ŷŷa thobŷe prawŷe zaw- | zdŷ po-
 wŷŷma. | Per quem maiestatem. | Chwale czŷe w zlŷczenŷu | na-
 szlodsŷŷ panŷe nŷe- | beszky chwalŷ, ktora szŷe | vezlŷwa* szwŷata
 troŷŷa | (240) spolem chwalŷ, ŷ pro- | szŷe czŷe, raczŷ mŷ odpu-
 szczŷcz moŷe wszŷczky za- | meszkaloscŷŷ. Sanctus. | Proszŷe, ŷszbŷ
 wszzechmo- | czna, mŷdra, slodka ŷ la- | szkawŷ mŷloszczŷŷa sercza |
 thwego raczŷl weŷzrzecz | godzŷnŷ oneŷ, abŷch | bŷla doŷtoŷna du-
 chow- | nŷe w dussŷe moŷe przŷ- | ŷacz czŷebe. Agnus dei pŷr-
 we. | Raczŷ szŷe offŷerowacz | bogu oŷczu ze wszŷczkŷ | thwoŷŷa
 czŷrplŷwoszczŷŷa | za nasz grzeszne. | Agnus wtore. Raczŷ szŷe |
 (v.) offŷerowacz ze wszŷczkŷ | gorzkoszczŷŷa makŷ two- | ŷe na zu-
 pelne zŷjedna- | nŷe nasz z bogem. | Agnus dei trzecŷŷe. | Raczŷ
 szŷe offŷerowacz | ze wszŷthkŷ mŷloszczŷŷa | szercza twego boszkeƷo |
 na wŷpelnŷenŷe wszŷsz- | thkeƷo dobra ŷ wszŷczkŷch | zameszkalos-
 szczŷ moŷch, | ktorech* powŷŷna pelnŷcz. | Communia. Chwale
 czŷe | o mŷloszczŷ namocnŷeŷ- | sza, blogoslawŷe czŷe o mŷ- | lo-
 szczŷ namadrza, wŷel- | bŷe czŷe o mŷloszczŷ nasz- | lodssa, wŷel-

¹ = czego.

mozŷ czye | (241) o mŷloszcŷ nalaszkaawsza, | we wszŷthkem ŷ za
wczŷor- | nasthko dobro, ktore two- | ŷe chwalebne bostwo | ŷ blogo-
slawŷone czlow- | ŷecenstwo vezŷnŷlo we | mnŷe albo w nasz przesz |
naslacheŷhnŷeŷszą spra- | wą szercza twego nasz- | lodssego, ŷ bądze
dzalacz | na wŷekŷ wŷieczne. | Benedicat. Nŷechaŷ mŷe | przezegna
thwoŷa wsz- | echmocznosc, nŷechaŷ | mŷe naczŷ thwoŷa ma- |
droscz, nŷechaŷ mŷe na- | pelnŷ thwoŷa szlodykosc, | nŷechaŷ mŷe przŷ-
czyagne | ŷzłaczŷ stobą twoŷalas- | (v.) kawosc przesz koncza, Amen. |
Benedicat gŷnsse. | Bostwo thwoŷe nŷe- | chaŷ mŷe przezegna, |
czlowŷecenstwo twoŷe | nŷechaŷ mŷe pothwŷe- | rdŷŷ, mŷloszŷerdŷŷe
th- | woŷe nŷechaŷ mŷe o- | garnŷe, mŷloszc thwoŷa | nŷechaŷ mŷe za-
chowa: | Benedicat nostrina dei- | tas vna que maŷestas, pa- |
ter, filius, spiritus sanctus, | in secula seculorum, Amen. |

O pannŷe Marŷeŷ modlŷtwa. |

Szdrowa bądz dzewŷ- | czo nawŷssa sz kap- | nŷa* naszwŷŷath-
ssego, | (242) o namŷloszczŷwsza | gospodze, dzewŷczo | panno Marŷa,
prosze | czye przesz gorącoszcz, kto- | ra dussa thwoŷa w boga, |
ŷakobŷ ŷszkerka w ogŷen | szwoŷ, wleczala a ŷego | boszkemu szŷer-
czu ŷako- | bŷ pŷerla*, wŷelkŷm przŷ- | pądenŷm przŷeczŷag- | nona,
przŷtala, tako | prosze, abŷ dussa mo- | ŷa tako gorącą mŷlosz- |
czyą rospalona bŷla, | abŷ w godzŷna szmŷer- | czŷ moŷeŷ od wszel-
kego | nagabanŷa wolna, ŷa- | kobŷ pŷorko, do nŷeba | (v.) szczyŷa-
snŷe mogla dole- | czyecz, a w mŷlego boga | wŷiecznŷe szŷe wpo-
ŷcz, | Amen. |

Szwŷeta Mecheldis pŷr- | we, nŷzłŷczyŷalo boŷŷe |
przŷmowala, mŷala zwŷ- | czaŷ mowŷcz pŷecz Zdro-
wŷch Marŷe, a napŷrw- | szą napomŷnala yą tak: |

Proszŷe ŷ napomŷ- | nam czye o nablo- | goslawŷcnsza dzewŷ-
czo | panno Marŷa, z onego | naszlodsze przŷieczŷa, | ktorŷm w dzŷe-
wyczeŷ | czŷstoszczŷ szŷnasz bozego | angŷolem zwŷestuŷa- | czŷm
z wŷelką a z globogą* | (243) pokora, ŷŷŷesz yego kro- | lewszkego
stolcza przŷ- | czyagnala, prosze, abŷ | mŷ otrŷmala czŷste so- |
mnŷenŷe a prawdzŷ- | wą pokora, Amen. | Wtora Zdrowa Ma-
rŷa. | Proszŷe ŷ napomŷnam | czye o naszlodsza mat- | ko, z onego
przŷeczŷa, kto- | remesz ŷego przŷala, | kedŷsz go naŷpŷrweŷ | w czlo-
wŷecenstwŷe og- | lądala a prawdzŷwegosz | boga bŷcz vznala, pro- |
se, abŷ mŷ otrŷmala | oszwŷczone vznanŷe, Amen. | Trzŷeczŷa
Zdrową Maria. | (v.) Proszŷe ŷ napominam | czye o naszcŷŷasz-
nŷeŷ- | sza panno, ŷakosz na koz- | dą godzŷną gothowa | bŷla ku
przŷŷeczŷu laszk | boszkŷch, a ŷŷŷesz nŷgdŷ | w szobŷe laszkŷ bo-
zeŷ | nŷe przŷenagabala, prosze | czye o moŷa nalaszkaw- | sza matko,
vproszŷsz mŷ | szercze mŷecz zawzdŷ | gothowe ku bozeŷ laseze. |
Czwartha. | Proszŷe ŷ napomŷ- | nam czye o przŷbŷt- | ku ducha
szwŷąntego, | o ŷakosz z welkŷm nabo- | zensthwem ŷ wzdŷecz- | no-
szczyŷa szwego mŷlego | (244) szŷna czyŷalo na zyemŷ | karmŷla, ka-
pala ŷ wsz- | ŷtkŷ poszlugŷ nawdzŷecz- | neŷ ŷemus wŷdawala, |

bo nad ŷnsze zupełny, | ŷy wznał, ŷake zbawe- | nŷe czlowŷekowŷ
s tego | mŷało przŷcz, proszŷe | czŷe o panno Marŷa, v- | prosz mŷ
dostoŷnoszcz, w- | dŷiecznoszcz, Amen. Pŷaŷa. | Proszŷe ŷ napomŷ-
nam | czŷe o matko wszŷtkeŷ | laszkŷ, z onego szlodkego | przŷaczŷa,
ktorem czŷe | szŷn twoŷ naszwŷatszŷ | s tego szmatku wezwał | na
wŷeczne wesselŷe, | (v.) prosze czŷe o nadzŷeŷo | moŷego zbawŷenŷa, |
vprosz mŷ dostoiŷne prz- | ŷyeczy* czŷała szŷna th- | wego, abyŷ go
przŷała | z duchownem wesselŷm | za wŷeczne wessele, Amen. |

O panny Marŷe młodiŷtwa. |

Szdrowa bacz* dzewŷ- | czo nawŷssa kapla- | na naszwŷeth-
sseggo, ktore | szercze z naszwŷethsseŷ | troŷcze od wŷeka plŷna- | lo
w czŷe, s tego naszczass- | nŷeŷsseggo przŷyrzenŷa*. | Poszdrowŷena
bacz | dzewŷczo naszwŷaŷssa | w plŷnŷenŷu naszlodszyŷm, | ktore
szercza naszwŷatsse | (245) troŷcze w czŷe mŷła pan- | no plŷnało,
s tego na- | wŷernŷesseggo opczow- | aŷa. | Szdrowa bacz dzewŷczo |
naszlachethnŷeŷsza w | kaplanŷe naszlodszyŷm, kto- | re szwŷateŷ troŷ-
cze plŷ- | nało w czŷe s szŷna th- | wego naszlodszeŷ nakŷ | ŷ kaza-
nŷa. | Szdrowa bacz dzewŷczo | namŷleŷsza w czŷeczŷe- | nŷu szlod-
kŷm, ktore sz- | wŷantheŷ troŷcze wŷ- | czekło w czŷe, s twego ŷe- |
dzŷnego szŷna czassu | makŷ gorzkeŷ szmŷerczŷ. | Poszdrowŷona
bacz | dzewŷczo nadostoŷnŷeŷsza | (v.) w plŷnŷenŷu, z ktoreŷ blo- |
goslawŷoneŷ troŷcze sz- | wŷantheŷ w czŷe plŷna- | lo we wszŷeczkeŷ
chwale | wesseloszcz*, w ktorem szŷe | terasz wesselŷsz ŷ na wŷe- |
kŷ baczŷes szŷe weszelŷła, | nade wszŷtkŷ stworzenŷa | w nŷebŷe
ŷ na zŷemŷ wŷ- | brana przed szwŷatem | stworzenŷa. |

Druga modliŷtwa o pan- | nŷe Marŷe. |

Szdrowa bacz z boga | oŷcza wŷelmoznoszczŷ, | szdrowa bacz
z boga | szŷna mądroszczŷ, szdro- | wa bacz z boga z ducha szwŷan- |
tego laszkawoszczŷ, | (246) naslodsza Marŷa nŷebo | ŷ zŷemŷe oszwŷe-
czaŷacz, | laszkŷ pełna wlewaŷacz | we wszŷczkŷ czŷebe mŷ- | luŷa-
cze, pan s tobą, boga | oŷcza ŷedzŷnŷ szŷn a | twego dzewŷczego szer-
cza | ŷedzŷnŷ przŷaczŷel ŷ | oblubŷenŷecz naszlodsŷy. | Blogoslawŷona
thŷ me- | dzŷ nŷewŷastamŷ, ktorasz | Yewŷno¹ oddaŷła prze- | kle-
czŷe, ŷ blogoslawŷen* | owoc zŷwotha thwego, | wszŷthkŷch stwo-
rzŷczel | ŷ pan wszŷczkego, wszŷcz- | ko blogoslawŷacz ŷ po- |
szwŷaczaŷacz, wszŷczko | oŷwŷaŷacz ŷ vbogacza- | ŷacz, Amen. |

(v.) Poczŷnaŷa szŷe nabozne | rozmŷszlanŷe*
o wesselu | szŷedmŷorakŷm panny | przenaszwŷecz-
ssŷe Marŷeŷ | w szwŷaŷa boszke ŷ przez | ŷeh
octawŷ, a napŷrweŷ | dzen Bozego narodzenŷa ŷ |
przez octaua ŷego. |

Wessolego porodzenŷa, | ktore asz do szmŷerczŷ | bŷło w pa-
mŷeczŷ szercza | ŷeŷ, rozumŷeŷ tho wesze- | le rodzenŷa mŷlego ŷ |

¹ = Ewy.

szlodkego pyestowanŷa*, | kto tho moze wŷmŷsz- | lŷcz, rozmŷszlaŷ. | Angelskego spŷwanŷa | czasnŷ narodzenŷa, ktore | panna wŷdzalŷ na persŷ- | (247) nach ŷ pothem czasto | spŷwalŷ Ihesusowŷ. | Dzŷ- | wne karmŷenŷe | dzŷeczŷatka mŷlego, abo- | wŷem w kozdem czlon- | kn | szwego czŷala szlodkoscz | wŷelkŷ czula. | Iaszneŷo wŷdzenŷa, | rozumŷeŷ bostwa ŷego | naszwŷatszego, pod czlo- | wŷeczenstwem skryteŷo, | o ŷake tho wesselŷe. | Boszkŷego obczowanŷa, | ŷŷe ŷusz wstawŷcznŷe | z bogem obczowalas, z | szŷnem ŷ* szwoŷm, podlug | czlowŷeczenstwa yeden | szŷn boga oŷcza ŷ panny | Marŷe. | (v.) Mo- | czneŷo mŷlowanŷa, | ŷŷe poznala bŷcz nad | wszŷtko vmŷlowana st- | worzenŷe od boga, gđŷ | ŷa matkŷ obral szŷnŷa | szwego, ktoreŷo porodŷyla. |

Na Welkanocz rozmŷslanie | szyedm radoscŷŷ panny | Marŷe. |

Angelskego spŷewa- | nŷa, gđŷ vszŷŷsala | spŷwajacz nad czella | wessele angŷola Gabrŷ- | ela: Regina celŷ. | Dzŷwnego pocŷŷessenia, | ktore s takeŷo spŷwanŷa | wzala, dzŷwnŷa slothkoscz, | wszŷtek szmatek ŷusz | odstapŷl. | (248) Iaszneŷo wkananŷa, | gđŷ wzrzała z marthw- | ŷch wstaleŷo, chwaleb- | nego, ŷaszneŷo nad sz- | loncze w czlowŷeczenst- | wŷe szwoŷm. | Wyelmoznŷego obsta- | ŷe nŷa, angelŷ ŷ dusse | szwŷanthŷe, ktore wŷwŷ- | odl s przedpŷekla, obsta- | pŷŷŷ, a tho panna wŷ- | dzala. | Wdzŷeczneŷo pozdrawŷe- | nŷa*, gđŷ ŷa poszdrawŷl, | rzeknac: Poszdrawŷena | bŷdz porodŷ- | czelko boza, | matko moya mŷla. | Chwalebneŷo oszlawŷe- | nŷa, przed wszŷtkŷmŷ | (v.) dussamŷ szwŷathŷmŷ | oszlawŷ a* bŷcz krolewŷ | wszŷthkeŷo, ktoreŷ dusse | thamo dalŷ welkŷ chwa- | la, dzŷkujacz sz laskŷ. |

Na Boze czŷalo rosmŷslanie | weczzerzeŷ czwarth- | kn wŷel- | keŷo. |

Godowanŷe | chwalebne ŷest posz- | polu zwolenŷkŷ weczzerza- | ŷacz, czego zawzdŷ za- | dal, | iako Lukas, szwŷanthŷ pŷsse. | Szluze- | nŷe | pokorne, tho ŷest nogŷ, | rakamŷ szwoŷmŷ boszkŷ- | mŷ, nogŷ zwolenŷkom | vmŷwajacz, na szwe kola- | na klekajacz. | Podarowa- | nŷe dostŷjne, | (249) tho ŷest czalo szwoŷe na | szwŷathŷse ŷm po- | dawa- | ŷacz ŷ ostawajacz Iasz do | koncŷa szwŷata. | Rozmawanŷe* przŷyem- | ne, tho ŷest szŷnmŷ ŷ prz- | ŷaczelmŷ ŷe zowŷacz, | ŷ szwoŷmŷ thowarzŷszmŷ | mŷanŷajacz. | Polŷczanŷe mŷloszerne, | tho ŷest bogu oŷczu ŷe za- | lŷczajacz, abŷ gŷch zach- | ował od zlego, to ŷest | od wpa- | du zlego. | Rozdzŷelenŷe szmathne, | tho ŷest mŷka szwoŷa | gŷm rŷchleŷ odpowŷeda- | yacz, przes ktorŷa stalo szŷe | (v.) na czas szmathne rozla- | czenŷe. | Pocŷŷessenŷe lubeczne, | tho ŷest gđŷ ŷm obŷa- | wŷl ŷaszne szwoŷe, rŷ- | chle z martwŷch wstanie. |

Poczŷna szŷe naboŷne rosz- | mŷszlanŷe we szwŷatha | panny Marŷe radoscŷŷ, a | napŷrweŷ w szwŷato pan- | nŷ Marŷey Pocŷŷeczŷa: |

Wýelkego vmýlowa | nýa, abowým nad | wszystko stworzenýe
w- | ýeczeý yest vmýlowana | od troýcze szwýanteý. | Dostoýnego wý-
branýa | ý przeslanýa na wýelką | rzecz w przybytek troýcze | (250)
szwýanthey ý macze- | rzýnstwa bozego. | Wessolego zwýestowania, |
gdý angýol Gabryel Io- | achýmowý ý matcze | szwýanthey Hamýe
ob- | ýawýl theý panný poczezye. | Szýstego ¹ poczynanýa, | gdý szýe
poczala krom | zarodku szwego ý przezs | grzechu pýrworodnego, |
ýle ku dussý. | Boszkego wesselenýa, | rozumýeý s poczyeczýa |
czyýala szamego nad w- | szýtký czyýala luczkýe, ýako | napýszano-
w kxýegach | ý ² Brýgýttý szwýanthey. | (v.) Wszýthkých laszk na-
pel- | nýona, gdý dussa býla | wlana, wýatsseý laský, | mýala w zýwo-
czye bozeý | matký szweý badacz, nýz- | lý maýa wszýczyý szwýe- |
czyý w nýebýe. Tho mo- | wý Augustin w kxýegach | O poczezyu
panný czýsteý. | Rozumu pozýwanýe, | badacz w zýwoczye ýe- |
szýe matký szweý, zup- | elnýe pozýwala rozu- | mu, ýako o thým
pýsse | na Magnificat Iacobus | de Valencia, býszkup krý- | stopolita-
nus, on wýersz: | A dzýlal mý wýelý*, kto- | rý mocný ýest. |

(251) Na szwýeto Narodzenýe* | panný Marýe ros-
mýszla- | nýe szýedmýorake. |

Boszkego poczyessenia, | abo ³ wszýtka troýcze | szwýata rado-
wala szýe | z narodenýa theý panný, | ýako napýszano w Brýgý-
dzýe. | Angelszkego | szwýeczýenýa, bo natých- | mýast, gdý szýe na-
rodzý- | la tha panna, poczalý sz- | wýaczýcz then dzýen an- | gelý
szwýanthý*. | Wszýtkiego szwýata we- | szelenýa, ýako tho wýz- | nawa
koszczýol, spýewa- | ýacz: Narodzenýe thwoye | rodzýczelko boza
etc. | (v.) Laszký bozýey napelnýo- | na, abowým szýe naro- | dzýla
pelna mýlego bo- | ga, laszk ý daruow ý w- | szýczkých cznoth. |
Mądroszczýa boszką oszla- | chczyenýa, abo ⁴ narodzýla | szýe ma-
droszcz boszka, ma- | ýacz w szobýe ku nýebes- | kým rzeczam. |
Szudnoszczýa* ⁵ wýelką o- | krassona, ktoreý czudnoszczý | dzýwuýa
szýe angelý ý | wszýczko stworzenýe, szlo- | neze ý mýeszacz. | An-
gelszkego obczowania, | ýako szýe rýchlo narodzý- | la, iusz szwýa-
teýmý* an- | (252) gýolmý obczowala a | potým w koszczýele
bozým. |

Na szwýeto szýna bozego | Poczyeczýa rosmý-
slanýe | wessela szýedmýorakego | panný Marýeý. |

W mýlego boga podnýe- | ssenýe, wszýtka býla | zachwýczona
w mýlego | boga, gdý ýeý angýol | mýal zwýestowacz tho | pocza-
czye. | Nýezwýczayne pozdro- | wenýe albo dzýwne a | barzo wessele*
pannýe, | ýsz boga mýala poczacz, | býcz matką szýna bozego. | An-
gelszke rozmawýenie*, | szluchaýacz, pýtaýacz, | (v.) yako tho mozýe
býcz rzecz | nýgdý nýeslýchana, abý | dzewýcza porodzýla. | Ducha

¹ = czystego.

² = w księdze Ilgiéj.

³ = abociem.

⁴ = abociem.

⁵ = cudnością.

szwyântego za- | czmÿenÿe, czo ÿest yed- | no szwyâtloscz ÿ laszka, |
 koja dusse ÿeÿ podnÿe- | szla do trzÿeczÿego nÿeba. | Dzÿwne szÿna
 bozÿego | wzelenÿe, w ocze mgnÿe- | nÿu zupelnÿ czlowÿek | ÿ bog,
 ÿako pÿszÿe Iere- | mÿasz prorok 31 capitule. | W laszkach boszkÿch
 po- | thwÿerdzenÿe, tak ÿsz | potÿm nÿe mogla nÿg- | dÿ zgrzeszÿcz,
 bÿ tesz | chcÿÿala. | (253) Nowego gÿmÿenÿa | wlozenÿa, ktore yest |
 laszkÿ pelna, ktore ne* | szlussÿ zadnemu sthwo- | rzenÿu, ÿedno pan-
 nÿe Marÿe. |

Na szwÿeto Nawÿ- | dzenÿa Alzbÿethÿ pannÿ
 Marÿe. |

Boszkego meszkanya | w zÿwoczÿe, gdÿ ÿe- | go noszÿla w zÿ-
 woczÿe | dzÿewÿecz mÿeszÿeczÿ, | meszkal w nÿeÿ, ÿako w nÿebÿe. |
 Wnatrznego | oszwÿeczenÿa, wÿdzala | ÿako szÿe rodzÿ w nÿebÿe |
 z oÿcza, tak tesz rodzÿ szÿe | w ÿeÿ zÿwoczÿe szÿn | z oÿcza. | (v.)
 Slodkego noszÿenÿa, abo*¹ | zadneÿ nÿe mÿela* czÿasz- | koszczÿ, no-
 szacz, ale wÿel- | ka sladkoszcz a lechkoszcz | we wszÿthkÿm czÿele. |
 Dzÿwnego wÿlewania, | abo¹ w nÿeÿ laszka, ktorej | bÿla pelna, wÿ-
 lewala | szÿe na Yana w zÿwo- | czÿe, pothÿm na matka | ÿego. |
 Maczÿerzÿnszkego mÿa- | nowanÿa, gdÿ Elzbÿeta | duchem szwyâtÿm
 nath- | chnÿona, matka bozÿa | bÿcz ÿa poznala. | Chwalÿ bozeÿ
 spÿewa- | nÿa, gdÿ wszÿtka w bo- | ga zachÿczona, przÿsedszÿ | (254)
 k szobÿe, weszele spÿwa- | la: Chwala bogu, Magnificat. | Uzanego
 blogoslawÿe- | nÿa, abowÿm gdÿ rzekla | Elzbÿeta, Blogoslawÿona |
 thÿ badz medzy nÿew- | ÿestamÿ*, vznala szÿe | bÿcz blogoslawÿena
 od | kozdego stworzenÿa, a | dlatego spÿewala: We- | szral na po-
 korã etc. |

Na szwÿeto Gromnÿcz pan- | nÿ Marÿe weszelÿe. |

Gdÿ panna z domu | wÿchodzÿla, gdÿ | yusz czterdzÿesczÿ
 dnÿ | bÿlo wÿslo, sz wesolosz- | czÿa, z nabozenstwem | ÿ z offÿarã. |
 (v.) Gdÿ szÿna szwego na ra- | cze wzala, nÿosza go do | koszczÿola
 s poczczÿwoszcz- | ÿa ÿ z radoszczÿa ÿ z welkã | szlodkoszczÿa. | Gdÿ
 ÿa rzÿsza* angelska | prowadzÿla, nÿektorzÿ spÿ- | waÿacz, nÿekto-
 rzÿ chwala | dawaÿacz, druzÿ* szlnacz. | Gdÿ do koszczÿola wstapÿ- |
 la szromÿeszÿwoszczÿa, s przÿ- | kladnoszczÿa ÿ s pokornosz- | czÿa
 ku wszÿtkemu nasze- | mu pozÿtkowÿ. | Gdÿ Szÿmeonowÿ kapla- |
 nowÿ dzÿeczÿatko dala, | ktorÿ ÿeÿ zabÿezal s prad- | koszczÿa, za-
 dlÿwoszczÿa, ÿ | wzÿal dzÿeczÿatko s poczÿlÿ- | (255) woszczÿa, spÿwa-
 ÿacz, wÿz- | nawaÿacz go* bogÿem. | Gdÿ go bogu oÿczu of- | fÿero-
 wala nadzÿwnÿ- | esza, naprzyÿemnÿeÿsza, | za naszÿe zbawÿenÿe, |
 ku naszemu odkupÿenÿu. | Bohu* oÿczu podzÿeko- | wala pokornÿe,
 poklek- | nãwszÿ, z obÿeczanÿa, z wÿ- | pelnÿenÿa ÿ s poslanÿa |
 szÿna szwego. |

¹ = abociem.

Na szwýato Wnyebowz- | ýeczý* panný Marýe ros-
mýslanie.

Sz gabokoszczý¹ w bost- | wo poszadzona, gdy | mýła vmrzýecz,
prawýe | wszýtká wnykhala* w boga. | Z angelskego nawýdze- | (v.)
nýa, który szýe ýeý ýsth- | nýe vkażal, powýeda- | ýacz, ýsz trz ýe-
czýego | dnýa przýdzýe po czýe | szýn thwoý. | Z apostolskego ze-
bra- | nýa, które buog dzýw- | no zebrał ku szmýerczý | matuchný
szwoýeý, ýa- | ko tego proszýła przes | angýola. | Sz wesolego doko-
nanýa, | gdy szýe vkażal sýn pan | Ihesus, mowýacz, matuchno | moýa
mýła, poydz do nýeba. | Sz dýwnego* do | nýeba prowadzenýe* |
z dussá ý s czýalem, szam | pan Ihesus ze wszýtkýmý | angýolý. |
(256) Sz wýszokego poszadze- | nýa, poszadzýł ýá szýn | na prawý-
czý szwoýeý | ý powýszýł nad wszýtký | angýolý, o ýake to wesse- |
le pannýe. | We wszýthkých szwýatých | vweszenýa, bo wszýtczý |
tego dnýa czekałý, abý | matką bozýá w nýebýe | ogládalý. |

Wessele szýodmýorake*, kto- | re ma w nýebýe
panna. |

Zupelnosc chwalý | nad wszýtký szwýe- | the, które maýa
wszýczý | w nýebýe osobną chwala. | Wýelkosc oszwýeczýenýa, | bo
taká szwýatloscz wzala | (v.) od boga, ýsz ýako szluncze | szwýath,
tak ona wszýtký | szwýatá oszwýcza. | Wýelkosc powýszenýa, abo² |
nad wszýtký korý angel- | szke, ýako spýwa koszczýol: | O wýelke
tho pannýe weselie. | Iednosc woleý s zlácze- | nýa, rozumýeý sz mý-
lým | bogem, tak ýsz czo buog | chce, tho ona, a czo ona, | to tesz
buog chce. | Szýrokosc oddarzenýa*, | rozumýeý szlug panný | Ma-
rýeý, ýsz ýako ona chce, | tak pan buog obdarza | szlugý ýeý. |
Blýszkosc meszkanýa, | (257) abowým blýzko troýcze | naszwýatssý
poszadzona | ýest panna mýła. | Pewnosc trwanýa tego wszýczkego
wessela, bo² bý | nýcz nýe býło wessela, ke- | dýbý trwanýa nýe
býło. |

Na szw ýato do koszczýola | Offýerowanýa panny |
Marie. |

Rýchlego wstapýenýa, | o z ýaká chwaplý- | woszczýa* szla do
koszczýela* | na szluzbá panu bogu | młoda panna, dzýczýatko | we
trzech leczých, przes | pýathnaszczýe stopýenýow | maznýe wstapu-
ýacz. | Naboznego offýerowanýa, | (v.) sama szýebe offýeru- | ýacz
panu bogu z dussá | ý s czýalem na wýeczna | szluzbá. | Wdzýecz-
nego przýmow- | anýa, o ýako wdzýecnýe | mýlý buog oczýecz
przý- | ýal tha offýara, panna* | mýła nad wszýtký offýarý. | Naboz-
nego szluzenýa, | o ýako naboznýe, pýlnýe | ý przýýemnýe szluzýla |
panu bogu we dnýe ý w | noczý, roszmýszlaý. | Angelskego obczowa-
nýa | ý karmýenýa, abowým | sz nýá angelý obczowalý, | pokarmem
nýebeszkým | (258) karmýlý. | Nýebeszkého zýwýenýa, | bo tham me-

¹ = z głębokości.

² = bociem, bowiem.

szkaŷacz, | zŷwoth nŷebeszkŷ wŷod- | la, wszŷtkŷm pannam | przŷ-
kladna, wszŷtkŷm mŷla. | Boszkego poczŷessenŷa, dŷŷwne boszke po-
czesse- | nŷe tam mŷela*, rozmŷslaŷ. |

Na Bozŷe wstapŷenŷe roz- | mŷslanŷe wessela
szyedmŷo- | rake pannŷ Marŷeŷ. |

Iasnego vkazanŷa, | gđŷ ŷusz mŷal do nŷe- | ba wstapŷcz, vka-
zał szŷe | mathcze welkeŷ ŷasznosz- | czy nŷewŷslowŷoneŷ. | Wesso-
lego wŷwŷyedenŷa, | (v.) to ŷest dusz wszŷtkŷch | ŷ angelow, ktorŷŷ
go | do nŷeba prowadzŷcz | mŷalŷ. | Dostoŷne poleczenŷe | ŷ przelo-
zenŷe, poleczŷl | czŷ apostolŷ, vdŷŷelal | ŷa gŷch mŷstrŷŷnŷa ŷ | pa-
nŷa. | Milego pozegnanŷa, | gđŷ ŷus mŷal wstapŷcz | w nŷebo, obla-
pŷl ŷ blo- | goslawŷl szwoŷe ma- | tuchna ŷ czaluŷacz ŷa. | Slodkego
spŷwanŷa, | abo¹ szŷŷssala spŷwanŷe | angelske sladke, ktorŷŷ | go
do nŷeba prowadzŷlŷ, | (259) spŷwaŷacz wszŷŷczŷ | angelŷ. | Wŷszo-
kego zachwŷcze- | nŷa, wŷdzala ŷako szŷad* | na prawŷczŷ boga oŷ-
cza, | ŷako ŷest przŷŷŷtan | od boga oŷcza. |

Na Szwŷŷatŷ duch roszmŷ- | szlanŷe wessela pan-
nŷ Marŷe. |

Nadzŷwanŷe zupel- | noszczŷ, tho ŷest od | wszŷtkeŷ troŷcze
szwŷa- | teŷ czuŷnŷe ale nŷe- | wŷdomŷe nad wszŷtkŷ | apostolŷ. |
Roszpalenŷa w goracz- | szczŷ, wszŷtka palala og- | nŷem ducha
szwŷatego | (v.) ŷ gorzala od bostwa na- | szwŷŷthssego. | Z napoŷena*
welkeŷ slad- | koszczŷ, z nŷewŷmowne- | go napelnŷenŷa slad- | ko-
szczŷ ducha szwŷantego, | wszŷtkŷ czlonkŷ to czulŷ. | Poczŷessenŷa
w nŷewŷ- | mownoszczŷ, tho ŷest | nad wszŷtko wŷmow- | ŷenŷe ŷ an-
gelskŷ* z wŷ- | dzenŷa bostwa. | Przemŷenŷona w gla- | bokoszczŷ, to
ŷest wszŷtka | ŷest szŷe w globokoszcz* | bosthwa ponorzŷla ŷ | prze-
mŷenŷla. | Podnŷessenŷe wŷszo- | (260) koszczŷ, tho ŷest szama |
nad szŷe podnŷessona | bŷla, gđŷe taŷemnoszczŷ | boszke wŷdzala. |
Podarowana w zupel- | noszczŷ darmŷ ducha | szwŷatego, abŷ wszŷcz- |
kŷm zaŷaŷaczŷm ŷ na- | bosznŷm wŷlewala. |

Modlŷtwa ku naszwŷet- | szŷe pannŷe Marŷe
pre- | czŷw powŷetrzu moro- | wemu. |

Tacz* ŷest przenaŷasz- | nŷeŷszŷ szad szame- | go poczŷessŷ-
czŷela du- | cha szwŷatego, tacz | ŷest mŷasto nachwa- | lebnŷeŷszŷe
boga w tro- | (v.) ŷczŷ naszwŷŷthssego, | tacz ŷest nŷewŷasta | mo-
cznoszczŷ, ktora szkru- | szŷla glowa waze* w- | szeŷ zlozczŷ*, tacz
ŷest | nad szluncze szŷcznaŷ- | sza*, nad kŷŷezŷcz czud- | nŷeŷsza,
nad zarze* roz- | kwŷthnŷeŷsza, nad | kwŷazdŷŷ ŷasznŷeŷsza. | Po
theŷ grzesznŷ na- | boznŷe przŷstupnŷmŷ*, | nasze pŷerszŷ zlozczŷ-
we | bŷmŷ², mowŷacz: Sz- | ŷenta, szwŷentha, sz- | ŷentha Marŷa,
mŷlosz- | czŷwa panŷ nasza lasz | kawa, nasz od szmŷerczŷ | (261)

¹ = abowiem. ² = bijmy.

naglej̃ ŷ od powj̃etrza | morowego ŷ od szmatku | wszelkego thwoj̃-
m̃j̃ | szwj̃at̃hm̃j̃ modl̃j̃th- | wam̃j̃ wj̃bawj̃eñj̃ | dom̃j̃escz̃j̃ nasz
thowa- | rzj̃stwa szwj̃at̃j̃ch ch- | wal̃j̃ krolewstwa ñj̃e- | beszkego,
Amen. |

Po kozdej̃ koruncze tho | mowcze. |

Panno Marj̃a czj̃sta, | przes thwe szj̃edm | radoscj̃ postaw
m̃j̃e | na drodze sprawedl̃j̃- | woscj̃, o panno wsz- | j̃tkej̃ czj̃sto-
szcz̃j̃ pam̃j̃e- | tãj̃ na m̃j̃e w godzj̃na | mõj̃ej̃ szm̃j̃ercz̃j̃, Amen. |

(v.) Korunka ze dwj̃anascz̃j̃e | gwj̃azd panny Ma-
rj̃e, | duchowñj̃e rozum̃j̃ej̃acz. | Pj̃rwsza gwj̃azda: |

1. Czj̃stosc zewnatr̃z- | nej̃ czudnoscj̃, gdz̃j̃e | przj̃gañj̃ ñj̃e
przj̃m̃j̃- | szalo szj̃e; | 2. Stalosc welkej̃ mocnoscj̃; | 3. Wj̃ara do-
stõj̃noscj̃; | 4. Laska goraczoscj̃; | 5. Pokora gl̃abogoscj̃*; | 6. Przj̃-
kladnoscj̃ wj̃ecznoscj̃; | 7. Pj̃lnosc czuj̃noscj̃; | 8. Nabozenstwo ros-
palonoscj̃; | 9. Dzj̃ewj̃czstwa zupelnoscj̃; | 10. Płodnosc slachethno-
scj̃; | 11. Czj̃rpl̃j̃wosc staloscj̃. | 12. Angj̃elj̃e, patriarche, | pro-
ocz̃j̃, apostołj̃, macz- | enñj̃cz̃j̃, spowj̃edñj̃cz̃j̃, | doctorz̃j̃, kaplañj̃,
zako- | ñj̃cz̃j̃, dzw̃j̃cz̃e, manzol- | kj̃*, wdow̃j̃, przewj̃sza | panna
wszj̃tkj̃ th̃j̃ | stadla ñj̃ezmj̃erñj̃e¹. |

(262) Szj̃edm radoscj̃ panny Marj̃e, | ktore ma-
j̃a rozm̃j̃szlacz | ludz̃j̃e przes Adwenth, | ktore
znamenuj̃a szj̃edm | szwj̃ecz rorathñj̃ch. |

1. S pozdrowj̃eñj̃a an- | gj̃ola Gabrj̃ela, gd̃j̃ | szobj̃e panna
rozwaz̃j̃- | la, kto do ñj̃ej̃ poszlal | angj̃ola tak j̃asznego, | na do-
bnego, bo* pan bog | w troj̃cz̃j̃ j̃edzj̃ñj̃, a z j̃a- | ka nowj̃na,
o s pocz̃jesz- | na zbawj̃eñj̃a ludске- | go, thed̃j̃ ñj̃esl̃j̃chane | we-
szele m̃j̃ala. Wtora. | S pocz̃j̃ecz̃j̃a dzj̃wnego, | slotkego, duchem
szwj̃e- | t̃j̃m onego dzj̃ecz̃j̃ecza | (v.) nam̃j̃lszego w zj̃wocz̃j̃e | j̃ej̃
panj̃enszk̃j̃m, przj̃ | ktorem pocz̃j̃ecz̃j̃u dussa | j̃ej̃ wj̃dzala bostwo
tro- | j̃cze szwj̃at̃ej̃, s czego j̃a- | ka slodkosc m̃j̃ala, zad- | ne szer-
cze w̃m̃j̃szl̃j̃cz | añj̃ zadñj̃ j̃az̃yk wj̃sz- | lowj̃cz mõj̃e. Trze-
cz̃j̃e. | Z wj̃brañj̃a, j̃sz na to | od boga wj̃brana ze w- | szj̃thkego
rodzaj̃u ludz̃j̃, | ab̃j̃ byla matka zbawj̃- | cz̃j̃ela naszego, dlaczego |
rozum̃j̃ela* szj̃e bycz ta- | kej̃ dostoj̃noscj̃, j̃sz po | bodz̃j̃e ñj̃cz
ñj̃e j̃est | lepszego, vazñj̃es̃s̃ego | nad ñj̃e. Czwarthe. | (263) Z na-
lezeñj̃a laszk̃j̃ bo- | zej̃, ktora nalazla ñj̃e | t̃j̃lko szobj̃e, ale
wszj̃th- | kemu rodzajow̃j̃ czlo- | wj̃eczemu, ktorej̃ ñj̃e | mogl̃j̃ na-
lesc̃z̃j̃ wszj̃tcz̃j̃ | patryarchow̃j̃, proro | cz̃j̃, kaplanow̃j̃ j̃ kro- | lowe
j̃ wszytcz̃j̃ naszw- | j̃at̃hsz̃j̃ ludz̃j̃e, a ktora | tesz j̃sz szj̃e w ñj̃*
pan | buog racz̃j̃l stacz czlow- | j̃ekem, czo j̃ej̃ przepow- | j̃edzal
Gabrj̃el, mow̃j̃acz: | Ñj̃e bõj̃ szj̃e Marj̃a, na- | laszlas laska. Pj̃a-

¹ Ustę 12 dopisany tą samą ręką na osobnej karteczce, włożonej
właśnie między k. 261—262.

the. | S noszŷenŷa naszlodszeŷo | onego dzŷeczyczŷatka* | boszkego
w zŷwoczŷe | (v.) przesz dzŷewŷecz mŷe- | szŷeczŷ, gŷŷ panna roz- |
mŷslala, ŷsz onego w cz- | lowŷecenstwŷe noszŷ- | la, ktorŷ w bo-
stwŷe | trzŷma wszŷtek szwŷat, | nŷewŷmownŷ poczŷe- | cha mŷala,
ktorego | przesz wszelkŷ czaszko- | szczŷ noszŷŷa. Sosthe. | Sz wŷ-
pelnŷenŷa czasu, | ŷsz tego doczekala, cze- | go zŷadala, wszŷszŷ
lu- | dzŷe przez pŷecz thŷszŷcz | lath modlŷlŷ* szŷe, wo- | lalŷ, zŷ-
dalŷ, ona docze- | kala onego szczaszneŷo | czassu, ktorego poszlal |
(264) bog oczŷecz szŷna szwe- | go ŷedzŷnego dla zba- | wŷenŷa
czlowieczego. | Sz yodma. Z oczŷekawanŷa, | o z ŷakŷ poczŷecha,
z ŷakŷ | zŷadŷ ŷ z radozczŷŷ czekala | onego naszwŷŷsŷego | naro-
dzenŷa szŷna boze- | go, abŷ rŷchleŷ oglŷdala | takego pana, sz kto-
rego | takŷ szlodkocz | na dussŷ | czula, ktorego mŷloszczŷŷ | palala,
ktorego wŷdzala | bŷcz zbawŷczŷelem wszŷycz- | kego szwŷata, ŷako
ŷeŷ | przepowŷedał. Gabrŷel: | Otho pocznes ŷ porodzŷsz | szŷna
a wzowŷes ŷmŷe | iego Ihesus, to yest zbawŷczel, | Amen. |

(265) ¹Thŷ modlŷtwŷ maŷŷa bŷcz | mowŷenŷ, kedŷ
kto gŷdze | spacz, a szŷ barzo roskoszne | ŷ nabozne
kazdemu. |

Wŷznawacz tobŷe beda | panŷe bozŷe wszecz- | mogŷczŷ, stwo-
rzŷczelu | nŷeba ŷ zŷemŷe, wszŷtkŷ | grzechŷ moŷe, ktorem | kol-
wŷek wczŷnŷla od mlo- | doczŷ moŷeŷ asz do dzŷ- | szŷszŷe* go-
dzŷnŷ, wŷado- | mŷe albo nŷewŷadomŷe, | a zwlaszczŷŷ ktorem pop- |
elnŷla tego dnŷa wczŷnkŷ, | szlowŷ, mŷszlamŷ, naprz- | eczŷwko
thwoŷeŷ boszkeŷ | (v.) woleŷ, tobŷe panŷe wŷzna- | wam z ssercza
mego ŷ pro- | szŷe odpuszczŷenŷa, abo- | wŷem² grzechŷ moŷe | szŷ
nŷezlŷczne*; pokornŷe | proszŷe, ŷszbŷsz zapom- | nŷal wszŷczkŷch
grzech- | ow moŷch, w ktorŷch sze | ŷa znam bŷcz wŷnna | ŷ grze-
szna w zŷwoczŷe | moŷm, zapal tez we m- | nŷe ogŷen thweŷ lasz-
kŷ | ŷ boŷaznŷ, a daŷ mŷ mo- | czne a stale polepszenŷe | zŷwotha mego
s prawdzŷ- | wŷ nadzŷeŷŷ ŷ wŷara | ŷ laszka, o mŷloszczŷwŷ, | (267) ²
o laszkawŷ, o szodkŷ Ihesu, | szŷnu dzewŷczŷ Marŷeŷ, Amen. | Modlŷ-
twa druga, gŷdŷacz | spacz. | O Ihesu naszlodszy, Ihesu | oŷcze ia-
mŷloszczŷwszŷ, | thŷ sze mnŷ zostanŷ theŷ | noczŷ, sze mnŷ spŷ, abŷ |
czŷŷalo szen wŷŷalo, ale szer- | cze abŷ nŷgdŷ nŷe zasnało, | ale ŷszbŷ
s tobŷ czulo, ŷszbŷ | szŷe wszego zlego wŷstrze- | galo, angŷol szwŷathŷ |
nŷechaŷ mŷe strzŷezŷe | ŷ znamŷenem krzŷza sz- | wŷŷanteŷ nŷe-
chaŷ mŷe | naznamŷenuŷe, nŷechaŷ | (v.) szŷd szathan precz wczŷe- |
czŷe, a szam pan Ihesus | nŷechaŷ szŷ* mnŷ zоста- | nŷe ŷ blogosla-
wŷŷcz, | nŷechaŷ mŷe szczŷczŷ ŷ | na wŷekŷ nŷechaŷ mŷe | bronŷ,
Amen. | Druga modlŷtwa, gŷdŷacz spacz. | Wszechmogŷczŷ
ŷ nŷecz- | nŷ bozŷe, tobŷe pokor- | nŷe dzŷekuŷe, ŷzesz mŷe | z la-
szkŷ thweŷ ossoblŷweŷ | raczŷl strzec. Proszŷe czŷe | mŷlŷ panŷe,

¹ Karta 264 v. prŷzna.

² Karta 266 przeskoczona w liczbowaniu.

czomkolwýe | tego dnýa mýsłacz, mow- | ýacz, czýnýacz, patrząc,
 chý- | troszczýą czyala, szwýata | (268) abo czartha zgrzessýla, | abý
 mý raczył tho od- | puszczýcz przesz maką th- | woýa nadrossą
 ý przes | krzýsz twoý, a raczył mýe | strzec od wszelkeý nýe- |
 przespýecznoszczý duszneý | ý czeleszneý, abých wsta- | la zdrowa na
 chwałą | gýmýenýa wýelmožno- | szczý thwoýeý, abých czý | mýlý
 panýe mogła szlu- | zýcz w dobreý wolý czýsth- | em szýerczem
 ý czýalem, | s prawem wesselem ý | z dzýekowaným thweý | na-
 szwýathszeý mýloszczý, | Amen. | (v.) Druga modlýtwa. | Dzýaký
 tobýe czýnýe | panýe szwýanthý, | oýcze wszechmocný, wý- | eku-
 ýstý boýe, którzysz | mýe nýedostóýną szlu- | zebnýczą twoýa, Con-
 stan- | czýa, nýe dla moých | zaslug ale twoýa nasz- | wýathszą la-
 szką raczył | strzec thego dnýa, prosse | thweý naszwýathsseý | mý-
 loszczý namýloszýer- | nýeýssý panýe boýe, | abý mý raczył tha
 przý- | szłą nocz czýstem szerczem | ý czýalem tak przetrwacz, | (269)
 iszbým rano stawszý, | moglabých vezýnýcz | wdzýaczną posługą
 thweý naszwýathsseý | mýloszczý, czo panýe bo- | zýe racz mý grze-
 szney | dacz przes pana naszego | Ihesu Chrýsta, szýna thwego, | który
 s tobą zýwe ý kro- | luýe w ýednoszczý du- | cha szwýantego na w- |
 ýeký wýeczne, Amen. |

Hýmna Crýste, qui lux. |

Chrýste, który ýestesz | szwýatloszcz ý dzýen, | noczne czemno-
 szczý od- | krýwasz ý tesz ýasznoszczý, | (v.) szwýatloszcz ýestesz,
 szwýa- | tloszcz blogoslawýoną prze- | powýedaýacz. | Proszýemý szwýa-
 thý pa- | nýe, obron nasz theý no- | czý, nýechaý nam bądź | w to-
 býe odpocýnnyenýe, | daý nam spokoýną noc. | Abý nasz czasský
 ssen nýe | ogarnął abo nýeprzýa- | czýol* podchwýczýl, abý | mu
 czýalo nýe przýzwolýlo, | abý nasz tchýe wýnne | nýe postawýlo. |
 Oczý nýechaý szen wez- | ma, ale szercze do czýebe | mýlý panýe
 nýechaý za- | (270) wzdý czuýe, prawýcza th- | woýa nýechaý obro-
 ný | szlugý, którzy czýe mýluýa. | Obrónýczelu nasz, wezrzý, | prze-
 czýwnýký nasse po- | tłum, racz rządýcz szlu- | gý thwoýe, ktoresz
 thwo- | ýa krwýą odkupýl. | Pamýetaý na nasz mýlý | panýe w temto
 nassem | czýasským czýele, którzysz | ýest obronczą dusse, bądź | nam
 na pomocý panýe. | Chwała bądź bogu oý- | czu ý ýego szýnowý
 mý- | lemu ý z duchem szwýa- | thým poczýessýczýelem, | nýnýe ý na
 wýeký wýecz- | ne, Amen. |

(v.) Modlýtwa po hýmnýe. |

Racz oszwýeczýcz, pro- | szýemý czýe mýlý panýe, | czemno-
 szczý nasse, ý wszýt- | keý theý nocý czarthow- | szkeý* thý mýlo-
 szýerný | panýe racz od nasz odpa- | dzýcz, przesz Krýstusza pa- | na
 naszego, Amen. |

Modlýtwy gdý rano wstanielisz. |

W ýmýe pana naszego | Ihesu Chrýsta wkrzýzowane- | go wstaýe,
 który mýe | odkupýl szwoýą nadro- | ssą krwýą, then mýe | nýechaý
 rządý, prze- | zegna, nýechaý mýe strze- | (271) zýe ý potwýerdzý

we w- | szelkŷm dobrŷm vezŷnku, | dzŷsz ŷ zawszŷe ŷ po tem | nadz-
nem zŷwoczŷe, abŷ | mŷe raczŷł przŷwŷesz | do zŷwota wŷe-
cznego, Amen. | Druga modlŷtwa. | Dzŷakŷ dawam tobŷe | panŷe
szwŷanthŷ, | oŷcze wszechmocnŷ, wŷe- | cznŷ bozŷe, ktorŷsz mŷe |
raczŷł teŷ nocŷ strzec | przesz thwoŷe wŷelke | mŷłoszŷerdzŷe, pro-
szŷe | nŷezmŷerneŷ mŷłoszczŷ | thwoŷeŷ, abŷ mŷ raczŷł | dacz then
przŷslŷ dzŷen | ze wszŷczkŷ pokora, czŷstosz- | (v.) czŷa, laszka,
czŷrplŷwoscŷa, | boŷaznŷa ŷ pracowanŷm, | tako przetrwacz ŷ wŷ-
pel- | nŷecz, ŷszbŷ szŷe thweŷ | szwŷateŷ mŷłoszczŷ mo- | ŷa szluzba
spodobala ŷ | wdzŷaiczna* bŷła, Amen. |

To zeganŷe moze bŷcz mo | wŷono wieczor abo
rano. |

Pokoŷ pana naszego | Ihesu Chrysta, mocz naszw- | wŷaaczssŷ
makŷ ŷego ŷ | znamŷe krŷza † szwŷ- | antego, czalosz ŷ zupeln- |
osz blogoslawŷoneŷ de- | wŷcze Marŷeŷ, przeg- | † nanŷe wszŷt-
kŷch sz- | wŷantŷch, angelszka stro- | za ŷ wspomozenŷe wszŷt- |
(272) kŷch wŷbranŷch bozŷch | nŷechaŷ badzŷe medzŷ | mna ŷ me-
dzŷ wszŷtkŷ- | mŷ nŷeporzaczŷelmŷ mo- | ŷmŷ, wŷdomŷmŷ ŷ nŷe- |
wŷdomŷmŷ, nŷnŷe ŷ cza- | ssu szmŷerczŷ moŷeŷ, w | ŷmŷe † oŷcza
ŷ † szŷna | ŷ † ducha szwŷantego, Amen. |

Ktokolwŷe thŷ szlowa zaw- | zdŷ mowŷ, then
nagła | szmŷerczŷa nŷe vmrze, ŷako | to wŷpŷszano
w czudoch Czesary. |

Ihesus Nazarenskŷ, | krol zŷdowszkŷ, napŷsz | zwŷczŷeznŷ, ra-
czŷ nasz | obronŷcz ode wszŷtkŷch | zloszczŷ, szwŷentŷ bozŷe, |
szwŷanthŷ mocnŷ bozŷe, | (v.) szwŷanthŷ ŷ nŷeszmŷ- | ertelnŷ boze,
szmŷluŷ | szŷe nad namŷ. |

Dzŷakowanŷe za rozma- | ŷthe darŷ ŷ dobrodzeŷ- |
stwa boze ŷ za wŷbawe- | nŷe od rozmaŷtŷch nŷe- |
przespŷecznoszczŷ dusznŷch | ŷ czelesznŷch. |

Dzŷekŷ tobŷe dawam | ŷ chwala tobŷe czŷ- | nŷe panŷe bozŷe
moŷ, | ktorŷsz mŷe raczŷł z nŷcze- | go na wŷobrazenŷe ŷ na | po-
dobenstwo twoŷe stwo- | rzŷtz* ŷ twoŷa nadrossa | krwŷa odkupŷcz,
ŷ przes | omŷczŷe krzthu szwŷate- | (273) go raczŷlesz mŷe polŷ-
czŷcz | medzŷ possobŷenŷe* szŷnŷ | thwoŷe, czŷalem thwoŷm | na-
szwŷathssŷm ŷ krwŷa | twoŷa naszwŷathssa ŷ | nadrossa raczŷlesz
mŷe | naszŷeczŷcz, thobŷe dzekuŷe | ŷ czŷebe chwale mŷlŷ | panŷe,
ktorŷsz mŷe od mlo- | doszczŷ moŷeŷ asz do theŷ | godzŷnŷ ku po-
lepszenŷu | raczŷł czekacz, czŷebe chwa- | le, czebŷe wŷelbŷe, ktorŷ |
mŷe z wŷela wczŷszkow | ŷ szmatkow ŷ z nŷedostat- | kuow raczŷsz
wŷbawŷacz, | ktorŷsz mŷe z mak wŷecz- | nŷch raczŷł wŷkupŷcz. |
(v.) Czŷebe panŷe chwaliŷe ŷ | wŷelbŷe, ktorŷsz mŷ sza- | meŷ do-
broczŷ thwoŷeŷ | ŷ z mŷłoszŷerdzŷa twego | raczŷł dacz zdro-

wýe¹ czl- | onkŷ czýala mego, spok- | oýne czassŷ ŷ gýnsse do- |
 bra czeszne. Prosze pa- | nŷe bozŷe moŷ nŷewŷ- | mowneŷ thwoŷeŷ
 do- | broczŷ, abŷsz poczathe | dobrodziejstwa ŷ darŷ we | mnŷe ra-
 czŷl konacz ŷ do | koncza sprawŷacz, a czo | szŷe tobŷe we mnŷe
 nŷe | podobna, abŷ tho raczŷl | ode mnŷe oddalŷcz ŷ od przŷ- | szlŷch
 szmatkow ŷ od roz- | (274) majtŷch zloszczŷ, w ktorŷch | ŷeszth
 vpleczŷona, abŷ mŷe | raczŷl wýbawŷcz, mŷszlŷ, | mowŷ ŷ vczŷnkŷ
 moŷe | podlug thweŷ woleŷ | szwŷantheŷ raczŷ rzadzŷcz | we szczŷe-
 szczŷu ŷ w nŷesz- | czŷeszczŷu moŷm, abŷ mŷe zawzdŷ ŷ na wszel-
 kŷm | mŷeszczŷu raczŷl strzedz, | a po them zŷwoczŷe abŷ | mŷe
 szczaszlŷwŷe raczŷl | przŷwŷesz do zadlŷwego | wessela wŷdzenŷa
 thw- | ego, ktorŷ z oŷzem* ŷ z du- | chem szwŷatŷm zŷwes z | ŷ kro-
 luŷesz, bog przesz | wszŷtkŷ wŷekŷ wŷekow, | Amen. | (v.) Drugŷ e
 dzŷekowanŷe. | Chwalŷe czŷe ŷ wŷel- | bŷe czŷe panŷe boze |
 moŷ, ŷesz mŷe od wŷe- | ku w szŷerczu thwoŷm | przeszlal* a ro-
 zumnem | czlowŷekem y zs* krzeszcz- | ŷanszkŷch rodzŷczow | raczŷ-
 lesz mŷe obdarŷcz | pŷeczŷ* szmŷszluow czele- | sznŷch ŷ wszŷthkŷmŷ
 po- | trzebamŷ dusznemŷ ŷ | czelesznŷmŷ, ŷ przŷwŷod- | lesz mŷe ku
 laszczŷe* krz- | thu, od wŷela zlego ra- | czŷlesz mŷe obronŷcz. |
 Chwalŷe czŷe ŷ wŷelbŷe | (275) ŷ dzŷekŷ czŷnŷe thweŷ | naszwŷacz-
 sseŷ mŷloszczŷ | za wszŷczkŷ nawŷedzenŷa, | ktore z szerczu memu
 kto- | remkolwŷek obŷczajem | dawal, ŷ za wszŷtkŷ laszkŷ | ŷ dobro-
 dzŷejstwa twoŷe | pokornŷe dzŷekuŷe, kto- | resz mnŷe ŷ przŷaczŷe-
 lom | moŷm, ŷako kedŷ thez | ktoremu czlowŷekowŷ, | raczŷl czŷnŷcz
 na dussŷ | ŷ na czŷele, Amen. |

Polŷczanŷe do boga oŷcza. |

W racze nŷewŷmowne- | go mŷloszŷerdzŷa thwego | poleczam
 ŷa grzeszna dusza | (v.) moŷe ŷ czýalo moŷe, szmŷ- | szlŷ moŷe
 y mowŷ ŷ vcz- | ŷnkŷ moŷe, radŷ moŷe, | rozum moŷ, szlowa moŷe, |
 chodenŷe moŷe, mŷslŷ | moŷe ŷ wszŷtkŷ sprawŷ | moŷe, wszŷtkŷ
 potrzebŷz- | noszczŷ dusse moŷeŷ ŷ cza- | la mego, wesczŷe ŷ wŷsz- |
 czŷe moŷe, wýara ŷ obez- | owanŷe moŷe, wszŷstek | bŷeg ŷ konŷecz
 zŷwotha | mego, dzŷen ŷ godzŷna | oddzŷylenŷa dusse moŷeŷ | od
 czýala mego, szmŷercz | moŷe, odpoczŷnŷenŷe ŷ | powstanŷe dusse mo-
 ŷeŷ, | (276) ze wszŷczkemŷ szwŷatŷmŷ | ŷ wŷbranŷmŷ thwemŷ |
 mŷlŷmŷ panŷe, tobŷe | nŷechaŷ badŷze czesz ŷ | chwala, nŷnŷe
 ŷ zawzdŷ | ŷ na wŷekŷ wŷeczne, Amen. | Bozŷe, genzes racze th-
 woŷe ŷ nogŷ thwoŷe, | szŷercze ŷ wszŷczko czýalo | thwe za nasz za
 grzeszne | na drzŷewŷe szwŷatego | krzŷza raczŷlesz zawŷeszŷcz | ŷ ko-
 ronŷ czŷrnŷowŷ od | Zŷduow na zganbŷenŷe | thwego naszwŷacz-
 ssego | czýala na glowŷe raczŷles | czŷrpŷecz, ŷ pŷecz ran za | (v.)
 nasz za grzeszne na wŷsze- | lŷczŷ* szwŷatego krzŷza | raczŷlesz czŷr-
 pŷecz, ŷ twŷ | naszwŷatszŷa krwŷŷa ra- | czŷlesz nasz odkupŷcz, daŷ |

¹ Literŷ ŷŷ w „zdrzwiŷe“ przekreślona.

nam, proszŷmŷ panŷe, | dzŷszŷa ŷ na kozdŷ dzŷen | vzŷthnŷ* zwŷczaj
szwŷe- | theŷ pokuthŷ, wdzŷerz- | enŷe skromnoszczŷ, pokor | noszczŷ,
czŷstoszczŷ, szwŷa- | tloszczŷ szmŷsluow ŷ ro- | zumu, ŷ prawa
nakŷa, | asz do szkonanŷa przesz | czŷe Ihesu Chryste, krolu wŷ- |
eczneŷ chwalŷ, odkupŷ- | czŷelu szwŷatha, gŷen | (277) z bogem ocz-
czem ŷ z duch- | em szwŷathŷm zŷwŷesz | ŷ kroluŷesz, buog przes |
konecza po wsze wŷekŷ wŷek*, | Amen |

Czterdzŷeszczŷ thŷszacz ŷ dwa | thŷszacze trzŷ-
dzŷeszczŷ ŷ | szesz dnŷ odpusta przŷda- | lŷ dwa
papŷezŷe od theŷ | modlŷthwŷ, Amen. |

Bozŷe, ktorŷsz rzekl | przes proroka, ŷa | mŷsłŷ mŷsłŷ poko-
ŷa | a nŷe vdraczenŷa, boze, | boze moŷ, bŷdz a pamŷe- | taŷ we
mnŷe pokoŷ a | nŷe vdraczenŷe, a nŷe za- | chowŷ moŷe zloszczŷ |
(v.) na potem, alŷe mŷ daŷ | boŷasn twoŷŷ szwŷeta, | czŷstŷ ŷ bo-
ŷazn, ktorabŷ | we mnŷe trwala na w- | ŷekŷ wŷekom. Pokornŷ |
Ihesu, ktorŷsz rzekl ŷ nad | ktorŷm ŷa odpoczŷwam, | ŷedno nad po-
kornŷm ŷ | spokoŷnŷm, vpokorz szer- | cze moŷe przed oblŷczno- |
szczŷŷa thwoŷŷa, asz vznam | ŷŷa szwoŷŷa nadze ŷ two- | ŷe mŷłoszernosc,
bŷch | mogla szŷebe wzgardzŷcz, | a thobŷ mŷłŷ panŷe w | nŷektore
czassŷ spodobacz | szŷe, ŷszbŷch mogla szla- | (278) macz wolŷŷa
moŷŷa za | wolŷa twoŷŷa ŷ wzŷacz | krzŷz moŷ a nasładowacz | czŷebe
Crŷste, ŷszbŷch | tesz nŷcz nŷe poŷadala mŷ- | lŷ panŷe mŷłosc* ona, |
ktoreŷ szwŷath od czŷala | nŷe moze, ŷszbŷch czŷebe | zŷe wszŷcz-
kego szŷerca ŷ | ze wszŷczkeŷ dusse ŷ ze wsz- | ŷczkŷch ssŷl mo-
ŷch mogla | mŷłowacz ŷ chwalŷcz, tobŷe | szluzŷcz ŷ czŷebe szlu-
chacz | asz do szmŷerczŷ wŷerzŷcz | podlug wŷarŷ krzŷeszczŷ- | an-
szkeŷ, blŷznŷe szwe | ŷako szama szŷebe mŷłowacz, | (v.) ŷ daŷ mŷ
mŷłŷ panŷe | skromnoszcz, abŷch zagrz- | ŷwdzŷenŷe* ŷ przŷkrosz- |
czŷ dlŷa gŷmŷena th- | wego moglabŷch szno- | szŷcz, przŷdaŷ na-
przcz- | ŷw mnŷe przczŷŷwnosz- | czŷ, nŷe bŷda szŷe bala, | ŷeszłŷ
szŷeszczŷe nŷe po- | dnŷeszŷe mnŷe, szercze | moŷe zrzŷdzŷ mŷłŷ
pa- | nŷa mŷedzŷ przczŷŷwn- | osczŷamŷ moczne, a | medzŷ szŷe-
szczŷm pokor- | ne, ŷ wŷsluchaŷ mŷe | mŷłŷ panŷe za wszŷtek | lud
krzŷeszczŷanskŷ, zŷwŷ | (279) i marthwŷ, ŷ za wszŷtkŷ | znaŷome
moŷe ŷ przŷ- | aczŷele moŷe, ŷ za thŷ, | ktorŷmem szŷe spowŷe- |
dala ŷ za ktorŷm kolŷm* | powŷnnabŷch thweŷ | szwŷetaŷ* mŷł-
uszczŷ pro- | szŷla. Tŷ mŷłŷ panŷe | wszŷczkŷch strzez ŷ obro- | nŷ
w szlowŷe thwem, | ŷ szmŷluŷ szŷe nade mnŷ | przesz zastap ŷ za-
szlugŷ | szwŷateŷ matkŷ thweŷ, | dostoyneŷ dzewŷczŷe, | ŷ wszŷt-
kŷch szwŷathŷch | thwoŷch, ktorzŷ mŷe | przeklŷnaŷŷ ŷ zle ŷadaŷŷa, |
(v.) a tŷ mŷłŷ panŷe raczŷ | vbłogosławŷcz na onŷm | szwŷeczŷe,
a nŷe vstaw- | ŷŷŷ gŷm tego za grzech, | bocz nŷe wŷedza, czo czŷ- |
nŷŷa, a wŷszluchaŷ mŷe | slugŷ szwego, za ktorego* | thŷ nŷewŷnnŷe
na krzŷ- | zu wŷszal, ŷa grzeszna | poleczam szŷe tobŷe | w racze,
abŷ mŷe nŷkth | nŷe wzal z rŷkŷ* twoŷch, | ale banda szluchala

czye- | bŷe, mŷlowala czyebe, | naszladowala czyebŷe | na wŷek wŷe-
kom, kto- | rŷ kroluŷesz ŷ zŷwŷes, Amen. |

Ktorŷkolwiek czlowŷek tha | modlŷtwaŷ wŷpŷsza-
na | (280) badzŷe mowŷl przesz yeden | rok na kozdŷ
dzen, tedŷ z | ŷego pokolenŷa pŷethna- | sczŷe dusz
z maŷ badzŷe | wŷbawŷeno ŷ pŷethna- | sczŷe grze-
sznŷch bada na- | wroczenŷ, ŷ pŷetnaczcŷe* | w do-
brŷm stadlŷe bada | potwŷerdzenŷ, ŷ then otrzŷ- |
ma laszką przespŷecznoosz- | czŷ ŷ gorzke szkrusse-
nŷe | ku vznanŷu wszŷtkŷch grz- | echow, Amen. |

O nadobrothlŷwszŷ | Ihesu Chryste, weŷzrzŷ | na mŷe na nŷe-
dostoŷ- | na grzesznŷczą, szluzeb- | nŷczka thwoŷe, oczŷma | thwego
naszwŷaczsszego | mŷloszŷerdzŷa, ktorŷmesz | (v.) wzglądnał na Pŷe-
tra w- | ŷamŷe rzewno placzacze- | go, na Marŷą Magdale- | ne na
godzŷech, ŷ lotra | na krŷżu wŷszącego, | tak mŷ szkucha* vkazŷ
dla | twŷch pŷecz ran, ŷszbŷch | s Pŷotrem apostołem grze- | chŷ
moŷe oplakala, a sz- | wŷatą Marŷą Magdale- | na doszkonale czyebe
mŷ- | lowala, a z lotrem w nŷe- | beszŷŷm Iherusalem czye- | bebŷch
wŷdzala, Amen. |

Od theŷ modlŷtwŷ dwadze- | sczŷa lŷat od smyer-
telnŷch | grzechow odpustuow, | modlŷtwa s. Bŷer-
nartha | barzo czudna. |

(281) Daŷ mŷ, proszŷe czyebe | wszechmogaczŷ ŷ mŷ- | lo-
szernŷ panŷe bozŷe, to, | czo ŷest tobŷe lubo, gora- | czo zaŷacz,
rostopnŷe szu- | kacsz, prawdzŷwŷe vznacz | a doszkonale spelnŷcz
ku | chwale ŷ szlawŷe gŷmŷe- | na thwego. Szraŷdzŷ stad- | lo moŷe,
daŷ mŷ tho, cze- | go ode mnŷe zaŷasz, bŷch | vmŷala ŷ checzŷala
ŷ mo- | gla czŷnŷcz, ŷako ŷest po- | trzebno ŷ vzŷteczno du- | szŷ
moŷeŷ; droga mŷ kto- | bŷe bandz przŷespŷeczna, | prosta ŷ do-
skonala, nŷe- | wstaŷaczą mŷedzŷ sczŷasz- | czŷm ŷ przŷeczŷwno-
sczŷamŷ, | (v.) bŷch w czŷaszczŷu*¹ nŷe bŷla | w pŷchą podnŷe-
ssona, a | w nŷeschŷaszczŷu roszpaczą | nŷezdradzona, w zadneŷ ;
rzeczŷ nŷe bandz mŷ wŷe- | sselŷe, yedno w teŷ, czo mŷ | pomaga k tobŷe,
w zadneŷ | rzeczŷ nŷechaŷ nŷe bada | zaszmaczona, yedno w teŷ, |
czo mŷe odwodzŷ od czyebe, | abŷch nŷkomu lŷuba bŷcz | nŷe za-
dała albo mŷeschŷecz* | szŷa bala, yedno tobŷe; | mŷrzenŷ mŷ nŷe-
chaŷ be- | da wszŷczŷ szkodzacze rze- | czŷ prze czye, a mŷlŷ mŷ |
badczŷe* wszŷtkŷ twe ŷ | thŷ bozŷe wŷaczŷeŷ, nŷzlŷ | wszŷtko stwo-
rzenŷe, przŷ- | kro mŷ badz wŷesselŷe, | (282) ktore ŷest przes
czyebe, | anŷ mŷ czo zadlŷwo badz, | ŷesz ŷest nŷe s toba, mŷla |
mŷ badz robota, yasz ŷesch*² | prze czye, a teszklŷw mŷ | badz wszelkŷ
pokoŷ, ŷen | ŷest nŷe w tobŷe; daŷ | mŷ boze szercze moŷe | czasto
k tobŷe spravŷacz, | a grzechŷ me z umŷslem | polepsenŷa zaluŷacz,

¹ = w szczęściu.

² = jest!

roz- | wazacz, wczŷn mŷe boze | moŷ pokorną przes roz- | puszczye-
nŷa, szmathnŷa | przes zdrażenŷa, stalŷ | przes trudnosczŷ, raczŷ |
przes lechkoszczŷ, praw- | dzŷwŷ przes dwoŷakoszczŷ, | boŷaznŷa przes
rospaczŷ, | (v.) w tobŷe nadzŷeŷe maŷŷa- | czŷ przes szmŷaloszczŷ |
blŷznŷego karacz, przes | obludnoszczŷ a ŷego szlo- | wem ŷ przŷ-
kladem lŷe- | pszŷcz przes pŷsznoszczŷ; | daŷ mŷ boŷŷe moŷ, bŷch |
bŷla poszlusznŷa przes od- | mawŷanŷa, szkromnŷa | przes szŷemra-
nŷa, daŷ | mŷ naszlodsŷŷ boŷŷe serce | czuyŷcze, ŷegozbŷ zadnŷa |
rzecz szwŷieczkŷa od czŷebe | nŷe odwŷodla; mŷszlenŷe | daŷ mŷ
twarde, ŷegoz | bŷ zadnŷa rzecz¹ szwŷieczkŷa | od czŷebe nŷe odwŷo-
dla¹, | zle zażanŷe od czŷebe | nŷe odtargnalo, daŷ mŷ | (283) szer-
cze nŷeporzewŷczye- | zone, ŷegoszŷŷ zadne | nŷe pomdlŷlo czŷŷpŷe-
nŷe; | daŷ mŷ proste, ŷegoszŷŷ | z ossobnŷa nŷe szkrzŷwŷl | zŷŷ vmŷsl,
daŷ mŷ panie | boŷŷe rozum, czŷebe poz- | nawaŷŷaczŷ, pŷlnoscz
czŷe- | be szukaŷŷaczŷ, mŷdrosez | czŷebe naŷduŷŷaczŷ, bro- | ŷenŷe to-
bŷe lube, trwa- | loscz czŷebe naŷduŷŷaczŷ, | wŷernŷa nadzŷeŷŷa czŷebe |
dostopuŷŷaczŷ*, w makach | czŷŷpŷenŷe przes pokuthŷa | thwego wŷe-
ssŷela, w nŷe- | bŷe pozŷŷwanie przes | chwala, yenze zŷwes z ŷ | kro-
luŷesz bog na wŷekŷ | wŷekom, Amen. |

(v.) Zdrowas Marŷa, ktoras | od szwŷŷatheŷ troŷcze od | wŷeka
wŷbrana pannŷa | ŷ matkŷ boŷŷŷa. | Zdrowas Maria, ktoras | szŷe po-
czala przes pŷrwo- | rodnego grzechu w zŷw- | oczŷe thwoŷeŷ
mathkŷŷ | szwŷentheŷ Hannŷ. | Zdrowas Marŷa, ktorazes | wszŷŷtkŷ zŷŷ
duchŷ prze- | mogla. | Zdrowas Marŷa, ktorazesz | wszŷŷtkŷm kaplanom
ŷ | pannam wzor czŷŷstosczŷ dala. | Zdrowas Marŷa, | ktorazesz wszŷŷt-
kŷm grzesz- | nŷm ŷ rozpaczŷŷaczŷm | ŷ tesz wszŷŷtkŷm wŷernŷe |
(284) pokuthuŷŷaczŷm mathkŷa | mŷłoszczŷwŷa zostala. | Zdrowas Marŷa,
ktorazesz | w tŷm zŷwoczŷe szmŷercz | matkŷ Yawŷ*² pograzŷla. |
Zdrowas Marŷa, nŷevzŷ- | tecznego szwŷŷatha rzecz- | nŷczko ŷ oblu-
bŷenŷczo ŷ | tesz nŷepokalona* rodzŷcz- | elko Ihesu Chrysta. | Zdro-
wasz Marŷa, kora- | zes zŷwŷ koscŷŷol, zŷwego | boga porodŷla. |
Zdrowas Marŷa, nŷeba | ŷ zŷemŷe nawŷssŷ przŷ- | bŷtku boŷŷ. |
Zdrowas Marŷa, ŷego | matko mŷla, ktorŷ nŷe | ŷest wŷŷŷŷthŷ albo
ogarnŷonŷ | od tego szwŷŷata. | (v.) Szdrowas Marŷa, ŷsz przes | czŷe
lekarz dobrŷ nŷe- | mocznŷm szŷŷnom Yaw- | ŷnŷm od boga oczczŷa
ŷest | zeszlŷan. | Wessel szŷe Marŷa, ma- | tko boza, dzewŷczo | nŷe-
pokalona. Wessel sze | panno Marŷa, ktorasz w | zŷwoczŷe³ od an-
gŷola przŷ- | ŷala pozdrowenŷe. Wesz- | el szŷe panno Marŷa, kto-
ras w zŷwoczŷe ruszaŷŷa | czego boga ŷ czlowŷeka, | o ŷakŷezesz
szlodkoszczŷ | nŷewŷmowneŷ bŷla | napelnŷona, noszac mŷ- | (285)
losznego Ihesusza w szobŷe. | Wessel szŷe panno Marŷa, | ktoras od
szwŷŷetheŷ Helzb- | ŷethŷ ŷ od szwŷŷatego | Yna*⁴ w zŷwoczŷe

¹ Wyrazy „rzecz szwŷieczkŷa | od czŷiebijŷe nŷe odwŷiodla“ przekreślone

² = Ewy. ³ „w zŷwoczŷe“ przekreślone. ⁴ = Jana.

matl.ŷ | ŷego wŷsnana matka | boŷa. Weszel szŷe panno | Marŷa, ktoras porodŷla | szwŷatloscz wŷekuŷteŷ | szwŷatloszczŷ. Weszel szŷe | panno Marŷa, ktorasz | pastowala*, karmŷla, ka- | pala, powŷŷala ŷ w ŷasl- | kŷ pokladala ŷako czlo- | wŷeka Ihesu Chrysta, bozego | szŷyna, ŷ pŷerszamŷsz szwŷ- | mŷ szwŷathŷmŷ ŷego | karmŷla, ale ŷako boga | (v) chwalŷla ŷ ŷemus szŷe | modlŷla. Weszel szŷe pan- | no Marŷa, ktorasz szwego | szŷyna ŷ boga oŷczu bo- | gu offŷerowala w kosczŷe- | le a w racze Szŷmeonowŷ | dala. Weszel szŷe panno | Marŷa, ŷzesz bŷla pozdro- | wŷona od szwego szŷyna | mŷlego po ŷego z marth- | wŷch wstanŷu. Weszel sze | panno Marŷa, ŷzesz bŷla | poszdrowŷona od¹ w nŷebo | z welkŷm wesselŷm wŷŷe- | tha, od szwego mŷlego szŷ- | na oblapŷona ŷ ku pŷersz- | am przytulona, a przesz | dzŷewŷecz korow angelskŷch | prowadzona ŷ od szwŷateŷ | (286) troŷcze przywŷtana a | na prawŷczŷ poszadzona | ŷ vkoronowana. Wesel sze | panno Marŷa z oŷczem ŷ | szŷnem ŷ z duchem szwŷ- | anthŷm, Amen. Veszel ssŷe | panno Marŷa, ktorazesz | od wszŷtkŷch angeluow | ŷ od wszŷtkŷch szwŷatŷch | ŷ grzesznŷch na wŷekŷ | wŷeczne wŷŷelbŷona. | Prosz za namŷ boga panno | naszwŷathsa Maria, Amen. |

Czcze szŷe w zŷwoczŷe szwŷ- | entego Bernartha, ŷzŷe zlŷ | duch rzekl ŷemu: Wŷem | oszm wŷrsuow w Zolta- | rzu, ktokolŷbŷ ŷe na kozdŷ | (v.) dzŷen mowŷl naboznŷe, | then mŷgdŷ* nŷe badzŷe | zatraczen Tedŷ s. Bŷern- | arth zaklaŷ ŷego, abŷ mu | ŷe kazal, alŷe zlŷ duch | vkazacz gŷch ŷemu nŷe ch- | czŷal. S. Bŷernarth rzekl, | ŷa ŷe dobrze naŷdu* tŷm | obŷczajem, ŷzŷe na kozdŷ | dzŷen Zoltarz czalŷ bada | mowŷcz, a tako ŷ thŷ osm | wŷrszow zmowŷe. Ten | zlŷ duch vsŷŷsawszŷ s. | Bŷernartha, ŷzŷe chce | tako wŷelŷe dobrego | czŷnŷcz, natŷchmŷasz* | ŷemu ŷe wŷŷawŷl, a | pŷrwszŷ wŷrsz then ŷest: | (287) Panŷe oszwŷeczŷ mo- | ŷe oczŷ, abŷch nŷgdŷ | nŷe vsnal w szmŷerczŷ, | abŷ nŷgdŷ nŷe rzekl nŷe- | przyaczŷel moŷ, przemo- | glem naprzeczŷw ŷemu. | W racze thwoŷe gospodi- | nŷe polŷczam* duch moŷ, | zbawŷlcsz mŷe boŷe, zba- | wŷczelu moŷ. | Mowŷlem ŷazŷkem mo- | ŷm, wzaw² mŷ gospody- | nŷe szkonanŷe moŷe | a ŷ lŷczba dnŷow moŷch, | ktora ŷest, bŷch wŷedzŷal, | czo nŷedostawa mnŷe. | Vczŷn sze mnŷ zna- mŷe | w dobroczŷ, abŷ wŷzrzely* | (v.) czŷ, ktorzŷ mŷe nŷenawŷ- | dzely, abŷ zeszmoczenŷ | bŷlŷ, ŷzesz thŷ gospody- | nŷe wspomogl mŷe ŷ | wŷŷeszŷelŷlcsz mŷe. | Szlamales przykowŷ mo- | ŷe, a to- bŷe bada offŷero- | wal obŷeta chwalŷ, a gŷ- | mŷenŷa bozego bada w- | zŷwal. | Zgŷnala ŷest vczŷecha | ode mnŷe, a nŷe ŷest, kto- | bŷ szukał dusse moŷeŷ. | Wolalem k toŷe gospodnŷe, | rzeklem, tŷ ŷesz nadzŷeŷa | moŷa, czŷastka* moŷa | w zŷemŷ zŷwŷaczŷch. | Zbaw

¹ „poszdrowijona od“ przekreślone.² = wzjaw, objaw.

mýe gospodnýe | szługą thwego, w tobýe | (288) nadzýeýe maýa-
czego, | zeszl¹ mý pomocz z wýr- | chu a z nýeba obroný mýe. |

Pýecz paczýerzý ý Zdrowe Marýe, | ktore rzeczý
zakonýcza ma | w szobýe mýecz. Pýrwsze | chwalebne rze-
czý w per- | sonýe zakonney czaskoscz | postavý czýala szwego. |
Wtore staloscz ý mocznoscz | w uczýnkach. | Trzeczýe mý- | loscz
pospolýtoszczý. Czwar- | te person nýeprzýýem- | noscz. v czýstoscz
ý wszel- | kego przýýeczýe. vj mýl- | czenýe ý zawzdý thýche* | mo-
wenýe. vij czýrplýw- | oscz w wszelkeý rzeczý. viij zloszczý za
zloscz nýewraczanýe. | (v.) ix lagodne odpowýedanie. | x rozspusznó-
szczý szýe | wýarowanýe. xj czaste | robotowanýe. xij. szerczem |
nýgdýe* nýeproznowanýe. | xiiij prawe spowýedanye. | xiiij rýchle
odpuszczýenýe. | xv krzýwdý wszelkýeý | odpuszczýenýe. xvj namn- |
eýssegó nýedostatku | wýarowanýe. xvij sz- | wýátego Pýszma szlu- |
chanýe. xviiij przý stole | nabozne mýlzenýe. | xix w korze
vczlýwýe czýa- | la zachowanýe. xx sz ko- | ru zadne nýewýchodze- |
nýe, alýesz badze mod- | lýtwý dokonanye. | (289) xxi nýedostat-
kuow szýe- | strzýnczkých znoszenie | ý tesz wspomozenýe. | xxij
vczczýwoszczý spolne | dawanýe. xxiiij zadney | nýepozádzanýe*. xxiiij
sza- | meý szýebe wzgardzenie. | xxv szwýata wzgardzenie. | xxvj
nabozenstwa na- | býwanýe, bo nýedoszýcz | ýest mýecz czýste szom- |
nýenýe, alýe mýecz o lasz- | ką bozą praczowanýe. | xxvij o bodzýe
zawzdý | mýszlenýe, a tak przý- | kazanýe bozýe zacho- | wasz, a po
tým zýwoczýe | wýekuýstý otrzýmasz, Amen¹. |

(290) Klączacz², tego chce | mathka boza vvese- |
licz, a na gego osta- | teczným koncezv vý- | bavýcz
od wschyth- | kýeý czýaschkosczý. |

O thý nadostoý- | nýeýscha, vybra- | na rodzýczýelko bo- | za,
o thý szlothka | y szczodra na kozdý | czas pauno Maria, | ia vboga
vyelka | grzeschnýcza na- | (v.) pomýnam czýa tego | výelkýego
szmvth- | kv y serdecznego | czýrpycny, ktem | twoýe roskoschne
pa- | nýenskýe, mathczý- | no szercze výerne, | zranyono býlo w o- |
stateczným, zaloblý- | wým a szmvthným | rostanyu, gdy tvoý | mylý
szlothký szýn | od czyebye, szvoýeý | opvsczoneý mathký, | (291) szýa
rozdzyelýł ý | checzyał ivsch gýcz | na szvoýą gorzką | mąką, aby nas
od- | kvpyl. O thy kro- | lova nýebýeska, w | yakýeý výelkýeý | te-
sklyvoszczý, o w | yako vyelkym czyr- | pýenýv býlo tedý | tvoýe ma-
czyerzyste | szercze, po pozegnanýv | tvego dzyeczýacza, | kyledý ko-
zde słowo (v.) przenyknało szercze | y dvscha y wschyt- | ký tve wnątrz-
no- | szczý. O paný szvýa- | tha, ya napomýnam | czýa przez thý
za- | loblýve szlova y po- | stavý, ktorýmýsz sve- | go mylego szýna

¹ Karta 289 v. próżna.

² Odtąd do końca, t. j. do k. 310, pisane
wszystko ręką starego ojca r. 1527, charakterem większym i pełniej-
szym, znacznie różnym od pisma poprzedzającego.

pro- | szyła, zebŷ on tego | okrvthnego y szmat- | nego czyŷrpŷenŷa
 nŷe- | chał, anŷ szŷa na | thą małą poddawał, | (292) abo yzebŷ
 tobye, | szwoŷey mathcze zalo- | blŷveŷ, dopuscŷyl s szo- | bą vmrzecz,
 która | taka modlytva tvo- | ya nye była vyslv- | chana. O skrynk* |
 dvcha szvŷatego ŷ | szlothka mathko w- | scheŷ laszkŷ y mŷlo- |
 szyerdzŷa, yako tham | bylŷ szmatŷne tvoŷe | szlova zaloblyve, kto- |
 re przenykalŷ szercze | tvego mŷlego szyna, | (v.) gdŷ yemv tvoye |
 maczŷerzyste spol- | ne zalovanŷe czya- | schsze było, nŷsch | yego
 własna ma- | ka, która on thak | przŷkro noszŷl, ya- | koby ivsch
 pravŷe | czyrpyał. O thŷ | blogoslavyona nad | wschytŷŷ panye, | yako
 nyeczŷrplyve, | yako zaloblyve, | yako bolesthne bŷ- | lo tho szmv-
 thne | (293) rostanŷe. Ach o | szlachethne panyen- | szkŷe szŷercede,
 ya | napomŷnam czya | dzyszŷa tego, ŷze | z vyelkyego szmat- | kv
 byly szkrzŷzova- | ne wschytŷŷ tve | maczŷerzyste w- | nathrznoscŷŷ,
 bo | nye byl nygdŷ gor- | czeŷschŷ* szmvtek, | anŷ tesch był onŷ, |
 gdŷ mŷlschego dzye- | czyaczŷa, o thŷ | (v.) czyŷrplyva mathko | ten
 ras ogarnyo- | na vyelką barzo | tesklyvosczŷa, dlya | rozlaczennŷa
 tvego namŷleyschego | dzyeczyathka. O | maczŷerzŷŷnskŷe | szercze,
 thysz mogło | dobrze movŷcz s pro- | rokŷem, o vŷ w- | schyszczŷŷ,
 ktorzŷ gŷ- | dzyeczŷe po drodze, | yesthlŷszye vŷ- | dzyelŷ abo sly-
 schelŷ | (294) zaloscŷŷ ŷ szerdecz- | ne bolesczŷŷ thym | rowne, ktore
 ŷa | dzyszŷa czyŷrpya. | O kto da glovŷe | moŷeŷ vodŷ, a mo- | gym
 oczam stvd- | nya zlesz, ŷzebŷch | ya thy dnŷ y no- | czŷ plakacz
 mogła | zaloblŷve rosta- | nŷe mego dzyeczyat- | ka, bo wschelkye |
 veselye, ktorem | kyedy myała, o | (v.) broczŷlo mŷ szŷa w | szmvtek
 ŷ ve wschyt- | ka nŷepoczŷecha ŷ | w serdeczną gorzkoscŷ. | O thŷ
 slothka math- | ko, dzŷsz nŷechacz | badžŷe pozdrovyona | od tvoŷeŷ
 nyedostoŷ- | neŷ slvgŷ tvoyeŷ* | dvscha tvoya czŷ- | sta, która
 szmvth | na jest asch do | szmŷerzŷŷ. O zalo- | blyve rostanŷe tve- |
 go mŷlego szyna, | (295) ia czyebŷe proscha, | ŷzebŷ szŷa thy nye |
 raczŷla dzyelycz o- | de mnŷe ve wschyth- | kych potrzebach, czya- |
 schkoszczŷach ŷ w smvt- | kach moŷch, a oso- | blyvŷe w thą zalo- |
 blyva godzŷną meŷ | szmyerzŷŷ, yzebŷ raczŷ- | la moŷa grzeschna, |
 zmazana dvscha przŷ- | ŷacz w tvoŷa laska- | va maczŷerzŷsta
 obro- | na, yzebŷ ona przez czya | (v.) mogła vcz*¹ vyeczne- | go roz-
 laczennŷa od | czyebŷe y od tvego | mŷloszŷŷernego szŷ- | na. Blogosła-
 vyo- | na nyechaŷ badžŷe | tvoŷa napoczlyw- | scha głova, ktorasz |
 thŷ szmatŷna math- | ko dzyszŷa tako za- | loblŷvŷe szklonŷla | na
 szercze tvego mŷ- | lego dzyeczyathka, | przez czosch thy ye- | (296)
 szesz pyeczolovala, yze- | byz* go od straschlŷ- | vego czyrpyenŷa
 szmŷer- | czŷ odvyodła, ktore | szŷa przyblŷzalo, gdz- | ye wzdŷ mŷ-
 loscz tve- | go szŷna zvŷczyazŷ- | la, która myal kv | czlovŷeczumv
 rodza- | ŷovŷ tvoye math- | czŷno zadanye ŷ | prozbą. O thy pa- |
 nyenska mathko, | thako zvŷczŷasch | (v.) tvoŷa maczŷerista* | myloscz

¹ = uć, ująć.

przeczzyw | tmemu mýlemv szý- | nový, yego zadayacz | dnya mego
 zesch- | czýa, yzeby mya | raczył polýczýcz | myedzý pokolenya | vý-
 braných szynov | Israhelskych. Blo- | goslavyone są tvo- | ye szvýa-
 the vschý, | ktore bolescz czyrpýa- | lý od szmvtthnych | slow poze-
 gnanýa | (297) y rostanýa tvego dzýe- | czyaczýa, y od výlý- | cza-
 nýa yego mąký, | gdy kozde szlovo prze- | strzelało tvoje sz- | mv-
 thne mathczý- | no szercze, ktore | przekravaló y zra- | nýało tvoje
 szmvtth- | ne szýercze nyeczýr- | plyvą bolesczya. | O thý szlothka
 mat- | ko otrzymáý mý, | yzebych ya mogła | szlyschecz tvoýa | (v.)
 przyczyna czasv | y godzyný szmýer- | czy moýeý thý | szlothkýe
 szlova | tvego szyna, ktore | on bądze movýł | na ostateczným |
 szvým kázanýv. | Blogoslavyone nýe- | chacz bąda tvoje | nayasnýeý-
 sche o- | czý, ktore są bolescz | czyrpýalý y napel- | nyone są go-
 rączý- | (298) mý y krvavýmý | zlamý, ktore szýa | dobyvalý
 z naw- | nátrznýeyschých | głabokosczý szerdecz- | nych, gdysz ivsch |
 výdzyala, yzesz te- | dysch myala býcz | rozdzýelona, y sstra- | dacz
 yesz myala tve- | go namýleýschego | szyna thego | dzyszyeyschego
 cza- | sv, tedý výplýnalý | (v.) oný gorące zlzy | tvego mylego
 dzýe- | czyaczýa w społ- | ným szmaczenyv | szs* toba, szvoya mýla |
 mathka, o ktoreý | on vyedzýal, yze | ýa opvszczýcz mya | bez za-
 dnego poczýe- | schenýa a thysz | wneth szlyschecz mýa- | la tho
 straschlyve | poselsthvo yego smat- | nego ýathszta. | Eýa thý ma-
 thko | (299) boza, przebýthkv- | wschelkyego mýlo- | szyerdzýa, ia
 czýe- | bye proscha prez* | tvoýe gorące ma | czerzýste zlzy,
 ýze- | bysz thý mnýe otrzý- | mala od tvego mý- | lego szýna zlzy
 gorz- | kyego zalovanýa | za czýaschkosc mo- | ých rozmagýthych |
 grzechow, przez kto- | re yzbých zasl- | zyla zvpelne odpv- | (v.)
 schzenýe grzechow | przed moym osta- | teczným koncem, | a yze-
 bých ya v- | chovana býla przed | straschlyvýmý czyem- | nosczýamý,
 tho yest | przed výecným | placzem y skrzyta- | nym* zabow. Blo- |
 goslavyone nye- | chacz bąda tvoje | rvmýone y przý- | ýemne vsta,
 ktore | (300) dzýsz pravýe zmar- | le ý blade szýa ssta- | lý przed
 maczyerzý- | sta zalosczýa, y zble- | dzyalý* od tvogých | navalných
 ý czasto | padaýaczých zlez, | ktore maczyerzý- | stým czalovaným |
 dzýsz nye moglý po- | czyeschoný býcz, | aný vez* szmyerto- | bla-
 dných* varg tve- | go yedynego szýna, | (v.) kthore szýa dzýsz | bez
 szerdecznego y | szynowskyego za- | lovanýa od czyebye, | szvoýeý
 zaloblyveý | mathký, rozdzýelý- | lo. Thesch zaloblý- | ve plakanýa
 byscýe | wspolek zloylý | szyn s toba szynow- | skyeý mýlosczý,
 ý | thy od tvego szýna | z maczyerzystey vyer- | nosczý, ýzebysz |
 (301) nye odstapyla. Ia | czyebye proscha, | o thý slothka mat- | ko
 ý czýsta pan- | mo Maria, yze- | bysz thy mnýe ra- | czyla otrzymacz
 od- | pvschzenýe v tvego | szyna, yzem szýa | kyedý przewýnýla |
 mýmý grzeschný- | mý vstaný naprze- | czyw memv blyz- | nemv,
 vwloczstvem, | (v.) vraganým ýego | czczý, przeth ýze- | bych ýa od
 czyebye, | myloszýerneý mat- | ký, ostrzezona bý- | la, abo vchovana |
 od straschlyveý | mąký. O thakye | marne vezýnký | prorok o ta-

kych | movy: Gych vsta | bada gorzecz, ya- | ko vapjennj pjecz, |
 a gych krthan | (302) szmyerdzacza sarka, | a gych pjczye yest |
 z jadem vazovym. | Blogoslavjone nye- | chacz bada tvoje | szvyathe
 ramjona, | ktore dzyszja obla- | pylj blogoslavjo- | nj ovocz tvego |
 panjenskyego zy- | votha. O thj ma- | czyerzyskje y pa- | nyen-
 skje szercze, | then tho ovocz | (v.) tvego szycerza, tvo- | ya krew
 y czyalo, | wneth myalo vyad- | nacz y schnacz na | drzewje
 szvyatego | krzyza, y zdeptan | myal bycz od nog | nyemylo-
 szernych, | przeth oblapylj | tvoje szvyathe | maczyerzyste ramjo- |
 na y ogarnyalj | bez zadnego prze- | stanya z maczye- | (303) rzy-
 stym zadanym | y z vjelka mylosczya | k sobye przyczysnalj, | yzeb
 moglj vdzy- | ercz szvego szmvt- | nego szyna. Alje | yego myloscz,
 koja | myal k nam, opv- | szyla dzyszja szj- | nowska przjyaszn |
 naprzeczjw tvojej | tobye* szvovej szmvt- | ney y zaloblyvej |
 matcze, przetho | (v.) o panno zamknj mja | myedzy ramjona | tvo-
 yej maczyerzy- | stej mylosczy w s- | traschlyva godzy- | na mego
 zeszczya, | gdy ja nye bada | vyedzyecz, kadj | szja podzyecz mam. |
 O panj, ktorej | vlasna yest do- | brocz y dobrovol- | nye chceszch
 bycz | wschem na pomo- | moczy, tedy racz | (304) przyjac dvscha
 mo- | ja pod tvoja ma- | theczna* obrona, | przed dyabelskym | szmo-
 kyem jej ra- | czj strzec y moich | wschytkych przj- | jacjvol
 nyeoposzczyz, | y wschytkych lv- | dzj szmvtkhj jeze | bysz ra-
 czyla gjm | obroczyz kv wsche- | mv poczjeschenyv, | yzbj szja
 moglj | (v.) veselycz* w mylm | bodze y w dvsch- | nym zba-
 vjenyv. | Blogoslavjone nye- | chacz bada tvoje | naszvyathsche
 no- | gj, ktore dzyszja | sz takym drzenym | chodzylj, s trvchle- |
 nym j omglenym | tvoje myle dzye- | czya provadzacz | zaloblyva
 droga, | gdzyeszczye szja vj | (305) mjely rostacz s tako | vyelkym
 serdecz- | njm zalem j z vyel- | kym vylanym zles. | O jako laskave
 dzja- | kovanje tvego my- | lego szyna k tobie | a tvoje k nyemv, |
 mathko mylosczyva. | Ach thj chvalebna | panno Maria, vezjn | mja
 vboga grzesch- | njcza vczasnycz- | ka tvoych zles, yze- | bych
 s toba zmyak- | (v.) czona byla, a moya | dvscha jzeby szja | rospa-
 lyla w na- | boznym rozmysla- | njv tvego szmat- | nego j zalobly-
 ve- | go czjrpjenya | y tvego dzyeczja- | czya. O Maria, | napomynam
 czya | z onego mgnje- | nya oka, ktorym | yesz thj Iezusovj, |
 thvemv mylemv | szjnovj, vказovala, | (306) gdjsz za njm pa- |
 trzala a jegosz | daley vydzyecz nye | mogla. O thy ma- | czye-
 rzyste szjercze | napomynam czya | o tho zaloblyve wro- | czenje,
 kyedj thj | zaloblyvym vzdj- | chanym y plakanym | z maczyerzystaj
 zalo- | baj jestesz doprova- | dzona, o jako szm- | vthna szynogard-
 lycz- | ka, koja straczyla | (v.) szvoja myloscz a za- | dne go po-
 czjeschenja | vyaczey dostacz | nye moze. O gla- | boka stvdnycz- |
 schczodroblyvosczy | y mathko mylo- | szycerzja, prez* | tho zaloblyve
 ro- | stanje tvego mj- | lego szyna od czye- | bye, yego zalobly- |
 vej mathkj, tedy | ja czyebje proscha, | yzeby my raczyla | (307)
 otrzymacz od tvego | mylego szyna, yze- | by on ze wscha la- | ska

nye raczył szyą | ode mnye oddzye- | lycz y od moých | wschythkých
 my- | lych przýyaczył. | O blogoslavýona | mýedzy wschemý | nye-
 výtastamý, przez | tvoą zalosc raczy | mýą poczyeschycz | szmąthną
 a wspo- | (v.) moży myą nyeszmýa- | la, a raczy tho vczý- | nýcz,
 yzebych szýą | vstavycznýe mogla | mýcz* w goraczey | y palayaczeý
 mý- | losczy tvego dzye- | czýathka, a zagasz | ve mnýe wschelką |
 nýerządną myłosc | y mnye sameý y | wschythkyego stvo- | rzenýa
 dlya te | go, yzebych býla | (308) polyczona w lýdź- | bą* tvoých
 przý- | yacyelý. O thý | dostoýna panno | Maria, thý zalo- | błýva
 mathko | dzysz opvschczona, | o czom ya czyebýe | napomýnala | ý to-
 bye tho na | pamyacz przyvo- | dzyla, y offyarv- | ýą ýa tobye tha |
 schesczdzyeszýath | (v.) paczyerzy kv chva- | lýe thym schescz- |
 dzyeszýath godzy- | nam, w ktorecz | thý sztradala tve- | go mylego
 szýna | tako zaloblyvýe, | y proscha czyą | o thý mathko | myloszyer-
 dzýa, y- | zeby thý mnýe | raczyła vchovacz | od wschelkýeý | szro-
 mothý y od | (309) szmvthkv dvschne- | go ý czyelesnego, | czesznego
 ý vyečne- | go, ý mnýe y w- | schythký przýýa- | czyelýe moýe, y |
 wschythký szvoye | potrebyzný pole- | czam w tvoą o- | brona, bocz
 moýe | szýercze panno czy- | sta pragnýe y lacz- | nye kv tvoeyý
 la- | szcze. Ia czyebýe | (v.) proscha, o krolova | nyebeska, dopusc |
 moýeý zranýo- | ney dvschý odpo- | czyvacz w lonye | tvoýeý obro-
 ný, | yzeby moý zy- | voth býł skon- | czon y zasznał | pod ramyo-
 ný | tvego myloszyer- | dzya a moýe | ostateczne vesth- | chenýnýe*
 ýze | (310) bý býło przýýato | w tve szercze, mego | vychodzáczeý
 dv- | cha szkrýý przed o- | kvtlným szkarzy- | czyelem y odday |
 moýą dvschą me- | mv sztvorzyczyelo- | vý, yzebych czye- | bye chva-
 lyla, w | ným y s tobą bez | koncza vyechnýe, | Amen. 1527. | Starý
 oczýecz napýsal¹. |

¹ Na kartach 310 v. i 311, pierwotnie próżnych, dopisała kilka mo-
 dliłw inna rąka w końcu w. XVI lub początku w. XVII.

SŁOWNICZEK

wyrazów ważniejszych.

- abo albo: 63 v., 293 v.; albowiem: 35, 251, 251 v., 253 v., 258 v.
- abociem, habociem, bociem albowiem: 10 v., 17, 18, 95 i indziej.
- abowiem albowiem: 124 a. v., 247, 249 v.
- ach ob. hach, wach.
- acz, aczby chociaż, chociażby: 123 v., 191 v., 217.
- ależ, aliż aż: 136, alijsz szije w nije-mocij rostawa; 288 v., alijesz bądze modlijtwij dokonanie.
- Alźbieta Elźbieta: 253.
- azali, azaż czy, może: 5, 30, 33.
- Bartołomiěj Bartłomiěj: 65.
- Biernart Bernard: 90, 90 v., 286 v.
- bociem ob. abociem.
- bolestny bolesny: 292 v., bolesthne rostanije.
- bratr brat: 200 v.
- brojenie obcowanie: 283, broijenije tobije lube.
- brona brama: 86 v.
- brznieć brzmieć: 50 v.; brznij w uszu moijch.
- ciałe cale, wcale: 125 a., czijalije.
- ciem: 13 v., przyszła cziem godzijna; 14 v., bedzije cziem mowijl; 20 v., pijsano cziem ijest.
- cirpiedliwie cierpliwie: 88.
- cisiąc tysiąc: 124, s czijszącem; 204, s czijszączuow.
- cuderny śliczny, piękny: 59 v., plecij szlijcznej, czudernej.
- czesny czasowy, doczesny: 80 v., czesznijmij bogaczthwij; 85, w czeszną mąką; 96 v., w rzeczach czesznijch; 273 v., dobra czesne.
- czta cześć: 76, bogaczthwa, czthij, roskoszij, tacz drabijna wijedze do pijekla; 122 v., ku cztij* ij chwale; 124 a. v., ocztzowskiej cztij.
- czuć czuwać, vigilare: 21, 270, 282 v.; czuć: 228 v., pokij czuijesz, ijecz szmakuije szluzba bozija; 264, szlodkosez na dussij czula.
- czucie czuwanie, straż: 73.
- czusz to jest: 48 v., 53 v., 54, 59, 69 v. i indziej.
- czyść czytać: 40 v., 140, 190 v.
- chrzypł grzbiet: 125 a., poszdrowijon bądz czesarszkij chrzijpczije.
- chwapliwość skwapliwość, pośpiech: 257.
- dobrowolenstwo: 55 v., z lenijwego dobrowolenstwa; 193 v., moije dobrowolenstwo.
- dokonywanie: 115, Xryste, ijenzesz ijest początek ij dokonanie.
- dotychmiast dotychczas: 16; natychmiast: 60.
- droga droga, via: 155 v., drugo prosta; 190 v., szlodka druga.
- drzewiej dawniej, pierwiej: 60, 184 v.
- dufać ufać: 42, 131 v., 141 v.
- dufałość zaufanie: 84 v.
- dufanie ufanie: 142, 154.

działo dzieło: 17 v., na ziejemij dzyal-
lom skonal; 195 v., ku dobremu
dzalu bozemu.

dziw cud: 44 v., 67 v.

ganiba haniba: 55 v.

gładać patrzeć: 178, na lijeze ijego
žadajja gładacz.

gożdż gwóźdź: 60 v., 178 v.

grzeb grzbiet: 179.

habociem ob. abociem.

hach ach: 83 v., 89.

Hanna Anna: 250, 283 v.

Heliasz Eliasz: 43, 207 v.

Helżbieta Elżbieta: 74, 285.

Hemas Emaus: 207.

hortel ortyl: 85.

ikast inkaust: 176.

ilko jakokolwiek: 181.

inedy innego czasu: 230 v.

iny inny: 33, 43 v., 157.

izali czy: 3, 3 v., 146 v.

ize który: 132.

Jawa Ewa: 284.

Jawiny Ewiny: 284 v.

jęctwo niewola: 80, 126 a., 141, 298 v.

jednac: 234, o szljerdecznij moij od-
kupijczijelu bozij ij czlowijeczij
yednaczija.

jedżiny jedyny: 54, 54 v., 61, 118 v.

jele, jeli wiele: 55, 92, 144 v., 147.

jelko: 85 v., ijelko k nam barzo wzij-
tecznij; 90 v., Pijlatt ij ijelko wszij-
czij ludzije od poczatku szwijata.

jen, jenże który: 46 v., 53, 70.

jeść jest: 282, yasz ijeść = która
jest.

kady kedy, któredy, którą drogą: 75,
kadijm ija szedl.

karmia pokarm: 191.

kielo kilka: 81, po kijelu dnij.

kilof młotek: 179.

klec klatka: 205.

koniecznie ostatecznie: 190, 191, 205.

konieczny ostatni: 184, 201 v., ko-
necznij szad buzij.

kor chór, łac. cornus, chorus: 188, 256
v., 285 v., 288 v.

koždy każdy: 17, 261 v.

krechkość ułomność: 149 v., 182,
207; 231, krėwkoscz moija ijawna
ijest.

krom oprócz, bez: 250.

kropia kropła: 92, ijelij kropij wodij
w morzu; 121, nannijeljsza kro-
pija; 175, kropij krwię.

krtan: 126, poszdrowijon bądż krtan-
niju; 301 v., krtan szmyrdżaża.

krześciański chrześciański: 274 v.,
278, 278 v.

krżest chrżest: 272 v., 274 v.

księgi księga, książka: 250, 250 v.

kwiecie kwiat: 92, ijelije kwijęzija
ij trawij na polach.

latarnia latarnia: 174, z laternamij.

lechki lekki: 206 v.

lechkość lekkość: 253 v., 282.

leli poleli: 72 v., któz ija łaremmo
otrzymaj, lelij polelij nijez nije
czijrpijacz.

lepak znouu: 29 v.

licemiefnik, licemiefnik obłud-
nik, faryzeusz: 23, 47.

leść podstęp: 157, leśt.

łściwość fałszywość, oszukaństwo: 98.

łściwy fałszywy, prėwrothny: 206 v.

lutość litość: 65 v., 78, 100.

lutościw litościwy: 156, 177 v.

litować się litować się: 58 v.

łacny łatwy: 91 v., łacnij przystąp
k nijemu.

łaczyć się rozstawać się: 60, gđij
szije dussa łączijja s czijjalem.

makula skaza, łac. mactila: 125 a. v.
marcha ścierwo: 94.

matuchna: 61, 112, 112 v.

męczeniictwo męka: 57 v., 60.

mészny mszalny: 202 v., ođżijenije
meszne.

mgnienie oka: 60, mgnijenije oka;
252 v., w ocze mgnijeniju; 305 v.,
mgniyenya oka; 188 v., okem gnał.

miaszkać mieszkąć: 215.

miaszkanie mieszkanie: 220.

mierzączka wstręt, obrzydzenie:
100 v., 222, 223.

mierziony wstrętny: 281 v.

migdy nigdy: 286 v.

mistrzyni: 258 v., wdzielal ija gijch
mijstrzijnija ij panija.

naczyć nauczać: 27, 34, 82, 132 v.,
135, 137, 154 v., 214 v., 221 v.,
226, 228, 232, 241.

naka nauka: 27, 133 v., 206 v., 219 v.,
229, 237, 245, 276 v.

nadnawyszszij najwyszszij: 66 v.,
68 v.

- nadpis napis: 40 v., napijszal nadpisz obwinijnijenia.
 natychmiast natychmiast: 286 v., natychmijasz.
 nażreć, najrzeć: 51 v., nijczego nje najrzijisz; 94, ktorzij mijlucze boga, nje nazrzijcze zloscz.
 niechać niechcieć, zaniechać: 291 v., czijrpijenia njechał.
 niedaktory lada który, czesk. neda-
 który: 208 v.
 nieprzezpieczność niebezpieczeństwo: 268, 272 v.
 niezliczny niezliczony: 265 v., grzechij moje są njezliczne.
 nikakie, nikako bynajmniej, żadną miarą: 68, 144 v., 187 v.
 nożnia pochwa od miecza: 24 v.
- obiata, obieta ofiara: 175 v., 190, 287 v.
 obiedziny: 75 v., dziecizje leżące na obiedzijnach w yasliczkach medzij zwijrzathij.
 obiesić się obwieścić się: 31 v.
 obrządzenie: 142, mije szamemu wszijczko obrządzenie szijerca szwego njechał obijawij.
 ociętny: 206 v., oczethnego, njebo-
 ijącego szerza.
 ocz o co: 8, 12, 16, 66 v.
 oczywistość oczywistość: 126 a. v., 128.
 odtychmiast od tego czasu, natychmiast: 7 v., 147.
 ogieni ogień: 67, ogienij pijekelnij.
 okwiecie obficie: 127 v.
 okwitość obfitość: 137 v., 153, 232 v.
 okwity obfity: 54, 92.
 osierdzisty: 100 v., kto ijest oszjer-
 dijstij, nje cheze odpuszczijcz.
 ostawić zostawić: 17.
 ostia hostya, łać. hostia: 216.
 ostydły ostygły: 53 v.
 otarhały otargany, z czesk. otrhati: 82.
 owa, owaciem oto, otoż: 3 v., 44, 54 v.
 owszejki zaprawdę: 49 v., zapamie-
 tam owszejkeij; 53, ofszzejkij na-
 dostojnjejyszij ijesz; 90, baranek
 bozij, ktorij zgładza grzechij szwija-
 tha, a tako ijest ofszelkij*; bynaj-
 mniej: 93 v., mijlij bog nje ofseij-
 keij opuszczij szwijch wijbraniach.
 owszem, owszeje: 77, ij owszejke;
 80 v., ij ofszejja; 89 v., ij ofszem.
- pakli jeżeli: 93, 195 v.
 partyla czastka, łać. partilis: 205.
 pastwa pasza: 142 v., owcza, gdij na
 pastwie ijest.
 pczola pszczoła: 81.
 piekońniejszy piękniejszy: 191 v.
 pirwy pierwszy: 45, 86.
 poćwirdzić, poćwierdzać po-
 twierdzić, potwierdzać: 120, 183.
 poczliwość pocziwość: 78, 254 v.
 poczliwy: 295 v., napoczlywacha
 głowa.
 pokid pokąd, póki: 92.
 pościć się pościć: 190 v.
 pójście pojsć: 20, pijrwe poszczije
 do ogroda.
 pośmiec: 83 v., tajemnicze makij
 mojej w poszmiejcz majja.
 posobiony, posobieny przyspo-
 sobiony, przybrany: 83, 175, 273.
 poświeta poświata, światło: 103.
 poszyjek uderzenie w szyję: 174 v.
 poszyjkować, poszyjkowanie:
 106, 107 v., 178 v.
 potrzeb potrzeba: 52, 74 v., 85, 219,
 220.
 potrzebizna potrzeba: 142, 226 v.,
 228.
 potrzebizność potrzeba: 275 v.
 późny późny: 91 v., pozdna po-
 kutha.
 prawie słusznie, dobrze: 18.
 przedpiekło czyścić, czesk. před-
 pekli: 248.
 przeminały przeszły: 89 v. i 194 v.,
 grzechij przemijnale.
 przerzeczony wspomniany: 54, 67 v.
 przez bez: 200 v., 229 v., 263 v.
 przyspiech: 192 v., bez twego przij-
 spijechu.
- rany poranny: 73, ranego wstawania.
 rataj: 86, szijn od rathajow wijnnij-
 cze z dziejdziejczthwa wijrzuczon.
 robotować ciężko pracować: 76 v.
 robotowanie ciężka praca: 288 v.
 rozkwilić rozkwilić, rozrzewnić:
 175 i 178, szijerce swoje roz-
 kwijel.
 rozsuchanie: 78, przes vstawne roz-
 suchanie gorczcz ma.
 roztropieństwo roztropność: 154.
 rucho sukna, szata: 25 v.
 rza rdza: 57 v., wijpalijcz wszijczka
 rze ij zuzel grzechu.
 rzad rad: 1 v., rzadzij bijlij.
 rządnie, rządny: 59, bijlij we mnije
 narzodnjejjesije; 59 v., narząd-

- nijejsze są w człowieczycie cztij-
rzi; ziwylj; 195 v., ijego slow
rządnie posłucha; 197, rządnie
człowiek chowa przykazanie boze.
- sąd naczynie: 43 v., sąd pełnij ocztu.
sierdce, serdce serce: 54 v., 150 v.
skonąć dokonać, ukończyć: 17 v.
skonanie koniec: 48 v., 63 v., 121
v., 122.
- skonany dokonany: 19 v.
słusza przystoi, godzi się: 124 v.
śnić zjeść: 81, sniadj gij.
sromiężliwość wstydlivość: 254 v.
staczyc starczyć: 66 i 187 v., nije
staczij.
- stadło stan, urząd: 261 v., 280, 281.
stadź stąd: 64 v.
stradać stracić, postradać: 298, 308 v.
stróża: 86, na stróża; 271 v., angel-
szka stroza.
- strzęsać roztrząsać: 196 v., strus-
sawa.
- szachta: 177, nijemasz szmrodlijwszej
szachthij, ijako człowiek.
szeczyć bronić: 77 v., 267 v.
szczyt tarcza: 203, scziyth pospolij-
czije w lewej racie dzijerza.
- szlachecić zdobić: 186, człowieka
szlacheczij pamijecz.
- takiek także: 135 v.
takież tak też: 85, 96, 102, 137, 142,
142 v.
- tamo tam: 138 v., 139 v., 248 v.
tele, telekroć tyle, tylekroć: 147,
185, 198.
- telko tylko: 174 v., 216, 219 v.
tobała torba: 5 v.
tor droga: 75, mego thoru chijbiysz.
- uć ujęć: 295 v., 300.
- uczliwie uczciwie: 288 v., uczlijwije
czijala zachowanie.
- uczliwy: 239 v., vezlijwa swijata
trojczka.
- udzielać działać, uczynić: 94 v., 193.
umerał naramiennik, łać. humerale:
202 v.
- umo wa rozmowa: 48, vmowa grzesznej
dusse z Chrystem vkrizjowanijm.
- uwierować się ustrzec się: 227.
- uwłoctwo uwłaczanie, zelżywość:
99 v., 301.
- użytny: 276 v., vzijthnij zwiczaj.
- wach ach: 41 v.
wągł węgiel: 180 v., 219.
- wciornastko wszystko: 241.7
wen won, precz: 30 v., 32, 37.
wezdam ob. wzdam.
- wezdrzeć: 88, wezdrza.
- wiarowanie się strzeżenie się: 288 v.
widzi mi się: 194 v., 197, 197 v.
wiekuja wieczna, wiekuista: 185 v.
wieliki wielki: 51, 64 v.
wielkość wielkość: 66, 79 v.
wielmi bardzo: 98 v.
- więszy, więtszy większy: 55, 93,
95 v., 176.
- wiera zaiste: 30, 65, 72.
- wiselica szubienica, czesk. wiselice:
276 v.
- włosny, włostny własny: 71 v., 91,
93 v.
- wodziać odziać: 37, wodzijalij go
plaszczem.
- wrotniczka oddziwna, służebnica
wrotna: 26 v.
- wspamiętać przypomnieć sobie: 104
v., 105, 105 v.
- wspomogać wspomnieć: 30.
- wszedni powszedni: 196 v.
- wszelkny wszelki: 104 v., 113.
- wszyciek, wszytek wszystek: 29,
31, 36.
- wszytornki wszelki: 62.
- wyknąć: 190, o tobie naszłodziej
wijnąć.
- wyzwolenstwo: 70, odpadł bijł od
wizzwolenstwa; 71 v., naprawijcz
szwe wizzwolenstwo.
- wzdam, wezdam przecie: 89 v., 93 v.
wzdany wydany: 85, ortel wzdani.
- wzdrój zdroj: 155, 155 v.
- wzdy jednak, przecie: 217 v., 296.
- wzdzieczność wdzięczność: 143 v.
- wzdzieczny wdzięczny: 69 v., 239.
- wzdziwienie otrzymanie: 276 v.
- wzglądać spojrzeć: 280 v.
- wzjawić objawić: 126 a. v., 286 v.,
387.
- wzjawienie objawienie: 197 v.
- wzraz obraz, wyobrażenie: 54 v., na
wzrasz snijegu.
- wzwać nazwać: 264, porodziysz szijna
a wzowijes ijimie iego Ihesus.
- zachycony zachwycony: 253 v.
- zakusić: 228 v., 232 v.
- Załtarz, Zoltarz Psalterz: 65 v.,
94, 286.
- zamieszkałe niedbałe: 88.
- zamieszkałość wina, przewinienie:
240, 240 v.

- zamietać zarzucać, czesk. zametati: 28 v.
zapamiętać zapomnieć: 49, 49 v., 50.
zapamiętały zapomniane: 149, zapamiętałe grzechy.
zaręczka powód: 79 v.
zaszyjek uderzenie w szyję: 124, 126 v.
zaszyjkowan: 88 v.
zawždy zawsze: 70 v., 117, 288.
zazrość zazdrość: 156 v.
zażreć nienawidzić: 51 v., 225.
zbać zbać: 42.
zban dzban: 2.
zbożny: 207 v., zbożny człowiek.
zdan wydany: 86 v., zdan bijł ortel.
zgańbienie zhańbienie: 276.
zgład wzgląd: 134.
zglaznać stać się trędowatym, czesk. zhliznatěti: 156 v., szglaznała dussa moija.
złutować się zlitować się: 58 v.
złączyć: 184 v., raczyl szije mijloszczijwie sz namij szlaczijcz; 189, ijsz szije s czlowikiem raczyl tako szlaczijcz, tako zijednac.
złostny złośny: 156 v.
złza lza: 106 v., 124 v., 186, 294.
zmiernie pokornie: 198, szmijernije.
zmyśność zmyślność: 73 v.
znamięszko: 78 v., poloz mije ijako znamijaszczo na szercze tñwoije; 79, ijako znamijoszko.
zufalec zuchwały: 97 v.
zumiały dziwny: 56, dzijwna ij zumijela mijloszcz.
zumieć się zdumieć się: 56, 85 v., 189.
zwirchownie, zwirchowny: 79 v., 199 v., 204 v.
zwolęnik, zwolenniczka uczeń, wybrany, wybrana: 3 v., 11, 190.
żołdnierz żołnierz: 37, 41, 45 v.
żyćwieć żyć: 8 v., 70, 277, 283.

Roty przysięg krakowskich z lat 1399 — 1418.

Zebrał
Bolesław Ulanowski.

W średniowiecznych księgach sądowych znajduje się niemało materiału do dawnego języka polskiego. Materiał ten jest trojaki:

- 1) całe akty pisane po polsku,
- 2) rotę przysięg polskie,
- 3) pojedyncze słowa polskie używane jako bliższe objaśnienie słów łacińskich.

Pierwszych jest najmniej, a w księgach krakowskich pojawiają się dopiero z początkiem wieku XVI. Wprawdzie w księgach ziem innych np. w księgach brzeskich spotykamy dłuższe zapiski pisane w całości ośmownie po polsku już w pierwszych latach w. XV.¹⁾ Ale jest to zjawisko rzadsze ograniczające się na niewielu okazach. Za to rotę przysięg po polsku formułowanych dostarczają nam księgi sądowe nierównie więcej, zwłaszcza księgi Kujawskie, Sieradzkie i Poznańskie. Niejednokrotnie począwszy od Maciejowskiego wydawano ich większą lub mniejszą ilość, a w ostatnich czasach i w czasopiśmie niemieckim poświęconém językom słowiańskim tj. w „*Archiv für slavische Philologie*“ umieszczali znaczną liczbę rot polskich pp. Nehring i Kalina.

Księgi krakowskie obfitujące w pojedyncze słowa polskie zawierają stosunkowo niezmiernie mało rot po polsku pisanych. A. Z. Helcel umieścił ich w II. tomie *Star. Prawa Pol. Pomników* 60 (Nr. 119, 121, 465, 647, 728, 842, 1130, 1188, 1651, 1729, 1730, 1936, 1941, 2844, 2849, 2850, 2856, 2863, 2870, 2874, 2927, 2944, 2946, 2950, 2957, 2963, 2969, 2970, 2972, 2973, 2978, 2990, 3003, 3018, 3053,

¹⁾ Kilka ich wydał K. Małkowski w *Przeglądzie najdawniejszych pomników języka polskiego*. Warszawa, 1872.

3069, 3077, 3080, 3082, 3085, 3104, 3114, 3125, 3153, 3156, 3177, 3179, 3208, 3210, 3212, 3215, 3234, 3236, 3239, 3240, 3247, 3262, 3267, 3276, 3298), a następnie senator Hube wydrukował w bibliotece warszawskiej z r. 1875 73 rotę z księgi krakowskiej przechowanej w Archiwum głównem w Warszawie pod l. 350. Uzupełniając pracę dwóch tych znakomitych badaczy prawa polskiego, podajemy resztę rot polskich znajdujących się w księgach krakowskich, a to mianowicie z jednej strony w 3 księgach należących do Archiwum warszawskiego (pod l. 350, 351, 352), a z drugiej w księgach czchowskich przeniesionych w r. zeszłym ze Lwowa do Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie i niedawno uporządkowanych przez prof. Bobrzyńskiego. Księgi z Archiwum warszawskiego oznaczamy jako Cr. II. Cr. III i Cr. IV, przez co żadna wątpliwość z tego powodu się nie nasuwa, iż ksiąg krakowskich przechowywanych w Krakowie, nie znalazłszy w nich innych rot polskich prócz już przez Helcla drukowanych, wcale nie przytaczamy.

1. Cr. II. p. 384. (d. 5 Februarii an. 1399). Olandus de Boczow constituet Michaelē de Grabije et Jaschonem de Sbignew pro omnibus testibus contra Andreā de Srzanciez, qui iurabunt: iaco Oland iest wdzerszeniu dziedzini od tich maś, iaco list wysszedl. Terminus ad colloquium.

2. Cr. II. p. 406. (d. 4 Martii an. 1399). Otha de Kuneczcie ducit testes contra Nicolaum de ibidem:

Jaco Oczin oczecz był w dzerszeniu pŷanteŷ czanszei carczmi XV lat, a XV lat zastauił, a potem jŷ k swey rancze wŷcupŷl. Terminus ad terminos proximos.

3. Cr. II. p. 494. (d. 5 Augusti an. 1399). Herszmaszek opidanus de Mechonia ducit testes contra Petrassium de Budziwogioucie:

Jaco wemi, ez Potruszka ranczil Herszmaszcowi zanagabanŷe jŷ za szkoda laukŷ do trzy lat. Terminus ad terminos proximos.

4. (Cr. II. p. 546. d. 10 Decembris an. 1399). Stachna relicta Nicolai Glamb de Charstnicza ducit testes contra Petrum de Marczinoniecie:

Jako wemi jŷ sswadczimi, eze pani Stachna swimi penadzmi dziedzino swego mansza Nicolaya w Charstniczi wikupila jŷ bidlo ss swego domv z Woyslaucz, czso jŷe odbyła, przignala tamo giste. Terminus ad terminos proximos.

5. Cz. I. p. 3. (d. 14 Januarii 1400). Andriczka de Luczslauicze ducit testes contra Woŷtkonem de Phaszesszowa:...

Jaco wemi, ezh czso Andriczka Woŷtkowi panricz ran dał, to uczinil za yego poczantkem, bo mu trzy rany naprzvodi zadal. Terminus ad terminos proximos.

6. Cr. III. p. 13. (d. 20 Januarii an. 1400). Testes Nicolai de Gloskouicz contra Clichonem de Balin:...

Tako nam bog pomagay, iako wyemy y sswathczimi, eze pirzwey rany zadal yemv wiwabiw gŷ. Terminus ad terminos proximos.

7. *Ibidem.* Margaretha relictā Johannis de Wanczslauicze iurabit ad terminos proximos contra Franconem kmetonem de Zagorzicz in hec verba:...

Tako im bog pomagaj, eze ne smoyó woló wischedl franek kmech przez czassu.

8. Cr. III. p. 16. (d. 21 Januarii an. 1400). Testes Petrassý de Charstnicza contra Stachnam relictam Miczkonis dicti Głamb de Charstnicza:...

Rota: Jako wyemi y sswadczeni, eze paný Miczkowa nýe wikipowala swimi penadzmi Potraschowi dzelnicze z zastawi. Terminus ad terminos proximos.

9. Cr. III. p. 22. (d. 3 Februarii an. 1400). Testes domini Nemerze Canonici Cracoviensis heredis de Chrzanow contra Petrm de Marczinowicze:...

Rota reuocata: Tako nam bog pomagaj, iako wyemý y sswadczeni, eze to czso xandz Nemerza obyeobał ssluszebnikem, tego polouicza jest kalawskiego, y ta polouiczu....

Jako wyemi y sswadczeni, ez to czso xandz Nemerza sluszebnikem vkazal, to jest prawe kalawskýe. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

10. Cr. III. p. 29. Testes Zegote de Morsko contra Petrassium de Strzelec:...

Rota: (Qui interfuit, sic inrere debet): Jako wyemi ýsswadczó, esz Jaschek Nakanda ymyal lleczenstwo v Welgých Strzelec asz do ssweý ssmerci, apossmerci yego sýn yego Zegota dzerszal, ý nýgdi z yego ranku nýe wychodzilo. Et alii testes hoc testabunt. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

11. Cr. III. p. 31. Halska Spithconis de Zabelcze ducit testes contra Wenceslaum de Roscou intercessorem Pachne, Marcissy et Machne filie ipsius de Drwen:...

Rota: Jako wyemi y sswadczeni, esze dziedzina Withow we Trzechdzesstow grziwýen panv Pelcze zastawýona. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

12. Cr. III. p. 32. (d. 5 Februarii an. 1400). Testes Gnewomiri et Dobeslai de Pawlouwicz contra Andream de Sczarzisz:...

Rota: Jako wyemi y sswyadczeni, esze dziedzina we Psaroch od XXIII lath nýgdi nýe wychodzila z dzerszenýa gych otcza, ý oný po otczowýe szmerci dzersza, Terminus ad terminos proximos in Xansz per terminos.

13. *Ibidem.* Stachna Ade aduocati de Mstow ducit testes contra Jaschonem et Philippum fratres de Mislouicze:...

Rota: Jako wyemi ý sswadczeni, esz od schesczinaczce lath ne placzono platv od trzidzesanth grziwen Jaschow, aný filipowi z mislouicz, aný komu gýnemv, aný Woýtowa, aný kto gýni. Terminus ad terminos proximos in Lelouia,

14. Cr. III. p. 34. (d. 6 Februarii an. 1400). Testes Jaschconis de Ulina contra Nastkam relictam Staschconis de ibidem et contra Doroteam filiam ipsius Nasthczę:...

Rota: Jako wyemi y sswadcziimi, esze Jaschek bil w dzer-szeny a XX anuis, o yesz widzenye bilo, anygdi z dzer-szenya yego nye wychodzilo. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

15. Cr. III. p. 43. (d. 11 Februarii an 1400). Testes Margarethe Dziuissy de Woyslaucze contra Stachnam relictam Nicolai Glamb de Charstnicza:...

Rota: Jako wyemi isswadcziimi, esz Jan mansz Margorzanczin dal na swy dzelniczi na dziedzine Woyslauczych LXta grziwen dlya wyana swey szenye Margarethe. Terminus ad colloquium proximum si celebrabitur et si non celebrabitur, tunc ad terminos proximos post diem Stanislai.

16. Cr. III. p. 44. Testes Halseze relicte Wlodkonis de Wirzcho-slanicz contra Staschconem Gamrath de Climontow:...

Rota: Jako wyemi y sswadcziimi, esz paný Wlodkowa drzewey, nysz wischla trzsi lyata a trzsy myesance, Staschca Gamratha pozwala yest o zaklad tako dobri, yako XL grziwen. Terminus ad terminos proximos.

17. Cr. III. p. 55. (d. 9 Martii an. 1400). Nasthca relictá Staschconis de Wanszirow iurare debet ad terminos proximos contra Derslaum ibidem de Wanszirow in hec verba:...

Rota: Tako im bog pomagay, esz dzerszek w wanzalsye name dzerszenye w wanszirowe posspolki y wzal tego roku syano sslank, anysm ya ssswimi dzeczmi dzelnicze wsyola.

18. Cr. III. p. 57 (d. 10 Martii an. 1400). Testes Nicolai dicti Swadzba de Bandconicz contra Stephanum filiastrum suum de ibidem:

Rota: Jako wyemi y sswadcziimi, esz dziedzina, o yansz klopo-cze Micolaya Szczepan, yest mikolayowa prawa, a Szczepan k neý niczs nyeyma. Terminus ad terminos proximos.

19. Cr. III. p. 62. (d. 23 Martii an. 1400). Testes Katherine Jaschconis de Methnow contra Slaschonem de Racziborsko:...

Rota: Jako wyemi y sswadcziimi, esze wyemi yssz czso Slasch przedal do sznpi (s) las, ktemu pani Soleczka yma prauo czwartey czanszci. Terminus ad terminos proximos.

20. Cr. III. p. 74. (d. 4 Maii an. 1400). Testes Jaschonis dicti Mleczek de Zarnouicza contra Philippum de Mislouicze:...

Rota: Jako wyemi y sswadcziimi, esz czso yest pan Jaschek mleczek ranczil za dzewka Philippowi mislowskemy, to rakoyemstwo yest popelnono. Et solus per se iurabit, terminus ad terminos proximos.

21. Cr. III. p. 83. (d. 10 Maii an. 1400). Testes. Miroslaus de poramba Marczinconis ducit testes contra Johannem de Budzislauciz:

Rota: Jako prawye wyemi ysswadczymi, esz pan Mirosław nye wzal po czotheze Janowyę posagu niezs. Terminus ad terminos proximos in Cracouia.

22. Cr. III. p. 86. (d. 11 Maii an. 1400). Testes. Netha de Bochna ducit testes contra Johannem et Jaschconem de Winari:...

Rota: Jako wyemi y sswadczymi, esz ten dług dwe sscze grziwen yegosz długu na Staschkv Bochenske Woycze rancoymi neczinem Jaschkowye z Winar dobili, ten yest zaplaczila Netha Staschconi nowomeschkemv, ynsze bil kuchmistrem vkrola Kazimirza. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

23. Cr. III. p. 86. 23. Testes. Boxa de Kobilanka et Nicolaus de Klanczani ducunt testes contra Andream de Luczslauicz:...

Rota: Jako wyemi yszwadczymi, esz matka mikolayowa y matka Boxina bily sō yedney naczerze, yako mikolay penaszek z klanczan. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

24. Cr. III. p. 89. Drogossius et Margaretha uxor ipsius de Kalina iurabunt ad terminos proximos in Xansz contra Hankam uxorem Nicolai de Beganow in hec verba: Tako nam bog pomagay, yako prawe Mikolay Beganski byl ss szonō, kedi zapissz zapisowano, z yegosz zapisu list vischedl.

25. Cr. III. p. 100. (d. 1 Junii an. 1400). Nicolaus Mruk de Wilkowiska ducit testes contra Nicolaum de ibidem:...

Rota: Jako wyemi y sswadczymi, esz Mikolay mruk czso uczinil Nicolao schurzi swemv, to uczinil za yego poczanthkem, esz pirzwey przibyeszaw na yego rola y dal yemv pirzwey ranv. Terminus ad terminos proximos.

26. Cr. III. p. 101. Pascheo de Bronischow ducit testes contra Lucassium de Stempoczicze:...

Rota: Jako wyemi y sswadczymi, esz Paschek bil w dzerszenyv dziedzini v Swoschouicz XVIII lyath do pozwu anygdy nyegaban w tem gystem dzerszenyv. Terminus ad terminos proximos.

27. Cz. I. p. 12. Testes Andriczche de Luczslauicze contra Jacussium de fasczesszowa:...

Jacosc bil pritem y iednal, gdzie Jacuss ranczil zaklad XX grziwen Andrzeowi o copō.

28. Cr. III. p. 104. (d. 15 Junii an. 1400). Wenceslaus de Lubochow ducit testes contra Stanislaum de Sedlischouicze:...

Rota: Jako prawye wyemi y sswadczymi, esz Wanczslaw yma na dziedzine w Lubochowyę wiganow XXIII marcas, y sstym prawem yemv dana. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

29. Cr. III. p. 107. (d. 16 Junii an. 1400). Pabianus thabernator de Damianicz ducit testes contra Johannem de Winari:...

Rota: primus testis iurare debet in hec verba: Jako prawe do dobieza pana Janowa Pabian kupil IIIor woli za IIIor marcas et VIII scotos y bil gesm przitem lithkup sandzil y penandzi liczil; alii duo festes: Jacosmi bili przitem y lithkup pili. Terminus ad terminos proximos.

30. Cr. III. p. 110. (d. 29 Junii an 1400). Andreas de Zrzanczicze Zagorske ducit testes contra Margaretham Pauli de ibidem:

Rota: Jako prawye wyemi y sswadczimi, esz Andreas nye wzani z chische korzischtnô rzeczô grziwni ý XIII scotos Margarzancze Pawłowicz. Terminus ad terminos proximos.

31. Cr. III. p. 112. (d. 29 Junii an. 1400). Przeczslaus de Zrzanczicze ducit testes contra Nicolaum de ibidem:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz miczek pooral Przeczslawowa nýwa, a temv trzsi lyata nye wischla. Terminus ad terminos proximos.

32. Cr. III. p. 114. Swanch de Parcz ducit testes contra Jacusium de Zandonicz:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz pol zapusti w Szandowýe od LX lyath z dzerszenya Swanchowa z Parcz y yego otcza nýgdi nýe wychodzila. Terminus ad terminos proximos.

33. Cr. III. p. 121. (d. 13 Julii an. 1400). Petrassius de Sanzignen iurabit ad terminos proximos pro testibus, pro quibus est solus receptus contra abbatem et conuentum Tincinsem in hec verba:

Tako mi bog pomagay y swanti křizisz, esz mego pastewnika pospolnego prziorano xandzu Opathowi y Conuentu Tineczskemu w Charwine, ýegosz pospolicze mogý namasthcowýe ý moy otecz usziwali. Terminus ad terminos proximos.

34. Cr. III. p. 123. (d. 14 Julii an. 1400). Wenceslaus de Dzeanowicze iurabit contra Ursulam de Sladow in hec verba: Jako prawye Yakusz panyen kasnô yechaw samotrzecz na pana Paschowô dzedzinô gwałtem ýôl człowýeka pana Paschcowa wmem dzerszenyv. Terminus ad terminos proximos per terminos in Xansz, et si dominus Pascheo cum eodem concordabit, tunc non iurabit.

35. Cr. III. p. 124. (d. 17 Julii an. 1400). Jascheo Lowczy Lublinski heres de Grodzina ducit testes contra Marcum de Thursko:

Jako prawye wyemi y sswadczimi, esz pan Jaszek lowczy wroczył listy panv Markowý dla yednanýa, a oto pan Marek nyemýal gabacz yego. Terminus datur eisdem ad colloquium in Lublin proxime celebraturum.

36. Cr. III. p. 126. (d. 19 Julii an. 1400). Stanislaus Szafrancz de Młodziejowicze cum Jacussio Jaka de Przibinow debent exire ad granicies inter Przibinow et Wissoka villas, ubi ministerialis in visione fuit sabbato proxime venturo. Et ibidem idem Stanislaus propria in persona sub iuramento equitare debet iuxta uisionem ad minus et non ad magis et quod equitauerit obtinebit. Juramentum tale fiet: Tako mi bog pomagay, yako prawýe kandism yechal poty yest me y mých namasthcow bylo. Terminus ad diffiniendum ad terminos proximos in Craconia.

37. Cr. III. p. 134 (d. 27 Julii an. 1400). Testes Klichne uxoris Czcziconis de Strzelczie contra Budconem de Wanczkowicze:...

Rota: Jako prawýe wyemi ý sswadczimi, esz pani Klichna po dobiczu lýsta byla w dzerszenyv dziedzini v Wanczkowicz, alýsz sýe.

latoss Budek w tó dzedzinó moczassiló wwansal. Terminus ad terminos proximos.

38. Cr. III. p. 136. Testes Abrahe de Woŷcoweoszczol contra Jaschconem de Grabouich:...

Rota: Jako prawŷe wŷemi y sswadczimi, esz Jaschek po lŷs-cze wiszczw w wansal sŷe w dzedzina na Abramowo dzerszenŷe. Terminus ad terminos proximos.

39. Cz. I. p. 16. Andriczka de Luczslanicze ducit testes contra Clementem de Druszcow super eo, quod sibi de pera quatuor marcas latorum grossorum recepit et duos grossos:...

Jaco wemi ŷ sswathezimi, ez Climont wzal Andriczeze cztirzi grziwni ŷ dwa grossza grosszy sszyrokich z yego toboli. Terminus ad terminos proximos.

40. Cr. III. p. 144. (d. 25 Augusti an. 1400). Widzga de Przelank ducit testes contra Prandotham de ibidem:...

Rota: Jako prawŷe wŷemi ŷ sswadczimi, esz pana Prandoczinió kasnó rozwalona stodola karczmarzowŷ widzdzinw. Terminus ad terminos proximos in Lelouia.

41. Cr. III. p. 149. (d. 14 Septembris an. 1400). Micossius de Dobrakow ducit testes contra Stanconem de Negouaniez:...

Rota: Jako prawye wyemi ŷ sswadczimi, esz mikosch w wanzal sŷe w sswó dzedzinó w Dobrakowye. yansz kuppil brath ŷego za VI grziwen v Stanisława. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

42. Cr. III. p. 152. Petrassius de Saneczignew equitare debet in campum in Charwin, et post equitacionem iurare in hec verba: Tako mi bog pomoszi, esz potŷ mego zaŷantho y potho bilo widzenye.

43. Cr. III. p. 166. (d. 1 Octobris an. 1400). Marcus de Czar-nochouicze ducit testes contra Hannusonem niclosonem et Thomassium fratres uterinos heredes de Garlicza:...

Rota: Jako wŷemi ŷ sswadczimi, esz poky myasty yesmi vye-chali, po ty myasti yest Czirnochouiczske, a poto kokotowske. Terminus in crastino omnium sanctorum ibidem in hereditate; post equitacionem iurabunt testes.

44. Cr. III. p. 168. (d. 2 Octobris an. 1400). Simon do Popouicze villa inferiori ducit testes contra Clementem vicecancellarium:

Rota: Jako prawye wŷemi ŷ sswadczimi, esz poto pokŷ bylo widzenŷe, poty yest na dzedzinye Popowskeŷ w zarabyw, potŷmyasti yest popowske, ŷ odeszta lyath z gŷch dzerszenya nye wychodzilo. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

45. Cr. III. p. 169. Dominicus et Nicolaus de Zagorzani ducunt testes contra dominum Jaschonem Liganza:...

Rota: Jako prawŷe wŷemi ŷ sswadczimi esz dwe lancze Wanczikowska et Andrzejowska w gorzkowye Dominicus cum fratre suo dzerszeli XVI lyath w mirze w pokoŷw do pana Jaschcowa zazwanŷa. Terminus ad colloquium proximum preemptorius pro omnibus terminis.

46 Cr. III. p. 170. Nicolaus et Jaschco fratres heredes de Kampa ducunt testes contra Sethegium plebanum de Kreczanczicze:...

Rota: Jako prawýe wýemi y sswadcizmi, esz xandz Seczech pleban Kreczanczski przedal V kmeth w kuroswank sze wszim prawem. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

47. Cr. III. p. 173. (d. 5 Octobris an. 1400). Meczugijs de Kosslow iuramentum prestare debet contra Spithconem pallatinum Cracouiensem in Cracouia ad colloquium proximum in hec verba: Jako prawye panu Spithcowi Woyewodze nye obyanzal yesm sýe dacz za wýný drew we dwa pýeczca wappna szedz.

48. Cr. III. p. 175. Abraham de Grabowich ducit testes contra Osannam Jaschconis de Lubochowi:...

Rota: Jako prawye wýedza ý sswadcza, esz Szczezina byl w dzerszenyv dziedzyni w Grabowich dicta Barthoschowska po lystu wiszcza, ystim prawem dal yó Abramowý. Terminus ad terminos proximos peremptorius, per terminos proximos.

49. Cr. III. p. 180. (d. 6 Octobris an. 1400). Petrassius de Sanzignew prestare debet iuramentum ad terminos proximos contra Cristinum de Charwin contra Jaschconem et Dobconem de Wirzbno: Jako prawýe pastewnýkow w Charwine rzekanczich pogrodzecz vsziwaly ýego namasthcowýe posspolicze ý liyvdze ý sam dzisz vsziwa.

50. Cz. I. p. 24. (d. 11 Octobris 1400). Paulus Marczec dictus ducit testes contra Andream Kozik dictum de ibidem:...

Jaco wemi ýszewýathczimi, izh marzcz nýewzýal wolu korzistna rzeczca Ondrzeowý ani go swemu panu dal. Terminus ad terminos proximos.

51. Cr. III. 195. (d. 3 Novembris an. 1400). Klichna Czcziconis de Strzelcze ducit testes contra Budconem de Wanczconicze:...

Rota: Jako prawýe pýothr Strzelecchski wsanl penadze zadczdzina v Strzeszkouicz, yansz Klichna przedala ý obroczył ýe, gdzie checzal. Terminus ad terminos proximos.

52. Cr. III. p. 201. (d. 16 Novembris an. 1400). Petrassius de Zagorzicze ducit testes contra Dobconem de Wirzbno:...

Rota: Jako prawye wyedzõ et testantur, quod Petrassius non fideiubuit centum marcas vadý pro Jaschéone de Wirzbno Dobconi, et solus Petrassius debet iurare similiter. Terminus ad terminos proximos.

53. Cz. I. p. 28. (d. 7 Decembris 1400). Michael rector ecclesie de sancto Swirado ducit testes contra Petrum de Dambno:...

(Jaco wemi) ý swyathczimi, ez kazal w xandza Michalowýe trzi ssta drzew porambicz. Terminus ad terminos proximos.

54. Cr. III. p. 222. (d. 15 Decembris an. 1400). Laurencius de Sdzislaucicze ducit testes contra Pacossium de ibidem:...

Rota: Jako wýedzõ y sswadczõ, esz nýe sswawrzinczowõ wolõ, aný ssyego kasnõ poszczono gumno Pakoschowý, tako dobre yako XL marcc. Terminus ad terminos proximos.

55. Cr. III. p. 222. Spithka relicta Warszonis de Szczeky ducit testes contra Jacussium probolo de Modlnicza:...

Rota: Jako wýedza y sswadca, esz pani Spitka z otheza dzerszi dzedzinó w zastawy w Modlniczi, w ýansz dzedzino Jacusz w wyasal sýe bez prawa przez penadzi. Terminus ad terminos proximos.

56. Cr. III. p. 231. (d. 5 Januarii an. 1401). Testes Johannis de Langanou contra Andream de Sezodrkonicze:...

Rota: (*deleta*): Jako prawye wyedza y sswadczo, esze Jasdek Langanowski byl VI lyath w dzerszenýu wirzb.

Jako prawye wyedzô y sswadczo, esz Andreas y yego oczecz od dwunaczeye lyath nebyl w dzerszenyv wirzb, o yesz sýe rzecz wodzi. Terminus ad terminos proximos.

57. Cr. III. p. 241. (d. 19 Januarii an. 1401). Clemens dictus lanô de Belsko ducit testes contra Andream de Michalczow:....

Rota: Jako prawye wýedzo y sswadczô, esz Climanth lauô nye-pyl w karczme rzandv sskmeczmi, alye na drodze . . . on syedzy na konyv zadany yemv raní. Terminus ad terminos proximos in Czechow. Et cum idem Clemens per testes docebit, tunc idem Andreas in hereditate iusticiam ministrare cum kmethonibus debebit.

58. Cr. III. p. 242. Miczko de Koszmicze ducit testes contra Jaschonem de ibidem:...

Rota: Jako prawye wedzô y sswadczo, esz Miczko dzelyl y dodzelal dzedzinô v koszmicz, yedno esz ss nechceným Jaschowim nýedodzelyl ý tho gotow dodzelicz. Terminus ad terminos proximos.

59. Cr. III. p. 254. (d. 5 Februarii an. 1401). Fenca relicta Borkonis de Thsczenecz cum pueris suis ducunt testes contra Krzistkam Jaschonis de Tszczicza:...

Rota: Jako wyedzô ý sswadczo, esz pany Krzistka Jaschcowa wyschedwschy z opýekanýa Borkowa Thsczeneczskyego oprawyła yest dzedzinô v Parkoschouicz. Terminus ad terminos proximos in Xansz per terminos.

60. Cr. III. p. 296. (d. 26 Aprilis an. 1401). Krzechna relicta Petri de Bothurzin ducit testes contra Fencam Sulconis de Polocow:

Rota: Jako wyedzô y sswadczo, esz pany Krzechna, iako yey mansz dzerszal, ý ona po manszv dzerszý, a nye w wansala sýe nywecz (s) po manszne ssmerczý. Terminus ad terminos proximos.

61. Cr. III. p. 312. (d. 10 Maý an. 1401). Jaschco de Lawschow ducit testes contra Petrassium et Miczconem de Prukoczicze:

Rota: Jako prawýe na ten dzen podlug vmowý ý targv býl gotow Jaszek penadze dacz za dzedzinô vprukoczicz, a oný nýeheczeły gých. Terminus ad terminos proximos in Proschonicze.

62. Cr. III. p. 314. (d. 11 Maý an. 1401). Testes Johannis de Besscze contra Wenceslaum et Petrum filium ipsius de Marczinouicze:

Rota: Jako prawýe wýedza y sswadczo, esz czso yest Jan v Wanczslawa y Potrascha dzýedzini kupil, to yest z pelna zaplaczono. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

63. Cr. III. p. 332. (d. 1 Junii an. 1401). Jacussius filius Staschconis thabernatoris de Racziboronicze nomine eiusdem Staschconis patris sui ducit testes contra Gregorium thabernatorem de Benczicze:

Potu: Jakosm prawyë nýe obýansowal sýe ný podgeden czýnsch placiez ksandzu proboszczowý sswim pasirbem.

64. Cr. III. p. 388. (d. 7 Septembris an. 1401). Testes Sandzischonis de Przelubsko contra Nicolaum de Dulowa:...

Rota: Jako wýedzć y sswadczć, esz Nicolay Dulowsky, czsosz mýal przyãancz rakoymýe ku poszpoliteý rancze ss Saudzischem, to przyanl ku sweý rancze opusezć Sandzisa. Terminus ad terminos proximos per terminos in Xansz pro XXX marcis fideiussis in Judea.

65. Cr. III. p. 432. (d. 13 Februarii an. 1402). Idem Stephanus iurabit ad terminos proximos terrestres hic in Cracouia contra Petrassium de Zabawa:

Yako prawe, czso pan Potrasch na mýe zalowal, bich yego kmecz VIII scotos schindem wzanl, tych yesm ya newssanl aný gých vszithka gýmam. Terminus in iudicio terrestri ad terminos proximos preter crastinos.

66. Cr. III. p. 432. Stephanus familiaris domini Paschconis dicti Zlodzey de Biscupicze contra Petrassium de Zabawa:...

Rota: yako prawye wyedzć ý sswadczã, esz przydć kmecz pana Potrow na dzedzinć pana paschcowo gwalt uczinil y gwaltem ranil mlinarza yego, ý na tem gwalcze na dzedzine pana Paschcowe Szczepan ýanl gý. Terminus ad terminos proximos terrestres preter crastinos.

67. Cr. III. p. 432. (d. 14 Februarii an. 1402). Testes Dorothee Stephani de Uneschow contra Paschconem de Wroblonicze:...

Rota: Yako prawye wyedzo y sswadczõ, esz paný wykúpila yest dzedzina w Vneschowi swymi penadźmi posaznimi do wýwolana, ý tamo gyma swoy posag y wyano. Terminus ad terminos proximos.

68. Cz. I. p. 61. (d. 20 Junii 1402). Kilianus de Janouicze producit testes:...

Rota: Andree (primi testis): Tago yemu bog pomożý et omnes sancti, iaco prauë syednal panć Phalibogowć spanem Kilianem ottý wsytky rzeczy, czo byly medzý gymý, to ssyednano y opusezyla ye, a potem moczć ssylć wibiwschý gý et fecit XL marcas (dampni).

Rota: Alii omnes: iaco wemý y swatczimý, ez ssć to tãco sstalo.

69. Cz. I. p. 73. (d. 24 Octobris 1402). Marciissius de Chronow producit testes contra Janussium de ibidem:...

Rota: Jaco wemý y swatczimý, eze sýe go sczyrzyni zawtóm scotl ý wczynyl pro I marca dampui.

70. Cz. I. p. 73. Testes contra Dominicum:...

Rota: Jaco wemý y swatczýmý, eze ýego bydlo spola wegnow et fecit dampui pro I marca.

71. Cz. I. p. 119. (d. 9 Octobris 1403). Andreas de Viczdicze producit testes contra Hanconem de Chronow ad terminos proximos:

Tako ým bog pomozy, iaco vemý y suatezýmý, ez yemu ne popelnono tego zapissu Hanek, yaco rōczil za Grzegorza sub vadio X marcarum.

72. ibidem. *Rota*: Hanek iurare debet contra Andream de Michalczowe, ez ssō ýmu w yego dziedzýne y w stavech pro X marcis dampni. Terminus ad terminos proximos.

73. Cr. IV. p. 332. (d. 6 Maii an. 1404). Stanislaus et Swanthoslaus fratres de Modlnicza iurabunt ad terminos proximos contra Swanthoslaum de ibidem seniore:

Jako prawye nye przirodzon Swanthoslaw ku lankam wekupamy v Handzelborka, any prawa knym gyma.

74. Cr. IV. p. 331. Agnes relicta Dzetrichonis iurabit ad terminos proximos contra Jaschonem de Koszmicze:

Rota: Jako prawýe odtampyla (s) stawu, a po odstampyenýv nebrala penandzi od Jaschka.

75. Cz. I. p. 159. (d. 20 Februarii 1405). Swoch producit testes contra Czadronem:...

Rota: Jaco vemý ý swatczimý, ez vyednalý o swytký raný.

76. Cz. I. p. 163. (d. 12 Maý 1405). Sochna producit testes:

Tako gym bog pomozý ý swanthý crzysz, iaco vemý ý swatczymý, ez Marczysz przýschetw moczó y sschýlō ssamo ssotni sztaco dobrýmý, yaco ssam, vybyl zyey domu zyey oczeczyszný y uczýnýl dampni pro I marca.

77. Cz. I. p. 164. (d. 2 Junii 1405). Nicolaus de Chronow ducit testes contra Gretam de Damianicze:...

Jaco vemý ý sswatczimi, eze pan Stachnyk rōczyl za pro XVI marcis latorum grossorum pragensium y za zapischu mal dacz, a tego yemu ne popelnyl. Terminus ad terminos proximos.

78. Cr. IV. p. 644. (d. 9 Septembris an. 1405). Testes: primus testis.

Rota: Tako nam bog pomossy Isessmi bili przy temeý kdz Grzegorz kupil u fialislaury zbanthkowicz i przethtimi wsiczko zapplaczil dziedzinan v banthkowicz.

79. Cr. IV. p. 650. (d. 22 Septembris an. 1405). Testes Nawogý:...

Rota: Tago gim bog pomossy, iako prawe the dziedzini, czosz u nawogia wicipil te dziedzini, nedodal tako wele, iako slusebnik widzal.

80. Ibidem. Testes: primus testis:...

Rota: Tako gim Bog i Swanthi krzicz pomosi, iako prawe vgednalo, is sedlisko se dvoma Grziwnoma vipuscil unus lan.

81. Cr. IV. p. 652. Testes:

Rota: Tako gim bog pomossy, isse se o thi rani vgednali a ginieh potem nadali.

82. Cr. IV. p. 659. (d. 30 Septembris an. 1405). Cristianus ducit testes contra Wenczecz:...

Rota : Tako gim Bog pomosi, Jako themu ne trsi lath, iako kreczon za Wenczeczego randzil cztirzi grziwni.

83. Cr. IV. p. 660. Wlost de Knisszin contra Zavissium:...

Rota : Tako gim Bog pomagaj, iako prae Wlost pirzwey zazwal Zawiza, nisz pani dobila kmeza.

84. Cr. IV. p. 661. Vilczko ducit testes contra Clementem de Nasszachowicze :

Tako gim bog pomosy, iako prae Wilczek ranczil LX grziwen grosz za Klimontha znaszachowicz Katherzine de ibidem tego kazna Klimantowo.

85. Cr. IV. p. 689. (d. 17 Novembris an. 1405). Prandotha contra Borznonem kmethonem :

Tako gin Bog pomagay, iako prae teko czloweka negal go w gay, ale w domu.

86. Cr. IV. p. 693. Maczkowa de Cracouia contra Jasconem de Bandcowicze habet iurare metsecunda pro octo scotis et marca in terminis proximis.

Rota : Tako gin Bog pomosi, iako prae znagemi, is za osm scoth i za grziwna praua.

87. Cr. IV. p. 702. (d. 1 Decembris an. 1405). Nicolaus et sorror ipsius indicunt testes contra Margaretham de Lubechow:...

Rota : Tako gim bog pomagŷ, iaco prae the dzelnicze, czossz geŷ dobitho ta rola k tteŷ dzelnicza, czszosz gey dobila przislucha a k they dzelniczy XVI staiane, czossz przisluszalo, nedodal.

88. Cr. IV. p. 704. Petrassius contra Wenceslaum Weworka :

Rota : Tako gim Bog pomosi, iako prae wczinil gwalthem wgo sto dole w budzeowiczach scodi wszicze pol trzecze grziwni i za druge zitho mal dacz poltrzecze grziwni na mathkabozŷ w iesseni.

89. Cr. IV. p. 716. (d. 14 Decembris 1405). Elizabeth de Pocowicze inducit testes contra Woŷthkonem de ibidem:...

Rota : Tako gim Bog pomagŷ, iako prae tego roku copana przekopa i droga obroczona tha rothŷ.

90. Cr. IV. p. 716. Woŷtko de Pacowicze contra Elizabeth:...

Rota : iako gim Bog pomagŷ, iako prae wioral zwe prae a newganal Walzboczinu niwa.

91. Cz. I. p. 187. (d. 6 Julii 1406). Andreas Michalczowsky producit testes contra Gregorium de Lankŷ o zapiss, ut molendinum eius in rippis utrorumque non annichilaretur:...

Taco gŷm bog pomozy, eze vemŷ y swaczŷmŷ, ize mlŷn ŷego ne mal zagynŷcz y na gorŷ y na dol medzy yego brzegy, za to szŷ mal yemu zapissacz.

92. Cz. I. p. 257. (d. 27 Februarii 1410). Testes producit Jaccussius de Drussow contra franconem de Bandzessino:...

Rota : taco im bog pomozy, isz esme przitem bili, isz franko viznal XXX marcas, et circa hec fuimus, quia pater ipsius fassus est tenere.

93. Cz. I. p. 260. (d. 14 Mař an. 1410). Johannes de Chronow inducit testes contra Swanthoslaum de Chronow:...

Rota: Taco im bog pomoszy, ysz vemř ysz svaczsimř, quia Swanch de Chronow vinowath duas marcas et tres grossos Johanni de Chronow.

94. Cz. II. p. 85. (d. 22 Aprilis 1414). Testes Johannis baran...

Tako mi pomossi bog et wschtezi svanci, yakos ne ranczil sa Mikolaya za rogacza przecziv panu Msczigevi Vanczskowskemv o sto grzivyen, bich myal pana Tomka postaucz Czestrzeschkego nageduanu.

95. Cz. II. p. 264. (d. 26 Octobris 1418). Dorothea de Dobroczzesz uxor Nicolai ducit testes erga Dominicum fratrem eius pro tribus marcis et XVI scotis:...

Dominicus de Chronow habet iurare contra Dorotheam sororem eius:

Tako mř bog pomozi y sswecza, yzzem ssze ne obwanzal zaplacřycz trzř grzywen y szszesnacsse skot tego roku Doroczze ssesscze swe... possagu. Hoc iuramentum debet stare ad terminos proximos.

96. ¹⁾ Cz. I. p. 112. d, 28 Augusti 1403). Hanca Andriczcze iurare debet ad terminos proximos contra Georgium pro IV quartensibus a suo kmethone receptis:

Rota: Tago ye bog pomozij y swęcza, iaco newszřl cztyr quartnicow oboznego od yego kmecza.

¹⁾ Rotę tę, której właściwe miejsce było po Nr. 70, przez zapomnienie opuściwszy, drukujemy na końcu, a zarazem zwracamy uwagę na błąd niedostrzeżony przy korekcie przy Nr. 3, gdzie w miejsce *Mechonia* winno być *Mechouia*, jakoteż przy Nr. 5, gdzie zamiast „*panricz*,” należy czytać „*pannez*”.

ŻYWOT OJCA AMANDUSA

(M. Henryka Suso) zakonu S. Dominika.

Z kodexu XVI wieku

wydał

X. IGNACY POLKOWSKI.

Czł. kor. Akad. Umiej.

W roku 1874 nabyłem w Wielkopolsce rękopis polski, treści ascetycznej in folio, bez tytułu i końca, pisany na papierze ze znakiem wodnym korona podłużna ¹⁾ jaki to znak znachodzi się w rękopisach polskich z końca XV i początku XVI wieku ²⁾).

Pismo jednego pisarza z wyjątkiem stronicy 169 i 184 inną ręką pisanych, a to jest dowodem że pisarz kodexu przepisywał takowy z innego rękopisu przedtem ułożonego, i tylko na tych dwóch stronicach wyręczył się inną ręką. Charakter pisma, a jak zobaczymy później, język i pisownia noszą na sobie wszystkie cechy pierwszych lat XVI wieku. Do połowy prawie rękopisu na każdej stronicy jest wierszy 22 do 25, odtąd 28 do 30. Tytuły rozdziałów pisane są nieco większymi głoskami, do rozdziału XV czarnym inkaustem, a odtąd do końca czerwonym. A i w tekście także, wyrazy pierwsze lub głoski, nie tylko na

¹⁾ Biblijografia. Żebrawski. Tab. III. 24. Lelewel. Ks. Bibl. Tab. XVIII.

²⁾ Żebrawski Bibliogr. Mss. N. 134, 145, 186. Z 27 filigramów czyli znaków wodnych z koroną podłużną, które są w zbiorach Dra Piekosińskiego, i z dziewięciu które są w zbiorze moim, jak raz takiego samego znaku wodnego nie mamy. Najpodobniejszy jednakże jest w kolekcji Dra Piekosińskiego N. 12 z trąbką z roku 1532. W ogóle znaki wodne z koroną podłużną znachodzą się w papierze w Polsce używanym od roku 1489 do 1550.

początku rozdziałów, ale czasem i w środku od nowych ustępów czerwonym tu i owdzie znaczone atramentem.

Pobrudzone od palców brzegi kart dowodzą, że rękopis ten pilnie był czytany. Oprawa jest tegoczesna w skórę. Stronic przez nas oznaczonych ołówkiem jest 262. Po pierwszej karcie widocznie jednej lub dwóch kart nieдостаје, to samo po karcie trzeciej brak kart dwóch.

Metryki i pochodzenia rękopisu podać nie umiem i nie mogę, nigdzie bowiem w kodexie samym nie natrafiłem na żaden ślad, autora, tłumacza, pisarza, właściciela — a tylko na stronicy 210 wybladłym atramentem ledwo dojrzany napis: *Petrus Skrzetusky anno Domini 1599*, wskazujący może, że kodex ten był własnością jakiegoś Piotra Skrzetuskiego. Rodzina Skrzetuskich, jedni h. Jastrzębice drudzy Topór, miała siedzibę swą w Wielkopolsce z tych Jakób roku 1508 *Decretorum doctor*.¹⁾ Marcin 1565 promowany był w Akademii Krakowskiej²⁾ Rafał w 1560 miał drukarnię w Wiedniu³⁾ Jan był kanonikiem i oficjałem w Poznaniu r. 1547, kto zaś był Piotr niewiadomo.

Ten jest zewnętrzny opis kodexu, który rozpatrzywszy najprzód co do treści samęj, a potem pod względem lingwistycznym, w roku 1875 ogłosiłem był o nim drukiem w niewielu exemplarzach rozprawę pod tytułem: *Dawny zabytek języka Polskiego w żywocie Ojca Amandusa*. W pracy téj wzięwszy pod rozwagę paleograficzne i lingwistyczne szczegóły nie wahałem się wyznać, że rękopis ten pochodzi z samego początku XVI wieku, że drukowany nigdy nie był, że zawiera cenny niezmiernie zabytek języka polskiego z epoki przed pierwszym drukiem książki polskiej; z tych powodów uważałem i uważam, iż krzywdą byłoby dla nauki, gdyby drukiem nie został ogłoszony. Jednej tylko wówczas rzeczy ważnej nie wiedziałem, a to téj mianowicie, że ów Ojciec Amandus, to błogosławiony Henryk Suso zakonu kaznodziejskiego. Owoż gdy i ten szczegół dziś stanowczo wyjaśniony został, i gdy z obfitszym już teraz liczyć się potrzeba materiałem, już to pod względem objaśnienia rękopisu samego, już to pod względem naukowego pożytku, jaki wierne ogłoszenie kodexu rzeczonoego drukiem, nauce przynieść może, konieczną jest rzeczą przedewszystkiem objaśniając rękopis sam, o autorze onego i o pierwowzorze dzieła zebrane wiadomości uporządkować.

Kodex nasz jest tłumaczeniem dzieła, oryginalnie pisanego w języku niemieckim a w dyalekcie szwabskim, z którego mistrz brat Felix Faber zakonu kaznodziejskiego w Ulmie żyjący⁴⁾,

¹⁾ Muczkowski. Statuta str. 147.

²⁾ Tenże 205.

³⁾ Ossoliński. Wiadomości IV. 433.

⁴⁾ Felix Faber, Dominikanin zmarły w Ulmie 1502 znany jest z swęj historyi Szwabii *Historia Suevorum* edidit, Goldast Francf. 1604 i z pielgrzymki do ziemi świętej drukiem ogłoszonej 1556.

między rokiem 1477 a 1480 słoszywszŷ wszyŷthkŷ xkaszkŷ zŷwota ŷego ŷ naug vespolek czudnŷe sloszŷl la-czŷnŷskŷ mowŷ (4) ¹⁾. Z tego to tłumaczenia Ojca Felixa Fabry, z rękopisu, nie z druku, nie znany nam tłumacz Polski, przekłada na język ojczysty książki żywota Ojca Amandusa. Że tłumaczenie to było dokonane z rękopisu to o tŷm przekonamy się przez porównanie textow drukiem ogłoszonych z kodexem naszym. Liczne waryanty dokładnie rzecz tŷ objaŷniają. A najprzód trzy najwaŷniejsze publikacye dzieł Henryka Suso. Do porównań uŷywać tu bŷdziemy wydania łacińskiego Suriusa ²⁾, Niemieckiego Melchiora Diepenbrock ³⁾ i Włoskiego Ignazio del Nente ⁴⁾. W ŷadnem z tych wydań nie mieŷci się najprzód wielce ciekawy wstŷp w naszym znajdujŷcy się kodexie, niestety przerwany w ŷrodku, dla brakujŷcŷj jednŷej co najmniej karty. Dałŷj, kaŷdy z wymienionych wyŷŷj wydawców rŷżni się liczbŷ pomieszczonych w swem wydaniu rozdziałów i tak: Surius ma ich 49, Diepenbrock 57, Nente 45, zaŷ w naszym kodexie jest ich 51. Dałŷj podział samych rozdziałów nie jest jednakowy, a ta niejednostajnoŷć poczyna się od rozdziału 20. Rozdział ten, pisarz nasz na dwa podzielił, osobne dajŷc im tytułacye. Rozdział 35 w naszym kodexie znajdujŷcy się opuszczony jest i u Suriusa i u Diepenbrocka. Rozdział 40 i 41 u Suriusa i Diepenbrocka znacznie pomnoŷony wariantem kodexu Monachijskiego w naszym kodexie niema go; 41 i 42 u Suriusa i Diepenbrocka u nas jeden stanowi 43; 46 u Suriusa i Diepenbrocka u nas opuszczony całkiem. Trzy ostatnie dopiero rozdziały u Suriusa: 47, 48 i 49 odpowiadajŷ tymŷe, w kodexie naszym. Dałŷj te co się mieszcza u Diepenbrocha 50 do 53, 55 i 56 tych w naszym kodexie niema, dopiero 54 Diepenbrocka, odpowiada naszemu 51, a 57 naszemu 50. Co zaŷ do wydania Włoskiego Nenta to ono najpodobniejsze do treŷci z naszym kodexem chociaŷ najbardziej odstŷpuje od porzŷdtku rozdziałów samych.

¹⁾ Cyfra w nawiasie połoŷona w textcie oznacza stronice kodexu naszego.

²⁾ D. Henrici Susonis *Viri sanctitate eruditione et miraculi clari Opera, nunc demum post annos ducentos et amplius e Suevico idiomate Latine reddita a Laurentio Surio Carthusiano Coloniae Agripinae 1588 in 16. 657.* (Pierwsze wydanie Koloŷskie z 1555).

³⁾ Heinrich Suso's *genannt Amandus Leben und Schriften nach den ältesten Handschriften und Drucken von Melchior Diepenbrock. Dritte Auflage. Augsburg, 1854, str. CXX i 424.* Pierwsze wydanie wyszł-o w Regensburgu w 1826, gdy Diepenbrock był sekretarzem przy biskupie Sailer. Drugie tamŷe w 1837, a trzecie juŷ po ŷmierci jego 1854; umarł bowiem kardynał ksiŷŷe biskup wrocławski 20 Stycznia 1853 roku.

⁴⁾ *Vita et opere spirituali del beato Enrico Susone Religioso estatico... Raccolte dal Padre Maestro Ignazio del Nente in Roma 1663 in 4, str. 334.* (Pierwsze włoskie wydanie jak z roku 1651).

Otóż to bardzo wyraźny dowód że tłumacz nasz przekładał to pismo nie z druku żadnego. Inne pismo O. Henryka o wiekui-
stėj mądrości w naszym kodexie ma tylko wstęp i trzy pierw-
sze rozdziały, brak zaś 22 rozdziałów zatraty których żało-
wać należy. Z tego porównania textów, i tych znaczących wy-
mienionych różnic przychodzimy do wniosków następujących. Nie-
znanemu tłumaczowi polskiemu, dostały się do rąk w rękopisie
pisma O. Henryka Suso (Amandusa) a mianowicie żywot jego
i księga o wiekuiстей mądrości tłumaczone przez O. Felixa
Fabry, na język łaciński, o czem jest wyraźna wzmianka w ko-
dexie naszym we wstępie. Gdy tłumaczenie to Felixa Fabry nie-
znane było ani pierwszemu wydawcy pism O. Henryka, Anto-
niemu Sorgen w Augsburgu 1482, a wydawca drugi Hans Oth-
mar z 1512, wzmiankę tylko czyni, że Faber zajmował się upo-
rządkowaniem pism O. Henryka Suso, gdy tłumaczenie łacińskie
Kartuza Suriusa wydane w Kolonii u Myliusu w 1555 r. uwa-
żane jest za pierwsze w tym języku, gdy z licznych kodexów
pism O. Henryka żywot jego w języku łacińskim nigdzie nie jest
znany przed Suriusem, wniosek bardzo prawdopodobny, że tłu-
macz polski posiadał autograf lub odpis O. Fabra łaciński, z ta-
kowego przełożył na język polski, Żywot O. Amandusa
i księgę o wiekuiстей mądrości, i kto wie czy gdzie w ja-
kiejś klasztornej lub poklasztornej polskiej bibliotece, nie kryje
się jeszcze kodex rękopiśmienny O. Felixa Fabra nikomu dotąd
nieznany. A jeżeli w chwili druku, odkrył się rękopis nieznany
dzieł O. Henryka Suso, w Kielcach mianowicie w gimnazyjal-
nej biblijotece, który bliżej opiszę, to może los szczęśliwy zdarzy
że i text łaciński O. Fabra odnajdzie się kiedy. Rękopis kie-
lecki jest to kwartant papierowy o 422 kartach nienumerowa-
nych pisany jedną ręką tłumaczony z łacińskiego wydania Su-
riusa w drugiej połowie XVII wieku (kar. 1—116), a zawiera:
*Żywot bł. Henrika Susona wielkiej świętobliwości męża Zakonu
kaznodziejskiego; kar 117—124. Błogosł. H. Susona męża świętego
sto rozmyślania o mece Jezusa Chrystusa iemu objawione krótkie
wprawdzie ale bardzo skuteczne y pobożne; Kar. 124—218. Dialog
albo Rozmowa Duchowna Błogosławionego Henrika Susona o nie-
którym Chrześcijańskię pobożności ćwiczeniu o łatwym przystępie
do prawdziwey mądrości. Kar. 219—252. Kazania niektóre w krót-
kiem zebraniu swym to wszystko zamykające, co tylko do dobrego
y szczęśliwego życia iest powodem. Kar. 253—286. Listy niektóre
pobożne y nauki pełne. Kar. 286—345. Książka o prawdziw. Kar.
346—413. Książka o dziewięci skałach. Kar. 412—422. Wykład
krótki y iasny dziewięci skał, przez dziewięć prawdziwego zbawie-
nia y zaprzeczenia samego siebie stopniów za sprawą bł. Henrika
Harphi.* Rękopis ten wynalazł w Kielcach Profesor Rybarski
i mnie łaskawie okazał, którego gdy ani naukowa ani językowa
strona nie zaleca, na tój krótkiej poprzestaję wiadomości co sa-

mego żywota tyczy Bł. Henryka. ten po raz pierwszy w Polskim języku wydany był przy Nowych Żywotach świętych X. Stefana Wielowieyskiego S. J. Kalisz, 1736. Część II. str. 225—248, a to według Suryusza i Bollanda. Z kodexu zaś naszego żywot ten tak brzmi w streszczeniu.

Henryk Suso kapłan zakonu S. Dominika znany jako głębokimi mistyk i asceta XIV wieku pochodził ze szwabskiej rodziny z domu Bergerów w Konstancyi i Ueberlingen. Matka jego z domu Saussen (Seuss). Oboje rodzice bogobojni wielce i światobliwi. (33, 228) Henryk urodził się w dzień S. Benedykta (6) a więc 21 Marca. Co do roku jego przyjścia na świat między biografami niema zgody. Diepenbrock ¹⁾ w starym rękopiśmie wyczytał iż urodził się roku 1280. Inni, mówi tenże, kładą rok 1295. Powszechnie jednakże przyjmują biografowie rok 1300 ²⁾. Na chrzcie S. dano mu imię Henryk (6) nazwisko przybrał od matki swój i nazwał się Suso. Siostrze jego było na imię Zofia (119). Studya uniwersyteckie kończył w Kolonii. W młodości ciężko bardzo chorował, i ta śmiertelna choroba wyrobiła w nim powołanie do stanu duchownego. Mając lat 18 życia wstąpił do zakonu S. Dominika. W zakonie przybrał imię Amandus (2) i tu zasłynął jako wielki kaznodzieja i gorliwy dusz łowca. Wrodzone ku temu przymioty swoje podniósł do wysokiego nader stopnia surowym życiem i zupełnym zaparciem się siebie, a pełne miłości serce swoje oddał całkowicie Panu Bogu. Od samego zaraz początku życia zakonnego, ostry wiódł żywot; wyrwał najprzód w skrytości na ciele swoim najśłodsze Imię Jezus (21) włosianą wzięł na się koszulę i ostrym żelaznym przepasywał się łańcuchem (62) nosząc na sobie krzyż ostremi gwoźdźmi nabity (66). Na niczyje cierpienia nie był on obojętnym nawet gdy widział cierpienie ptaka lub jakiego stworzenia żal zdejmował jego duszę i błagał zaraz najdobrotliwszego Pana aby cierpieniu onemu ulżył. Do surowych umartwień jakie sam sobie zadawał przylaczały się różne inne cierpienia. Świętego męża spotwarzano często, nazywano go pobożnisiem, hipokrytą, trucicielem (127), a nawet i heretykiem. Wprawdzie za niewinnego uznano go, ale podejrzenie długo jeszcze na nim ciążyło. Dla pozyskania wewnętrznego pokoju zachowywał ścisłe milczenie (69—62). W celi mieszkał zawsze nieopalaną, sypiał na starych drzwiach jadał raz na dzień i to tylko roślinne pokarmy. Od pragnienia usychał a umartwiał się tak, że kropli żadnego napoju do ust nie brał (75, 85). W tym dobrowolnym udruczeniu ciała swego żył przez lat 16 a gdy mu Pan Bóg objawił, że niechce by dą-

¹⁾ Diepenbrock, pag. XVII.

²⁾ Murer Helvetia Sancta fol. 315. Echard Script. Ord. praed. Diepenbrock l. c. Rauchenbiehler. s. IX. Porów. Encyk. kośc. VII. 97.

lój trapił tak ciało swoje, wszystkie te samowolne narzędzia tortur, wrzucił w skrytości w rzekę (65). W czasie pobytu jego w zakonie zmarli mu rodzice jego, matka świątobliwy zakonczyła żywot w wielki piątek (228), ojciec umarł wcześniej. W widzeniu które miał, ukazała mu się dusza ojca rodzonego, wybawiona przez jego modlitwy z mąk czyszcowych i dusza matki w chwale wiekuistej radująca się (33). Siostra jego po zgonie rodziców wstąpiwszy do zakonu wpadła w grzech i opuściła klasztor, mąż Boży tyle jednak uczynił modlitwą i nauką swoją, że biedna ta dusza odpokutowawszy winy swe, w innym zakonie ostrzejszą przyjęła regułę.

W dalszym ciągu żywota jego, znajdujemy w kodexie naszym mnóstwo budujących szczegółów dotyczących jego życia duchownego i zakonnego, jego cnót w których się ćwiczył w klasztorze, jego modlitw, czuwań postów i umartwień w których dążył do drogi doskonałości, jego widzeń i zachwyceń które mu zyskał Pan Bóg (33, 100) jego pokus które znosił (110, 114) jego prac apostoelskich, nauk i kazań, które miewał (112, 118), jego smutków cierpień i przeciwności wszelakich których doświadczał (141, 155, 211). Raz wpadł między zbójce, tu herszta rozbójników nawraca i słucha spowiedzi (13). W podróży po dwakroć cudownie ocalony z wody (140—145). W pielgrzymkach duchownych które odprowadzał zapisane jest jak za jego modlitwą, małąką spaszeczkę winą tak rozmnożył Pan Bóg cudownie, iż 20 osób spragnionych odrobiną tą napoił mąż Boży (226).

Po śmierci przeora w czasach dla klasztoru nader krytycznych, przez trzy bowiem lata niemieli znikąd jałmużny, bracia zakonnici mimo woli i proźby jego, obrali go swym przełożonym (164). Nie radości ale smutki same miał na tej godności, a które w życiu jego obszernie opisane są. W 46 roku życia a 28 życia zakonnego, począł pisać księgi pobożne (86). Przedtem jedna jego z duchownych córek, zakonnica Elżbieta Steglin, każdą duchowną rozmowę spisywała lecz bez wiedzy jego (2). O tem gdy się dowiedział mąż Boży, zażądał od niej oddania sobie rękopisu, który jak skoro tylko odebrał, w ogień rzucił. Ale to stało się jedynie z pierwszą częścią, drugą sam Pan Bóg objawił mu aby ocaloną i zachowaną była, chował też ją przez długi czas w ścisłej tajemnicy; nie chcąc jednakże by po śmierci jego, rzeczy spisane i opisane doznały zarzutu jakiego, Prowincyałowi OO. Dominikanów ziemi niemieckiej Bartłomiejowi, okazał swe pisma (5). Ten gdy to wszystko przeczytał z wielkiem swem upodobaniem, polecił Ojcu Henrykowi, aby wszystkie swe nauki zebrawszy w jedną księgę zostawił ją dla przykładu i nauki braci w zakonie. Gdy to czyni Ojciec Amandus, prowincyał O. Bartłomiej umiera. Umiera i sam Amandus w Ulm 25 Stycznia 1365. Zgon jego oplakują Niemcy całe, bo w nim czcili ojca swego i pocieszyciela. Ciało jego pochowane w koś-

ciele S. Piotra męczennika po trzystu blisko latach (1613) znaleziono nienaruszone. Miasto Ulm protestanckie wtedy, nic sobie z tego nie ważyło, więc jak znaleziono kości tak też je i pochować kazano. Lecz gdy przy grobie sługi Bożego działały się liczne cuda, Dominikanie starali się aby mógł być kanonizowany razem ze S. Tomaszem z Aquinu. To jednak nie przyszło do skutku, dopiero papież Grzegorz XVI przez osobne brewe pozwolił Dominikanom obchodzić jego święto 11 Marca. Zdaniem Görresa pisma Aman-dusa należą do najmiłszych tworców mistyki: są one wylewem gorącego serca które całe swoje życie wyśpiewało w jednym wielkim hymnie; stanowią one wielką epopeję miłości Bożej napisaną pięknym, dźwięcznym językiem, wyrażającym czyste, jasne a potężne uczucie. Oprócz tej autobiografii o Henryku Suso, która niewątpliwie oryginalnie w języku niemieckim a dyalekcie szwabskim napisana była, znane są inne jeszcze głęboko asce-tyczne dzieła jego, jedne w języku łacińskim a drugie w nie-mieckim oryginalnie pisane, albo też przez samego tłumaczone autora. Do tych, oprócz opisywaną autobiografią należą: księga o wiekuistej mądrości (*Horologium sapientiae*). O praw-dzie. Bractwo wiekuistej prawdy. Kazania i listy, które w językach łacińskim, angielskim, niemieckim, francuzkim i włoskim drukiem po wielokroć ogłaszane były ¹⁾.

Oprócz drukiem ogłoszonych dzieł, po wielu bibliotekach i archiwach znajduje się niemało rękopisów XIV i XV wieku, w których się mieszczą pojedynczo lub zbiorowo pisma O. Henryka Suso. Z Monachijskich najwięcej korzystał Diepenbrock, a Strange w Kolonii wydając w roku 1861 *Horologium Sapientiae*, kolla-cyonował text według jedenastu kodexów rękopiśmiennych zna-chodzących się w Kolonii, Darmsztadzie, Berlinie, Strasburgu. Rozstrzygnięcie pytania co do wieku rękopisu pokaże pisownia, a i sam text kodexu wiernie oddany potwierdzi, że na żaden raz nie przechodzi epoki, drukiem ogłoszonej pierwszej książki polskiej. Kto jest tłumaczem dzieła Henryka Suso, i kto pisa-rzem kodexu naszego, daremne trudzenie się i daremne byłyby domysły. Że nie z druku, wyznaje to sam tłumacz, wspominając o przekładzie O. Felixa Fabry na język łaciński, a ponieważ to

¹⁾ J. Echard. *Auctores Ordinis praedicatorum recensiti*. Paris, 1719, fol. I. 654 et seq. znał *Horologium* wydanie Paryskie z 1470. Dalej ma być wydanie z 1480 Paryskie, z 1492 Weneckie. Tłumaczenie frau-cuzkie miało wyjść w roku 1493, a Angielskie w 1483. Hain, Re-peritorium N. 8928—8935 przytacza 8 wydań z XV wieku *Horolo-gium devotionis circa vitam Christi*, ale to inne zupełnie dzieło. Strange, przy jedenastu kodexach rękopiśmiennych wymienia dwa wy-dania drukiem ogłoszone 1511 Parisiis i drugą b. r. i m. d. W archi-wum kapituły katedralnej krakowskiej jest kodex rękopiśmienny z XV w. w którym jest *Horologium* N. kod. 110.

nigdy drukiem ogłoszone nie było, więc przekładał rodak nasz, może zakonnik jaki w klasztorze OO. Dominikanów lub innego zgromadzenia z jakiegoś nieznanego nam rękopisu. Że kodex który rozpatrujemy i dajemy takowy wiernie oddrukowany, jest na czysto odpisanym z innego rękopismu brulionowego wspomnieliśmy wyżej. Odpis może być nieco późniejszy od samego tłumaczenia, rzecz i naturalna i paleograficzne to znaki wskazują. Szczegóły zaś pisowni co najważniejsze, które tu przytoczymy i słowniczek wyrazów który damy na końcu druku samego, potwierdzą niewątpliwie podany przez nas wiek rękopisu.

Z ogólnego wejrzenia na rękopism, lub na częstkę onego, podpada najprzód pod uwagę ogromny zbytek głosek *z* i *y* pierwsza bowiem z tych, nie tylko jest używana w tych wyrazach gdzie i dziś się używa; nie tylko jest w szypiących *sz cz* użyta, ale zamieszczana jest powszechnie po głosce *c* tam gdzie jej zgoła nie potrzeba jak np. *pracza, nocz, czorka, pomocz* itd., i bardzo często po głosce *s* jak np. *sze, szje* zamiast *się* *szercze* zamiast *serce*; *szaszługował* zamiast *zasługował*, toż samo można powiedzieć o głosce *y*, która tu zastępuje potrójne i to jest *i, j* i *y* i że przepełniony nią jest rękopism cały, zdwojonych natomiast samogłosek, jakie się często znachodzą w biblji królowej Zofii, w psalterzu Małgorzaty i w przekładzie psalmu 50, a więc w trzech najdawniejszych zabytkach języka polskiego; prócz w wyrazie *Boga*, który często pisze *Buoga* i w wyrazach w których po spółgłosce *l* następuje *e* jak: *lŷep-szŷ lepszy, slyeczyc zleczyć, bolyecz boleść, czelyesny cielesny, poliepszenny polepszenie, liessal leżał*, innych prawie nie znajdujemy.

Nie spotykamy się także w całym rękopiśmie z samogłoską o przekreśloną pionowo z góry na dół prostopadłą linijką, którą mamy nie tylko w trzech wyżej wspomnianych rękopismach, ale i w obu kodexach statutów, i w kazaniach Gnieźnieńskich w wydaniu hr. Działyńskiego. To o przekreślone, zastępowało jak wiadomo w tych wzmiankowanych pomnikach samogłoski nosowe *a* i *ę* i ustaje od połowy wieku XV, miejsce którego zajmuje *a* z kreską u dołu. Takie *a* z kreską w naszym rękopiśmie znajduje się często i oznacza bądź samogłoski nosowe *a* i *ę* bądź głoskę *m* jeżeli ta miała następować po samogłosce *a*, ztąd też pełno jest przykładów w rękopiśmie iż pisarz zamiast *nam, mam, wam. sam, tam, nieznam, powiadam, stawam, czytam, kłamliwie*, pisze: *na, ma, wa, sa, ta, nŷezna, powŷeda, stha-wa, czyta, klalŷwe* i t. d.; lecz i to nadmienić tu trzeba, że znowu bardzo wiele można spotkać w których samogłoska nosowa *a* wyrażoną jest przez *a* a *ę* bardzo rzadko przez *a* a prawie zawsze przez *e*. Tyle ogólnego i najbardziej uderzającego spostrzeżenia pod względem pisowni kodexu naszego.

Co się tyczy innych szczegółów pisowni i form grammatycznych wspomnę niektóre a rozpoczynam od samogłoski *a* zamiast której znowu, używał niekiedy nasz pisarz *q* ztąd zamiast *ma* pisał *mą*, zamiast *trzyma* *trzymą* lub też tak: zamiast *nam* pisał *mą*, zamiast *trzymam* *trzymą*, jak to wyżej mówiłem.

Zamiast *b* pisał niekiedy *p* w wyrazach: *jablko* *ŷaplko*, *skarb* *skarp* (258), *obcowanie* *opczoWANŷe* (262), *obciężła* *opczaŷła*, *objawił* *opŷawyl* (248), *obfita* *opfŷtha* (12), *opkwŷtŷmŷ* (124), *w obliczności* *w oplŷcznoszŷ* (107).

Po głosce *c* prawie zawsze następuje *z* jak w wyrazach *noc* *nocz*; *nie* *nŷcz*; *ukazać* *ukasacz*; *co chce* *czoच्ce* (127), a raz jeden zamiast *c* jest *s* w wyrazie *opsŷch* zamiast *obcych*.

Zamiast *d* używał nasz pisarz niekiedy *t* i *th* ztąd znajdujemy u niego *nat* i *nath*, *przet* i *przeth*, *ot* i *oth* ale nie zawsze, bo znachodzą się znowu wyrazy pisane: *szad*, *przed*, *od*; w innych wyrazach pisze *szeth* zamiast *szedł*, *gŷŷasth* zamiast *gwiazd* (93), *ŷath* zamiast *jad*, *szkat* zamiast *skąd*, *szkoth* zamiast *szkód*, *othpowyec* zamiast *odpowiedź* (260), *pothdanŷ* zamiast *poddany*.

dz zamienia czasem na *cz* zamiast *ludzkie* *luczkye*, zamiast *wiedz* *vŷecz*

Głoskę *f* pisze raz przez *f* drugi raz przez *ph* a nawet przez *w* w wyrazach: *phortnŷ*, *odzwierny*, *furtyan*, *phorta*, *forta*, *duphanŷe*, za *dufanie* (226), *wundamentuŷe* za *fundamentuŷe* (199); *właszcyczka* i *phłaszcyczka*, za *flaszcyczka*, *traphŷc* za *trafić* (249), *phalszŷwŷe* (254—256) za *falszynie*.

Zamiast *g* pisze, ale bardzo rzadko, *k* jak w wyrazach *bŷekl*, *biegl* 213), *wŷeko* *w jego* (214), *do kardla*, *do gardla* (64).

Zamiast *k* pisze *g*, ale tylko w wyrazach *ganba*, *ganiebny* (131, 213) zamiast *hanba*, *haniebny*, a zamiast *ch* zawsze *k* ale tylko w wyrazach *kor*, *koru* zamiast *chór*, *chóru*, a toż samo we wszystkich pochodnych wyrazach, *korowŷ*, *do koruit*. *đ* zamiast *chórowy*, *do chóru*

i jako spółnik zawsze pisze przez *ŷ* krótkie i znachodzi się niekiedy jako *ŷ* np. w wyrazie *sinv* (13) *synu* a wiele częściej jako *y* np. *gdy był wydany*. Tam gdzie my dziś używamy *i*, *j* w manuskrypcie jest zawsze *ŷ*. Jest nakoniec w manuskrypcie *i* trzecie, to jest *j*, którą choć bardzo rzadko, zamieszczał jednak tam, zwłaszcza, gdzie mu nie stawało papieru na *y*.

Głoskę *k* znajdujemy w kodexie zastąpioną przez *cz*, *qu* i *g* i tak zamiast *największa* czytamy *navŷeczszaz* zamiast *kwiatki* i złożonych z nich czytamy: *quŷathkŷ*, *quŷath*, *quŷecze*, *quŷtnaczŷe* (192) *rosquŷtaŷacze*; zamiast *odmŷieczył*, *odmŷieczył* (125) zamiast *nikt*, *tak*, *bok*, *nauk*, *zwykl*, *nygd*, *tag*, *bog*, *nauğ*, *swyg*.

L nigdzie nie znalazłem, ale zawsze zamiast tejże, głoskę *l* czasem też i opuszczono ją zupełnie, zamiast bowiem *złgłt się* czytamy slyek sze (92), zamiast *spotkał się* podkasze (87), zamiast *obrócił się* obroczyse (211). Forma językowa bardzo ważna

Głoska *m* opuszczona jest często w rękopiśmie, lecz tam tylko gdy przed *m* znajduje się *a*, o czém było wyżej, a raz jeden opuszczono przed *n* w wyrazie *nȳemal* (106) zamiast *npiemal*.

Głoska znowu *n* zamieniona jest czasem na *m* w wyrazach *myemec*, *myedzwec*, forma grammatyczna ludowa; *wes-mye* (40), *we śnie*; zamiast zaś *n* pisze *ŷ* w wyrazach: *naŷ*, *naŷn*, zamiast *nañ*, *umocznoŷ* zamiast *umocnion*.

Zamiast *o* pisze niekiedy *ŷ* ztąd zamiast *go*, *jego*, jest w rękopiśmie *gŷ*, *ŷegŷ*. zamiast *bo go* *bogŷ*.

Jak głoskę *b* zamieniał niekiedy na *p*, tak znowu *p* na *b* czy tak wymawiał, czy też to są myłki tylko pisowni, niewiemy, dość że znajdujemy w kodexie: *brzet* zamiast *przed* (198), *bytaligŷ* zamiast *pytali go* (201), *bobudzona* zamiast *pobudzona* (250), *obuszezŷs* zamiast *opuścisz* (256).

Największa rozmaitość a nawet dowolność pisowni jest w głoskach: *s*, *ś*, *śc*, *sz*, *cz*. *z*, *ż*, *ź*, *ć* na każdą z tych głosek damy nieco przykładów; słowo, serce, skrusza; sen, skrzydła zamiast *skrzydła* (161), pismo zwŷethe, pismo święte (12) albo pyszmo szwŷethe, nosz zamiast *noś*, mlodoscz, lubocz, staloscz, naczecz, przŷycz zamiast *mlodość*, *lubość*, *stalość*, *na cześć*; *przyjść*; *przyjść*; wsŷtko wŷŷkich, zalonŷ slowŷek, zamiast *wszystko*, *wszystkich*, *szalony człowiek*; *sasze*, *bes*, *slocz*, *soszoblŷwym*, *rosga*, *sbawŷenŷe*, zamiast: *zasie*, *bez*, *złość*, *z osobliwym*, *różga*, *zbawienie*; *szŷdowŷe*, *saba*, *wsakosz*, *wasne*, *grosacz*, *zadacz*, *boszy*, zamiast: *żydowie*, *żaba*, *wszakosz*, *ważne*, *groząc*, *żądać*, *boży*; *wes* i *wesz* zamiast *węz*; *czyerpŷal*, *wscelŷe* (157), *czyerpŷecz*, *czŷerpŷywe* (161), zamiast *cierpiał*, *w cieł*, *cierpieć*, *cierpliwie*.

Po głosce *t* prawie zawsze następuje *h* jak np.: *then*, *tha*, *tho*, *themusz*, *thegosz*, *thą*, *tha*, *sthworzenŷe*, *szŷwoth*, *ŷesth*, *gesth*, *swŷethy*, *thowarzŷs*, *lŷatho*, *thwoŷ*, *thobŷe*, *thŷ*, *thak*, a w kilku wyrazach zamiast *t* znajdujemy *d*, *brad* zamiast *brat* (141), *podkacz* zamiast *potkać* (92), i dość często *dedy* zamiast *tedy*.

U na początku wyrazów pisane prawie zawsze jak *v*. *vrzad*, *vezŷnek*, w środku wyrazów prawie zawsze jak *u*: *duza*, *sluga*, *nauka*, na końcu wyrazów powszechnie *v*, ale nie zawsze gdyż czytamy *panv*, *bogv* i *panu bogu*, *boszemu*, *vbogŷemu*, albo *boszemu*, *ubogŷemu*.

O głosce *w* to tylko nadmieniam, że w rzadkich tylko wyrazach pisana jest przez *v*, powszechnie tak na początku, w środku, jak i na końcu wyrazów przez *w*.

O samogłosce ypsylon już mówiłem, to tylko dodam, iż wyraz tylko prawie zawsze pisany jest przez *e*, *telko*

Głoska *x* znachodzi się w wyrazach: *książe*, *księżna*, *księżyc*, *książka*, *ksobie*, *kstronie*, lecz te wyrazy z taką pisane są rozmaitością jak żaden inny wyraz i tak *książe* pisze nasz autor: *ksaze*, *kxaze*, *kxązą*, *kxazeczu*, *xaze*, *xaszecza*; *xesna*, *xezna* i *kxesna*; *księżyc* to pisze: *xezÿc*, *ksezÿc* i *kxezÿc*; *księgi*, *kzegÿ*, *kxag*, *kzak*, *kxaskamÿ*, *xaska*, *xaskÿ*, *xÿaskÿ*, *xÿeg*, *xÿak*, *xÿegÿ*, *xÿagÿ*, w *xÿegach*, *xkaszkÿ*, *xÿągÿ*; *ksobije*, *kxobÿe*, *xkobÿe* i *xobÿe*; *kxstronje* i *xstronÿe*.

Cząsteczka to jest tylko uwag, odnoszących się już to do pisowni kodexu, już to form językowych i grammatycznych bacznym czytelnik obficie znajdzie je w wiernym przedruku kodexu naszego, który jak najwierniej co do litery, staraliśmy się kollacyonować z oryginałem. Liczby w nawiasach oznaczają stronicę rękopismu. Wiersz każdy oddziela linijka pionowa. Słownik wyrazów ważniejszych podamy na końcu przedruku kodexu.

Thij szam xięgi o wielieb | niym od pana buoga oswieczo | niym
oiozov amandvszie ktc | re ksiegi zamikaijā w sobie |

wyēlye navk dobrich duchownỹch, a ossoblỹwa daŷā navke | thako-
wemv czlowiekowi ktori odstapil od pana boga | stworzicielia swego,
a przistal kv stworzenỹv Jako | sie ma zaszie przywrociez, kv swemv
pierwsemv począt | kv, ktori bog yest Thesz iako sie ma rzadzicz
szam | wssobie ỹ wopusezenỹv, wsitkiego stworzenỹa. Jako ma | odvm-
rzech, wsitkim zādżam, luboszcziam, wesseliỹ ỹ | wsythkich roskoszi
thego swỹatha przeslego, ỹ kes cziala | swego vlasnego. Jako pana
boga ma przed oczima miecz | Jako laski jego naswietsszej ma ssvkacz,
a yego swietā | mýłoscz, iako stworziciela, ỹ odkvpiczielia swego
na | dewsiczki rzeczi mýłowacz. Maķe panýska rosmýslacz | Jako ma
szam siebie poddaným wprawej pokorze po | dobnym vezinyecz, Cznoth
y ziwota pana nasego Jezv | krista nasladowacz. Jako sie ma yedno-
stainye mýecz | tak wnýłoszczý̃ jako wszalosczỹ wczýnnỹỹv ỹ |
wopusezenỹv ỹ wyēlye ynszỹch czỹsthỹch navk ktho | re czlowyekoṽỹ
poczýnaŷaczemv barzo potrzebne | ỹ poszytheczne sza, gdy bedam
pýlnye rozmyslane | (2) a bacznye przeczýthaný. Tesz wszỹthkým
rostro | pnym serdeczným ludzam daŷam thý xýagý | navke kv po-
snanyv boskye prawdy a vkasv | ýam ýasnā droge ỹ prostham kv
nawýszemv | blogoslawýenstwv |

Wyēlyebnỹ oczecz goraczý̃ mýłosnỹk boskỹ ỹ na | bosznỹ slvga
wyēczne madroszczý̃ o ktho | rým the xýegý̃ wyslỹ. Mýal dwoýe
ýmýona ỹ | dwoýe przezwỹska, napýerve gdy sze sthal czlo | výekem
krzczýanským przes kresth swýethy da | no mv ýmýe henrýk alye
pothým gdỹ ývsz byl | pelen cznoth ỹ laský bosze a sthal sze dosko-
nalým | dochowným mýłoszným a nyebýeským czlowýekem | sthalo szye
tesz ýsze mv sam pan bog wyēczna ma | droscz pýerwse ýmýe Hen-
rýk odýal a dal mv | są the ýmýe amandus alye tho ýmýe nyē-
było ýa | wne za żywotha ýego bowýem bardzo go thaýl | spokorý̃
wyēlkýe, alýesz gdỹ sze sthým swýathem | roslaczýl presz smýercz
tosz w ýego thaýemnych | obýawýenýach ktore oth pana boga mýe-
val naly | szona ỹ szemv sam pan bog zwyēlkýe lasky tho | ýmýe
dal, amandus steý vlasnoszczý̃ ýze on boga | wsechmogaczego bardzo
nabosznỹe a serdecznỹe | goraczo mýłoval, tesz yeszỹbýsze przydalo

zrzadze | nŷa boskŷego ŷszebŷ go smoczŷ papŷeskŷe kanonŷ | sovano
tedy sze tho ma sthacz ŷmŷenŷem amandus ¹⁾ |

(3) kreszczyanska a ŷego enothlŷve uczŷnkŷ ŷ przŷkla | dŷ
ŷego swŷethego szyvotha. |

Gdŷ ŷusz wŷelebnŷ oczecz ŷ brath zakonŷ odda | vnŷch cza-
sov vmarl a ŷusz wŷecze nŷeslynŷeŷe | w povŷedanŷw sŷowa bos-
skŷego thedy nŷemabŷcz | wŷeczej swan slothkym Alŷe slusznŷe ama-
dusem | a tho dla wŷelkŷe naboszne goraczej serdeczne | mŷloseczŷ
kthorŷ tho bedacz na thŷm swŷecze | za szyvotha swego mŷal ku
mŷelemu bogv ŷ na | wŷekŷ bedze w nŷm trwal abovŷem wŷara |
ŷ nadzeŷa kthorŷ thu mamŷ na onŷm swŷecze | ŷusz konŷecz veshmŷe
alŷe mŷeloscz boska tha | trwa navŷekŷ a dla thego gdysz bogosla-
wŷonŷ | oczecz thakowŷ, wŷelkam serdecznŷ kwaplŷvam | goraczŷ my-
losczŷŷ boga wŷecznŷ madroszcz | myloval ŷako tho dobrze obaczŷmŷ
napoczathkv | vesrothkv ŷ nadokonceznŷw thych vszyczkŷch | xŷak
gdysz tesz veshzythkych svŷch navkach ro | smovach ŷ ŷsthoryach
rozmaŷcze wŷele slŷw mŷlo | snŷch movŷl sereza lvczkye sapalaŷacz
kv mŷele | mv bogv thedy slusznŷe a wprawdze ma bŷcz | vesvan
Amandus, abovŷem gŷ pan bog umŷelo | val on tesz pana boga
mŷeloval, a tak ŷako | oth boga umŷelovanŷ za sze slownŷ mŷelos-
czŷ | svego sthvorzŷczela mŷloval *Reciproca dilectione* | Thŷ xŷegŷ
wŷelŷe wsobŷe zamŷkaŷŷ zŷvotha | (4) naboszneho oŷcza amandusa
a gdysz czasthkŷ zy | wotha oŷcza swŷethego bŷlŷ ŷ tha ŷ sam po-
czeszcy | baczacz tho ŷeden oczecz mŷstrz ŷ brath felix fa | bry wthŷm
sze mŷescze gdzie then oczecz wŷele | bnŷ lszŷ ktore po mŷemŷeczku
sovam Ulm sloszŷwszŷ wszŷthkŷ xkaszkŷ zŷvotha ŷego ŷ | nang vesh-
spolek czadnŷe sloszŷl laczŷnŷskŷ mowŷ | Mamŷ wŷedczcz ŷsze sex-
sterny thŷch xŷag potaŷe | mnŷe lŷeszalŷ samknyone presz wŷelŷe
lath dlŷŷa | thego ŷsze oczekowano smŷerczŷ slugŷ boszego | abovŷem
szŷe bardzo nŷerath wthŷm ludzam opr | vŷal sza zŷvotha svego
a wsakosz nakonŷecz | rosmŷslŷl sze dla nŷepewnego vyrosvmŷenŷŷa
nŷe | kthorŷch ludzŷ iszebŷ pevnŷe ŷ lŷepŷe bŷlo a | bŷ the kŷegŷ
sdosvolŷenŷŷa boskŷego bŷlŷ opŷavŷŷa | ne ŷego przeloszo- | nŷm za
szŷvotha ŷego aby po smŷer | czŷ ŷego pevnoszcz ŷ prawda tŷch rzecŷ
szŷe nala | sla a przetho poszŷlonŷ mocŷŷ boskŷ wybral rzeczi | na-
potrzebnŷesze kthore wthych xŷegach sŷ napŷ | sane ŷ dal ŷe sam
napŷerve ku prethecenŷu | oŷczu ŷ mŷstrzovŷ snamŷenŷthemu kthorŷ
mŷstrz | oth pana boga bŷl opdarzon zŷvothem dobrŷm ŷ | tesz eno-
thamŷ wŷelkŷmŷ rosmŷthŷmŷ ŷ doszŷŷŷa | thszonŷm mŷstrzem bŷl
w naukach boskŷch then | sze wthŷm sakonŷe kasnodzŷeŷskŷm na
devsezi | ekŷmŷ klastormy ŷch szemŷe nŷemŷeczkye byl | wylmo-
sznŷm prelatem a ymŷe ŷego bylo mŷstrz | (5) Bartlomŷeŷ the-
mvsz obŷavŷl ŷ vkasal the rzeczŷ | pokornŷe svŷethŷ amandus a then
tho prelath | dobrŷ przeteczŷl tho vszŷyczko z wŷelkŷm podoba | nŷm

¹⁾ Tu widocznie brak jednej karty co najmniej.

sercza svego ŷ rzekl ŷ szetho vszŷczko | ŷesth mŷedzŷ ŷnszŷm pŷ-
smem szvŷethŷm ŷako zar | no enoth vszŷczkŷm madrŷm opathrznym
ludzom po | thŷm gdŷ ŷusz the vszŷczkŷe naukŷ bŷlŷ vespo | lek
sgromadzonŷ ŷ sloszony chezal ŷe themv my | strzovŷ vszŷthkŷe ve-
spolek vkasacz a wthŷm | go pan bog laskavy raczŷl vsiacz sthego
swŷatha tego | mŷstza slachetnego Gdŷ sze dovŷedzal sluga | vynecne
madrosczŷ ŷsze vmarl czeskosze sthego | sasmuczŷl bovŷem nŷevŷe-
dzał czo sthŷm vszŷc | kŷm czŷnŷcz mŷal A sathŷm sbye svŷelka
pŷlno | scza obroczŷl kŷ vŷeczne madrosczŷ proszacz abŷ | pan bog
vŷeczna madrosc raczŷla mv wthej spra | vŷe ku wspomoszenŷv
prŷcz ŷ vyluchal slugę | swego pan bog ŷsze vmrze then sze mŷstrz
przerze | czenŷ ŷawnŷe wŷelkŷe ŷasnosczŷ ukazał, ŷ obŷa | vŷl mu
tho ysze tho zupelna pravdzyva boska | volŷa ŷesth abŷ thŷ xŷagŷ
przodek mŷalŷ napo | lŷepszenŷe vszŷckŷm ludzŷ sserca dobrego
the | go zadaŷaczjch a presztho kthobŷ rad bŷl dobrŷm | bogomŷs-
nŷm a thaŷemnŷe boga sadaŷaczŷm clovŷe | kŷem albo kogo bŷ
mŷelŷ bog wszechmogaczŷ cze | skŷm smuthkŷem ŷ przesladovanŷm
navŷedzał | ŷako zwŷelkŷe sweŷ mŷlosczŷ swŷkl navŷedzac 1) (6)
swoŷe mŷele a osobne przyyaczelŷe, tha | kovemu clovŷekovŷ thŷ
kzegŷ beďa wylka | poczechŷ ŷ wspomoszenŷm amen. |

Thu sbye poczŷna pyrwsza czastka xy | ag: kapŷ-
tulum pŷerwsze |

Bŷl ŷeden kaznodzeŷa zakonu szvŷethego Do | mŷnŷka, w nŷe-
mŷeczke zŷemy rodem szwab kto | rego ŷmŷe ŷesth wpŷsano w xŷagŷ
zŷwŷaczŷch | Ten sze wŷelebnŷ oczŷecz mŷal bardzo goraczam | za-
dzam ŷszebŷ sze sthal ŷ tesz bŷl swan slvga wŷe | czne madrosczŷ.
Przydalo sze ŷsze wszal znaŷomosc | zŷednŷ swŷctham od boga oszwŷe-
czonŷ personam | bŷlacz bŷalla glowa thasz szadala ŷ proszŷla cza-
szu | ŷednego slugi wŷeczne madrosczŷ ŷszebŷ ŷe nŷeczno | powyedzał
o czerpŷenju vlasnŷm swoym dla thego | ŷszebŷ ŷeŷ cŷerpŷaczce vdra-
czone serce wszelo poszŷ | lŷenŷe, a thakove rosmovŷ mŷala sznŷm
przes dlu | gŷ czas gdŷ do nŷe przychodzŷl ŷ wŷpŷtala potha | ŷem-
nŷe w uczŷnkach dobrŷch a smuthkŷ ŷ przesladova | nŷa ktoremŷ go
pan bog navŷedzał powŷedzał tho w boskŷe thaŷemnoszczŷ a tak
sthakowŷ powŷesczy po | czechŷ ŷ naukŷ nalaswszŷ spŷsala tho
wsŷthko sama | sobŷe ŷ tesz ŷnszŷm lvdzem vdraczonŷm kupo-
czesze 2) |

1) Wiersz ten w rękopiśmie dwa razy powtórzone przez omyłkę pisarza. Że pisarz nie miał ustalonej pisowni ten wiersz najlepiej dowodzi raz napisał zwijelkije, swykl; drugi raz swijelkije, zwijkl „jako swijelkije swej mijeloszczij zwijkl nawijedzac“.

2) Tu brak końca rozdziału 1go i początku rozdziału 2go. Brak ten obei-
mował niewątpliwie jedną kartę rękopisu, który uzupełniamy, z Su-
riusa i Diepenbrocka w polskim przekładzie: potajemnie jednak

dla thego yszebŷ go w ȳego sbawŷenŷv przetar | gnal a tho
 bŷło tak wnatrzne pądzenŷe ȳ napomŷnanŷe kthore od boga mŷal
 zadalo supel | nego wyprosnyŷena ȳ odwrocenyŷa od wsycz | kȳego
 czoby moglo czŷnŷycz rosnocz temu szȳe | wneŷh sprzeczyvyla pokvsa,
 strzala mŷslȳ. Tako | rosmysl szȳe dobrze abowŷem lacznocz ȳesth
 poczacz | alȳe czesko a trudno dokonacz alȳe sasze ono | veswanŷe
 boskȳe wnatrzne przekladalo moc | boskȳ ȳ wspomosenŷe ȳego a mŷ-
 szlȳ przewroth | ne movŷlȳ Zadnegocz vathpȳenŷa nȳemasz w mo | czȳ
 boskȳe alȳe ȳesth vatpȳenŷe ȳezlȳ bog cheze | w thȳm bŷł nauczon
 smȳelȳe ȳsze bog ȳako pan | laskavy swjaczȳl ȳ obȳeczal svȳmȳ bo-
 skȳmȳ vsthȳ | ȳsze pravdzyvȳe a vȳernȳe cheze dopomocz wsȳth- |
 kȳm thȳm kthorzȳ czo dobrego w ȳmȳe ȳego pocz | na, a gdy wtha-
 kovȳ walceze laska bosza wnȳm | zwȳczeszȳla przȳsthapȳla mŷsl przȳ-
 asna wpostavje | przȳaczelskȳe radzacȳ mu thako, ȳnosze bȳcz do-
 brze | ȳszesze polȳepszȳsz pocznȳ zlekka ȳsze bȳ mogli | dokonacz
 ȳecz dobrze ȳ pȳeȳ vzȳvaȳ a grzechov | szȳe wȳavȳ, bacz dobrym
 wsȳ sobȳe ȳako chcesz | a wsakesz tak mȳernȳe ȳszebŷ ludze za-
 dne | (8) brzȳtkosczȳ wthobȳe nȳemȳalȳ anȳ obmovȳ ȳezli | tȳlko
 serceze twoȳe dobrze, wsȳtko bedze dobrze | moszesz dobrze bȳcz ve-

i skrycie bez wiedzy służy Bożego. Lecz gdy zdarzyło się później że
 tę duchowną kradzież odkrył sługa Boży, nalegał na nią i zmusił ją,
 by to co spisała oddała mu, a on odebrawszy spisanie takowe rzucił
 je zaraz w ogień; gdy mu potem i druga część pisma oddana była
 tak samo chciał ją zniszczyć, z objawienia jednak Bożego miał to za-
 kazane, tym sposobem ta część druga spalona nie była, to jest ta
 którą po większej części sama (Elżbieta Stąglin) jego córka duchowna)
 spisała. Do tej części po jej zgonie liczne pobożne postanowienia za-
 czerpnięte od wiecznej mądrości dodane są w jej imieniu. Pierwsze
 tego męża Bożego nawrócenie się, albo raczej początek tego nawró-
 cenia stał się w osmuastym roku jego życia, a lubo już od lat pięciu
 w zakonie przebywał, umysł jego nie był spokojny ani ustalony,
 wprawdzie od cięższych win i grzechów, któreby nszczerbek sławie
 jego przynieść mogły za łaską Bożą obroniony był, od mniejszych
 wszakże i zwykłych nie był wolnym. W tem jednakże chronił go P.
 Bóg iż gdy zwracał się do pożądliwości, a rzeczy w których podobał
 sobie zawsze znajdował niezadowolnienie, i dlatego zdawało mu się że
 coś innego jego namiętne serce zaspokoić powinno; owoż z tak nie-
 spokojnego usposobienia doznając smutku czuł zawsze przeciwieństwo
 jakieś, a jednak sam sobie nie mógł pomódz, aż go Bóg dobrodliwy
 od tego jednym uwolnił zwrotem. Tak nagłej zmianie, która w nim
 zaszła, towarzysze jego dziwili się wielce, i jeden mówił to, drugi owo,
 ale jak się to stało tego nikt nie wiedział, ani nie poznał, bo to był
 ukryty i pełen światła wpływ Boży co sprawił tak nagłe nawrócenie.

Rozdział II.

O pierwszych walkach człowieka zaciągającego się
 pod chorągiew Chrystusa. Gdy tę wielką od Boga otrzymał
 łaskę, powstało w nim kilka pierwszych pokus, przez które nieprzy-
 jacieli zbawienia jego chciał go ohałamucić... dla tego iżby go w jego
 zbawieniu....

sol sludzmŷ a przedsyę bycz | dobrŷm człowjekŷem tesz bŷ trvdzŷ
 radzŷ byŷŷ v nŷe | bŷe acz nŷevŷodaŷ takovego osobnego szŷwotha
 tha | kovŷmŷ ŷ ŷnszŷmŷ tŷch podobnŷmŷ mŷslamŷ bŷl bar | dzo ku-
 szon alŷe thakowŷ sdrosnŷ a przewrothnŷ | rade odrzuczŷŷla od nŷego
 vŷieczna mŷdroscz thako | rzekŷcz ktho rŷbe szlŷskŷ wegorza chce
 trzŷmacz | sa ogon a zŷwoth swŷethŷ nŷedhalŷe poczŷcz takovŷ | szŷe
 w obu rzeczach omŷŷŷ ŷ oszuka szam szŷebŷe bo | mnŷemŷŷcz aby
 mocno trzymal s rŷku mu wŷpadnŷe | a tak ktho nŷepowolnŷe duszŷ
 syę sprzczŷvŷŷŷcz | czalo w roskoszach ŷe chowŷŷcz, chce swŷ-
 czeszŷcz, | potrzebŷe dobrŷch zmŷslov, kto chce swŷŷath mŷecz, | a
 bogu dosnalŷe sluszŷcz takove szŷe rzeczŷ nŷepo | dobnŷe podeŷ-
 muŷe a navkŷ boskŷ falszŷŷe, a prze | tho masŷŷ opuszŷcz opusz
 wszytko. w thakowych mŷ | slach bŷl przes dlugŷ czas, nakonŷecz
 wzal szmŷalocz a | vaszŷwsŷ szŷe | ¹⁾ vszŷthkŷego onŷ vszŷthkŷ
 mŷslŷ przeczŷvne oth | rzuczŷvszŷ othszŷbŷe spomoczŷ boskŷ vdal
 szŷe zŷcz | vedlug spodobanŷŷa boskŷego a wszakosz oth ŷego | plo-
 chego vmŷslu mŷal czesthokroc zmyeranŷe od | gwaltovnego vŷlamo-
 vanŷŷa czjeskomv bŷlo sprosne | (9) thovarzŷstvo opuszŷcz nŷekŷedŷ
 go przyanzsz przyrodzo | nŷŷ swyczeszŷŷla ŷsze szedl do thovarzŷstwa
 swego | pŷervsego dla svego vlszenŷŷa wnatrznego ŷ przŷ | dalosze cze-
 sthokroc ŷsze wesoly szeth do nŷch a za | szŷe bardzo smuthnŷ od-
 szedl oth nŷch abovŷem | ŷusz anŷ lekkŷe slova ŷ krothofilŷe ktho-
 ram mŷe | lŷ bŷŷla mu nŷeprŷŷamna a bolescz wnatrzna bŷ | la nŷe-
 snoszona tes nŷekŷedŷ gdy do nŷch przysze | dl nadavalŷgo sobŷe
 ŷeden drugŷemu takovŷmŷ | slovŷ ŷeden rezkl (rzekl) ŷ coszes za-
 osobne obŷczŷŷe nasze | wszal, drugŷ powŷŷedzal ŷze szŷwoth pospo-
 lŷthŷ ŷesth | napewnŷeszŷ. Trzczŷ powŷŷedzal ŷsze szŷwoth | osobnŷ
 nŷgdŷ koncza dobrego nŷevesmŷe, slŷszŷcz tha | kove rosmŷthe ob-
 movy osobŷe slvga boszy zamyl | knŷl ŷako nŷemŷ mŷslŷcz ach
 wszechmocnŷ boze nŷcz | lŷepszego ŷedno vczekacz, bŷs thŷ bŷl tha-
 kowych rosmov | nŷesluchal tedyczbŷ nŷemoglŷ saskodzŷcz, to bŷla
 ŷe | go navŷeczsza bolŷesz ŷsze nŷemŷal nŷkogo komv | bysze swych
 czeskosczy vskarzŷcz mŷal nŷemogl sobŷe na | lŷesz thakovego ktho-
 rŷbŷ thakovym obŷczŷŷem we | svanŷŷa boskŷego thŷ drogŷm szedl
 kthorŷ on a prze | tho chodzŷl thak salosny vdrazzony czo mu szŷe
 po | thŷm wszytko obrocŷŷlo wŷelkŷ slotkocz. |

O zachwŷeczenŷv ktoremv szŷe sthalo nad | (10) przŷrozenŷe Capitulum III. |

Napŷerwsŷm poczatkv ŷego przydalo sze czaszv | ŷednego ŷze
 sedl do koru brackŷego wdzen Svŷe | the Jagnŷskŷŷ wthen czas gdy

¹⁾ Po tym wyrazie wiersz „zŷez vedlug spodobanŷŷa a wszakosz“, ktŷory
 tŷż niŷej powtorzony jest dowodzi, ŷe pisarz juŷ z innego rŷkopisu
 polskiego przepisywal, i w tem miejscu niewŷŷciwie napisawszy te
 wyrazy przekreŷŷl w naszŷm rŷkopisie.

konventh obýedwal | w połudnyē bedacz thamo sam stanal w navý-
szým | stholczv pravego korv a wtenczas mýal w sobýe wýel | kýe
vdraczenýe wnetrzne zwýelkýe zalosczy ý smu | thkv kthorý naý býl
przýszedl gdy tamo stal tako | smuthný bezs wszelknego pocenzenýa
a nýkogo sným | nýehýlo thelko sam wthen czasz býla dwsza ýego
zachvy | czona wszelýe albo sezala thamo výdzal ý slýszal cze | go
szadný ýesýk wýmowýcz nýe mosze býlo wszýsth | kýego wýobrasze-
nýa ý podobýensthva a wszakosz mýa | lo w sobýe wszýthko výo-
braszenýe ý wszýthkýe obýcza | ýe wesole roskoszý serce ýego
wszedi gorzalo a wsza | kosz býlo naszýczone mýslý býl zadlýve
a wszakosz | dobrze rosquýthaýacze ývsz wným nadzeýa vstala a za |
dza odeszla abowýem dano saýrzecz abo wgladnac z na | ýasnýeý-
sza ýasnocz oblýcznosczy boskýe a sthego wýdze | nýa wszal zapa-
mýethalocz samego szýebýe ý wsýth | kých rzeczý ýeszly wthen czas
byla nocz albo dzýen | nýcz othým nýevýedzal abowýemtho býla výe-
cz | nego szývotha výnýkaýacza slotkosc z a potakovým | (11) vezý-
snýenýv ý sachvyczenýv gdy ksobie przýszedl | rzekl ach mýelý pa-
nýe ýesly tho nýeýesth nýe | bo thedý ýa ýusz nýewýem czo nýebo
ýesth by | czlowýek wsýthkýe meký ý bolesczy thego swya | ta czýr-
pýal ato veselýe výeczne otrýmacz mýal | nýesaszluszyl bý go. Ta-
kove vczesne zachvýezenýe | trwalo godzýne albo pvlgodzýný ýeszly
dusza ýe | go býla nathen czasz wczelýe albo sezala wýszla | thego
sam nýevýedzal przýszedszy sa xobýe stal | szýe ýakobý on czlowýek
czobý szýnszego sjwata przý | sedl zonego krotkýego výdzenýa czjalo
ýego stalo | szýe tako bolýesne ýsze tesz szaden czlowýek lýe | szacz
na loszv smýertelným nýgdý thakove bolýesczy nýe | vsnal ýakam on
vezvl tak mv szýe výdzalo przy | sethl wczeskýe wsdýchanýe wszýthko
czalo nad ýe | go wolá padalo kv szýemý ýako czlowýek omglalý |
vzola zalobnýe a wsdýhal gvalthownýe sa wsobýe | ý ýal movýcz ah
nýesthethýsz panýe ý kedým | býl albo gdzesem ývsz ýesth the-
ras ý rzekl | ah serdeczne navýsze dobro ta godzýna nýgdý nýe |
mosze othstapycz oth sereza mego od tých mýasth | chodzył naszemý
thelko czalem a wszakosz tak | ýako thego sewnatrz nýgd po ným
nýebaczyl aný | výdzal alýe mýsla wsýthek býl w nýebýe (12) a du |
sza ýego býla pelna dzýwv nýebýeszkýego oný | nýebýeszkýe wý-
dzenýa vsthavýcznýe mv wpadalý | w nýsl ýego asze sze mv výdzala
ýakobý lathal | napovýetrzv wsýthký szýly dusze ýego býly na | pe-
nýonýe slotkýego smethkv nýebýeskýego ýako | bý slofýk sktore-
gobý výloszono smaczný vonýaýa | czý lekar a vszakoszý ona won-
noscz w ným | sosthala thakovy smak nýebýeský sostal przesz | dlugý
czas z w ným nýebýesz | kam checz ý zadza ku mýelemu bogu. |

ýako wstapýl wduchowne malzenstwo | výeczne
madroszczý Cap. IV. |

Býeg na ktorým poteým zyvoth ýego ustawýon býl | býlocz
mýelosne, pýlne. vstawýeczne, napomýnanýe ý | pragnýenýe oblýczno-

sezŷŷ wŷeczne madrosczy, alŷe ŷaki | poczathek bŷł mŷlosczy ŷego ku
 wŷeczne madrosczy | panv Cristuszewy, moszem tho obaczŷcz w ŷego
 xaskach | o wŷeczne madrosczy, kthore pan bog przeszen sloszŷł. |
 Tentho sŷuga boszŷŷ zmlodoscŷŷ swoŷe bŷł sereza bardzo | mŷelosnego
 a madroscz wŷeczna pan Cristus przesz | pŷsmo zwŷethe vkasvŷesze
 thako przyasnŷe, ŷa | ko mŷlosna mŷlosznycza kthora szŷe czudnŷe
 przŷ | chedosŷŷ dla thego, ŷszebŷsze wsŷŷtkŷm dobrze po | dobala,
 a movŷ supthŷlnŷe przŷaczelskŷm obŷcza | (13) ŷem, ŷszebŷŷ wsŷŷtkŷŷ
 sereza xobŷe sklonŷcz mogla, | nŷekŷedŷ powŷada ŷako sdradny
 a obludnŷ sza | mŷlosznŷczŷŷ swŷŷatha thego, a ŷako pravŷe mŷelo-
 sna | a w mŷloszczŷŷ vsthavŷeczna ona sama ŷesth, thako | vŷmŷ ŷ in-
 szŷmŷŷ rosmŷŷthŷmŷŷ slowŷŷ wŷeczne ma | droszczŷŷ bŷł szŷeth vmŷsl
 mladŷ ŷego bovŷem cze | stho krocw wŷeczna madroscz mŷewa roz-
 majthe | mŷelosne vidzenŷŷa kv swoŷe duchowneŷŷ mŷloszczi | osoblŷ-
 wŷe w xŷegach kthore sowa o madrosczŷŷ gđŷ | ŷe sthcono slŷszacz
 onej mŷlosne laskawe slova ŷal | sobŷe mŷslŷcz tego aszabŷch to
 szeszecz mogl | mŷecz ŷ sze bŷ mŷ sŷe thakowa wysoka mŷlosnŷ-
 cza | mogla dostacz zamŷelosznŷcze, o kthoreŷ thakova | vŷelkŷe
 dzŷvŷŷ slŷsze powŷadaŷacz bowŷem ba | cze ŷsze moŷe mlode ploche
 serce bes osoblywe | mŷloscsŷŷ dluo trvacz nŷemosze, Slysacz cze-
 stho | krocw a baczacz thakove slawne rzeczŷŷ o wŷeczne | madrosczŷŷ
 spodobala mu szŷe dobrze w sereu ŷe | go ŷŷ naczal onŷe mŷslŷcz.
 Przydalosze ŷsze wo | bŷŷath thcono ktolu a gđŷ ŷŷŷath sasthoŷ slŷ-
 szal czcatz | ŷsze madry salomon slova ŷe wywolowal rzekacz | avdi
 fili mi sluchaŷŷ sinv mŷelŷŷ vŷsokŷe radŷŷ | oŷcza thwego chce-
 szlŷŷ vŷsokŷe a wasne mŷelos | czŷŷ patrŷcz thedŷŷ sobŷe wezmŷŷ wŷe-
 cznŷ ma | droszcz za wŷiecznam mŷelosnŷcze abowŷem | (14) mŷlo-
 snŷkom swoŷm daŷe mladoscw ŷŷ mosnocw slacheth | nocw bogasthwa
 ŷŷ czeszcz, daŷe vŷelkŷŷ mocw ŷŷ ŷmŷe | wŷeczne czŷŷnŷŷ wdzecznym lv-
 dzam chvalebnŷm | czŷŷnŷŷ wdzecznego ŷŷ mŷelemv bogv ŷŷ lŷvdza
 presz | tesz madroscz ŷesth swŷŷath stworzon ŷŷ nŷebo presz | nŷe
 vmocznono ŷŷ fundowano ŷŷ przes nŷe grvn | thŷŷ ŷŷ glebokoscŷŷ grvn-
 thovanŷŷ kthorŷŷŷ ma chodzj | opatrznŷŷŷŷ, spŷŷ spokoŷŷnŷe a szŷwŷe pe-
 wnŷe a | gđŷ thakowe sŷlowka slyczne slysal tczacz presth | sobam,
 nathŷchmŷŷatsth ŷego zadlŷve serce ŷelo | mŷslŷcz tako. O ŷako tho
 ŷesth chvalŷebna mŷe | loszcz, O ŷako bŷch ŷabŷł szesznŷe opdarzon
 bŷ mŷ sze | mogla dostacz, od thego othczagala go mysl przeczŷŷwja |
 ŷacza ŷsze ŷal sobŷe mŷslŷcz malŷŷ ŷa to mŷlowacz | czegom nŷe-
 vŷedzal anŷŷ swŷedzal czo ŷesth ktho | sze vŷsoko bŷdvŷe a prosno-
 wanŷe mŷelŷe tako | vy mŷeva glodnŷŷ obŷŷath, thebŷŷ mŷlosnŷcze
 dobrze | mŷlovacz gđŷ bŷ swŷŷm slugam dala dobrze vszŷŷ | vacz aczawl
 folgowacz alŷe thako powŷada dobrŷch | potrav mocznego pŷcza dlv-
 gego spanya ktho thego | chce patrŷczŷŷ thakovemvsze mŷlovanŷŷŷ
 wyeczne | madroszczŷŷ nŷgdŷŷ nŷetrzeba podeŷmovacz ŷŷ kthore | mvsz
 sludze bŷlŷŷ kŷedŷŷ thakove trudne ŷŷ grŷŷ za | dane, takowŷm mŷslŷŷ
 mŷsl dobra boska czekacz (15) starego prava przŷŷslusza mŷlosczŷŷ
 czerpŷecz a | wszakosz nŷeŷesth zaden praczovŷthŷŷ kthorŷŷ chce | tho

mýecz ý zebý nýemuszyl vczerpýecz nýe | ýesth szaden mýelosný-
 kým kthorybý nýebýl me | ezenýkým, przestho tego nýeýesth za-
 den dzýv | ktho tak výsoko mýlvýe ýsze tesz na ýakam prze | czy-
 wnocz przýdze Wesmý presth szýe achezeý oba | czýsz wszytkho
 nýesczesce ý tesknocz ktorą wsý | sezý mýlosznýczý swýatha thego
 mvszą czýerpýecz | lvbo radzy abo nýeradzý a sthakowých mýslý
 býl | thým mocznýe poszýlon ku sthalosczý a wszakosz ýe | szce nýe-
 býl doskonaýe vsthavýczný nýekýedý býl | dobre volý a nýekýedý
 mýloscz serca swego sklonýl | ku mýelosczý czeýsnýe preszle, A gdy
 szýe thak | rosmaýcze blakal zavdý gý w serczu ono boskýe | veswa-
 nýe kazalo ýakobý ý od thego wszythkýego | odpedzalo ýednego dnýa
 ctezono ým kstolu o wýeczne | madroszczý thakove slova kthore ýego
 sercze gora | czo pobudzýlo rzekacz. Jako slýczne drzevo rozane |
 kwýthnýe aýako výsoký liban gdy bedze obrason | smak wonnosczý
 dava ýako balsam wonýa thakom | ýa ýesth qwýthnacza dobre vo-
 nýacza mýloscz | bes tesknosczý bez gorzkoszczy ýesthem fundamentn
 na | (16) mýlosna slotkocz, bowým ýnszý mýlosnýczý maýa |
 slotkýe slova gorzką zaplathe ý slova slotkýe ýa | ko ýath ých
 krothochvyla czczy oplvpýenýe. Slýsacz | tho ýal sobýe mýslýcz, ach
 tocz ýesth wsýczko prav | da ý rzekl ochotnýe weselýe szą w sobýe
 ývsz | sze tho mvszy stacz isze ma pravýe mýlosnýcza | moýa býcz
 ýa chce slvgą ýeý býcz ý ýal sobýe mý | slycz ach bosze bých
 mogli tą rzecz tako mýla abý | rasz výdzecz ýszebý abých raz mogli
 ku ýeý rosmovje | przýcz, ýakalý posthavą mą takova mýloscz ktho |
 ra thako wýelýe roskoszných rzeczý wsobýe zamj | ka ýeslý tho bog
 albo czlovýek ýeszlý navka albo | chitrosez paný albo masz czolý tho
 ýesth, a thak ýako | ýa dalýeko oczyma wnetrzema mogli výdzecz.
 Uka | sala mv sze thako výsoko w obloczným korze nad | ným býla
 a swýeczýla ýako gwýasda ývtrzenna | a býla ýasna ýako wýnýka-
 ýacze sloncze korona ýeý | bylacz výecznocz odzýenýe ýeý býlocz
 zbavýennoscz | Slova ýeý býlýcz slotkocz oblapienýe ýeý býlo wszýt |
 kýey roskoszý dostatecznocz býla dalýeko ý blýsko | výsoko ý ný-
 sko býla oblýcznýe a wsakosz skrýcze da | la sze ýacz a wszakosz
 ýeý nýkt nýemogli ogarnacz | doszegla nath výsokosczý nýebýeskýe
 a ruszala gla | bokostzy grunthov roszyýýla szýe od konceza do kon-
 cza | (17) wseclmoczny a sprawýla wszythkýe rzeczý slo | thko, gdy
 mnýmal mýecz pýekną panną na | thychmýatsth nalasl mlodzenca
 ochotnego nýekýe | dý mu sze vkasowala ýako rostropna mýstrzý-
 ný | a nýekýedý ýako wsdzeczna mýlosnýcza mýala | sze k nýemv
 mylosnýe a posdrawýala go bardzo | smýeszne ý rzekla do nýego
 laskavýe. Prebe fili | mi cor tuum mihi daý mý sercze
 thoýe sýnu mýlj | ¹⁾ a sathýmý slový sklonýl sze ku nogam ýeý
 podze | kowal ýeý serdecznýe fundamentnýe spokory | a pothým gdy
 thako chodzýl w szamýslýenýv o swej | namýelsze wýeczne madroszczý

Ƴal pŷtaez serca Ƴ swego mŷlosnego tako, ach serce moŷe ogladaŷ |
 skath plŷnŷe mŷlosez ŷ wsŷczkŷch ludŷŷ sbawŷen | noc skad pocho-
 dzŷ wsŷthka suptylnocz cudnozs | serdeczna lvboez ŷ roskosz a sastho
 wseŷcko nŷe | pochodzŷ zwŷplŷwajaczego zrodla bosthwa ŷusz | szŷe
 therasz podnŷesz serce moŷe ŷ vmŷslŷe | moŷ ŷ wsŷczkŷ smŷslŷ
 moŷe a sklonsze wnŷewŷ | czŷŷrpane zrodlo wsŷthkŷch rzeczŷ mŷlo-
 snŷch ŷ | ktho mŷ ŷusz odbronŷ ach ŷuszcze dzŷsz oblapŷa | vedlug
 szacze goraczego serca mego atak sze | sklonŷlo w dusze ŷego nŷe-
 wŷczerpjnone szro | dlo wsŷŷthkŷej dobroczŷ w ktorŷm sze nalasi |
 (18) dwechowne wszythko czokolwŷe czndnego mŷlosne | go zadlywego
 ŷesth w ktorym wszythko ŷesth | w nŷewŷmownŷm obŷczaŷv astad sze
 przŷszedi | swŷczaŷ gdy pŷesnŷ slŷszal powŷadaŷacz abo spŷe | va-
 ŷacz thedŷ natŷchmŷasth serce ŷego pratk | bŷlo obroczone ŷ umŷlsl
 ku mŷloseczy boskeŷ na | roskosnŷesze wŷeczne madrosczŷ od ktho-
 reŷ wsŷ | thka mŷlocz plynŷe O ŷako czestho swoŷa vczes | na mŷla,
 placzlŷvŷmŷ oczŷma roszezonym ser | czem oblapŷal ŷ kv serczv
 swemv przŷczyskal znŷe | wŷmownam roskoszam ŷ kochanŷm laskawŷ
 sklon | na mŷloseczŷ ŷ obŷczajmŷ mŷal sze kv wŷeczne | madrosczŷ
 panv Cristosowŷ ŷako szŷe dzieze ma | kv matcze gdy ŷeŷ na lonŷe
 trzyma a snŷm szŷe | pŷesczŷ tak slvga boszy przyasnŷmŷ obŷczaj-
 mŷ oka | sował weselŷe nŷewŷmowne serca swego kv wŷe | czne
 madrosczŷ a czvŷacz obŷŷcznocz ŷeŷ presz wla | nŷe laskŷ Ƴal sobŷe
 thako mŷslŷecz O panŷe dŷ | bŷ mŷ krolewna bŷla poslubŷŷna rado-
 walabsze sthe | go dvsza moŷa o ŷakosz sze thedŷ therasz radowacz
 ŷ | weselŷcz ma dusza moŷa ŷszesz thŷ ŷesth ceszarzewna | serca
 mego ŷ mnoszŷczelka wsŷthkŷch lask wthobŷe | ma bogastva dostha-
 thek vŷelmosnosczŷ ŷako wŷe | lŷe cheza wsŷthkŷego czo na swŷe-
 czŷe ŷesth nŷe | (19) szadam bo doszŷcz w thobŷe ma a z sthakovego
 du | szŷczesnego roznŷslanŷa bŷwalo obŷŷe ŷego | wesole oczŷ
 ŷego laskawe serce slothkŷe pelno | radosczŷ a wszythkŷ wnatrzosz-
 czŷ ŷego spŷeva | lŷ *Super salutem*. Tho ŷesth nadewszŷczko sze |
 seze ŷ nadwszythkŷmŷ czudnosczamŷ tŷsz ŷesth | mego serca szcze-
 szcze ŷ moŷa czudnoscz abovŷem | sthobam szesze mŷe nasladowalo
 a wsythkom | dobre w thobŷe ŷ sthoba przŷal ŷ poszadl. |

Ƴako gŷmŷa naslothsze Jesus wŷrŷl | nad sercem
 swoŷm capi V. |

W tŷch ze czaszjech nŷeŷakŷ nŷezmŷjernŷ ogŷen bŷl | wpvczon
 wdusze ŷego, kthorŷ ogŷen serce ŷego wczy | nŷl bardzo gorayacze
 wnŷloseczŷ boskŷeŷ ŷednego dnŷa | czvŷacz w sobŷa takowŷ gora-
 czoscz ognŷstha aze Ƴal mgl | ecz mŷloseczŷ boskam szedi namŷesze
 swe thaŷemne do | celle ŷ przŷszed wboszkŷe roznŷslanŷe bardzo
 czvdne | ŷ rzekl tako ach slachethnŷ bosze bŷch therasz mgl | nŷe-
 ŷakŷe przŷasne snamŷe mŷloseczŷ mŷslŷecz kthore bŷ | bylo wŷecznmŷ
 snamŷenŷem wŷeczne madrosczŷ mŷe | losczŷ mŷedzŷ mna a mŷedzŷ
 thoba naswŷadesthwo | ŷszem ŷa ŷthŷ ŷesthes mego secza wŷeczna

mýelosez | kthorebý szadna sapamýethalocz wýgasýcz nýemogła | a be-
dacz w thakovým goraczým vmýszle odszrzeczł | (20) skaplvýerz
przed sobą odworzył sanadra zwoýe a | wszazszy grawke w reke ýal
oglýedowacz serce | swoýe ý rzekl ach wszechmocný bosze raczýsz
mý | ýusz dzysza dacz mocz ý szýle ku wypelnýenýv sza | dze mo-
ýeý bo thý sam dzýsza gorvnce serca me | go mvsýs rostopyon
bycz a zathým ýal klocz grawką | w czalo swoýe prostho nad ser-
czem asze výtýl ýasz | nýe nasłodsze lmýe Jesus nad serczem od
thako | vego ostrego kloczýa plýnela bardzo krew sezała as | sanadrý
czo mv wýelka roskosz býła wýdzecz smýlos | czy ognýste asze bo-
lýesezy nýebardzo dbał gđý ýusz | thego dokonal wýszedł thako sra-
nýoný krvavý see | lle sied nakancelaryą pod krýsz apokleknavszý
przed | vmeczeným boszým rzekl Eýa ach panýe Jesv nasło | thszý
dvsze moýe ý serca mego ýedýna mýelosecz | raczýsz ýusz veýrecz
na wýelką szadą serca me | go panýe moý ývusz cze nýemoge aný
dalýe vmýem | szýe czvezą wczýsnacz aprzetho o panýe moý ýusz |
cze prosze abyśztho vemnýe spelnýl ýszebýsze od serca mego wpoýl
a ýmýe thwe na | svýetsze vemnýe tako nasnamýonowal | ý szebýsze
od serca mego nýgdý nýeodlaczył a presz | dlugý czas chodzył
thako zranýoným czalem a nýe | rýchło gđý pothým osdrowýal ý za-
szýl ýednak | (21) gýmýe nasłothsze Jesvs znamýenýcze osthalo na |
serczu ýako szadal, a kaszda litera býła thako szj | roka ýako dzbło
slomý rosplaszczona a tak tesz býła | dluga koszda lýtera ýako dlugý
clonek vmalego | paleza a wthakowym obýczaýv noszył tho nasłocz |
sze ýmýe na serczv swoým asz do smýerczý ýako | sze czestho ser-
cze ýego wzdýchaným podnoszýło tak | sze tesz czestho ýmýe na-
swýethsze wýrýthe naczelýe | podnoszýło wczým sie bardzo kochal, to
nasłothsze | ýmýe noszył v skrýtheý taýemnosczy tak ýszego | szaden
człowýek nýeogladal zaszyvotha ýego | thýlko ýeden wýerný thova-
rzýsz ýego kthoremv | thovarzýszevý vksal wthaýemnosczý boskýe |
Pothým wýelebný oczecz gđý naý przýchodzýlý ýa | kýe przeczý-
wnosczý patrził na ono ýmýe swýethe | výtýthe na czelýe swoým
anathýchmýasth býlý mv | lzeýsze oný przeczýwnosczý. Czaszv ýe-
dnego zný | losne krothochwýlýe dvsza ýego rzekła O panýe wej |
rzý ýzesz otho mýlosnýeczý swýatha thego noszą lýte | rý gýmýon
mýlosnýecz swojch na odzenýv swoým | Ach serdeczna mýloseczý moýa
vtozem ýa tesz czebje | wswýeszczý goraczý krwý serca mego nasna-
nýe | nowal pothým ýednego czaszv poývtrzný po modlý | thwýe | (22)
swoýe czelle ý sýad na stholec a mýa | stho sagłowka poloszýl so-
býe pod głowý xýagý pustel | nýkow szwýethých a wthým vspokóýl-
sze troche ý | wýdzalo sze mv ýakobý nýeýaka ýasnosc wýný | kala
serca ýego ý vksal sze naszerczu ýego krzys | slothy wktorym
býło hardzo wýelýe drogýego ka | mýenýa ktore nad mýarą czvdnýe
swýeczýlý kv | výtýkýe czczý nasłothszemv ýmýenyový Jesus a slv | ga
wýeczne madroszczý wýdzacz tho wszazszy plaszc | ýal sakrýwacz ser-
cze swoýe chezac skrýcz thako | wą swýathłą wýnýkaýaczą ýasnosc
ýsebý ýe nýkt | nýebaczýl aný wýdzal alýe one wýnýkaýacze pro |

mýenýe tako ýasno goraczo palýlŷ ý vcesnŷe ýako | bardzo sakrywal
pred sze smoczŷ sweŷ czvdnoscŷŷ ý ýasnoszczŷŷ wynýkalŷ. |

O ýgrze poczeszenŷa boskego kthoram | bognyektore
lvdze poczŷnaŷa cze ksobŷe | vabŷ capitulum VI. |

Gdŷ po ývtrznŷe wedlug swego zwyczaŷu | przyszed do kaplŷ-
cze swoŷe a dla malvdkŷego | odpoczynŷenŷa szŷadl nastoleczv swoŷm
a ono sze | dzenŷe nŷebŷlocz nŷcz dlvsze telko asze satrabŷano | (23)
na ratvszv ýako ýesth obŷczaŷ nad szwŷathanŷm | obŷawŷacz dzŷen
vŷnŷkaŷaczŷ a dzelaczŷ sze czemno | szcŷa nocznŷa otlworzŷlŷ sze
prethko oczŷŷ ýego | pochopŷwszŷsze padl prethko nakolana swoŷe
ŷ | ýal posdravŷacz ýasnŷ vŷnŷkaŷacŷ sarannŷ | zarŷŷ vchalŷebnŷ
krolŷewŷ nŷebŷeskŷ ŷ mŷslŷl | sobŷe ýsze thako malvszŷŷ pthaszko-
wŷe lŷecze | ýasnŷ dzenŷ slothkŷm swŷm spŷewanŷm przŷvj | tvŷŷ
thako on tesz vesolŷ szadzŷ ýal posdra | wŷacz ta zorŷŷ ýasnŷa presz
kthorŷ na wŷnŷŷ | knal dzenŷ wŷieczne ýasnoscŷy pan Jesus Christus !
a takove posdravŷanŷe czŷnŷl wszŷŷchŷm slothkŷm | spŷevanŷv dvsze
swoŷo pothŷm drvgŷego czaszv | wthych sze dobach szedzal na odpoc-
czynŷenŷu sw | ým ýako pŷrvej ŷ vszlŷsal nŷeczŷo tako serdecznŷe |
a slothko bŷmŷacz wewnatrzŷschŷach swoŷch azesze | vszŷtŷlko sercze
ýego wnŷm poruszŷlo a nad | swŷthanŷm gdy zarŷŷ saranna ŷela
wŷnŷkacz | ýal wnŷm spŷevacz glos bardzo glosno spŷevŷŷacz | tŷŷ
slova *Stella Maria maris hodie processit at (sic) ortu* | Tho ýesth
ývtrzenna gwŷasda morska Maria dzŷŷ | naŷ wŷnŷkla to
spevanŷe bŷlo wnŷm gloszne | nad przŷrodzenŷe tak ýszego wszŷŷth-
kŷego vvse | lŷlo (24) bowŷem on glos wespolek vsezolo | spŷewal
a gdŷ ývsz thak wesolo wŷspŷewoval przj | szedl wnŷevŷmownŷ sloth-
koscŷy woblapŷenŷe wktho | rŷm oblapŷenŷv reczono ýemv Takoŷem-
nŷe | mŷlosznŷe oblapŷas a przŷasnŷe poczaluvasz thŷm | tesz roskos-
snŷe a mŷlosnŷe bedzesz oblapŷon wŷecz | neŷ ýasnoscŷŷ moŷeŷŷ
a wthŷm ýalŷ mu lszŷ za | lŷevacz oczŷŷ ýego azemu czeklŷ po-
wszŷczkŷm | oblŷczv ýego apothŷm wsŷŷthkŷm wstawŷŷ ýal | posdra-
vŷacz gwŷasadŷ morskŷ ývtrzennŷ ŷ zarŷŷ | zarannŷ mariŷ vedluk
swŷczŷŷu swego apothŷm | posdrowŷenŷv bŷlo drugŷe posdrowŷenŷe
swonŷŷ | vczesneŷ wŷieczne madroszczŷŷ presz chvalŷebne | modlŷthvŷŷ
ktore pothŷm pŷsal wnŷekthore xŷŷa | skŷ swoŷe wsllekŷŷ duszŷ boga
mŷluŷaczŷ kv | chvalŷenŷv stworzŷczelŷŷ kthora modlŷthva kv | po-
sdravŷanŷv rano poczŷnaszŷe thako polaczŷnŷe | *anima mea deside-
ravŷit te in corde meo* dusza | moŷŷa bardzo cze szadala wser-
czu moŷm. Pothŷm | sze wthorŷm posdravŷanŷv slo trzecie posdra-
vŷŷ | nŷe onŷm navŷszŷm nagoratszŷm | dvchom anŷlŷkŷm Seraphi-
nowŷ kthorzŷŷ wnago | rathszy ognŷsthŷ mŷlosczŷŷ palŷŷŷ wŷiecznŷeŷŷ
ma | droscŷy dla thego ýe posdrawŷal ýzeby dvsza | (25) ýego ŷ ser-
cze goraczo palŷŷŷŷ cze czŷnŷlŷ w mŷloseczj | stworzŷczela ýszebŷ tako
szam wsobŷe gorŷŷŷŷ wnŷ | losczŷŷ boskŷe wszŷŷthkŷe lvdzŷe swŷmŷ
mŷlosnŷ | mŷ slowŷŷ ŷ navkŷŷ sapalal kv mŷlovanŷv stwo | rzŷczela

atocz było vstavýczne ýego posdrawýa | nýe nakoszdý dzýen. Tesz
 czaszv ýednego | w mýesopvsthý przedlvszýl modlýthv sworký | tako
 dlvgó aze drabýono nad swýthaným ý pomý | szlýl sobýe szadą a od-
 poczýne sobýe malą chwý | lýe nýslý ýasna gwýasda zaranną marią
 posdro | wýenýem przývýttham a gdý ývsz sznýslý ýego | przýslý
 w male vspokoýenýe nathýchmýasth mlo | dzenczý nýebýeszczý po-
 czelý slotkhýmý | výtókýmý gloszý spýevacz oną czudną *responsoria*
Illumina | re Illuminare Jerusalem a thakove spýevanýe | brzmjalo
 nýesmýerną slotkoszczýa wposrothkv du | sze ýego gdý ývsz trochą
 pospýevalý dvsza ýego | býla thako pelna onego slotkhýego pyenýa
 nýe | býeskýszo aze czalo ýego mgle smýertelne thego | wýecze sno-
 szýcz nýemoglo serce wným pravýe | palalo oczy sze lzamý szaczmylý
 asze lzý goracze plý | nelý po oblýczv ýego obfýczýe w tým sze
 czasýe | gdý thak chvýlką poszedzal býl sachvýczon | ýsze mvszýe
 výdzalo ýakobý býl saprovadzon | (26) do ýnsze szemýe ý výdzal
 ýsze vmýsl ýego wla | sný stal preth ným napravýczý ýego bardzo |
 laskavý a ochotný a powsthavszý prethko | slvga boszý oblapýl mýe-
 losnego anýola swego | a rekoma swýmý przýczýsnal go xobýe ýako |
 mogl namýlýe thako ýszesze mv výdzalo ý | szebý szadnego szrothka
 ý rosnosczy mýedzý ýe | mý dwýema nýebylo a obfýtoszczy sercza
 ýal | szalobným gloszem ý placzlývýmý oczýma movycz | O anýelýe
 moý ktorego mý wýerný bog kv stra | szý ý poczeszenýv moýemv
 dal proszecze serdecz | nýe dla mýelosczy kthorą masz kv bogv
 ýszebý | mýe nýgdý nýeopusezal odpowýedzal mv anýol | ý rzekl
 aszas nýesmýesz dowýeszacz bogv wýecz | tho ýsze cze bog swye-
 cznoszczý tak mýelosnýe laska | výe woblapýenýe swoýe wszal ýszecze
 nýkdý | nýechee opvsczýcz. Gdý czaszv ýednego oczecz | wýelýebný
 býl wýelkým smvthkv ý bolýescz | przýdalosze rano nad swýthaným
 ýze presz výdze | nýe kthore mýal býl ogarnýon rýczersthem | nýe-
 býeským a ýal ýednego sznýeh nýebýeskýego | xaszecza zadacz ý pro-
 szýcz ýszebý mv raczýlo vka | sacz wýakým bý obýczaýv skrythe
 boskýe mýeska | nýe býlo w duszý ýego rzeklo ono panýe nýebýe |
 (27) skýe do nýego wesrzý teras wesele wsýa a | ogladaý ýaką pan
 bog stroý smýlosną dvszam | twoýa gýgra wesrzal prethko ý výt-
 rzal nad | serczem czalo swoýe tako przeczýste ýasno | ýako krýstal
 ý výrzal wýieczną madroszc sýedza | czą ý odpoczýwacyaczą wposrothkv
 sercza swe | go wpodobýenstvýe mýlosným a na ýe lonýe | szedzala
 dvsza slvgý boszego wroskoszý nýe | býeskýe ktorasz kv bokv bo-
 skýemv býla sklo | nýona przyasnýe ý mýlýe rąkoma boskýmý | byla
 oblapýona ýtesz kv serczv boskýemv przý | czysnona a takosz leszala
 dvsza ýego blogoslavýo na semglala a wpoýona mýloszczýa poth re-
 ko | ma mýlosnego boga swego ý pana laskawego. |

O szvkanýv poczeszenýa boskego cap. VII

Slvga boszý przypravýl sobýe nýeýakýe naczi | nýe kv vdracze-
 nýv czala swego a bedacz w ta | kove boloszczý przýdalo szýe ýedne

noczŷ nadzenŷ | anŷolow swŷethŷch ŷsze mŷal wŷdzenŷe ŷ szlŷ | szal
 spŷewanŷe anŷelskŷe ŷ slothkŷe gloszŷ nŷe | bŷeskŷe a stego szŷe
 ŷal mŷecz tak dobrze ŷsze wsŷth | kŷe swŷŷ bolesczŷ przepamŷetal
 ŷ rzekl ŷeden | anŷol do nŷego ŷako thŷ rad slvchasz od nas spŷ-
 venŷa | (28) wŷieczneŷ chwalŷ takŷesz mŷ tesz bardzo | radzy slvchamŷ
 od czebŷe spŷewanŷa o wŷieczne | madroszczŷ a wŷecz ŷszecz to spŷe-
 wanŷe ŷesth | kthore teras tobŷe spŷewanŷ to spŷewanŷe kto | re wsŷ-
 czŷ wŷŷbranŷ mŷlŷ swŷieczŷ wdzŷen sa | dnŷ veselŷe bedam spŷewacz
 gdŷ ŷvsz wzrzam | ŷsze (w) weselv ŷ wradoszczŷ nawŷekŷ trwaŷaczŷ |
 vmocznŷeny beda atakosz wtho swŷatho anŷel | skŷe wŷelŷe godzŷn
 strawŷl w rosmŷslanŷv | ŷch wesela gdŷ szŷe przŷblŷsalo ku dnŷv
 nath | swŷthanŷm przŷsedl do nŷego mloedzenŷecz po | dobnŷ themvsz
 anŷolovŷ kthorŷ snŷm mowŷl | ŷako theras powŷadano tensze mlo-
 dzenŷecz bŷl | ŷakobŷ graczm nŷebŷeskŷ do nŷego od boga poslanŷ |
 a sthŷm graczem nŷebŷeskŷm przŷslo wŷelŷe mlo | dzenczow ŷemv
 podobnŷch wobŷczajach ŷ w posta | wŷe telko ŷeden snŷch bŷl
 vjecszŷe dosthoŷnoszczŷ | ŷakobŷ kŷazą nŷebŷeskŷe ten sze anŷol
 przŷstapŷl | knŷemv weselŷe ŷ rzekl dla tegocz nas bog snŷe | ba
 doczebŷe seslal ŷsebzŷszmŷcze twoŷe bolŷesczczŷ pocze | szŷlŷ weselem
 nŷebŷeskŷm ŷvsz teras przepamŷe | taŷ boleszczŷ tweŷ a pomosz na
 towarzystwa | ŷ mvszŷl sznŷmŷ tanczem nŷebŷeskŷm tanczowacz |
 (29) Czagnelŷ slvgą bozego zarąką dothanczą | a ono kŷaze anŷel-
 skŷe poczal slothko spŷwacz | ona vceszną pŷosnką odzeŷczynstwŷe
 pana | Jesvsowŷm *In dulci iubilo* etc. a slvg boszŷ | szlŷszacz tako
 brzmiacz wŷch glosze naswŷcz | sze ŷmŷe Jesvs thako wŷelce bŷl
 wueselon | w sereczv swoŷm ŷze zapamŷetal abŷ kŷedy ktho | rą bo-
 lesez czŷerpŷal gladal swŷelką radoszczą | ŷako angŷelŷ skakalŷ skokŷ
 wŷsokŷmŷ hespŷecz | nŷmŷ a szpŷevag ŷ graczm nŷebŷeskŷ mŷal |
 thanŷecz dobrze rzadzycz bowŷem są spŷewanŷ | szaczynal a onŷ
 wszŷyczŷ spŷewalŷ a then czo sza | czŷnal powtharzal *repeticia* po-
 trzŷkroc, *Ergo* | *merito* etc. a thako spŷewaŷacz thanŷczovalŷ we |
 solŷm serezem, alŷe thakovŷ thanŷecz nŷebŷl- | czŷ obycaŷem than-
 czv szvatha thego thakowego | ŷ themv podobnego poczeszenŷa mŷal
 wŷelje. Wtŷch | sze ŷieczech gdŷ czeskŷe bolŷesczczŷ ŷ przesladowanŷa |
 mŷewal astad mŷeval vlszenŷe ŷ poczeszenŷe ŷsze | mu bŷlo mŷlo
 czŷerpŷecz Jeden czlowŷek swŷą | thŷ bedacz wzachwŷezenŷv wten-
 czas gdŷ mŷal | msą tento oczeez wŷelŷebnŷ wŷdzal go bŷcz okra |
 szonŷm ŷasną mŷeloszczŷą ŷ wŷdzal tesz ŷsze laska | bosza stąpowala
 znŷeba w duszą ŷego tak ŷsze | (30) sze przes laską ŷedną rzecz
 stal sbogŷem | ŷ wŷdzal ŷsze barzo wŷelŷe pŷaknŷch dzŷa | tek sta-
 nelo okolo slvgŷ boszego ŷ okolo oltarza | sgoraŷaczŷmŷ swŷieczamŷ
 a ŷeden podrugŷm | rosŷŷrzŷwszŷ rece oblapŷalŷ gŷ kasdŷ w oso-
 bnos- | czŷ ŷako mogli namŷelŷe przŷczŷyskaŷac go ku | sereczą swoŷm
 a dzŷwjacz szŷe themv then na | bosnŷ czlowŷek kthorŷ tho wŷdzal
 ŷal pŷtacz | tŷch pacholŷat czobŷ szacz bŷlŷ abo czobŷ czŷnŷlŷ |
 odpowŷedzalŷ mŷszmŷ są thowarzŷsze wa | szŷ wchwalŷe ŷ weselŷv
 wŷiecznego blogoslawŷej | sthwa mŷeszcamŷ przŷvasz a streszemŷ vas

na | wslenknŷ czas rzekł tensze cłowŷek swŷethŷ ktho | rŷ tho vŷ-
dzenŷe mŷal, moŷ mŷlŷ angelŷ | ŷ czo sze tho snamŷenvŷe ŷsze thego
oŷcza mŷelo | snŷe oblapŷaczŷe othpowŷedzelŷ angelŷ ŷesth | na tako
serdecznŷe mŷl ŷsze wŷelŷe sprawŷ | okolo nŷego mamŷ a wŷecz
ŷsze bog dzŷwŷ nŷe | wŷymowne sprawŷa w duszŷ ŷego dokthorŷ ko-
lŷe | rzecz boga proszŷ wsŷtbko otrzŷma nŷczego mu | nŷeodmowŷ. |

O nŷektorych wŷdzenŷach ktore o | czecz wŷelebnŷ
Amandus mŷewal wsachv | icenŷv cap. VIII. |

(31) W tŷch czasŷzech mŷal wŷelŷe wydzenŷa o przŷ | slŷch
ŷ skrytŷch rzeczach ŷ dal mv bog czvŷna | wŷadomoscz ŷako wŷe-
lŷe mogli ogarnacz ŷako | ŷesth wnŷebŷe wpŷklŷe ŷ wezŷsczv bŷl
mv to | zwŷycaŷ ŷzeszemv vkasovalo wŷelŷe dvsz lvdzj | zmarlŷch
a odpowŷadalŷmv ŷako sze mŷalŷ nao | nŷm szwŷecze sktore przŷ-
czŷnŷ meka saslvszŷlŷ | a czŷm ŷm moszono smak pomocz, Itesz mv
nŷektho | re dvsze powŷadaly ŷaka zaplathŷ w nŷebŷe | wznacz mŷalŷ
czaszw ŷednego vkasalamv szŷe | dvsza ŷedna wŷelebnego mŷstrza
eckarthŷ ŷ | tesz ŷednego bratha swŷethgo dvsza ŷmŷenŷem |
Jana wodza albo hetmana strozbarskŷego ¹⁾). Dusza | tego mŷ-
strza przerzeczonego powŷedzala mvŷze | przespŷecznŷe panv bogv
przŷlaczona bŷla dwv | rzeczv szadal slvga boszŷ vŷedczcz oteŷ dv-
sze | ŷednŷ ŷszebŷmv powŷedzala ŷakobŷ czŷ lvdzŷe | przeth bogŷem
stalŷ ktorzŷbŷ presz wselknego falszv | prawdŷ a sprawyedlŷwosczi
radzŷ nasladowalŷ od- | powŷedzala dvsza kto mnŷema ŷszebŷ
nŷeczoz sa | oth szŷebŷe mŷal abo mogli vczŷnŷcz thakovŷ nŷemo |
sze nasladowacz prawdŷ Jal pŷthacz dalŷe rzekacz | a czosz bŷ
dalŷe thakovŷ czlowŷek mŷal czŷnŷcz | (32) Rzekla dvsza masze
tako bogv poddac ŷszebŷ wsŷt | ko czokolwŷek naŷ przŷdze nŷe od-
stworzenŷa alŷe | od boga stworzŷczela swego przeŷmowal abŷ tes |
szam szŷebŷe w czŷche czŷerpliwoscŷ postanowŷl | naprzeczŷwko
wszŷthkŷm lvdzŷam przeczŷw so | bŷe namŷethnŷm powstawŷaczŷm
ŷako wŷlczŷ | drapŷesznŷ. Dvsza thego drvgŷego bratha Jana w | ka-
sala mvsze tes ona roskosna czvdnoscz ktora dv | szŷ dvsza ŷego
oswŷieczona ŷ wŷasnona bŷla teŷ | dvsze proszŷl ŷzebŷmv obŷawŷecz
dala na tho oczbŷ | ŷe pŷthal. Pŷthal kthorabŷ rzecz czlowŷekovŷ
bŷ | la nacesza ŷ nabolŷesnŷeŷsza a wsakosz naposzŷ | tecznŷeŷsza
rzekla dvsza ŷsze nŷcz cŷeszego bolŷe | snŷeŷszego a cłowŷekowŷ
poszŷtecznego nŷeŷest ŷe | dno gdŷ czlowŷek nŷekŷedŷ naczasz be-
dze tak | vdraczonŷ ŷako bŷ bŷl od boga opvsczonŷ a wsakosz | sze
wtŷm bogv czŷerplŷwŷe poddava ŷ ŷakobŷ bo | ga dla boga opvscza
czŷerpŷ. Pothŷm tesz drvgego | czaszv vkasala szŷemv dvsza ŷego
wlasnego oŷ | cza ktorŷ bŷl czlowŷekŷem swŷethŷm tego badzo |
wŷelkŷm okrvthnŷm a zalosnŷm abolŷesnŷm ognŷv | czŷscovŷm ŷ po-
wŷedzal mv czŷm thŷ saslvszŷl me | ke ŷ czŷm bŷ mv mogli pomocz

¹⁾ Ze Strasburga.

zoných mak a gdý (33) szýe do pana boga thako przýczýnýal za
dvsze oý | cza swego a ýako mv szýe szasze vkasala powýe | daýacz
ýsze smak ývsz býla wýbawýona tesz ýe | go mýela mathka dobra
swýetha kthoreý dv | sza czalem ý serczem zaszývotha ýeý bog wsze-
| chmocný wýelkýe dzýwý czýnýl vkasza | lasze mv opowýadaýacz
ý vkaszvýacz mv wýel | ká swoýa odplathe kthorą wsýela od boga
sza | vczyńký swe dobre swýethe cznotlýve atakosz | bardzo wýelýe
wýdzenýa mýewal o ýnszých | dvszach rozmaýthých sktorego wýdze-
nýa mýal | poczeche ý pothewýerdenýe w szywocze dobrým | kthorý
wýodl. |

Jaký rzad ý obýezaý mýal slvgawýecz | neý madros-
czý Amandvs gdy szedl do | stola cap. IX. |

Gdý mýal sýecz sastol pýerve pokleknał w bo | ským mýlým
wnatrým rosmýslanýu sercza | swego presth wýeczna madroscaý ý pro-
szýł wsdzeczne ýszebý sným raczýla ýszc | do stola ý sným obýa-
dwacz ý ýal mowýcz thý | słowa O nasłoczszý Jesu krýste szadam
ý | (34) prosze cze swýelkýe szadzý sercza mego ýako mýe | ducho-
wnýe karmýsz ý szebýmý tesz dzýsza vszj | czyl oblýcznoszczý swoýe
navýdzenýe a gdý | ývsz szadł zastol thedý goszcza mýelosnego dw-
sze | sweý poszadzýł preth sobą dwchownýe dlýa | thego ýszebý naý
vstavýczný wsglat mýal a tak | pogladal na czesnego gosczaj swego
laskawýe Nýe | kýedý sze sklanýal kv bokv sercza ýego a zako |
szdaý potrawą kthorą przedený postawýono pod | nýosl mýske kv go-
spodarzewý nýebýeskýemv | ýszebýmý swým swýethým przeszeznanyým
raczýł | przeszeznacz a zwýelkýe przýasnýe movýl cze | sthokroc ach
slýachethný bosze ýecz ývsz semnam | panýe moý laskavý racz pýer-
vej przeszeznacz a | pothým ýecz slvgam twoým thakove przýasne
slo | wa wkasował kv wýeczne madroszczý swýelkýe | serdecznej mý-
loszczý gdý ývsz mýal pýcz thedý kvbek | spýczem podnýosz poda-
vaýacz pýerve wýeczne | madroszczý ýszebý raczýla pýcz mýal tho
swýczaýv | ýsze przy stolýe telko pýacz kroc pýal smýloszczý | ran
pana swego mýlosnego alýe ýsze krew ý voda | ssercza boskýego plý-
nela thwýema trvmkoma pýl ýeden trvnek thelko vstha rozmoczýł
w mýloszczý | (35) sercza namýlosnýeýszego pana Jesvsza nasłothsze-
go | ý tesz w mýloszczý dochov navýszých Serafinow | dla thego ýsze
býých nagoratsza mýloszcz serczv | ýego byla vdzelona ý wlana tes
potrava kto | rá baczýł ýszebýmý skodzýcz mýla pýrwy | ýakobý
rosmoczýł w serczv zranoným mýlo | snýka swego zwýara mocnaý
ýzebýmý tho | nýcz skodzýcz nýemoglo Tesz oczecz swýethý | oso-
blývý smak mýal wowoczv a navýeczszý | ýablek alýe mv thego nýe-
chcal pan bog dopu | czycz czaszu ýednego mýal thakove wýdzenýe |
wýdzalo mv sze ýako bý mv ktho dal yapko a | rzekl na wýieczný
toecz ýesth wscým thý lvbo | szczý ý smakv szvkasz rzek nýeýesth
thak | wsýthka lývboszcz ý roskosz moýa ýest wýeczne | madroszczý on
sa sze kthorý mv ono ýaplko podal | rzekl nýepravdý mowýsz wouo-

czv wýecze lvbo | sczý ý smaký szvkasz nýzlýbý mýal oczecz wýe |
 lýebný slýszecz to ýal sze thego bardzo sromacz szá | w sobýe asze
 presz czale dwýe lýeczýe nýgdý | szadnego owoczv nýekostoval gđý
 ývsz dwýe lýe | cze wýmýnelý szceským ýego vdreczeným ý vstrzý |
 maným a rok v trzeczego tak sze býl owocz nýe | srodzýl | (36) asze
 wých konvenče zadnego sze ým owoczv nýe | dosthalo a on sza-
 dneý oszobnoszczý owoczv przý stolýe | nýechezal mýecz ýal proszýcz
 pana boga wszechmo | gaczego ýeszly bý tho býla wolýa ýego ýsze
 by owocz | mýal ýescz aby wszýthek ých konvent owoczę | raczýl
 opdarzýcz stalo sze tho ýsze naszaývtrz sko | ro dzýen przýsla per-
 sona meszna ýedna ý przýnýo | sla ých konventhový dobrą czase no-
 wých pýenýe | dzý a nýechezala odnýcz alýeszby vszedý szvkano |
 nowých lathoszých ýablek a kvpýono ých sa oný | pýenýadze ý sthalo
 szýe thak ýze przez dlvgý | czas wszýtczý w oným klasthorze do-
 szýcz ýablek | mýelý a takosz poszýwal onego owoczv zwýlcam |
 zwýelką wdzecznosczyą a gđý ýathl wýelkýe japl | ko na cztherzý
 czaszý roskroýl trzý czesczý | ýadl ýablka w ýmýe troýcze swýethe
 czvarthą | czasthke ýathl na pamýathkę theý mýeloszczý wkto | re
 mathka krolýa nýebýeskýego dzezýathkv swe | mv svptýlnemv panv
 Jesvszowý ýablvska podawa | la ýescz a the czasthke ýad nýeokra-
 wanaą dlýa | tego ýsze tesz dzathký pospolýcze thak ýablv | szka ýa-
 daýa nýeokravane a odednýa oth naro | dzenýa boszego presz dlvgý
 ezasz nýeýadl te | cwarthe czastký bowýem w rosmýslanýv swoým |
 (37) chezal czwýarthe czasthký stradacz ý podal ýa mat | czeý bosze
 ý sze bý ýa szýnaczkowý swemu na | mýelszemv dala gđý szýe cza-
 szem przýdalo ýze | sprethkosczyý bes vrzadv przesieczzonego ýadl abo |
 pýl sromal sze thego bardzo przeth swoým goszczem | vtezývým wýe-
 czną madroszczýą ý vsthawýal zatho | sobýe pokvthe tesz czasv ýed-
 nego zýnszego mýa | stha przýachal do nýego czlowýek dobrý po-
 wýa | daýacz mv ýze gđý mýal nýeýakej výdzenýe od | boga rzekl
 pan bog do nýego chceszly mýecz rza | due szedzenýe v stola ýez do
 slvgý mego | a kasz mv sobýe powýedzcz wszýthek rzad | ý obýczay
 kthory mýewa vstola. |

yakým obýeczayem obchodzýl dzeýen | latha nowego
 cap. X. |

Wtým mýeszcze wszemý swabskýe gdze oczecz | výelýebný mýe-
 skal ý rodem býl takový obýeczaj | býl ý wýnszých szemýach ýesth
 ýsze wdzýen no | vego latha wedlv glvposzczý swýatha thego mlo |
 dzýenczyý chodzą w noczyý skladaýacz pýesný | dworne ý słowa przý-
 asne spýevaýą ýe roz | maýthým dworným obýeczayem dla thego ýze |
 bý gým ých mýelosnýcze wýeczej dawalý. | (38) Slýsacz slvg boszý
 thakove dworne spýewanýe | swýatha thego teýze noczyý pobvdzýlo
 sze bardzo | serce ýego kv mýloszczý boskýe tako ýsze nathých |
 mýasth wstal ý szedl kv mýlosnýczý swoýeý wýe | czne madroszczý
 ý proszýl od nýeý darv lýatha nove | go a wsthawszý rano przede-
 dnýem szed przeth obras | paný Marýe kthora sýna swego napýeknýeszą

wýe | czną madrosecz na lonýe swým trzýmala ý kv ser | czv swemv
 przýtvlala poklaknąwszý ýal spýe | vacz czýchým slothkým glosem
 dvsze swoýe na | pýerweý madcze pana Jesvszove ýedną se | quencią
 ý szébým raczýla dozwołycz otrzymacz wýa | nek od sýna šwego
 namýelszego a ýeszlybý nýe | vmýal ýszebý go wpsomogla ý saným
 sze przýeczýný | la a tako w naboszenstwýe býwal sapalon ýsze thak |
 obphýczej plakal aze mv lzý oblalý wsýczko obłýcze ýe | go wýspýe-
 vawszý tą pýosznką panýe Marýe obro | czýl sze kv serdeczne mý-
 loseczý mýeley swoýeý ma | droseczý výeczne ý vlonýl sze ýe nýsko
 aze do nog | ýe posdrawýayacz ýa zaglebszego grunthv ser | cza
 swego ýal ýam wýchwalýacz wýeý czudno | sczý wslachethnoseczý
 w cznothach wsuptelnoseczý | swolýenstwýe výeczneý czeý ý dostoy-
 nóseczý snavýecz | sze slýeznoseczý nad wsýthkýe panný czudne tego |
 (39) swýatha a thakowe wýchalýenýe czýnýl spýewa | ným wýpo-
 wýadaným mýslamý ý zadzą goraczą | ýako nalýepýe mogli a zadal
 ýszebý obýczaýem | duchowným vprzedzýeczelyem býl wsýthkých | mý-
 losnýkow ý sercz mýlosných ý tesz przothkýem | wszýczkých mýló-
 sných mýslý slow ý smýslow dla | thego ýzebý nadostoyńeýsza od
 nýedostoyńego slugý | swego mogla býcz dostatecznýe chvalona po-
 thým | wszýczkým rzekl ach ýedýna mýloseczý tysz ýesth moý | ve-
 solý dzýen wýelkonoczny mego sereza maýova | roskosz ý mýla go-
 dzýna moýa tysz ýesth mýlosecz ser | cza mego mlodego sama ýedýna
 dlýa kthorem | wsgardzýl wsýczkýe ceszne mýloseczý swýatha | tego
 raczys ýusz serdeczný mýlý panýe ten wsg | lath mýecz ýszebých
 dzýs mogli wýanek od cze | býe otrzymacz ach szczodre serce pana
 mego racz | tho vezýnýecz szczothý twoýeý boskýeý ý sprýrodze | nýa
 dobroczy twoýeý nýedaýsze mý dzýsza thego | lata novege od czebýe
 prosno othnýcz Eýa ýakosz | bý tho mýalo przýsluchacz thobýe na-
 slothsza slothko | sczý pamýetaý ýze twoý mýlý sluga ýeden otho-
 bje | powýada ýze w tobýe nýemasz nýeýesth, ýedno | týlko ýesth.
 (40) A przesto serdeczna myloseczý moýa racz mý ýusz dzýc | po-
 dacz mýlosný wýenýecz twego nýebýeskýego | podarzenýa a ýako
 glupým mýlosnýkom swýa | tha thego czesný wýenýecz bedze dan
 tako thesz | dzýsza tego latha novego dwszý moýeý oszoblýva | laska
 albo nova ýasnocz zanowe lýatho thvoýe | czvdne rąký boskýe mvszý
 býcz dana moýa wýer | na slachethna výeczna madroseczý thakýeý
 thým | rowne proszbý czýnýl a nýgdý nýeodszedl | ýszebý nýeotrzy-
 mal czego proszýl. |

O slowýech sursum corda cap. XI. |

Caszv ýednego pýthano oýcza wýelebnego a | mandusa kthorý bý
 vmýsl býl naboszensthva ýego | gdýbý msą spýeýal bocýem thý slova
 sursvm corda | szą wsdýchayacze wsgore kv bogv wsýczkýe sercza |
 thý slova gdý ýe vemsý spýeýal zwýelkýe gora | cze zadzý thako
 wsdzeenýe wýchodzýlý zust ýego | ýze czý lvdze ktorzý go slvchalý
 spýeýayacz oszo | blýve naboszenstwo stego wszelý nathakove pýta-

nýe | odpowýedzal oczecz swýethý slowý slothkýmý ý | rzekl gdým-
kolwýek tý chwałýebne slowa sursum | corda spýewał vemszý swýethe
tedý mýsze po | spolýcze przýgadzało ýsze szýe dwsza moýa ý ser-
cze | (41) rosplýwalo wýelką rzewlýwoscą ý zadzą bo | ską kthora
goracza szadza teý godzýný serce moýe semnýe wýjela abowýem po-
spolýcze vemnje | powstał troýaký wýsoký vmýsl nýekýedy ýeden |
a nýekýdý dwa a czasem ý wsýczkýe trzý przes | ktorem býł prathko
wczagnýon w boga a przes | mýe wsýthko stworzenýe Pýrwszý vmýsl |
wemnýe swýeczaczý býł czý ten napýrwe wza | lem presz wnetrzne
oczý moýe szam sýebýe | zewsýczkým czem ýest wedlvg dwsze czala
ý | wsýczkých szýł moých ý postawýlem okolo szýe | býe wsýczko
stworzenýe ktore bog stworzýł | w nýebýe ý naszemý ý w elemen-
tach kaszde sthvo | rzenýe gýmýenýom wlasným osobným ýako pta |
ký powýetrzne zvjýrzetha lesne rýbý morskýe | zola ý trava zemýa
ý tesz pýaszek nýeslýczony | w morzv ý wsýczký malvkýe proský
kthore w pro | mýenýu sloneczným býwaýa wýdane wsýtký | kroplýe
wod ktore zroszý snýegv albo sdesczv pa | daýa ý padacz beda a tako
zwnatrznego pobv | dzenýa sercza mego kaszde stworzenýe býło ýako |
strvna napyetha a slothko dobrze brzmýacza strv | na výgravaýacza
podnýeszzonego vmýslv chwala | (42) mýlosnemv slachetnemv bogv od
koneca do koneca | a tako obýczaýem wýelkýe zadzý roszerzýłý sze |
rece dwsze moýeý naprzeczýwko lýsbýe nýeslý | chane wsýczkýego
stworzenýa thým vmýslem | ýz bých wsýthkýe owoczne wczýnýł
ý wsbvdzýł | sercza ých kv chwałýenýv boga serczem podnýe | szo-
ným rowným obýczaýem ýako veszolý ochotnýe | spýevaýaczý spýe-
vak szobą spýevaýaczý thova | rzýsze pobvda kv spewanýv weszo-
lemv drvgj | vmýsl tego slowka sursum corda wzalem przed | sze w mý-
slach moých serce moýe ý sercza wsýt | hkých lvdzý ý rosmýsla-
lem czo saveszelýa lvboszcz | roskoszý, mýloszczý, pokoýu, thakowý
poszýuaýa kto | rzý swe secza samemv panv bogv telko dadzą | ý za-
szýem sobýe rozmýslal czo zaskoda smáthek ý | szalosez nýepokoý
mýlosez tego swýatha przýnoszý | mýlosnýkom swoým obaczaýacz tho
w wýelkýe za | dzý wolalem do sercza mego ý do szercz wsýth |
kých thakowých gdzýe kolwýe býłý powsýczkým | swýecze rzekacz
podnýesczeszýe sercza prosne | slýenýstwa zywotha prosnvýaczego po-
dnýescze | szýe ývsz zvpełným nawroczeným kv mýe | losnemv bogv
trzeciý vmýsl tego slowka sursum | corda ýszem wolal kv serczą
wsýchkých przý | ýasných dobrowolných lvdzý a wszakosz bladza |
czých | (43) samých wsobýe tako ýsze aný | boga aný szadnego stwo-
rzenýa nýemaýa abowýem sercza | ých wedlvg czaszv ý tam ý są
rosproszoný szą | thý czom wolal ýtesz są ýzebýszmý | szýebýe
szapamýethavszý svpełnýe sze odwro | czýłý od wszýthkýego stwo-
rzenýa athakovj býł | vmýsl ýego gdy spýewał thý slowa sursum
corda. |

ŷako obchodŷył swŷetho panny Marŷe | Gromnŷcze
cap. XII. |

Trzŷ dnŷ przed dnŷem panny Marŷe grom | lŷcz slvga wŷe-
czne madrosczŷ Amandus presz na | boszenstwo modlŷthw gothowal
gromlŷcze dwcho | wnŷ panny Marŷe | ktorasz gromlŷcza sznvroma bŷła
obŷnŷona | pŷrwszŷ snvr bŷł secz nŷedzolzce nŷebŷskŷe ¹⁾ drugŷ ros-
pamŷethanŷe ŷeŷ glebokŷe | pokorŷ trzecŷ snvr bŷł ŷeŷ czeŷ ma-
czerŷnskŷe | kthore trzŷ cnothŷ panna mŷala naszwŷecza | nath
wsŷczkŷe lvdzŷe nadoskonalsze a thakosz | na pamŷathke thŷych prze-
rzeczonych trzech cnoth | gotvŷacz takowŷ gromlŷczŷ dwchownŷ ma-
vŷal | presz trzŷ dnŷ na kosdzŷ dzŷen trzŷ *magny* | *ficat* gđŷ dzŷen
gromlŷcznŷ przŷsedł szedł | slvga boszŷ przeth wŷelkŷ oltarz atamosz
ocze | kaval | (44) w naboszenstwŷe rosmŷslŷanŷa swego szednŷe
dzolkŷ nŷebŷeskŷe ²⁾ aszebŷ przŷszła skarbem swoŷm | nŷebŷeskŷm
a gđŷ sze ŷvsz przŷblŷszala kv wro | thvm mŷastha bŷeszacz slvga
boszŷ w szadzŷ ser | cza swego vprzedzŷł wsŷczkŷe ŷ przŷbŷeszal |
przeth pannŷ namŷloszczŷwszŷ Mariŷ s goraczŷm | zapalŷenŷm wsŷcz-
kŷych szercz boga mŷlnŷyczŷych | zasze ŷeŷ szabŷeszal navlŷczŷ pro-
szacz ŷeŷ ŷszebŷ | chwŷlŷe posthala sonŷm ognŷstym promŷenŷem
szŷ | nem boszŷm ktorego nŷosla azebŷ ŷeŷ nŷeczo wŷ | spŷŷeval
a thakosz poczał ŷ spŷŷeval | gloszem czŷchŷm dwchownŷm tŷŷ prozŷ
Imolata | ŷako namŷelŷeŷ mogli a klanŷal sze ŷeŷ sgrvnthv | sercza
swego gđŷ spŷŷeval thŷ słowa *O benigna o be | nŷgna* proszacz
ŷe ŷzebŷ szcudrŷ laskŷ ŷ dobrocz | swoŷŷŷ vkaszala grzesznemv slv-
cze swemv a thak | wstawŷ szedł zanŷam s gromlŷczŷ swoŷŷŷ dw-
cho | wnŷ wteŷ szadzŷ ŷzebŷ plomŷenŷewŷ goraczemv | ŷasnoszczŷ
boskŷe w dwszŷ ŷego nŷgdŷ nŷedala za | gasnacŷ potŷm przŷstapŷł
dwchownŷe kv rzeseŷ | wsŷczkŷych szercz boga mŷlvŷaczŷych ŷ zaspŷŷo-
wal | *Adorna talamum tuum rex* napomŷynaŷacz ŷe ŷze | bŷ zbawŷ-
czela mŷlosnŷe przŷelŷ a z zadzeŷ gora | czeŷ mathkŷŷ ŷego wsdze-
cznŷe przŷvŷtalŷ a takosz | panskŷ matke prowadzŷł sweszelŷem
spŷŷewanŷm | (45) chvalŷ aze do kosczoła gđŷ przŷšla w zadzŷ ser-
cza | swego wŷstapŷł przet nŷe nŷs vesla w kosczoł | anŷlŷŷ ŷe Sŷ-
meon blogoslawyl ŷ pokleknał prze | dnŷŷŷ oczŷŷ ŷ recze swe podnŷosł
ws Gore proszacz | ŷeŷ ŷzebŷ mv dzeceŷŷ swe namŷelsze vkazala a |
poczalowacz mv go doswolŷła a gđŷ mv go laskavŷe | wszecznnŷe po-
dala rosŷŷŷłŷł recze sweŷ na wsŷŷcz | kŷ koncze ŷ ŷŷŷrokoscŷŷ swja-
tha przŷvŷthal ŷ o | blapŷł mŷlego dwsze sweŷ ŷedneŷ godŷŷnŷ tŷ-
szacz | rasow ogladowal pŷlnŷe ŷego czvdne przŷasne oczkŷ | ŷego
malvnthkŷe raczkŷ czalował ŷego wsdzeczne | svptŷlne vsthka atak
wsŷthkŷ dzeccŷnnne czlonkŷ | pana nŷebŷeskŷego ogladavszŷ podnŷosł
oczŷŷ svo | ŷe w nŷebo ŷ ŷal wolacz zdŷŷv wŷelkŷego | w szerczv
swoŷm ŷsze ten | kthorŷ nŷebem rzadzŷ tako malŷ ŷesth na szemŷ |

¹⁾ *Primus erat in honorem integerrime virginitatis.*

²⁾ *Inibi in sua meditatione sacrosanctam praestolabatur puerperam.*

tak czvďnŷ w nŷebŷe a tako dzieczŷnnŷ na szemŷ | a thakosz sze
sthŷm obŷeral ŷako mv pan bog | ďal spŷewanŷm placzem nabosznŷm
ŷ ŷnszŷmŷ ro | smaŷthŷmŷ obŷczajmŷ nabozensthva a potŷm go za | sze
podal mathce ŷego ŷ chodzŷl snŷa azesze sze | wszŷczko ďokonalo. |

ŷako sŷe rzadzŷl czaszv mŷesopvstnego | cap. XIII. |

(46) W sobothe mŷesopvstnŷ gďŷ alŷeluŷa zawŷeszaŷa | a lŷv-
dze glvpŷ swŷata tego poczynaŷa swe rospv | sthŷ slvga vŷeczne ma-
drosczŷ amandus poczal tesz | w serczv swoŷm sɡromadzacz nŷebŷe-
skŷe mŷe | sopvsthŷ ktore tako poczal napŷerveŷ ŷal rosmŷ | slacz
wŷelkŷ skode krothkŷe lvbosczŷ ŷ roskoszŷ | tŷch czesnŷch mŷesop-
pvsth bowŷem nŷekthorzŷ | zakrothkŷa mŷelosc swŷata tego ďlvga za-
loscz otrzj | mavaŷa a zathŷm mowŷl psalm *Miserere mei* | *Deus* etc. ¹⁾
Panv bogv naczez nachvale zawszŷcz | kŷe grzechŷ ŷ nŷepoczŷvos-
czŷ ktore sze mv dze | ŷa takowŷch czasow rospvstnŷch a tŷ cze-
sne | mŷesopvsthŷ zwal ŷe kmŷecze mŷesopvsthŷ bowŷem | o lŷep-
szŷch nŷewŷedza drvgŷe mŷesopvsthŷ slvgj | boszego bŷlŷcz rozmy-
slŷanŷe krothochvŷlŷe ŷ | ŷger vŷiecznosczŷ ŷako pan bog swŷmŷ
vŷbra | nŷmŷ przŷaczelmŷ ŷ ŷecze bedaczŷmŷ wthŷm | czŷelŷe smŷer-
telnŷm presz nŷebŷeskŷe poczeszenŷe | ŷgra ŷ smŷechŷ krothochvŷ-
lŷa ma ŷ czesŷlsze | panem bogŷem w rosmŷslanŷv swoŷm ŷako
pan | bóg ŷemv raczŷl dacz zwŷelkŷa wsdŷŷiecznoszczŷa | ŷ mŷal sze
dobrze smŷlŷm bogŷem wszechmoga | czŷm wthŷch ze czasŷŷech do-
staly szŷe mv mŷe (47) sopvsthŷ ďvchowne od pana boga w obŷ-
czaŷv tha | kŷm przŷďalo sze ŷze wďŷŷen mŷesopvstnŷ | przeth com-
pletam szed do ŷsbethkŷ czepleŷ abŷ | sze vgrzal bowŷem mv bardzo
bŷlo zŷmno a ŷecze | szŷe mv bardzŷ chczało ŷecz a wsakosz tho
wsŷth | ko nŷebŷlo mv tak czesko ŷako pragnŷenŷe kto | re czerpŷal
gďŷ thamo wŷďzal mŷaszo ŷedzac | a vŷno dobre pŷacz a on tesz
bardzo bŷl pragna | czy ŷ lalnaczŷ porvshŷl szŷe lvthoscza przŷ-
ro | dzona sza nath soba ²⁾ wnŷtrznŷ natŷchmŷatsth | vŷszedl wsdŷcha-
ŷacz sɡleboszczŷ serca swego | teŷsze noczŷ mŷal thakove vŷďze-
nŷe. | Wŷďzalo mvsze ŷako bŷl w oneŷ yzbethcze wtkore | bŷl zwŷe-
czora ŷ wslŷszal spŷewanŷe veszole | przeth ŷsbŷa a ɡloszŷ tako
slothko brzmalŷ na po | wŷetrzv yze tesz szadnemv slothkŷemv vŷ-
gŷ | ɡrawanŷv ³⁾ na lvthnŷ nŷemosze bŷcz przyrownano | a tho spŷeva-
nŷe nŷeŷako bŷlo podobno ŷako gďj | bŷ szaczek odvnnasze lath
spŷeval sza slvga vŷe | czne madrosczŷ sapamŷetavszŷ pokarmv
cze | lŷesnego vŷchŷlŷl sze kv slvchanŷv onego | ɡloszv slothkŷego
ŷ rzekl zwŷelkŷe zadzŷ | serca swego ŷ czo tho spŷeva tako vze-
snŷe | (48) nŷgdŷm na thŷm swŷecze nŷeslŷchal tak sloth | kŷego
spŷewanŷa odpowŷedzal mv czvďnŷ ocho | thnŷ mlodzenŷecz ktorŷ
tamo stal rzekacz wŷecz | ŷsze tento spŷevak tobŷe spŷewa ŷ thobŷe
kwilŷ | tŷ pŷosnkŷ przŷspŷewuŷe odpowŷedzal slvga | boszŷ O nŷe-

¹⁾ Psalm 50, 1. ²⁾ sam nad soba. ³⁾ wyigrawaniu.

chať mýe blogoslawy pan bog ah mlo | dzencze nýebýeský kasz mv
 ýeseze výecze spýe | vacz a takosz glosno spýewal asze glos ýego |
 grzmýal pod obloký napowýetrzv ý wýspýewal | czale trzý pýesný
 nýebýeskýe a tensze mlodze | nýecz który mv spýewal napowýetrzv
 przý | sedl do nýego do okýenka oný ýsdbý ý po | dal slvdze bo-
 szemv czvdnā sweýżā lýathorosl | na ktoreý býlo pelno owoczv czýr-
 wonego ýa | goth dosrzenalých wýelkých czýrwoných a on | mlodze-
 nýecz który nýe spýewal telko podlýe | nýego stal wzal one lýatho-
 roczl od onego spýe | vaka ý dal ýā slvcze boszemv rzekacz ogla- |
 daý towarzýszv ý braczýskv nasz w mýlým bodze | oto ten owocz
 czýerwoný poslal tobye twoý przý | aczel pan nýebýeský spýewak
 twoý roskoszný | sýn boga oýcza nýebýeskýego którycz theras spýe |
 val O ýako cze bardzo mýlvýe slýsacz to | (49) slvga boszy zapalýl
 sze wýelkā mýlosczā | kv mýelemv bogv aze býl czernon na oblý |
 czv swoým swýelkýego veselýa ý radoscz | ý wzýal one lýathorosc
 ý on koszyk zýa | godamý wszdýecznýe ý rzekl: | Eýa blogo serczv
 memv tocz mý mýl then | dar od tego wszdýecznego nýebýeskýego
 spýe | vaka stego podarzenýa ma sze nawýeký ve | selýcz dwsza ý ser-
 cze moýe ý rzekl do one | go mlodzýencza który mv dal ten dar ý |
 do drugých rýczczzov ý panýath nýebýeských | których thā výelýe
 býlo: ach moý mýlý | przýaczelýe azas nýeslvsno ýzebých ýa mý |
 lowal takove roskosne pannýe nýebýeskýe | mnýe spýevāýacze za-
 prawde slvsnýego mā | mýlovacz a czo bých wýedzal ýzebý býla vo |
 lýa ýego tobych sawsdý chcal czýnýcz a obro | czýwszý szýe kv
 mlodzýenczowý przerzeczco | nemv rezk, povýecz mý mýlý mlodzýen |
 cze ý prawde rzekl, prawde mowýsz spra | vem gý masz mýlovacz
 abowýem cze výeczý | vmýloval ý vtezýl nad ýnsze lvdze aprzes | to
 go tesz saszye mýluý bardzo apowýada | czý ýsze oth tých mýast
 mvszýsz výeczý | (50) czerpýecz nýsz ýnszý lvdze a przesto gotui-
 sze | slvga boszy rzekl ach tocz sewszýczkýego serca | rad vczýnýe
 telko cze prosze abý mýe wspo | mogl ýzebých go mogl výdzýecz
 a podzekowacz mv | stego czvdnego darv rzekl mlodzenýecz pocz
 do | okna a wezrzý sedl othworzýl okno ý vzrzal | przeth oknem sto-
 ýacz zaccka nasvptelnýesze | go napýeknýeýszego ktorego rownýa
 czvdno | sczý zadne oczý lvdzkýe nýewýdzalý slvga | boszy chczał
 sie okýenkýem výczýsnacz do | nýego alýe mýelý zaccek pan Jesvs
 obroczywszý | szýe do nýego sklonýl szýe knýemv bardzo przý | a-
 snýe laskawýe przeszegnawszý gý znýknał | przet oczýma ýego a tak
 ze sze dokonalo wj | dzenýe a przýsedszý saszye szam xobýe podze |
 kowal panv bogv zdobrych mýesopvsth ktoremi | go raczýl obdarzýcz. |

ýako szýe oczýecz swýetý amandus | rzadzýl czaszv
 maýovego kv panv | bogv cap. XIV. |

Teý noczy gdý maý nastal poczýnal oczecz S | amandus maý
 dvchowný vedlvz zwýczaýv sve | go czýnýacz panv bogv osoblýva
 czesz ý chwale | (51) na kazdý dzýen przes czalý maý a mýedzý |

wszŕkŕmŕ latoroslamŕ czvdnŕmŕ ktore sze | maŕŕ rozrastaŕŕ nŕe-
mogl podobnego nalŕescz | maŕŕvŕ czvdnemv panv Jesusowŕ telko |
galasz roskosznaŕ krzŕsza swŕetego kthorŕ | kwŕthnŕe laskamŕ ŕ czno-
thamŕ ŕ wselkaŕ | okrasonaŕ czvdnoscŕŕŕ nadevszŕczkŕe maŕe kte | mv
maŕŕvŕ dvchownemv kasdŕ dzŕŕen czŕ | nŕl szecz wenŕŕŕ padaŕŕacz
na szŕemŕe na o | blŕcŕe swoŕe przed wŕiecznaŕ madroszczam | pa-
nem Jesvszem awkasdeŕ wenŕŕŕ rozmŕslal | maŕŕacz wŕelkaŕ zadŕŕ
ŕzebŕ maŕ swoŕ dvcho | wnŕ okraszŕl wselknaŕ okrasaŕ kwŕtnŕŕenŕm |
czvdnoscŕŕ maŕŕeŕŕ ktorakolvŕe przesz wsŕtko | lato mozebŕcz, a po-
thŕm mowŕl ŕ spŕe | val taŕ hŕmnaŕ przeth maŕem swoŕm dvcho |
wnŕm Jesv Cristem vkrzŕsowanŕm, *salve* | *crux sancta* etc. pothŕm
rzekl posdrowyon bacz | crŕszv swŕethŕ nŕebŕeskŕ maŕv blogosla-
wŕen | stwa wŕiecznego na ktorŕm vrosł owoc vŕecz | nŕŕŕ madros-
czŕ boga oŕcza nŕebŕeskŕego tobŕe | dzŕs za wŕiecznaŕ okraszaŕ czv-
dnoscŕŕ mŕasto | wsŕsthkŕch rozsz czŕrvonŕch podawaŕ serdecz | naŕ
mŕloscz drvgŕe zawsŕthkŕ fŕolkŕ | (52) kwŕateczkŕ vonŕŕŕŕŕŕe po-
dawaŕ thobŕe gle | bokŕe vpokorzenŕe trzecze szawsŕczkŕe svp | tŕlne
vczesne vonŕŕŕŕŕŕe lŕlŕe podawaŕ to | bŕe wsdzeczne oblapŕenŕe czwar-
the zawsel | kne kwŕŕeŕe czvdnŕe kwŕthnŕŕŕŕŕŕe | barvamŕ rozmaŕ-
thŕmŕ ktore na polv na blo | nŕv na lankach na rolach w lŕeszŕŕech
w bo | rach wpvsczach na szŕemŕ albo nadrzewach za | kvŕthaŕŕaŕ abo
ovoz przŕnŕosłŕ w tŕm czvdnŕm | roskosnŕm czasz maiovŕm podawaŕ
thobŕe | vŕieczna madroszczŕ boga oŕcza nŕebŕeskŕego | serce moŕe
mŕlosne poczalowanŕe dvcho | wne. Pŕathe za wsŕczkŕ veszelo spŕe |
vaŕŕŕŕe ptaskŕ kthorzŕ skaczacz nadrzewach | sŕedne latorosłŕ ma-
ŕŕeŕŕ na drvgŕ vczesne | spŕevaŕŕaŕ podawaŕ thobŕe dzŕsz panŕe moŕ |
dvsze moŕe wŕsoka chvala Soste savsŕthke | okrase kthora powsŕth-
kŕm swŕŕeŕe maŕ | ŕest okrason powŕszaŕ czebŕe dzŕsz mŕlŕ pa |
nŕe serce moŕe dvchownŕm spŕevanŕm | a prosze cze ŕzebŕthŕ blo-
goslavŕonŕ maŕv | panŕe Jesv mnŕe raczŕl wspomocz ŕszbŕch | wtŕm
krothkŕm smŕertelnŕm zŕvoczŕe cze | bŕe owocv szŕwŕ panŕe Jesv
Criste navŕekŕ | poszŕval. | (53)

O rosmŕslanŕv drogŕ zaloblŕwe pana | Jesv Cristo-
weŕ gđŕ ŕ wŕedzono | na smŕercz cap. XV. |

Slvga vŕieczneŕ madroszczŕ oczecz chvalŕe | bnŕ amandvs presz
dlvgŕ czasz zwŕczaŕl | sze bŕl w nŕebŕeskŕm poczeszenŕv czoskol |
vŕe bŕlo mŕslŕcz o bosthwe to bŕla ŕego roskos | alŕe gđŕ mŕal
meke pana naszego rozmŕ | slacz a kv nasladowanŕv sze ŕŕŕ vdacz
to | mv bŕlo bardzo czesko ŕ gorzko a stego czaszv | ŕednego bŕl
srogo karan od boga ŕ rzeczono | mv do nŕego tako l czo mnŕemas
a sza nŕe | ŕŕesz ŕszem ŕŕa ŕesth dczwŕerze przes kto | re wsŕszŕ
pravdzŕwŕ przŕŕaczŕelŕe boszŕ | mvszaŕ sze wczŕsnacz do chwalŕ nŕe-
bŕe | skŕe mvszŕs szŕe czŕsnacz presz moŕe vczer | pŕalŕe czlowŕŕe-
czenstwo ŕezlŕ masz pravdzj | wŕe prŕcz kv wŕŕnemv bostwv me-
mv | Slŕsacz tho slvga boszŕ slŕek szŕe bardzo | bowŕemsze mv tha

rzecz wŷdzala bardzo | czŷeska a ŷ przeczŷwna awsskosz ŷal othŷm | mŷslŷcz ŷ ŷal sze wczŷcz tego czego przeth | tŷm nŷeumŷal ŷ wdal szŷe ktemv | (54) poddanŷe poczal thakovŷm obŷczajem ŷze | na kasdam nocz poŷutrznŷ na mŷesczv swoŷm | thaŷemnŷm wkapytularzv czŷwŷczŷ sze w vlu | tosczy tego wsŷtkŷego czo ŷego pan ŷ bog zan | czŷerpŷal wstal ŷ chodzŷl od katha do katha | dla tego ŷzebŷ wsŷthko od nŷego odpadlo ŷ | abŷ bŷl czuŷnŷ ŷ tesz w czuczv mekŷ pana swe | go Poczal naprzod od ostatnŷe wŷeczerzŷ pana | swego ŷ prowadzŷl szŷe snŷm od mŷescza asze | ŷ przŷprowadzŷl przet pŷlata na ostathek | wsal pana swego ŷ | osaczonego ŷ szedl snŷm onŷ sza | loblŷwŷ drogŷ rosmŷslaŷacz od ratusza asz | na mŷescze vkrŷŷsowanŷa a ta droga bŷla | obŷczajem takowŷm gđŷ przŷsedl kv progv | kapŷtelnemv poklŷeknawsŷ poczalował pŷr | wszŷ stopŷ nog pana Jesusowŷch ktorŷ naproth | stapyl gđŷ ŷusz osaczonŷ obrocŷŷwszŷ sze raczŷl | ŷszez na smŷercz. |

A sathŷm poczal movŷcz psalm *deus meus* | *respice in me quare* etc. a tak sze wŷszedl | se dwŷrzŷ kapŷtelnŷch wŷbŷt ¹⁾ czterzŷ vlŷ | cze bŷlŷ przesz kthore spanem krŷstusem | oszadzonŷm na smŷercz chodzŷl | (55) a ŷdacz pŷrwszŷ vlŷczŷ zapanem swoŷm sgo | raczeŷ zadzŷ sercza swego vmŷslŷl opuszŷcz | przŷaczelŷe ŷ wsŷczko czesne dobro ŷ tesz czŷer | pŷecz opuszczenŷe poczeszenŷa vdraczenŷe nŷeske | ŷ dobrowolne vbstwo na czeszcz na chwale panv | swemv; ŷdacz sa panem swoŷm | vmŷslŷl od szŷebŷe odrzu | czŷcz wsŷtke prosnŷ chwale ŷ czeszcz przeslam | swŷatha tego dobrovolnŷe zadajacz bŷcz wsgar | dzonŷm oth wsŷczkŷch ludzŷ swŷatha tego | Rosmŷslaŷacz sobŷe ŷsze pan ŷego ŷako ro | bak mŷerszonŷ bŷl wŷrzuczonŷ ŷ wsgardzo | nŷ od ludv wsŷtkŷego czasv mekŷ ŷego gđŷ | przŷsedl prowadzac pana swego natrzeczŷ | vlŷcze poklŷeknavszŷ zŷemŷe poczalował opu | scaŷacz smŷelŷe wsŷthkŷ nŷeposzŷteczne po | trzebŷ ŷ roskoszŷ czelŷesne na czeszcz na chwale | czalv suptelnemv vdraczo-nemv pana swego | Jezusza naslothszego ŷ poloszŷl przeth oczŷ | swoŷe ŷako wsŷthkŷ szŷlŷ panskŷe naten czasz | bŷlŷ wŷszu-szone a wsŷczko przŷrodzenŷe ŷego | za smordovane ŷ vmorzone a wŷdzacz pana | swego tako szalobnŷe patracz ²⁾ mŷslŷl sobŷe ŷsze | bŷ sluszŷe wsŷczkŷe oczŷ plakacz mŷelŷ | (56) ŷ wsŷczkŷ sercza vsdŷchacz gđŷ ŷusz przŷsedl | na czvarthŷ vlŷcze pokleknał wpo-srothku na | drocze ŷakobŷ klŷeczacz v wrot mŷeŷskŷch | ktoremŷ pan nasz mŷal bŷcz wŷjedzon nasz | mŷecz ³⁾ powstawszŷ naprzeczŷwko panv nasloth | szemv Jesusowŷ pathl na oblŷcze swoŷe prze | den poczalovaŷacz szŷemŷe ŷ wolal sza nŷm | proszac ŷego swŷeteŷ mŷloszczŷ ŷszebŷ tesz | (bez) nŷego nŷeraczŷl chodzŷcz nasmŷercz alŷe | ŷ-szebŷ go szobŷ raczŷl wsjacz mnŷemajacz | ŷsze besz nŷego nŷemogl trwacz a mŷal vstacz | ŷrosmŷslal ono vdraczenŷe panskŷe ŷako | nadowodnŷe mogl a wŷdzacz pana mŷlo | sezŷwego Jesusa tako vdra-czonego salosnŷ po | stawŷ ŷdaczego posdrovŷl go rzekacz te mo |

¹⁾ w ambit atque ita per ostium in coemeterium sive ambitum coenobii procedebat. Finxerat autem sibi plateas quatuor.....

²⁾ ŷalobnie patrzŷcego. ³⁾ na ŷmierc.

dlŷthve *ave rex noster fili david* etc. | Zathŷm vstapŷl panv swemv
 ŷzebŷ sedl | powtore pokleknał sluga wŷieczne madroszczŷ | obroczŷw-
 szŷ szŷe kv wrothom ŷ przŷvŷthal | krzŷsz swŷetŷ onŷm vŷerszŷ-
 kŷem *O crux | ave spes unica* etc. pothŷm poklŷeknał na | prze-
 czŷwko matcze pana krŷstusowe pannŷe | marŷe krolŷewej nŷebŷe-
 skŷe ktora pelna | okrothne serdeczne zaloszczŷ ŷ bolŷe | sczj | (57)
 provadzono obaczal pŷlnŷe ŷ rosmŷslal ŷeŷ za | lobnŷ postave onŷ
 obfŷte lzŷ ŷeŷ oczv ono cze | skŷe wsdŷchanŷe zalosnego smutnŷe
 vdraczo | nego serca ŷeŷ ŷ smutline obŷczaŷe ŷ posdro | vŷl smutnŷa
 mathke pana swego mowŷacz *salve | regina* a zathŷm poczalał na-
 swŷecze sto | pŷ nog ŷeŷ pothŷm wsthavszŷ s zŷemŷe pratko | poszedł
 za panŷm swoŷm azeŷ poszczŷgnał ŷ szedł | podlŷe nŷego a tak so-
 bŷe tho (szczŷcie) tako bar | dzo vŷobraszŷl w serczv swoŷm ŷze mv-
 sze | vŷdzalo ŷakobŷ oblŷczne chodzŷl podlŷe bo | kv panskŷego
 ŷ rosmŷslal sobŷe gdŷ krol da | wŷd bŷl wŷpechnŷon skrolŷestwa
 swego tedŷ | xazetha ŷ rzŷczerze ŷego chodzŷlŷ zobustron | okolo
 nŷego sprŷasnŷ poczesajacz go wspomo | gaŷacz go ¹⁾ thŷ rzeczŷ so-
 bŷe pŷlnŷe rosmŷ | slaŷacz wszŷyczke wolŷa swoŷe dal wolŷa | boszŷa
 ŷakobŷ ŷ pan bog rzadzyl czobŷ sznŷm | czŷnŷycz mŷal ŷszebŷ w tŷm
 wszŷczkŷm bŷl | stalŷ a panv bogv powolnŷ naostatek wszal | przet
 szŷe one epistole ktora czŷthajŷa przed wŷelkŷa nocŷa ŷako mowŷ
Esayas domine | quis credit auditui nostro etc. ²⁾ ktora epistolŷ |
 dostatecznŷe powŷada owŷ wŷedzenŷe na szmŷercz | (58) mŷloszczŷ-
 vego pana rozmŷslajacz sobŷe słowa teŷ | epŷstoli wŷsedł wedrzwŷ
 corowe ŷ sedł po | schodze aze na kaplŷcze gdŷ przŷsedł kv obra |
 szv wmeczenŷa boskŷego proszŷl mŷloszczŷwego | pana ŷzebŷ slugŷ
 ŷego anŷ szŷwoth anŷ smŷercz | zadna mŷloscz swŷŷathla thego anŷ
 szalosz nŷe | mogla od ŷego swŷethe mŷloszczŷ oddalŷcz | ŷesze
 mŷal slvga wŷiecznej madroszcz | oczecz swŷethŷ Amandus drugŷa droge
 albo pro | cesŷŷa ktorasz bŷla obŷczaŷem takowŷm w kom | plethe
 gdŷ spŷevano *salve regina* oczecz swŷetj | w serce swoŷe wzal ta-
 kove rosmŷslanŷe ŷako | bŷ ŷecze tego czasv panna namŷlsza ma-
 ria bŷla | v onego grobv gdze czalo sŷna swego namŷlszego | pocho-
 vala w maczerŷnskŷm smutkv ŷ zalobŷe | ŷ ŷakobŷ ŷusz bŷl czas
 ŷsze bŷ szaszŷe do | dom bŷla doprowadzona a vŷdzalomv szŷe ŷsze |
 ŷŷa on prowadzŷcz mŷal od grobv a tako trŷŷ | venŷe padaŷacz na
 szŷemŷe duchownŷe vcŷŷ | nŷl w serczv swoŷm nŷslŷ ŷŷa w rosmŷ-
 slanŷv | swoŷm dodom doprowadzŷl napŷerwszŷa venŷŷa | vcŷŷnŷl du-
 chownŷe v grobv gdŷ poczettho spŷe | vacz *salve* posdravŷajacz smu-
 tthŷa mathke | marŷŷa vklonŷla szŷe dusza ŷego mŷele pannŷe |
 ŷ oblapŷl ŷŷa obŷczaŷem duchownŷm rekoma | dusze swoŷe majacz
 lutoscz nad ŷeŷ vdracze | nŷm | (59) zalosnŷm smethkŷem kthorego
 wten czas serce bŷlo pelno ŷ gorzkoszczŷ wsgardenŷŷa ŷ smŷt | kv
 smŷyrtelnego ŷ czeszŷl ŷe swŷethŷa mŷloscz | napomŷnajacz ŷŷa ŷsze
 ona mathka ŷest wszŷczkŷ | czŷ ŷ krolowa dostojnoszczŷ nadzieŷa na-
 sza ŷ sloth | kocz nasza ŷako w salwŷe maŷŷa agdŷ ŷusz du | chownŷe

¹⁾ II. Krol. Roz. XV. ²⁾ Izai. I. 53.

przywiodł te myśla panne kv wro | tom Jerosolymśkym zastapyl je nadrodze gladaŭacz | nanŭe jako zalobnŭe sla w myasto Jervsalŭem | krwŭa sŭna swego swŭetha skropŭona gdy pod | krzŭszem stala ktora krevŭ s ran sŭna ŭeŭ cze | kla szla jako smathna salozna ktora wsŭczkŭe | poczechŭ ŭusz stradala ŭ oblapyl ŭa w szerde | czneŭ wenŭeŭ w tŭch slowach gdy spŭewano | *eya ergo advocata nostra* ŭ proszyl ŭeŭ ŭszebŭ | sze raczŭla dobrze myecz przesto ŭsze nasz | wsŭczkŭch ŭest rzeznŭczka nadostvŭnŭczsza ŭ pro | szyl ŭeŭ ŭszebŭ dla myelosczŭ onego zalobne | go pogladanŭa swoŭe myeloszŭerne oczŭ raczŭ | knŭemv obrocŭcz a sŭna swego po vŭszczv du | sze szcala ŭego ŭemv raczŭla laskavŭe vkasacz | Trzecza venŭa oczecz vŭelŭebnŭ amandus vczŭ | nŭl w dzverzŭ domv swŭete annŭ mathkŭ na | myelosczŭvsze panŭ Marŭe kotŭ dom w swoŭm | smatkv po smŭerczŭ sŭna swego bŭla wpro | vadzona | (60) a tham sze szŭe salŭeczal w scodra laskŭ ŭeŭ | w okvŭtha slothkocz ŭeŭ spŭevafacz nabosnŭe | tŭ slova o *clomens o pia o dulcis maria* ŭ pro-sŭl | ŭeŭ ŭszebŭ dusza ŭego sŭrotna po vŭszczv s cza | la ŭego raczŭla luthosczŭvŭe przŭacz a ŭzebŭ | ŭeŭ vodzem ŭ obroncza raczŭla bŭcz przeth | dusznŭmŭ nŭeporzŭaczŭelmŭ azebŭ ŭa przez | vlŭczke nŭebŭeska wrowadzŭla wŭeczne | blogoslawŭenstvo. |

O cznoczŭe pozŭteczneŭ ktora z owa | mylczenŭe
cap. XVI. |

Sluga wŭeczne madroszczŭ Amandus S mŭal | wnatrzne napomŭnanje myslacz o thŭm ŭa | kobŭ mogli przŭcz kv prawdzŭvemv | pokŭevj | sercza swego baczac ŭze mv tha cznotha Mŭl | czenŭe bŭla bardzo poszŭteczna wtakoweŭ wŭel | kŭe ztrazy mŭal vsta swoŭe ŭsze przez trzŭ | dzeschŭ lath mylczenŭa sakonnego nŭeslamal | przŭ stolŭe telko ras ŭedacz na kapŭtule s bra | czŭa kotŭch bŭlo wŭelŭe gdy ŭedlŭ wpromŭe | ŭzebŭ swoŭ ŭesŭk mogli tŭm lŭepŭe rza-dzŭcz | ŭ w ostorosnoszczŭ myecz w naboszenstwŭe rosmŭ | slŭanŭa swego obral sobŭe trzech mŭstrzow | przez kotŭch doswolŭenŭa oszoblŭwego | (61) nŭechezczal mowŭcz czŭ mŭstrzewŭe bŭlŭcz ŭe | den oczecz nasz swŭethŭ domŭnŭk drugŭ oczecz | S bŭernath a trzechŭ oczecz S anselmus gdy | chczŭal mowŭcz tedŭ w naboszenstwŭe swo | ŭm chodzŭl od ŭednego do drugŭego proszacz | otpvsczenŭa mowŭl. *Jube domine benedicere* | obacz ŭsze sze rozmova ŭego mogla stacz czasv | slusnego ŭ na myeschv slusnŭm tedŭ mv szŭe | vŭdzalo ŭsze mŭal od puszczenŭe od pŭersze | go mŭstrza tesz gdy rosmova ŭego byla rostro | pna kv czczŭ bozeŭ a kv polŭepszenŭv blŭsnŭego | wŭdzalo mv szŭe ŭsze mŭal odpuszczenŭe | od drugŭego mŭstrza tesz gdy mowa ŭego | nŭepochodzŭla zadnŭ nŭeczprlŭwos-czj tel | ko s laskŭ a z lutoszczŭ wŭdzalomv sze ŭze | mŭal odpuszczenŭe od trzech mŭstrzow a takos | mowŭl a gdy baczŭl ŭszesze mova ŭego nŭe | mŭala stacz w takowŭm obŭczaŭv baczŭl ŭsze | nŭemŭal mowŭcz alŭe duszne mylecz | gdy go wolano do portŭ

mýal dobrą bacz | nocz oszobýe ýszebý ten czworaký obýczaý | w sobýe mýal ýeden ýszebý kasdego laska | výe przývýtáł drugý ýszebý sze slowý | krotkhýmý odpawýł | (62) trzeciý ýszebý onego człowýeka stchorým mo | wýł przes poczeszenýa oth szýebýe nýepu | sczýł czwarthý ýzeby sze na swoý pokoý tak | wroczył ýakobý o oným czo mowýł nýcz nýe | mýslýł. |

O vdraczenýv czala cap. XVII. |

Wýelýebný oczecz amandus w mlodoszczj swo | ýe býł roskosz-nego mýlosnego przýrodzenýa | baczacz ýsze natura przýrodzenýa w ným | poczela panowacz bardzo mv tho czesko ý prze | czýwno býło ýal szukacz rosmaýthých chýtrosczj | ýakobý czalo oszukał cze-ską pokutę sobýe vsta | wýaýacz ýszebý czalo vczýnýł poddane duszý | wloszaną koszule na czelýe swoým noszył a lan | czuchem sze szelaszným przepasował to noszył | przes długý czas aze krew snýego plýnela aze | muszil szýacz szýebýe¹⁾ pothým kasal sobýe výczi | nýcz potaýemnýe od spodnýe odzýenýe vkto | rým dal przýprawýcz rze-mýe | nýe dal nabýcz pultora sta thých ýgel mýedza | ných ostro koncze wýostrone a kv czalv obroczo | ne to odzýenýe dal vczýnýcz bardzo czasne | a przeth sobą smarsczone dla tego ýszebý sze | stalo czalo czýsnone a oný ýglý ostre | (63) koncýste thým bardze wczalo kloly tes tho | odzenýe býło wsgore wýsokýe aze kv dolkv | w takowým odzýenýv chodzýł ý w noczý spal | oszoblýwe mýal vdraczenýe lýecze gđý býło | goraczó a czaszem sze tesz chodzýł na dro | dze aze býł bardzo medł ý chorý ýnszýmý | praczamý duchownýmý strudzon ýako clouýek | ýatý swýaszany zmordovaný a w thakowe | me-cze lýeszal czaszem plakał ý sebamý skrzý | tal szam wsobýe wýacz szýe ýakobý ro | bak gđý ý ostrýmý ýglamý kolýe czaszem | szýe mv s bolýesczý wýdzalo ýakobý mýe | dzý gromadą mrowek lýeszal tak ý | ý rebastwo kasalo gđy chczal vsnacz nýe | mogli bogý roba-stwo kasalo a ýeszly troche | sasnal dedý ý one ostre koncýste ýglý | kloly az tesz nýekýedý mowýł do boga wse | chmogaczego szercza vdraczonego ach nýe | stetýsz wsechmocný bosze ýakýesz tho ýesth | moýe czeskýe umýeranýe kogo sboýcze so | býa abo zwýe-rzetha okrutne roszarpaýa | takýego meka rýchlo konýecz vesmýe aýa | lýeszacz tv mýedzý robasthwem ktore mnýe | szýe ý nagrýszýe w mýera a vsakosz vmrzecz | nýemogę. | (64) Zadna nocz zýmýe nýe-býła tako długa aný | lýecze tak goracza ýzebý takove vdraczenýe | mýal szýebýe sloszýcz a dla thego ýzebý | sobýe zadnego wspomó-szenýa ý vlszenýa | nýe vczýnýł výmýslýł drugýe vdraczenýe | uvýasavszý wszýe konýecz pasa rzemeynnego | vczýnýł dwa saczersý voným sze paszýe | ý szawýasal wných recze swoýe ý ząknał | ýe

¹⁾ *coactus est deponere*, musiał zdjąć z siebie.

počal šze smijať a vsakofz Vj soču yago čakelj
po obliče yago a thxm šze šlubijl panu bogu yšze
yusť vjačzaj nijachel plakač dlija thogo yšabij
mošze megl dostaz pyakčonalz duhovny vjzar:
nosčij nijactzj ym a nijactj bogijam vsachmogacjym

*Tho kapitulum dajje Inacz časť y chvale y
počache nyebijestox ktorox vjačzna otzjymacž
majxm farzy luctze ktorzy dlija pana boga pře
čyvonosčij szromnija acjjaxplijvija. Čexpixm caixlmj*
Časť yadnago četj očez srijathj Amactg vkolnija
kusal slovo bošze svojathjym goracjym naboženstvom
nathjym kazaniy nijactzj yusťymj začal yactem
človjatz novo narokčony kx panu bogu a bactaz
čjjaxpřacťj vjzalya přacťjvonosčij stichajacž slova
bošzago svojalkoxm pŷlnosčox glačal na Amactusa srijc:
thago y vjčzal očjma svoama yšzaz obliče očza
svojethago počalo přamijenjacž vjjasnosč barčzo ko:
ščoznoxm fakz yšza potčjžkocž bijo podobne slonečzo
yasnomo gđj svojacťj nabactze časťo latha abjlo
obliče yago yasno přajčjžstha yšzaz soxm w njm
obačžal stego vjčzaniya vsvojym smetku vsal
vjalkoxm počache fakz yšza bjł vmočnijon vodo
brjym svojethjym šjnocza — — — —

O naslotšym jmjemyv Jesus. Capitulum xlxix

Četj časťo yadnago sluga vjčzna mačroščj
očez srijathj amactg yachal šjyadnago nijasta do
čech do nasvat šze panij gđj šaz přajachal do
domu

dwýema klotkamý a klucze poloszył nade | ske przed loszem aze
 najustrzýą wstal tosz | sze są odemkkal a gdy sze saszye sáknal |
 recze ýego výszalý wýczagnýone aze do kardla | a tak sobýe tego
 ý mocno rácze sawarl ýze | býtesz ý cella nad ným gorzala nyemogl
 bý | sobýe býl zadnego wspomoszenýa vczynýcz | a w takowým vdra-
 czenýv tako dlugo býl aze | mv wszýczkýe recze polokeczye ýelý
 czesko drzecz | pothým wýmýslýl szá sobýe drugýe vdra | czenýe dal
 sobýe vczynýcz dwýe rekavicze | skorzane ýako robothnýczý noszą
 ý dal w nýe | nabýcz czathek ostrých koncztých zakovek | mýedza-
 ných powýerchv a thý rekavýcze | mýal na rekv na kasdą nocz a tho
 dlýa ! tego ýesthlýbý przez sen odzenýe wlesza | ne abó czo ýnszego
 chczał szýebýe sýacz | (65) abó sobýe nýeczó vlsecz w oneý mecze
 ý bolýe | sczý którą czýerpýal od onego sprothnego | głodnego roba-
 stwa szebý ý one ostre zakov | ký kłolý w czalo a tak sze sze stalo
 gdy szýe | rakoma presz sen chzał wscým swpomocz dedj | szýegnaw-
 szý zanadra rakoma sdrapal szýe | bardzo ýakobý ý mýeczwyecz
 odrapal pasnok | thý tako szýe bardzo skłol aze czalo naným | pu-
 chnelo ý recze ý okolo serca a gdy przez | kýlko nýedzýel osdro-
 wýal zaszye czalo swe | snow ranýl zadawaýacz sobýe nowe raný |
 a thakový zýwoth bolýesný meczenýczý wýodl | przez czalą secznas-
 cze lath potým gdy ýusz | przýrozenýe ýego zemglalo ozemblo tedý |
 czaszv ýednego wsdýen swýateczný mýal | výdzenýe vkasalý sze mv
 dworzanýe nýe | býesczý obýavýaýacz ý powýadaýacz mv ýsze | pan
 bog takowego vdracenýa ýusz wýecze nýe | chce mýecz od czebýe.
 Slýszacz tho sluga bo | szý przestal onego draczenýa a sýawszý |
 wsýtko szýebýe wruczýl w rzeke plýnaczą. |

O krzýszv ostrým którý nosýl na chr | zýpcze swoým
 cap. XVIII. |

Mýedzý ýnszýmý cznothamý sluga výecznej | (66) Madroszý
 Amandus oczecz wýelýebný mýal | wýelką zadzą ýzebý nýeýakýe sna-
 mýe czuj | ne bolýesczý noszył na czelýe swoým na pa | mýatke
 pana swego vkrzýszowanego mýslacz | athým czaszv ýednego uczýnýl
 sobýe krýsz | drzewýaný nameskýe pýedzý dlugý a slu | sne szero-
 kosczý vedluk oneý dlugosczý w ten | sze krzýs nabýl godzý zelas-
 ných trzýdzesczý | kasdý goscz osobnýe napamýathkę wsýthkých |
 ran pana krýstusowých tých naswýetszých zna | mýon mýlosczý ten
 sze krzýsz rozpýal nachrý | pczye swoým na gole czalo mýedzý lo-
 patký | a tak sze ý noszył vstavýcznje vednýe ý | w noczý presz
 czalą osm lath na cesz na chvale | panv swemv vkrzýszovanemv a osta-
 tnýego ro | kv sýedm ýgýel ostrých przýbýl wten sze | krzýsz a tho
 sranyenýe krvave takowých | otrých ýgýel noszył na czeszc nachvale
 serczv | krwvj obewrzalemv ý oblýanemv bolýesne | mv lutoszýą sra-
 nýonemv naczýstsze mathký | panskýeý marýe czaszv meký ý smý-
 erczý pan | skýe sýna ýeý namýelszego. |

A gđy ȳusz ten sze krȳsz zȳglamȳ ostremȳ | wloszȳł nachrȳbȳet swoȳ przȳrodzenȳe ȳego | suptelne sdrȳgalo sze ȳ slȳeklosze takoweȳ | (67) srogȳe ostroszczȳ asze onȳch ostrȳch gosdzȳ koncze | stȳpȳł okamȳen a obaczȳwszȳ szȳe nathȳch | mȳast ȳal szalovac takoweȳ sweȳ nȳemesno | czȳ ȳ nȳestaloszczȳ tako ȳe saszȳe snowv wȳo | strzȳł wsȳczkȳ koncze onȳch ȳgȳel a tako popra | wȳwszȳ ostroszczȳ krzȳsza wlosȳł gȳ na szȳe a | tako szȳe od dlugȳego vstavȳcznego noszenȳa ten | to krȳsz w czalo ȳego wȳadł as do koszczȳ aze | ȳ onze krwavȳł okrutnje czesto szȳe obraszal | gđy stal abo szȳedzal wȳdzalo sze mv ȳakobȳ | skora ȳezowa na nȳm lȳeszala gđy go kto ruszil | abo pchal dedȳ szȳe bardzo obraszȳł ȳ sra | nȳł a ȳzebȳ mv meka ȳ bolȳescz thakovego | krzȳsza tȳm lzȳesza bȳła navȳerchv krzysa | vȳrȳł naslotsze ȳmȳe Jesus atȳmze krzȳ | szem przez dlugȳ czas bral nakasdȳ dzȳen | dwȳe disciplȳenȳe wtakovȳm obȳczȳu | pȳasczv bȳł wkrzȳs ktoryȳ na chrȳpcze lȳe | szal aze gosdze welknelȳ w czalo ȳ ktwai | lȳ w czelȳe asze ȳe spraczȳ ȳ szuknȳam | szaszȳe szczala muszȳł vȳrȳvacz, pȳrwsza | disciplina czȳnȳł krzȳszem gđy rosmȳslal | mȳake pana naszego przȳszedł kv vbȳczo | vanȳv pana Jesv Crista v slupa roswaszalȳacz | (68) sobȳe ȳze mȳloszczȳwȳ pan barzo okrutnȳe a nȳe | luthoszczȳwȳe bȳł bȳczowan proszȳł ȳego swȳethe | mȳloszczȳ ȳzebȳ ranamȳ swȳmȳ swȳethȳmȳ ranȳ | ȳego raczȳł slȳeczczȳ. Droga dȳisciplȳnȳ czȳnȳł | gđy przȳsedł kv rosmȳslanȳv bolȳesczȳ ȳ mekȳ mȳ | loszczȳwego pana Jezusza proszȳł swȳete mȳloszczȳ | ȳszebȳ snȳm duchownȳe bȳł na krzȳszv przȳbȳth | ȳze od nȳego nȳgdȳ nȳe bȳł odlaczon. Trzecȳȳ di | scipline czȳnȳł alȳe nȳe na kasdȳ dzȳen telko | gđy mv szȳe wȳdzalo ȳze sobȳe nasbȳt wȳelkȳe | roskoszȳ abo wczesnoszczȳ czȳnȳł abo zadzȳ swoȳ | nȳepowsagnal w pȳczv ȳ wȳedzenȳv ȳ w ȳnszȳch | potrzebach czelȳesnȳch slusneȳ nȳerosnoszczȳ nȳe | mȳal sze czasv ȳednego w ostrosnoszczȳ przȳslȳ | dwȳe panȳe do nȳego gđy szedzal s braczȳ | wpospolstwȳe przez wsitkȳego slego vmslvȳ wzȳal | racze onȳch dwȳ panȳen w racze swoȳe trȳmal | ȳe w takoweȳ nȳeostrosnoszczȳ zalowal natȳchmȳast | mȳslacz ȳszebȳ takova nȳerzadna lubocz bȳła wnȳm | skarana ȳ pokutowana. |

Natȳchmȳast gđy odesłȳ od nȳego one dwȳe pan | nȳe szedł na mȳescze swoȳe osobnȳe taȳemne | do kaplȳcze ȳ bȳł szȳe okrutnȳe won krȳsz | asze godze w ȳego chrzȳpczȳe glȳboko wlasȳ | a sathakovȳ wȳstap sȳ szȳe wloszȳł wklathve | tak ȳsze sobȳe nȳe chezal doswolȳcz poȳustrzȳe | chodzȳcz do kapȳtularza do rȳczerstwa anȳel | skȳego gdzie bȳło mȳescze ȳego zwȳczȳne | (69) kv modlȳthvȳ a tȳ ze na thȳm mȳesczv w na | bosznȳm rosmȳslanȳv bogomȳsȳloszczȳ wȳdal oblȳ | czne dworzanȳ nȳebȳeskȳe. Pothȳm vdal | szȳe na wȳelkȳe ȳ rosmȳthe kazanȳe za on | wȳstep dla thego abȳ sze supelnȳe zȳednal | spanem bogȳem ȳ padszȳ przed nogȳ szadzȳe | go sprawȳedlȳwego pana boga wsechmogaczego | czȳnȳł przeth nȳm dȳscȳplȳne onȳm krzȳszem | pothȳm szedł kv zebranȳv swȳethȳch chodzacz | od ȳednego swȳethego do drugȳego czȳnȳł przeth | nȳmȳ discipline ka-

ranje czala tak bardzo | krom luthoszczj asze krev obfycze plynela po | chszypce jęgo a tak trzjdzieszczj discipljn czj | nyl przeth swjetymj a takosz ona luboszcz sza | placzyl czesko j goszko koja snjeopatrzo | szczj mjal njerzadnje a gdy jutrzjam | spjevano sedl do kapytularza na mjesce | swe swjeczajne osobnie a tam czynyl sto | venjej podaajacz na szemje mjal osoblywe na | bosne rosmyslanje a takowe padanje na sze | mje bardzo mv czechje j boljesne bylo dla | onego krzjsza kotry na chrypcze noszyl a gdy | padal na szemje onj godzje ktore byly dla | onego wszvyszv wsythkj powyesly w chrypcze | jęgo a gdy sasze wstawal zyemje onj szje | godze sasze s czala wyrywalj a tak wielka | (70) boljeszcz czjrpjal bo mv godze kasdjm padanjm | nove czurj j ranj szczynily pothym spravyl | sobje bycz pelen nabythych wad ostrych | zeljasnych kasda o trzech | konczach ostrych a ktorakolvjek zasiegla roszar | pnela j sranyla czalo bardzo. |

A thakosz wstawal przed jutrzja chodzil do ko | rv przed czalo bosze nysly bracza wstaly a onym | byczem przes dlugj czasz byl czeskej kara | nje aze pothym gdy bracza obaczylj prestal | w dzjen swjetego kljmuntha gdy szjma pra | va poczyna czynyl na kasdy rok czala supel | na spowiecz s czalego szywotha wsythkych | lyath swojch sawarszj szje w celli potaje | mje zewlek szje aze telko we wloszane | kosznlj ostal a wsavszj bycz swoj jal szje | sa czesko bycz po rekv j powsyczkym czelje | jsze krev obfycze snjęgo plynela w tym sze | byczw bylo osoblywe jedno szeljaszo krzjve ja | kobj hak a gde saszeenal wytargnal soba | czalo takowym srogym byczym tak sze bardzo | byl jsze mv szje wetroje zlamal telko mv je | dna czechsz bycza w reku zostala a gozdzie sie | rozpjerechnely posczanach a stojacz tak czesko sbj | thj zranjonj zekravjonj pogladal za posobje | bowjem byl thako okrutnje sbjthj jze tesz | (71) njejako bylo naj tak zalobnje vcjrzecz jako | v pana kristusa gdy byl vbjczowan v slupa | asze sa nath soba luthoszcza poruszony czesko | plakal a thakos placzacz kljeczal nagj j sze | krvawjonj v zymnje prosacz pana boga j mj | loszjerdza jęgo jszeb j grzechj przed swj | mj oczjma laskavymj luthoszczjvje raczyl | wjgaszcz j jch sapamjetacz. Pothym w mje | sopusthj gdy bracza onego konventu objedva | ly ociecz vjeljebnj amandus sedl do cel | lje swojey a sewlekszj sze nago jal sze | czesko okrutnje bycz besz luthoszczj asze | krev obfycze s czala jęgo wsyczkjęgo plj | nela a gdy jeszeze czesze j dlusze chczal | bycz wten czasz przjseidl brath jeden ktho | rj vszlyszal dzwjek onego bycza okrutne | go sluga boszj obaczyszj jsze to on brath | szlyszal natychmyast przestal a wsavszj oczthv | j solj naczeral ranj swoje dla thego jzeb j jęgo boljeszcz vjezza byla. |

Pothym vdzyen vjalebneho ojca swjetego | benedicta ktorego dnja byl narodzon nathen | nedznj swjath tegos dnja sedl vohjadj do | kaplycze swojey zamknawszj szje sewlek | szje jako pjerwe j powjadano a wsavszj | (72) swoj bycz jal szje czjesko bycz a byacz

sze onym | okrutnym przyprawionym byczem powszech | kym czelyle
trafil sobye naljevee rece | prosto w zyle mediane y druga podlye
nye | a gdy yela czecz krev pothym krev gval | thovye strzelyla szyl
asze po nogach eze | kla y po szemy a gdy tak gwalthownye ply |
nela natychmyast mv spuchla wszyczka reka | barzo a szynela aze
byla modra wydzacz tho | masz swyethy slyek szye bardzo tak ysze |
wyecze na then czas nyesmyal bycz tegos cza | szv y teze godzyny
gdy sze sa thako okru | tnje byczoval jedna czorka yego duchowna |
gymnyem anna panna nabosna y swyetha | bedecza w ynnym mye-
scze na sakv ¹⁾ na ten sze | czasz byla na nabosnych modlythvach
swoych | y myala to wydzenny jeze sze yej wydzało ysze | byla przy-
wydzona na ono mye | scze gdyze sze oczecz duchowny amandus
tako | szye okrutnej byczoval a wydzae tak ny | luthosczywe by-
cze rozalyla sze go tako barzo | asze przystapyla do nyego a gdy
yusz raka | podnyosl kv vderzenyv zatrzymala mv ya | y wydzało
szye yej ysze on ras który nasze | (73) myal vderzye dostal sze
yej naye rece | gdy wydzenny koniecz wselo przysla ksobje | y na-
slasla na rekv swoych oczywysze y zna | myenyeze ono vderzenye
vrazj czarne szmyer | telne gdze ya bycz saszecl y trafil y no-
szy | la ye na rakv swych presz dluge czasj gla | dajacz nanye sna-
boszenstwem. |

O lyeganym vdraczonym slugy wyeczney | Madroszej zakonv kasnodzejskiego cap. XIX. |

Mylly oczecz swyethy amandus nalasl sobye sta | re dzwyerze
y wnysl ye do swej celle y lje | szal na nych myastho loza ro-
postarl na nye rogoz | pod glove swoje poloszl myeszek sloma
nat | kanj a nan poduske bardzo mala zadne yn | sze poscely nye-
myal telko jako chadzal we | dnje tak lyegal w nocj telko bothy
snak srzu | czyl a plaszem sze myaszym przyodzyl ata | kosz myal
czeskye trudne wyljeszenye glo | va szlye lezal a wehrpyet go kloly
one ostre | godzye skrzyssa który noszl. Na rekv myal | saknyonye
przykow, na czelyle ostrzy wlosze | nyecz plasz czechy dzwyerze
dwarde ljezal | tako vdraczony jeze szye ruszye nyemogl bo | wym
gdy szye chezal obroczye bardzo szye | obraszyl gdy tesz czasem
wespyczky chcacy | (74) obroczye soba rzuczyl dedy go godze
kloly aze | w kosczy bedacz w takowym czechym vdrace | nym y bo-
lyesczy czestokroc czesko wsdychal | kv bogv wsechmogaczem zy-
nye czechocz czer- | pyal od mroszv bo gdy przes sen wedluk swj |
cza yv chezal nogy roscagnacz tedj nagye lyesza | ly na dczwyerzach
a czesko mv vszabalj gdy | ye zasze xoby przyczagal a tak sze
obraczal | nyeroseczagnawszy szye tedj sze krev bardzo | sburzyla
w koczach a stat myal wyelka bolescz | a nogy yego byly pelno
nymocj boljesnej | cze | sko mv puchnelj jakoby byly vodj nalyte

¹⁾ na sakv *in arce* na zamku.

kola | na jęgo bŷlŷ krowe obrasonŷ chsribŷeth ođ | krŷŷza vdra-
czonŷ j. zranŷonŷ tesz vsta jęgo | bŷlŷ vdraczone suche od pra-
gnŷenŷa recze bŷ | lŷ drzacze od mlglosczŷ a takosz w czjeskŷm
mę | czenstwŷe travŷl swe dnŷ j nocŷ a thŷ | wsŷczkŷ bolŷesne
trudne rzecŷŷ czerpŷal zvŷe | lkŷe nabosneŷ goraczeŷ mŷlosczŷ ktorŷ
mŷal | kv bogv wŷieczneŷ madroscŷŷ ktoregos bolŷe | scŷŷ j mak na-
sladovcza chczal bŷcz dokonawsj | takovego vdraczonego lŷeganŷa
wprovadzil | sze do jŷnne celle male tam sobŷe spravŷl | krzaslo abo
stolek kv lŷgoanŷv j szedenŷv | ktorŷ bŷl tako czasnŷ j krotkŷ
jŷze sze na | nŷm nŷemogl rosczagnacz na thŷm sze stolkv | (75)
j na drzwŷach przerzeczonŷch legal j odpoczŷŷwal | swoŷch petah
abo przekovach przes oszm lath | tes mŷal takovŷ swŷczaŷ jze szŷ-
mŷe po kom | plŷecze nŷgdŷ do jŷbŷ zadne nŷechodzŷl anj | napŷecz
pospolŷcze grzacz szŷe przes czalam | dwaczescza lath bŷ tesz bŷla
zŷma nathvare | sza vŷavsŷŷ jzebŷ bŷla ŷaka przŷczynna [w tŷch |
sze czeszech opuscŷŷl wsŷtko mŷcze czala tak | vodze ŷako j vlasne
nŷechacz roskoszŷ szadne | j weczsnoscŷŷ czalv vezŷnŷycz | ¹⁾ tesz presz
dlugŷ | czas zŷmŷe j lŷecze telko ras ŷadal presz | dzŷen a telko
jŷze mŷesa nŷŷeadal nŷgdŷj | alŷe tesz presz dlugŷe czasŷŷ nŷeŷa-
dal rŷb | zadnŷch anŷ ŷaŷecz tes pres dlugŷ czasŷ | w takowŷm vbo-
stwŷe chczal ŷŷcz jŷze szadnŷch | pŷenŷedzŷ nŷechal bracz anŷ
zdoswolŷe | nŷm anŷ presz dosvolŷenŷa tesz sze w takove | wŷelkŷe
czŷŷtoŷeczŷ dusne j czelŷesneŷ chczal | zachovac jŷze sze czala swego
nŷechczal dot | knacz anŷ podrapacz telko na rekv a na nogv. |

O pragnŷenŷv j o wstrzŷmanŷv pŷ | cza cap. XX. |

Poczal sobŷe oczecz wŷelŷebnŷ zadavacz | bolŷesne vdracze-
nŷe tak jŷze sobŷe bar | dzo mala mŷare vstawŷl kv pŷczv | a ŷszebŷ
mŷarŷ nŷeprzestapŷl spravŷl | (76) sobŷe kubeczek maluthkŷ kto-
rŷsz noszŷl sobŷ | tento kubek bŷl takovŷe male mŷarŷ yze | gđŷ
j vŷpŷl ledwŷ troche swoŷe vsta su | che od pragnŷenŷa ochlodzŷl
ŷakobŷ czlovŷeka | chorego napoŷenŷm strzeswŷl tes przes wŷelŷe |
lŷath nŷechczal pŷacz zadnego vŷna telko w dzŷen | wŷelkonocnŷ
dla tczŷ dnŷa tak wŷelkŷego to czŷ | nŷl a gđŷ thako przes dlugŷ
czasŷ bardzo pragno | czŷm bŷl a zwŷelkŷe srogoscŷŷ ktorŷ prze-
czŷv | sŷ sobŷe vkazoval anŷ vŷnem anŷ voda nŷe | chczal pragnŷe-
nŷa naszŷŷycz. Telko wŷelkŷm | vdraczonŷm pragnŷŷenv vsđŷchajacz
czesko za | losnŷe kv panv bogv wsŷladal alŷe laskavj pan | thako-
wŷm wnatrŷŷm napomŷnanŷm j poczeszal | mowŷacz veŷŷrzŷŷ bacz
ŷakom ŷa stal na krŷŷzŷ | w smŷertelnŷm vdraczenŷv pragnaczŷ
a telko mŷ | w thŷm to moŷm czeskŷm pragnŷenŷev podano trohŷe |
oczthv z zsolczŷ gđŷsz wsŷŷczkŷe chlodne studnŷ | bŷlŷ. moŷe wla-

¹⁾ Ustę p w klamrze niezrozumiały, w texcie łacińskim Suryusza tak brzmi:
Isdem annis nunquam balneis usus est, nunquam pedes lavit, pro-
pter levanda delicati corporis sui incommoda.

sne po wszyckým swýecze abovjem | mem ýa ýe szam stworzył kv
potrzebýe ý ochlo | zenýv czlowýeczemv a przesto mý sze sacho
vaý | czýrplýwym czerpýeným takowých nýewscieso | szý chleslý-
býcz nasladowczą moým. |

Czaszw ýednego przeth godý wczesnosiecz potrze | bne czýelesne
odloszýwszý wszal przeth szýe | the troýaką recz naprzoth ýsze po-
ýutrzny | (77) sedl przeth wýelký oltarz ý stal thamo na golým |
kamýenýv asze do dnýa a tho býlo w then czasz | gdý nocz nadlu-
sza a naýutrzýam rano swonýa | drugýe vdraczenýe ý nýewsciesnosiecz
czala ýsze | nýgdý nýeszedl aný we dnýe aný w noczj do cze | ple
ýsbý aný do ognýa aný na zadne czeple | mýescze dla ogrzanýa aný
rakw nýecheal grzacz | na vaglv przý oltharzv azemv recze bardzo
puehne | lý od zýmna zýlneho bowýem czaszw thego na | czesze szý-
mno býwa po komplýecze thako szý | mný sedl spacz na swoý sto-
lýecz a poýutrzny za | sze na modlýthvýe býl aze do dnýa stojacz
przet | oltarzem wýelkým na golým kamýenýv. Trzecze | vdraczenýe
býlo ýsze sobýe odýal pýcze przes | czalý dzýen bý sze mv tesz na-
bardze chczalo pýcz | tedý nýepýl telko w obyadý przý stolýe a wsa |
kosz przesz czalý dzýen tak nýepagnal ýako | gdý przýsedl wýeczor
tedý wsýeczko przýro | dzenýe ýego wstalo ý szýlý pragnacz pýcza
a | wsakosz sze w thým wsýczkým swýczeszal acz | kolwýek to býlo
szýego czeským bolýesným vdra | czeným vsta ýego czesto býwalý
tak spýekle ý | suche wnatrz ýakobý zewnatrz ýako v czlowýe | ka
ktorj wszelkýe nýemocj lýeszý ýasýk mv szýe | od czeskejgo pra-
gnýenýa tako bardzo bolýesnej | (78) spadal isze mv szýe dlusze ný
slý przes czalý | rok nýemogl sgoýecz gdý suchýmý vsthý tako vdra |
czoný stal w kompletthe gdý kropýono w salwe | wodą swýeczona v-
edług swýczajv tedý oczecz | wýelebný amandus z zadą vsta swe
vschle otvo | rzýl szýegaýecz sa kropýdlem ýeslý bý tho czo | szce
mogl mýecz ýszebý mv ýedna kroplýa mo | gla na ýego vschlý ýe-
sýk pascz wodý swýeczco | ne ýzebý ýaką throche ochlodl ý otrzes-
wýal | gdý szýedzal z brathý zakonnýmý zastolem na ko | lacýeý
postawýono przeden výno ýako ý przet dru | gýe a on acz czesko
pragnal a wsakosz ono výno | od szebýe odstawýl ý podnoszýl oczý
swoýe w nýe | bo kv mýelemv bogv rzekacz ach bosze o cze nýe |
býeský ten chlodný trunek tobýe ofýaruýe przýmý | szej za wsdze-
czną ofýare vespolek ý zwýszu | szoną wýlkosczą sercza mego a ra-
czmý napoýcz | sýna swego namýelszego w onym pragnýenyv gdý |
pragnal výsacz na krzýszv w uczýsku ý vudracze | nýv smýertelným.
Nýekýedý w swoým wýelkým | pragnýenýv bedacz chodzýl dostudnýe
ý gladal na | vode brzmaczą w mýednýecze ktora czekla studnýe |
a wsdýchajacz serdeczne oczý swoýe podnoszýl kv | bogv nýekýedý
ý tak bardzo przýrodzenýe pra | (79) gnace zwýczeszýl ýze rzekl
zwýelkýego vdra | czenýa sercza swego ach nýestetýsz o navýsze |
dobro boze wszzechmogacz ýakýe są skrythé sza | dý twoýe ý zemý
dno sýrokýego ýezora blýsko | a voda czýsta czekacza okolo mnýe
plýnýe a wsa | kos mý ýeden trunek wodý thako ýesth drogý | ýsze

mŷ sze dostacz nŷemosze tocz zalosna recz | takowe vdraczenŷe pragnŷenŷa czerpŷal pocza | vszŷ przed adventem aze do tego czaszw ŷako | czta the evangelia gďŷ nasz mŷelŷ pan z wo | dŷ vŷno przemŷenŷl teŷze nŷedzelŷe szŷe- | dzal salosnŷ nawŷeczerzŷ przŷ stolŷe abovŷem | dla sŷlneho pragnŷenŷa ŷedza mv bŷla nŷemj | la. Gďŷ *gracias* odmowŷono skwaplŷvoscza | prethko bŷeszal do sweŷ kaplŷ-
cze bo dla sŷlne | go vdraczenŷa pragnŷenŷa ŷusz sze wtrŷŷmacz nŷe | mogli wŷecze alŷe ŷal gorzko plakacz ŷ lzŷ opfŷ | the vŷlŷe-
vacz ŷ ŷal movŷcz. O bosze wszechmo | gaczŷ kthorŷ sŷa vsnavasz bolŷecz ser | decznŷ ŷ vŷdzŷsz vdraczenŷe serdeczne ŷa | koszem
sze ŷe nathakovŷ wŷelkŷ nedze naro | dzŷl na then swŷath ŷze ve-
wsŷczkŷch potrze | bach czelŷesnŷch tako wŷelkŷ vezŷŷsk nedze | ŷ
stradanŷe musze czerpŷecz. |

A stoŷacz w takovŷm vskarzanŷv przed panem bogŷem | (80)
ŷakobŷ nŷeczo wnatrz w duszŷ ŷego ŷal mo- | vŷcz tŷmŷ slowŷ,
bacz dobre mŷslŷ bog cze vve | selŷ ŷ poczeszŷ nŷeplacz rzŷczertz
dobrŷ mŷeŷ | sŷe dobrze a tŷ slova poszŷlŷŷ serce ŷego | ŷze nŷe-
mogli tak bardzo plakacz a wsakosz | s bolŷesczŷ wŷelkŷe nŷemogli
bŷcz pravŷe ve | szol acz bŷl nŷeŷako vesel ŷedno mv lzŷ | s oczv
plŷnelŷ po oblŷczv a wsakosz wnatrzne | poczesenŷe pobudzŷlo go kv
rozmŷŷlanŷv baczacz | ŷsze mŷal wrŷchle bŷcz poczeszon ŷ poszŷlon |
od pana boga tak ze szedl na komplete vsta | ŷego spŷevalŷ a serze
drzalo a wszakosz sze mv | vŷdzalo ŷsze rŷchlo mŷal | bŷcz oktrze-
swŷon w bolŷeczach swoŷch czo sze po | tŷm wrŷchle stalo bowŷem
poczecha ŷego od bo | ga theŷ sze noczŷ szŷe poczela poczaŷczŷ tako
ŷze | mŷal thakowe vŷdzenŷe ŷsze panna namŷelo- | sczŷvsza Maria
przŷŷla do nŷego s sŷnem swoŷm | s dzeczathkŷem panem naslothszŷm
Jesuszem ŷa | ko bŷl na tŷm swŷecze v szedmj lath tos na | mŷel-
sze dzeczathko przŷnŷoslo mv w raczkach | ŷch dzbanŷszek pe-
len vodŷ ten dzbanŷszek bŷl | chedogŷ polŷanŷ a bŷl troche vŷeczszŷ
nŷslŷ kubek | konventskŷ, a panna naswŷeczszza vzŷela z rak | sŷna
swego dzbanŷszek ŷ podala ŷ oŷczv wŷe | (81) lŷebnemv amandn-
szewŷ ŷzebŷ pŷl oczecz swŷe | thŷ wszawszŷ od pannŷ Marŷe on
czudnŷ dzba | nŷszek bardzo wsŷeczne pŷl swŷelkŷ szadzŷ | ŷ vga-
szŷl pragnŷenŷe swoŷe dostatecznŷe pothŷm | sze nŷedlugo sedl
w drogę ŷ ŷadacz przes | polŷe szedl czasnŷ steczkŷ podkala ŷ vboga
vezŷ- | va panŷ gďŷ blŷszv knŷemv przŷŷla vstapŷl | ŷe sdrogŷ wpo-
krŷŷvŷ daŷacz ŷe mŷescze ŷze | bŷ ŷla ona panŷ obroczŷvszŷ sze do
neŷgo rzekla: | dlŷa czego to czŷnŷcze ŷsze vŷ bedacz thako va |
snŷm vezŷŷŷm oŷczem ŷ kaplanem mnŷe vboge | szenŷ thako s drogŷ
vstapuŷecze gďŷsz bŷch | ŷa va sluszne vstepovacz mŷala. |

Odpowŷedzal oczecz swŷethŷ ŷ rzekl eŷa | mŷla panŷ bocz ŷest
moŷ swŷczazŷ ŷzecz ŷa wsi | czkŷm bŷalŷm glowŷ potczŷvoscz rad
czŷnŷe dla | nautszŷvsze mathkŷ boszej marŷe krolŷewnŷ | nŷebŷes-
kŷe. Slŷsacz thŷ slova ona dobra pa | nŷ oczŷ swe ŷ recze w nŷebo
do boga podnŷo | ŷla ŷ rzekla ŷusz ŷa tesz therasz prosze teŷ | na-
czŷczszze panni ktorŷ w nas tczŷcze wsŷtkŷch | ŷ zebŷszez przczsz smŷ-

ercz stego swyātha nŷe sze | slŷ alŷeshbŷ osobnā laskā sŷna swego vasz
vteczŷla | zato oczecz wŷelŷebnŷ amandus rzekł : | (82) ktemv mŷe ra-
czŷ wspomocz nacŷszcza panno | Marŷa krolŷevna nŷebŷeska. Pothŷm
sze przŷ | dalo szŷe wrŷchle ŷze czestokrocw wedluk swj | czaŷv
swego maŷacz przy stolŷe rozmaŷthe pŷcze | pragnŷenŷe ŷ suchosz
vsth czerpŷal alŷe ŷusz | odtŷchmŷasth wŷelkŷe roskoszŷ dusnŷ to
czer | pŷal gđŷ w noczj sasnal przes sen wŷczal sta | ŷacze przed
szobā wŷobraszenŷe bardzo czudne | nŷebŷeskŷe ktore rzeklo do
nŷego ŷacz ŷesth | ta matka ktorā cze przet thŷm w noczj w toŷm |
pragnŷenŷv bŷla napoŷla zedzbanka a gđŷcz sze | pothŷm bedze tak
bardzo checzalo pŷcz napoŷe cze | z mŷłoszerdzŷa. |

Rzek sluga wŷieczne madrosczŷ bardzo rostopnŷe | do panne
Marŷe O panno slachetnego rodv a | wsakosz w rakv thvoŷch nŷczego
nŷemasz czŷm | bŷ mŷe mŷala napoŷcz odpowŷedzala mathka | bosza
ŷ rzekla do nŷego napoŷe cze pŷczŷm ktore | plŷnŷe serca mego
slŷszacz tŷ slowa amandus | s. tak szŷe bardzo slŷek ŷsze nŷeumŷal
odpo | wŷedczecz bowŷem sze tego wsŷczkŷego znal bŷcz | nŷedostoj-
nŷm Panna naswŷieczsza laskawŷe rze | kla do nŷego gđŷ sze skarp
nŷebŷeskŷ sŷn moŷ | Jesus tako mŷelosnŷe w recze twe wpuszczŷl |
ktoregos przes vsuszenŷe vst twoŷch takowā cze | (83) skā trudnos-
czā dostal tedŷ sze tesz thobŷe tru | nek osoblŷvŷ poczechŷ ma odem-
nŷe dostacz kto | rŷ trunek nŷeŷestczŷ czelŷesnŷ alŷe ŷest sba |
wŷennŷ dostojnŷ duchownŷ trunek wŷernej | prawdzŷŷeŷ czŷstosczŷ
a tak slŷsacz tho bŷl the | go bardzo weczczon ŷ mŷslŷl sobŷe ŷze
szŷe | chezal dosŷcz napŷcz tako ŷakobŷ swoje wŷel | kŷe pragnŷe-
nŷe mogli dobrze wgasŷcz gdy sze | ŷusz dobrze napŷl onego rosko-
snego pycza nŷe | bŷeskŷego ostalo mv nŷeczno w vszczch ŷakobŷ
ve | selek mŷekŷ maluthkŷ ktorŷ bŷl bŷallŷ ŷako | bŷ chleb nŷe-
bŷeskŷ ktorŷs w vszczŷch noszŷl | przes dlugŷ czasz na snamŷe
prawdzŷŷego swja | destva, pothŷm przŷsedl w takowe naboszenstvo |
ŷze ŷal serdecznŷe plakacz dziekuŷacz wŷelcze | mŷlemv bogv ŷ ŷego
mŷele mathce steŷ wŷel | kŷeŷ laskŷ ktorā zasluszŷl otrŷŷmacz teŷ-
sze noczj | panna naswŷieczsza Marŷa vkasala sze ŷedne per | sonŷe
swŷetew ktorasz w ŷnszŷm mŷescze bŷla | powŷadaŷacz ŷeŷ wŷa-
kŷm obŷezaŷv napoŷla slu | ge swego amandusza S. Przŷthŷm rze-
kla donzej | panna Marŷa ŷdz a powŷecz sludze sŷna mego | odemnŷe
ŷako pŷsano ŷesth o onŷm wŷsocze nau | czonŷm kthorego sowā Jan
krŷsostonus slotoustchj | (84) Ten bedacz zazckŷem klŷeczal czaszv ŷe-
dnego | przeth oltarzem na ktorŷm bŷl obras drzewānŷ | pannŷ Ma-
rŷe ŷako dzieczatko pana Jesusza pŷer | szamŷ szŷŷyla ŷ napawala
a tak panna Marŷa | sŷynovŷ swemv pŷersŷ wŷŷch panŷenskŷch po |
wscagnela a krŷŷostoma napoŷla tasz laskā, ŷest- | czŷ tes rzekla panna
Marŷa odemŷe dana oŷczv | amanduseŷv przes wŷdzenŷe ktore mŷal
na pra | wdŷŷŷe swŷadestwo teŷ rzeczŷ bacz to znamŷe | ŷszecz nauka
ktora s vst ŷego swŷethŷch pocho | dzŷ od tŷch mŷast bedze sza-
dlŷwsza przŷemnŷej | sza kv sluchanŷv nŷslŷ pŷerwej Gđŷ tha per-
so | na oŷczv swŷetemv tho powŷedzala slŷsacz tho | serce ŷ recze

sve ý oczy w nýebo podnyols ý rzekl | posdrowyon nýechaý bedze
 sdroy plýnaczego bo | stva nýechaý tesz bedze przechwalana ý posdro-
 vyo | na naslotheza mathka wsýczkýe laský odemnye nýe | dostoy-
 nego czlowýeka, stego darv nýebýeskýego. | Thakýes przýklath nay-
 dzemý w pýerwse cze | sczy xýak ktore sowa *speculum vincency* tesz
 per | sune swýetha ktora srzekla do oýcza swýetego výecz | czýe
 mylý oýcze ýze teýsze noczy ktoreý sze | panna naswýetsza s sý-
 nem swoým vkasala wýdza | la ýsze w rekv swých trzymala dzbaný-
 szek z vo | da bardzo czudny ý slýszala yze panna Marýa | dzeczat-
 kýem sýne swoým rozmavýaly sobam | (85) slova bardzo laskawe
 myelosne ý przýasne owasz | mylý oýcze ý wýdzala | ýsze on dzba-
 nýszek chedogý podala | dzeczathkv sýnowý swemv ýzebý ono pý-
 cze | w ným raczył przeszeznacz ý przeszeznalo dze | cze namýelsze
 pan Jesus one vode ý nathých- | mýasth szýe ona voda przemýenýla
 wýno ý | rzekl pan Jesus naslothszy ýusz dosýcz nýe | chce zebý szýe
 výecze sluga moý w takowým | vdraczenýv mýal czvýczýcz a przes-
 pýczá výna | býcz ýusz odthýchmaýst ma výno pýacz a tho | dla po-
 szýlýenýa naturý sweý strawýoneý ska | szoneý a baczacz oczecz
 swýetý amandus ýze mv | oth pana boga bylo doswolono ýal zasze
 pýacz | výno ýakový pýerweý. |

ýako sze sluga wýecznej madrosczy mno | zýl ve
 scnothach swýethých cap. XXI. | ¹⁾

W thých ze czasýech oczecz S. amandus býl bardzo | chor
 a to szýlnego dlugýego draczenýa ktore | czalv zwemv sadaval tegosz
 czasv vkasal szýe | nasz mylý pan ýednemv boskýemv swýethemv |
 przýaczelový swemv trzymáýacz sloýek v rakv | swých tenze czlo-
 výek nabosny rzekl ach mylý | panýe czo ten sloýek znamýonuýe
 który trzy | masz. Rzekl pan myloseczyvý sluga swego | (86) Amna-
 dusza chce lýeczýcz który teras ýest chor | a nýemosze ý wýdzal
 ýsze nas mylý pan | sedl do slugý swego z oným sloýkýem a gdy |
 sloýek othvorzył býla w ným krew swýesza | a wzawszy nasz mylý
 pan one krwýe sone | go sloýka pomasal serce slugý swego chorego |
 asze wsýczko krwave býlo pothým masal ona | krwýa racze ýego
 nogý ý tesz wsýczkýe ýnsze | czlonký ýego rzekl ten który tho vý-
 dzal | ach panýe moý ý bosze moý ýakosz snamýonu | ýesz sluge
 swego krwýa swoýa abo w ným | chces výobraszýcz pýecz ran thvo-
 ých Rzekl | pan Jesus chce serce ýego ý wsýczke nature | ýego
 szmethkamý bolýesnýmý naznamýonovacz | chce go slýeczýcz | vsdro-
 výcz abovýem chzee snýe- | go vczynýcz czlowýeka sobýe vedluk vo-
 lýe ser | cza swego athakosz gdy sluga boszy amandus S. | thakový
 vdraczoný szývoth wýodl ýakosmý czesz | othým napýsalý odosmý-

¹⁾ Ten rozdział w wydaniu Suriusa i u Diepenbrocka należy do poprze-
 dniego.

nasze lath aze był star | sterdzeszcy lath asze wszytko przyrodzenye
 yego | bylo snyzczalo tak ysze nycz w nym nyeblylo tel | ko mrzecz,
 abo onego vdraczenya przestacz. A takoz przestal takowego udracze-
 nya bowym | mv oth pana boga bylo vkasono yze thakovy sro | gy
 vdraczonny szyvoth nycz ynsego nye byl telko | dobry poczatek a po-
 wszagnyeny czala nye | (87) cwyczzonego kv potldanynv duszy y rzekl
 mv | pan bog muszysz wyeczezy vdraczon bycz w yn | szym obyczayv
 masly bycz pravdzynvm sluga | moym. |

yako oczecz S, Amandus byl prowadzon | w duchv do
 skoly gdze vczą madroszcy | cap. XXII. |

Sluga wyeczne madroszcy amandus S. szjedzal | czasv ye-
 dnego poynutrnny na stolkv swoym | y bedacz w boskym rosmyslanynv
 vstalny mysly | yego y wydzalo mv sze yze miodzenyecz czudny | bar-
 dzo ochotny przysedl z nyeba do nyego y sta | nal przet nym y rzekl
 mv yuszesz doszyz dlu | go byl w tey nyskye skolye y doszyzes
 sye w niej | czvyzczyl yusz czas powstanynv pocz se mna dopro | va-
 dze cze do skoly vez sye | spynnosczą navysych nauk ktore cze nauky
 po | stanowyą w boskym pokoyv a poczathek thvoy swyetj kv blo-
 goslawyemv konczy przywjoda | Slysacz thy slova sluga boszy bar-
 dzo sye vra | doval y wstal a on miodzenyecz wszal y za re | ke
 y wyodl y yako mv sze vydzalo w szymy | rostopną w ktorey byl
 bardzo czudny dom | sbudowanyn thakowym obyczayem yako myeska-
 nye | (88) ludzy zakonnych wthym sze palaczv myeska | ly czy kto-
 rzy sze tych nauk przerzeczonnych vezj | ly a gdy tha oczecz swyethy
 przysedl byl od | nych laskawy przynvthan a bardzo mylosny po-
 sdrowyon byeszely czy ktorzy tam myeskalj | kwaplywy do my-
 strza navyszego powjadyacz | mv yze yeden przysedl ktorzy chce
 vczynem | yego bycz y nauky sze nasze vezycz mystrz rze | kl a gdy
 y vyrzal bardzo sze nay laskawy | vsmyechnal y rzekl kv wszyckym
 wyethcze | tho yusz wsyszczj odemny yecz ten goszcz mo | sze sze
 stacz dobrym vczynem y mystrzem tey | vysoky nauky yeszly sze
 cyerplywy dobrowol | nye bedze chczal vdacz w tą czasną nedzą
 w kto | rejsze muszy doswyathczon bycz a sluga boszy | takowych
 slov skrythych na ten czas yesze nyerosumyal a obro | czyszy sze
 kv miodzeneczovy ktorzy y thamo przj | wyodl yal go pytacz tako
 rzekacz *Eya* thovarjysv | myely powycz my czo yest navyszko skola
 y nauka | yej ktore my powjedzal: Miodzenyecz rzekl | Skola na-
 wysza y nauka yej ktorey sze thv | vczą nyeczzy ynszego nyejest
 telko czale dosko | nale opuszczenye samego syebye czokolwyek | pan
 bog sznym czynny abo nay przpuszczj szeszcze | abo nyesczesze my-
 loszcz albo szalosz yszebly | (89) yjednako wszytko od pana boga przyal
 wdieczny | tak szeszcze yako nyesczesze mayacz wsglath | telko
 na czesz y na chvale boską aby zawszycko | y we wszyckym pana
 chvalyl yako sze myelj | pan Cristus myal kv bogv oycz swemv
 nyebye | skymv poddawayacz sye wolj yego. Gdy tha | kove slova

naukŷ szlŷsal sluga boszŷ podobala | mv sze tha nauka bardzo do-
brze tak ŷze mŷslŷl | ŷze chezal sŷcz wedlug theŷ naukŷ ŷ vŷdzalo |
mv sze ŷze bŷ tesz nŷmoglo bŷcz nŷcz tak tru | dnego ŷ czeskŷego
czobŷ go w thŷm mŷalo prze | targnacŷ ŷ chezal thamo wŷelŷe po-
czŷnacŷ ŷ spra | wŷacz vezŷnkow nŷepasŷŷtecznŷch alŷe mv tego |
mlodzenŷecz ŷal bronŷcz ŷ rzekl tha nauka nŷe | potrzebuŷe czŷnŷe-
nŷa telko zapamŷethanŷa pozŷt | kv swego a szukanŷa tezcŷ bosze
sathŷmŷ slo | vŷ sluga boszŷ przŷsedl xobŷe przetho a szŷe | dzacz
tako w pokoŷv ŷal gleboko mŷslŷcz s tŷch | slowŷech ktore movŷl
do nŷego on mlodzenŷecz | ŷ obaczal ŷze to ŷesth pravdzŷva pravda
ktoreŷ | szŷ pan Cristus nauczal ŷ mŷal rosmove szŷ | w sobŷe rze-
kacz otho theras vŷdze ŷ obacza | we wsŷczkŷm srogŷm vdraczonŷm
szŷvocz e swoŷm | ktorŷm wŷodl s vlasne wolŷ swoŷe ŷszem ŷe |
sze nŷebl gothow opuszczŷvszŷ sŷ szŷebŷe przŷ | movacz luczkŷe
przecŷŷwnoscŷŷ ŷestem ŷesze ! (90) boŷasnŷ strasŷŷwŷ ŷako saŷacz
ktorŷ skŷrwsŷ sze | we krzv lŷeszŷ a kasdego sze lŷsthka boŷ ktorŷ |
sze od wŷatrv ruszŷ tokosz sze ŷa tesz lŷekŷ | wszelkne przecŷŷ-
vnoscŷŷ ktora namŷe przŷ | padnŷe od oblŷcznoscŷŷ nŷeprzŷaczol
zbladne gdŷ | bŷch mŷal bŷcz ponŷszon vezekŷ czo bŷch sze mŷal |
w tŷm bogv poddacz to szŷe krŷe gdŷ mŷe | chvalŷ smŷeŷesze gdŷ
mŷlaŷam smucze sze prav | dacŷ ŷesth ŷesze dobrze skolŷ wŷsokŷe
naukŷ pa | trzeci a takos vesthnavszŷ nabosznŷe podnŷosl oczŷ |
swoŷe w nŷebo kv bogv ŷ rzekl Eŷa mŷlŷ bosze | ŷakosz mŷ terasz
pravda ŷasnŷe ŷesth povŷedza | na O nŷestetŷsz ŷ kiedŷsz ŷa bede
pravŷm | opuszczonŷm czlovŷekŷem sam sŷebŷe a bogv pothdanŷ. |

O rŷczerstvŷe duchovnŷm ktorego mŷal do- | kaszo-
vacz w czerpŷenŷv przecŷŷwnoscŷŷ cap. XXIII. |

Gdŷ sludze wŷeczne madroszcŷŷ vdraczenŷŷ cze | lŷesne ktore
bŷlŷ kv skaszenŷv zŷvotha ŷego | od pana boga bŷlŷ szakaszane
steko sze natura ŷe | go tak bardzo vradowala aze plakal swŷelkŷe |
radoszcŷŷ gdŷ rosmŷslal swoŷ srogŷ szŷvoth ŷako | okruhnŷe czŷ-
erpŷal a czesko walczŷl ŷ rzekl | sŷ w sobŷe ŷusz tesz mŷelŷ panŷe
od thŷch mŷast | bede mŷal zŷwoth prosnŷuŷaczŷ a bede sze do-
brze | mŷal bede pragnŷenŷe swoŷe vŷnem ŷ voda | chlodzŷl ŷusz
tesz bede na moŷm mŷechv slomŷa | (91) nŷm nŷeswŷasanŷ sŷpŷal
tagem czŷ czestokrocŷ | szadal ŷszebŷch thakovŷ wsczesnocz przed
moŷŷ | smŷerczŷ mogl mŷecz ŷuszem sŷ szŷebŷe do | szŷcz dlugo
kaszŷl ŷusz tesz czas ŷszebŷch odpo | czŷval takove prosne mŷslŷ
w smŷslnoscŷach swo | ŷch mŷeval bowŷem o nŷestetŷsz nŷevŷedzal |
czo bog mŷslŷl snŷm czŷnŷcz gdŷ sze thakovŷmŷ | mŷeslamŷ kŷelko
nŷedzel czeszŷl przŷdalo szŷe | czasv ŷednego gdŷ szedzal na stolkv
swoŷm | na ktorŷm sŷpŷal przŷslo mv na pamŷecz ŷsze | sobŷe ŷal
rosmŷslacz onŷ pravdzŷve slova ktore | movŷl Jop czŷerpŷaczŷ *Mili-
tia vita hominis | super terram* to ŷesth zŷvoth sezlovŷeczŷ

na | swýeczenýcz ýnszego nýeýest ýedno rýczet | stvo
a wstawýczna wálka¹⁾ w takowým rosmýsla | nýw wstaly smýslý ýego
ý wýdzało mv sze w zachvj | czenýv ýze przýsedl do nýego krasný
mázný | młodzenýecz który mv przýnosl pare bothow | rýczerských
mýsternýe przýpravýone ý ýnsze | odzenýe ktore rýczetze noszą a sed-
szý do | oýcza swýetego wloszýl oný bothý na nogý ýego | ý przýo-
dzał go oným rýczerským odzeným ý | rzekl mv výecz rýczetzw ýzes
aze dotýchmýasth | prostým slugą býl alýe bog cheze to mýecz po |
tobýe ýzebý ýusz býl rýczetzem. |

(92) Oczez swýethý pogladal po sobýe w oných bo | czech
ý w oným rýczerským odzenýv ý rzekl s vjel | kýego dzýwv serca
swego. Nýestetýsz mýelj | bosze czo mý sze dzeýe ý czo sze semnýe
stalo | málý rýczetzem býcz wolaýl bých ýusz býl | mego pokoýv
ý wscesnosczj patrzýcz ý rzekl do | onego młodzenca gdis tak bog
chce ýze bých | býl rýczetzem bých sze chwalýebným rýczetzem |
stal thobý mý býlo mýlýe. Młodzenýecz odwo | czýwszý sze troche
od nýego na strone ýal szýe smýacz | ý rzekl nýetroszý sze bedzesz
mýal wálký dosýcz | ktho chce wýescz duchowne rýczetstwo boze sta-
lýe | thakowego dalýeko wýeczsze czeskosczý ý wdracze | nýa maýa
podkacz nýslý potýkalý przeth davný | mý czasý One slavethne
smýale rýczetze o kto | rým sze smýalým rýczetstwýe swýath powýa-
da | ý spýeva mnýemasz ýszebý bog ýusz twoýe ýa | rzmo szebýe
słoszýl ý thwoýe przekowý od cze | býe odrzuczýl ýzebý ýusz mýal
roskoszý vszýwacz | nýetak czý tho bedze nýechczec bog przetho |
wdraczenýa thwoýego szýebýe słoszýcz alýecz | ý chce przemýenýcz
ý dalýeko wýeczczesze | wczýnýcz nýslý kýedý pýervej býlý. Slý-
sacz slu | ga boszý te słowa slýek szýe bardzo czesko ý | rzekl Býa
boze wsechmogaczý czo chczesz semną | (93) czýnýcz mnýemalým bý
ýusz býl memv dra | czenýv konýecz ano sze dopýoro poczýna do |
pýoro ýako bacze bede w czýskv ý wdraczenýv | ach panýe nýebýe-
ský czosz vmýslýl czýnýcz | se mną aszą ýa są telko grzesný a wszý-
czý | spravýedlývý ýze rosge karany thwego ve | mnýe czeszeýsza
a w nýektorých ludzýech ýe | powszagasz takesz mýelý panýe swýk
zemną | czýnýcz od dzezýnných lath moých ýsze młode | przýrodze-
nýe moýe czeskýmý a dlugo trvalý | mý chorobamý krzýsoval ý dra-
czýl tak ýszem | mnýemýal abý ýusz dosýcz býlo. | Odpowýedzał
młodzenýecz nýe ýescze nýedo | szýcz musýsz ýecze gruntownýe
wewsýczkých rze | czach doswýaczon býcz ýeslý szýe prawým rýcze |
rzem boským mas stacz. Sluga boszý rzekl pro | sze cze mýelý pa-
nýe raczý mý wkasacz ýako | výelýe bolýesczý czerpýecz ýescze przeth
sobam | ma rzekl ýemv weýrzý w sgore w nýebo na | obloký mosesz
lý nýeslýczoną výelkoscz gvýasth | slýczýcz tedý tesz mosesz slý-
czýcz twoýe przýsle | bolýesczý a ýakosze gvýasdý ludzom male wý-
dzą acz výelkýe są tako tesz the bolýesczý | ktore bedzesz czerpýal
acz vedług czuýnosczj | (94) thwoýe tobýe będą czeskýe ý výelkýe

¹⁾ Job VII. 1.

kv sno | szenjv alje przed oczyma ludzj nyebogoboynych | beda sze
 vzdaly male. Sluga vjecne ma | drosczy rzekl ach panje vказы mje
 te bolje | sczy pjervey jszebych je wyedzal Rzekl nye | vkasze bo-
 wem ljepe thobje jest je ych | nyebedzesz vjedzal przesto jszeb
 nysly na cze | przjda njeszvetpyl a wsakosz mjedzy thym | nye-
 sljczonym boljeszamj ktore cze podkacz | majaj namjenja trzj
 pjerwsa jethczy tha | jsesze sa byal wlasnym rekoma a przesta-
 va | lesz kjedy chczal majacz nad soba lutoscz ju | scze theras tho-
 bje samemv vcsme, adacze w moc | opsyh ludzj gdzy muszys vjel-
 kje ponyszenje | j lje Koscz czyerpjecz strony thvych vczynkov do |
 brjeh j cznothlvjego swjetego obczovanja od | ludzj sljeh grze-
 chem sasljepjonjeh ktore po | nyszenje bedze cze czesze bolalo anj-
 slj thwy bo | ljesny zranjonj chrybjet od onego ostrego krzj | sza
 abowjem pjervey gdysz sze czvyczyl vstro | sczy szjvotha byles od
 ludzj vysocze vason alje | teras bedzes ponyszson j znjczon je cze
 nyebeda | njzacz mjecz druga boljescz j smutek jestecz | ten js
 adzes sobje czestokroc takove vjelkje | vdraczenja j trudnosczy bo-
 ljesne sadava | (95) jsecz sje tesz czasem smjerczy rownalo avsa |
 kosz dla thwego mjelosnego przjrodzenja | dopusezyl czy pan bog
 mjecz przjaczely ktorej | cze czesly alje terasz vjrzysz jsze na
 thjeh | mjesczach gdyes sze osoblve przjasny j | vjernosczy j vjelka
 zalosc najdzes, tako | jsze tes czy ludze ktorzy cz osoblva vjer-
 no | sca przjasny sa wespolek sthobaj beda | sluthosczy bolacz. Trze-
 czy smuthek thwoj | boljesny bedze jzes byl aze dothychmyast
 pje | ssaczj v boskje slothkosczy Ajakoby pjesczek | nyeduczonj
 od pjerszy w takjes boskje slothko | sczy pljval jako ryba w mo-
 rzv tocz jus odej | mje jsze tego stradasz, a bedzesz schnal od |
 vjelkjego wnatrznego vdraczenja bowjem | j od boga j od wsjcz-
 kjego swjata bedzes mnj | mal jzeb opuszczon byl bo bedzesz od
 przjaczol | czesko przesladowan a powjemczy krotkjmj | slov jse
 wszjczko czokolwjek pocznjes sobje | kvoly abo kv poczeszenjv tocz
 wszjczko wstecz | obroczy. |

Sljysacz tho sluga boszy tak sze sywo zlek | aze wszjczko
 przjrodzenje jego wezdralo | a pochopjwsj sze spocetka padl krzy-
 szem na | zemje j jal vzjvac pana boga volajaczjm | (96) serczem
 a placzlvjm gloszem proszacz jesljbj | moglo bycz jzeb oddaljl
 te zalosc boljesna | od njego dla svej vjelkje ojczevskje dobro |
 czy a jezljbj jnacza nyemoglo bycz jzeb jego | nyebeska volja
 jego wjeczneho boskjego srza | czenja w njm vjpejnyona byla a gdy
 v takovjm | vdraczenjv j tesknosczy ljezal dobra chvjlye | rzekl
 pan bog prcz wnatrzne nathchnjenje | do njego. Mje sze dobrze
 ja sa chsce bycz | sthobaj a chce cze wspanocz tako laskavje je
 thj | wszjczkj dzjvj swjczesjs a takos poszjlonj | wstavszj poddal
 sze w recze boskje. Nazajutrz | pomszy szedzal w sej czellj a bar-
 czo mv bylo zy | mno bovjem byl czeskij mros a rozmjslaacz so-
 bje | ty rzeczy czesko byl smeczon j tak jakoby kto | rzekl wnatrz
 do njego othvorz okno cellj thvoje | vejrzj a naucz sje othvorjvszy

okno vjrzał psa bje | gaŕacz wposrothkv ambitv a nosacz chuste zadną | od nog ¹⁾ w gabŕe swojey ŷ dzŷvne obŷczaje | vkaŷoval kv oneŷ chusczye rzuczajacz ŷam | vs Gore ŷ nadol ŷ ŷal ona chustą szarpacz ŷ | targacz gladaŷacz na to oczecz S. podnŷowszŷ oczŷ | swe kv mŷe-lemv bogv v nŷebo czesko ŷ nabosne | westchnal a ŷakobŷ mv czo rzeklo wnatrz w ser | czv ŷego tak ze tesz tŷ bedzes szarpan ŷ targa-
 gan | (97) brez vsta braciej thvoŷe ŷ ŷal sobŷe mŷslŷcz | Gdŷs ŷna-
 cze nŷemosze bŷcz poddawą w thŷm | vszŷckŷm panv bogv. A baczac
 pŷlnŷe ŷsze sze | chusta povolnŷe da psv rzuczacz ŷ szarpacz mŷl-
 czacz nŷeodmavŷajacz nŷcz tak ze ŷa tesz mą | czŷnŷcz a stczesŷ
 nadol Oczecz S. vsŷal one | chuste ŷ choval ȳa przez vŷelŷe lath za
 bar | dzo mŷlŷ klenot a gdŷ baczŷl ŷsze bŷl poruszon | nŷeczerpŷŷ-
 vosczą vszal przet sze one chuste a | vsnawszŷ sze ŷ obaczŷvszŷ sze
 kv vsŷczkŷm rze | czą v ktorŷch go omavŷana czŷerplŷvje mŷlczal |
 czasem gdŷ obŷcze swe odwrocŷl od thŷch kto | rzŷ ŷ przesladow-
 walŷ natŷchmŷast wnatrz mŷal | karanŷe ŷ napomŷnanŷe takove Pa-
 mŷetaŷ | ŷszem ŷa pan twoŷ mego obŷcza naczuđnŷejsze | go nŷe-
 odwrocŷl od tŷch ktorŷ na mŷe plva | lŷ nathŷchmŷast zaloval cze-
 sko nŷeczŷer | plŷvosczŷ swoŷe ŷ obrocŷl szŷe sasŷe laska | vŷe
 ŷ przŷasnŷe kv przesladovczom swojm. |

Pothŷm hdŷ ŷ podkal ŷakŷ smetek abo | przesladovanŷe tedj
 sobŷe mŷslŷl ach bosze | bŷ rŷchle ta czeskoscz vszela konŷecz a ta-
 kosz | w dzŷen panni Marŷe gromŷycznej vkasalosze | mv dzieczatko
 namŷelsze pan Jesus nasloth | szŷ ŷ ŷelo go karacz rzekacz, bacze
 ŷsze ŷesce | (98) nŷedobrze vmŷes czerpŷecz alŷe cze naucze bacz |
 gdŷs ŷest vŷakŷm szmutku nŷemŷeŷsze wscla | dv na dokoncenŷe
 smatkv ŷzebŷ mnŷemal | przŷcz kv pokoŷovŷ mŷeŷsze poddanŷe kv
 bo | gv pokŷ smutek trva przŷslusza na | cze ŷzebŷ sze gotoval
 przŷacz drugŷ smutek | gdj po dokoncenŷv ŷednego drugŷ na cze
 przŷdze | cznŷ ŷako panna ktora rosą zwŷe gdŷ ŷedna | rosza se
 krza ostrego vrwŷe nŷema doszŷcz na | thŷm ma vmŷsl ŷ volŷą
 ŷzebŷ rosze ŷesce dostala tak ze tesz thŷ czŷn przethŷm | bacz go-
 thov ŷs gdŷ sze ŷedna saloscz dokona | nathŷmŷasth cze druga pothka
 tes mŷedzj ŷn | szŷmŷ przŷaczelmŷ bosŷmŷ ktorŷ mv ŷego smut | kŷ
 przŷsle przepovŷadalŷ ŷ obŷavŷalŷ Przŷsla | do nŷego snamŷenŷta
 swŷeta persona powŷada- | ŷacz mv ŷsze szŷe w dzŷen svŷetŷch anŷo-
 lov | bardzo pŷlnŷe panv bogv sanŷ modŷla po ŷu | trznŷ ŷ vŷdzalo
 sze ŷeŷ w zachvŷcenŷv ŷze | bŷla przŷpovadzona na to mŷeiscze
 gde bŷl slu | ga boszŷ amandus S. ŷ vŷdzala ŷsze ŷze vszelo | nath
 nŷm czuđne bardzo drzevo rosane ktore | bŷlo roskoszne na veŷr-
 nŷe a pelno bŷlo pŷe | kne rosze czervone ŷ veŷrzala v nŷebo
 ŷ vŷ | dzala ŷsze slonce barzo ŷasno vszelo a vŷelŷe | promŷenŷ
 bardzo ŷasnŷch od szebŷe pusczalo | (99) a w thŷch promŷenŷach
 slonecznŷch stalo czu | dne dzieczŷatko skrŷszem ŷ vŷrzala ŷze ŷe |
 den promŷen slonecznŷ spuszcŷl sze kv ser | czv slugŷ boszego ktorŷ

¹⁾ pnuczke = *pannum detritum quo pedes obvolvuntur.*

promyŕen bŕł tako mocznj | ŕze od nŕego wzŕczkŕe ŕego szŕłŕ
ŕ czlonkŕ | bŕłŕ rospalone alŕe ono drzevo srosamŕ sklo | nŕlo sze
tak ŕze swŕmŕ gestimŕ galezamŕ | chcalo zavadzŕcz onemv promŕe-
nŕovj slo | necznemv ŕzebŕ nŕemogl kv serczv ŕego | alŕe tho nŕe
moglo bŕcz bo ŕasnocz onŕch pro | mŕenŕ bŕla thako moczna ŕze
przenŕkala | wsŕczkŕe galeszŕ ŕ swŕczŕŕla w sercze slu | gŕ bo-
szego Wŕdzala pothŕm ŕze dzieczatko | mŕele Jesus vŕsedł s onego
sloncza rzekla | ona persona ktora tho wŕdzala anamŕł | sze dziecze
gdze tho chces rzekl pan Jesus | ide do mego slugi mŕelego rzekla
ona | Ach roskosne dziecze mŕele czo snamŕonnŕe | promŕen slonecznŕ
w serczv slugŕ twego | odpowŕedzal pan Jesus nasłothszŕ rzekacz |
Tagem w serczv ŕego moŕŕ ŕasnoczŕŕ | boskŕ oswŕczŕł ŕze
tesz tha ŕasnocz bedze | przesen oswŕczala sercza ŕnsŕch ludzŕ
ŕ kv | mŕe przŕczagala Drzevo geste ktore | (100) wŕdzŕs znamŕo-
nuŕe rosmŕŕthe smu | thkŕ ŕego przŕsle ktore w nŕm nŕeszagasza |
swŕŕtloczŕ moŕe boskŕe dla tego ŕsze ŕ od | dalŕenŕe oth swŕŕtha
człowŕekowŕ zakon | nemv poczŕnaŕaczemv pozŕteczna ŕest. |

Theď ociecz wŕelŕebnŕ tho sobŕe vmŕslŕł ŕze | przes czala
dzeszcz lath w klastorze mŕeskal | oddalŕvszŕ sze od wsŕczkŕego
swŕŕtha nŕkdj | nŕgdze sklastora nŕewŕchodzŕł wstawszŕ od | stola
sedł do kapłŕcze swoŕe a zavorsze w nŕe | tesz nŕchcal v forthŕ anŕ
nŕgdze s bŕalŕmŕ glo | vanŕ anŕ tesz s mesczŕsnamŕ dluge rosmovj
mŕecz | alŕe sze krotko s kasdŕm odpawŕł oczŕ swe mŕal | w ta-
kove ostrosznoczŕ ŕsz tesz nŕnakogo nŕechczal | weŕrzecz zawsdj bŕł
w klastorze patrzacz | telko wstawŕcznŕe naboszenstva swego ale ta |
kova pŕlna ostrosnocz nŕcz ŕemv nŕpomogla | bowŕem w tŕchsze
lŕeczech ostrosnoczŕ ŕego | padł nan czeskŕe smetkŕ ŕ przeczŕwnos-
cz | rosmŕŕthe ktore go tak bardzo wdrazŕłŕ ŕze | sa nath sobŕ
ŕ ludzie dobrŕŕ wŕelkŕ lu | tosz nat nŕm mŕelŕ a dla tego ŕzebŕ
mv ŕe | go ŕanstwo lzeŕsze bŕlo w ktorŕm chczal bŕcz | przes dzie-
szcz lath w kapłŕczŕ na szenŕe | malowacz chczal obraszŕ pustel-
nŕkov swŕethŕch | ŕ ŕnsze obraszŕ ktorebŕ człowŕeka czerpŕacze
go | kv czerpŕenŕv przŕvodzŕłŕ ale pan bog | (101) nŕchcal mv
tego kwolŕ dopuszczŕcz bowŕem | gdŕ ŕusz malarz na szŕŕenŕe obrasŕ
veglem | nakreszŕł pustelnŕkov swŕethŕch natŕchmŕŕst | tako na oczŕ
chorzal ŕze nŕemogl wŕecie nakre | sacz onŕch obrasov bo nŕewŕdzal
odpowŕedzal | robothe oŕczv S. amandusevŕ aszebŕ osdrowŕal | na oczŕ
rezkl ociecz S. malŕarzewŕ czo baczŕs mŕ | lŕ braczŕe rŕchlo lŕ na
oczŕ moszes bŕcz zdrow | odpowŕedzal ŕ przes dwanaszcze nŕdzal
nŕe | bacze bŕch osdrowŕal. Sluga boszŕ Amandus | S. kaszal malŕa-
rzewŕ drabŕne podnŕesecz ŕ przj | stawŕcz zasze do scanŕ na ktore
obraszŕ nasna | mŕonoval ŕ szedł po one drabŕ do onŕch obra | sov
ŕ potarl rekŕ po nŕch a potŕm ŕal swŕmŕ re | koma po malarzewŕ
oczŕ ŕego bolŕacze nŕewŕdo | me poczeracz mowaŕcz thŕ slova mo-
cza bosza ŕ | swŕethŕch pustelnŕkov przŕkasuŕe thobŕe mŕ | strzv
ŕzebŕ tŕ supelnŕe bŕł sdrov na swe oczŕ | a ŕutro przŕsedł robŕcz
sdrov robote ktorasz po | czal. |

Mocz bosza nasajutrz bardzo rano przysedl | malarz czyjsze
 sdrowy weszol dyekujacz pa | nv bogv y oyczv swyjetmv amandu-
 szevy jze byl | vsdrowon Alje ociecz swyety nyeprzylyczal | tako-
 vego darv boskyego zaslugy swoym alje | (102) zaslugy oyczov swyje-
 tych pustelnikov w tych sze | czaszech takove smetky y przecz-
 vnosczy pan | bog przepuszczal na sluge svego oyczv Amandusza | S.
 jakoby wszyckym slym duchom albo slym lu | dzom nad nym mocz
 dal yzeb y meczyly y prze | sladowaly abowym bes lyeczby bar-
 dzo wyelye | ociecz swyethy vczerpjal od slych duchov kto | rz y mv
 wyelye boljesczy zalosczy zadaval dz y | wn ych okrutnosczy ykazo-
 valy smyleye wyel | kye mv boljesczy y vdraczenya zadaval | we-
 dn y e y w noczy spjacz y czujacz s czego wjel | ka czeskoscz y bo-
 ljescz czerpjal a tesz czaszv | yednego baczacz dusny nyeprzyaczal
 jsze ociecz | swyethy przez dlugy czas myesza ny jadal | zadal mv
 pokusze jsze sze mv chcalo yesz | myesza a tako gdy jusz myeszo
 jadal a swe y | szadzy doszyez vczynyl nyedlugo pothym vy | rzal
 przet soba stojacz okrutna strasna | pyekylna persone koja ten
 wyers thj | my slov y movyla *Aduc (sic) ecce eorum erant | more
 ipsorum et ira dei descendit super | eos* ¹⁾ y rzekla do drug ych sl ych
 duchov glo | sem przykr ym scekajacz ym ten to mnych sza | sluszyl
 smjercz koja mv oto teras szada | a gdy ye tego bronjono yzeb y
 go njesabya | la yednag wyeczagnovsz y spatny swyder | (103) rzekla
 do n yego gdy s czy jnacze vczyn ycz nye | moge dedy wsd y yednak
 tym swy drem tve | czalo meczyz bede a przez vsta twoje tym | swy-
 drem bede wszce wyerczala ysecz vcz y | nye tako wyelka boljescz
 jakosz wyelkam | luboscz y smake myal gdy s jadal myeso aza- |
 thym syegnala mv w vsta onym swy drem a | nathychmyast spuchl j
 mv dzasna y zeb y y vsta | mv czesko spuchl j a se ych nyemogl odva-
 rzecz | ase przez trzy dny any myesa any szadne | rzeczy yescz
 nyemogl telko czo troche przez | seby w vsta wszagnal. |

O wnatrznych smetkach y pokusach | ktore ezerpjal
 S. Amandus cap. XXIII. |

Myedzy jnszym y rzeczm y smathnym y myal | ociecz swyethy
 Amandus trzy smetky wnatrzne | ktore mv nad jnsze czesze byly
 pyerwsa | pokusa byla o wyerze nyedowfarstwo zada | val mv takove
 mysly dusny nyeprzyaczal jako tho mosze bycz yzeb y sze bog mogl
 stacz | czlowyek yem a ym v yecze othym mysl yl tym | wyecze bladyl
 a wtakove czeske pokusze | raczyl go pan bog dzew yecz let myecz
 a bedacz | ociecz S. Amandus w takov ych pokusach vstav ycz | nye
 (104) sz yerczem y vsty placzlywym y oczyma do pana | boga volal
 o wspomosenye y tesz do wsz yz | k ych swyetych a gdy sze panv
 bogv czas vy | dzalo raczyl mv od yacz te pokusze a raczyl | mv dacz
 wyelkye osv yecenye y staloscz vje | rze swyete y krzecz yansk y e druga

¹⁾ Psalm LXXVII, 30.

pokusza | ýze czerpýal smátek wnatrzý wýelký tako | wá czeskos
 ý vdraczenýe mýal wnatrz ýa | kobý czeskýe gorý na serczv mýal
 a czesce | mv to býlo s teý przýczýný ýze nawroczenýe | ýego býlo
 bardzo nagle a pretkýe a w przýro | dzenýv ýego stal sze gwalt
 w takowým czes | kým vdraczenýv býl przez oszm lath. | Trzeciý
 smutek wnatrzny býl czý ten ýze mv | nýeprzýaczel dusný zaal taká
 czeská pokusze | ýszebý ýego duszý zadna rada nýemogla býcz | ýzebý
 na wýelký muszýl potepýon býcz acz bý | tesz sprawýedlýwýe szýl
 ý dobre wczýnký czý | nýl ýszebý mv to nýcz poszýteczno nýebýlo
 kv | zbawýenýv ýzebý nýebýl zlýczbý sbawýenných | ludzý ýzebý
 wsýczko býlo prozno czo czýnýl ta | kowe mýslý zawsdý mýal w ser-
 czv swoým we | dnýe ý w noczý gdý mýal ýdz do kosczóla abo
 do | korv abo nýeczó ýnszego dobrego dobrze czýnýcz | tedý wnéth
 pokusa przýsla ýakobý mv czo | (105) movýlo bardzo szalobnýe
 ý czosz pomosze ýze | bogv slusýzs ýestczý ýako przeklýnanýe za-
 dneý | radý tobýe nýemasz opuszcz wczas zatra | czones wýecznyýe nýe-
 pomosiecz nýcz czokolvýek | dzalas Bedacz w takowých czeských po-
 kusach | mýslýl sobýe ach ýa vbogý człowýek gdzes sze | ýa ma
 obroczyez wýnyde lý zakonv dedý sze | dostane do pýekla ostanelý
 w sakonýe ýednak mo | ýe duszý radý nýemasz ach panýe bosze
 ý kto | býl wýetszýe czeskosczý ýako ýa dzýs a zamýszlý | wszýsze
 są w sobýe czesko wsdichal sglebokoscý | sercza swego a placzac
 ý w pýerszý sze býacz | movýl ach nýestetýsz mýlý bosze nýemaý
 lý | ýa býcz sbawýon tocz bardzo salosna novýna ýze | ýa na thým
 swýeczce ý na oným necznýkým | ma býcz býada mnýe ýzem sze
 szývota mat | ký sweý narodzýl takova pokusa przýchodzi | la mv
 zbýtnýego smetkv ý boýasný ýsze mv | powýádano ýzebý przýeczce
 ýego w zakón stalo | sze dla bogastwa czesnego s czego pochodzý
 grech | który sowa Sýmonia swýethokupstwo gdý | rzecz duchowna
 zaczesną kupuýa to sobýe cze | sto a czesko w serczv rosvasaýacz
 sýlný smethek | mýal a gdý takova czeskokcz w ným trwala przez |
 dzeszecz lath tako ýsze sze są ýnacza nýemýal | (106) ýedno sapo-
 tepýonego człowýeka czasv ýednego | przýsedl do oýcza svýetego Ca-
 tharta ýmýe | nýem ý wskarzal sze mv sweý wýelkýe sza | losczý
 Tensze oczecz swýetý poczesýl go ý dal | mv taková porade ýsze
 ý ona czeska pokusza | opuszczýla a takosz býl wýbawýon spýekla
 v kto | rým sze przez dlugý czasz býcz nýemýal. |

O napomýnanýv ktore mýal od pana bo | ga ýszebý
 sze nýetýlko praczoval o sve vlasne | sbavenýe a lýe
 tesz ý o sbawýenýe blýsných | swoých cap. XXV. |

Gdý ýusz presz wýelýe lýath oczecz S. amandýs | praczoval
 sze o vlasne sbawýenýe dusze sweý | ýal go pan bog napomýnacz
 przez rosmaýte ob | ýawýanýa ýszebý tesz býl poszýteczen sbawýe |
 nýv blýsnýego swego a dla tego wýelkýe zalo | sczý ý przesladówa-
 nýa naý przýpadałý o takov | dobrý wczýnek tego býlo nad lýsbe

ý nath mýare | a ýako wýelýe dusz luczkých posýskal kv sba | výt-
 nýv tho pan bog vsechmogaczý czasv ýe- | dnego raczył vkasacz
 przýaczolcze swoýe milej | ktoreý býlo ýmýe anna a ta býla czorka
 ýego | duchovna tasz bedacz na naboszenstvýe modlý- | tvý swoýe býla
 w sachuýczenýv a w tým zachvi | czenýv wýdzala sluge wýeczne ma-
 drosczej amandusa | (107) Svýetego na gorze bardzo wýsokýe msą
 ctacz | ý wýrzala sýlną wýelkosc dzeczý w ným ý oko | lo nýego wý-
 sacz Alýe nýevsýczký býlý ýedna | kýe telko ktore mýalo wýeczey
 laský boszej v so | býe takove oýcza swýetego býlo blýsze ý wýecz |
 szý smýelszý przýstep knemv mýalo Tas czorka | przerwczona wýdzala
 ýsze oczecz S. amandus zývel | kým goraczým naboszenstwem modlýł
 sze zanýmý | wsýczkýmý bogv wseshmogaczemv ktorego w svýh |
 rekv kaplanských trzýmal Wýdzacz thý rzecz | persona nabosna za-
 dala oto pana boga ýszebý ýe | raczył dacz snacz czobý sze tho sna-
 mýonowało czo | wýdzala. Natho wszela odpowýecz od pana bo | ga
 ý rzeczono ýeý. Thako thý dzatký ktore | wýdzýs okolo nýego sacz
 czý wsýczý ktorzý | sze mv spowýadaýą ý tesz czý ktorzý ýego |
 nauký posluszný są ý ktorzý mv wýerną | przýasną w mýlým bodze
 przýaczelmý są thý | wsýczký ludze reskl pan bog tak mý przý |
 vlaszcýł przez laske swą ý bedze ých szývot | radzýł kv dobremv do-
 konczenýv tak ýsze | od oplýcznoszý moýe nýgdý nýebeda odlaczený |
 aczkolwýek wýelýe trudnego przesladovanýa | bedze mýal o ten dobrý
 vczynýek alýe go ýa | zato ochlodze ý otrzeswýe ý dobrze vczesze |
 (108) Mamý wýedzýecz ýsze tho slachetne stworzenýe | bosze
 anna przerwczona persuna nabosna gdj | ýesce nýesnala oýcza wýe-
 lýebnego amandu | sza dedý czeste napomýnanýe wnatrzne mala | od
 pana boga ýszebý mogła wýdzecz oýcza S. | amandusza sluge wýeczne
 madrosczý a tak cza | szv ýednego przýdalo sze ýze býla szachvi-
 czo | na ý rzeczono ýe ýszebý tham ýachala gdze býł | sluga wýeczne
 madrosczý ýszebý ý wýdzala ý szným | sze posnala Rzekla anna nýe-
 posną go mýedzý | rosmaýtoszcą oýczow. Rzeczono ýe nasczý go do-
 brze | nad insze bo nad glovą ýego wýrzýs zýe | loný lubek tenczý
 splýeczon roszaamý býalýmý ý | czervonýmý ýako wýenýecz roszańý
 bovým býa | lýe rosze snamýonuýą ýego | czýstocz a rosze czervone
 snamýonuýą ýego wýel | sza czerplývoscz w rosmaýthým przesladova-
 nýv | ktorego w kolo okraszýłý ýakobý slothý pýerczen | okraglý
 abo diademą ýako ýe swýethým malý | uýą nad glovamý ktora dia-
 dema sznamýo | nuýe wýeczne blogoslavýenstwo swýethých | ktore
 ýusz oszagnelý swýdzenýa oblýcznoszcz | boskýe w nýebýe alýe then
 wýenýecz rosza | ný snamýonuýe rosmaýtocz przerwczýwnoszczý | ktore
 swýeczý ý mýlý przýaczelýe boszý mu- | szą noszýcz na thým swýecze
 sasluguýacz sze | panv bogv w szývocz rýczerským. Pothým anýol | bo-
 szý w oným sachvýczenýv prowadzýł anne | (109) gdze býł oczecz S.
 amandus ona ý nathýchmýast | posnala po oným wýenczv roszańým
 ktorý mýal | okolo sweý glowý Tesz czasv przesladovanýa | ta býla
 navýeczsza podpora ýego anýolov nýe | býeských vstavýczne pocze-
 szenýe ý wspomaga | nýe. Czaszv ýednego gdý býł na vspokoýe | nýv

swoj̃m m̃ỹal ṽỹdzeñỹe ĵakob̃ỹ b̃yl zapro | vadzon do ñỹektorego m̃ỹa-
sta w ktor̃ym m̃ỹescze | b̃ylo bardzo w̃ỹel̃ỹe añỹelsk̃ỹego thovarz̃ỹ-
stva | a ĵeden añyol ktor̃ỹ nabl̃ysze stal ocza S. aman | dusza rzekl
ṽỹczagñỹ recze swoje a ogladãỹ | ĵe ociecz sw̃ỹeth̃ỹ gđỹ ogladal
recze ṽyrzal | w posrothkv rek̃ỹ w̃ỹñỹkãỹac̃a bardzo czu | dña rosza
cz̃ỹrvoña ĵ sl̃ỹstk̃ỹ szeloñym̃ỹ | a ta rosza b̃yla thako szeroka ĵsze
ws̃ỹczke | dlon rek̃ỹ prz̃ỹkrỹla asze do palczov a tako | bardzo b̃yl̃ỹ
czudne oñỹ rosze ĵ ĵasne ĵsze | oczom nañỹe gladãỹacz̃ym w̃ỹel̃k̃ỹe
kochanje | ĵ roskosz prz̃ỹnosz̃yl̃ỹ Ociecz sw̃ỹeth̃ỹ obra | czal recze
swe ogladãỹacz ĵe wnatrz ĵ sze | wnatrz ano sewsad naob̃ỹe stroñỹe
b̃yla w̃ỹel̃ka roskosz na ñỹe pgladacz Ṽỹdzacz w̃ỹel̃ỹe | bñỹ ociecz
ono tak czudne okraszeñỹe rekv | sw̃ỹch sw̃ỹel̃k̃ỹego szadz̃ỹvovañỹa
sercza | swego rzekl do añyola onego tho (110) O thovarz̃yszv m̃ỹel̃ỹ
ĵ czo snam̃ỹonũỹe tho ṽỹdze | ñỹe Mlodeñỹecz añyol bosz̃ỹ rzekl
snam̃ỹonu- | ĵsze czerp̃ỹeñỹe ĵ szews̃ỹczk̃ỹch stroñ szalosez | a sma-
tek ĵ czech̃ỹe przesladovañỹe ktor̃ym | cze pan bog bedze racz̃yl̃ na-
darz̃ỹcz a tho sze | snam̃ỹonũỹa the sterz̃ỹ czervone rosze | ktore ṽỹ-
dzis na obv rekv ĵ tesz na obudwv | nogach. Sl̃ysacz tho ociecz
sw̃ỹeth̃ỹ amandus | sluga w̃ỹeczne madrosz̃ỹ pana Jesv Crista |
wetsthñavsz̃ỹ sze glebokosc̃zj sercza rzekl | ach slachetñỹ bosze ĵ pa-
ñỹe mõỹ czerp̃ỹeñỹe | czlow̃ỹekoṽỹ bardzo czech̃ỹe ĵest a wsakes
go | duchowñỹe na dusz̃ỹ bardzo czudñỹe chedo | sz̃ỹ ĵ okrasza tocz
dz̃ỹvne s̃a spraṽỹ bosk̃ỹe. |

Obrasz õỹcza sw̃ỹetego Amandusza ktor̃ỹ ma | lũyam
sw̃ỹenczem roszañym nad glowã ĵego | ktor̃ỹ sna-
m̃ỹonũỹe rosmãỹte przecz̃ỹvnosc̃z̃ỹw kto | r̃ỹch kosd̃ỹ
ṽỹerñỹ przjaczel bosk̃ỹ musz̃ỹ dosw̃ỹat | czon b̃ỹcz
Capitulum XXVI. |

Ps̃ỹydalo sze czaszv ĵednego ĵsze ociecz S. Amandus |
prz̃ỹsedl do ĵednego m̃ỹasteczka a bl̃ysko onego | m̃ỹasta b̃yl obrasz
drewñỹañỹ vmeceñỹa bosze | go ktor̃ỹ obrasz b̃yl zabudovan dom-
k̃ỹem dre | wñỹañym ĵako ĵest ob̃ỹczãỹ v ludz̃ỹ pow̃ỹadal̃ỹ | ĵsze
sze przes ten obras dz̃ỹṽỹ dzal̃ỹ a dla tego | t̃a ludze staw̃ỹal̃ỹ obras̃ỹ
woskowe ĵ ĵnsz̃ỹch | (111) woskow tam w̃ỹel̃ỹe prz̃ỹnosz̃yl̃ỹ ĵ w̃ỹe-
szal̃ỹ ĵe | panv bogv naczesz na chvale, Ociecz sw̃ỹeth̃ỹ | ĵdac̃z ĵmo
tensze obrasz stap̃yl tamo ĵ kleczal | t̃a dlugã chṽỹl̃ỹe modlac̃z sz̃ỹe
panv bogv Pot̃ym | sedl na gospode stovarz̃yszem swoj̃m a dzevecz-
ka | ĵedna o sz̃ỹedm̃ỹ lath ṽỹdzala b̃yla õỹcza sṽỹete | go gđỹ thamo
kleczal. Thẽysze nocz̃ỹ prz̃ỹda | lo sze ĵsz slodzẽỹe prz̃ỹsl̃ỹ do onego
obrasza a | w̃ylom̃ỹvsz̃ỹ dw̃yerze pokradl̃ỹ wosk̃ỹ ĵ ws̃ỹczko | czo th̃a
b̃ylo gđỹ dzẽyñ b̃yl nath̃ỹchm̃ỹasth̃ tha | novina prz̃ỹsla do m̃ỹasta
przet botm̃ỹstrza ktor̃ỹ | b̃yl op̃ỹekunem onego obrasza ten sze p̃yl-
ñỹe | poth̃ym p̃ỹtal ktob̃ỹ te w̃ỹel̃kã slocz vcz̃yñyl Sl̃ysacz | tho ona
dzeveczka czo õỹcza sw̃ỹetego t̃a sṽỹe | czora ṽỹdzala rzekla ĵ w̃ỹem

ȳa kto tho vczȳ | nȳl a gđȳ ȳa naczelȳ przȳmusacz aby powȳe |
 dzala a tego slego czlovȳeka obȳavȳla ȳ vkasala | Rzeklo dzieczc nȳ-
 gđȳ czȳ w teȳ sloszczȳ nȳeȳst | vȳnȳen ȳedno then mȳnych ktoregȳm
 ȳa posno | wczora vȳeczor cleczacz tv vȳdzala przet obrasem | a po-
 thȳmem vȳdzala ȳsze na nocz sedl do mȳasta thi | slowa ktore dze-
 cze povȳadalo przȳal bodmȳsthr | sapewnȳ rzecz ȳszebȳ bȳl wȳnȳen
 oczecz nȳe | wȳnnȳ ȳ rozpovȳadal the slȳ novȳne po wsicz | kȳm
 mȳescze on botmȳrsz twȳerczacz pevnje | (112) ȳszebȳ bȳl vȳnȳen
 hczacz jszebȳ tha sla slawa po | wsȳczkȳm mȳescze onȳm slȳnela
 ȳ nan ȳavna | bȳla Slȳsacz ludze w onȳm mȳescze takowȳ | slȳ slawe
 o oȳczu swȳethȳm vȳelȳe ȳch bilo | czo mv slorzeczȳlȳ ȳ rosmaȳcze
 ȳ posadzalȳ czo | bȳ mv sa mekȳ mȳano szadawacz a ȳakȳ bȳ go
 slȳ | smȳercȳz czo rȳchle swȳatha straczȳcz mȳano | ȳako slego czlo-
 vȳeka slodzeȳa ȳ wȳelkȳego slo | czȳncze. Oczecz swȳethȳ gđȳ ta-
 kove sromothne | nowȳnȳ o sobȳe vslȳsal aczkolwȳek wȳedzal sze |
 bȳcz nȳevȳnnȳm a wsakos sze czesko szlȳeknal | a czesko wdsicha-
 ȳacz rzekl do pana boga Ach moȳ | panȳe mȳelȳ gđȳs ȳusz swolȳ
 thvoȳe mȳa czer | pȳecz bȳsz alȳe namȳe raczȳl ȳakȳe pospolȳthe |
 smethkȳ dopuszczacz ktorebȳ nȳekaszȳlȳ slawȳ mo | ȳe wȳdzȳ mȳ
 sze ȳszebȳch ȳe chezal sweselȳm czer | pȳecz. Alȳe panȳe mȳlȳ sze-
 gasz serca moȳego | a the spodeȳrzanyȳ slavȳ moȳe czo mnȳe na-
 defsȳcz | ko naczeseȳ ȳest a thakosz oczecz swȳe th so | stal tako
 dlugo w onȳm mȳescze asze ono vczȳchlo | Pothȳm gđȳ oczecz
 swȳethȳ przȳsedl do ȳn | szego mȳasta ȳecze wȳeczsze volanȳe
 o nȳm bȳlo | mȳedȳ luczmȳ nȳslȳ pȳerveȳ tako ȳsze ono vsȳcz |
 ko mȳasto ȳ ona wsȳczka dzedȳȳna pelna tego bȳ | la. Gđȳ oczecz
 svȳethȳ amandus przȳsedl do mȳasta | w ktorȳm bȳl klastor oczow
 sakonnȳch w thȳm | sze klastorze bȳl obras kamȳennȳ vmecenȳa |
 (113) boszego takeȳ dlugȳe mȳarȳ jako pan Jesus gđȳ | bȳl na thȳm
 swȳecze v tegosz obrasza ranȳ serdecz | ne vȳdalȳ swȳesȳa krevj lu-
 dze posce¹⁾. Slȳsacz | tho sluga boszȳ amandus S. przȳsedl tesz tȳ
 s dru | gȳmȳ ȳsze bȳ tesz ogladal ten dzȳv a vȳdzacz | oczecz swȳe-
 thȳ na onȳm obrasze krevȳ swȳesȳa | przȳstapȳvszȳ do obrasza wsal
 one kwȳe napalȳecz | oglȳedaȳacz a to wsyczȳ vȳdzelȳ ktorȳ tȳ
 bȳlȳ | a steȳ male przȳczynȳ stal sze do nȳego wȳelkȳ | sbȳek lu-
 dzȳ sewsȳczkȳgo mȳasta a wsȳeczȳ naȳ | sloszlȳvȳe volalȳ ȳ przȳ-
 muszalȳ go ȳsze ȳawnȳe | przet wsȳczkȳmȳ muszyl povȳadacz czego
 maczal | na obrasze a czo wȳdzal abo skad ona krevȳ bȳla | Oczecz
 S. povȳedzal rzekacz ȳesli tha krevj przj | na then obras od boga
 abo od sczlovȳeka tego | ȳa nȳewȳem szkat ȳest tha novȳna roslȳ-
 nela sze | po wsȳczkȳe one dzedȳȳnȳe ȳ przes dalȳekȳe | stronȳ
 ȳszebȳ sze oczecz amandus saklol w palecz | a tako on obras swȳ
 krvȳa pomasal a on | slȳ lud mowȳl czo ktorȳ snȳch mogl vȳmȳ-
 slȳcz | ktemv przȳloszȳl movȳacz nȳktorȳ ȳsze bȳ on | ten sbȳek
 ludv vczȳnȳl dla wȳelkȳego la | komstwa ȳszebȳ od ludȳ pȳenȳacze
 bral a ta | mova slȳnela onȳm w ȳnszȳch mȳeschach a gđȳ | sze
 mȳeschazanȳ panovje radnȳ onego mȳasta | (114) dowȳedzelȳ tako-

¹⁾ widzieli świeżą krew ludzie w poście.

vego wýelkýego falszv chczelj | ý dacz ýacz alýe w noczý gđý vsta-
pýl przecz od | mýasta pothaýemýe dalý go sczýgacz bo ý mýe | lý
wolýa zabýcz bý býl nýeustapýl dawalý | panowýe wýelkýe pýenýa-
dze ktobý ým przj | wýolt zýwego abo zabýtego takýe ý ýnsze slý |
mowý wýelý býlo o ným a gdzokolwýek tha | novýna przýsla sav-
dsý ýa przýetho zapravde | tako ýsze ýego ýmýe býlo rosmaýcze
przeklýna | no ý zlorzczono kasdý ý posadzał ýake chczal tes | lu-
dze dobrzý nýektorzý ktorý oýcza swýetego snalý | gđý ý wýmawalý
tak ým wýelýe druczý na tho | odpowýadalý przýkrýmý slowý ýsze
muszýlý mýl- | czecz a dacz pokoy Jedna dobra vczýwa mýesczka |
gđý slýszala oný zalosne dzýwý o oýczw swýethým | nýewýnným vsza-
lowawszý sze go. w ýego wýelkým | vdraczenýv slutosczý przýsla do
nýego ý dala mv | the rade ýszebý sobýe lýst głyeýthv pod mýescz |
ską pýeczeczają wsýal a tak ýszebý s onego mja | sta czo rýchle vý-
sedl bo wýedzelý vsýczý ýse býl | nýewýnným. Oczech swýethý rzekl
ach mýela. | paný bý týlko býlo dosýcz na: thým smethkv ýsze | bý
ýnszýeh výecze nýebýlo ktore pan bog na | mýe dopuszczacz raczý
chcal bých sze lýstý obronýcz | alýe te szalosczy ý smethkv na kasdý
dzýen ta | ko wýelýe na mýe przýpada ýsze mv lýepýe dacz | pokoy
a panv bogv the rzecz polýeczýcz. |

(115) Pothým oczech swýethý amandus ýechal s dru |
gýmý brathý na kapýtule anýsz thamo doýachal | ýusz mv sze tha
czeský smuthek. ý kłopot býl sgotho | van bowýem dwa naczelný oý-
czowýe ktorzý | bardzo przeczýv oýczw swýethemv býlý ýelý pýer |
ve mýslýcz oný ýszebý ý oskarzýlý ý otho stalý ýa | kobý go kv
czeskýemv sasnniczenýv przýprawj | lý Gđý przýal oczech nýewýnný
przet sad srogý | býl weswan asze czercze w ným wesdralo bo | bar-
dzo wýelýe skargý ý szalobý naý przet oýczý | býlo polosono a mýe-
dzý ýnszýmý ta býla skarga | ýsze powýadalý ýszebý on kxegý skla-
dal na kto | rých bý býla pýsana nauka falszýwa ktora | nauką po-
wýadalý wsýeczko krolýstwo saraszýl. | plugastvem kaczerským o tho
mv czesko domavýa | no srogýmý ostrýmý slowý ý groszono mv bar-
dzo | ýszebý o tho mýal bardzo wýelýe slýego vczerpjecz | bo aný
dwa naý swaczthczýlý falszýwýe acz | kolvýek pan bog ý wszýtek
swýath wýedzał go | w tým býcz nýewýnným a ýsze oczech swýe-
thý | tekowe wýelkýe przesladowanýa ý kłopotj | czeskýe czerpýal
na: thým pan bog nýechczal | mýecz dosýcz alýe ýescze na oną gro-
madą vdra | czenýe ýescze výethsze vczýnyl. |

Na theýsze drodze dopuszczýl naýczeską cho | robe zýmnaaczą fe-
bre. Nad to vczýnýl mv sze | (116) bardzo bolýesný wrozł blýszv
sereza wnatrz a tako | swýelkýe bolýesczy wnatrzne ýse wnatrzne
tak | sze czesko na smýercz rosbolal jsze mv nýdg sdro | wýa nýe-
sadzýl a ýego towarzýs pýlnýe vstawjecz | nýe naý patrzýl rýchlo lý
bý dusza s czala wýsla. | Gđý oczech swýethý amandus tako salos-
nýe opusezo | ný w oným opczým nýesnaýomým konvence lýe | szal
a w noczý dla: czeskýe choroby. spacz nýemogl | poczał s panem bo-
gým rachunek czýnýcz ý rezkl | tako ach sprawýedlýv bosze ýa-

koszes moje mgle | przȳrodzenȳe tako vczasȳl ȳ vdraczȳl gorskȳmj |
 bolȳesczamȳ a serczes mȳelȳ panȳe moȳe gle | boko sranȳl sȳa slawȳ
 ȳ wȳelkȳm sgardzenȳm | ktore mȳ vczȳnȳono aszem ȳusz oto szcȳ-
 sznon gor | skȳm vdraczonȳem sewsad wnatrz ȳ sewnatrz ȳ | kȳedȳs
 rzaczis przestacz o moȳ nalaskavszȳ oȳcze nȳe | bȳeskȳ ȳ kȳedȳszcȳ
 sze bedze doszȳcz vȳdzalo | a wthȳm wsal sobȳe bardzo w vmȳsl on
 smȳer | telnȳ vczȳsk ktory pan Cristus czerpȳal gȳdȳ sze | modlil po-
 czacz sze krvavȳm pothem a bedacz | w tȳm rosmȳslanȳv podnȳosl
 sze sz losza ȳako | mogl na stolȳecz ȳ szedzal bo przet bolȳesczȳ
 wro | dv nȳemogl lȳeszecz. |

Gȳdȳ tak zalosnȳe pelen bolȳesczȳ szȳedzal wȳ | dzalo mv
 sze ȳakobȳ wȳelkȳ rzeszȳ nȳebȳeskȳch | dworzanov do nȳego przȳ-
 slȳ do komorȳ chcacz | go czesȳcz a thakosz ona rzesza nȳebȳeska
 poczela | (117) vesolo spȳevacz pȳoskne nȳebȳeskȳ kv tanczv kto |
 rȳa tako vesolo spȳevalȳ ȳsze sze wsȳczko przȳro | dzenȳe ȳego smȳer-
 telne kv sdrowȳv przemȳe | nȳlo a gȳdȳ angelȳ vesolo spȳevalȳ sluga
 boszȳ | szedzal smethnȳ bolȳesnȳ chorȳ przȳstapȳl do | nȳego ȳeden
 młodzenȳecz ȳ rzekl mv bardzo | laskavȳe ȳ czemv mȳlcȳs dlaczego
 s namȳ nȳe | spȳevasz a wsakos dobrze vmȳes pȳenȳe | nȳebȳeskȳe
 odpowȳedzal sluga boszȳ wsdȳcha | ȳacz bardzo smethnȳm serczem
 ȳ rzekl aszas | mȳelȳ młodzencze nȳevȳdzis vdraczenȳa ȳ | bolȳesczȳ
 moȳe a ktosz tho slychal ȳszebȳ sze czlo | vȳek vmȳeraȳaczȳ wese-
 lȳl ȳ mȳ lȳ ȳa pszevacz | weselȳe a ȳa theras spȳewa bolȳesnȳ sza-
 loscz | ȳeslȳm tedȳ na thȳm swȳeczze spȳeval weszele | thedȳ ȳusz
 theras wszȳczkȳemv konȳecz bowȳem | theto godzȳnȳ smȳerczȳ swe
 oczekawȳ Młodze | nȳecz nȳebȳeskȳ rzekl bardzo ochotnȳe ȳ veselje |
viriliter age. Mȳeȳ sze dobrze slugo boszȳ bacz | vesol nȳebedzec nȳcz
 bedzes ȳescze takȳe pje | nȳe snamȳ spȳewal za szȳvotha thvego kto-
 rego | pan bog wȳiecznoszczȳ swe bedze chvalon a bardzo | smethnȳ
 bedze poczeszon. Slȳsacz tho oczecz svȳe | thȳ oczȳ ȳego bȳlȳ pelnȳ
 lesz ȳ ȳal czesko pla | kacz a nathȳchmȳast teȳ sze godzȳnȳ prze-
 pek | mv sze on wrzod ȳ wȳieczeh a nathȳchmȳast | (118) bȳl sdrow.
 Pothȳm gȳdȳ oczecz swȳethȳ aman | dus do swego klastora przȳechal
 gdze mȳeskal | przȳsedl do nȳego nȳktory czlowȳek nabosnȳ vȳel |
 kȳ przȳaczel boszȳ ȳ rzekl Mȳlȳ oȳcze aczes | cze bardzo na dalȳe-
 kȳe drocze bȳlȳ odemnȳe | dalȳe nȳsz przes sto mȳl a wsakoszem
 vasze tro | skȳ ȳ klopothȳ dostatecznȳe vȳedzal czaszv ȳedne | go
 oczȳma wnatrznȳma dusze moȳe vȳdzalem | zedzac na maȳestacze
 sedzego sprawȳedlȳwego | boga wszechmogaczego a s ȳego dopuszcze-
 nȳa bȳlȳ na | wasz wȳpuszczenȳ dwa szlȳ duchowȳe czȳ was me |
 czȳlȳ ȳ naȳgrawalȳ przes dwv oȳczv snamȳenȳthich | ktorzȳ wȳ
 wȳelȳe smethkȳ ȳ klopothȳ wȳrza | dzalȳ sȳch podnsczenȳa wȳdzacz
 ȳa tho volalem | do pana boga rzekacz ach nalaskavszȳ bosze ȳakosz |
 dobrocz thvoȳa mosze szcerpȳecz takȳe wȳelke | przesladowanȳe
 ȳ czeskȳe sasmuczanyȳa przȳacze | la thvego mȳlego. Na thȳ slowa
 moȳe odpowȳe | dzal mȳ pan bog rzekacz dla thego tho czȳnȳe j |
 szem ȳ sobȳe vȳbral abȳ czerpȳacz mȳal podo | bȳenstwo czȳrpȳa-

czego sŷna mego a wszakos stro | nŷ moŷe boskŷe sprawŷedlŷvosczŷ
muszŷ bŷcz w nŷch | semszona tha wŷelka nŷesprawŷedlŷvoscz
ŷ krzj | vda ktorŷ mv vczŷnŷlŷ dwoŷakŷ smŷerczŷ sem | scez sze
tego nad thŷmŷ ktorŷŷ go dreczŷlŷ, a tho sze | nŷedlugo pothŷm
stalo w prawseze ¹⁾ czo ŷawno bŷ | lo wŷelom ludzŷ. |

(119) O wŷelkŷe zalosczŷ ŷ zmetkv ktorŷ przŷpadl |
na oŷcza S. Amandusza stronŷ szostrŷ ŷego rodzo | ne
capitulum XXVII. |

Sluga wŷieczne madroszczŷ Amandus swŷethŷ ociecz |
majacz szostre rodzonŷ w klastorze zakonŷczke poczwjer | czal ŷa
naukŷ swŷ dobram ŷ przŷwodzŷl kv na | boszenstw ŷ zŷvothv swŷe-
temv Przŷdalo sze ŷsze | ociecz swŷethŷ sposluszensthv ŷndze mŷe-
skal szo | stra ŷego poczela sze przŷlaczacz kv thowarzŷstw | slemv
ŷ ŷela bŷcz wŷsthepna czasv ŷednego wŷ | achala sklastora stowa-
rzŷskamŷ swoŷmŷ ŷ przŷda | lo sze ŷe ŷlŷe ŷsze vpadla w grech
ŷ dla wŷel | kŷe zalosczŷ ŷ kloputhv ktore na nŷe przŷpa | dlŷ wy-
szla z onego sgromadenŷa ŷ zabŷegla | przez asze brath ŷe ociecz
swŷethŷ nŷe wŷedzal | gŷde sze podzala Gdŷ przŷyachal vsŷŷszal wŷel |
kŷe szemranŷe o zalosne nowŷnŷe zostrŷ swej | przŷstapŷl ŷeden
brath knŷemv ŷ powŷedzal mv czo sŷe stalo szŷostrŷ ŷego Slŷsacz
tho ociecz | swŷethŷ od wŷelkŷego smŷtkv zamŷŷlnal ŷ | zmarlo
w nŷm wsiczko serce ŷego tak ŷsze cho | dzŷl ŷako czlowŷek bes-
rosumv pŷtal sze pŷl | nŷe o thŷm gdzebŷ bŷla a nŷd mv o nŷe
po | wŷedзец nŷeumŷal ŷal zobŷe mŷslŷcz ŷszej | pan bog nowŷm
smŷtkŷem nawŷedzŷl | (120) ŷ mŷslŷl sobŷe Nŷeche rozpaczacz chce
oto pra | czowacz a spatrzŷcz ŷeslŷbŷch vboge zatraczone | dusze mogl
szasze pomocz ŷusz dzŷsza ofŷaru | ŷe moŷe czesnŷ slave ŷ czesz
laskavemv bogv | odrzucze od szebŷe wsŷstek srom luczkŷ a chce |
wskoczŷcz po nŷe w dol ŷsze bŷch ŷa podnŷosl gdj | bracza stalŷ
w korze sedl przez kor tako zalosnj | wloszj mv powstalŷ na glowŷe
asze wsŷthke | persone swŷ straczŷl nŷesmŷal do szadnego | przŷsta-
pŷcz bo sze go kasdŷ sromal a czŷ ktorŷŷ | pŷerweŷ thowarzŷsmŷ
ŷego bŷlŷ vczekalŷ | od nŷego gdŷ poradŷ szukal v przŷyaczol
swo | ŷch tedŷ bardzo nŷeporzŷasne odwracalŷ od | nŷego oblŷcza
swoŷe wspamŷetal ociecz swŷe | thŷ na vbogŷego necznego Jopa
ŷ rzekl ŷusz mje | theras nŷechaŷ czeszŷ bog mŷloszernŷ gdŷszem |
ŷest opuszcze od wsŷczkŷego swŷatha pospŷesŷl | sze przethko ŷszebŷ
szczŷgal dusze stracone pŷ | tal sze wsedŷ pŷŷno po nŷe gŷde bŷ
bŷla asze | mv ŷa vkaszo na ŷednŷm mŷesczv tŷ sze | szedl a tho
bŷlo w dzŷen swŷete ŷaknŷskŷ | a bŷlo bardzo sŷmno a teŷ noczŷ
bŷla powocz | tak ŷsze wsŷczkŷ rzekŷ bŷlŷ pelne wodŷ ociecz | swŷe-
thŷ chacz ²⁾ przeplŷnacv przez rzeke swŷel | kŷe mgloszczŷ vpadl vone
rzeke a tak sze | s one wodŷ podnŷosl ŷako mogl ŷsze wstal | a ws-

¹⁾ wprawdzie = *revera paulo post accidit*. ²⁾ chacz = chcąc.

kosz smethek wnatrzný tag ý býl szczýsnał | (121) asze teý noczý balo dbał szewnattrzný ¹⁾. |

Gdý ýusz tą przýsedł vkasono mv ýa w ma | lým domeczkv oczecz swýethý saloszná posta | wá ý posczým sedł ý nalasi ýa tha-
mo gdý na | nýe weýrzał padł na lawe gdzie szedzała ý | omglal po-
dwakroc a przýsedszý są kzobýe ýal | bardzo zalosnýe volacz narze-
kacz ý czesko pla | kacz ý rekoma swýmý nad głową lamacz ý mo-
vjl | o nýestetýsz mnýe bosze moý czemusz mýe opu | szczýł a w tým
mv oczý w slup stanelý a vsta | ý recze mv sdrewnýalý a takosz
w czeským | omglýenýv na polý zamarthve lýeszal przes dlu | gą
chvýlýe a przýsedszý zasze są kxobýe wsal | szostre swą za reke
ý rzekl o býada mnýe dze | cze moýe O býada mnýe zostro moýa
ý czegoszem | po thobýe doczełal o slachetna panno swýetha | ýa-
gnýsko ýako mý twoý dzený ýest bardzo gorz | ský a takosz sasze
od szýlnego placzv omglavszý | padła vsłýszavszý tho narzekanýe za-
losna cho | ra zostra ýego wstavszý padła przet nogý ýego | wýlýe-
vaýacz s oczv swých slý gorskýe rzekła | bardzo zalosnýe ach panýe
ý oýcze moý ýakosz | tho býł zalosný dzený ktoregom sze na ten
svýat | narodzýła ýszem pana boga straczýła a vam | tak výelýe slego
wýrzadzýła a dla thego | (122) bede sromothe ý wsdýchanýe memv
szalo | snemv serczv teras ý navýeký ach wýerný | posýskaczv moýe
dusze szatraczoneý aczkolvýek | kem nýeýest dostoina slov ý nauký
vaszeý a | wszakos to obaczze vaszým wýerným serczv ý | roszmýsl-
cze tho sobýe ýsze nýemoszczce panv bo | gv výeczszey wýernoczczý
vkasacz ýako vemnje | wsgardzone grzesneý obczaszzonego sercza
a wsa | kosz vasz pan bog kv wszelkým szaszlusným rze | cza mýlo-
szerným vczýnýł a ýakobýszez mnýe | grzesneý wsgardzone moglý
smýelowanýe po | wszczagnacz gdý teras teý godzýný bog ý wszý |
tek swýath mosze mýecz lutoscz nademną ýsze | mýe moý czeský vý-
step tak pretko wsýczkým lu | dzom nýegodną vczýnýł która wsýczký
ludze sza | rzuczaya ý podeptuya teý wý szukacze Mnýe | sze wsý-
czý szprawem sromaýa a vý mnýe výel | kýe zlosznýczý zachodzýcze
w oczý a sukacze mýe | Panýe mýlý prosze wasz serczem vstavýcz-
nýe | saloszným lýeszacza ý sklonýona pod nogý wasze | ýsze býszez
boga wsechmogaczego raczýlý vczczýecz | ve mnýe vpadlýe vboge grze-
snýczý a raczýlý | mý odpuszczýecz tho meszoboýstwo ý sloeczýnstwo |
ktorem przeczývko ma ý przeczývko moýe vbo | ge duszý vczýnýła
pamýetacze mýlý | oýcze ýeslým tv na thým swýeczce czeszcz vasze |
semglýła ý slawý nakaszýła ý zývotha | (123) vaszego smethký vkro-
czýła ýsze osoblýwa czecz | ý poczeche wýieczną za tho veszmýeczce
a smýe | luýczesze nademną bowýem ýa ýest vboga tą | która w po-
wros dusnego nýeprzýaczela vbadła | a thom vtraczýła czego wýieczne
stradacz musze | ýusz sama sobýe ý wsýczkým ludzą bede brze | mýe-
ným opczasztenýa Prosze nýechaý ýusz bede | vasha napodlýeýsza na
thým swýeczce ý na oným | Nýczego bardze sercze moýe nýeszada

¹⁾ ostatni peryod niezrozumiały. Text łaciński cały tak brzmi: *Et quia animi nimis eum dolor occuparet, non magni pendit id corporis incommodum.*

telko | tego ȳszebȳch nȳgdȳ wȳecze nȳebȳla vesvana | prawa szostra
wasza ȳeno ȳszebȳch bȳla vesvana | wasza sgȳnȳona szasze nalȳeszona
posȳskana sȳo | stra neezna a then fundament ȳest w serczv mo | ȳm
ȳsze gđȳ mȳe kto bedze swal sȳostram | waszȳ bedze serczv memv
osoblȳva gorskocz | a gđȳ vȳ tho slȳszȳcze. Vȳelkȳ lutocz mȳ nad |
vamȳ ȳsze vȳ o mȳe vȳelȳe czerpȳcze ȳ serde | czne szȳe sromacz
muszȳcze bowȳem sze va | sze oczȳ ȳusz musza stronȳ moȳe lȳekacz
ȳ sro | macz thȳ wsȳszkȳ rzeczȳ chce cerpȳecz a chce | ȳe panv
bogv sza moȳ vȳstepnȳ grzech ofȳaro | vacz a prosze ȳszebȳszez lut-
tosczȳvȳe smȳelo | vanȳe nademna mȳelȳ a wȳerne po | panv bogv
sa mȳe slubȳlȳ a moȳe vbo | ge duszȳ kv posȳskanȳv szasze laskȳ
bosze po | moglȳ. |

(124) Na the zalobnȳ move odpowȳedzal brat ȳeȳ przȳ |
szedszȳ sasze kxobȳe a czekacz lsȳ opȳȳthe vȳ | plȳvaȳacze sercza
pelnego ktore sze od sza | losczȳ serdeczneȳ vȳecze nȳemoszczee
wtrzȳ | macz O bȳada mȳne dziecze moȳe o ȳedynę | veselȳe sercza
mego ȳ dusze moȳe od dzieczȳn | stwa mego mȳalem poczeche ȳ ve-
szelȳe stobȳ | mȳeskaȳacz przȳstep sa ȳsze cze przȳczȳsnę na | ser-
cze vmarle bratha thvego szalosnego nȳe | chaȳ oblȳcze sȳostrȳ moȳe
polȳȳe lsamȳ gor | skȳmȳ opkvȳthȳmȳ oczv moȳch Nȳechaȳ sze |
nad vmarlȳm dzieczeczem moȳm na volȳ ȳ na | placze O thȳsacz
smȳerczȳ czelȳesnȳch mnȳe | szȳ bȳ mȳ bolȳecz przȳnȳoslȳ O duszo
mȳela | droga O slȳ tho mȳ (sic) vȳelkȳ zaloscz ȳ bolȳescz | czȳnȳcze
o wȳelka bolȳesczȳ ȳ zalosczȳ mego | bolȳesnego sercza, ach bosze
mȳeloszernȳ cze | gom sze ȳatho doczekal. O dziecze moȳe mȳele |
przȳstep ȳusz od mnȳe. Gđȳszem telko dziecze | moȳe nalaszl dedȳ
ȳusz od placzv przestane | a cheze cze dzȳsza przȳacz tak laskawȳe
ȳ mȳ | loszernȳe ȳako szadȳ ȳszebȳ mȳe grzesnego clo | wȳeka mȳ-
losȳernȳ bog przȳjal w ostatecznȳ go | dzȳne smȳerczȳ moȳe a chcecz
tak supelnȳe od | puszcȳcz the szalosz nȳevȳmownȳ ȳ bolȳescz
kto | rȳ szebȳe mȳ ȳ bede mȳal asze do mo | ȳe (125) smȳerczȳ
checz mocznȳe pomoc pokutȳ | ȳ polȳepszenȳa gu bogv wsechmo-
gaczemu sza | twoȳ czeskȳ wȳstep Wsȳczȳ ludze ktorzȳ ȳch | obu
wȳelkȳ zaloscz slȳszelȳ mȳelȳ nad nȳmȳ | vȳelkȳ lutocz ȳsze sze
szaden | nȳemogl strzȳmacz ȳszbȳ nȳeplakal. |

A thakosz oczecz swȳethȳ onȳ zalosnȳ posta | vȳ ȳ laskawȳm
poczessenȳm odmȳegczȳl | serce szȳostrȳ swoȳeȳ thako ȳsze wsela
dobrȳ | volȳ dacz sze szasze w posluszensthwo klaster | ne pothȳm
gđȳ wȳelȳebnȳ oczecz aman | dus nȳewȳmownȳ sromothe czȳerpȳal
swȳel | kȳm nakladem ȳ szeskaȳ pracȳȳ owȳeczke | zatraczonȳ bogv
wszechmogaczemv posȳskanȳ | sasze przȳwrocȳl. Tedy sradzȳl pan
bog ȳsze | bȳla przȳetha na takowe mȳescze gdzie sze | lȳepȳe ȳ du-
szȳ poczesnej mȳala nȳslȳ na thȳm | mȳesczv gdzie pȳerveȳ bȳla
a tako ȳe pȳlnocz | bȳla wȳelka kv panv bogv ȳ ostrosnocz svȳe |
tego opezowanȳa zȳvota ȳeȳ ȳsze bȳla stala | wesnotach swȳethȳch
asze do smȳerczȳ swoȳe | tako ȳsze oczecz swȳethȳ amandus za one
wȳel | kȳ zaloscz ȳ bolȳecz ktorȳ mȳal ȳ od boga | ȳ od ludzȳ bȳl

dobrze vezeszon a raduŷacz | sze stego ŷako brath ŷeŷ vŷernŷ ŷsze
 sze mv | (126) tha salosc sz tak dobrze sdarzŷla kochal sze w tŷm |
 ŷ mŷal stego wŷelkŷe weselŷe ŷ rosmŷslal | sobŷe dzŷwne thaŷemne
 boskŷe sradszenŷe | ŷako ŷ rzeczŷ sle dobrŷm, kv dobremv przŷda |
 ŷ podnoszŷl czesto oczŷ swoŷe w nŷebo do pana | boga wŷelkŷe
 wdzcznoscŷ ŷ dzekŷ czŷnŷacz | bogv wszechmogaczemv asze szŷe ŷego
 serce | swŷete rospŷŷvalo wŷchwalanŷv boga wsechmo | gaczego. |

O czeskŷm szmathkv ktorŷ na oŷcza swje | thego
 przŷpadlod ŷednegothowarzŷsza | ŷego cap. XXVIII. |

Czaszv ŷednego gđŷ ociecz swŷethŷ amandus | mŷal wŷa-
 chacz na droge dano mv sa thowarzŷsza | convŷersza ŷednego ktorŷ
 bladŷl w rosumŷe | bardzo mv nŷek mŷlŷ on brat oŷczv swŷethe-
 mv | bowŷem sobŷe rosmŷslal ŷako nŷewŷmovne tru | dnosczŷ wŷe-
 lŷe kroc sz czyerpŷal od dzŷwnŷch towarzj | sov a wsakos ŷako ociecz
 poslusnŷ wsal go | soba. Przŷdalo sze ŷsze przŷslŷ do ŷedne | wszŷ
 rano przet obŷadem a tego dnŷa v teŷ | sze wszŷ bŷl ŷarmark a rosmaŷthŷ
 lud tha | sze bŷl sedl a ŷsze thowarzŷs ŷego bŷl smokl | od deczv wsta-
 pŷl vŷeden dom do ognŷa ŷszebŷ | sze osusŷl ŷ mŷlŷl sobŷe on
 konwŷerz nŷe | (127) chaŷ sa chodzŷ a sprawŷa czo heze a ŷa sze
 bede | oszuszał nŷemoge sa nŷm chodzŷc bede go tv cze | kal
 ŷ nŷechechal s oŷczem swŷethŷm amanduszem ŷsz | a ŷako rŷchlo
 ociecz s domv wŷsedl convŷerz | natŷchmŷast wstal od ognŷa ŷ sadl
 za stol | mŷe | dzŷ rospustnŷ czelacz pŷakŷ ktorŷŷ tesz ta na ŷar |
 mak bŷlŷ przŷelŷ a gđŷ wŷdzelŷ ŷsze konvŷersz | dobrze vŷno pŷl
 a ŷusz wstawszŷ od stola pŷanŷ | stal sobŷe we wroczech domv mo-
 wŷacz sprosne | slowa ŷako pŷanŷ Nathŷchmŷast sze naŷ rzuczŷlŷ |
 ŷ ŷelŷ gŷ rzekacz ŷsze ŷm ser vkradl a gđŷ | sze czŷ slŷ ludze tak
 smŷelŷe snŷm szarpalŷ przŷ | slo pŷecz meszov szbroŷnŷch czŷ
 ŷ tesz pomawŷa | lŷ rzekacz ten slŷ mnŷch rosnoszŷ ŷadŷ bowŷem |
 na then czas ta bŷla nowŷna ŷ ten sluch ŷsze | szŷdowŷe trulŷ krzes-
 czŷanŷ a tak ŷ ŷelŷ onŷ | sbroŷnŷ meszewŷe ŷ vezŷnŷlŷ takŷe wo-
 lanje asze sze pospolŷcze wsŷyczŷ ludze sbŷegŷlŷ vŷdzacz | konwŷersz
 czo szŷe dzeŷe ŷsze ŷusz bŷl ŷeth | rad bŷ sobŷe pomogl ŷszebŷsze
 szŷch rekv vŷal | ŷ rzekl doczekaŷcze a stoŷcze troche spokoŷem |
 ŷszecz vŷa powŷem a wŷsnŷa ŷako sze thŷ rzeczj | dzeŷa stanelŷ s nŷm
 a wsŷyczŷ ludze vmlknelj | sluchaŷacz. Rzekl convŷerz Vidzŷcze
 ŷ mosze | cze pomnŷe dobrze bacŷŷcz ŷszem czŷ ŷa ŷest | (128) sa-
 lonŷ a nŷemadrŷ czlowŷek Mnŷeczby thego | nŷepolŷeczono alŷe tho-
 warzŷs moŷ ten czŷ ŷest | madrŷ doskonaly masz temucz sakon nasz
 tho | polŷeczŷl ŷ mŷeseczky mv sŷadem dalŷ ŷsze | bŷ ŷe w studnŷe
 rzuczal a tako ludze sara | szal poczavszŷ od teŷ wszŷ asze dalŷeko
 do te | go mŷasta gđze vmŷlŷl przŷcz wsŷyczky chce | trucz gđze-
 kolvŷek przŷdze Mŷeŷcze o thŷm | dobrŷ bacznosc ŷszebŷsze go
 czorŷehle dosta | lŷ bocz takŷe mordestvo mŷedŷ vamnŷ poczne | kto-
 rego nŷgdŷ nŷeulŷczŷcze a ŷuszczŷ ŷeden | mŷeszek sŷadem wŷal
 a wruczŷl ŷ vaszŷa | studnŷa dlŷa tego ŷszebŷ wŷ ŷczŷ ktorŷŷ na |
 then ŷarmark przŷelŷ potrulŷ sze vsŷyczŷ a po | marŷ a przesto ŷa

ýsze mý vas býlo szal nýe | chealem sným ýscz alýem ostal w tým domv a | otho na snamýe thego ýsze va pravde powýa | da macz wýelký mýeszek od kxak a thenczý | pelen malých mýeskow sýadem ý slothých ma | w ným wýelýe ktore slothe wsal od szýdov ý za | kon nasz ý on tesz dlýa tego ýszebý takýe mor | derstwo czýnýl nad ludzmý. |

Wslýszazavsz ý th ý rzecz ý ono rozpustne chloptstvo | ý wsýczý ktorýsze ta býlý sze slý ýelý szelýecz | wýelkýmý gnýevý ý volacz wýelkýmý glo | szý czo rýchle po morderza slosnego abý | (129) ną nýeuczekl ýeden pochvýczýl roszen drugý | szekýere kasdý czo kto mogl ý býeszely ýako | szatyený odbýaýacz domý komorý domnýmýacz | sze ýszebý ý gdze nalýeslý a golýmý mýeczmy | kloył przes losza przes slome asze sze wsýczý | ludze sbýeglý czo naýar-mark býlý przýelý | przýslý tesz na then dzýv nýektorzý dobrzý czno | thlývý ludze ktorzý oýcza swýetego amandusza | dobrze snalý a slýsacz ýsze oným býla rzecz | Przýstapýlý ý ýelý mowýcz slýe czýnýcze krzýv | de mv dzalacze ýesteczý tho tako cznotlývý dobrý | masz ýsecz bý on tego zloczýnstwa nýeuczýnýl | Oný thých slov nýedbalý alýe gdý go nýenalýe | slý Convýersza thovarýsa ýego ýetego výedlý | do woýtha one wszý. Voýt kasal ý wsadzýcz | do komorý. O thakowých rzeczach ý o czeských | trudnoszach thovarýsza swego oczecz S. amandus | nýcz nýewýedzal telko gdý sze mv czasz výdza | lo kv obýadv obaczaýacz ýsze sze thovarýs ýego | dobrze pothým czaszem mogl sze vgracz ý oszu | szýcz sedl ýszebý ýedlý a gdý przýsedl do gospo | dý nathýchmyast oný czo w domv býlý ýelý mv | powýadecz oný zalosne nowýný ýako sze dzalo | stovarýszem ýego. Slýsacz tho sluga boszý a slek | szý sze na serczv swým bardzo, býesal do | woýtha w dom gdze býl thovarýs ýego | (130) ýal proszýcz woýtha sza thovarýszem swoým | ýszebý go wýpuszczýl. Reczkl woýt zadną mýa | ra to ýnacze býcz nýe mosze kasze go wsadzýcz | do wýesze dlýa slosczý ý wýstepov ýego tho | býla oýczv swýethemv rzecz bardzo nýesnosznýe | czeska, pracowal býegaýacz ý tha ý sam o po | rade ý pomocz a nýkogo tak luthoszczývego nýe- | mogl nalýescz gdý sze dlugo dosýcz nabýegal | s gorzkosczą sercza swego sromáýacz sze czesko | Nakonýecz swým wýelkým nakladem ý skoda | wýprawýl konwýersza ýsze ý pusczono a mnýe | mal oczecz swýethý amandus ýszebý ýusz ýego | smethký konýecz wszelý dedý sze dopýoro po | czelý prawýe saszye bo gdý sze ýusz s woýtem | ý s paný rozprawýl s wýelką trudnosczą ý s wýel | kým nakladem. Tedý wsýczý ludzýe pospolý | cze stalý mv o szývoth Gdý oczecz S. amandus w nýe | sporne godzýný sedl od woýtha a wsýczý ýusz | býlý o thým slýszelý ýszebý on ludze mýal truez | ý ýath rosnosýcz ýelý wsýczý naý volacz ýako na | sloczýncze asze nýesmýal ýscz przes wýesz ska | sovalý sobýe naý palczý movjacz weýcze otocz | tho ten ýest ktorý truýe ludze bo ýad ý tru | czýne sobą noszý Nýechaý nýemýema bý ną | mýal vez¹⁾ muszý býcz sabýth od nas. Nýe-

¹⁾ nýemýema bý ną mýal vez = nie mniema by nam miał ujść.

pomo | gacz mv pŕenŕadze ŕego ŕako mv pomogłŕ | (131) v voŕtha a gđŕ hecal vcz a vŕtapŕcz a onŕ vŕecz | ŕescze bardze ŕ okru-
nŕe poczelŕ naŕ volacz | nŕektorzŕ movŕłŕ vtopmŕ go w teŕ rzecze
kto | ra plŕnŕe podłŕe wszŕ drudzŕ movŕłŕ nŕe | chaŕmŕ bocz na
ŕplugawŕ vode ten nŕeczŕŕŕ | ŕloczŕcza ŕ ŕaraszŕ alŕe go ŕpalmŕ
Rŕenicz ¹⁾ | ŕeden okrutnŕ pochapŕvŕszŕ wŕelkŕ dlugŕ | roŕzen wczŕŕnal
ŕze mŕedzŕ nŕe wŕŕczkŕe | ŕ ŕal wolacz tako poŕluchaŕcze mŕe pa-
nowŕe | wŕŕczŕ nŕemoszem temv kaczerzewŕ ŕmŕer | czŕ ŕromoth-
nŕeŕŕŕe zadacz ŕedno ŕŕzebŕch go | ŕa przeklol w polŕ thŕm roŕ-
nem dlugŕm ŕa | ko przekalŕaŕa zabe ŕadowŕtha. Dupuŕczemj | ŕŕecz
tego ŕłŕego ŕadowŕthego ŕloczŕncze nagŕe | go przekolŕe w ŕnak
a wŕgore ŕ podnŕeŕzemŕ | na roŕnŕe a mocno go przŕŕprawŕmŕ przŕ
thŕm | mocznŕm ploce ŕ opwaruŕemŕ ŕ ŕŕz nŕeupa | dnŕe o nŕechaŕ
ŕze ten ŕcyrv vŕnŕche na powjetrv nŕechaŕ wŕŕczkŕemv ŕwŕathv ŕa-
wnŕ | bedze ŕŕze kaŕdŕ ktorŕ ŕmo on podze bedze | mŕal wszgadł na
ŕloŕcz ŕego a ŕeŕ ganŕe | bne ŕmŕerczŕ bedze go kaŕdŕ przeklŕnal tako |
ŕŕze ŕtego na thŕm ŕwŕeche ŕ na onŕm bedze | thŕm vŕeche przekle-
ŕto mŕal bocz tho naŕ | fundamentnŕe ŕłŕ lotr dobre ŕaŕuŕŕł. |

Sluga vŕeeczne Madroŕczŕ amandus ŕwŕethŕ | (132)
ŕluchał thŕch rzeczŕ ŕ wŕelkŕm lŕekanŕm ŕ cze | ŕzkŕm wŕdŕchanŕm
aŕze od ŕłŕnego vdra | czenŕa czeŕko plakał aŕze mv po oblŕczv
czekł | lŕŕ ŕ oczv aŕze ludze ktorzŕ na rinkv ŕalŕ patrza | ŕacz naŕ
gorzko plakałŕ a nŕektorzŕ ŕze w pier | ŕŕŕ bŕłŕ a drudzŕ ŕ lutoŕczŕ
wŕelkŕe zaluŕacz | oŕcza nŕewŕnnego podnŕowszŕ recze nad glove |
ŕwoŕe lamalŕ ŕmŕ narzekaŕacz a wszakos ŕza | dnŕ nŕeŕmŕal ŕlova
rzecz przet onŕm roŕputh | nŕm ludem boŕacz ŕze kaŕdŕ ŕŕzebŕ go
tez nŕeŕe | lŕ gđŕ ŕze ŕusz chililo kv noczŕ roŕŕeŕłŕ ŕze | Oczecz
S. Amandus chodzŕł dom od domv pro | ŕacz ŕ placaczŕmŕ oczŕma
dlŕa boga ŕŕzebŕ ŕze kto | ŕmŕelowal a przŕł go na goŕpode alŕe
go ka | ŕđŕ od domv odpadzŕł a wszakosz nŕektore | dobre lŕuthoŕ-
czŕve panŕe radŕ bŕ go bŕłŕ w dom | przŕelŕ alŕe nŕeŕmŕalŕ. Be-
dacz oczecz ŕwŕe | thŕ tak zŕerothnŕ ŕ wŕelkym vczŕŕkv bo tŕł |
ko ŕusz oczekawal rychłolŕby go wŕzelŕ a ŕzabylŕ ŕusz na ten
czasz wŕeczko mv ŕpomoszenŕe luczkŕe | odpadło a dlŕa wŕelkŕe
ŕzalosczŕ ŕedł boŕŕŕnŕa | okruthne ŕmŕerczŕ padł podłŕe plotha
a lŕeŕacz tha | podnoŕŕł w nŕebo oczŕ ŕwoŕe ŕalobnŕe od placzv |
ŕapuehle do boga oŕcza nŕebŕeŕkŕego ŕ rzekł | O oŕcze wŕŕczkŕego
ŕmŕelowanŕa ŕ kŕedŕŕŕmŕ | dzŕŕŕa raczŕŕ przŕcz kv wŕpom-
ŕenŕv w moŕm | (133) wŕelkŕm czeŕkŕm vdraczenŕv o luthoŕ-
czŕve ŕczo | dre ŕerze ŕakoszes teras ŕczodre luthosczŕ thvo | ŕe
kv mnŕe przepamŕetal O wŕernŕ o laŕkawŕ | oŕcze wŕpomoscz mŕe
dzŕŕŕ necznego vbogŕego | w thŕch wŕelkŕch zaloszczach O tho nŕe-
moge w mo | ŕm vmarłŕm ŕerczv nŕemoge wŕmŕŕłŕcz kto | ra mŕ
ŕmŕercz bedze czeŕza ŕeŕłŕ vtopŕonŕm | bŕcz abo bŕcz ŕpalonŕm abo
na okruthnŕm roŕznje | ŕromothnŕe vmrzecz ŕtych trzech ŕmŕerczŕ
ŕe | dne muŕze podŕacz A przeto ŕusz boŕŕe oŕcze | polŕecz a toŕe

¹⁾ Rŕenicz = Nadreŕczyk w teŕcie łaciŕŕskim *Rusticus* = wieŕŕniak.

ducha mego szasmuczonego pro | sze racz mýecz lufoscz nad moýa
 zalosną smot | na smýercaz bocz ýusz czý są blýszv mnýe kto |
 rzý mýe chea sabýcz. Tho zalosne narzekanje | przes nýektore ludze
 przýslo przet ýednego ka | plana swýeczkyego tensze pretko býeszal
 a | moczą wýrwal ý s rekv ých ý vprowadzýl go | w soý dom ý prze-
 choval przes nocz ýsze sze mv | nýecz nýestalo a rano pomogl mv są
 soneý výel | kýe czeskosczý ýsze oczecz S. vsedl od onego | slego ludv. |

O sboýczý ý raýtharze ktorý soýczem S. | amandu-
 szem mowýl w borze cap. XXIX. |

Caszv ýednego gdý oczecz swýethý sed w dro | ge mýal
 thovarýsza mlodego ktorý mogl | pretko chodzýcz. Przýdalo sze ýe-
 dnegu | (134) dnýa ýsze oczecz swýethý amandus býl tako | chorý
 ý spraczowaný mglý ýsze nýemogl tag | rýchlo ýsz azse thovarýs
 ýego býl w pumý | lýv od nýego oczecz swýethý ogladowal sze |
 ý szebý kogo wýrzal ktobý sným sedl przes | bor kv ktoremv sze
 przýblýsal a ýusz býlo po | sno bo sze ývsz mýalo kv noczý a bor
 býl výel | ký a strasný bowýem wýelýe ludzý w ným sza ! býano
 stanal przet borem czekaýacz ýszebý kto | natszedl ý nadslo go dwoýe
 ludzý ktorzý slý | pretko bardzo ýedna býla mloda býaloglowa |
 a drugý chlop szadný okrutný¹⁾ s rosznem sze | lasným a s długým
 noszem w kapturze czarným | asz one strasne postavý onego okrutn-
 nego chlopa | szlýek sze oczecz swýethý amandus bardzo oglýe | do-
 wal sze ýeszlýbý kogo mogl wýdzecz sa szo | ba ýdac a nýewýdzal
 nýkogo ýal sobýe | mýslýcz O mýelý panýe czo to są sa ludze | ýa-
 kosz ýa ma przecz przes ten bor dlugý ýa | kosz mý sze w ným be-
 dze dzalo, ý vezýnýl krzýs | swýethý na serczv swoým ý odvaszýl
 ýsz s oný | mý ludzmý w lasz gdý ýusz dalýeko w lasz we | slý
 ona paný przýstapýla do nýego ý pýtala go | ktorý bý býl abo ýako
 bý mv dzano powýe | dzal ýe ýako mv dzano Rzekla mýelý oýcze |
 (135) sną czý ýa was dobre bom o was slýchala | prosze wasz ýsz-
 býsze mýe sluchalý spowýe | dzý a wýspowýadavszý sze rzekla
 o nýestetýsz | cznotlýwý oýcze skarze sze wá ýsecz mý sze | tak slýe
 stalo výczýcze tego chlopa ktorý ýdze | sa namý ten czý ýest wýelký
 slodzýeý ý raý | tar ktorzýcz w thým borze bardzo wýelýe ludz |
 pobýl ý tesz na ýnszých mýesczach býerzac ým | pýenýadze ý szu-
 knýe sných sewloczac zadne | go czlowýeka nýeszonuýe ten secz mýe
 swýodl | ý od moých przýaczol mýe wývýodl tak ýsze | musze ýego
 panýa býcz Slýsacz tho sluga boszý | slýek sze ste powýesczý tak
 ýsze malo nýe | omglal ý oglýedowal sze szalobnýe ý szebý ko | go
 mogl wýdzecz abo slýsecz abo ýeslý bý mogl | vstapýcz ýnszą drogą
 alýe w oným borze cze | mným nýevýdzal aný slýsal nýkogo telko
 one | go sboýcze ktorý sedl sa ným ýal sobýe mýslýcz | vstapýelý
 ýa czlowýek mglý te mýe tusz vgonj | ý szabýe mýe a ýeslýbých vo-
 lal nýgd thego | w teý pusczý nýeuslýszý ýusz thv musze býcz | sa-
 býth ý podnýols oczý swoýe w nýebo zalobnýe | szýrothnýe ý rzekl

¹⁾ chlop szadný okrutný = łac. *vir terribilis*.

ach bosze ŷ czo sze dzŷsz | ma semaa dzacz. O smŷerczŷ ŷakos mŷ
 ŷest | bardzo blŷska. Gdŷ sze-ona panŷ wŷspowjadala | (136) przŷ-
 stapŷla do onego sboŷcze ŷ ŷela go prosŷcz | potaŷemnŷe rzekacz
 eŷa mŷlŷ thovarŷŷszv ŷdz | tesz do tego oŷcza spowŷadaŷsze bocz
 v nas w do | mv ludze sã takŷe wŷarŷ kto sze mv spowŷa | da bŷ
 nagrzesnŷeŷszŷ takŷego pan bog nŷeopu | sezŷ ŷŷzebŷ mŷal bŷcz po-
 tepŷon a przetho vczŷn | tak dobrze asacz pan bog dlŷa saslugŷ ŷego
 przj | dze kv wspomoszenŷv przŷ ostatecznŷm vesthnje | nŷv dokona-
 nŷa thwego. A gdŷ tak sobã szeptã | lŷ o tŷch rzeczach slŷek sze
 amandus S. ŷesze bar | dze. Mŷslacz sobŷe ŷszem sdradzon a on
 sboŷ | cza mŷlczac przŷstapŷl knŷemv a oczecz swŷethŷ | wŷdzacz
 ŷsze knŷemv przŷstepnŷe z onã bronŷã | ktorã mŷal w rekv wesdral
 wsŷtek a wsŷczko | przŷrodzenŷe ŷego slŷeklo sze ŷ mŷslŷl sobŷe
 ŷusz | tv sgŷne bo nŷewŷedzal czo sobã mowŷlŷ a w stro | nŷ teŷ
 puszczŷ bŷla rzeka plŷnacza a podlŷe nŷe | steczka vaska, a on sboŷ-
 cza tak czŷnŷl ŷsze oczecz | swŷethŷ amandus muszŷl chodzŷcz po-
 dlŷe rzekŷ a | on sboŷcza sedl w puszczŷ Gdŷ oczecz svŷethŷ | sedl
 sze drzacŷm serczem sboŷcza poczal mv sze | gloszem spowŷadacz
 ŷ obŷawŷl mv wsŷthko | meszoboŷstwo ŷ sbŷanŷe ktore kŷedŷ po-
 czŷnŷl | osoblŷvŷe mv powŷedzal o sabŷczv okruhnŷm | sktorego sze
 sercze oŷcza S. bardzo slŷeklo | ŷ rzekl czasv ŷednego wsedlem w te
 pu | (137) seza dlŷa sbŷanŷa ŷakom tesz ŷ terasz stŷem sze | vmŷ-
 slem przŷsedl ŷ nadszedlem ŷednego ka | plana temuszem sze spo-
 wŷadal a sedl podlŷe | mnŷe kv rzecze ŷako ŷ vŷ terasz a gdŷ sze |
 szpowŷecz dokonala wŷalem te deke ktorã | przŷ sobŷe nosze prze-
 klolem go ŷ pehnalem go | vode od szŷebŷe. Stŷchŷ slov ŷ postavŷ
 tego sboŷ | cze okruhnego sblŷat oczecz S. ŷ tak sze bardzo | slŷek
 ŷsze pod smŷertelnŷ szŷmnŷ czekl po | ŷego oblŷczv asze na pŷerszŷ
 od banŷa czeskogo | vstal ŷ samŷlknal asze wsŷczkŷ smŷslŷ ŷego |
 vstalŷ gladaŷacz na strone rŷchlolŷ deke vŷavszŷ | przekolŷe go
 ŷ vepchne w rzeke a tak szŷlne | go vdraczenŷa nŷemogl dalŷe alŷe
 ŷusz ehcal | pascz na szemŷe bardzo salobnŷe poglãdal ŷa | ko czlo-
 wŷek ktorŷbŷ rad smŷerczŷ vsedl | vyrzavszŷ ŷego salobne oblŷcze
 panŷ onego | sboŷcze przŷskoczŷla pretko ŷ vchvacŷla go pod | ra-
 mŷona sweŷ a dierzacz go moczo rzekla: | Oŷcze dobrŷ nŷechezŷ
 sze bacz nŷesabŷecz | vasz a sboŷcza rzekl tesz Vŷelŷe mŷ dobrego |
 o was powŷadano otocz vã dzŷs pomaga ŷsze | vasz sostawŷã przŷ
 szŷvocz prosze boga ŷsecz | mnŷe vbogŷemv sboŷczŷ okruhnemv
 kv wspo | moszenŷv przŷdze przŷ skonanŷv moŷm | (138) A thakosz
 wŷszlŷ s onego borv a thovarŷŷs oy | cza S. amandusza szedzal przed
 borem pod | drzewem czekãcz go. On sboŷcza swã nŷe | wŷastã slŷ
 dalŷe on lŷedwŷ stapãcz sedl | do thovarŷŷsza swego a przŷsedszŷ
 padl | na szemŷe bowŷem wsŷczko sercze ŷ czalo | w nŷm drzalo
 ŷ lŷeszal czŷcho przes dlugã | chwŷlŷe gdŷ sasze przŷsedl kv moczŷ
 sedl | w droge prosacz pana boga s nabosnŷm wsdŷ | chanŷm za
 onego zboŷcze abŷ mv pan bog | wedlug wŷarŷ ŷego dal tho otrzŷ-
 macz ŷsze | bŷ go nŷeraczŷl potepŷcz przŷ ostatnŷm ve | stŷnŷenŷv
 skonanŷa ŷego. Na te prosbŷe | oczecz swŷethŷ amandus wsal takã

wýado | mocz od pana boga ýszebým w thým szadne | go watpyenýa
nýemýal ýsze on sboýcza dla | modlýthv ýgo mýal býcz sha-
výon. |

O nýeprzespýecznoszczach ktore oczecz S. | Amandus
mýal na wodach cap. XXX. |

Czaszv ýednego oczecz S. wedlug swýczaýv | swego ýa
chal do Strosbarkv a ýadacz zasze | do domv ýachal przez býstrą
vode gleboką | ý wpadł w nýe ý kxaskamý novýmý kto | re býł so-
býe spýsal o výeczne madroszý | (139) a duszný nýeprzýaczel ba-
czacz ýsze oczecz swýe | thý amandus býł w nýeprzesiecznoszý
smýerczý | sburzal vode ýsze plýnal na oblýcze bes wsel | knego spo-
moszenýa alýe bog wszechmogaczý kto | rý wýerný swoým a nýe-
opuszcza ých sradzýł ýsze | go nadýachal mlodý riczersz ýadaczý tesz
strosbar | kv ten sze smýelýe po ný waszýł w one okrutną | býstrą
wode ý pomogl mv s oneý nýeprzespýe | cznoszý smýerczý ý tesz
thowarzýsevý ýgo drugýego | czaszv s poslusenstva swýetego
vý | jachal oczecz S. amandus na droge na vosze czaszv | szýmneho
wýatriv ý mrosznego a gdý tako w ce | szkým szýmnye ýachalý przez
czalý dzýen nýcz | nýeýedzac przýelý kv wodze bardzo glebokýe |
kwaplýwýe plýnacza vosznýcza który go wýosl | nýeobacznye prze-
vroczýł vosz a oczecz S. amandus | s wosa výpadł wode asze w nýe
w snak vlýekl | a wos prosto naý padł tako bedacz w oneý wodze |
nýemogl sze ruszýcz na szadną strone aný sobýe | mogł zadne radý
dacz a takosz plýnal ý on ý vos | asze przýplýnelý kv ýednemv
mlýnový sbýeglý | sze lúdze ý vchvýczýłý oýcza swýetego czhacz |
radzý pomocz s oneý wodý alýe vosz czeský | na ným lýeszał ten
go bardzo przýczýskal ý | pogrzaszał a tak swýelką praczą ý trudnos-
czą | (140) wosa który na ným lýeszał dobýłý oýcza S. aman | dusza
vodý pelnego na brzek výczagnelý a gdý | výsedł s wodý omarsło na
ným pretko odzenýe | od wýelkýego mroszvv, drzał oczecz S. od sýl-
ne | go szýmna asze sebý ýgo kolatalý a takosz sza | losný bardzo
leszał czýcho przesz dlugą chvýlýe | ý weýrzal w nýebo do pana
boga ý rzekl Nýe | stetýsz bosze wsechmogaczý czo mą rzecz abo
czo | mą czýnýcz ýusz bardzo posno w nocz tv nýe | masz szadnego
mýasta aný wsý gdzie bých sze | roszerzał abo poszývýcz mogł mu-
szelý tv vmrzecz | tocz bedze salosna smýercz a pogladaýacz ý tą |
ý są výrzal dalýeko na gorze wýoske malą | lýasl ýako mogł mokrý
smarslý, a tak oczecz S. | chodzýł dom od domv prosacz gospodý dlýa
bo | ga alýe býł odpadzon od domv tak ýsze sze nýg | nýechal smý-
lovacz nad ným poczał | sze bacz oczec S. ý zavolal wýelkým glo-
szem | do pana boga rzekacz O panýe bosze mogles | mý býł dacz
vtonacz tedý bých ýusz býł sbýł | radnýe a nýslý thv od szýmna na
teý drodze | musze vmrecz to zalosne narzekanýe vsłý | szal ýeden
kmýecz który go tesz býł od domv | swego odpedzýł smýelovavszý
sze nad ným | býeszał wszal ý pod ramýe swoýe ý wýodł | go w dom

swoj a takoscz oczecz S. stravył | (141) one wsitke nocz wjelkym
vdraczenyv. |

O malutkym wychnyenyv y odpoczynye | nyv kto-
rego mv pan bog na maly czas do | pusczył capitu-
lum XXXI. |

Pan bog mjal ten swycaj kv ojczv svjete | mv amandu-
sew ysze gdy go jeden smetek | opusczył nathychmyast drugy był
gotov a tag | mylosczyvy pan swy ygracz s ojczem S. aman | dusem
bes przestany. Czaszv yednego dopu | szyl mv pan bog prosznovacz
alje nyedlugo | a bedacz oczecz S. prosn y od smetkov y przecz y |
wnosczy przysedl do klastora yednego panyn | skyego a czorky yego
duchowne w mylym bosze. | bytal y go jako ojczv swyatego laskavego
jako | by sze mjal czo by sze s nym dzalo rzekl | oczecz S. czorky
moje myle bojesze ysze | slje teras okolo mnye a to przesto ysze
yusz | dobrze przes putrzecz y nyedzelje jakom | an y na czelje an y
na tcz y nyodkogo nye | byl vdraczon jest czy to naprzecz yvko me-
mv | staremv swycajeyv boje sze myle czorky | ysze mje yusz
pan bog przepamyetal a szedzac | tako oczecz S. amandus
v okny s onym pan | nam y sakonnym przysedl brad jeden
sakou | ny y savolal ojczv swyatego yszeb y do nyego | (142)
przystapyl y rzekl myel y ojczv bylem theras | troche na yednym
samkv a pan pylno sze py | tal po wasz gdzie bysze byly a bardzo
srogo | podnyowszy swoje reke przysakl¹⁾ przeth | wsyczkym ysze
gdze wasz kolvy naydze mjecz | przes vas przekolye a te y grosby
mv tes pomogly | pan yetha rozpustny yego nabyly przyczelje |
acz y wasz yusz w nyktor ych klastorzech szukal | dlya tego yszeb y
vmysl sabycza wasz vypelnily | a przesto bacz ostroyny a myejcze
sze opatrnje | jesly v a myl jest zywoť wasz slysacz te no | wnye
oczecz svjethy sljekl sze y rzekl rad | bych vyedzal czymem smjercz
sasluszył rzekl | brath pow yadano panv yszescze corke yego ja | ko
ytesz ynszych vjelje ludzy odwroczily a kv | zyvoťow y oszobly-
vemv prz yvedly a tesze ludze | maj a za nagorsze nad wacyk y lu-
dze ktorzy na | swyecz sa byl tesz ta masz yeden rospu | sthny
smjal y ten sze rzekl o was wszal my lub | odw yodl my nyektora
bardzo myla pan yam | yusz sze oddalya odemnye a nyechce na mje |
patrzycz a to on wsyczko czyn y a gdy oczecz | swjethy wacycke te
nownye wyslyszal rzekl | pochvalon bacz pan bog y pogvapyl sze sa-
sze | do okna y rzekl do czorek swoich Eja | dzatk y moje myle
miejcze sze dobrze | (143) yusz czy pan bog wsechmogacz na mje
spomnjal | a yesze mje nyeprepamyetal y pow yedzal | ym one swa
trudna nownye jako mv sza | dobrocz chzano slosez oddacz y slje
placzycz. |

¹⁾ przysakl = przysięgl w oryg. *juravit*.

O przÿasnÿm zachowanÿv ktore czaszv | ÿednego
 czÿnÿl s panem bogÿem ociecz | svÿethÿ amandus
 cap. XXXII. |

Tÿch czasow czÿerpÿenÿa ÿego nÿetelko od | op-
 czÿch alÿe tesz ÿ od domowÿch gdze mÿe | skal czÿerpÿal osoblÿvÿe
 gdÿ sluga vÿeczne | madrosczÿ amandus S. czasem mglÿ ÿ chorÿ
 przÿ | sedi do ÿnfÿrmarÿe abÿ czalv swemv ma | lã wscesnocz vczÿ-
 nÿl a gdÿ ociecz S. sÿe | dzal sa stolem mÿlczacv vedlug swÿczaÿv
 sve | go bÿl od drugÿch naÿgrawan posmÿevanÿm | ÿ slovÿ rosmaÿ-
 thÿmÿ wsgardzonÿmÿ asze bÿl | chorszÿ nÿsz pÿerveÿ asze takã lu-
 tosczã bÿl | poruszon sã nad sobã ÿsze lzÿ opfite szoczv | ÿego plÿ-
 nelÿ po oblÿczv ÿego ÿ vustha pospolv | szÿedzã ÿ spÿczÿm Mÿlczal
 ociecz S. amandus | a oczÿ swoÿe podnoszÿl wnÿeb do pana boga |
 ÿ mowÿl wsdÿchaÿacz czesko ach bosze aszas | nÿeraczÿs doszÿcz
 mÿecz na moÿe nedzÿ ÿ | vdraczenÿv ktore czÿerpÿe vednÿe ÿ v no-
 czÿ | alÿe tesz ÿ ÿedza moÿa ÿ pÿcze przÿ stolÿc. | (144) Muszÿmÿ
 bÿcz smÿeszano przeczÿvnosczamÿ te | go szÿe czesto ÿ wÿelÿkroc
 przÿdavalo | oÿczv svÿethemv. | Czaszv ÿednego wstawszÿ | od stola
 sasmuczonÿ nÿemogl sze dalÿe vtrzÿ | macz alÿe sedszÿ na swe mÿes-
 cze taÿemne | rzekl do pana boga Eÿa o namÿlszÿ bosze | ÿ panÿe
 wsÿtkÿego swÿata bac mÿlosczÿv ÿ | laskav kv mnÿe vbogemv czlo-
 wÿekevÿ Musze | dzÿs stobã rachunek czÿnÿcz, bo aczkolwÿek pa |
 nÿe nÿeÿstes nÿkomÿ nÿnacz powÿnovathÿ anj | nÿnacz opwÿasau
 a tho dlÿa wÿelkosczÿ panstva | tvego a wszakosz vedlug thvoÿe nÿe-
 smÿerne | dobroczÿ. Racv dopuszczÿcz serczv pelnemv sa | smuczenÿa
 ÿ opczaszzenÿa, toba sze otrzesvÿcz | ktore nÿema nÿkogo ÿnszego
 komv bÿ sze vska | rzÿlo anÿ tesz ma kto bÿ ÿe poczeszÿl, panÿe |
 nalaskawszÿ wsÿczko to przekladã na cze kto | rÿ wsÿczkÿe rzeczÿ
 sã tÿlko vÿesz pravdzÿ | wÿe, ÿ wÿesz mÿlÿ panÿe od narodenÿa |
 szÿvotha mathkÿ moÿe laskave luthosczÿwe | sercze mÿalem po wsÿczkÿ
 dnÿ szÿvota mego | ktoregom kolwÿe czlowÿeka wÿdzal vesme | tkv
 abo w ÿakÿm vdraczenÿv mÿalem nad | kaszdÿ lutoscz serdecznã
 a nÿemoglem sluchacz | gdÿ komv przÿmavÿano voczÿ abo krom oczv |
 anÿ sadne rzeczÿ ktorahÿ kogo opczaszÿla | Tego mÿ poswÿetczã
 wsÿtczÿ towarzÿsze | (145) moÿ ÿ sesnaÿã tho trudno ÿ lÿedwÿ kÿe-
 dÿ | o mnÿe bÿlo slÿsecz ÿszebÿch ÿa ktorego brata | abo kto-
 rego czlowÿeka gorszÿm vczÿnÿl slovÿ | swÿmÿ anÿ thv prela-
 thom alÿem wsÿczko | w lÿepsze obraczel ÿakom navÿecze mogl |
 a gdÿm nÿemogl napravÿcz mÿlczałem abom | odsedi przecz
 ÿszebÿch nÿeslÿsal onego, kto | rÿm ludzom czescz przes omove bÿla
 nakazona | bÿlem s wÿelkÿe luthosczÿ thÿm przÿchilnÿe | szÿ dlÿa
 thego ÿszebÿ szasze kv sveÿ tezÿ | ÿ slawÿe przÿslÿ. Ubogÿch ludzÿ
 a przÿaczol | bosÿch ocieczem bÿl weswan ÿch teszem bÿl | osoblÿ-
 wÿm przÿaczelÿem ludzÿ smethnÿch ÿ | opczasonÿch ktorzÿ do mnÿe
 przÿchodzÿlÿ na | lÿewdsÿ takowã porade v mnÿe ÿsze ve | selÿ

ý dobrze poczesený odemnyé odeslý | a bowým splaczlýmým plaka-
 lem a smeth | nýmým smeczýlem sze a nýetýlkom mýal | lutoscz nad
 kasdým błýsným mogým alýe tesz | ý nad swýerzatky nad ptaský
 ý nad kasdým | stworzeným thwoým Mýlý panýe gdým slý | szal abo
 výdzal sasmuczenýe ých abo vdra | czenýe výdzal bolýalo mýe ser-
 cze ý proszý | lem czebýe navýszego pana ýszebý ýe wspo | mogl
 wsýczko czo na swýecze szývýe nala | szlo laske ý lutoez vemnyé
 a thý laskavj | (146) panýe dopuczaz nýektore na mýe o ktorých |
 S. pavel apostol powýada a sowýe ýe fal | szývýmým brathý ýsze
 szýlną okrutnoscz prze | cývko mnýe mnoszą ýako thý mýloscývý |
 panýe lýepýeý wýes a thobýe dosýcz ýawna | ýest sloscz ých ach
 laskawý panýe lutho | szcý mýeý na thý krzywdý ý vczes mýe są so |
 ba Gdýs ýusz oczecz S. Amandus dobrą chvj | lýe serceze sve
 vczeszýl ý ochlodzýl w panýe | bodze pothým sze vspokoýl ý zasnal
 malo a | wým saznýenýv mýal takýe osvýeczenýe od | boga rzekacz
 Rachunek thvoý dzeczýnný | ktorýs czýnýl przedemną pochodzý stad
 ýsze | nýemas na wszelkný czas pýlnýe bacznosczy na | słowa vczynký
 ý obýczaýe czýerpýaczego cristu | sza wýecz ýsze ýa bog thvoý nýe-
 dosýcz | ma ýsesz tak laskawego lýuthosczywego sercza | ýescze výe-
 czeý chce potobýe, chce ýsze gdý | slawý abo obýczaýmý bedzes naý-
 grawan ý | przesladowan nýetýlko ýszebý to czýerpýal alýe | sze tesz
 są w sobýe tak muszýs nýsýecz (*sic*) ýsze | býnýesedl spacz alýesbý pýer-
 veý sedl do prze | sladowczow swoých a ýako navýecze moszes ých |
 sburzone serceze vezýsýcz ý vspokoýcz slowý | thvýmým slotkhýmým
 ý obýczaýmým pokornýmým abo | wým thakowa czýcha pokora vesmýecz
 mýecz | s rekv nýeprzýaczýelských a vczynýs ýe mlge | (147) we
 slosczý ých patrzyą a bacz ýsecz tho ýesth | droga stara a doskonala
 ktoreý mýelý Cristus | vczył swolýenýkov swoých gdý ým rzekl Oto |
 wasz szlýe ýako ovýeczky w posrodek wýlkow | Sluga wýeczne ma-
 drosczý oczecz S. amandus gdý sze | ocnal a xobýe przýsedl ta droga
 doskonala vý | dzala mv sze trudna a czesko mv býlo o tým mý- |
 slýcz a ýescze czese výdzalo mv sze tak czýnýcz | a wsakosz vdal
 sze w to dobrowolnýe a po | czal sze w tým cwýczýcz ý tego sze
 vczýcz. |

Pothým nýedlugo przýdalo sze ýsze oýcza S. | ýal przesladowacz
 convýersz slowý pýsnýmým | wsgardzonýmým smýlczal mv tego wsýcz-
 kýe | go czýerpłýwýe oczecz S. Mnýmal ýszebýsze | thým dosýcz
 wdzeznýe panv bogv zaslugo | wal alýe wewnatr w serczv boskýe
 napo | mýnaným býl napomýnan ýszebý sze ýecze | pýlnýe ý vce-
 snýe paný bogv szaszlugoval | Gdý ýusz býlo wýeczor a brath on
 konvýerz | ýadl w nýemocznýczý sedl pokornýe oczecz | swethý aman-
 dus ý stal v drzwy nýemocznýcze | czekajacz bratha konwýersza gdý |
 bý wýsedl a gdý wýsedl sluga boszý nathých | mýast padl przet nogý
 ýego ý rzkl glo | sem pokorným convýerszewý Eýa mýlý | (148)
 oýcze cnothlýwý vtczýcýe pana boga ve | mnýe vbogým czlowýecze
 a ýeslým wasz sza | smvczył odpuszcze mý dlýa boga brat convýersz |
 stanowýl sze výdzacz tho dzývýl sze bardze | ý rzekl wýelkým glo-

szem. Njesticze czo sa | dzjwŷ czynjŷce¹⁾ wsakosescze mŷ njgdŷ
 sza | dne przŷkroszczŷ njenczynjŷ anŷ sadnemv | brathv ŷa czŷ was
 czesko obraszŷ ŷ zasmu | czŷl slowŷ mŷmŷ szlosnŷmŷ ŷa vasz pro-
 sze | ŷseebŷsze mŷ odpuszczŷcz raczŷlŷ a thakosz | sercze ŷego bŷlo
 vspokoŷone ŷ przŷsedl kv | pokoŷowŷ. Pothŷm drugŷego czaszu | gđŷ
 ociecz S. Amandus szŷedzal sa stolem w go | szczŷnŷm domv brath
 ŷeden slowŷ bardzo | szlosnŷmŷ powstał przeczŷwko oŷczv swŷe- |
 themv amanduszewŷ ociecz S. cznot ŷ do | broczŷ pelnŷ obroczŷvuszŷ
 sze gv onemv | brathv laskawŷe bardzo wdzecznŷe ŷ przŷ | asnŷe
 roszmŷal szŷe nan ŷakobŷ go wdzenŷm²⁾ | klŷenothem daroval on brath
 dzŷvŷl sze za | mŷlknal szŷa w sobŷe ŷ takŷes zasze obŷcze | swoŷe
 bardzo przŷasnŷe obroczŷl kv oŷczv a | mandusewŷ ten sze brath szŷa
 tho powŷadał | sedszŷ po obŷedze do mŷasta ŷ rzekl tagem | dzŷsza
 przŷ obŷedze czesko ŷest zasromoczon | ŷszem sze ŷecze njgdŷ tak
 bardzo nŷe sromal | gđŷm (149) przŷ stolŷe zedzal brathv amandu-
 sze | wŷ ŷalem przŷmawacz smŷelŷe slowŷ wsgar | dzonŷmŷ on sŷŷ-
 sacz tho obŷcze swe bardzo | slotko kv mnŷe sklonŷl azem sze tego
 cze | sko zasromal ŷ zaczyrŷenŷal dzŷwŷacz sze | takowe dobroczŷŷ
 przeczŷwko sloszczŷ moŷe | a ta przŷkladnocz mamŷ zawdŷ na polŷe-
 psze | nŷe mogŷe. |

ŷako ociecz S. Amandus od wŷelkŷego zmat | kv
 przŷsedl w czŷsnŷenŷe ŷ wdراعzenŷe | szmŷerczŷ
 cap. XXXIII. |

Caszv ŷednego przes wŷelŷe noczŷ sdalo sze | oŷczv S.
 amanduszewŷ ŷakobŷ przes sen nŷe | czo w nŷm mowŷlo ten psalm
 o mecze pa | na naszego *deus deus meus respice in me* | a gđŷ sze
 snv oczuczŷl szŷlek sze bardzo | a ten psalm mowŷl na krzŷszv szŷe-
 thŷm | wŷelkŷm vdracenŷv ŷsze bŷl opuszczon od | boga oŷcza ŷ od
 wsŷczkŷch pospolŷcze, baczacz | ociecz S. amandus takowe czeste na-
 pomŷnanŷe | przes sen gđŷ oczuczŷl za kasdŷ raszŷ slŷek | szŷe bar-
 dzo ŷ ŷal sze bacz ŷ naczał volacz | do paua Cristusza na krzŷs
 s placzem gorzkŷm | ŷ lzamŷ opŷŷtŷmŷ movŷacz tŷ slowa O nŷe |
 stetŷsz panŷe moŷ ŷ bosze moŷ muszelŷa | lŷepag snowv s tobŷ
 vkrzŷszzowanŷe czerpŷecz | (150) a wszakos panŷe moŷ laskawŷ racz
 vŷpelnŷcz | wolŷŷa thwoŷe we mnŷe vbogŷm czlowŷecze | na czescz
 czŷste njewŷnneŷ smŷerczŷ thwoŷe | telko racz bŷcz semnŷa a vspo-
 mosz mŷe ŷszebŷch | wsŷtkŷ przeczŷwnoszczŷ mogli swŷczesŷcz a | ta-
 kosz pothŷm njedlugo przŷpadl nan krzŷs | czeskŷego czŷerpŷenŷa
 poczelŷ roscz ŷ | mnosŷcz sze oŷczv S. amanduszewŷ czo dzŷen tho |
 wŷŷetsze asze nakonŷecz bŷlŷ tako wŷelkŷe | ŷ czeskŷe ŷsze vbogŷe
 chore czalo ŷego tak | semglŷlŷ asze ŷusz do ostatnjego skonczenŷa

¹⁾ Njesticze czo sa dzjwŷ czynjŷce = *Papae quid miri jam facis.*
 Ojciec co ty czynisz dziwnego? = Nie jest (tak) ojciec co za dziwy
 czynicie. ²⁾ wdzenŷm = cennym.

zý | votha kv ktoremv sze ýusz przýblýsal, bo czaszv | ýednego gđý
odsedl od pospolstva bracze swoýeý | od wýeczor sedl na swoý po-
koý a takoscz wsýcz | ka mocz ýego od nýego odeszla wszytek
vstal | asze sze mv wýdzalo ýsze mýal ýusz vmrzecz | O mglawý
lýeszal tako czýcho ýsze sze szadna szý | la w ným nýeruszýla do-
wýedzal sze thego ýe | den czlowýek ýego wýerný serdeczný przýa |
czel ktorý ko przýgladal tegosz tesz czlowýeka | oczecz S. czeską tru-
dnosczą ý vczýerpýeným | panv bogv býl posýskal tensze przýbýeszal |
(151) s wýelką szaloscza ý gorzkoscza ý ýal patrzýcz | reką szývo-
tha v serczv oýcza S. ýeslýbý ýe | cze szýv býl alýe ýusz býlo
ý sercze ý wsýczko | vstalo ýsze sze w ným nýcz nýeruszýlo tak
ýa | ko w mar | lým czlowýecze baczacz tho on dobrý | czlowýek
vpadl na szemýe od sýlne zalosczy | ý smetkv ý ýal czesko plakacz
ý zalobnýe narze | kacz mowýacz thý słowa O bosze wszechmoga-
czy | racz sze poszalowacz thego sercza slachetnego | ktore sercze czýe-
býe mýeloszerný bosze przes | dlugý czas tak nabosnýe w sobýe no-
szýlo lu | dzom smethným mýlosnýe ý poczesnýe przepo | wýadalo
słowý ý nauce pýsma po wsýczkýe sze | mý roszerzalo ý roslawýalo
ýako to sercze drogýe | ýusz teras teý noczy vstalo ý vczýchlo. O ýa-
kosz | to sla nowýna ýsze sercze tak slachetne kto | re savsdý býlo
boga pelne ýusz ma gnýcz a ýsze | ýescze dlusze tobýe panýe bosze
na czecz na | chvale ý wýelýe lýudzom na poczeche nýema | býcz
szýwo a thakosz ten sze dobrý sýn výer | ný oýcza swego duchow-
nego narzekajacz szalo | bnýe ý s placzaczýmý oczýma schýlal sze
czesto | krocza do oýcza S. Amandusza maczajacz sercza, vst ý rekv
ýego patrzajacz ýeslýbý ýescze býl | szývý abo vmarlý a szadný szej
czlonýek nje | ruszýl bo lýcze ýego býlo blade poszólke | (152) vsta
ýego szcernýalýe a wszytký suamýona szý | votha býlý odeslý tak
ýsze býl ýako czlowýek | vmarlý ktorego ýusz na marý wloszą a to
trva | lo tak dlugo ýakobý dobrą mýlýe mogl vdz | poký oczecz S.
amandus tak lýeszal obumarlý | w ten czasz dusza ýego plýnala¹⁾ w bo-
dze ý w bo | stwýe wýdzacz pravdzývą ýednoszcz boską výe | czną
bowýem gđý býl poczal tako mglecza po | czal szýe býl czeszýcz bo-
gýem sným szýe rosma | wajacz szą w sobýe ý naczal tako mowýcz
O | wýieczna prawdo bosze wszechmogaczý glebokocz sa | dov thvoých
ý dobroczy thvoýe ýest skrytha wszy | czkýemv sthvorzenýv otho
sluga thvoý vbogý na | dzewą sze ýsze ýusz ýest konýecz zýwotha
mego | bomý tho vkasuýe mocz ý zýla moýa odemnýe od | chodzacza
ýusz terasz na ostateczným doskonczenýv | zývota mego movýe stobą
wýelmosný panýe kto | rego nýgd krzycz²⁾ aný sklamacz nýemosze bo-
výem tho | býe wsýczký rzeczy ýawne są wszakosz thý tel | ko szą
wýesz ýako ýest mýedzy mną a thobam | ýako sze ktobýe ma ser-
cze moýe a przeto szu | ką laský thvoýe wýerný oýcze nýebýesky
a ýa | kom kolvýe kýedý vstapýl od drogý pravdzýve | ach bosze
moý laskawý tego mý teras sal ý mą | sza tho skruche szewýcz-

¹⁾ plýnala = rozplywała się. ²⁾ krzycz = oszukać *fallere potest*.

kŷego secza mego a | prosze eze ŷszebŷ moŷa nŷespravŷedlvŷosc |
 raczŷł vspravŷedlvŷycz twoŷa krwŷ droga | (153) nŷewŷnna wedluk
 laskŷ dobroczŷ twoŷe a ve | dluk potrzebŷ moŷeŷ Vspomnŷ teras
 mŷł pa | nŷe ŷszem ŷa thvoŷe naczŷstczą krevŷ nŷevŷn | na po
 wsŷŷtkŷ dnŷ szŷvotha mego dostoŷnŷe | wŷsoko przechvalŷal ŷakom
 mogł nalŷepŷe teŷ | sze szada ŷzebŷ przŷdoskoncezenŷv zŷvotha me |
 go wsŷtkŷ grzechŷ moŷe omŷla Eŷa teras wasz | zada ŷ prosze po-
 klŷeknŷcze wsŷtczŷ swŷeczŷ | osoblŷvŷe laskawŷ mŷloszŷernŷ S. Mŷ-
 kolaŷv podnŷe | sze wsgore recze wasze a pomosze mŷ pana pro-
 ŷycz o dobre szeszne dokonanŷe zivotha mego | ach naczŷstza sla-
 chethna lutosczŷvą madko maria | podaŷ mŷ dzŷsza recze thvoŷe las-
 kave a teŷ go | dzŷnŷ ostateczneŷ zŷvotha mego przŷmŷ dusze |
 moŷe slaskŷ thvoŷe w obrone thvoŷe bosz thŷ mŷla | panno telko
 sama sercza mego poczecha ŷ vesze | lŷe ach panŷ laskava ŷ matbko
 moŷa sathŷm oczech | S. Amandus rzekl on wŷersz ktorŷ pan krŷ-
 stus | mowŷł gđŷ na krzŷszv svŷethŷm vmŷeral *In | manus tuas do-*
mine commendo spiritum meum. Vlaskave | recze thvoŷe panŷe po-
 lŷeczą teŷ noczŷ dusze | moŷe Eŷa mŷłŷ angelŷ wspamŷetaŷcze
 ŷsze | sze sercze moŷe smŷalo gđŷm wasz telko szłŷ | szal mŷenŷacz
 powsŷtkŷ dnŷ zŷvota mego | O ŷakosz eze wŷ mnŷe czesto w mo-
 ŷŷch zaloszczach | ŷ smatkach krothochvŷlŷe ŷ veselŷe nŷebŷeskŷe |
 (154) czŷnŷlŷ ŷ czestoszcze mŷe od nŷeprzŷaczol strzegłŷ | Eŷa o sla-
 chetnŷ dochowŷe ŷusz czŷ teras przŷcho | dzŷ na mŷe ostatecznŷ
 vczyisk potrzebuŷe wspomo | szenŷa. O ŷusz terasz wspomogaŷcze
 opronŷcze | mŷe ot srogŷe okrutne oblŷeznosczŷ nŷe | przŷaczol
 slŷch | duchov O panŷe nŷebŷeskŷ chva | lŷe czŷebŷe ŷ dzŷekuŷe
 thobŷe ŷszes mŷ przj | skonanŷv mogŷm raczŷł dacz rosom ŷ vsua-
 nŷe a | ŷusz schodze s tego swŷatha wŷerze supelneŷ | czalŷe krzes-
 zŷŷanskŷe krom wselknego watpje | nŷa ŷ krom wselknego strachv
 a pravdzŷvje | odpuszcą wsŷtkŷm tŷm ktorzŷ mŷe kŷedŷ sma | czŷlŷ
 ŷakosz thŷ panŷe moŷ odpuszczŷł na krzŷszv thŷm | ktorzŷ eze sa-
 bŷalŷ. O panŷe bosze moŷ laskavj | thvoŷe czalo nasvŷeteze ktorem
 dzŷsza vemsze przj | ŷal aczem horŷ bŷł Nŷechaŷ mŷ bedze zaczy-
 cze | lŷem ŷ prowadzŷczelŷem asze przet boskŷe oblŷ | cze thvoŷe.
 Ostateczna prosbŷa ktorą thobŷe | mŷłŷ panŷe czŷnŷe przed skona-
 nŷm moym Slache | tnŷ panŷe nŷebŷeskŷ prosze za wsŷtkŷ mŷle
 dza | tkŷ moŷe duchowne ktore sze osoblŷvą vŷeczno | sczą kv mnŷe
 obroczŷłŷ na thŷm nedznŷm swje | cze! O Mŷloszernŷ bosze ŷakosz
 thŷ na ostatecz | nŷm szeszczv svjatha thego thvoŷe mŷele swolje |
 nŷkŷ swemv oŷczv nŷebŷeskŷemv wŷerneŷ mŷ | losczŷ polŷeczŷł
 w teŷ sze mŷlosczŷ nŷechaŷ | dzŷs thobŷe odemnŷe beda polŷeczonŷ
 ŷszebŷ | (155) ŷch raczŷł-bronŷcz ŷ strecz a svŷete dokon | czenŷe
 szŷvotha ŷm dacz ŷusz terasz bŷerze od | wroczenŷe szŷve od wsŷcz-
 kŷego stworzenŷa | a przŷvraczą sze kv wŷernemv bogv sthvorzŷ |
 czelovŷ memv kv pŷerszemv poczathkv vŷeczne | go sbavŷenŷa od
 ktoregom posedł. Gđŷ sze tak | vŷelŷe sa w sobŷe smŷlosczŷvŷm pa-
 nem rosma | vŷal ŷ ŷesceŷ vŷeczeŷ nŷs napŷsano vstal wsŷ | tek

sza w sobye y vpadl w taką wjelką mglosez | o ktereý powýadano
 teras ysze y on sza y tesz | wsýeczý mnýemalý aby ýusz mýal vm-
 rzecz | Pothý oczecz S. amandus przýsedl sasze xobyę a | sercze
 smarle poczelo sasze oszývýacz a czlonkj | chore poczelý mocz bracz
 tak ysze wszytek kv | szývothv sasze przýsedl ýako pýerveý s laský
 boszej. |

yako czlovýek czýrpýaczý swoýe czýerpýe | nýe ma
 obraczacv panv bogv naczechv | le y ýego svýe-
 teý mýloszczý ofýarovacz cap. XXXIII. |

Cýerpýaczý sluga boszý Amandus svýethý bedacz | w ta-
 key dlugýe valcze przerzeczoneý naczal | sobýe gleboko rosmýslacz
 skrythe dzývý bosze | ktere w tým obaczal czaszv ýednego obro-
 czýl | sze kv panv bogv oczecz S. s nabosným wsdýcha | ným y mo-
 vyl do pana boga. Ach slachetný pa | nýe thý moýe czýerpýenýa są
 s wýerschv | na veýrzenýe ýako ostre czernýe ktere | (156) przes
 czalo y kosczý przenýka przesto cze prosze | laskavý panýe racz tho
 dacz ýszebých s czernýa | bolýesczý wýsedl owocz slotký nauký do-
 breý | poszýteczne ýszebýsmý vbodzý vdraczený ludze | thým czýer-
 plývýe czýerpýelý a kv boskýeý chva | lýe nasze czýerpýenýe obra-
 czacz y ofýarovacz vmje | lý Gdý tego oczýecz S. Amandus przes
 dlugý czasz | od pana boga zadal naposnýe. Stalo sze czaszv ýedne- |
 go ýze byl zachvicon y rzeczono ýemv vkasacz z wj | soką slachet-
 nocz szývotha ýego y vkasacz ýako czlo | wýek czýrpýaczý mnýema
 polýeczacz y ofýarovacz: | czýerpýenýe swoýe. A od tego slotkýego
 przemo | wýenýa y slow bardzo laskawých rospłynela sze du | sza
 ýego w czelye asze vstalý wsýtký smýslý ýego | czala a sokvthe
 pelnosczý serca ýego roszesrzý | lý szýe sadze dusze ýego po
 wsýczkýe szeroko | sczý swýatha y tesz nýeba dzýekujúacz panv bogv |
 serdeczną gleboką zapalýoną zadą y rzekl: | O panýe ýeslým czýe
 kýedý chvalýl nýepýlnýe | we wsýtkým stworzenýv thvoým ktere na
 do | brocz y roskosz thvoýa vkasúye Eýa ýusz teras | weselye musze
 wýskoczýcz nowým skokým serca | mego y nýepospolýtha chvalą
 ktereýem przettým | nýgdý nýeusnal a terasz mý dano snacz v czer-
 pýe | nýv memv a przesto sewsýtkýego grunthv | serca mego zadą
 ýszebý wsýtký zalosczý y czjer | pýenýa ktorem kýedý czýerpýal
 y wsýczkých | ludzý po wsýczkým swýecze sercz bolýesczý | (157)
 y serdeczne szaloszý vsýtkých ran bolýenýe | vsýtkých chorop czýer-
 pýenýe vsýtkých sercz vdra | czoných satroskaných smethne wsdýcha-
 nýe vsýtkých | oczv placzaczych lzý vsýtkých ludzý podeptanych |
 vnýszoných wsgardzenýe vsýkých nedzných wdov | ý szýeroth nýe-
 dostatek y krzývdý. Tesz vsýtkých | ludzý vbogých glot y nedzą
 czýrpyaczých s czýeskýe | sranýenýe y suche pragnýenýe vsýtko
 krevj | przelaną mecenýkov swýethých vsýtkýe weso | le y quýthna-
 cze y mladoczý wolýe lamanýe y pod | danýe wsýtkýeh przýaczol
 bosých vczýnký bolýe | sne y vdraczenýa czal ých y vsýtký ýawne |

ŷ tajemne bolŷesczŷ ŷ przeczŷwnoscŷ ktorem | ŷa abo ktorŷ czlo-
wŷek czŷerpŷaczŷ wdraczonŷ kjedŷ czŷerpŷal w szcelŷe na serczw na
ŷmŷenŷw na teŷ w prŷaczŷelŷech ¹⁾ czokolvŷe ktorŷ czlowŷek kŷe | dŷ
czŷerpŷal abo czŷerpŷecz ma asze do sadne | go dnŷa tho wsŷtko
bosze oŷcze nŷebŷeskŷ nje | chaŷ bedze na czecz na chwale wŷiecznŷ
tobŷe ŷ | sŷnowŷ thwemv ŷedŷnemv czerpŷaczemv pa | nv naszymv
ŷesv Cristowŷ ŷ duchv swŷetemv | od wŷekow na wŷekj nŷeskon-
czone Amen. |

O panŷe ŷa sluga thwoŷ vbogŷ zada dzŷsza | ŷszebŷch
bŷl wŷernŷm opŷekunem wsŷtkŷch lu | dzŷ wdraczonŷch czŷerpŷa-
czŷch ktorŷ nŷeu | mŷeŷŷa czŷerplŷwŷa wczecznozcŷa tego kv chwalŷe |
(158) bosze przŷwŷecz ŷ ŷemv ofŷarowacz ŷszebŷch ŷa | thobŷe ŷch
bolŷesne czŷerpŷenŷe mŷasto ŷch sa | mŷch chwalŷebnŷe wczecnŷe
ofŷarował wŷakjm | kolwŷek obŷczaŷv czŷerpŷelŷ a ŷusz teras tho |
wsŷtko w ŷch persunŷe mŷasto ŷch wczecnŷe | ofŷaruŷe bosze oŷcze
sŷnowŷ thwemv namŷlsze | mv wczŷrpŷaczemv ŷszebŷ wŷiecznŷe stego
bŷl | tczon ŷ chwalŷon a wsŷczŷ ludze czŷrpŷaczŷ | ŷszebŷ stego po-
czeche mŷelŷ wŷiecznŷa ktorŷ sa | ŷesze na thŷm salosnŷm nedznŷm
padolŷe abo na | onŷm swŷeche pod mocŷŷ bosŷŷa O wŷ wsŷczŷ | se
mnŷa czŷerpŷaczŷ ludze mowŷ oczecz S. amandus | mŷeŷcze bacznosz
w slad na mŷe czo wŷŷa powŷem | Mŷ czlonkŷ vbogŷ mamŷ szŷe
weselŷcz ŷ czŷe | szŷcz s naszeŷ napoczesnŷesze glowŷ to ŷest s na- |
mŷlszego sŷna boga oŷcza nŷebŷeskŷego pana | naszego ŷesv Cristha
ŷsze on pŷerveŷ nŷsesmŷ | wczŷerpŷelŷ czŷrpŷal sa nas a dlŷŷa nas
na thŷm | swŷeche bedacz zadnego dnŷa dobrego nŷemŷal | Bacŷŷe
gdŷbŷ w rodzaŷv vbogŷm bŷl thŷlko ŷe | den s nŷch czlowŷek bo-
gathŷ tedŷ wsŷŷstek rod | weselŷl bŷ sze s nŷego. O glowo napo-
czesnŷej | sza nasza nasz czlonkov thwoŷch panŷe ŷesv Cri | ste nŷe-
racz opuszcacz bacz nŷŷa laskav ŷ mŷloszczŷ | a gdŷe nŷŷ nŷebedze do-
stawalo prawŷ czŷerplŷ | woczŷŷ w nasŷch przeczŷwnoscach semglos-
czŷ na | sze czlowŷeczeŷ to racz napelnŷcz ŷ zaplacŷcz | (159) bogv
oŷczv dostatŷŷem opŷithe czŷerplŷvoscŷŷ | thwoŷe pamŷetaŷ panŷe
luthoscŷŷwŷŷ ŷszes ra | czŷl przŷcz kv wspomoszenŷv ŷednemu slu-
dze | thwemv ktorŷ bedacz wŷelkŷch a w tru | dnŷch przeczŷwnos-
czach chezal swatpŷcz alŷes thŷ | mŷloszernŷ panŷe rzekl iemv meŷ
szŷe dobrze | a mŷeŷ pacznocz na mŷe ogladaŷ mŷe ŷszeczem | ŷa
bŷl slachetnŷ bogathŷ a stalem szŷe vbogŷm | bŷlem roskosnŷm a stale-
lem szŷe necznŷm bŷlem sze | wŷŷczkŷch rodzaŷow naurodnŷeŷszŷ
a wsakoszem | bŷl pelen bolŷesczŷ ŷ wdraczenŷa a przesto | mŷ slu-
dzŷ wŷernŷ pana nŷebŷeskŷego | rzŷcerze nŷerospaczŷmŷ Mŷ nasla-
dowczŷ dostojŷ | nego vprzedŷczela naszego mŷeŷmŷ sze dobrze |
w mŷlŷm bodze a czŷrpmŷ radŷŷ bovŷem czŷer | pŷenŷe ŷest rzecz
dobra a duszŷ posŷteczna | abŷ wŷetszŷ poszŷŷtek nŷebŷl telko ten
isze ŷm | wŷecheŷ czŷerpŷmŷ thŷm wŷeche swŷerczadlv | naŷasnŷeŷ
szemv panv kristusowŷ przes nasladio | wanŷe podobnŷ bedzemŷ de-

¹⁾ na teŷ w prŷaczŷelŷech = na teŷ (ziemi) od przyjaciół.
Sprawozd. Komis. jŷzyk. t. III.

dŷbŷ doszŷcz vŷelŷe | dobrego wŷdzŷmŷ sze to w praveŷ prawdze |
 bŷ tesz pan bog ŷednako chczal placzŷcz czŷrpja | czŷm ŷako ŷ nŷe-
 czŷerpŷaczŷm na onŷm svŷe | cze dedŷ wsdŷ ŷednak mŷelŷbŷsmŷ
 radzŷ | przŷacz czŷerpŷenŷe a tho dlŷa podobŷenstva | bo mŷloosz
 rada szŷe przŷrownana ŷ podobna | czŷnŷ temv kogo mŷluŷe ŷ przŷ-
 mŷla sze ŷako mosze | (160) Eŷa o slachetni panŷe ŷ koja smŷa-
 losczŷ smje | mŷ thego podŷacz ŷszebŷsmŷ naszŷm czŷerpŷenŷm | to-
 bŷe podobnŷ bŷlŷ o czŷerpŷenŷe nasze ŷakosz | czŷerpŷenŷv bos-
 kŷemv bardzo nŷepodobne o pa | nŷe thŷs sŷ prawdzŷve czŷerpŷenŷe
 ktorŷsz | sadne przŷczŷnŷ sawŷnŷenŷa kv czŷerpŷenju | nŷedal O nŷe-
 stetŷsz ŷ ktorŷ ŷest takŷ ktoribŷ | sze s tego mogli przebuczacz¹⁾ ŷsze-
 bŷtŷv czŷerpŷenŷv | przesladowanŷv sadne przŷczŷnŷ nŷedal bovŷem |
 acz czlovŷek tag rzeczŷ nŷevŷnŷen o koja czier | pŷ a wsakosz
 w czŷm ŷnszŷm panv sawŷnŷl | dlŷa czego ŷest godzen ŷszebŷ na
 thŷm swŷecze | pokutoval A przesto mŷ ludze czŷerpŷaczj stanŷe |
 mŷ vsŷtaczŷ okolo seroko a czebŷe vŷernego mje | losnŷka postavŷmŷ
 w posrodek mŷedzŷ sze a vsit | kŷ nasze sŷlŷ ŷ wysuszone szŷlŷ
 rosrzerzŷm s wŷel | kŷe szadzŷ serdeczneŷ kv tobŷe studnŷczŷ szŷ-
 vej | nasz ochladzaŷacze Patrzaŷmŷ wŷelkŷego dzŷvu ŷsze | szŷemŷa
 koja sze nabardze od suchoscŷ pada | ta nawŷeceŷ przŷmuŷe wsze
 navalnego desczv | plŷnŷenŷe tako my tesz mŷlŷ panŷe ludze grze- |
 snŷ mglŷ ŷ vlonnŷ ŷmesmy sze vŷeczeŷ thobie | zawŷnŷlŷ thŷm sze
 wŷetcezej ktobie czŷsnemŷ | serczem sranŷonŷm skruszonŷm chczac
 czjehje | wszŷe przŷacz a czebŷe w sobje samknacz ŷakosz | thŷ mŷlŷ
 panŷe sŷ rzekl kto ma mŷloosz ten | tesz mŷe wa szalosz a przesto
 ŷusz panŷe laski | zadamŷ krvŷŷa plŷnaczeŷ s ran thvoŷch bŷcz |
 omŷczŷ a wsŷtkŷch slozczj nŷevŷnnŷ a stego | (161) panŷe Jesv
 nŷechaj thobie bedze s nasz czesz | ŷ chvala ŷszebŷsmŷ te laske
 od czepŷe otrŷma | lŷ bowŷem w teŷ przemosnoczŷ beda slagodzo-
 ne | wsŷtkŷ nŷerownoscŷ Oczecz svŷethŷ Amandus | gdŷ dokonczŷl
 rosmovŷ s mŷloszczjvŷm panem vstal | a wdzecznŷe podzekowal panv
 bogv s laskŷ ŷego | naswŷetsze. finis. |

yako szŷe pan Cristus vkasal w podobŷen | stwŷe
 angŷola Seraphina oŷczv S. amandusze | wŷ a vczŷl
 go czŷerpŷecz. cap. XXXV. ²⁾ |

Czasv ŷednego sluga wŷeczne madroszczj pana Je | sv
 crista oczecz swŷety Amandus obrocŷl szje | soszoblŷwŷm wŷelkŷm
 naboszenstwem kv panv | bogv ŷ proszŷl ŷego swjeteŷ mŷlozczŷ
 ŷszebŷ | go nauczŷl czŷerpŷecz czŷerplŷwŷe a wtŷm | vkasal sze mv
 pan Cristus na krzŷszv vkrŷszo | wanŷ w podobŷensthŷve anŷola Se-
 raphina kto | rŷ mŷal secz szkrŷdl dwŷema szkrdloma przj | krŷl
 glowe a drugŷmŷ dwjema nogŷ a trze | czŷmŷ dwŷema latal. Na dwv

¹⁾ przebuczacz = *gloriar* = przechwalać. ²⁾ Ten rozdział u Suriusa
 i Diepenbrocha jest dopiero pod liczbŷ XLVI. pag. 607 i 116.

szkrzydłv nýssých | v nog stalo napýszano, przýmý czerpýenýe prze |
czywnosczy dobrowolnýe. A na dwv szkrzy | dlýech poszrených kto-
rýmý latal stalo napý | sane. Nosz przeczywnosczy czerplýwe. Na
szkrj | dlýech wýszých v glowý stalo napýsane vcz sze | czyerpýecz
według wýobrazzonego Cristusza | czyerpýaczego. |

(162) To wýdzenýe oczecz S. amandus powýedzał ýe | dne per-
sonýe swýeteý która była czlowýekým | boským swýethým Na tho
oýczv S. odpowýedzała | rzekacz Mýlý. oýcze wýetce tho zaprawde
ýsecz | wá lýepak nowe czyeskýe przeczywnosczy sam | sgotowaný kv
czyerpýenýv od boga wsechmoga | czego. Pýtal ýeý ktorebý tho býlý
prieczýwnosczy | Odpowýedzała czorka swýetha bedze cze podnýsze |
ný na prelastwo tho wá sprawýą nýeprzýaczelýe | waszy dlýa tego
ýszebý was thým slusznýe mo | glý trapýcz przeczywnosczyamý swemý
ý nadol sru | czycz czo bý býlo swýetsým ponýszeným waszym |
a tego zadaýą czy ktorzy wá nýeprzýaýą a prze | sto vstanovcze sze
na czyerplývocz ýako wá ýesth | vkasano wpodobýenstwýe anýola
Seraphina. | Slýsacz tho oczecz swýethý Amandus naczał czesko |
wsdýchacz do pana boga a oczekował s wýelkým | smetkým onego
nowego przýslego wýchrv ý po | wýetrza nýedobrego przeczywnego.
A takze go | to pothým potkalo wprawdze ýako mv persuna | svýe-
tha powýadala. Przýdalo sze thych sze cza | sov ýsze bracza w tím
konvence gdzie oczýecz | swýethý amandus mýeskal ýsze czyerpýelý
wýel | ký głod bo výsze nýslý czale trzý latha ýsze | ým szadne
ýalmusný nýedano aný chlýeba | aný wýna. Wýdzacz bracza tak
wýelką dro | gocz vradzýlý tho mýedzy sobą ýsze wszdj | oýczv
swýetemv ludze bylý zklonný abý ý | wýbralý za przeora aczkolwýek
wszýszczy tho | (163) wýedzelý ýsze mv tho býlo bardzo przeczywno
ý | wýelcze czesko bo wýedzał oczecz S. amandus | ýsze mv przes
ten vrzad nowe czyerpýenýe | mýalo býcz gothowe Gdý ýusz oczecz
svýethý | amandus sdopuszenýa boszego a s wolý ý swý | branýa
braczeý wsýtkýe ostal przeorem tegos | dnýa pýerwszego roskazal swo-
nýcz na kapýtule | tamo ým vczynýl boskýe napomýnanýe w kto-
rým | tesz ktemv ýe napomýnal ýszebý oýcza svýete | go domýnýka
s wýelkým naboszenstwem na po | mocz wsýwalý który swoýe wsýt-
kýe braczeý | obýeczal gdýbý go w ktoreýkolwýek potrzebye | wsý-
walý ýsze ým chce przýcz kv wspomoszenjv | w teý sze kapýtulýe
szlýsacz tho dwa bracza | ýego nýeprzýaczelýe sýedlý podlýe sze-
býe | oba ý ýelý sobą szeptacz mowýacz oýczv szvýete | mv wýel-
kým wsgardzeným ý posmýevaným veý | ýakosz tho zaloný czlowýek
ýest then przeor kasze | na naszego poszývýenýa v boga szukacz
Mnýema ýsze | bý na bog nýebo mýal othvorzýcz a na ýeszcz ý pýcz |
s nýeba poslacz gdý tho ýeden wýmovýl rzekl dru | gý nýethýlko
on sa ýest szalýoný alýe ý mýsmý | wsýczy poszalýelý ýszesmý go
sobýe za przeora wszelý | wýedzacz ýest nýeumýeýethný w czesných
rzeczach | a týlko chodzý vývraczaýacz oczý w nýebo a thakosz | mv
nawsdalý wýelýe wsgardzonego poszadzanyá | ý posmýevanyá. |

(164) Nasa ýutrz poranv oczecz S. Amandus roskazal
mszą | spývacz o oýczv S. dominiev ýszebý ye pan bog przes | ýego

przyczynienye raczył opatrzyć. A gdy oczecz S. | amandus stal w korze w samysłvienv przysedl forthnj | y zawolal go yszebý wysedl do jednego kanoný | ka bogathego ktory thesz przet thým zavidý byl | dobrým osobliwym przyaczelyem oycz S. amandusze | wy y rzekl mv on kanonýk mýlý oýcze szal mý | tego bowýemesze nyemýethný w thych czesnych | sprawach, dzys theý noczy mýalem napomýnanýe od | pana boga yszebých wasz wspomagal y przýno- slem | wá ýusz pýecz grzyvýen na poczatek a prosze wasz | dowýe- rzaýeze panv bogv nyepusczyćcz wasz oczecz | S. amandus bardzo wdzezen oných pýenyedzy podze | kowawszy panv bogv nathých- mýast dal nakupycz chle | ba y wýna a takosz oýcza S. Amandusza pau bog wspoma | gal y oczecz S. dominik poký byl przeorem wsýt | ký dobrze opatrzył y ýesze zaplaczýl czo sze ýnszy | býlý zadluszýlý a nyemýely czym zaplaczýcz. |

Then sze kanonýk rosnýemogl sze a lýeszacz na szmjer | telne poscelý wýelkýe zadustwa czynýl¹⁾ na wýe | lýe mýeszcz slugą boszym gdzie laske y sklonnocz mjal | pothým poszlal sobýe po oýcza aman- dusza przeora | y polýeczyl mv wýelye slothých yszebý ýe rozdelyl | mýedzy slugý bosze gdzie bý wýedzal nalýepýe abj | poszýlal thakýe ktorzybý vdraczeným zyvotha mocz | swoýe strawýly. Oczecz S. aman- dus bardzo szje | tego | (165) nyerad podýal bowýemasze bal yszebý s tego ýaka | przeżywnosz naý nyeprzyšla ýakosz sze tak stalo na | konýecz tak byl bardzo proszon ýsze sze thego podýal | y ýedzýl po rosmaythých stronach rosdawaýacz gdzie | wýedzal ýego duszy napo- szýtecznye ýako mv byl obje | czal a to wsýtko czýnyl pod dobrým swýadestwem | y tesz zasze s wýrachowaným przed pralathý szvemý | ýednak y o ten mýloszerný vezýnek oczecz S. amandus | wýelye vezjerpýal bowýem tensze kanonýk ostavil | po szobýe sýna tajem- nego nyevrodneho ten sze potra | wýwszy marnýe czo mv kanonýk ostawýl ýal | sze thych rzeczy ktore mv býlý skodne y napýe | ral sze o ných pýenyedzy v oýcza S. amandusza | ktore ýusz byl rosdal przebog a gdy ýeh nyemogl | dostacz odpowýedzal sludze boszemv y roskazal do | nyego przý wýelkýe przýszedze gdzie by nalal ýsze | bý go zabýcz chezal tego nyebesiecznego glovneho | nyeprzyaczelstwa nydt nyemogl zyýednacz acz sze | na tho nyektorzy czesto pokuszaly nyeynaczy ýeno | chezal oýcza S. mocznye zabýcz dlýa oných pýe- nye | dzý a takosz sluga boszy czýerpyal wýelky vezýsk | y nyepres- pýeczýnocz przesz dlugý czas a nyesmýal | wíchodzycz boýacz morde- stwa ktorego on slosnyk cheal | nad ným dokasacz czesto oczecz swýe- thý oczý sveý | w nyeho podnoszyl do pana boga mowyacz bosze | wszechmogacz ýakasz tho zalosna zmýerez chezesz | na mýe dopu- szýcz. |

(166) Vdraczenýe oýcza S. býlo dlýa tego thým wýecz | sze ýsze wyedzal ysz w ýednym mýeszcz thých | sze czasov zabitho býlo bratha ýednego badzo | dobrego vtezýwego zakonv ýeh okrutną

¹⁾ wýelkýe zadustwa czynýl = *largissimas legavit eleemosinas.*

smýer | cza tesz dlýa takowe przýczýný baczacz oczecz S. ýsze | nýe-
mýal ktobý go obronýl od onego zmýalego okru | thnego mladzencza
vcekl zýe do navýszego pana | boga ten sze go rosýasal sthých
czeskoszczý ýsze | onemv slemv mladzenczový pan bog vkroczył zj |
votha ýego mocznego mlodego ý wszýal go przes | smýercz swýatha
tego a wsak sze kv thým smet | kom przýslý drugýe smethký cze-
skýe ý gorskýe na | oýcza S. amandusa. Býl ýeden klastor w kto-
rým | mýescaýaczým then sze kanonýk wýelýe býl dal | przes oýcza
swýethego amandusa oný na thým nýe | chcely mýecz dosýecz czo ým
dal alýe wýelką nýe | przýasnýa nagarnelý oýcza S. amandusa po-
mawýa | ýacz go ýszebý ým nýewsýczkých pýenýedzj wýdal | a oto
czesko zalosnýe býl przesladowan oczecz S. amandus | poszývano go
przet prava duchowne ý swýeczkye | ý roslawýaly tho oným po ýn-
szých zemýach ýa | kobý sze ým w thým przewrothnýe zavýnł ý |
muszył oczecz S. Amandus wýelkýe lekosczy ý po | nýszenýa za thý
rzczy wsacz od ludzy w ktorých | przet oczýma boskýmý nýevýnýen
býl a tak gdj | troche nowýna tha o ným vezýchla sza sze drudzj |
poczely ý wsýeczko snawýaly przes wýelýe lath | (167) asze oczecz
S. mýal dosýecz pokuthý ktoreý nýe | szasluszył w tým sze czasie
vkasala szýe oýczv S. amanduszewý dusza tegosz kanonýka vmarlego
a | mýal na szobýe czudne odzenýe zelýone a po o | ným odzenýv
býlo pelno czervoných rosz ý powje | dzal oýczv S. amanduszewý
ýsze sze dobrze mýal | na oným swýecze ý proszył oýcza S. on
vmarił | kanonýk ýszebý czýerplývýe czýerpýal tho wjel | kýe przes-
prawýe ktoremv stroný ýego zadavano | powýedaýacz mv ýsze mv
tho pan bog czhaczl | zaplaczýcz wsýeko chvalýe wýeczne oczecz S.
aman | dus pýtal kanonýka czo bý znamýonowalo ýego | czudne odze-
nýe Rzekl kanonýk rosze czervo | ne w odzenýv zelonym ýest czý
wasze czýerpje | nýe czýerplywe thýmescze mýe przýodzelý a | pan
bog chce vasz zatho przýodzacz są sobam | ý odzeným wýeczne nýe-
smýertelnosczy. |

ýako pan bog otrzeswýa ý poszýlýenýe da | wa na
thým swýecze ludzem przeczýwnosczy | cýrpýaczým
capitulum XXXVI. |

Czaszv ýednego vzdýen weszolý wýelkonoczny sluga |
wýeczne madroszczý oczecz S. amandus býl bardzo we | sol w mýlým
bodze a wedlug swýezaýv swego sýadl | ýszebý zasnal a odpoczýval
ý ýal zahýe mýslýcz za | daýacz tego od pana boga ýszebý mogli
wýedzecz czo | za ochlode bedą mýecz na thým swýecze ludze | (168)
czýerpýaczý rosmaýthe przeczýwnosczy od pana boga czým | ýe otrzes-
wý thý ktorzy dlýa nýego cýrpýa a gdý sze | vspokoýl rzezono mv
tako od pana boga. Nýechaý sze | weselýa wýelką radoscza wsýczy
dobrowolnýe czýer | pýaczý ludze bowýem ých czýerplýwoscz panskó
opfcze | ma býcz zaplaczona a ýako thv na thým swýecze szą | wýe-

ljom ludzom ktorzŷ ych zaluŷą lutoscz ŷ zatoska | nŷe tako sze za-
 sze wŷelŷe ludzŷ bedze radowacz ŷ | weselŷcz w panŷe bodze szŷych
 chwalŷebne dostojne chwa | lŷ ŷ tezŷ wŷeczne ŷ tezŷ wŷeczne ¹⁾
 w nŷebŷe bowŷem | semną zamŷeralŷ we smethkach ŷsze mną tesz
 sasze | wesolo smarthvŷ wstana troŷakŷmŷ darŷ obdarze | ŷe osobnŷe
 ktore darŷ są tako drogŷe ŷze ych njgd | zaplaczŷcz nŷemosze. Na-
 pŷerwszŷ dar ŷest czŷ ten | ŷsze ŷm da taką wŷelmosnocz ŷ swo-
 lŷenstwo w nŷe | bŷe ŷ tesz na szemŷ ŷsze wszŷczko czo bedam |
 chczeecz | ŷ czo pomŷsła wsŷtko sze stanŷe. Drugŷ dar ŷsze | ŷm
 dam moŷ boskŷ pokoŷ ktorego anŷ anŷol anŷ szlŷ | duch anŷ czlo-
 wŷek anŷ zadne stworzenŷe ŷm od | ŷacz nŷemosze. Trzeciŷ dar
 s prawdŷŷwe przŷasnŷ da | ruŷe ŷm ŷsze ŷe za ych czŷerplŷweŷ
 dlŷa mŷloszcz | moŷe czŷerpŷenŷe przŷasnŷe wzeczne vezaluŷe ŷ |
 zerdeczne mŷlŷe oplapŷe tako ŷsze ŷa znŷmŷ a onŷ | zemną tak sze
 zlaczą ŷsze ŷedna rzecz se mną beda | na wŷekŷ w nŷeskonczone
 mŷloszcz a sa tho ŷsze w tŷm | czasie nŷespokonŷm swŷatha thego
 teŷ przerze | czoneŷ poczechŷ ŷ roskoszŷ przes dlugi czas sbo | lŷes-
 nŷm serczem oczekawaŷą daŷe ŷm nŷeŷaką | małą czastke teŷ slot-
 koszczŷ zakuszŷcz ktoreŷ na vje | kŷ poszŷŷwacz maŷą w nŷebŷe ta-
 kŷemv kasdemv | (169)²⁾ czŷrpŷaczemv dlŷa mnŷe nathŷm szwŷeczŷe
 tak vŷelŷe thŷ | slotkoszczŷ vdŷŷelam vedlug mosnoszczŷ ŷego ie-
 dnmv mnŷ | drugŷemv vŷeczŷ iako ctoryŷ vŷelŷe w thŷm czylye
 szmŷer | telnem znoszczŷ moze. Sluga boŷŷ Amandus szwŷethŷ | sly-
 schacz takv veszolv vczŷesnv nowŷne vradował | szŷe barzo a gđŷ
 przŷsedl szam xobŷe szwŷelkŷego | veshelŷa skoczŷl y tako szŷe
 szerdecznŷe roszmŷal a glosz | povszythkŷ kaplyczy slyszecz belo
 y rzekl ochotnye szam | w sobŷe o kto czŷrpyal terasz vystamp
 a skarsz mŷ szŷe | tego mv ia powŷem szam o szobyte y vymavyam
 szye stego | y sze mŷ szŷe thak vŷdzŷ yssem nygdŷ nycz nŷeczŷer-
 pyal | na thym szwŷeczŷe anŷ vyem therasz czo czyerpyenŷe | yesth,
 vyem theras czo ŷesth roskosz a veszŷelŷe otho | yest my dana vŷel-
 mosznoscz ŷ wszythko zwolyenstwo | czego vŷelye szerez bladzuczŷcz
 zaszlŷch vplyeczonŷch | stradacz muschą y czo cheza vŷeczŷ ŷ czego
 my nye | dostaŷe gdy wszythko mam czo cheza Potym oczŷecz | swŷe-
 thŷ amandus wszystek rosum szwoŷ obrocŷl | kv vŷecznyŷ prawdziŷe
 pana Cristuszewŷ ŷ rzekl | O vŷeczna prawdo panŷe Jesv chrite nauc-
 nye ieszczŷ | dowodm rosumŷecz by skrythe rzeczy ctoryszmy the-
 ras | dal sznac iako vŷelye rosum moŷ moze sznoszczŷ bo | vyem
 tha prawdo vŷelŷe lŷndzŷem zaslypeyonem nŷe | vyadoma yesth vthem
 go naucŷl pan christus rzekacz | Obacz czlowŷek ktory szye wyczwŷ-
 czel ŷ ktemv szye | przŷvŷod ŷsze szam szŷebŷe y wszythkye rzeczŷ
 opu | sczywszŷ panv bogv szŷe poddal na wszythkye wolyą | yego
 swethą aczkovyek takowŷch lŷndzy slachetnyŷch | nŷevŷelŷe ŷesth
 A wsakosz ctoryz są thaczŷ thedy | wszythkye ych smyslŷ ŷ szer-
 cze w boga vlypeyono ŷ | wpoyono ŷesth a sze thesz czaschem samy

¹⁾ tak w rękopisie.²⁾ odtąd str. 169 pisał inny pisarz.

o szobye nŷcz | (170) nŷewŷedzam telko samŷ szobŷe ŷ w szŷŷtkŷe rzecŷ | obraczaŷŷa kv pŷerwszemv pocztakv od ktorego po | szlŷ tho ŷest kv bogv wszechmogaczemv ktorŷ ŷe | stworzŷl ŷ drogŷa krwŷŷa swŷŷ odkupŷl a sthego | dedŷ takŷe wŷelkŷe kochanŷe ŷ spodobanŷe maŷŷa | we wszelkne koszde rzecŷŷ ktorŷŷ pan bog czynŷ | ŷakobŷ ŷmt tho pan bog na wolŷŷa dal a ŷsh vo | lŷŷa wczŷnŷl a w tŷm sze obŷ-
 czaŷŷv zakusŷŷa | ŷ skostuŷŷa tv oneŷ wŷelmosznoczŷ ŷ zwolŷen | stwa ktore ŷ pan bog sgothowal bŷ wŷem takŷm | ludzom sluszŷ nŷebo ŷ zemŷŷa a wszŷtko stworze | nŷe ŷest ŷm posluszno a w tŷm sze bardzo kochaŷŷa | ŷsze koszde stworzenŷe bosze tho czynŷ czo czyn-
 nŷcz | ma na czo ŷe pan bog stworzŷl a thaczŷ ludze nŷe | wczuŷŷa zerdeczne bolŷesczŷ w szadnŷ rzecŷŷ czer | pŷaczeŷ a tocz ŷest przet oczŷŷma mŷma taka bo | lŷescz serdeczna o ktoreŷ theras po-
 wŷedŷ Gdŷ | w mŷslŷe kto wolŷŷa ma ŷszebŷ onego nŷeczŷerpŷal | a ma pŷlnocz ŷszebŷ thego czo naŷ dopuszcŷŷ ŷszebŷ czer | pŷal Ta-
 czŷ ludze ktorŷŷ nŷechezŷ czŷerpŷecz wczuŷŷa | bolŷecz resdecznŷ alŷe ŷm skodna a wŷŷetszŷ pol ma | ŷŷa ŷ wŷecze ŷe wczyska nŷslŷ ŷnsze a tho dla wjel | kŷe pŷesczothŷ ŷ wlasneŷ mŷeloscŷ czala swego
 tha | kŷe rzecŷŷ nŷe maŷŷa mŷescza w przŷaczolach moŷŷch | bo stoŷŷa mocnŷŷ nŷeporuszonŷ zadnŷm wŷatrem | przeczŷwnoscŷŷ spuczŷŷacz tho wsŷŷczko na wolŷŷa moŷe | a stakoweŷ potdanoscŷŷ beda tak na-
 szŷezenŷ ŷako | wŷelŷe podobno ŷest kv snoszenŷv w tŷm snŷer- | telnŷm czelŷe takŷŷsze ŷch weselŷe bedze | (171) stale ŷ wsta-
 wŷeczne ŷ zupelne we wsŷŷczkŷch rzeczach | bowŷem w boskŷm mŷ-
 lowanŷv rospŷŷwa sze sereze ŷch | a tak zadna bolŷescz anŷ zmatek nŷema mŷescza | w nŷŷch telko pokoŷ a weszelŷe telko sze o the sme-
 cza | gdŷ sze w szŷŷm malo zawŷŷnŷŷa abo sgreszŷa o czo | kasdŷ |
 czlowŷek slusnŷe sze zmacŷŷecz ma a ŷm kto wŷeczej | grzechov czynŷ tŷm wŷeczeŷ sze odalŷa od thego | blogoszlawŷenstŷwa a ŷako sze wŷeczeŷ grzechov wŷa | ruŷesz sŷŷ sze swŷŷczesasz a panv bogv sze wolŷŷam | ŷego potdawasz tako ŷszecz szaloscŷ nŷeŷest zaloscŷŷa |
 a czŷerpŷenŷe bolŷesczŷ w tŷm wsitkŷm masz pokoŷ a | tho dlŷŷa pana pokoŷv wŷiecznego dedŷ wprawdze dobrze | stobŷŷa bedze ktemv przŷŷdzes przes straczenŷe wlaszej | sweŷ wolŷ bo thaczŷ ludze beda
 wnatrz napomŷŷnanŷ | ŷ na tho przŷŷpadzonŷ od boga ŷsze wstawŷczne pragnŷ | wolŷe boszeŷ ŷ sprawŷedlŷwoscŷŷ ŷego a wolŷŷa boska | tako ŷm smakuŷe ŷ lŷubŷ ŷsze tesz wsŷtko czokol | wŷe pan bog
 nanŷe dopuszcŷŷ wsŷtko ŷm tho mŷlo ta | ko ŷsze tesz nŷcz ŷnszego nŷechezŷa anŷ zadajŷ jedno | tho czo pan bog chce po nŷŷch a wsza-
 kosz nŷemamŷ tak | szobŷe tego roszumŷecz ŷsze bŷszmŷ sze panv bogv | nŷemŷelŷ modlŷcz ŷ ŷego swŷŷeteŷ mŷeloscŷz proszŷecz | bo-
 wŷem tho ŷest wolŷŷa boza ŷsze chce bŷcz proszon tel | ko tho sobŷe tak rosumŷemŷ ŷszebŷsmŷ sze wolŷej | boske nŷespreczŷwŷalŷ a nad
 wolŷŷa ŷego nŷcz nŷeza | dalŷ anŷ proszŷŷlŷ alŷe za nŷektorzŷ ludze tak nŷe | rostropnŷ ŷsze mowŷŷa a czo wŷedzecz ŷeslŷ to wo | lŷŷa boska albo nŷe. Obacz ŷszecz bog ŷest nawŷsze | (172) dobro kto-
 remv kasda rzecŷ ŷest oblŷecznejsza | ŷ blŷsza nŷslŷ zama sobŷe a nad

woljã pana nasze | go njebyeskjego zadna rzecz njemosze sze stacz
 anj | mosze trwacz jędnego okjẽm mgnenja a przesto czy | muszã
 mjecz wjelkã boljeszcz czaszw przeczjwnoscjz abo | przesladowanja
 ktorzy sze szawdj wolje boszej spreczj | wyajã a swej wolj włas-
 nej radzjbj nasladowa | lã taczj ludze majã pokoj takj jãko
 w pje | klje, bowjem zawdj zã we smetkv a w grjszenjv. |
 A czy ludze ktorzy sze wolje j boszej poddalj majã | w sobje
 pana boga j pokoj przet oczjma swjma na | wszelknj czasz tak
 w rzeczach przeczjwnych jãko | j wdzecznjch bowjem w njch mjẽ-
 ska bog pokojv kto | rj tho wsjtko w njch spravja, bes ktorego
 njcz do | brego njemoszem vezjnycz jãkosz thakjemv wej | rzenje
 srogje mosze czesko bjcz ktorzy na boga wglad | majã boga nalje-
 slj sobje za przjaczeljã woljej | bosze poszjuajã a dlja mjłoscjz
 jego swejsze volj | własnej odrzeklj a jãko jasnym slotkjẽm pocze-
 szenjẽm | j njebyeskã roskoszã pan bog skrycze uweszeljã j wtrjz |
 mawa przjaczeljẽ swoje czyerpjacje na thjẽm swjeczẽ | taczj ludze
 doskonaly zã jãkobj zawsdj bjłj w njebye | czo sze jẽm kolvjẽk
 stanje czo kolwjẽ pan bog czjn | we wsjtkjẽm stworzenjv swojẽm
 wszjcko jẽm tho przj | dze kv naljepszemv a thakesz thakjemv czło-
 wje | kowj ktorj dobrze vmje czyerpjecz bedze mv czech | zapla-
 czono thv na thjẽm swjeczẽ bowjem za zjwotha | dostapj pokojv
 j weseljã we wsjtkjẽch rzeczach | a po tej pracjz swjatha tego do-
 stapj pokojv | (173) wjecznego zjwotha j chwalj kroljestva nje-
 byeskjego. |

Poczyna sze wtora czeszcz pjerwsjch xajk | o czor-
 cze dochowne ojczã swjetoego amandusza | capitu-
 lum XXXVII. |

filia confide. Bjła jędna czorka duchowna zlugj | wjecznej
 madroscjz S. Amandusza zakonv bjła ojczã | S. domjnãka w klasto-
 rze zamknjonjẽm w mjeczẽ ko | szjczẽ ¹⁾ jmjẽ je bjło Hels-
 bjetha ²⁾. Tha wjodla zvjethj | zjwoth zewnartz a wewnartz w ser-
 czv bjła vmjstv | anjelskjego. Nawroczenje jẽj ktore wsela kv
 panv | bogv sercem j duszã bjło tako mocne jsze je odmj | slj
 odpadlj wsjtkjẽ rzeczj prosne swjatha tego dlja | ktorjch sze wje-
 lje ludzj zamjesczawa we spawje | njv swojẽm wsjtkã je pjłnoszcz
 o thjẽm bjła jsze zav | szdj stala o takã nauke duchownã przẽs ktorã
 bj | mogla bjcz nauczona zjwotha sbawjennego doskona | lego tego
 wsjtkã zadzã pragnela wsjtko rada pj | sala gdje kolwjẽ takjẽ
 naukj mogla dostacz ktora | je j jnsze ludze kv panv bogv czagnela
 j kv cznothã | zwjethjẽm. Tha czorka swjetha czjnãla jãko pcotka |
 mnoszna poszjteczna ktora s rosmajtjch czudnjch qwjat | kow

¹⁾ Surius miejsca nie oznacza. Diepenbroch pisze *Kloster zu Tosse. Thüs bei Winterthur in der Schweiz.* ²⁾ Surius i Diepenbroch dodajã nazwisko Stagin.

slotkosez mŷodv sbŷera ŷ namŷescze przŷynoszŷ Vthim | klastorze w ktorŷm mŷeskala bŷła mŷedzŷ wszŷtkŷmŷ | szostraŷmy ŷako swŷer-
czadlo wszŷkŷch cznot aczkolwŷek | bŷła chorego a mglego czala
wszakosz xjegŷ dobre nŷe | male szpŷsala o szostrach smarlŷych swŷe-
tŷych ŷako. cznotlŷwje | blogoszlawŷonŷ swoŷ zŷwot wŷodlŷ w sako-
nŷe zwiethim | (174) a ŷako wŷelkŷe dzŷwŷ pan bog przez nŷe spra-
wŷal | czo bardzo pobudza ludze serdeczne kv panv bogv | Thasz
blogoslawŷona czorka Helsbŷetha wszela wja | domoscz o sludze wŷe-
czne madrosczŷ oŷczv S. ama | dusze kv ktorego zŷwota ŷ tesz naukŷ
nasladowa | nŷv bŷła napomŷnana s wŷelkym naboszenstwem od
pa | na boga. Tha czorka dobra skricze wŷpŷthala obŷcza | ŷ ŷ po-
czatek zŷwota ŷego srogŷego vdraczonego | ktorŷ wŷodl kv panv bogv
a wŷszlŷszawszŷ tho s ŷe | go vst wszŷtko napŷszala pothaŷemnŷe
czo kolwŷe | o oŷczv swŷethŷm amadusze od poczatkv asze do | kon-
cza ŷest napŷsano w tŷych tho xŷegach. tesz na poczat | kv zŷwota
ŷeŷ kv panv bogv bŷła zmŷslow wŷsokŷych | madrŷych o bosthwŷe
o wszŷtkŷch rzeczach s nŷczego wczej | nŷenŷv o oposzenŷv same
szŷebŷe ŷ wszŷtkŷch rze | czŷ. Tha nauka dobra bŷła w nŷe telko
potrzebowala | lŷepsego wŷyrosumŷenŷa. Pŷsala do oŷcza swoŷego
ducho | wnego amadusza swŷethego bŷ ŷe raczŷl przŷecz kv | wspo-
moszenŷv a nawŷescz ŷa na droge prawa pro | szŷła go ŷszebŷ navke
gruba opuszcŷl a ŷszebŷ ŷeŷ | nŷecz o pŷsal o wŷsokŷych smŷslŷech.
Sluga boszŷ od | pŷsal ŷe na to thŷmŷ slowŷ. Corko dobra ŷeszlŷ
mje | pŷtasz o wŷsokŷych rzeczach telko na podzŷwowanŷe | ŷszebŷ
wŷedzala ŷ vmŷala dobrze mowŷcz o rzeczach | glebokŷych duchow-
nŷych na to cze bardzo rŷchlo od pra | wŷe slowŷ krotkŷmŷ s kto-
rŷch sze nyeporaduŷesz | Nŷezegaŷ rosumem takŷch rzeczŷ bowŷem
bŷ mogla | przŷecz w pad wskodlŷwŷ. Prawe sbawŷenŷe nŷe | zalŷe-
zŷc w slowŷych okasanŷych alŷecz zalŷeszŷ | (175) w czŷnkach do-
brŷych Opusez wŷsokŷe pŷtanŷe a pŷ | taŷ sze pothŷm czo na cze
zalŷeszŷ wŷdzŷs mŷ sze szo | stro ŷescze bŷcz mloda a nŷewŷyczwŷ-
czona a przesto tho | bŷe ŷ thwoŷm thobŷe podobnŷm napotrzebŷe
wŷ | dzecz o poczatkv ŷakŷ poczatek ŷest zŷwotha ktorŷ | wŷedze
do chwalŷ wŷieczneŷ, pŷtaŷsze o zŷwocze | wŷiecznŷm ŷakobŷ go
oszegnac z mogla. Pŷtaŷsze o do | brŷych przŷkladach swŷethŷych ŷako
ten a ten swjethj | przŷaczŷel boszŷ czwŷyczŷl sze napŷerweŷ w szŷ-
wo | cze pana Cristuszowŷm wstawŷcznŷe rosmŷsławacz ŷego | naszwŷe-
czą gorszką meke czo wstawŷczne pocŷŷer | pŷelŷ dlŷa pana boga
ŷako sze tesz wnatrz ŷ zewnatz | rzadzylŷ ŷako ŷe pan bog xobŷe
czagnal ŷeslŷ przez | slotkosez abo twardosez ŷakŷmŷ rzeczamŷ czlo-
wŷek | poczŷynaŷaczŷ bedze pobudzon kv blŷsze drodze kv | zŷwothv
wyeczne mv aczkolwŷek pan bog ŷest tako | wszechmocnŷ ŷszebŷ tho
wszŷtko mogl dacz czlowje | kowŷ w oka mgnŷenŷv alŷe tego nŷe-
raczŷ vczej | nŷcz chce ŷszebŷ czlowŷek tego dostapŷl czeską | walką
rŷczerską a praczam. | Corka duchowna Amandusza S. odpŷszala mv
zasze | tako : zadza moŷa nŷepragnŷe slow madrŷych alŷe | pragnŷe
zŷwotha zwŷetego a the wolŷa mą ŷsze | bŷch to wszŷtko wŷpelnŷla

płynne by mý tesz nacze | szeý było nýechaý bedze czo chce bý
wsztko opuszczýcz | czýerpýecz abo vmrzecz czo bý mýe telko kv
dro | dze nablýsze przýwýesz mogło to wszýtko muszý býcz | wýpel-
nýono nýewatpýcze mýlý oýcze w moým | (176) mglým przýrodzenýv
czokolwýek roskaszecze czýnýcz | czo naturze czýesko to wszýczko
spomoczą boszýe szj | lý szmýem wýpelnýcz pocznýcze od stopnýa na-
výszego | a nauczaýcze mýe czo dalýe wýeczeý ýako ýest obj | czay
zaczka malego vczýcz thých rzeczy ktore zalýe | zą kv dzeczýnstwv
ýego a tak go długo czo wjeczej | tho dalýe nauczaýa asze pothým
szą bedze mýstrzem | oneý nauký, ýedne prosbýe mą do wasz w kto-
rej pro | sze býsze mýe wýsluchalý dlýa boga ýsze bých od | was
nýethýlko býla nauczona alýe tesz ýszebých bý | la ý poszýlona we
wselkneý przeczýwnosczý ktorabý | na mýe przýsła Oczecz S. aman-
dus pýtal czorký swej | duchowneý ktorabý býla prosba ýeý rzekla
oýcze | laskawý slýchala powýadaýacz ýsze ptaszek zlachet | ný pel-
liką ¹⁾ takýego luthosczýwego przýrodzenýa | ýest ýsze są wsze kasza
a s mýlosczý vrodzoneý | dzatký sweý mlode wlaszną krwýą sercza
swe | go karmý ý ozýwýa, ach mýelý oýcze prosze wasz | ýsze býsz-
cze tesz tým obýczaýem mnýe nedznemv | dzeczczv swemv vczýnýlý
a mnýe karmýlý du | chowną waszą nauką dobrą a mnýe naprzý-
klad | o szobýe nýeczno powýedzelý bowýem ým wýeczeý | vszlýsze
ýszesze sze o cznothý czesko praczowalý thým | wdzczezneý ý przýe-
mnýeý bedze moýe zadlýweý | duszý. Sluga boszý Amandus S. od-
pýsal ýe zasze ta | ko czorko mýla vkasuýesz mý nakrotsze smýslý |
wýelkýe ktorezses sobýe wsela ý wýbrala s nauký | slotkýe mýstrza
s. etharda ýsze ýako sluszo ýest | suptelnýe tho sobýe roszkadasz
a ýestem stego wjel | kým zadzýwowanýv ýsze u mýstrza tak wý-
szo | (177) kýego trunkv szlachetnego ýego nauký tak sze bar | dzo
pragnaczą vkasuýesz zadaýacz odemnýe malego | nýskýego slugý bo-
szego trunkv grubego nauký moýe | abo przýkladv alýe gdy sze pra-
wýe rosmýslýe naý | duýe w tobýe wýelką chcýwoscz boskýe nauký
s czego | sze w mýlým bodze weszelýe ýsze tako zadlýwýe | pytasz
ýaký ýest poczatek pýrwszý zývotha pewne | go doskonałego abo
przes ktorą praczą mogli bý czło | wýek napýerweý ktemv przýdz. |

O pýerwszým poczatkv czlowýeka poczýna | ýaczego
capitulum XXXVIII. |

Sluga boszý Amandus S. Rzekl czorcze przerzeczo | neý
Poczatek zývotha ludzý zwýethých ýestczý nýe | ýednaký ýeden
tak drugý ýnak a wszakosz o poczat | kv po ktorým sze pýtasz,
Powýem czý czorko mýla | wýem czlowýeka ýednego w panýe cri-
stusze napýer | wszým poczatkv zýwota swego kv mýelemv bogv
wj | prosznýl naprzot zamnýenýe swoýe przes spowjecz | czalą zupelną
wszýko pýlnoscz na tho obroczył ýsze | bý sze dostatecznýe wszýtkov

¹⁾ pelikan.

wýstepov swoých dovo | dnýe wýspowýadal spowýednýkowý rostropnemv tak | ýszebý od spowýednýka kotory zedzý na mýesczv boszym | odsedl oczýsczoný abý mv wszyčzký ýego grzechy | odpuszczoný býlý ýako zwyteý mariýe magdalýenje | gdý skruszoným serezem a splaczaczýmý oczýma panv | Cristuszewý nogý vmýla a grzechom swoým wsýcz | kým odpuszczenýe wsela, a ten czý mýla czorko býl | poczatek kv panv bogv tego czlowýeka. |

Czorka dobra wszela zobýe ten przýklad bardzo | (178) kmýslý mýslacz o thým w sereczv ýakobý temv doszýcz vezj | nýla ý wpadlo tho w ýe zadzą ýszebýsze ýe kv spo | wýedzý sluchanýv nalýepýe godzýl sluga wýeczne madroszý Amandus S. a tesz dla thego ýszebý przes spo | wýecz czorka ýego duchowna býla ý ýzebý mv thým | lýepýe wýernosczý boskýe zalýeczona býla a wsakosz | býla taka przýczýna ýsze ýe spowýecz nýe mogla sze | stacz słowý vstnýe przes to wszela przet sze wszyčký | dný szýwotha swego acz zýwot ýe wprawdze che | dogý a czýstý býl ýednak w czým sze zawýnýla szmý | slosczý swoýe tho wszyčko napýsala na thablýcze wjel | ká woskową ý poslala ýą dobrze zaknýoną oýczv | S. amaduszewý proszacz go ýszebý ýe raczýl dacz ro | sgrzeszenýe wszytkých ých grzechov Oczecz S. amandus | gdý przetczýl one tablýcze na koncqv thablýcze býlo | tak napisano Moý ocze laskawý oto ýa grzesný człowjek | teras padam przet nogý wasze prosacz vas pokornýe | ýszebýsze mýe waszym wýerným serezem zasze przj | wroczyłý sereczv boským v ýszebých dzeczeczem wa | szým býla weswana na thým swýe-cze ý tesz na oným | nawýeký Oczecz S. slýsacz tak naboszną wýare | czorký sweý duchowneý poruszon býl sereczem ýsze sze | wszystek obroczył kv panv bogv ý rzekl o mýlo | szerný bosze ý czo ýa szluga thwoý na tho mą odpowje | dzecz ý mą ýą odepchnacz od szebýe panýe tego | bých ý pýeskowý vezýnýcz nýe mogl bých tesz býl tak | nýelutosczýwý yszebých to vzdalal dedy by tho | panýe moý thobýe nýedobrze przýstalo bowýem otho | szuka bogastwa panskýego wzludze ýego. |

Eýa zlachetlný panýe ýusz teras ý sznýą padą | przet czno-thlýve nogý thwoýe szodrý bosze | (179) a prosze czebýe zanýą ýszebýą wýsluchacz raczýl | nýechaý tho otrýma wedluk dobre wýarý szwoýe | ý tesz wedlug nadzeýe ýeý zerdeczne bo oto panje | wola za namý pamýetaý ýakesz laske vkazal oneý | pogancze o ktoreý ewagýelýa powýada ach czodre | serce boskýe weýrzý na gruntowną scodroszcz | twoýe otho ną serdecznýe wýelýe poszeptano abj | tesz býlo ý ýescze wýeczeý dedý wýerze ýszebý odpu | sczył O szodra dobroczył boska obrocz oczý twoýe lýu | thoszcýwe cv nýe racz rzeknac ýedno ýedine slow | ko do nýe poczeszne rzekný ýeý mýelý panýe thj | słowa *Confide filia fides tua te salvam fecit* wýara | thwoýa sbawýoną czebýe vezýnýla ýuszem ýa panýe | vezýnýl tho czo na mýe zalýeczalo ýszem ýe dal | rosgrzeszenýe wszytkých ýeý grzechov racz thý panje | dokonacz a to ýe dacz czego rada. Thým sze poslem | oczecz S. amandus odpýszal ýe zasze thýmý słowý cze | gosz

zadala od boga przez sluge jęgo tosz otrzymala | a wýecz to ýszecz
 mý tho pýerweý dano snacz od pa | na boga tego zarankv nýszlý tho
 poselstwo przýslo | Oczecz swýethý po dokonczenyv modlýthv swo-
 ých | szadl na stolek na vspokoýenýe swoýe a gdý sze tro | che vczy-
 szýl w smýslýech swoých zewnatrnych mýal | wýelýe wýdzenýa o bo-
 ských rzeczach osoblýwýe ýako | pan bog nature anýelską roszyłecznyę
 postanowýl wje | czým weselýv a ýako bog kosdemv osoblýwá wla |
 snocz wedlug vrzedv osoblýwego dal ýsze tego spýl | nosczą patrzý
 czo mv pan bog polýeczýl a gdý oczecz | S. amandus przez dobrą
 chwýlýe mýal nýebýeską | krotochvílýe s mlodzenczy anýelskýmý
 a wszýtek | (180) býl pelen weszelýa od dzýwow opítých ktore du-
 sza | ýego vezula a wtým sze wýdzenýv gdý tak zýe | dzal mýedzy
 dworzaný nýebýeskýmý annýolý swje | thýmý wýdzal ýsze tha prze-
 rzeczona czorka przj | sla ý stanela przet ným a swýelkým naboszen-
 stwem | pokleknela prze dený ý sklonýla oblýcze swoýe | prosto na
 serceze ýego a tako oblýczým poloszoným | na serczv ýego lyezala do-
 brą dlugą chwýlýe asze na | nýe angelý swýeczý patrzely ktorzy okolo
 amandusza | S. stalý a oczecz S. dzýwowal sze smýalosczy ýeý a |
 wszakosz ýsze tak nabosne a pokorne obýezaýe kte | mv mýala do-
 swolýl ýeý tego lutosczywýe a czo ýe | za laske bog oczecz vczyńýl
 poký na oným vdraczoným | serczv sklonýona lyezala to sama bardzo
 dobrze wje | dzala bo wýdzal oczecz S. gdý ze podnýosla po do | breý
 chwýlý tedý ýe oblýcze býlo tak wesoleý po | stawý ýakobý czso-
 drą laske od boga wszela tak ýsze | tho ýasznyę po nýe kosdý mogli
 posnacz ýsze ýe pan | bog osobną laske vczyńýl a ýeszcze czýńýecz
 chce ka | sdemv dlýa sercza amandusza S. ktore serceze bo | ga nade-
 wsýczko mýlowalo ý dlýa ýego swyeteý | mýlosczy wýelýe czyerpý-
 alo tako ýsze pan bog bedze | stego pochwalýon a czlowýek poczeszon. |

drugý przýklath o drugýe czorcze duchowney | oýcza Swýetego Amadusza ¹⁾. |

Rowným obýezaýem stalo sze ýedne pannýe kto | ra
 býla slachetna boska perszuna ta mýeskala na | ýedným samkv ýmýe
 ýe býlo anna a wszýstek zý | woth ýeý býl szere czýerpýenýe
 przez the naboszną | (181) persune szprawýal pan bog swoýe wýelke
 dzýwý od | ýe mlodosczy asze do sznýerczy ýe tha panna nýslý |
 posnala oýcza S. amandusza a nýszlý o ným czo slýsza | la czaszv
 ýednego gdý býla zachvíczona w naboszen | stwýe swoým wýdzala
 ýako w nýebýe swýeczý | pana boga chwalyą patrzacz na oblýcznoscz
 ýego swje | thą ý przýstapýla do swýetego Jana ýeý mýele | go apo-
 stola kv ktoremv osobnýe przýansz ý laske mýa | la proszacz go
 ýszebý ýe spowýedzy sluchal ýan svje | thý bardzo laskawýe rzekl

¹⁾ Intytulacyi těj niema ani u Surinsa ani u Diepenbrocha.

jeŷ damczŷ czorko mŷe | la dobrego spowŷednŷka mŷasto szebŷe
ktoremusz | pan bog wszytke mocz dal nad toŷa ten sze cze be | dze
vmŷal dobrze czeszŷcz w twoŷm czyerpŷenŷv | czeskŷm a rosmajthŷm
Slŷsacz tho Anna ŷela sze | pothŷm pŷiacz ktorŷbŷ tho bŷl gdzebŷ
bŷl abo | ŷakobŷ mv dzano w thŷm wsŷtkŷm bŷla nauczŷo | na od
Jana swŷetwego dzekowala stego panv bo | gv a nathŷchmŷast nazaŷ-
utrz rano pospŷeŷŷla sze | ŷsze przŷsla do thego klastora ŷako od
pana boga | bŷlo opŷawŷono ŷ pŷtala sze po nŷm. Oczech swŷethj |
Amandus przŷsedl do nŷe do fortŷ ŷ pŷtal jeŷ | czo za potrzebe do
nŷego mŷala zadala go ŷzebŷ | ŷe zpowŷedzŷ szluchal a gđŷ sze mv
spowŷedala | oczech S. slŷsacz poselstwo bosze, rosprowŷl ŷa | ŷako
nalŷepŷe rozumŷal, tesz czorka S. powja | dala mv pothŷm ŷsze
czaszv ŷednego gđŷ bŷla | zachwŷczona wŷdzala bardzo czudne drze-
wo ro | szane okraszŷe ŷ wszytko przŷkrŷte roszamŷ | czervonŷmŷ
a na wŷerzhv tego drzewa vka | salo sze dzeczatzko pan Jesus ma-
ŷaczŷ na glowŷe swej | (182) wŷanek s roseŷ czerwoneŷ a podthŷm
sze drze | wem wŷdzala oŷcza S. amandusza szedzaczego a | dzeczatzko
namŷlsze pan Jesus wŷelŷe rosz s drze | wa oplamalo ŷ rzuczalo po
ŷedneŷ na oŷcza Svŷetego | Amandusza tako ŷsze bŷl wszytek po odze-
nŷv pelen | rosz asze pothŷm ono dzeczatzko tak wŷelŷe roszeŷ |
czerwoneŷ nan rzuczalo ŷsze pothŷm wszedŷ ŷa | potrzeszŷ ŷ przŷ-
krŷt bŷl Vidzacz tho panna Anna | pŷtala dzeczatzka czo bŷ sze zna-
mŷonowalŷ te ro | sze ktoreŷ rzuczalo na amandusza S. rzeklo dze-
cze roskosneŷ Jesus rosmajtoscz rosz ktorŷmŷm na | rzuczal snamŷo-
nuŷe rosmajtoscz czyerpŷenŷa kto | rŷm go nadarŷa czo wszŷczko
ma wszdeczne ode | mnŷe przŷyac a czyerplŷwŷe czyerpŷecz dlŷa |
mŷlosczŷ moŷeŷ. |

O pŷerwszŷch obrasziech ŷ naukach czlowŷe | ka
poczŷnaŷaczego a ŷakŷe pomnoszenŷe ŷego | ma bŷcz
s rostroptnosczŷ a szrotkŷem capitulum XXXIX. |

Poczatek zŷwotha oŷcza S. Amandusza kv mŷele | mv
bogv bŷl czŷ takŷ ŷsze sze naprzŷt oczŷyszczŷl | przes dostatecznŷ
czalŷ spowŷecz pothŷm sobŷe v | mŷslŷl vezŷnŷcz trzŷ kreszŷ abo
zamŷerzenŷa | a krom tŷch mŷesz gdzie kolwŷe ŷndze bŷl mŷal |
sze wŷelkŷe ostrosnosczŷ duchowneŷ pŷerwszŷ kresz | oŷcza S. Aman-
dusza bŷl czŷ ŷego cella, drugŷ kresz | ŷego kaplŷcza, trzeciŷ kres
bŷl czŷ kor a tak gđŷ | na thŷm ktorŷm mŷeszczv bŷl wŷdzalo mv
sze ŷsze | bŷl w dobreŷ przespŷiecznosczŷ. Cwarthŷ kresz bŷl | czŷ
wszystek klastor krom forthŷ bowŷem gđj | (183) bŷl weswan do for-
thŷ paczŷl ŷsze potrzebŷwal opa | trzoseczŷ a gđŷ wŷsedl stŷch mŷesz
ktore sobŷe za | mŷerzŷl wŷdzalo mv sze ŷsze bŷl ŷako swŷerzatko
lŷe | snŷe ktore zŷamŷ wŷszlo a lowczŷ zewszat ogarnŷo | no w ten
czas potrzebuŷe chŷtre opatrzoseczŷ tesz na | poczatkv oczech S. Aman-
dus obral zobŷe mŷesze ta | ŷemne kaplŷcze kv naboszenstwv swemv

dlŷa obra | sow ktoreŷ w nŷeŷ byŷy a osoblŷwŷe ŷeszcze bedacz
w mlo | dosczŷ swoŷe dal sobŷe namalŷowacz na pargamŷ | nŷe
wŷiecznŷ madroscz pana Jesv Crista ŷako nŷe | bo ŷ zŷemŷe w mo-
czŷ swoŷe ma a ŷako czudno | szcŷa swoŷŷ ŷ mŷela wdzecznŷ przy-
asznŷ posta | wŷa swoŷŷa przewŷsza wsŷczkŷ czudnoszczŷ stwo | rzenŷa
wsŷczkŷego a dlŷa thego oczecz S. Amandus | obral zobŷe wŷiecznŷ
madroscz pana Jesv Crista | za mŷlosnŷcze swoŷe wŷiecznŷ ŷeszcze
w mlodoszcz | swoŷe ten sze czudnŷ obras gđŷ sedl albo ŷechal | do
skolŷ noszŷl zobŷa a zawsđŷ ŷ w czellŷ przet sobŷa | stawŷal na okno
ŷ poglŷadal naŷ przyŷasnŷe s wjel | kŷa zerdecznŷ zadŷa a gđŷ doma
bŷl chowal | ŷ w kaplŷyczŷ s wŷelkŷm naboszenstwem chcemŷ lŷ |
tesz wŷedczecz ktore ŷeszcze drugŷe ŷego obrasz | byŷy wedluk ŷego
naboszenstwa tedŷ moszem oba | czŷcz ŷsze byŷy namalŷowanŷ przez
ŷego roska | sanŷe obraszŷ ojczow swŷethŷch pustelnŷkow | ŷ sŷch
naukamŷ ŷako ŷch thv czesz napŷsano | Stoŷ na scenŷe w kaplŷ-
czŷ. Pustelnŷk oczecz S. Ar | semus pŷtal czasv ŷednego anŷola
boszego czo | bŷ czynŷcz mŷal ŷszebŷ bŷl sbawŷon odpowŷedzal |
(184) Angŷol rzekacz vczŷekaŷ mŷlcz a bandz v pokojv Pothim |
czaszhv ŷednego gđŷ oczŷecz S. Amandus bŷl zachwi | czon Angŷol
szvŷethŷ ial mv czczycz xŷegŷ pustelnikow | swyethich thimŷ slowy
Poczathek wszyŷthkyego sbawŷe | nŷa yesth czŷ zachowacz sŷye w po-
koŷu a w sgodzye Theo | dorus opath powŷeda yse w czŷsthos-
czy sŷye zachowacz | vyethschy kunsth iesth nŷslŷ vykladv pyszma
naucze | nŷe Opath Moyses mowŷ Sŷecz wthwoŷ cellŷ a ta czŷe |
vszysthych rzeczŷ sbawyennych nauczy Jan opath powŷe | a da Mey
schŷe zewnathrz vczŷchoszczŷ A vewnathrz | zachowŷ wyzysthoszczŷ
Tenze dalŷ powyeda. Ryba | przesz vodŷ Mnych przesz klastora oboya
rzecz yesth | wathla a nyethrwala Antonŷ pustelnik szwyathŷ | po-
wyeda Draczŷenŷe czyeleszne. Naboszensthvo szyer | deczne a vcho-
dzenŷe od ludzŷ stand sŷye rodzy czystoscz | Ten sze daly naucza
Nyenosz odzyenŷa v kthorym bŷ | proshnoscz szwyatha tego byla vy-
dzŷana tesz walka czlo | vyeka poczynayaczego yesth czŷ tha, mesz-
nŷe sŷye po | stawŷcz na przeczŷwko grzechom Pasthor Nyegnŷe-
waŷ | sŷŷe szadnem czlowykyem Alyeschzybŷ chczyal vyklocz | prawe
oko thwoŷe Isidorus mowŷ czlowyek gnyew | lŷwŷ iesth bogu
barzo brzythky by thesz ŷ navyeth | sche znamyona czynŷl Pe-
rems ¹⁾ thak movŷ yesth grzech | vvelky gdy by ktho sdrowŷ w po-
sthŷnŷ czasch myescho sadl | a ŷeszcze vyczszŷ grzech omawŷacz
blysznyego szwego | Pŷor mowŷ barzo szla rzecz ŷesth czudze grze-
chŷ przeth | sobŷa noschŷcz a szwoŷe za szobŷ Zacharias powŷeda
Mu | schŷ czlowyek vvelkye wsgardzenye czŷerpŷecz chczelŷ | bycz
panv bogv lubŷ ŷ vdzyeczŷ Nesthor Muschysz | sŷye czlowŷecze
oslem stacz yesŷy chczesz boska mudroscz | oszyegnancz Senex ²⁾

¹⁾ Surius i Diepenbroch majŷ Ipericins. ²⁾ Diepenbroch ma Sener. Caŷa
tę stronice 184 pisał inny pisarz.

powyada masch stacz nŕeporuschonŕ | (185) czaszv szczcza ŕ nŕes-
 czcza ŕako czynŕa vmarli | Helŕ as | powyada ŕsze blŕade oblŕcze
 wychudzone czalo a po | korne obyczaje okazaŕa czlowŕeka zakon-
 nego ¹⁾ Pastor | powyada takŕ nŕeŕest zakonnyk ktory od wŕelŕe |
 mowŕenŕa ŕezŕka zwego powczagacz nŕeumŕe ²⁾ Ma | charias
 mowŕ zadawa wŕelŕe vdracenŕa czalv me | mv abowŕem od
 nŕego wŕelŕe pokus mŕ Jan pustel | nŕk ³⁾ mowŕ Nŕ-
 gdŕm sweŕ wolŕe nŕeczŕnŕl anŕm | tesz nŕkogo nŕenanczal slowŕ
 czegom sa nŕeczŕnŕl | w czŕnkŕem Senax mowŕ. Wŕelŕe slow czu-
 dnŕch przes | vczŕnkv nŕesa poszŕteczne ŕako drzewo ktore ma |
 wŕelŕe lŕsza przes owocv Nŕlus powyada kto sze | chce wŕelŕe
 zwŕathem obŕeracz ten muszŕ vŕelŕe | ran przŕacz. Senex mowŕ
 Nŕemoszes lŕ czo lŕepsze | go czŕnŕcz tedŕ zŕecz w cellŕ a trsez ⁴⁾
 ŕe dlŕa boga | Ipericus mowŕ kto sze w szczŕstoscŕ zachowa
 then | bedze na thŕm swŕecze vtczon od ludzŕ a od pana | boga vko-
 norowan w nŕebŕe. Apoloniuss mowŕ napo | czatkv przeczŕwŕsze
 pokusza tedŕ zetrzes glowe | wesza pŕekŕelnego. Agathon oczecz
 pustelnŕk S. | powyada przes trzŕ latha w vczech moŕch noszŕ | lem
 kamŕk ŕszebŕch sze nauczŕl mŕlczcz Arse | niuss powyada czesto-
 kroczem zalowal gdŕm mo | wŕl alŕem nŕgdŕ nŕezalowal gdŕm zmŕl-
 czal | Senex powyada ŕsze ŕeden mladŕ brath pŕ | tal pustelnŕka
 starego ŕakobŕ dlugo mŕlczcz mŕal | odpowŕedzal tak dlugo mŕlcz
 asze cze ocz zapŕta | ŕa. Panŕ zwŕetha Sŕncletices mowŕ
 czlo | wŕecze bedzes lŕ chor wesel sze abowŕem | (186) pan bog na
 cze wspamŕatal Tesz gdŕ bedzes nŕemo | czen nŕeprzŕlŕczaj tego
 postom bo tesz ŕ czŕ kto | rzŕ nŕeposcza bŕwaja nŕemocznŕ Tesz
 ŕeslŕ | bedzes kuszon pokuszŕ czelŕesna weszel sze | ŕsze swŕethemv
 pawlowŕ masz sze przŕrownacz | w saplacze. Nestorus oczecz dobrŕ
 mowŕ Nŕeŕa | dlem alŕes zaslo slonce Drugŕ oczecz pustelnŕk |
 ktoremv bŕlo ŕmŕe Jan rzekl do zachodv zlon | cza nŕgdŕm ze nŕe-
 gnŕewal. Antonŕ S. powjada | Nawŕeczsza tho cznotha ŕest wnŕecz
 mŕernoscz | mŕecz we wszŕczkŕch rzeczach. Pafunciuss powŕa | da
 ŕsz nŕepomosze ŕsze czlowŕek dobrze poczne | czŕnŕcz alŕesz bŕ
 tesz kv dobremv konczerwŕ tho | czo poczal przŕwŕodl ⁵⁾. Thŕ obra-
 szŕ oŕczov S. pustel | nŕkov ŕ s ŕch naukamŕ oczecz S. Amandus
 poszlal | czorcze swoŕe duchowneŕ przŕawszŕ tha czorka | dobra do-
 mnŕemala sze ŕze bŕ ŕa oczecz S. Aman | dus na te droge wŕodl
 ŕszebŕ wedlug srogŕe | go ostrego zŕwotha oŕczov swŕethŕch pustel-
 nŕkov | zŕwot zwoŕ w srogoscŕ ŕ w ostroscŕ mŕala wŕescz | Vdala
 sze na tho ŕ poczela sobŕe odlamowacz ŕedze | ŕ pŕcze poczela sze
 czesko dreczŕcz wlozanŕmŕ | koszulamŕ powroszamŕ ŕ zrogŕmŕ lŕen-
 czuchŕ | ŕ ostrŕmŕ godzamŕ szelasnŕmŕ bŕozowacz ŕ ŕn | szŕmŕ
 rzeczamŕ. Gdŕ sze oczecz S. Amandus | srogoscŕ zŕwotha ŕeŕ ⁶⁾ po-

¹⁾ Tu opuszczono zdania Hiliariona i Senecz. ²⁾ Tn znou opuszczono
 zdania Cassim, Antonius Awesines. ³⁾ u Snriusa abbas. ⁴⁾ trsez =
 strzeŕ. ⁵⁾ w kodexie opuszczony Abbas Mojses i Cassianus. ⁶⁾ tu
 brak wyrazu wywiedzial.

slal do nje takje po | selstwo rzekacz Mýla czorko chceš lŷ zý-
wot | twoŷ rzadzýcz wedlug teŷ naukŷ ktoreš | odemnje zadala tedŷ
opuszcz takowe zbýthnje | (187) dreczenje bocz tho njezalýeszŷ na
plecz twoje pa | nýenská ŷ na przýrodenje thwoje mgle Mýelŷ | pan Cri-
stus njerzekl wesmŷ cze moŷ krzŷs nasze | alje rzekl kasdŷ czlowjek nje-
chaŷ swoj krzŷs ve | smje nasze Njemjeŷ na tho wsgledv czorko mje | la
ŷszebŷ wsŷtka ostroszcz zýwotha oýczov swýethŷch | wýpelnýcz mýala
njemjeŷ tesz prosze cze tak vŷel | kje bacznoscŷ na srogŷ ostrŷ
zývoth oýcza twego du | chownego stŷch wsŷtkŷch ostroszczŷ zýwota
telko sobje | masz obracz czastke, ktorabŷ dobrze znoszýcz mogla |
wedlug mgle zýlŷ czala twego ŷszebŷ njeecznotha | w tobje vmarla
a czalo tak przŷ sdrowýv zachovala | ŷzebŷ dlugo zýwa býla a takŷ
vczynek ýest czŷ | chvalýebný a thobje naposzýtecznŷejšŷ. |

Slŷsacz tho czorka swýetha zadala wýedzecz od oŷ | cza S.
A mandusza dlŷa czego bý sa tak ostrzŷ zý | wot wýodacz anŷ
one anŷ tesz drngým tego nje | radzŷl Thego je oczecz S. dowýodl
pŷsmem | swýethým ŷ rzekl czorko mýla naŷduýmŷ | w pŷsmje
ŷsze przet dawnýmŷ lathŷ mýedzŷ | pustelnýkŷ swýethýmŷ býlŷ nje-
ktorzŷ, ktorzŷ | nad mocz czlowjeczŷ ŷ nad zlowjeczce domnýema |
nje zrogŷ vdraczonŷ zývot wýedlŷ czego terasz thŷch | czasov nje-
ktorým mýesczkým ludzem thŷlko o thým | slŷsacz powýadaŷacz
wýelka przŷkroszcz ýest bo | wýem njebacŷ czo goracze zapalýenje
kv | mýelemv bogv spomoczŷ zýlŷ boskŷe nosŷcz | wýpelnýcz ŷ czŷer-
pýecz mosze dlŷa boga | (188) ktorego wýernje mýeluje takowemv
mýeloscŷŷ | ognýstemv czlowjekowŷ wsŷtkŷ rzeczŷ nŷepodobne | kv
vczynýenýv beda podobne ŷ lathvje w mýlým | bodze Jako Dawid S.
powŷada ŷsze spomoczŷ boskŷŷ | chcal przenýknacz abo przeczŷsnacz
sze przez mur | stoŷ tesz pýsano w xegach pustelnýkow swýethŷch
ŷsze | tesz nŷektorzŷ nŷewýedlŷ tak bardzo srogŷego szŷ | wotha
a wszakosz kv jednemv koncŷv szlŷ Svýethŷ | Pýotr a swýethŷ Jan
njerownŷ drogŷ od pana | boga býlŷ czagnýenje a ktho mosze
wszŷczkŷ dzŷwŷŷ | boskŷe wŷlŷczýcz telko then pan ktorŷ szŷ dzŷ-
wnj | ýest w przŷaczolach swýethŷch swoŷch ktorzŷ tesz dla | teŷŷ
swego wýelkýego nŷskonczonego panstwa przez | rosmaŷthe slugŷ
rosmaŷthým obŷczajem chce býsz chŷa | lŷon a teszesmŷ wsŷczŷŷ
nŷejednakýego przýrodze | nŷa czo jednemv sluszŷ drugýemv sze
nŷegodzŷ | a przesto nŷemamŷ mnŷemacz ŷszebŷ takŷ czlowjek |
ktorŷ sze nŷepzemocze bardzo dreczýcz, nŷemogl | przŷcz kv drodze
ktora wýedze kv sbawýenýv | a tesz szasze taczŷ mglŷ ludze nŷe-
przemosznŷ nŷe | maŷŷa omawŷacz anŷ poszadacz ostrego zýwotha |
ŷnszŷch. Thelko kasdŷ mŷejŷ wsgadl sa na sze a | bacz czo pan
bog chce mŷecz po thobje býsz temv | doszŷcz czýnŷl a ŷnszým daŷ
pokoŷ pospolýcze | mowŷŷ ŷsze lŷepŷe srednŷa ostroszcz nŷslŷ sbŷ-
thnja | a gdŷsz trudno szrodek trafýcz tedŷ lŷepŷe mnŷe | nŷslŷ na
sbŷth sze waszŷcz bowýem sze tego wŷe | lŷe trafŷŷa gdŷ kto przŷ-
rodzenje nasbŷt v draczŷ | ŷsze mv pothým sbŷthnŷŷa wcesnoszcz muszŷ

czý | nýcz a wszakosz ýest wýelýe znamýehý | (189) thých wýelkých swýethých ktorzý z wýelkýego zapa | lýenýa mýelosczý boskýe tak o szobýe bacznosczy nje | mýelý ýsze sze okrutnhýe dreczýlý taký srogý | zýwoth ý ostre przýkladý swýethých moga býcz | pószyteczno takým lýudzom ktorzý ze roskósnýe cho | waýą a swego vpornego przýroddenýa dobrowol | nýe poszýwaýą kv skodze duszý swoýe czo tho | býe ý thwoým rowným nýe przýslusza Macz pan | bog rosmaýthe krzýsze ktorýmý dreczý przýacze | lýe swoýe thý ktore mýeluýe. Thak mý sze | wýdzý mýla czorko ýsze pan bog ýnszý krýsz chce | wloszýcz na chrýbýet thwoý ktorýcz bedze czeszý | nýslý takýe wdراعenýe gdy ten krzýs na cze | przýdze prosze przýmý ý czýerplýwýe. |

Póthým sze nýedlugo w krotkým czasie szegnal | pan bog na czórke ýego duchowną dopuszczenjm | czeskýe nýemoczy a dlugýe tako ýsze býla cho | rým nedzným czlowýekým wdراعzóným asze do | smýerczy roskaszala ¹⁾ do oýcza S. Amandusza wsýt | ko to czo sze snýą stalo ýako ýe przet thým | býl powýedzal oczecz swýethý Aman-
 dus odpýsal | ýe zasze thýmý zlowý Mýela czorko nýethýlko | cze-
 býe pan bog traýlý przes the chorobe | alýe tesz ý mnýe obraszýl
 przes cze bowjem | ýusz nýkogo wýeczeý nýema, ktobý mý stako-
 wą pýlnoscą ý w boskýe wýernosczy poma | gal moých kxaszek wý-
 prawýacz ýakosz thj | czýnýla pokosz sdrowa býla. A przesto mýla |
 (190) czorko ýa sluga boszý proszýlem pana boga | za thoba
 wýernýe ý pýlnýe ýeszly bý tho bý | la wolýa ýego ýsecz bý raczýl
 dacz sdrowýe a | gdy mýe pan bog nýerýehlo raczýl wýsluchacz |
 dedým sze ýal gnýewacz s panem bogým gnýe | wem przýaczelským
 obýeczuýacz ýsze bých o wjer | ným bodze ýusz wýeczeý nýechczal
 xazek sprá | wýacz ý chcalem tesz moýe zwýczajne zaranne | pos-
 drowýenýe opuszczy szasmuczenýa ýeszlybý | cze nýeraczýl zasze
 vsdrowýcz Gdy thako oczecz | S. Amandus bedacz w nýepokoýw ser-
 cza swego szýad | w kaplýczy wedlug zwýczajw swego a vspokoýwsj |
 mýszly zwoýe ý mýal takýe wýdzenýe ýsze wýdzal | ýsz wýelka rze-
 sza anýolow swýethých przýslo do | kaplýcze spýewalý mv kwolý
 czeszacz go pýe | ným nýebýeským bo wýedzely ýsze tego czászv |
 býl w osoblýwým smetkv Pýthalý go anýelý swje | czý czemv bý
 tako smethne postawý a dlýa czego | bý snýmý nýespýewal. Obýa-
 wýl ým oczecz swýe | thý swoýe nýestateczne zasmuczenýe ý rostar-
 ge | ktoraý kv mýelemv bogv mýal ýsze go pan bog | w teý prosbýe
 nýe raczýl wýsluchacz gdy sze mo | dlýl o sdrowýe czorký swoýe
 duchownej. | Mowýlý mv angelý sze bý sobýe nýe tak pocznal |
 a ten smetek opuszczýl bo pan bog the chorobe | na nýe dopuszczýl
 dlýa ýe nalýepszego, a ýsze | tho krzýs ýe mýal býcz na thým swýe-
 cze | przes ktorýbý szobýe otrýmala wýelką la | ske tv na thým
 swýecste ý tesz nýewýmo | (191) wną zaplathe w nýebýeským kro-
 lýestwýe Tho | wýdzenýe wsýczko wýpýsal ýe oczecz S. ý pýsal |
 ýe na konczv thý slowa rzekacz A przesto bacz czjer | plýwa czorko

¹⁾ pisać.

moja a przymy tho za wdieczny | dar y za snamy wyerne przyasny
od mye ! lego boga.

O dzyczynnym naboszensthwy czlowyeka | poczyna-
nającego cap. XL. |

Ta czorka przerzeczona o jez a S. Amandusza proszy | la
go jako ojca swego duchownego yszeb y do nye przy | sedl a na-
wyedzyl ja w ye nyemoczy a yszeb ye tesz | nyczto powjedzal
o rzeczach boskich lathwych nye gle | bokich a wszakosz wdzenych ¹⁾
a krotofylnych kv slucha | nyv Oczecz S. Amandus jal ye powjadacz
o dzyczynnym | nabozensthwy swoim rzekacz Gd y jeden sluga bo-
sz | bedacz w mlodoszy swej myal vmysl kwythnaczy | tedy przez
wyelye lyat myal then obczya gd y krev | puszczał tedy sze obroczył
kv panv bogv na krzysv | wyszczemv a gladaacz na obrasz vme-
czenya bosze | go wyzczagnawszy zraniona reke swoje rzekl we |
thsawszy ²⁾ nabosze ach serdeczny przyaczelyv moy | panje Jesv Cri-
ste pamjeta y sz pospolycze yest ten | swycazy ysze myly przyaczal
do mylego ydze gdj | krev puszcza a tho dlja napycza ³⁾ dobrej kwrje |
a wszakosz ty myly panje wyesz yszez ja nj | kogo mylszego nyema
jedno czeby zamego prze | stom przyseidl do czeby ysze by my the
rane | przeszeenal a krevj my dobra sdrowa vczynil | (192) Tesz gd y
sze dal golycz czasv mlodoszy swej a yesce | oblycze yego czu-
dne y przyasne barwy bylo sedl do | pana swego vkrzyszovanego
y rzekl ach szlachet | ny panje by tesz oblycza mego y tesz vst | moych
byla thaka rumyonosz rumyona jako yasnosz | roszej czerwone y toby
wszytko sluga thoy thoby samemv chcal zachowacz a nykomv ynszemv
aczkol | wyek panje thy telko patrys na czu | dnosz wnatrzna a se-
wnatrzne nye wyley dbasz | a wszakosz myly panje podawa thoby zer-
cze | moje znamye myeloszy wyerne y ysze ya tho wsi | tko kv thoby
obracza a nyekukomv ynszemv Tesz | gd y nowa zuknya | abo kapycze
obloczy dedj sedl | na myescze swoje oszobnye wedluk zwyczayv swe | go
y proszył pana nyebieskyego kory mv ono odze | nye szadzyl yszeb
mv szesze y sbawonyv w njm | raczył dacz a w yego naswyetsze
wole | wypelnenyv y tesz w sluby snoszy yesze tesz | w mlo-
doszy swoje myal ten swycazy gd y latho | yasne przyszlo w czu-
dnoszy kwyecca rosma ytego | nyperwey kwjateczky roskoszne wo-
nyacze vny | kal y wstrzymal sze ysze ych nyerwal an y ych chcal |
bracz alysz w ten czas ysze pyerwey swoje ducho | wney myelo-
snyczy szlachetne y quitnacze y panny mat | cze bosze nyperwsze
quyecze darowal gdy sobye czas | nalasl dedy jal rwacz quyecze s ro-
mylanym ro | smaytych vezesnych rzeczy boskich y noszył on y
quyat | ky do celle swoje a plotisz y wyenyecz sedl do ko | rv abo
do kaplyce panni Maryey a poklekawszy | przet obrasem panny Ma-
rye bardzo pokorny | (193) vkonywszy sze wloszył on wyenyecz na

¹⁾ wdzenych = wdzięcznych. ²⁾ wethsawszy = westchnawszy. ³⁾ na-
pycza = nabycia.

obrasz jęę | w tym wmýslę y rosmýslanýv ýsze ona sama jest | quýat napýoknýoszy naczudnýeýszy y wysnawal ýsze | ona sama jest nawýeczsa roskosz serca ýego nad | wszytký czudnosczy ktore lýa-
 tho przýnoszy prosacz | ýe ýszebý thego kwýecza pýerwsego od slugy
 svego | nýeraczýla wsgardzac Czaszv ýednego gdy thak na | czudnýeý-
 szą panne tako vkoronowal wýdzal w sachvj | czonýv swoým ýsze
 nýebo býło othworzono y wýdzal | anýolý bardzo ýasne stepuýacze
 na dol y szasze wsgore | ý vszlýszal przenaslýcznýesze spýewanýe na
 podwo | rzv nýebýeským ktore spýewalý nýebýesczy mýescza | nýe
 tako bardzo czudnýe ýsze tesz czudnýe nýemo | sze býcz slýszano
 y weselýe y osoblýwýe oný wesze | lý spýewakowýe spýewalý ýedne
 pýosne o pan | nýe marýe ktora tako roskosnýmý slotkýmý gloszy |
 býla szlýszana asze sze dusza ýego weselý a w slot | kosczy rosplý-
 wala a thý słowa y tesz spýewanýe bý | lo nýeýako podobno ýako
 o wszytkých swýethých w dzýen | ých spýewają w prosze ten wýersz-
illic regina vir | gnum transcendens culmen ordinum etc. Tho spýe-
 wa | nýe tak sze rosumýe ýako krolýewa panýenska | przewýsza we
 tczy y w dostóýnosczy wszytko nýebýe | skýe panstwo Oczecz S. Aman-
 dus poczał y spýewal | snýebýeským rýcerstwem a stego spýewanýa
 w du | szy ýego ostal wýelký smak nýebýeský sadza go | racza kv
 panv bogv. Pothým gdy sze maý po | czýnal oczecz S. Amandus we-
 dlug swýczaýv swego | swoýe namýelýeýsze pannýe nýebýeskýe Ma-
 | rýeý vplotszy wýenýecz sroszeý wloszył gej | (194) na glowe obra-
 sza ýeý s wýelkým naboszenstwem Nasza | ýutrz ýsze oczecz S. Aman-
 dus býł bardzo mglý nýecheal | sobýe teý wsczesnosczy dlýa mdlos-
 czy swýe dopuszczýcz | ýszeýbý sze przespал a teý godzýný gdy swý-
 thalo nýw | stal ýako mýal swýczaý wstawacz a posdrawýacz pan | ne
 Marýa. Gdy sze vspokoýe teý sze godzýný nad szvj | thaným wý-
 dzalo mv sze ýakobý býł w nýktorým korze | nýebýeským a w tým
 korze spýewano slotkýmý glo | szy Magnificat matcze boszeý na czeszc
 na chvale gdj | go dospýewano Panna Marýa wyszla y przýstapila |
 do S. Amandusza y przýkaszala mv ýszebý ýeý poczał | spýewacz
 ten wýers *O vernalis rosula*, czo sze wý | kłada po polskv roskoszy
 lýethnýe roszyczko mýszlił | czo bý sze tho roszumýalo a wszakosz
 chezał býcz powo | lýen y posluszen pannýe Marýeý y poczał spýe-
 wacz | wesolą ochotnoszą *O vernalis rosula* a nathýchmýast | trzeý
 abo sterzeý młodzyenczow sýanýolow nýebýeských | ktorzy w oným
 korze stalý pocelý s ným spýewacz | Pothým druga rzesza nýebýe-
 ska na korý. A tak | ochotnýe y wesel ýe spýewalý na przeczývko
 sobýe | ýsze tako slotko brzmýalo wýeczeý nýslýbý we wsýcz | kýe
 struný y ýgrý tego swýatha szaýgral a takýe | slotkýe roskoszy ýego
 smýertelne przýrozenýe nýe | mogło dalýeý snosýcz y przýsedł sá
 kxobýe. |

Napýerwszego dnýa po dnýv w nýebo wszecza panj | Ma-
 rýe oýczv S. Amanduszewý wkasano býło wýelkýe | weselýe w pala-
 czv nýebýoským alýe thą nýkogo | nýehecano wpuszczýcz ktorý tą
 nýedostóýne wnýcz | chezał oczecz Amandus S. sluga boszy chezał

sze tamo | wczýsnacz alýe przýstapýl anýol ýakobý młodze | nýecz czudný vchwaczýwszý go za reke rzekl | mv thowarzýszv nýeprzýsluchas teras na ten | (195) czas ostatný thv zawýnýles sze za twoý wýstep muszýsz | býcz pokuthowan pýerweý nýszlý bedzes dostoyen slu | chacz spýewanýa nýebýeskýego rzekszý mv thý słowa | anýol wsal go za reke ý wýodl go drogą krzýwam | na dol ý wsadzýl go w dzure czemną pod szemýe kto | ra dura býla ztraszna neczna ý zalosna na wýcerzenie | oczecz S. tamo szedzacz nýemogl wýnýcz zadným obj | czaýem aný thą aný szą ýako człowýek ktorý w cze | ským ýestwýe lýeszý tako ýsze aný sloncza aný kxezý | cza aný zadný ýasnoscý nýewýdzal to mv býło barzo | czesko a naczał czesko wsdýchacz ý sobýe bardzo tesknýcz | w oným swoým ýestwýe Pothým nýedlugo onsze | młodzenýecz ktorý go thą w one dure wpro-wadzil | przýsedl do nýego ý pýtal go ýako bý sze mýal rzekl | mą sze bardzo slýe powýedzał mv onsze młodze | nýecz przýeczýne ýensthva ýego ý rzekl ýsze nawýecz | sza kxesna s nýeba gnýewa sze teras stobą dlýa | tego zawýnýenýa o ktoreý ýe thý zedzis Slu | ga boszý Amandus S. slýsacz tho czesko sze slýekl | ý rzekl o nýest-týsz mnýe wýelcze necznemv vbo | gýemv ý czoszem takýego prze-czýwko ýeý wýstapýl | Rzekl anýol. Otho sze na cze gnýewa ýsze we szwa | tho ýe nýerad kaszes a wczora w ýeý wýelkýe | panskýe swýetho odnowýles przeloszoným swoým | ý odpowýedzales ýszes onýe nýechcal kasacz Oczecz | S. Amandus rzekl o býada mnýe thowarzýszv ý | panýe moý oto mý sze wýdzý ýsze tha mýela | panna takýe wýsokýe tczý godna ýsze sze ýa | (196) malý a podlý kv wýpowýe-dzenýv ýe chvalý wýdze | a przesto kazanýe o ýe wýzokýe dostoy-noscý polýeczą | starszým ý wýszým dostoyńýeýszym nýszlý ýa bo mý | sze tak wýdzý ýsze dostoyńýe o ýe swýethe mýe | losczý vmýeýą kasacz anýszlý ýa vbogý człowýek rzekl | mv młodzenýecz wýecz ýsecz bardzo rada kaza | nýe mýewa od czebýe A przesto nýe-dopuszczaý szýe | tego wýeczeý Sluga boszý Amandus naczał czesko | plakacz ý rzekl do onego młodzenca Ach serde | czný mýlý młod-zýencze prosze cze snýedną¹⁾ mýe | s naczitszą matką marýą ýusczý tho theras slubuýe | przý výernoscý moýe ýsecz sze tego wýeczej nje | dopuszcze Slýsacz tho młodzenýecz anýol boszý vsmje | chnal sze naý wczeczne ý poczesýl go przýasnje | a sathým go wýwýodl s onego ýensthva ý rzekl | mv wýecz thowarzýszv mýelý ýszeczem pobaczil²⁾ | po nasze xesnýe nýebýeskýe Marýeý ý po ýeý | laskawým oblýczv ý słowýech przýasných ktore | ma k tobýe ýszecz gnýev swoý odpuscýcz chce thobje | a savdý na wselkný czas chce mýecz kto-býe | wýernosc swoýe maczerýnską. |

Tesz oczecz S. Amandus mýal ten swýczaý gđý swo | ýe celle mýal ýdz nadol abo sasze na gore do cel | le pospolýcze swý-czaýv swego swýethego czýnýl dro | ge swoýe przes kor a stanavszý troche przet cza | lem boszým tak sobýe mýslýl kto bý mýal przýa-cze | la serdeczne mýelego na drocze swoýe rad ý s dro | gý dalýe

¹⁾ snýedną = zjedną. ²⁾ pobaczil = zobaczył.

stapŷ a przedluszŷ drogŷ dlŷa nawje | dzenŷa ŷ vmowŷ wczesne
sprŷŷaczelŷem | swoŷm. |

(197) Tesz oczecz S. Amandus powŷedzal czorcze swoŷe
duchowne chorej | rosmawaŷacz snŷa wczesnŷe ŷ rzekl czorko mŷla
ŷeden | czlowŷek czaszw mŷesopustnego zadal od paua boga mŷe-
| sopust duchownŷych bo ŷeh od zadnego stworzenŷa nŷe | chsal mŷecz
a gđŷ bŷł zachwŷczon w duchu wŷdzal mj | lŷ pan Cristus przŷsedł
do nŷego w teŷ postawŷe | ŷako bŷł star trzŷdzaszŷ lath ŷ rzekl
pan Cristus | chce zadzŷ twoŷe napelnŷcz a thobŷe mŷe | sopusti nŷe-
bŷeskŷe wczŷnŷcz a zathŷm pan mŷeloszczŷwŷ wszal ku | bek w re-
cze swoŷe s wŷnem ŷ. podal drugŷum ludzom | ŷszebŷ pŷlŷ ŷedna
persuna gđŷ sze napŷla wszŷtka | zemglala asze na szemŷe wpadla
Druga gđŷ sze napŷ | la troche tesz ŷela mglecŷ Alŷe trzecza gđŷ
sze napŷ | la nŷcz nŷedbala a tham sze mv powŷedzal pan Cri | stus
obŷezaŷ ludzŷ poczŷnaŷaczŷych ludzŷ pomnaszaŷaczŷych | sze ŷ tesz
ludzŷ doskonalsŷych we cnotach swŷethŷych | ŷ w mŷloszczŷ boskŷe ŷako
sze thŷ troŷakŷe stadla | nŷerowno maŷa w slotkoszczŷ boskŷe. Po-
wŷedzavh | szŷ oczecz S. czorcze sweŷ duchowneŷ tak wŷelŷe | wczes-
nŷych rzeczŷ dusnŷych ŷ maŷacz s nŷa wŷelŷe | rosmow boskŷych do-
konczŷvuszŷ thego odsed. Jako | rŷchło od nŷe odsedł nathŷchmŷast
tho wsŷtko na | pŷsala czo ŷeŷ powŷyadal alŷe pothaŷemnŷe ŷ | po-
slala przes wŷernŷ swoŷe thowarzŷske ŷszebŷ | tho skrzŷcze dobrze
schowala do skzŷnkŷ dobreŷ | zamknŷone. Czaszw ŷednego nŷektora
dobra | szostra przŷszla do teŷ szostrŷ ktora thŷ rzeczŷ | bŷla scho-
wala rzekla ŷeŷ tako Eŷa mŷela | (198) szŷostro ŷ czo sza skrŷtho
dzŷwŷ bosze w toŷe skrŷn | cze otho dzŷszŷesze nocŷŷ wŷdzalaŷ przes
sen ŷsze w po | srotkv w skrŷncze thwoŷe stal czudnŷ mladŷ pachol-
lŷk a | w rekv swŷych mŷal wczesnŷ slotkŷ luthnŷa abo ah | rfe ŷ wŷ-
grawal trzŷ pŷesnŷ nŷebŷeskŷe taneczne | tako roskoszŷe ŷsze
kaszdŷ ktorŷ tho szlŷszal wjelkŷ | roskosz ŷ weselŷe stego mŷal
a przesto cze prosze | szostro mŷla wŷdaŷ nŷa tho skrzŷynkŷ prosze
cze czos | w nŷeŷ zŷknela ŷsze bŷszmŷ tesz ŷ drugŷe szostrj tho |
tozŷlŷ alŷe ŷako szostra thaŷemna mŷlczala thŷch | rzeczŷ ŷ nŷe-
chczala ŷe nŷcz o thŷm powŷedacz bo ŷe | bŷla zakazala tha ktora
ŷeŷ bŷla schowacz dala. |

ŷako oczecz swŷethŷ ludze thego swŷatha przj | cza-
gal kv panv bogv a ludze smethne poczeszal | capi-
tulum XLI. |

Bŷlŷ przes dlugŷ czas ŷsze sluga boszŷ Amandus
swŷethŷ | do czorkŷ sweŷ duchowneŷ zadnego poselsthwa nŷepo | slal
pŷsala do nŷenŷego lŷst prosacz go ŷszebŷ nŷecz | do nŷeŷ roska-
sal ŷ do nŷeŷ pŷsal szczegobŷ ŷe czerpŷa | cze sercze oczŷszczono
bŷło tasz mv pŷsala thŷmŷ slowj | rzekacz Clowŷek vbogŷ mŷa stego
poczeszenŷe gđŷ nje | ktore ŷesze vbosze ludze brzet sobŷ wŷdzŷ

nyszlŷ sŷ | Ʒest takƷesz tesz czlowŷek czƷerpŷaczŷ wesmŷe ochlo- |
 de gďŷ slŷszŷ ŷsze tesz ŷego ŷnszŷ saszedzŷ ŷeszcze | wŷieczszŷch
 vczŷskach bŷłŷ a pan bog ŷm snŷch pomogl | Oczech S. odpŷsal ŷeŷ
 tak czorko mŷela dŷla thego | ŷszebŷ thŷ czŷerpŷłwsza bŷła wdra-
 czenŷŷ ŷ w preczŷ | wnosczech thwoŷch powŷem czŷ nŷeczco o czer-
 pŷenŷŷ pa | nv bogv na czesz na chwale wŷem ŷednego czlowŷe | ka
 na ktorego s dopuszczenŷa padłŷ czeskŷe przesła | dowanŷa ŷ tesz
 nakazenŷe slawŷ ŷego czesne przes | (199) kłŷłŷwe ŷesŷkŷ ŷ pod-
 thvarzŷ falszŷŷwe ludzŷ nŷebo | goboŷnŷch tegosz czlowŷeka czerpŷa-
 czego zadza ŷ dobra | wolŷa bŷła ŷsze pana boga se wsŷtkŷego grun-
 thv ser | cza swego wundamenthnŷe zadal mŷelowacz a takosz tesz |
 o thŷm wŷelkŷ pŷłnoscz mŷal ŷszebŷ boga swego | thako wŷelczo
 mŷelosnego wsŷtkŷm ludzom mogkl | tak vkasacz ŷszebŷ go nade-
 wsŷczko dobro swŷatha | tego mŷelowalŷ ŷako dobro nawŷsze ktore
 on sam | Ʒest a tako radŷbŷ bŷł wsŷtkŷŷ odwŷodł od prosnej | mŷe-
 losczŷ swŷatha tego a przŷwŷodł kv mŷelowa | nŷŷ stworzŷczela na-
 dewsŷtkŷ rzeczŷ czo sze wŷecz | wŷpelnŷło ŷsze wŷelŷe mesczŷsnow
 ŷ bŷalŷch glow | kv panv bogv nawroczył a tak gďŷ nŷeprzŷyacz-
 łŷe | wŷ dusnemv odderal thŷ ktorzŷ mv przes grzech | bŷłŷ przŷ-
 wlasczenŷ a panv bogv ŷ przŷwraczał | tego bardzo nŷenawŷdzal slŷ
 duch ŷ vkasował sze | ludzom swŷethŷm grosacz ŷm ŷsze sze tego
 chezał | pomsczŷcz nad nŷmŷ osobłŷŷŷe nŷeprzŷyaczal dusnŷ swja- |
 sal bŷł dwoŷe ludzŷ sakonnŷch mesczŷsne s bŷalŷ glowŷ | wŷelkŷ
 mŷelosczŷ a tako ŷe obv nŷeprzŷyaczal dusznŷ | bŷł zasłŷepł w ŷch
 sercach ŷsze one słosczŷ ŷ wŷte | pv sobŷe za grzech nŷemŷelŷ
 Gďŷ thego slugŷ boszego | pothaŷemŷe o tho dwoŷe ludzŷ pŷtano
 powŷedzał | ŷsze tho bŷło przeczŷwko panv bogu ŷ tesz naprzeczŷŷ- |
 ko naucze krzesczŷanskŷe ŷ sprawł tho ŷsze on falsz | opuszcŷłŷ
 a w czŷstoszŷ sze sachowałŷ Napothŷm w ten | sze czas gďŷ thŷch
 dwoŷga ludzŷ panv bogv posŷ | skal ŷedna persuna swŷetha ŷmŷe-
 nŷem Anna | bedacz na modłŷthŷe bŷła zachwŷczona w duchv ŷ |
 wŷdzala tego sluge boszego a nad nŷm na powŷetrzv | (200) wŷrzala
 wŷelkŷ gromade złŷch duchov ktorzŷ sgroma | dzŷwszŷ sze glosŷ
 okrutnŷmŷ wolałŷ wsŷszczŷ wespolek | zabŷcz ŷ zamordowacz slego
 mnŷcha ŷ ŷelŷ mv spathne | laŷacz ŷ tesz przekłŷnaczc ŷsze ŷe on
 smŷeskanŷa | mocznego wŷpedzł poradę swoŷe wkasuŷacz po so- |
 bŷe szmŷelŷe szłoszne obŷczaŷe sprzŷszegalŷ ŷsze | chezelŷ naŷ strzec
 ŷ lowŷcz aszebŷ sze nad nŷm posci | lŷ a ŷesłŷbŷ go na czelŷe
 abo na dobrŷm mŷenŷŷ nŷe | mogłŷ posŷcz tedŷ wsďŷ oskazenŷe
 welkŷe dobreŷ | zlawŷ ŷego ktorŷ mŷal na szwŷecze chezelŷ stacz |
 ŷszebŷ ŷŷa szłoszczŷ wŷkorzenŷł obŷeczowałŷ zesłoszcz | swelŷ naŷ
 wŷmŷslacz rzeczŷ nŷepoczesne acz bŷ sze | tesz tego nawŷeczeŷ wŷ-
 strzegal dedŷ wszďŷ onŷ | swoŷŷa falszŷŷŷa chitroszczŷ chcelŷ tho naŷ
 prze | wŷescz ŷszebŷ bŷł skasan przet luczmŷ ŷawnŷe na sla | wŷe
 swoŷeŷ dobreŷ ktorŷ mŷal v boga ŷ v ludzŷ vŷ | dacz tho ŷ złŷ-
 sacz Anna panŷ zwŷetha slŷekla sze | bardzo ŷ proszŷła naswŷetsze
 pannŷ Marŷŷe s wel | kŷm naboszenstwem ŷszebŷ mv raczŷła przŷcz |

kv wspomoszenjv w thjym wjelkym wczysnyenjv | ktore naŷ mjało
 przjcz spoduszenja njeprzjja | czol dusnych. Mathka mjeloszerna
 Marya rzekla | je laskawje njebojsze njemogacz mv njcz wczjnycz |
 przes dopuszenja syna mego czo on naŷ raczy do | puszczycz tocz
 wsytko naŷ przjdzje alje kv ljepszemv | a przesto poczasj go jszcz
 bj sobje njetesknjl | Gdŷ czorka swjetha Anna jmjnenjem tho po-
 wje | dzala sludze boszemv wjdzenje ktore onjm mja | la jal sze
 bardzo bacz onego wjelkŷego sgroma | dzenja szljch duchow j sedl
 na gore na ktorej | byla kapljcza poswjeczona wetczy wszjtkŷch |
 anjelow swjethŷch a jako zawsdy mjal then | (201) zwjcsaj w ka-
 sdym zasmuczenjv swojm chodzjl mo | dlacz sze okolo onej kaplj-
 cze dzewjecz krocw vetczj | dzewjaczj korow sgromaczenja swjethŷch
 anjelow | njebyeskŷch j proszjl jch bardzo nabosznje jszebŷ | bjly
 wspomoszyczelnj jgo naprzeczjwko wsjtkym | jgo njeprzjacze-
 lom. Naszajutrz poranv mjal | tho wjdzenje duchowne jsze mv sze
 wjdzalo | jakobŷ bjł zaprowadzon na polje bardzo czudne a ogle- |
 dujacz sze wjrzal bardzo wjelka rzesza panjen an | jelskŷch nje-
 byeskŷch okolo szebje ktoremv wsjtkŷ | przjslj na wspomoszenje
 j czeszjl go przjasne j | mowjl mv njetroscz sze pan bog jest
 stoba a wjez | jsze cze njgdŷ njechce opuszczycz we wselkno cze- |
 skosczy twoje a przesto njeopuszczaŷ tego dobre | go wczjnkv alje
 sercza swjeczke przjczagaŷ kv | mjlosczy boskŷe a stego wjdze-
 nja bjł tako vmo | cznoj jsze wjelka pjlnosc o thjm mjal jako-
 bŷ | wjelje ljudzŷ grzesnych panv bogv posyskal. | Tesz jjednego
 czlowjeka zlosneg wjal swjmŷ | slowŷ dobrjmw rostopnjmw ktory
 sze przes cza | la osznascze lath bjł njespowjadal ten sze czlo- |
 wjek od pana boga wsal laske knjemv j spo | wjadal sze mv staka
 wjelka skrucza jsze oba | plakalŷ Then sze czlowjek pothjm nje-
 dlugo jest | vmarl a wsal dobre sbawjenne dokonanje | szjwotha
 swego. Tesz czasw jjednego dwa | nascze njewjast jawnje grzesnych
 nawrocil | j odwjodl od zjwotha jch grzesnego kv pokucze | alje
 jako wjelje czeskosczy otho czjerpjal | (202) tho jest rzecz nje-
 wymowjona a wszakosz stjch wsit | kŷch j jedno dwje ostalŷ stale
 w dobrjmw zjwoczje | sbawjennjm. Tesz w tejsze szemŷ bjly j tam |
 j sa njektore persunj swjeczke j tesz zakon | ne mesczysnj j bjale
 glowŷ mjedzy njektorŷ | mj bjly dwje ktore wpadly w szeskŷe
 grzechŷ | thŷ vbogŷe czorkŷ mjserne njemjalŷ njkogo | komv by
 czeskŷego sromv smjalŷ objawjcz serce | swoje boljesne y zamnje-
 nje obczaszone telko | jsze czesko krocw swjelkŷego zalosnego wdra-
 cze | nja w taka czeska pokusze przjchodzjlŷ jszesze | samŷ chcaly
 zabjcz baczacz tho po njch jnszy ludze | a wjdzacz sluge boszego
 bjcz sercza bardzo lutho | sczywego naprzeczjwko wsjtkym ludzem
 obczasze | nje czjerpjaczjm jelŷ je ludze poszylacz j na | mawjacz
 je jszebŷ szly do thego slugŷ boszego | kasde s njch gdŷ bj thaka
 czeska pokusza na nje | przjzsza a wskarszjlŷ mv sze zalosczy j nje-
 bespe | cznosczy swoje ktora szjethŷ bjly. |

Sluga boszŷ wŷdzacz wboğŷe zercza salosnŷm smat- |
 kŷem opczaszone ŷ wplŷeczne plakal snŷmŷ wespo | lek ŷ czeszŷl
 ŷe lŷuthoszczŷwŷe ŷ wspomogl gŷe | a czestokroc odwaszal swoŷe
 czeszcz ŷ slawe cze | snŷa dlŷa tego ŷszebŷ dusze ŷch panv bogv po-
 si | skal asze bŷ ŷm tesz sasze kv slawŷe dobrej po | mogl a nŷe-
 dbal nŷcz od slŷch ludzŷ ŷeszŷczna | omowe. Tesz s takŷch ŷedna
 bŷla rodv snamŷe | nŷcze wŷsokŷego. Czaszv ŷednego gđŷ mŷa | la
 skruche sa swoŷ wpađ czeskŷ vkaszała sze | (203) ŷeŷ mathka mŷe-
 loszerdza Marŷa ŷ rzekła ŷeŷ ŷcz | do moŷego kapłana ten cze wspo-
 mosze ŷ poradzŷcz | Rzekła ona grzesna persuna O nŷestetŷs panŷ |
 moŷa laskawa nŷesna go Mathka mŷeloszerdza rze | kla ŷeŷ vchŷ-
 lŷwszŷ plascza swego weŷsrzŷ pod moŷ | plascz sa czŷ go ma w obro-
 nŷe moŷe obeŷrzŷ do | brze oblŷcze ŷego ŷsz bŷ go posnała bocz on
 ŷest wspo | moszŷczel ŷ poczesŷczel wsŷtkŷch ludzŷ smethek | czŷer-
 pŷaczŷch ten cze poczeszŷ a takosz przŷšla | do klastora ŷ posnała
 go po oblŷczv ŷego ktore ŷe | panna Marŷa vkasala gđŷ bŷla za-
 chvŷczona w du | chv Proszŷła go ŷszebŷ ŷe the laske vczŷnŷl abŷ |
 ŷe spowŷedzŷ sluchal powŷedzala mv onowŷdze | nŷe ŷ wszŷtko czo
 sze s nŷa dzalo on szlŷsacz tho | przŷyal ya laskawŷe ŷ wspomogl ŷa
 wedlug wsŷt | kŷego przemoszenŷa swego ŷako mathka mŷe | loszer-
 dza do nŷego bŷla rozkazala. |

Oczecz swŷethŷ Amandus pŷsal czorcze sweŷ | du-
 chowneŷ o smethkv zalosnŷm ktorŷ go bŷl | podkal
 gđŷ grzesnŷch wŷelŷe panv bogv posŷska | wal capi-
 tulum XLII. |

Oczecz swŷethŷ Amandus gđŷ czo o sobŷe powŷadal
 abo | pŷsal tedŷ powŷadal ŷakobŷ okŷm ŷnszŷm a nŷe oso | bŷe
 s welkŷe pokorŷ nŷechezal bŷcz baczon a nŷe | wŷedzan w thŷch
 rzeczach ktorŷmŷ sze panv bogv | zaslugował a przesto pŷsal tak.
 Gđŷ then sze | sluga boszŷ smethne poczesal grzesne kv panv | bogv
 nawraczal o then dobrŷ vczŷnek wŷelŷe | (204) czŷerpŷal przeszlado-
 wonŷa a thŷ przesładowa | nŷa wkasal mv ŷe pan bog przes wŷdze-
 nŷe | kthore ŷednego czaszv mŷal gđŷ bedacz w dro | cze przŷsedł
 na gospode, a thŷ sze na one go | spodze noczlegował, a gđŷ bŷło kv
 dnŷv wŷdzalo | mv sze ŷakobŷ bŷl zaprowadzon do ŷednego mŷa- |
 sta a w thŷm mŷescze mŷla bŷcz msza w koscelŷe | a on bŷ ŷa
 mŷal spŷewacz, a tho dlŷa loszv ŷsz bŷl | naŷ spadł. Gđŷsz ŷusz
 v vntarza stal spŷewaczŷ | poczelŷ spŷewacz Introit ktorŷ bŷwa na
 mszŷ o | swŷethŷch mecenŷkach ktora msza ŷest o rosmaŷ | thŷch
 smetkach przŷaczol mŷelego boga, a on tego | nŷerađ sluchal ŷ rad
 bŷ. bŷl ono spŷewanŷe wŷna | kxe przemŷenŷl, ŷ rzekl do onŷch ŷsz
 bŷ czo ŷnszego spŷe | walŷ gđŷs dzen nŷebŷl zadnego mecenŷka
 a onŷ | naŷ patrzalŷ skasuŷacz palczŷ ŷ mowŷacz mv ŷsz dzis | pan
 bog sobŷe naŷdze mecenŷka ŷako kŷedŷ na | lasz ŷedno sze na tho

gotuj a spjewaŷ przet sze: ale | on one kxegŷ ktora mŷal na vl-
 tharzv othvorzŷvszj | ŷal karthŷ przewraczacŷ ŷsbŷ ŷakŷe ŷnsze
 spŷe | vanŷe nalaszl czo bŷ bŷlo o spowŷednŷkv a nŷe | o mece-
 nŷkv alŷe nemogl nalescz, a baczacz ŷsz ŷnak | nŷe moglo bŷcz
 spŷewal s nŷmŷ, alŷe ŷego bŷlo vsłŷ | szane smethne bardzo spŷe-
 wanŷe. Gdŷ sasze sam | kxobŷe przŷsedl wesdrzalo serce ŷego
 w nŷm ste | go wŷdzenŷa ŷ rzekl o nŷestetŷsz panŷe bosze | moŷ
 muszelŷ sasze mecenstwo czerpŷecz ŷ bŷl | bardzo smethnŷ na one
 drodze kthore wŷdze | nŷe pothŷm mv sze wŷawŷlo, a tho gdŷ przy-
 sed do mŷasta tha kedŷ mŷeskal v ktorŷm mŷe | sce s dopuszcze-
 nŷa boszego bŷl nawŷedzon cze | skŷm gorskŷm czŷerpŷenŷm, tako
 czeskŷm ŷsze | (205) mv sze wŷdzalo ŷako bŷ sze w nŷm serce
 mŷalo ro | skoczŷcz, ktore czierpŷenŷe ŷ zmatek bŷl czŷ. stro | nŷ
 ŷedne bŷale glowŷ ktora tesz bŷl ŷ s nŷnszŷ | mŷ panv bogv po-
 sŷskal ŷ od ŷe slosczŷ nawrocil | kthora bŷala glowa bŷla bardzo
 chŷtra prawŷe ser | cza mŷedzwedzego przŷkrŷthe czudnŷmŷ obŷ-
 czaj | mŷ ŷ laskawŷmŷ, czego oczecz S. nŷemogl obaczŷcz | tego ŷe
 obludnego nawroczenŷa, tak dlugo alŷes | tasz persuna vpadla w cze-
 skŷ grzech szŷednŷm pa | nem ŷ rosmloszŷla swa sloscz, a wszak
 sze oczecz | S. dlŷa ŷe slosczŷ one nŷewsgardzŷl alŷe ŷe spo- | wŷe-
 dzŷ sluchal ŷ wspomagal ŷa w ŷe potrzebach | tak ŷako nawŷeczeŷ
 mogl nŷslŷ drugŷe ŷnsze. | Gdŷs thedŷ s posluszenstwa pralatoŷ
 swoŷch bŷl ter | mŷnarzem onego klastora, sluga boszŷ baczacz ŷ spo-
 wje | sczŷ luczkŷch wŷodzacz, ŷsz ona sla nŷewŷasta pota | mnŷe
 grzeszŷla ŷako tesz ŷ przethŷm czŷnŷla a wsak | sze on tego mŷl-
 czal ŷ po ludzach nŷerosnoszŷl, alŷe so | bŷe vmŷslŷl ŷe wŷeczeŷ
 nŷespomagacz ŷ posluszen | stva ktore mŷewala od nŷego nŷeczŷ-
 nŷcz. | Gdŷ tho ona sla nŷewŷastha obaczŷla a tego sze doŷje- |
 dzala, roskasala do nŷego ŷszebŷ ŷe thego nŷeczŷ | nŷl, ŷszebŷ ŷe
 ten poszŷtek ktorŷ mŷewala od nŷe | go nŷeodchodzŷl grosacz sze
 thego nad nŷm pomsczŷcz | snamŷenŷcze a chcŷ mv one sloscz czo
 sze ŷe s czlo | wŷekŷem swŷieczkŷm dopusczŷla przŷpŷsacz ŷ u lu-
 dzj | go sesromoczŷcz ŷsz tho kasdemv mŷalo bŷcz ŷawno. | Slŷsacz
 te grosbe sluga boszŷ slŷek sze ŷ zamŷlknał | sam w sobŷe ŷ westh-
 nał nabosne do pana boga | ŷ rzekl: serce moŷe vezŷsk ŷ vdracze-
 nŷe ogar | nelo (206) sewsad a nŷewŷem kedŷ sze obroczŷcz ma
 vezŷnŷe | lŷ ŷako zada bŷada mŷne. Nŷeuczŷnŷelŷ tesz | mŷ bŷada
 od wszŷtkŷego swŷatha bedze, a tak | bŷl vezŷsnŷon ŷ vdraczoł se
 wszŷtkŷch stron, a ocze | kował tego s boŷasnŷa czobŷ pan bog przes
 slego | ducha raczŷl naŷ dopusczŷcz, a radzŷl sze boga | ŷ sa sze
 bŷe ktoraŷ mv saloscz sleŷsza bŷla ŷ oba | czŷl ŷsz nŷebŷlo lŷep-
 sego ŷeno ŷszebŷ sze oddalŷal | od thego slego czlowŷeka a wŷarował
 sze ŷe aczkol | wŷek przes nŷe slawa ŷego mŷala bŷcz vlzszona ŷ |
 vezŷnŷl tak. A dlŷa tego ona sla nŷewŷasta | powstała na prze-
 czŷwko ŷemv ŷela bŷegacz ŷako sza | lona ŷ tha ŷ sa do lŷudzŷ
 sweczŷkŷch ŷ duchownŷch | slawe ŷego psuŷacz a chcacz go w prace

a w trudnoscz | przyprowyecz, y jawnye powyadala wszytkym po- |
spolycze, yszeb y ono dziecze s nym myala. |

Slyszacz tho ludze ktorzy ye sprosnym slowom wjerzy | ly y dz y-
wowa ly sze temv bardzo a ym wyecze y | szesrze przethym slawa
swyathoscy yego zlynela | thym tesz wyecze y dz yw y pogorszenye
myedzj | ludzmy bylo, a tho bardzo przeni kalo serce yego | nye-
wynne y dusze asze chodzy l mgleyacz y myal | wyelye czeskych dny
y noczy, a czestokroc ocz y swo | ye zalobnye do pana boga podno-
szy l y mow y l o nye | stetysz pan ye bosze otho zalosna godzyna
mo ya prz y | szla a yakosz ya moge tak ye zalosne vdraczenye | ser-
cza mego snoszyecz y czerpyecz a wolal bych byl | przet czasem vmarl
yszebnych byl te y wyelk ye slo | sczy nyewyedzal an y sl ysal O pan ye
bosze mo y | th y wyesz ysczy ya powsytk y dny zywotha mego |
thwo ye ymye vtczywy tezy l, a th y dzysza w y | mye mo ye raczy l
wyelka nyepoczesnoscz wruczycz | (207) tego sze thob ye same wyel-
cze vskarza, wyeysrzj | myely pan ye na vtczywy zakon kasnodzyesky
kto | ry dly a persuny mo ye muszy bycz naslawje sem | glon o thego
sze thob ye dzys y zavsdy skarze. | O nyestetysz zaloscy sercza mego
wsytez dobrzy | ludze ktorzy mye pyerwey w potczyvoscy myely |
yako mesza swyethego s czegom poczeche (mial) czy teras | na mye patrzy
yako na slego sdraycze swjatha | tego s czego mo ye serce y dusza
jest czesko sranyo | na y sbodzona. Gd y yusz tak then vbog y
czlowyek | w takym narzekany byl przes dlug y czas a yusz | sze
kaszy l na czelye y na vkroczeny zywotha od | smetl kv gwalto-
wnego, przysla do nyego byla | glowa y rzekla mv e ya dobr y ojczye
y czo sze | kazycze sam y tak zalosnye na sdrowy poradcz | ya
wa y pomoze ste y nedze ysze wa tak nye | saskodzy na wasze sla-
wy, a weyszal w nyebo y | rzekl o myely pan ye yakobysz th y to
myal syednacz | y rzekla do nyego gd y ye wa przynosa ted y | ye
ya wesme pothayemnye pod mo y placz a | w noczy ye zywo za-
grzebe abo zab ye, ted y tha sla | zlawa o wasz vczychnye a vetczj
ostanyecz | al ye oczecz S. zakasal ye thego wyelkym glosem | na
nye wola yacz thym y slow y: O sla mordersko | nyestetysz na thwo ye
okruthne serce vycz | by th y tak nyevynne dziecze okruthnye cheza | la
zabycz nyeda y thego myely pan ye yszeb y | dly mn ye myalo bycz
zabytho, bych tesz myal | wsytk y tcz y y slaw swyatha tego vtra-
czyecz | ted y wo ye nyslybnych krevj nyevynna myal | dacz przelacz. |
(208) Nyewyasta rzekla slow y gniewlyvm y gdysz go | nyedacze
zabycz ted y ye daycze potayemnye | po ranv do kosczola zan yescz
a nyecha y mv sze | stan ye yako takym dzieczom zarzuczon ym a tak |
nyebedze wasz naklad nycz kostowal na dzieczom vj | chowan ye. Rzekl
oczecz S. dowyerza panv bogv | ktor ymye zyvy zamego ysz mye vszyvy
zamowto | rego, y kazal ye sob ye bardzo potayemnye prz y | njescz
a gd y mv ye przynosa posadzyl ye na | lon ye y rzekl th y slowa
o nyestetysz neczne dze | cze male yakoszes vboga wyelka zyerotha
abo | wyem two y wasny oczecz saprzal sze czeb ye tvo | ya okruthna
mathka chcala ze zarzuczycz yako nje | wszdeczne swgardzone psze,

a wsakosz boskŷe do | puscenŷe mnŷe thobŷe dalo ŷsze musze oŷ-
 czem | twoŷm bŷcz, a rad tho vczŷnŷe ŷsze chce przŷacz | od sa-
 mego boga mnŷe danego a nŷodkogo ŷnszego | a tak sze patrzacz na
 nŷe ŷal bardzo rzewno plakacz | ŷsze slŷ ŷego plŷnelŷ dzeczatkv po
 oblŷczv a ono tesz | dzecze ŷelo s nym serdecznŷe plakacz a takosz
 plakalŷ | oboŷe, a on vŷdzacz placz dzeczeczŷ przŷczŷŷskal ŷe | kv
 serczv swemv ŷ mowŷl mv mŷlec szczesze moŷe | mŷal bŷch cze za-
 bŷcz dlŷa tego ŷszes moŷe dzecze | nŷeŷest tegocz nŷemoge vczŷ-
 nŷcz bo ŷnsz moŷm a | boszŷm dzeczeczem masz bŷcz a chce s po-
 moczŷ boskŷ | wsitko czŷerplŷwŷe czerpŷecz czokolwŷek dlŷa | czebŷe
 na mŷe przŷpadnŷe. Gdŷ tho placzlŷve | tulŷenŷe vslŷsalo okrutnŷe
 serce onŷ nŷewŷa | stŷ ktorŷa ŷe pŷerweŷ chcala zabŷcz takŷ sze |
 lŷuthosczŷ poruszŷla ŷsze ŷela czesko plakacz ŷ | krzŷczecz asze ŷŷ
 muszŷl vczŷŷŷcz bo sze boŷal | abŷ kto nŷeprzŷsedl a tego nŷeoba-
 czŷl. | (209) Gdŷ sze ŷusz do wolŷ naplakalŷ podal ŷe zasze | ono
 dzecze ŷ przesegnal ŷe rzekacz nŷechaŷ cze prze | segna bog ŷ wsŷŷ-
 czŷ anŷelŷ ŷego ŷ nŷechaŷ czebŷe | bronŷŷa odewsŷczkŷego slego,
 ŷ kasal ŷe nakla | dem swoŷm dobrze opatrŷcz we wsŷtkŷch po-
 trze | bach ŷego pothŷm ona okrutnŷa sla mathka ŷe | go ŷeslŷ go
 pŷerweŷ sromoczŷla tedŷ dopŷorosz | bardzo gdzekolwŷek mogla na-
 wŷeczŷeŷ (brouila) aszenŷe | ktorŷŷ ludze dobrŷŷ vŷelkŷ lutoscz nad nŷm
 mŷe | lŷ ŷ proszŷlŷ mŷelego boga ŷszebŷ ŷŷ stego swŷŷatha | straczŷl
 przŷdalo sze ŷsze ŷednego dnŷa przŷsedl | do nŷego ŷeden
 przŷaczal ŷego krevnŷ ŷ rzekl o | nŷestetŷsz ne o te okrutnŷŷ sla
 nŷewŷaste ktorŷa | vasz w slawŷe vasje vlszŷla vŷecz cze o thŷm
 ŷsecz | the wasze krzŷvdŷ na nŷe semszez, a bede stal | na nye po-
 thaŷemnŷe na moszez, a gdŷ podze po | moszez tedŷ ŷŷ sepehne pod
 most ŷ vtopŷe ŷŷ | ŷsze tha falszŷwa podwarsz bedze w nŷe sems-
 czo | na Oczech swŷethŷ rzekl nŷechceŷ thego czŷnycz | bo ŷŷ nŷe-
 chce bŷ ktorŷ szŷwŷ czlowŷek mŷal dlŷa | mnŷe sgŷnaczech bo wŷe
 pan bog ktoremv wsŷtkŷ | rzeczŷ sa ŷawne secz mŷ na thŷm krzŷvde
 czŷnŷ | cze na mŷe pomawŷa a tesz tho wsŷthko polŷeczŷ | w recze
 boskŷe, a bŷch tesz nŷechczal mŷecz wsŷla | dv na ŷe smŷercz tedŷ
 bŷch vsdŷ chcal wŷe per | sunŷe zanovaczech ŷ teczŷcz wsŷtkŷe czno-
 thlŷve panje | a nŷezabŷal bŷch ŷe odpowŷedzal przŷaczal ŷe | go tak
 bŷ mŷ nŷewŷaste zabŷcz ŷakoj chlopa | gdŷ bŷ mŷe tak sromoczŷla
 Rzekl oczecz S. vjel | ka bŷ tho bŷla popedlŷvoszcz ŷ slozcz mtŷcz
 sze | nŷechaŷ tego prosze cze a nŷech wsŷtko przŷdze | (210) ŷ przŷ-
 padnŷe na mŷe czokolwŷek pan bog chce | ŷszebŷch czerpŷal A gdŷ
 thakŷe nowjnŷ sle o nŷm | roszerzalŷ sze s tego bŷl vdraczon bar-
 dzo asze go svŷ | czeszŷlo ŷego mgle przyrodzenŷe ŷszeby te rad
 byl | mal ŷakye vlszenŷe ŷ poczeszenye ŷ ŷal zukacz po | czeszenya
 osoblŷwye odedwu dobrych swoŷch przŷaczol | ktorzy czaszv szczesza
 y dobrego mŷenya vkasova | ly sze mv yakobŷ bylŷ wyernŷ thowa-
 rzŷsze yego ŷ | przŷaczalŷe v thych ŷal zukacz poczesenŷŷa swemv |
 smethnemv zalosnemv serczv alye pan bog mv | dal snacz ŷsze w nŷch
 obv nŷebŷlo czale wyer | noszczŷ y staloszczŷ bowyem od thŷch dwv

ý od ých tho | varzýstva bardzo býl ponýsan ý wýeczeý wsgardzon |
 nýszlý od ýnnego ludv pospolýthego bo gdy przýstapýl | do ýdnego
 swego towarzýsza stých dwv w swoým cze | ským smátkv przýal go
 nýelutosczywýe ý odwrocil | swoýe oblýcze od nýego gnýewlýwýe
 alýe slowý sromo | thnýmý domawýal mv a mýedzý ýnszýmý slowý
 sa | smuczonýmý mowýl mv ýszebý sze wýeczeý knýemv | nýemýal
 bo bý sze sromal othtëmýast mýecz s ným | ýakýe thowarzýstwo
 Tha nýewýernosc z thowarzý | ska przenýknela zercze wsýtko ýego
 ý rzek bardzo | zalobnýe O mýelý moý towarzýszv kýedý býsz thj |
 s dopuszczenýa boszego býl wruczon w ten dol plugawý | wprawdze tho
 mowýe ýszebých czý wenj do czebýe | skoczýl a przýasnýe bých czý
 sznýego pomogl O zalo | szý wýelka malo mýelý thowarzýszv masz
 ýsze gle | boko w dolýe przet thobą lýesze alýe otho ý pomnje |
 chce deptacz tego sze dzis wýelcze skarze one | mv serczv bolýes-
 nemv pana mego ýesv Critha | thowarzýs nýeluthosczywý kasal mv
 mýlczez | (211) ý ýal mv mowýcz wsgardzenýe rzekacz ýuszczý
 wsýt | ko ma dokoncenýe czoskolwýe pýerwej czýnýl | nýethýlko
 thvoýe kasanýe maýa wsgardzýcz alýe | tesz ý xegý thvoýe ktoresz
 skladal zarzuczýcz. | Veýrzawsý w nýebo lutosczywýe rzekl laskawýe
 do | wýerzam bogv dobremv nýebýeskýemv ýsze xe | gý moýe czasv
 swego bedą godnýesze poszýtecznýe | sze ý przýemnýejsze nýslý teras
 takacz zalosną | poczeche wsal od swego nalýepszego towarzýsza. |
 Wýelýe ýnszých ý wýeczých czeskosczý oczcz S. tak | od swýeczých
 ý duchowných ludzý czierpýal a tho | dlýa sromothne omowý teý sle
 nýewýastj ktore cze | skosczy potrzebowały bý dlugýego wýpýsv, alýe
 gdy | ýusz w takým czeským vdraczenýv býl przez kýlka | dný a ýusz
 býlý zýlý ýego w ným vstalý dlýa vspokoýena | swego szýadl
 a opuscývszý są szebýe ý przeczýwno | szý swoýe, obroczył sze do
 pana boga ý potdal | sze wolýa ýego swýetha ý rzekl panýe bosze |
 moý staný sze wolýa thvoýa *fiat voluntas tua* a tho | nýemoszelý
 býcz ýnacza a gdy tak zedzal vspokoýonj | vkasala mv sze
 ýego czorka duchovna ktora býla ýusz | vmarla a stanawszý przet
 ným ýela ý czesýcz laskawýe | bardzo ý powýedzala mv ýsze zakon
 ýego kasnodzýej | ský oktorego nakaszenýe zlawý bardzo sze troskal
 ýsz | przez tho ýego czerpýenýe panv bogv mýal býcz przj | iemnýe-
 szý ý ludzom dobrým wdзецzneýszý nýs pýerve | a on ýe rzekl
 o czorko mýela obacz ýsze vdraczenje | moýe ýest tako wýelkýe
 ýsecz ýusz wýeczeý wýerzýcz | nýemoge alýes mý dasz dobre pewne
 snamýe Ona | rzekla tho wá daýe znamýe pewne prawdý thých |
 rzeczý czom wá powýadala wýrzýcze wrýchle ýa | kocz bog wsech-
 mogaczý semsczy krzývdý wasze | (212) a baczce thego pewný ý býl
 czeson ý oczeka | wal tego ýakobj pan teý rzeczý dokonacz raczil |
 alýesczy nýedlugo pothým wsýtko sze tho stalo | wprawdze ýako
 mv powýedzala swýetha czorka | bowýem ona sla nýewýasta s do-
 puszczenýa boskýe | go slą smýerczą sgýnela ý tesz s ýnszýmý wýe-
 lýe | czo go wespolek snýa przenasladowalý a onego | pothým pan
 bog wszechmogaczý ýako pan laskawý | kotrý slug swoých nýesapa-

mĵetha anĵ opuszczĵ do | koncza vczeszĵl ŷ laskawĵe wspomogl a ono okru | thne powĵetrze przesladowanĵa ŷego wnĵwecz | obroczĵl tak ĵako mv ona czoruchna ŷego powĵadala | ŷ bĵl od pana boga otrzeswĵon ŷ vczeson ŷ pana bo | ga nabosne chvalĵl za przesle czerpĵenĵa prze | czĵwnoscĵzĵ ktore z mlodoszczĵ ase do thego czasv czer- | pĵal. | Gdĵ ĵusz czorka duchowna oĵcza swĵethego | amandusza thĵ zalobne czerpĵenĵa ŷego przetczĵla | bacznĵe: a swĵelkĵe rzevnĵvos czĵ dowolĵ sze na | plakavszĵ ĵeszcze do nĵego pĵsala ĵako do oĵcza | swego laskawego ĵszebĵ ĵe napĵsal ĵakĵ przĵ | klad o vdraczenĵv wnetrzĵm: Oczez swĵethĵ | amandus odpĵsal ĵe tako rzekacz o wnatrznĵm czer | penĵv powĵem czĵ o ĵednĵm meszv swĵeczĵkĵm | ktoryĵ masz bĵl nĵesnaĵomĵ s ĵnsze dziedzĵnĵ ten | mv ĵal powĵadacz rzekacz Mĵlĵ oĵcze mĵ smetek | wĵelkĵ sĵ w sobĵe ĵsze tesz nĵewĵem ktobĵ na | swĵecze wĵeszĵ mĵal tak ĵszemĵ niĵd w thĵm | nĵemosze pomocz anĵ poradĵycz a otho w krotĵkĵm | czasie od wĵelkĵego sbĵthnĵego smethkv ŷ vdra | czenĵa ĵuszem bĵl vpadl w ropacz mĵloszerdza | boskĵego ŷ chcalem sze sĵ sabĵcz na czelĵe ŷ | (213) na dusĵ a chcalem sze w bĵstrĵ w glebokĵ wodę wrzu | czĵcz ĵszebĵch sze sĵ vthopĵc ŷ vszlĵsalem glos nad | sobĵ wolaĵaczĵ postoĵ postoĵ a nĵesadawaĵ sobĵe ta | kĵe ganĵebne smĵerczĵ szukaĵ slugĵ boszego zako | nv kasnodzeĵskĵego ŷ pomĵenĵl on glos wlasnĵm | ĵmĵenĵem ŷego ĵmĵenĵa on czlowĵek bĵl nĵgdĵ | nĵeslĵchal ŷ rzekl on glos ten czĵ pomosze ŷ po | radĵ a takosz sze nesabĵl ŷ ostal przĵ sĵvocze on czlo | wĵek a s welkĵ radosczĵ bĵekl ŷ pĵtal sze po onĵm | oĵczv ĵako mv on glos roskasal ŷ przĵsedl do nĵego | Sluga boszĵ baczacz ĵsz sze on slowĵek vbogĵ slĵe | mĵal bardzo obrocĵĵvszĵ sze laskawĵe do nĵego ĵal | ko thako vczesnĵmĵ slowĵ poczesacz ĵsze ŷego ser | cze wsĵtko bĵlo slotkĵe ŷ lekĵe ŷ prosne od onego | smetkv ŷ vdraczenĵa wnatrznego ŷ dal mv takĵ | ŷ porade ĵsze mocĵ boskĵ nĵgdĵ wĵeczej w ta | kĵ pokusze nĵepzĵsedl. |

Ktore czĵerpĵenĵa smetkow ŷ przeczĵwnoscĵzĵ | sĵ panv bogv nawdzeczneĵsze ŷ czlowĵekowĵ | naposzĵytecznĵeĵsze cap. XLIII. |

Corka swĵeta pĵtala oĵcza S. Amandusza rzekacz | mĵelĵ oĵcze radabĵch wĵedzala ktore czerpĵenĵe | przeczĵwnoscĵzĵ panv bogv naprzĵemnĵeĵsze a | czlowĵekowĵ naposzĵytecznĵeĵsze sĵ. Oczez swĵe | thĵ Amandus odpowĵedzal ŷ rzekl wĵecz czorko | mĵela ĵsecz naĵduĵemĵ w pĵsmĵe swĵethĵm o | rosmaĵtĵch czerpĵenĵach przeczĵwnoscĵzĵ ktore czlo | wĵeka gothuĵĵ ŷ droge dobrĵ podawaĵĵ kv | sbawĵenĵv kto sze w thĵm vmĵe dobrze rzadzĵycz | (214) pan bog wszechmogaczĵ dopuszcza tesz nĵekĵedĵ na | czlowĵeka czeskĵch przeczĵwnoscĵzĵ czerpĵenĵe | przez wĵelkĵego zawĵnĵenĵa ktoryĵm czerpĵenĵm | przeczĵwnoscĵzĵ pan bog wszechmogaczĵ czlo-

wýjeka | doszwalcza ýszlŷ mocno stoŷ w wczýnkach dobrŷch | abo
 mv chce dacz snacz ýakŷ sŷ w sobýe ýest ýako | othým wýelýe czý-
 thamŷ w starým zakonýe Abo | tesz zasze pan bog tho czýnŷ ýszebŷ
 býl wýelbýon | ý chwalon s tego ýako na ewangelýa swýetha po-
 wýa | da o oným czlowýeczce slýepo narodzoným ktorego | pan Cristus
 vsdrowýl ý powýedzal ýsze anŷ on anj | rodzýcze ýego wýeko zlýe-
 pocze wýnŷ býlŷ. Sŷ tesz | nŷktore przeczýwnoscŷ czýerpýenŷa alýe
 dobrze za | szluszone ýako býla meka onego lýotra który býl s pa-
 nom Cristusem vkrzýsowan a wszakosz go laskawŷ | pan Cristus sba-
 wýoným wczýnŷl a tho dlŷa wýernego | nawroczenŷa którym sze
 prawdzýwýe kv nŷemv na | wroczył czaszv mekŷ ýego naszwýetsze
 Tesz nŷektore | czýerpýenŷa przeczýwnoscŷ sŷ nŷe szasluszone w tej |
 rzeczj o którŷ czýerpýŷa alýe sze panv bogv sawýnj | lý nŷczým ýn-
 szým a dlŷa tego pan bog przeczýwno | szý dopuszcza ýako sze czes-
 to przýgadza ýsze pan bog | takŷ nŷezasluszonŷ przeczýwnoscŷ pu-
 tlumŷa ý vnŷ | sza sbýthnŷa pýche a vkasýe czlowýekowŷ ýszebŷ |
 vsnal czo sŷ w sobýe ýest tesz nŷektore czýerpýe | nŷa przeczýwno-
 czý dopuszcza pan bog wsechmogaczŷ | s wýerne mýeloscŷ sweŷ na
 czlowýeka przes tho ýsze | bý vsedl czýerpýenŷa bolýescŷ wýet-
 szých ýako | sze thým ludzom dzeýe którym pan bog thv | dawa ých
 czýszecz na thým swýecze przes cho | robŷ vhostwo ý ýnsze vdra-
 czenŷa ýszebŷ vszlŷ | oných mak okruhných na oným swýecze Abo
 ýe | tesz dopusczŷ przesladowacz ludzom dýabelským | (215) dlŷa
 thego ýszebŷ vszlŷ onego grosnego strasnego oblýcza | dýabelskýego.
 Nŷeكتورŷ ludze samŷ radzŷ sŷ czýerpýecz | sprawie goracze ognýste
 mýeloscŷ którŷ boga nade | wsýczko ý samŷ nad sze mýeluŷ Sŷ
 tesz nŷekto | rzŷ ludze ktorŷ sze panv bogv spreczývŷŷa snŷe-
 dbalŷ zamýeskaloscŷ swoŷŷ tŷ pan bog czesto napo | mýna wnatrz
 ýszebŷ sze knýemv prawdzýwýe na | wroczyłŷ bo bý ým pan bog
 rad býl sklonný ý przŷ | chýlnŷ takýe pan bog przýczaga czýerpýe-
 ným prze | sladowanŷa xobýe a gđŷ od nŷego chcŷ wstapýcz | dedŷ
 dopusczŷ pan bog laskawŷ nanŷe nŷesczesze | tego swýatha ktore
 sze ým na oným swýe | cze wýelkŷe szesze obrocŷ a takosz ýe
 pan | bog thým przeczýwnosczamŷ vchvýczŷ ýakobŷ za | wlosŷ ýsze
 mv nŷemoga vsz abo wstapýcz. | Naýduýemŷ tesz nŷektore ludze
 a wýelýe tako | wých ktorŷ nŷemaŷŷa czo czýerpýecz | telko ýlýe
 zamŷ sobýe czýerpýenŷe wczýnŷŷa dla | tego ýsze sobýe waszŷa za
 wýelkŷŷ rzecz czo sza | mo w sobýe nŷcz nŷeýest ýako sze przýdalo
 cza | szv ýednego ýsze czlowýek ýeden opczaszonŷ | smetkŷ wýel-
 kýmŷ sedl ýmo ýeden dom w kto | rým vszlŷsal ýedne panŷŷa pla-
 czacz narzekŷŷacz | ý pomýslŷl sobýe stapýe ýa w ten dom a po-
 cze | sze tetho smethnŷa persone wýe smetkv wsed | szŷ w dom rzekl
 O mýla panŷ ý czo sze wŷ dze | ýe ýsz tak czesko placzeze ý na-
 rzekacze. | Powýedzala mv ona panŷ przýczýne smetkv sve | go rze-
 kacz otho mŷ ýgla vpadla a teŷ oto sza | dnŷ mýarŷ nalýescz nŷe-
 moge nŷkedŷ | On tho vszlŷzavsŷ obrocŷŷvsŷ sze od nŷe | (216)
 wýsedl przecz s onego domv ý pomýslŷl sobýe o | glupŷ czlowýecze

býsz thý mýala mýecz stých prze | mýon ýedno ktorýmem ýa teraz
 ýest obczaszon | zaprawde bý o neczná ýgle nýeplakala aný narze- |
 kala a takosz czestokroc ludze pýesczaczy czýnńą | sobýe smetek
 snýszczego w rosmaýtých obýczajach | alýe czýerpýenýe nasla-
 chetnýensze ý nalýepse | ýest czy czýerpýecz tho czo bog ociecz
 swoým mý | lým wýbraným przýaczolom daýe kv czýerpýenjv | tho
 czerpýecz czerplýwýe przýkladem sýna ýego | pana Jesv Crista bo-
 wýem sze on wskazowal býcz | czerplýwým ýako naczýtszy baranek
 mýedzy wjl | ký okrutnýmý czasv meký ýego a takosz cza | szem
 tesz pan bog wszechmogaczy na swe mýele | wýbrane przýaczolý do-
 puszcza czeskýe przesladova | nya kv ých wýcezy zaplace a tesz
 ýszebýszmý | nýeczzerplýwý w dobrých czerplýwých czýerplývo | szý
 vczylý a ýszebýszmý zawzdý slotkým serczem | slosc szlego slowýeka
 dobroczą swýczesalý, tocz wsit | ko czocz powýada pýlnýe obacz czorko
 moýa mýela | a chceý rada czýerpýecz bowýem skatkolý przeczy- |
 wnoscz przýpadnýe na czlowýeka savsdý mosze býcz spo | sýtkýem
 ýeslý tho od zamego boga przýmuýe asza | sze mv tho wszýtko ofýa-
 ruýe a w mýelým bosze wsit | ko swýczesza. czorka rzekla do oýcza
 amandusza | swýethego bacze ýsze tho ýest naslachtetnýeýsze czer- |
 pýenje czerpýecz nýesasluszone ýakosze mý teraz | powýedalý na
 ostatkv rada bých tesz slýzala ýa | ko czlowýek grzesný zasluszenýe
 czýerpýacz czer | pýenje swoých przeczywnosczy swýczesýcz ma
 v pa | nýe bosze | (217) bowýem thaký ma dwoýakýe vdraczenýe
 ýedno | wnatrzne ýsze pana boga wszechmogaczego rosgnýe | walý
 a drugýe ýsze ýe przesladnýą. Rezgl ociecz | swýethý Amandus tego
 cze nauczą czo taký czýnńycz | ma wýem ýednego czlowjeka gdý ba-
 czýl ýsze sze | w czým panv bogv zawýnł tak ýsze godzen býl | po-
 kuthj dedý rowným obýczajem tak czýnł ýa | ko dobra praczka
 czýnńy która odmoczývszy ý výprav | szý dobrze chusty ýdze snýmý
 do czýste wodý a tak | ostatek czýszez wýplvcze czobý ýesze nýe-
 chedogýe | go býlo takýesz ten sluga boszy wsawsý przet sze | one
 krev nadroszą nýewýnną pana Cristuszo | wą którą na snamýe sweý
 nýewýmowne mýelo | szczy kv poczesenýv wsýtkým grzeszným przelal
 vtej | sze krvj goraczey omýwal sze duchovnje ý wsýtkj | smaszý du-
 sze sweý a w tých naswetsých srodlach | krawých ktore czekł s ran
 pana crýstusevých | kapal sze ýako kapýam dzecze wodze czeple
 a tho | czýnł serdeczným nabosenstvem wmozne wje | rze krzes-
 czýanskýe ýsze go pan bog raczył omýcz | ý oczýszez od wsýtkých
 grzechov ýego wsechmo | czną moczą swoýą a takosz pothým czokol-
 vjek | naý przýpadlo przeczywnosczy sasluszenýe abo nýe | szaslusze-
 nýe ýednako mv wsýtko zaplathnýe býlo | s dobroczy szodreý boskýe. |

ýako ociecz swýethý Amandus sercza goracze | od
 mýelosczy czesnej swjatha tego kv mýlo | szczy boskýe
 przýczagal capitulum XLIII. |

(218) Tých czasow gdý sluga boszy Amandus swýethý |
 s pýlnosczą o thým praczawal ýacoby ludze od mýe | losczy czesno

kv mýeloszczý boskýe przýwo | dzýl a baczacz ýsze tesz w nýekto-
 rých klastorzech nýe | ktorzý ludze taczý býlý ýsze telko podobýen-
 stwo zakonv | noszýlý swýerchv a wnatrz sercza swýeczkye mýe | lý
 Mýedzý thýmý osoblýwýe ýedna býla | koja bardzo na mýeloszcz cze-
 sną sercze sve | obroczyła czo ýest ýad dusnego sbawýenýa stą mo-
 wýacz | oczecz S. powýedzal ýe ýeszly bý chcala przýcz kv szý- |
 wothowý boskýemv vspokoýonemv ýszebý tego przesta | la a sza cze-
 snego mýelosnýka ýsze bý sobýe obrala mýe | losnýka wýieczną ma-
 droszcz pana Jesv Crista alýe the | rzecz tak przemýenýcz ýako ýe
 radzýl oczecz svýethj | czesko sze ýe wýdzalo bo młoda swýesza býla
 a thakým | thowarzýstwem býla swasana, a wsakosz oczecz svýethj |
 Amandus slowý swýmý laskawýmý sklonýl ý przývýodl | ýą k temv
 ýsze wszela dobrą wolýą abý tak vezý | nýla ýako ýe radzýl alýe
 tha dobra wolýa skaszý | lý ý odmýenýlý w nýe sle towarzýský ýeý
 obaczýw | szý tho pothým ponýe oczecz S. Amandus rzekl ýe | czorko
 powýadaą czý przestan tego nýeucznýnslý tego | s dobrą wolýą vezý-
 nýsz zanýewolýą a gdy nýechca | la dbacz na wýerną rade oýcza
 swýethego Amandusza | s wýelką pýlnoscą modlýl sze sa nýą panv
 bogv | ýseby ýą pan bog vsmerzýl ý kxoby przýczagnal | mýloszczą
 abo zaloscą. Czaszv ýednego zedszý oczecz | swýethý Amandus na
 librariýą kleknavszý przet vme | czeným boszým przet ktorým mýal
 zwýczaj modlýcz | sze ý wsal na chrýbýet swoý czeską moczną di-
 scipli | ne asze krev plýnela ý proszýl pana boga sa nýam | (219)
 ýszbý býla powczagnýona to otrzýmal oczecz Amandus | od pana boga
 bowýem gdy przýsla sprechaczky do dom | stowarzýskamý swýmý
 pretko s dopuszczenýa boskýego wý | rosl ýe garb nachrýpcze nýepo-
 dobne grubosczy a ta | kosz býla oszpaczona ýsze muszýla ponýewolý
 tho opu | szczýcz czego dlýa pana boga opuszczýcz nýeheczała. | Tesz
 w tým sze nýesamknýoným klastorze býla ýe | dna czorka młoda
 dobrą vrodna koja tesz býla | zýetha tasz szeczą dýabelską na ser-
 czv swoým przes | wýelýe lath tako ýsze wýelýe czasv prosno nýe-
 po | szýtecznýe trawýla s rosmaýthýmý lekkýmý persu | namý a tak
 býla w tým saslyepýona tha neczna czor | ka ýsze savsdý vczekala
 gdzekolwýe poýszkala slu | ge boszego ýako swýerze dzýwe bo sze
 bala ýszebý | ýe nýeodwýodl od thých obýczajow ktore wýodla alýe |
 zostra ýeý rodzona proszýla za nýą oýcza swýethego | ýszebý spa-
 trzýl asa bý mv pan bog tho szczesze dal | ýszebýą od thých rzeczý
 skodlýwých mogl odwýeszc | a kv panv bogv przýwýeszc alýe sze
 tho oýczv swýe | themv wýdzala rzecz nýepodobna a prosba prosna
 onej | czo go proszýla Wýdzalo sze mv ýszebý podobneý býlo ýsze |
 bý sze obloký na dol spuszcýlý anýslý bý ona swoý swýeczaj | mýala
 opuszczýcz alýeszby smýercz stým vsýczkým mýa | la ýą roszlaczýcz
 alýe ona szostrą ýednak pýl | nýe nýeprzestala prosýcz ý rzekla
 mýelý oýcze ýe | stem teý wýarý ýsze oczokolwýe pana boga pýl-
 nje | proszýcze tego wą pan bog nýeodmowj a takosz | prosba slov
 rosmaýthých svýczeszýla oýcza svýe | thego Amandusa ýsze ýe slu-
 býl otho sze przýczj | nýcz a gdy zadnego przýstepv nýemogl mýecz |

(220) knýeý ýszebý snýa rosmawýal bo zawsdý przedným vcze | kala
a wsakosz czasv swýeteý malgorzathý mýal na | nýe bacznosc gdý
s drugýmý młodýmý zostramý býla vj | sla na rolýa lýen bracz oczeez
S. Amandus sdalýeka op | chodzył one rolýa asabý ýako slusný przý-
step mogl | mýecz knýe alýe gdý go obaczýla ýsze 'sze knýeý po-
czal przýblýsacz obroczyła chrýbýet swoý knemv a gnje | wlywým
ognýstým oblýczem wolala okrutne przes one | rolýa do nýego thýmý
slowý Panýe mnýchv czo chceze | dzalacz v mnýe ýdcze przes swoýe
droge bo nýcz nýe | sprawýcze v mnýe wýdcze tho nýszlý bých sze
wá | mýala spowýadacz wolýalabých sobýe glowe dacz szczýacz | tesz
nýslýbých vasz mýala nasladowacz was a moý svj | czaý opuszczýcz
wolýala bých sze dacz szýwo pogrzeszcz | Thowarzýska ýe która na-
blýsze ýe býla ta ýa kara | la ý vezýszýla rzekacz ýsze tho v do-
brým obýczayv | vczyńyl alýe ona na tho ýakobý glupýa głową rzu-
czy | la ý rzekla nýechezcz go sdraczacz alýe mv slowý ý | obý-
czaymý vkase czo w serczv mą stakých slov sma | lých ý stakých
obýczayov nýeobýczayńých slýek sze | sluga boszý ý czesko sze sa-
sromal ý zaczerwýenýal | ý samýkl ýsze mowýcz nýemogl ýnszým
szostrą ktore | szlýsalý ýako naý wolala býlo tego bardzo sal ý mýa | lý
ýe za sle vstapýl ýe oczeez S. Amandus ý sedl precz | nathýchmýast
a weýsrzawsý w nýebo ýal nabosne | wsdýchacz ý chceal ýusz opus-
czycz one prace okolo | nýe telko ýsze go boskýe wnatrzne napomý-
nanýe | na tho przýwodzýlo abý nýeprestawal ý mýslýl | sobýe kto
u pana boga abo u ludzý ehce czo otrýmacz | ten ma travez a nýe-
opuszczacz tho sze dzalo spo | ludnýa po obýedze pothým gdý býlo
odwýeczor | (221) po wýeczeryý gdý szostřý chodzýlý po dworze
lýen | ogleduýacz a ona tesz s nýmý oczeez svýethý amandus | szadl
w domv goszczýnným czekaýacz ýe bo ýmo on | dom muszýlý ýsz
sluga boszý proszýl ýedne thowaszý | ský ýeý ýszebý the czorke
ýako chýtrze w dom do nýe | go wludzýla tho przewýodla s wýelką
chýtroscą ý | trudnoscą ýsze tam wesla ý na skrzyńýe zadla | po-
dlýe nýego sluga wethnawszý sewszýczkýego ser | cza nabosneý kv
mýelemv bogv poczal thý słowa | k nýeý mowýcz. Wýecz eya czudna
subtýlna | od boga wýbrana panno ý ýako dlugo chceze wasze | sub-
týlne czalo ý wasze serce zalosnemv slenv du | chowý ostawýcz
a wsakoszcze od wýiecznego boga | wsechmogaczego thak laskawýe po-
dobný na wszýczkýe | postavýe wasze ý zebý tesz tho szla nowýna
býla | ýsz bý taký dobrze podobný szlachetný człowýek mýal | sze
dostacz za mýelosnýcze czarthv nýszlý nautczý- | wsemv bogv wszech-
mogaczemv ý kto ma szlosznýe | czudną supthýlną rosą rwacz ýedno
then czýa | ýest ponýechaýcze thego slachetna czudna panno o | thvorz-
cze wasze ýasne phýolkowe oczý mýeýcze | wsglad na wýborną czu-
dną mýeloszcz którą sze | thv poczvýcz [poczyna] a na wýeký wýieczne trwa
Vesmýcze | przet sze a obacz ýakýe troský nýewýernosczyý salo | szczý
smetký na czelýe na ýmýenýv na duszý na | techý taczý ludze czyer-
pýecz muszą radzý abo | nýeradzý ktorzý mýelosczyý tego swýatha
patrza | telko ýsze ýe zaslýepýl ýad oszlodzoný ýsze tha | kých wýel-

kých szkoth zapamjethawaŷa kto | re ŷe pothŷkaŷa | (222) a thŷm wŷecieŷ na onŷm na wŷekŷ a przesto thŷ o anŷelskŷe wŷobra- | szenŷe mŷelosne slachetne serce obrocze sasze na | szlachetnosc wŷiecznā przŷyrzeka thobŷe przŷ wjer | nosczŷ moŷe ŷsecze bog wsechmogaczŷ za mŷelosnŷce | sobŷe wŷczne wesmŷe ŷ wsŷtkecz wŷernosc ŷ | czalw mŷeloszcz thobŷe vkasze na onŷm swŷecie. | O dobra ŷ blogoslawŷona bŷla tha godzŷna bowŷem | thŷ słowa rostropne ŷ laskawe przetrzelŷlŷ ŷe serce | ŷ odmŷegczŷlŷ ŷa tako bardzo ŷsze nathŷchmŷast | oczŷ swoŷe w nŷebo podnŷosla ŷ wŷpuszczŷla glebokŷe | wsdŷchanŷe s grunthv serca swego a odwaszŷvuszŷ | sze wszŷtkŷego smŷelŷe rzekla do oŷca swŷethego | ach panŷe ŷ oŷce moŷ ŷusz sze dzŷsza poddawā bo | gv wsechmogaczemv ŷ tesz wā ŷ obŷeczuŷe ŷsze ŷusz | thŷ godzŷnŷ dobrowolnŷe chce moŷ sprosny pro | stŷ ŷ ŷŷwot [*opuŷcić*] a ŷusz wedlug radŷ ŷ pomocŷ wasze | chce sze wlasnŷe dacz bogv wsechmogaczemv a ŷe | mv samemv chce sluszŷcz asz do smŷerczŷ moŷe slj | sacz thŷ słowa oczecz swŷethŷ Amandus rzekl Tocze ŷest | vesola godzŷna nŷechaŷ bedze pochwalŷon pan nŷeba | ŷzemŷe ktorŷ wszŷtkŷ ludze | k nŷemv sze przŷwra- czaŷacze vesolo ŷ laskawŷe przj | muŷe a gđŷ tho dwoŷe ludzŷ tak pothaŷemnje | boskŷe rzeczŷ rosmawŷalŷ thv chwŷlŷe stalŷ przet | drzvamŷ thowarzŷskŷ ŷe rozpusthne a mŷerzala | ŷe da dluga rosmowa bo wŷem sze balŷ ŷsze | bŷ nŷeodstapŷla od nŷch thowarzŷstwa rozpustnego | ŷ wolalŷ na nŷe ŷszebŷ konŷecz wczŷnŷla teŷ ro | smowŷe a sathŷm wstawszŷ szla do nŷch ŷ rze | kla ŷm towarzŷskŷ moŷe bog wsechmogaczj wasz | segnaŷ ŷusz wasz opuszcā ŷ wsŷtko thowarzŷstwo | (223) wasze s ktorŷm thowarzŷstwem nŷestetŷsz strawŷla pro | sne czas moŷ wŷetcze tho ŷsze telko samego boga chce | mŷecz a wsŷtkŷe ŷnsze rzeczŷ opuszcā Tha blogosla- | wŷona czorka od tŷch mŷast poczela sze wŷarowacz | wselknego thowarzŷstwa skodlŷwego ŷ od nŷego sze od | dalala aczkolwŷek czesto krocze thego v nŷe patrza | no ŷeszlŷbŷ ŷa moszono przŷwŷesz sasze kv szŷ | wothv staremv alŷe tho nŷcz nŷepomoglo tak sze | chwalŷebnŷe rzadzŷla ŷsze moczna ŷ stala bŷla w bo | skŷch cznothach asz do smŷerczŷ swoŷe. |

Pothŷm oczecz swŷethŷ Amandus wŷsedl nŷektorego cza | szv ŷszebŷ nawŷedzŷl nowo nawroczonā | czorke swoŷe a ŷa vmocznjl w dobrŷm sbawŷennŷm | zŷwocze a ŷeszlŷ bŷla wŷelkŷm przesladowanŷv ŷsze | bŷ ŷa poczesŷl ŷ zadal sobŷe wŷelkā trudnosc cho- | dzenŷm w chorobŷe czeskŷe w ktore bŷl na ten czas | a gđŷ maŷacz droge nŷedobra we blocze brodzŷl a | na gorŷ wŷokŷe wstepowal oczŷ swoŷe podnosacz | w nŷebo kv bogv zŷwemv mowŷl thŷ słowa o | mŷelosernŷ ŷ wŷelcze luthosczŷwŷ bosze wspomŷnā | cze teras onŷch bolŷesnych stop ktorecz czŷnŷl w me | cze twoŷe czeske dlŷa sbawŷenŷa czlowŷeczego | A prosze cze raczŷ sachowacz dzece moŷe presz nŷe | thobŷe nawroczone w lasce thwoŷe na wŷekŷ Tho | varzŷs ŷego ktorego sze nŷemogacz chodzŷcz potpŷe | ral rzekl ŷemv sluthosczŷ mŷelŷ oŷce zalŷe | szŷ tho na boskā dobrocz ŷsze nŷe-

Jedne dusze dlija | wasz zbawj a gdy dalje sedl a jusz wlyegal |
 y wstawal jsze dalje nyemogl chodzycz rzek | thowarzys jęgo slusne
 bog wsehmogacz y ma mjecz | (224) wslad [wzglad] na chorobe wasze
 a zeslacz wa konyka aszbysz | cze na nym yechaly aljesbyszmy do ludzy
 przysly | Ociecz swyethy rzekl zadajmy thy y ja pana bo | go otho
 yednostajnye a dowjerza panv bogv jze | my tho da dlija cznothy
 thwoje jsze sze tak stanje | a obejrzawszy sze sluga boszy wjrzal
 na prawe stronje | przychodzaczego konyka xoby zlasza który był
 czychi | czudny y gothowo oszodlany sza telko wydzacz tho thowa-
 rzis | jęgo zawolal wielkym weselym O myely ojczy y wydz y | cze
 jako wasz pan bog nyechcze opuszczycz Ociecz swyethy | rzekl szynv
 myely obejrzysze dobrze na tym polyv na | wszyczk y stron y
 jesly thv nyemasz kogo czyey by then | konyk byl ogljedoval sze
 na wszyczk y stron a nyewy | dzal nykogo telko zamego konyka
 k nym sze brzyblysza | yaczego y rzekl zaprawde ojczy pan bog wa
 zeslal | thego konyka wszacze nay a yedczze Ociecz szwyethy | rzekl
 bacz myely thowarzysv jeszlycz stanje spokojem | przedemna gdy
 do mnye przydze thedy dowjerza pa | nv bogv jsze go poslal kv
 potrzebje nasze konyk przy | stapyl czycho y stanal przed nym spo-
 kojem Wydzacz | tho ociecz swyethy rzekl konykowy przystapy kv
 mnye | blysze w jmye bosze a thowarzys jęgo pomogl mv wsecz |
 nay y yechal A on konyk nyolsi go daljeko asze dobrze | odpoczy-
 wal na nym y stanal s nym przet yedna wsza y | stapyl z onego
 konyka y dal mv dobrowoljenstwo jszebj | sedl zasze na tho mje-
 scze skad byl przysedl alje skad | byl then konyk abo czy byl
 thego sze pothym dowje | dzecz nyemogl Gdy jusz przysedl na tho
 mjeszcze gdzie | vmyslyl przydalo sze yednego wyeczora gdy szedzal |
 podlye czorky swoje duchownej a rosmawyal s nja | jako zcodlywa
 jest myeloscz przesla swyatha thego | a przechwalal myeloscz wy-
 czna boska jszebysze | (225) knye thym wyecze y sklonyla gdy od
 nye odsedl s ta | kye bosk y rosmowy zapalylo sze serce jęgo
 w nje | losczy bosk y Tako bardzo jsze tho vsnal y jnszym | ludzem
 rospowyadal jsze myelowanye boga wszechmo | gaczego jest lyepsza
 nadewszyk y myelosczy swyatha | thego a bedacz ociecz swyethy
 w thak nabosznym | goraczym rosmyslanyv vstal y wsyczk y smysly
 czala | jęgo y myal tho wyddenje jsze mv sze sdalo ja | kob y byl
 na zelonym czudnym polyv a mlodzenjecz | nyebjesky bardzo czudny
 y ochotny sedl podle nęgo | wodzacz go za reke ten sze mlodze-
 nyecz kwoly | duszy jęgo poczal spjewacz pyoskuje ktora thako we-
 solo brzamyala asze przewysala wszytky smysly je | go a od onego
 gloszv slotkhęgo vstawala zyła je | go tak jsze mv sze wydzalo
 jsz serce jęgo bylo | pelno palajacze myelosczy y goracze theskno-
 sczj | tak jsze muszy prawą reke polosycz nad sercem | swoim kv
 wspomosenyv jęgo, gdy sze posnka doko | nala rad by ja byl tak
 w pamjeczy chowal y je sze nauczyl jakoby je byl nygd y nyeza-
 pamjetal | a myslacz o thym wjrzal panne Marya ktora syna | swego
 pyastowala v ktorego zyła je poczatek the (pyosnky stal napysany

czudným slowy na czele | jęgo: ktorego pýsma były thý slova
 O serdeczna vjer | nosczy panýe Jesv Criste ý przetczył baczne onj |
 slova ý pamýetal ýe dobrze ý vbaczył ýsze tho | serdeczne dziecze
 godne było myelowanýa ý dlýa | sebýe czyerpýenýa ý spýeval one
 pýosnke soným | mlodzenczem, a gdy odpýeval przýsedl xubýe |
 ý nalasz reke swoýe na serczv tak ýako ýa był | poloszył dla wspo-
 moszenýa jęgo. |

(226) ýako pan bog rosmnoszył pýcze przýaeze | lewý
 swemv Amandusewý swýetemv cap. XLV. |

Caszv ýednego gdy oczecz swýethý Amandus cho | dzýł
 przes droge dalýeką tak ýsze bardzo zem | glal na one drodze a przý-
 sedszy w samý wýeczor | do mýasta nýesnaýomego gdzie chczal go-
 spode mjecz | przes nocz a szadnego wýna thą nýebýło aný w mýes-
 cze aný | w klastorze a wsakosz ýedna do | bra czorka przýsła po-
 wýadaýacz ýsze mýala bar | dzo malą wlasieczke wýna ýakobý
 týlko ýedna | mýara a wszakosz rzekla ý czo tho pomosze na tha | ką
 wýelkoscz ludv bowým ých było przes dwa | dzescza persun ktorzy
 były przýsły zadaýacz sluchacz | slova boszego s vst jęgo Oczecz
 swýethý Amandus | pothým zadszy s nýmý kazal przet sze przý-
 nýescz | one phlaseczke do stola a oný czo s ným szedzelý za | stol-
 em proszyłý go ýszebý przesegnanýe swoýe mo | czą boszą vczynýł
 nad oným výnem oczecz svje | thý vczynýł tho maýacz duphanýe
 wýsokýe mo | czy naswýetsego ýmýenýa Jesus ý poczal sam pýcz |
 ono wýno na pýerwej bo pragnal dlýa bardzo | wýelkýego vchodze-
 nýa pothým podal dalýe dru | gým ýszbý pýły a wlasieczka była po-
 stawýona | ýawnýe gdzie wsýteczý wýdzely ýsz była nýod | kogo do-
 lýevana aný vodą aný wýnem bo tham | zadnego wýna nýebýło pýły
 wsýteczý powtore | ý potrzece ýako wýelýe kto chczal a thakosz |
 były tako goraczó sadlýwý kv sluchanýv slova | (227) boszego stego
 wýelkýego dzýwv ý poczelý wsýtecz | chvalýcz pana boga ý chcelý
 tho przýlýeczýcz swa | thosczy jęgo ten dzýv alýe tego sadným obý-
 cza | ýem nýechcal dopuszczýcz powýadaýacz ýsze ten | dzýv nýeýest
 smýe saslugý vczynýon alýe pan | bog vczynýł tho dlýa wýary onego
 szvethę | towarzýstwa ýsze ýe czelýesnýe ý duchownýe | napoýł. |

O nýektorých ludzech czyerpýaczých ktorzy oso |
 blýwam wýernoscza przýasný w mýlým bodze | slu-
 dze boszemv przýlaczený były cap. XLVI. |

Výedným mýescze były dwýe persunýe swýethe | czorký
 duchowne Amandusza swýethę thých dvv | przýaczolek boszych zý-
 wot był czy nýerowný bo | ýedna była wasna w dobre slawýe przet
 luczmj | a była obdarzona boską slotkoszą; druga była | tesz waszna

przet luczmŷ alŷe ŷam pan bog na | wŷedzal wstawŷcznŷm przeszla-
 dowanŷm ŷ smet | kamŷ Gdŷ thŷ dwŷe persunŷe vmarlŷ tedŷ |
 oczecz S. Amandus zadal wŷedzec od pana boga | ŷakabŷ zaplata
 ŷch bŷla na onŷm swŷecze ŷsze nŷe | ŷednakŷego zŷwotha bŷlŷ
 Nasaŷutrz poranv ka | sala ze mv ŷedna ktora bŷla slawna v ludŷŷ
 powja | daŷacz mv ŷsze bŷla v szŷŷszewŷch mekach pŷtal | ŷe ŷa-
 kobŷ tho moglo bŷcz gdŷs ona dobrŷ a swje | thŷ zŷwod wŷodla
 Powŷedzala mv ŷsz ŷnsze | vŷnŷ na sobŷe nŷemŷala ŷedno telko
 z onej | (228) wasznoscŷŷ w ktore bŷla v ludŷŷ wpadala w nŷe pŷ-
 cha duchowna ktore sze tak prethko nŷespre | czŷwŷyla, druga ktora
 bŷla czlowŷekŷem wsgardzonŷm | v ludŷŷ vkazala sze oŷczv swŷe-
 themv powŷadaŷacz | mv ŷsze przes wselkne zawadŷ dusza ŷe zla
 do | chvalŷ wŷeczne. Tesz thego slugŷ boszego Amandusza | S. mathka
 czelesna bŷla czŷerpŷacza wŷelkŷe prze | czŷwnoscŷŷ po wsŷtkŷ dnŷ
 zŷwotha swego a tho bŷla | znŷesgodlŷwego gospodarza ktory ŷe bŷl
 nŷerowŷen | bo ona bŷla boŷacza sze pana boga ŷ radabŷ bŷla
 bo | skŷ zŷwoth wŷodla alŷe ŷe masz pelen bŷl swŷatha | a thakosz
 ŷa odwodził wŷelkŷa srogoscŷa oth rze | czŷ boskŷch czego wŷelkŷ
 smethk mŷala a wszakosz | mŷala then zwŷczaŷ ŷsze wsŷtkŷ zmetkŷ
 swoŷe | w gorzkŷ meke pana Cristusza obraczala, a ŷa wsŷŷt | kŷ
 zmethkŷ zwŷczeszala Przet swoŷam smŷerczom | obŷawŷla tho sŷnowŷ
 swemv ŷsze przes czalŷ trzŷ | dzescŷŷ lath nŷebŷla tha msza gdŷe
 ŷe sluchala ŷszebŷsze | przŷnŷe gorzko nŷenaplakala z wŷelkŷe ser-
 de | czne luthoczŷ ktora mŷala nad mathkŷ mŷeloscŷŷ | wego pana
 ŷ nath smethkamŷ ŷego mŷele mathkŷ | ŷ obŷawŷla tesz tho sŷnowŷ
 swemv ŷsz znŷewŷmo | wne mŷeloscŷŷ ktora mŷala kv bogv rosnŷc-
 mogla | sze tak ŷsz przesz dwanasze nŷedzel v loszv lŷesza | la
 A thakŷ theszknoscŷa bŷla zŷetha bo bodze asz tesz | tho lŷekarze
 obaczŷlŷ ŷ dobrŷ przŷklad sne wszelŷ | Tha swŷetha panŷ szla cza-
 szv ŷednego poscze przet | wŷelkŷa nocŷa do kosczola zakonŷkov
 w ktorym ko | szcelŷe bŷl obras rzarzanŷ pana Jesusa ŷŷecze szkry-
 sza na oltarzv, kleczac przet tŷm obrasem | (229) rosmŷslala zobŷe
 wŷelkŷe smethkŷ marŷe Mathkŷ | bosze ktore mŷala stoŷacz pod krzŷ-
 szem a sŷhad | przŷszla kv thak wŷelkŷe luthoczŷ da dobra | panŷ
 ŷsze tak wŷelkŷ bol vczula ŷakobŷsze ser | cze lamalo wge czelŷe
 asze od wŷelkŷe mglosczŷ | na szemŷe wpadla nŷewŷdzacz anŷ mo-
 wŷacz alŷe | ŷe ludze omglale dodom pomogliŷ a thakosz lŷeszala |
 spokoŷem asz do wŷelkŷego pŷatkv a dzewjate | godzŷnŷ vmarla gdŷ
 w koscelŷe spŷewano pasŷa. | W thŷch sze czaszech sŷn ŷe mŷlŷ
 amandus svje | thŷ bŷl v kolnŷe na naucze vmarla mathka ŷe | go
 vkazala sze mv vŷdzenŷv ŷ rzekla s wŷelkŷm ve | selŷm Eŷa dze-
 cze moŷe mŷele boga wszechmogacze | go mŷeluŷ a dowŷerzaŷ mv
 ŷzecze nŷgdŷ nŷeopu | szŷŷ w zadne przeczŷwnoscŷŷ obacz sŷnv
 mŷelŷ ŷszem | sze ŷusz roslaczŷla s thŷm swŷatham alŷem nŷe-
 vmarla | bo ma bŷcz nawŷekŷ zŷwa przet obŷŷcznoscŷa boga | zŷ-
 wego a zathŷmŷ zlowŷ poczalowala go w ŷego wsta | s przŷasznyŷe
 maczerŷŷkŷe a poszegnavszŷ sze sznŷm | laskawŷe snŷknela Oczecz

swjëthÿ Amandus naczał | czesko plakacz ÿ za nÿą wolacz Thÿmÿ
złowÿ O wÿer | na swjëtha mathko moÿa baczmÿ wÿerna przet bo-
gÿem wszechmogaczÿm a thako placzacz ÿ wsdÿcha | ÿacz przÿsedł
zasze są kxobÿe. |

Czaszÿ ÿego lath mlodÿch gđÿ bÿł ÿachal na nauke |
obdarzÿł go pan bog mÿelÿm boskÿm thowarzÿszem | Czaszÿ ÿednego
gđÿ w osobnosczÿ pothaÿemnyÿe wÿe | lÿe boskÿch rzeczÿ sobą ros-
mawÿałÿ proszÿł go on tho | warzÿs dlÿa wÿernosczÿ thowarzÿskÿe
ÿszebÿ mv | (230) dal wÿdzecz roskoszne sbawÿenne Imÿe | Jesus
ktore mÿał wÿrÿthe na serczÿ swoÿm Occez | swjëthÿ Amandus bar-
dzo thego nÿeradth vezÿnÿł | a wszakos wÿdzacz ÿego wÿelkÿe na-
boszenstwo vezÿ | nÿł doszÿcz proszbÿe ÿego ÿ odÿał suknyÿe od
boku | swego vkaszał mv klenoth sercza swego wedlug | wszÿtkÿe ÿego
zadzÿ alÿe thowarzÿs ÿego nÿemjal | na thÿm doszÿcz ÿsze one słowa
Jesus dobrze wÿdzal | ÿasnÿe wÿrÿthe na serczÿ ÿego alÿe zegnal
reka | na nÿe ÿ oblÿcze swoÿe klad na onÿ słowa ÿ poczało | wal
ÿe vsthÿ swÿmÿ ÿ naczał serdeczne plakacz | s wÿelkÿego naboszen-
sthwa aze lzÿ plÿnelÿ ÿ oblałÿ bog | ÿ serce Amandusza swjëthego
a odthÿchnÿast occez | swjëthÿ tak tego thałÿ ÿ krÿł then klenoth
ÿsze tho | vmÿszlÿł zadnemÿ człowÿekowÿ wÿecze go nÿe vkasacz |
a wszakosz then klenoth pothÿm ÿeden raz vkaszał | ÿednemÿ wÿ-
branemÿ przÿaczelÿewÿ boskÿemÿ bo | mv bÿło doswolono od pana
boga ÿszemÿ vkazacz | mÿał then sze człowÿek nabosznÿ ogladal thÿ
słowa | wÿrÿthe rownÿm obÿczajem ÿ stakÿm naboszenstwem | ÿako
ÿ pÿerwszÿ thowarzÿs ÿego. |

Gđÿ przes wÿelÿe lath czÿ dwa mÿelÿ dowarzÿsze | wespoolek
sobą mÿeskalÿ przÿlaczÿvszÿ sze kxobÿe | w boskÿm thowarzÿsthÿe
a pothÿm czaszÿ ÿednego | ÿsze mÿelÿ od szebÿe ÿachacz szegnalÿ
sze sobą ÿako | wÿernÿ thowarzÿsze ÿ vezÿnÿł obÿethnÿcze szobje |
slubem szewÿasÿm [*się wiążąc*] ktobÿ snÿch dw pÿerwe vmarl
ÿszebÿ mv ten czo bÿ szÿv ostal taką thowarzÿ | ską wÿernosc vka-
zał po ÿego szmÿeczÿ a | (231) przes czalÿ rok dwakroc do thÿ-
godnÿa msą tezÿł | ÿedne w ponÿedzialek requÿem a drugą w pÿa-
tek | o mecze bosze Pothÿm przes kÿłko ład Amandusze | wÿ swÿe-
themÿ vmarl then sze wÿernÿ thowa | rzÿs ÿego alÿe occez S. prze-
baczÿvszÿ onÿch slu | bnÿch mszÿ wspomÿnal go w modlÿthwą swo-
ÿch ÿ | panÿ bogÿ zalÿeczal weszach [*we mszach*] swoÿch. |

Czaszÿ ÿednego gđÿ occez S. szedzał odpoczÿwajacz | w ka-
plÿczÿ swoÿe dÿsza onego thowarzÿsza ÿego | przes wÿdzenÿe przÿ-
szła ÿ stanela przet nÿm ÿ | rzekla bardzo zalobnyÿe O nÿestetÿsz
thowarzÿszÿ | na thwoÿe wÿelką nÿewÿernosc ÿ ÿakosesz mÿe | za-
pamÿetal occez S. rzekł a wszakosze mÿelÿ tho | warzÿszÿ pamÿe-
thą na kaszdÿ dzen we mszach | swoÿch dusza onego thowarzÿsza
rzekla nÿemą | doszÿcz na thÿm spelnÿ mÿ msze slubne ÿszebÿmÿ
sze | dostala kropłÿa krvÿe nÿewÿenne pana Cristusza | ktorabÿ ogÿen
okruthÿ mnÿe palaÿaczÿ zagaszÿła | ÿszebÿch bÿł rÿchle wÿbawÿon
s mak czÿszczewÿch | Amandus S. vezÿnÿł tho se wszÿtką wÿernos-

cza | serdeczną mającz wjelką zalosc za swoję za | pamjetalosc
a thakosz ona dusza jęgo thowarzj | sza była wspomoszona modlj-
thwamy jęgo jze wrj | chle otrzymala vjeczna chvale. |

Tho kapjtulj um powjada jako stalje then | wal-
czjcz ma ktorj ma dostapjcz tezy vjeczne | capitu-
lum XLVII. |

Na nowj m poczatku szjwotha boskjego ojczy S. |
(232) Amandusza wszjstek smjśl jęgo na tho byl obro | czon jsze
zewszjtkjego sercza osobljwj rad by | sze byl podobal ojczom bo-
skj m alje telko przes | prace a czyerpjjenja Przjdalo sze czasv
jednego | jsze wjachal do jsze zemje dla kazanja szlwa | bozego
gdj wstapjl w pospoljthj okreth z jnszym lucz | mj mjedzy kto-
rym vjrzal mlodzenca w dvor | njm odzenjv jal ze knjem mjecz
j pytal go | czoby za czlowjek byl odpowjedzal jstem czy ja |
masz njepospoljthj bo spjera [zbieram] panj wespolek | kv dworze-
njv j sturmowj jsze byze zasl | gowalj czudnjm panja j ktorj w tym
nalaska | wszj j mesznejyszj jest temv bedze dana czesz | j za-
platha. Oczecz swjethj pytal ktora zaplatha takje | mv bedze dana.
Mlodenjecz odpowjedzal panj na | czudnejysza ktorj tho kolwjek
czynj da mv pjer | sczonek zlothj na reke jęgo. Oczecz swjethj
pj | tal dalje rzekacz powjecz mj mjely synv j czo | takj dalje
czynj ktorcmv njetelko pjersczonek | alje j czes [czesć] bedze dana od-
powjedzal mv mlodze | njecz temv ktorj nawjecz rasow j phanja
czjer | pj a w thjm njęustanje alje sze meszne staj | a szedczacz
mocno da na sze bjcz takj otrjma czesz | swjczestwa. Pytal da-
lje oczecz swjethj prosze cze | powjeczmy ktoby na przotku stalj
byl a pothjm | vstal. Mlodenjecz rzekl njedosjcz muszj stur-
mowj dostacz by tesz tak byl bjth jszeb j mv ogjen | soczv wjbjal
a krev s ust j s nosza czekla wszjt | ko tho muszj czyerpjecz je-
szlj ma czesz swj | (233) czestwa otrjmacz jescze go pythal
oczecz swjethj | Amandus Eja mjely thowarzyszv a njesmje pla-
kacz | abo sze smethnje stawjcz gdj thako tego bedze | bjth odpo-
wjedzal nje szmje szadnjm objczajem | bj sze tesz sercze w jęgo
czelje lamalo jako jch | wjelje bylo ktorjm sze tho dzalo thedj
thego nje | smje dacz snacz na sze alje sze muszj vesolo sta | vjcz
bowjem bj byl wsjtkjm naposmjech a | vtraczjl bj czesz j pj-
ersczonek Thj słowa rosza | sal sluga boszj sam sobje duchownje
thako jsze | serdecanje jal wsdychacz j rzekl ach nautczy | wszj
panje bosze mo j jeszlj rjczerze tego | swjatha tak wjelje musza
czyerpjecz dlja tak | rowne zaplathj ktora sama w sobje njcz nje-
jest | ach panje bosze jakosz thedj slusznj jest jszeb | czlowjek
wjecznej praczowal j czyerpjal na otcz | manje wjeczne tezy przet
obljcznoszczam thwojam | O slachethnj panje bjch ja thego byl go-
dzen jsze | bjch rjczerzem thwojm mogl bjcz duchownje | Eja czu-

dna mýelosna wýeczna madroszczý ktorj | szodrego bogastwa podobýenstwa nýemasz we wszýt | kým swýecze bý sze duszý moýe mogli dostacz pier | szonek od czebýe wýeczne wýernoszczý chczał bých | otho czýerpýecz czo býsz thý raczył ý ýal czesko | plakacz s wýelkýego naboszenstwa. Gdý przyáchal | na tho mýescze gdzie vmýszlýł pan bog wszechmo | gaczý seszlał naý wýelkýe przeczywnoszczý ktorých | býło tako wýelýe ýsze vbogý sluga boszý rýchło swatpýł | (234) v panýe bodze Aze thez wýelýe oczv lyuczkyeh lesz prze | lalo z luthoszczý ktorv nadnýem mýelý vthým prze | pamýetal riczersthwa othvazonego ý byl czyesko smu | czýen ý czyeskyego szercza kv bogv mýslýacz czo | sznim pan bog chcýal czýnýcz ysze nayn takýe | nýepospolite smuthký dopuszczýł, Nazaýuthrz rauo | nad szwythanýem przysedł kv vspokoýenyv | dusche szwoý a gdy thesz vspokoyel smýslý szwoýe | rzekło niczo w ným ý gdzýe therasz ýesth thwoýe | odwazone ryczersthwa A zasaz mesny staly ryczersz | ma szýe thelko vszýsthkyego othwazacz czaschv | mylosczy A pothym v przeczywnosczyach vsthac ý ro | spaczacz thakýem obýczajem nyeothrzýmasz pýersczo | nka wýecznego ktorego zadasz odpowýedzał ý | rzekl O panýe bosze thý sturmý ktore czýerpýecz | ma sam długo drwaýacze odpowýedzano mv sasze | alýe tesz chwała ý pýerscznonek wýernoszczý moýe | ktorým daruýe rýczenze moýe ýestczý vstawýcznj | ý wýeczny sluga boszý obaczýwszý rzekl bardzo po | kornýe O panýe znam ýszem nýeprawýe vezý | nýl a wszakosz cze prosze dopuszczýsz mý ýszebých sze | naplakal w moým czeským przesladowanýv bo mo | ýe sercze ýest pelno smetkv Rzezono ýemv o hja | da thobýe azasz chceš plakacz ýakobý nýewýa | sta posromoczýs szam szebýe przet wszýtký dwo | rem nýebýeským radzczet otrzý oczj thwoýe a | bacz postawý wesole ýzebý aný pan bog aný czlowýek | tego po thobýe nýebaczýł ýszes dlýa smethkv pla | kał Slýsacz thý słowa oczecz swýethý Amandus | (235)¹⁾ poczał sze smýacz a wszakosz lzý s oczv ýego czeklý | po oblýczv ýego a tham sze szlubýł panv bogv ýsze | ýusz wýeczeý nýechezał plakacz dlýa thego ýszebý | mvsze mogli dostacz pýerczonek duchowný wýer | noszczý mýedzý ým a mýedzý bogým wszechmogaczým. |

Tho kapýtulum daýe znacz ezescz ý chvale ý | poczeche nýebýeska ktorą wýeczne otrzýmacz | maýam taczý ludze ktorzý dlýa pana boga prze | czýwnoszczý skromnýe aczýerplýwýe czjerpjam ca. XLVIII. |

Czaszv ýednego gdý oczecz swýethý Amandus w kolnýe | kasal słowo bosze s wýelkým goraczým naboszenstwem | nathým kazanýv mýedzý ýnszýmý zedzał ýeden | czlowýek nowo nawroczoný kv panv bogv a bedacz | czýerpýaczý wýelýe przeczywnoszczý slucha-

¹⁾ patrz na końcu stronicę 235 w podobiznie.

řacz slova | boszego swýelkam pýlnoscą gladal na Amădusza
suře | thego ř vřrzal oczýma svema řsze sze oblýcze oýcza | swýe-
thego poczelo przemýenřacz wřasnoscę bardzo ro | skosznęm tako řsze
potrřýkrocę býło podobne sloncęv | řasnemv gď swýeczř nabardze
czasęv latha abyło | oblýcze řego řasno przeřřřýsthe řsze sze sam
w ným | obeřřrzal stego wýdzenřa w swoým smetkv wszał | wýelkam
poczecze tak řsze býł vmocznýon w do | brým swýethým szývoce. |

O naslotszým ýmýenřv Jesus. Capitulă. XLIX. |

Gď časęv řednego sluga wýeczne madrosęř | oczecz
swýethř amădus řachal szýednego mýasta do | chech do naswatsze
panń gď zasze przřachal do domv | (236) ředne persunř szýethe
vkzala sze ře panna naszwýecz | sza Marřa ř rzekla thako wýecz řsze
[sluga] sřna mego řusz | przřachal a ýmře naslotsze Jesus bardzo da-
lýeko | ř zýroko roslawýł tak řako ře apostołowře řego | roslawýłř
a řako apostołowře goraczęm szadzam | mýelř ýzebř ýmře zřna
mego wřýtkým ludřem | przes wřare vsznacę dalř tako tesz sluga
szřna | mego Amandusza wszýtkę pýlnoscę na tho obrocęřł řsze | bý
ýmře Jesus wewsřýtkřch serczach zřmnřch og | nřem nowe mýelos-
czř zapalřł a po smýercęř swej | weszmře zatho zaplathe wýecznam
od sřna mego | Pothým tesz swýetha duchowna corka Amandusza |
swýethęgo weřřza na panne naszwýetszęm Marřęm | ř vřrzala řsze
w recze swoře trřýmala gromlýcze | bardzo czudnęm ktora gorzala
takęm czudnęm řa | snoscęm řsze wszýstek swýath oszwýeczala a na
one | gromlýczř wýdzala wszedř okolo szpýzane ýmře řego | Rzekla
naszwetsza panna do teřsze czorkř naboszne | bacę czorko řsze tha
gromlýcza znamřonuře ýmře | sřna mego Jesus bowřem on prawdřř-
wře oswýecza | wszýtkře sercza thřch ktoręř ýmře řego nabosznje |
prřýmuřęm abo goraczęm zadzęm przřsobję noszęm | wýecz tesz tho
řsze sřn moř szluge swęgo Amandusza | na tho wýbral řszębř
w luczkřch serczach goraczęm | zadzęm sapalal kv mýelovanřv ýmře-
nja | Jesus řszębř stego otrřýmalř sbawřenře wýeczne. | Czorka swýe-
tha baczacę wýelkře goracze naboszenstvo | ř mocnę wřare ktoręm
oczecz ře duchownř Aman | dus swýethř mýal kv naslotszemv ýmře-
nřv Je | sus ktore ýmře Jesus wlasnęm rekęm swo- | (237) řęm wř-
řthe noszřł na serczv swoým stęgo osoblýje | zapalřla sze wýel-
kam mýeloscęm naboszenstwa řsze | ýmře na drosze Jesus wýszřla
czervoným řędbawřęm | na male chustecze thř slowka Jesus ktore
vmjszł | la przř sobře noszřcz pothařęmnře thakřch sze chu | stęk
wýzřla bardzo wýelře ř otrřýmala tho v oř | cza swęgo duchownęgo
Amandusza swýethęgo řsze | thř chustkř wszýtkř poloszřł na wlasne
serce swoře | a zadęřacz blogoszlawřensthva oth boga wszechmoga-
częgo | vczřnřvsřř przesęgnanře swoře roseslal one chustkj | ř thęm
ř sam szřnom duchowným ř czorkęm swo | ým teřze czorcze swýe-
the obyawřł tho pan bog kto | tho ýmře naswýetsze przř sobře no-
szř a na kaszdř | dzřen kv tczř řęgo ředen paczorek zmowř tha- |

kŷemv czlowŷekowŷ pan bog dobrocz swoŷe vkaŷe | thv na thŷm
 ŷwŷecie ŷ obdarzŷ go osobliwŷm laskŷm | przŷ skonanŷv ŷego: Na-
 pŷerwszŷ poczatek ŷŷŷvo | tha ŷwŷethego thŷ czorkŷ blogoszlawŷone
 bŷł czŷ | then ŷŷe ŷe czwŷczŷła w boskŷch cznotach przez na-
 sla | dowanŷe zŷwotha pana Jesv Crista ŷ tesz przesz na | ŷladowa-
 nŷe zŷwotha ŷwŷethŷch. |

Tho capŷtulŷum daŷe znacz ŷŷe ludzekto | rŷch ser-
 cze ŷest pelno boga radzŷ maŷŷm po | ŷpolŷthowa-
 nŷe s ŷnszŷmŷ dobrŷmŷ luczmŷ dla | tego ŷŷzebŷ ŷe
 zapalalŷ kv bogv ŷako orzel | pobudza dzatkŷ swoŷe
 kv lathanŷv | capi. L. ¹⁾ |

(238) Tha przerzeczona corka ŷwŷetha bŷła pŷlnŷe
 nasla | dowczŷm we wsŷŷtkŷm naukŷ boskŷe oŷcza ŷwego Aman- |
 dusza ŷwŷethego a stawŷła ŷe ŷako wosk mŷekkŷ | przŷ ognŷv ros-
 grzanŷ ktorŷ wŷobraszenŷe pŷecie | czŷ [*pieczęci*] na sobŷe vkaŷe ŷlu-
 chaŷaczporadŷ oŷcza ŷwego | ŷzła drogŷm napewnŷeŷszŷm naszladowanŷa
 zŷŷwota | pana Cristusowego przez dlugŷ czas oględuŷacz vezjn | kŷ
 swoŷe wthŷm zŷwocze naszŷŷetŷszŷm ŷako we | ŷwŷerczedlŷe wŷe-
 dzacz tho onŷe oczecz ŷwŷethŷ | amandusz pŷŷal do nŷe thako Mŷela
 czorko ŷusz | czas ŷŷzebŷ dalŷe ŷtepowala w drodze bosze. | Czŷn
 thak ŷako czŷnŷ od chowanŷ mladŷ orzel | ŷŷzebŷ ŷusz thwoŷe od-
 rosle kŷrŷŷdla ŷŷŷłŷ dusze | twoŷe podnŷosla wŷgore kv zŷŷwothv bo-
 gomŷŷl | nemv doskonalemv a zas nŷewŷesz ŷŷe pan Cri | ŷtus rzekł
 ŷwolŷenŷkom ŷwoŷm ktorŷŷ ŷe kochalŷ | w obŷiecznosczŷ czlowŷe-
 czenŷwa ŷego potrzeba wŷm | ŷest ŷŷebŷch odsedł od wasz ŷeszłŷ
 macze przŷacz | ducha ŷwŷethego a przesto mŷela czorko pŷerwsze |
 tczwŷczenŷe we cznotach ŷwŷetŷch ŷestczŷ ŷgothova | ne kv przesczŷ
 drogŷ puseczŷ zŷwotha thego czeszne | go a kv przŷŷczŷ do ŷzemŷe
 obŷieczane ŷzumnŷenŷa | czŷstego ŷ sercza ŷpokojnego w czŷm ŷe
 thv ŷbawŷe | nŷe poczŷna a na onŷm ŷzwŷecie na wŷekŷ drwa |
 a przesto ŷŷebŷ droga tha wŷŷocze madra thobŷe | wŷadoma bŷła
 chcacz thego ŷasznŷe dowŷesz do | bram rosnosczŷm a gđŷ
 bedzes baczŷła rosnoscz | nŷebedzes mogła ŷbladŷŷcz bŷ tesz na-
 wŷŷe ŷmŷŷl | (239) ŷwŷmŷ wŷŷeczala bocz pŷlnŷe ²⁾ naŷduŷemŷ
 dwoŷa | kŷ obŷczŷŷ ludŷŷ dobrŷch Nŷektorzŷ wŷodaŷm ŷŷŷ | wod

¹⁾ Surins pomieszcza ten rozdział in *Appendice quarundam sublimium quaestionum* pag. 304 C. XIII. u Diepenbrocka zaŷ tak jak i w naszym kodeksie w ŷwym porzŷdku zamieszczone jest.

²⁾ bŷ tesz nawŷŷe ŷmŷŷl ŷwŷmŷ wŷŷeczala bacz pŷlnŷe.... zdanie niezrozumiałe w oryginale u Suriusa tak brzmi: *quamvis sublimiter sensibus volites. Age ergo animum adverte* = bŷŷ teŷ najwŷŷŷej zmyŷŷły ŷwemi wzleciała pilnŷ bŷdŷ.

rostopnŷ napŷerwszŷ ludze swoŷ rosum na tho | obrocŷam
 ŷszebŷ wszŷtko czokolwŷek czŷnŷam podlug | krzczŷjanskŷego
 obŷczajŷ kv chwalŷe bosze ŷ tesz kv | pokoŷewŷ drugŷch
 ludŷ ŷ majŷam w ostrosnoszczŷ o | bŷczajŷe ŷ slowa swoŷe. takŷ
 opatrznŷ zŷwodt vjeszcz | vkasuŷecz nam rosum boskŷ ktorŷ tho
 wszŷtko obra | cza kv thezŷ a chwalŷe pana boga a nŷekv spodoba-
 nŷv | luczkŷemv ŷako nŷebo obloczne czŷnŷy ktore ŷasno | czŷam
 gwŷyast chwalŷ stworzŷczela swego thako tesz | taczŷ ludze nŷetba-
 ŷam zadne omowŷ luczkŷe kto | ram czŷerpŷam dla vczŷynkov swoŷch
 dobrŷch | tha ŷasnoszcz rosumv nŷewŷnŷka ŷako ŷasnocz spro | chnŷa-
 lego drzewa w noczŷ ktora acz sze tak wŷdzj | ŷasna alŷe zama
 w sobŷe nŷecz nŷeŷesth thakŷe | ludze obaczamŷ po slowach ŷch
 czlowŷek sprawie | dlŷwŷ wŷaruŷesze szŷchrozka¹⁾ ktorŷ ŷ roslacza
 s bo | gŷem tho ŷesth grzechv wselknego o czŷm bŷ dlu | go powŷa-
 dacz, czorka duchowna ŷego rzekla pochva | lon nŷechaŷ bedze pan
 bog s naukŷ dobre²⁾. |

O pŷthanŷv rzeczŷ wŷsokŷch ktorŷch sze dovja | do-
 wala czorka Amandusza swŷethego capi. LI. ³⁾ |

Stakŷe naukŷ oŷcza S. czorka duchowna smj | slŷ swoŷe
 podnŷosla kv rzeczŷam wŷsokŷm mŷ | slacz sobŷe ŷeszlŷ bŷ zmŷala
 pŷtacz o smŷszlach | wŷsokŷch. Oczech swŷethŷ Amandus rzekl |
 (240) gdŷ ses ŷusz rzadnŷe przeszla posrodek drogŷ de | dŷ doswa-
 lam rostopnoszczŷ thwoŷe pŷtacz sze o rze | czach wŷsokŷch ŷusz
 pŷtaŷ czo chcesz Corka swje | tha rzekla prosze wasz powŷecze mŷ
 czo tho ŷest: | bog abo gdzie bog ŷest bo wŷem ŷsze ŷest troŷakŷ |
 w persunŷe a ŷeden w ŷsnoszczŷ. Oczech swŷethŷ A | mandus rzekl
 tho pŷthanŷe ŷest czŷ wŷsokŷe. na | pŷerwsze pŷthanŷe czo bog ŷest
 powŷadam tho | bŷe ŷsze wszŷczŷ mŷstrzewŷe ktorŷ bŷlŷ od po-
 czat | kv swŷatha nŷeumŷelŷ thego wŷslowŷcz bo tho ŷest | rzecz
 wŷsoka nad rosum szcłowŷeczŷ a wszakosz czlo | wŷek pŷlnŷe a stuvŷ-
 czne *[ustawicznŷe]* boga sukaŷaczŷ nŷeŷakŷ | wŷadomoszcz bŷerze od boga
 w czŷm nawŷsze sbawje | nŷe thego zalŷeszŷ thŷm obŷczajŷem szu-
 kalŷ go tesz | przethŷm nŷektorŷ cznothlŷwŷ mŷstrewŷe po | gans-
 czŷ osoblŷwŷe madrŷ aristothelŷes szukal thego spŷlnoszczŷam a gdŷ
 vsnal doswŷat | szal thego bŷegŷem przŷrodzonŷm vsnal tho ŷsze
 szlu | sznŷe mŷal bŷecz ŷeden pan wszŷtkŷego stworzenŷa | ktorego
 mŷ zowŷemŷ bogŷem o thŷm sze panŷe bodze | mamŷ tak wŷelŷe
 wŷadomoszczŷ ŷsze on ŷest panem | wszŷtkŷego ŷsze tesz ŷest wŷe-

¹⁾ grzech. Dalmacki dyalek. greska szagrecha. Kroacki grech
 pregreska, kraińska pregrecha.

²⁾ Tak u Suriusa jak i u Diepenbrocka rozdział ten pełen głębokich
 myśli a stylu ciemnego jest obszerniejszy nieco.

³⁾ U Suriusa tego i następnych rozdziałów nie znajduję u Diepenbrocka
 jest rozdział LIV.

cznŷ przez pocztakv | a nŷeodmŷennŷ w panŷsthvŷe swoŷm ktorego
 szŷ | ŷsze wsŷtkŷe rzeczŷ wŷsnawa sam w sobŷe a | ŷsnocz ŷego
 ŷestczŷ nŷewŷmowna roskosz ŷ we | selŷe szŷam w sobŷe ŷ w thŷch
 nŷwŷtkŷch ktorzŷ | w nŷm thego poszŷŷvacz bŷdam bo on sam ŷest |
 nŷewŷmowne vzesne sbawŷenŷe ŷch | (241) Slŷsacz czorka dobra
 oczŷ swoŷe podnŷosla w nŷe | bo ŷ rzekla tocz sam thŷ rzeczŷ kto-
 rŷch bardzo mŷ | lo sluchacz bo serce pobudza ducha wszegre a brze-
 sto | mŷelŷ oŷcze prosze powŷadaŷ ŷeszcze mŷ o thŷm vjeczej | Oczez
 swŷethŷ Amandus rzekl ŷsnocz boska o ktore | powŷadam ŷest czŷ
 tako wŷelcze vzesna roskosz kto | re same w sobŷe oko czelesne
 ogladacz nŷemosze | alŷe the roskosz moszem obaczŷcz stworzenŷv
 boszŷm | ŷako obaczŷmŷ dobrego mŷstrza wvezŷnkv ŷego ŷako | pa-
 wel swŷethŷ powŷada ŷsze wsŷŷtko stworzenŷe | bosze ŷestczŷ nam
 ŷako swŷerczadlo swŷeczacze | w ktorŷm boga vsnacz mamŷ tho
 vsnanŷe sowŷemj | vradowanŷe dusze weŷrzŷ tesz nad sze wszegre
 wnje | bo a pothŷm wsŷŷtkŷ czesczŷ swŷŷatha poŷsrzŷ ŷako | szero-
 kŷe wŷsokŷe ŷ czudne nŷebo ŷest w svŷm bŷegv | ŷako ŷe oslach-
 czŷl ŷ okraszŷl mŷstrz ŷego szetmŷoma | planethoma s ktorŷch kasda
 krom kxezŷcza w osobnoszcz | wŷetsza ŷest nŷszlŷ zemŷa ŷ ŷako
 vvŷelbŷone ŷest nje | slŷczonŷm lŷsbŷm ŷasnŷch gwŷŷast domŷsŷaŷ
 sze tesz gđŷ | sloncze ŷasno swŷeczŷ czasv latha ŷakŷ vstawŷcznej |
 pozŷtek ŷ owoc zemŷ daŷe ŷako sze lankŷ czudnŷe | zelŷenŷam
 ŷ ŷako lŷszez ŷ trawe szebŷe wŷpuszczŷam | ŷako sze czudnŷe
 kwŷŷatkŷ roskwŷŷthŷŷam ŷako w leszech | ŷ borzech ptaskowŷe malŷ
 ŷ wŷelczŷ slotko spŷeva | ŷŷam wsŷŷtkŷe swŷerzadka ŷ robaskowŷe
 ktorzŷ szŷ | mŷe bŷlŷ obumarŷ zasze wŷnŷŷkaŷŷam oszŷŷwŷŷam | ŷ we-
 selŷŷam sze othnawŷŷacz sze, vkasuŷacz nŷewŷ | mowne weselŷe
 sroskoszŷ latha a przesto o szlachetnŷ | (242) mŷelosnŷ ŷakoszes
 tedŷ sam w sobŷe wsŷŷstek czudnj | ochotnŷ ŷ vesolŷ nad wsŷŷtko
 stworzenŷe czorko | mŷela obacz pŷlnŷe cterzŷ zŷwŷolŷ zŷemŷa
 voda | powŷetrze a ogŷenŷ obaczŷsz wsŷŷtkŷe dzŷwŷ ktore | w thŷm
 szŷam w rosmaŷthŷch swŷerzatkach v rosmaŷtŷch pta | skach w rŷ-
 bach w dzŷwach morskŷch ŷsze wsŷtko tho | czo w morzv ŷest wola
 ŷ wŷŷwolawa chvale ŷ czescz | nŷewŷmownemv maŷesthatv boskŷemv
 ktorŷ w bodze | ŷest O panŷe nŷeba ŷ zemŷe ŷ tho wsŷŷtko strzŷ- |
 ma ŷ zŷŷwŷ thŷ wsŷŷtko opatrzasz kasde stworzenŷe | karmŷsz obŷczaŷem
 ŷego male wŷelge vbogŷe ŷ boga | the na wsŷŷtkŷe wszgŷd [wzglŷd]
 masz ŷszesz bog ŷest wsŷtkŷch | Corko mŷela pŷtam cze nalaszla-
 szlŷ boga thwego ktore | go serce thwoŷe przez dlugŷ czas szukalo
 ŷeszŷcz go | ŷusz nalaszla weŷrzŷsze nanŷ przŷasnŷm okŷem ve-
 szo | lŷm oblŷczem szradoszczŷm sercza thwego pogladaŷacz nanj |
 oblapŷsze go s wŷpŷethŷmŷ rekoma zadzŷ dusze thwoŷe | a czŷn
 czescz chvale ŷ dzekŷ szlachethnemv kxaszeczv | ŷ panv stworzenŷa
 wsŷtkŷego obacz ŷsze stakŷe bogomŷ | sluszczŷ nathŷchmŷŷast wŷnŷ-
 knŷe w czlowŷecze serdeczna | radosc ktorŷm radoscz sowŷa ŷubi-
 lacio ŷestczŷ thakje | wŷelkŷe weselŷe ktorego zadnŷ ŷezŷk wŷpo-
 wŷedzec | nŷemosze bo serce ŷ zŷlŷ duszne mocno przecho | dzŷ

a tho weselŷe obaczam tesz ŷ sam po sobŷe a | gdŷszem ŷusz vsta
 moŷe ktobŷe othvorzŷł ŷuszczŷ mu | sze othvorzŷcz panv bogv na
 czescz na chvalenŷe | ktoram rzecz ktora we mnŷe skrŷcze thaŷem-
 na | ŷest czegom ŷeszcze szadnemv czlowŷekowŷ nŷepowjedzal | (243)
 Vŷem ŷednego czlowŷeka zakonv kasnodŷŷejskŷego | ktorŷ na po-
 czathkv swoŷm przes czalam dzesecz | lath takam laske mŷewal od
 pana boga pospolŷcze | na kaszdŷ dzŷen dwa kroc sarannŷ ŷ otwŷe-
 czor | mŷewal thakam ŷubŷlacŷam s bogŷem a trwala | tak dlugo
 ŷakobŷ mogł smowŷcz dwa kroc vilŷe | tako sze rospłŷwala w bo-
 dze ŷsze tesz nŷemogł the | go wŷmowŷcz a w ten. czas nŷekŷedŷ
 mŷal przŷa | snam rosmowe z bogŷem nŷekŷedŷ tesklŷve wsdŷ- |
 chanŷe po bodze nŷekŷedŷ placz: nŷekŷedŷ czŷche | vsmŷechanŷe
 nŷekŷedŷ mv sze wŷdzalo ŷakobŷ po | powŷetrzv lathal a ŷakobŷ
 mŷedzŷ czaszem ŷ wŷe | cznoszczam wŷelkŷch dzŷwov plŷwal a stat
 sze ŷego | serce bŷło thako pelne boga ŷsze czaszem szercze | swoŷe
 bolŷeszne muszŷł przŷcŷyskacz rekam swo | ŷa ŷ ŷal mowŷcz O nŷe-
 stetisz serce moŷe ŷako | sze dzŷsz thobŷe stanŷe: dnŷa ŷednego
 wŷdzalo | mv sze ŷsze serce boskŷe sklonŷło sze w serce ŷego |
 ŷ ŷelo mowŷcz w nŷm On bedacz pelen nŷebŷeskje | radoscŷŷ rzekl
 w radoscŷŷ duchowne ŷnsz | terasz namŷelŷejszŷ panŷe moŷ rosze-
 rzam serce | moŷe kv oblapŷenŷv bosthva thwego O bosze przewŷ- |
 szaŷacza mŷelosczŷ bosze wszechmogaczŷ thŷ sze w ser | czach mŷe-
 lŷch rospłŷwasz Tesz sze rospłŷvasz w du | szŷ mŷelufacze czebŷe
 tak ŷsze w mŷlosczŷ bedze | szlaczona stobam. Slŷsacz tho czorka
 swŷetha | rzekla ach panŷe bosze ŷakosz tho wŷelka laska | thvoŷa
 ŷest ŷsze czlowŷek radufacz sze w bodze | (244) bedze sachŷŷczon
 radabŷch vŷedzala ŷeszłŷ thv ŷest | nablŷsza droga kv bogv Oczech
 swŷethŷ rzekl | nŷenablŷsza telko ŷest pobudzaŷacza kv rŷchlej- |
 szemv bŷeganŷv w drodze bosze a ktemv mosze | przŷcz thakŷ czlo-
 wŷek ktorŷ gwalthem a walka | cznot dostapŷ. Tak ŷsze sze ŷusz we
 cznotach ko | cha a mŷelŷ mv sam cznotŷŷ Tesz czŷ powŷadam |
 czorko mŷela czaszv nawŷjedzenŷa boskŷego | mnoszŷ sze weselŷe
 tako tesz sasze w powczŷagnje | nŷv laskŷ bosze bŷwa zesmeczenŷe
 thako ŷsze | bedze nŷepowolnŷ szam sobŷe ŷ drngŷm. |

Czaszv ŷednego przŷdalo sze ŷsze then sluga bo | szŷ o kto-
 rŷm czŷ powŷadam sedl na osobne mŷe | szce a tham ŷego serce
 bŷło napelnŷono wŷelkje | go boskŷego wesela a w thŷm przŷsedl
 do nŷego | phortnŷ wsŷwajacz go ŷszebŷ sedl do phortŷ | ŷszebŷ
 sedl do ŷedne panŷe ktora zadala ŷsze | bŷ ŷe sluchal spowŷedzŷ
 nŷeheczał ŷszc ŷsze mv sal | bŷło od onŷ roskoszŷ boskŷe w ktore
 bŷł na then | czas ŷ postawŷł sze phorthnemv nŷeporzŷasnŷe | rze-
 knacz wŷprawŷ the panŷe ŷnszego spowŷe | dnŷka bo ŷe na then czas
 spowŷedzŷ sluchacz nŷe | moge alŷe ona panŷ bŷła grzeszna a serca ob- |
 cza szonego powŷadala phorthnemv ŷsze osoblŷvam | laske mŷala kv oŷ-
 czv swŷethemv Amanduszewŷ | maŷacz the nadzeŷe ŷszebŷ ŷam po-
 czeszŷł a dla | thego zadnemu ŷnszemv nŷeheczala sze spowja | dacz
 a gdŷ nŷeheczał do nŷe wŷnŷcz sasmu | (245) czŷvszŷ sze na ser-

czv odcszla zalobnŷe od phorthŷ | a placacz vszadla xstronŷe w kath
 ŷ naplakala sze | do wolŷŷ w teŷ godzŷnŷe pan bog wszechmoga-
 czŷ | odŷal mv laske bardzo pretko onŷ krothochvŷŷe | ktorŷm s bo-
 gŷem mŷal a serce ŷego stalo sze sathvar | dzale a chcacz rad vŷe-
 dzŷecz przŷczŷne thego rze | czono ŷemv od pana boga dla thego
 ŷsze the vbo | gam panŷa bedaczŷ sercza sasmuczonego od sze | bŷe
 othpadzŷl przez poczeszenŷa dla thegom | ŷe tesz moŷe boskŷe po-
 czeszenŷe oth czebŷe othda | ŷlŷ bacacz tho ŷal bardzo czesko wsdŷ-
 chacz a pŷv | szŷ sze wpŷerszŷ swoŷe nathŷchmŷast bŷeszal kv | force
 a gđŷ one panŷe nŷenalasz ŷal sze cze | sko smeczŷcz a phorthnŷ
 bŷegal ŷ thŷm ŷ sam | szukajacz gŷ ŷ nalasz ŷam szedzaczm
 placacz | gđŷ przŷsla do phorthŷ sluga boszŷ przŷal ŷam | laskawŷe
 a ŷe serce skruszone poczeszŷl lutho | szczŷwŷe odprawŷwszŷ sam sedl
 sza sze na mŷescze | swoŷe do kapŷtulŷarza nathŷchmŷast w ocem- |
 gnŷenŷv przŷwroczŷl sze sasze knŷemv pan bog | swoŷm boskŷm
 poczeszenŷm ŷako ŷ pŷerve. | Slŷsacz tho czorka ŷego swŷetha rze-
 kla bacze | ŷszebŷ czlowŷek mogli czŷerpŷecz wsŷtkŷ przeczŷ | wnos-
 czŷ gđŷ bŷ go pan bog nawŷedzal thakŷem | weselŷm dochowne ra-
 dosczŷ othpowŷedzal | kv themv weselŷv szadnŷ nŷe mosze przŷcz |
 (246) thŷlko przez vczŷerpŷenŷe wŷelkŷch przeczŷjvnoscŷ | oththŷch-
 mŷast laska thakŷego weselŷa trwala | w nŷm vstawŷcznŷe ŷ gđze-
 kolwŷek bŷl doma | albo na drodze przŷ ludzech albo przez lŷudzŷ
 Cza | szem ŷ przŷ stolŷe gđzekolwŷek bŷl thakŷm | laskŷm go pan
 bog nawŷedzal ktore w sobŷe tha | ŷl. Slŷsacz tho czorka rzekla po-
 chvalŷon bacz | pan bog ŷszem tak dobrze nauczona czo bog ŷest |
 a radabŷch wŷedzala gđze bog ŷest troŷakŷ: | w personŷe a ŷeden
 w ŷsnoscŷ a ŷako sze sŷn | rodzŷ od boga oŷcza w thŷm wszŷt-
 kŷm slovŷ | rostopnŷmŷ ŷ naukamŷ rosmaŷthŷmŷ bŷla dobrze |
 nauczona oth oŷcza swŷethego Amandusza ktore | naukŷ sam trudne
 kv wŷkladanŷv pŷsanŷa ŷ | srosumŷenŷa a przesto ŷe opuszczamŷ. |
 Pothŷm nŷedlugo przŷdalo sze ŷsze czorka swŷetha | przerzeczona
 vmarla a wszela swŷethe dokonczenŷe | zŷwotha swego bowŷem ŷe
 zŷwot bŷl swŷethŷ | ŷ blogoslawŷonŷ po smŷerczŷ svej vkasala sze
 oŷczv | swemv duchownemv Amanduszewj swŷethemv czu | dna bardzo
 swŷeczacza w bŷalŷm odzenŷv ŷako | snŷek okraszona wŷelkam ŷa-
 snoscŷam pelna | nŷebŷeskŷego weselŷa ŷ roskoszŷ przŷstapŷw | szŷ
 knŷemv powŷedzala ŷ vkasala mv wjel | kam roskosz ktorŷm mŷala
 z oblŷcznoscŷ boskje | Oczech swŷethŷ wŷdzal ŷ sluchal thego
 s wjel | kam roskoszŷm ŷ s weselŷm a s tego dusza | (247) ŷego
 pŷla pelna poczechŷ boskŷe Gđŷ przŷsedl sa | sze sam kxobŷe wsdŷ-
 chŷajacz naboszŷe ŷal mowŷcz | Ach mŷelŷ panŷe ŷako blogosla-
 wŷonŷ ŷest then slo | wŷek ktorŷ thŷlko o cze ŷ o laske thoŷe stoŷ
 slu | szne bŷ mŷal wsŷtko rad czŷerpŷecz ktore mv thŷ | czŷerpŷenŷe
 tako slachethnŷe placzŷsz. | Kv themv raczŷ nasz spomocz pan bog
 wszechmoga | czŷ ŷszebŷsmŷ mogli cznoth thŷ czorkŷ swŷethe | tak
 naslawacz ŷ ŷnszŷch swŷethŷch ŷego tak | ŷakobŷszmŷ mogli
 nawŷekŷ roskosnŷm oblŷcznoscŷ | ŷego wŷdzecz Amen. |

Poczyna.sze przemowa drugŷch xzag ¹⁾. |

Czasz v ŷednego oczecz S. Amandus kasnodzieŷskie | go sakonv stanawszŷ przet vmecenŷm mekŷ bozi | ŷal sze skarszŷc nabosznŷe panv bogv ŷsze nŷemogl | rosmŷslacz mekŷ ŷego bo w thŷm mŷal nŷedostatek | asz dothŷchmŷast sze sze [ŷe sie] w tho nŷemogl dacz vskarza | ŷacz sze thego panv bogv wszal od pana boga tho | nathnŷenŷe ŷ the nauke ŷszebŷ stokroc na sze | mŷe padal a kv kasdemv osoblŷve rozmŷslanŷe czŷnŷl o mecze bosze zadazacz czyerpŷecz | przykŷadem pana Cristusowŷm czo bŷ naŷ raczil | dopuszczŷcz a bedacz w thŷm oszwŷeczenŷv laskŷ bo | sze chczacz lŷczŷcz ono padanŷe ŷ rosmŷslanŷa | nŷenalasl ŷch wŷeczeŷ telko dzewŷeczdzeŷszad | ŷ rzekl o wsehmogaczŷ panŷe obŷawŷlesmŷ ŷch | (248) sto a wsakosz ŷch nŷenaŷduŷe ŷedno dzewŷeczdzdej | szad a na prosbe ŷego opŷawŷl mv pan bog dze | secz rosmŷslanŷa ktore czŷnŷl napŷervej przet ca | pŷtularzem wedlug ŷwŷczaŷv swego nŷslŷ ŷal ro | smŷslacz salobne wŷwŷedzenŷe na smŷercz pana Jesv | Crista a gdŷ przŷsedl w rosmŷslanŷv swoŷm kv vkrŷszowanŷv nalasz ŷsze bŷlo sto rosmŷslanŷa mekŷ | ŷ smŷerczŷ pana Jesv Crista od poczatku asz do kon | cza a gdŷ sze w thŷm rosmŷslanŷv poczal czwŷczŷcz | tak ŷako nauczon bŷl od pana boga thedŷ ona pjer | wsza twardoscz obrocŷŷla mv sze wŷelkam wnatrzna | slotkoscz haczacz then poszŷthek sluga boszŷ Amandus | ŷwŷethŷ zadal thego od pana boga ŷeszŷ bŷ kto | bŷl w takŷe twardosczŷ rosmŷslanŷa mekŷ pana | Jesv Crista w ktorŷm lŷeszŷ wszŷtko sbawŷenŷe | ŷszebŷ thakŷ bŷl wspomoszon ktorŷbŷ sze czwŷczil | w takŷm rosmŷslanŷv mekŷ boze a nŷe przestawal | alŷesbŷ sbawŷenŷe otrŷymal a przesto thŷ rosmŷ | slanŷa popŷsal kv poszŷtkv luzczŷemv thakŷm | obŷczazem ŷakŷm bŷl nauczon oth pana boga Gdj | sze oczecz swŷethŷ amandus w thŷm rosmŷslanŷv | czwŷczŷl mŷewal thakŷe oszwŷeczenŷe boskŷe | prawdŷ thako ŷsze bŷwal sapalŷon wŷelkŷm | naboszenstwem ŷ pobudzon kv vczesne rosmowje | s panem Jesv Cristem a tha rosmowa nŷedzala sze | czelŷesnŷe anj tesz bŷla odpowŷecz oblŷczna | alŷe thŷlko w rosmŷslanŷv s oszwŷeczenŷa pŷsma | swŷethego ktora odpowŷecz nŷkakŷ nŷemosze | chŷbŷcz bo ŷest wsetha z vst madroszczŷ boskŷe | (249) pana Jesv Crista ktoram sam mowŷl wevangŷe- | lŷe tesz nŷektora odpowŷecz ŷest wsetha s naukŷ do | ctorov tesz odpowŷecz o smethkach naswetsze pannŷ | wsal sobŷe z kxak bŷerna- tha swŷethego a w thŷm | wsŷtkŷm zada pozŷtkv ŷ naukŷ ludv pospolŷthego | ŷszebŷ kasdŷ nalasl czobŷ mv sluszŷlo kv naboszen- | stwu Nŷekŷedŷ oczecz swŷethŷ mowŷl w personŷe | grzesnego czlowŷeka a nŷekŷedŷ tesz mowŷl w per | sunŷe doskonatego czlowŷeka

¹⁾ Przedmowy tŷj niema u Suriusa, u Diepenbrocha, a tylko jest na poczatku ksiŷgi *von der ewigen Weisheit* pag. 156.

nŷekŷedŷ mowŷ w per | sunŷe dusze mŷelosne nŷekŷedŷ movŷ w podobjen | stwŷe slugŷ ktorem pan Jesus Cristus odpowja | da tocz ŷcat nauka prosta a slowa ŷestcze prost | sze bowŷem pochodzŷ s dusze proste a wsakosz bar | dzo sluszŷ kv poszŷtkv czlowŷekowŷ gresnemv | Przŷydalo sze czaszv ŷednego ŷsze oczecz swŷethŷ | amandus poczal pŷsacz troŷakŷ rodzaŷ the naukŷ | przerzeczone asz pothŷm ŷal pŷsacz o skrusze thŷmi | slowŷ Powŷastmj duszo mŷoŷa etc. mŷal nŷeczoz prze | targnŷenŷa w teŷ rzeczŷ a bedacz w samŷslenŷv sŷadl | na stolek odpoczŷywanŷa swego a sasnavszŷ mŷal | tho wŷdzenŷe ŷsze wŷdzal dwŷe personŷe du | chowne grzesne szedzacze przet szobam a wŷdzacz | ŷsze prosnowalŷ ŷal ŷe otho srogo karacz a zathŷm | dano mv w reke wŷcz [wŷc] troŷakam dwe czeszczŷ | bŷlŷ czenkŷe alŷe trzecza mŷasza a gđŷ chczał | wsŷthkŷ thrzŷ skreczŷcz wespolek nŷechczalo sze tra | phŷcz a sathŷm obeŷrzal sze na prawam strone ŷ | vŷrzal przed sobam stoŷacz pana Jesu Crista w thŷm | podobŷenstwje ŷakŷ bŷl gđŷ bŷl odŷeth od slupa | (250) vbŷczowanŷ a mŷeloscŷŷwŷ pan stal przed nŷm tako la | skawŷe ŷako oczecz wŷernŷ tak ŷsze amandus swje | thŷ vsnal ŷsze tho prawj ŷego oczecz bŷl obaczŷl ŷsze | czalo ŷego bŷlo zlachetne bŷale ŷ romŷone a wsza- | kosz wszedŷ sranŷone a ranŷ ŷego bŷlŷ swŷesze | a krwawe nŷe-ktore bŷlŷ naprzekŷ¹⁾ a nŷektore na | dluszam tak ŷako bŷczmŷ okrutnŷmŷ roszarpnŷone | a gđŷ tak mŷeloszne przet nŷm stal ŷ przŷas-
snŷe | naŷ pogladał amandus svŷethŷ podnŷovszŷ recze svo | ŷe ŷal maczacz onŷch krwawŷch ran a pothŷm w | sal one troŷakam wŷcz ŷ bardzo ŷam prethko | skraczŷl wespolek ŷ dana mv bŷla moznosc ŷsze | tho wŷpŷsal czo vmŷslŷl ŷ opŷawŷl mv pan bog | ŷsze thŷ wsŷczkŷe obdarzŷcz chce prze sasluge ran | swoŷch odzenŷm wŷeczne czudnoscŷŷ ktorzŷ tha | kŷm obŷczaŷem meke ŷego rosmŷslam bo kto | tho kolwŷek chŷce [baczycz] bobudzo jest serce ŷe | go kv naboszensthv abo kv goracze mŷeloscŷŷ | pana boga abo kv nowemv oswŷeczenŷv bedze | tesz takŷ pobudzon kv omŷerszenŷv grzechov a | kv thesknoscŷŷ po bodze tako ŷsze laska bosza w du | szŷ ŷego bedze odnowŷona. |

Tho pŷerwsze kapŷtulum daŷe sznac z o rosmo | wŷe duchowne oŷcza swŷethegos panem cristusem | Hanc Amavŷ et exquisivi a iuventute mea etc.²⁾. |

Thŷ slowa sam napŷsane w xegach madroscŷŷ a sam | rzeczone o madroscŷŷ wŷeczne pana Jesu Crista | rzekacz: them vmŷelowal ŷ theŷem szukal od | mlodoscŷŷ moŷej ŷ them sobŷe wŷbrał sza

¹⁾ niektóre były na poprzek, a niektóre na długość.

²⁾ U Suriusa str. 17, u Diepenbrocha str. 160.

oblu ! (251) bŷenŷeze sobŷe s tŷch slow bŷł pobudzon kv nabozen- |
 stlv ŷ mŷelosczŷ pana Jesv Cristha przŷeczŷskal go kxo | bŷe przes
 slotkosez ŷ gorzkosez asze go przŷwŷodł kv | vsnanŷv swoŷe boskŷe
 prawdŷ Gdŷ sze Amandus swje | thŷ rosmŷszlal na dzŷwne drogŷ
 ktorŷmŷ go pan bog | xkobŷe przŷwodził ŷal mowŷcz do pana boga
 thako | Namŷelŷeŷszŷ panŷe baczŷlem tho w sobŷe ŷsze wle | czech
 moŷch dzeczŷnnŷch serce moŷe kwaplŷwŷm | pragnŷenŷm pragne[lo]
 rzeczŷ nŷektore ktore pŷła [byłŷ] the | ŷem nŷemogl ogarnacz anŷ oba-
 czŷcz czo bŷło przes wŷe | lŷe lath zodalem goraczo dostapŷcz thego
 a wszakoszem | nŷemogl kthemv przŷcz bom nŷemogl wŷedczecz czo | tho
 bŷło czo thak serce moŷe ŷ dusze przŷczagalo azem | nŷkdŷ nŷe-
 mogl bŷcz vspokoŷon a gdŷ sze ŷal zklanŷacz | w mlodŷch lŷeczch
 moŷch kv stworzenŷv nŷebŷwalem | poczeszon bom mŷal wnatrz od-
 powŷecz thakam ŷszebŷ | mŷ tho bŷło czegom szukal ŷ mŷsle sobŷe
 czesto czo tho | ŷest za zadza ktoram wŷ mnŷe thako ŷgra: odpo-
 wjecz | wŷelkŷe madrosczŷ asasz mŷe nŷesnasz ktorames thŷ | thak
 mŷelosznŷe przŷal a czestom czŷ drogŷ sastepo ! wal ŷszebŷch cze
 sam sobŷe posŷyskal. Sluga boszŷ od | powŷedzal mŷelŷ panŷe nŷe-
 wŷdzalem anŷ szlŷ | szal thego anŷ wŷem czo tho ŷesth. Odpowŷe-
 dzal | pan bog otworz wnetrzne oczŷ thwoŷe a ogladaŷ czom | ŷa
 ŷest ŷam czŷ ŷest madroscz wŷieczna ktoram | od wŷekow czebŷe
 sobŷe obrala oplapŷenŷm wŷiecznm | opatrzosezŷ moŷej czestom czŷ
 drogŷ sastepowala ŷsze | bŷszmŷ nŷeuszedł a tho ŷest napewnŷeŷ
 znamŷe | wŷbranŷa przŷaczol moŷch ktore sobŷe on chce sacho- |
 vacz | (252) Sluga boszŷ rzekł o slachethna madrosczŷ boskŷ ŷ tŷsz |
 ŷest ktoreaszem ŷa przes thak dlugŷ czasz szukal ŷ | ktore serce
 moŷe czesto pragnelo o bosze ŷ czemus z mj | sze dawno nŷeukasal
 czemus thak dlugo powcza | gal a ŷam rosmaŷtham krzŷwam dro-
 gam brodził | Odpowŷecz wŷieczne madrosczŷ bŷch czŷ sze bŷł rŷ-
 chło | vkasal detŷ bŷ mŷe tak bŷł nŷeposznał. Sluga bozi | rzekł O nŷewŷ-
 mowna dobroczŷ ŷakosze sze [jakoŷeś się] tak slot | ko we mnŷe vvŷel-
 bŷła gdŷm ŷesze nŷebŷł ŷuszes timje | szukal gdŷm sze od czebŷe
 oddalał thŷsz sze odemnje | odalŷcz nŷechezal gdŷm od czebŷe chezal
 vczekacz thŷsz | mŷe slotkosezam szŷwŷł O wŷieczna madrosczŷ pa-
 nje | ŷeszv Crŷste bŷ cze therasz mogło serce moŷe ogarnacz | tak
 ŷszebŷch vstawŷcznam czalam madrosczam ŷ chva | lŷenŷm czebŷe
 mogl thobŷe zlusŷcz bo wszŷtkŷ dnŷ zŷ | wotha mego tho bŷ bŷła
 sercza mego nawŷieczsza ro | skosz bowŷem thakŷ czlowŷek ŷest blo-
 goslawŷonŷ kto | rego thŷ tak mŷlŷe vprzedzŷs ŷsze mv nŷŷkŷedŷ
 nŷe | dasz odpoczŷvacz alŷesz w tobŷe naŷdze othpoczŷnŷenŷe |
 swoŷe ach madrosczŷ nawŷsza panŷe Jesv Crisceze gdŷ | szem ŷusz
 czebŷe nalaszł ktorego mŷelŷe dusza moŷa | thedŷ cze prosze nŷe-
 raczŷ wsgardzac szworzenŷa swego | raczŷ mŷecz wsglad ŷsze ser-
 ce moŷe zamŷlknelo w mje | losczŷ ŷ tesz w szaloseczŷ swŷatha
 wszŷtkŷego nŷedopu | szczaŷsze abŷ serce moŷe mŷalo zamŷlknacz
 w tobje | daŷ odpoczŷnŷenŷe namŷelszŷ panŷe duszŷ moŷe | vbogŷe
 ŷszebŷ abŷ ŷedno slowo mogła przemowŷcz | ktobŷe bo serce moŷe

thego nýemosze dalýe | snosýcz bo we wszýczkýe serokosczy swýa-
tha nýenaý | duýe kým bý sze ochlodzyło thelko | (253) thobam pa-
nye wýbraný ý braczýskv moý który thýlko | sam výdzýs ý wýesz
przyrodzenýe sereza mýeluýacze | go a wýesz ýsze nýgd nýemosze mýe-
lowacz thego kogo | nýeposna a przesto ýeszly ýa czebýe mam mýelo-
wacz | Odpowýecz. wýeczne madroszczy rzekla chceszly mýe | ogladacz
w roskoszý hostwa mego thedy sze vcz mnýe | posnacz ý mýelowacz
wscwýecenstvj *[w zwycięztwie]* moým czýer | pýaczým a tha droga
ýestczy naprostsza kv zywothv | wýecznemv: Sluga boszy rzekl O pa-
nye ýusz ýa | czebýe dzýsza vpomýnam wýelký mýeloszczy szkto | re
raczylesz sze sklonýcz znawýszego tronv ý stoleza | krolýevskýego
sýercza oýczevskýego na nedzeý | wszgardzenýe przes trzy ý trzy-
dzesczy lath a nawýet- | szam mýeloscz ktorasz mnýe ý wsýcz-
kým ludzom | vkażal vkasalacz sze w czýerpýenýv gorskýe meky |
ý okruthne smýerczy thwoýe panýe thegocz sze wsýt | kýego vpomý-
nam dla thego ýszebý sze duszy moýe | vkażal w namýelosnýejsze
postawýe kv ktore cze | przywýodla nýewýmowna mýeloscz thwoýa
Oth | powýecz wýeczne madroszczy ýem mýe czlowýek | obaczý wýe-
cze býcz smýerthelným ý czerpýaczým | s mýeloszczy thedy mv thým
wýeczej bede mýlým | bo nawýsza mýelosz moýa vkasuýesze w czýer-
pýenýv | wýelkým gorzkýe meky moýej ýako sze sloncze | vkasuýe
w ýasnosczy swoýe rosza czudna wonnoscz | swoýe a ogyen gwal-
thowný w goraczosczy swoýe | a przestho sluchaý thego s naboszen-
sthwem ýakom | ýa czesko a okruthnýe dla czebýe czýerpýal. |

(254) O Rosmýslanýv meky bosze czo sze dzalo | przet
vkrýszowaným cap. primus. |

Po wýeczerzy wýelký czvarthek gdým przýsedi | do
ogroycza a thamom sze dobrowolnýe poddal | nasmyercz thako obly-
cznam s wýelkýego vdraczenýa | sereza mego ý s wýelkýego vczýskv
ý vdraczenýa przj | podzenýa czala mego oblyalem sze wsýstek po-
thým | krwawým býlem ýeth od nýeprzýaczol moých okruthnje | bý-
lem wýasan ý zaloszne wýedzon do mýasta Jerusa | lýem Pothým
býl vplphaným oczv sawýasaným | sromothnýe vdraczon przeth kaý-
phaszem phalszyvje | oskarzon ýakobý wýnný na smýercz wýdan
stego nýe | wýmowna saloscz býla na sereczv mathký moýe gdy | mýe
napýerwej výrzala w thakým trudným vdracze | nýv asz do smýerczy
krzyówse bardzo rano býlem sro | mothnýe oskarzon przet pýlathem
na smýercz pothe | pýon nýeprzýaczely moý stalý naprzecývko
mnýe | zakrzywýoným oczýma nýeprzýaczelskýego wejrzenja | smýely
ýako obrzymowýe a ýam stal przet nýmý | czýchý ýako baranek ýa ma-
droscz wýeczna przet | herodem býlem wsgardzon wdzałem odzenýe
ýako | szaloný roskoszne czudne czalo moýe býlo býczmý | sbýthe
ý rosarpane slachethna głowa moýa býla sbo | dzona czýerným obly-
cze moýe býlo vplavane *[uplwane]* ý krwýam obewrzale ý býlem osa-

dzonŷ ŷ sromothnje | wŷwŷedzonŷ skrzysem naszmŷercz wolalŷ na
mŷe | okrutnŷe asze na powŷetrzv brzmŷalo zawŷŷmŷ | slego
czlowjeka na krzŷsv.

Rzekl sluga | boszŷ O panŷe poczatek mekŷ thwoŷe ŷestczj |
(255) gorskŷ a ŷako thedŷ bedze konŷecz bŷch tesz wŷdzal | ŷ swŷe-
rathko meczacz przet oczŷma swejma bodaŷ | bŷch tho mogli sczer-
pŷecz ŷakosz thedŷ sluszne bolescz | thwoŷa przechodzŷ serce ŷ du-
sze moŷe alŷe o pa | nŷe tocz ŷest wŷelkŷ dzŷw w serczv moŷm
ŷsze | ŷa telko szukam bosthva thwego a thŷ podawasz | czlowŷeczen-
stwo thwoŷe szukam slotkoscŷ thwoje | a thŷ mŷ vkasuŷesz gors-
kosc O panŷe czos vmŷŷlŷl | semnam czynŷcz.

Odpowŷecz wŷeczne madro | szŷ nŷgd nŷemosze przŷcz kv wŷso-
koscŷ ŷ slotko | szŷ boskŷe alŷesz pŷerweŷ przŷdze gorskocz czlowje |
czenstva mego czerpŷaczego przez ktorego ŷem bŷ | sze kto wŷsze wnoszŷl
wsgore thŷm wŷeczej wpadl | czlowŷeczenstwo moŷe ŷestczŷ droga do
nŷeba a me | ka moŷa wrotha przez ktore muszŷ ŷsz then ktorj | ma tho
nalŷescz czego thŷ szukasz a przesto zapamŷe | taŷ nŷskoscŷ sercza
thwego a przŷstapŷ kv mnŷe | w mocznoscŷ rŷczerstwa bo nŷezalŷeszŷ
na sluge wsze | snoscŷ mŷecz gdŷ pan stoŷ smŷelŷe na walcze wlo- |
sze sam na cze sbroŷe odzenŷa mego bo wedlug | przemoszenŷa thwego
ŷ laskŷ moŷej thobŷa vszŷ | czone bedzes mŷe nasladował w mecze
moŷe wŷ | daŷsze na odwaszenŷe zamego szebŷe bo szŷercze thwo | ŷe
czestokroc w thobŷe muszŷ semrzecz nŷszlŷ swŷ | czeszŷsz przŷro-
dzenŷe thwoŷe s wŷelkŷego vdra | czenŷa bedzes sze czesko poczŷl
czerpŷacz prze czj | wnosczŷ ktorŷmŷ ŷa czebŷe sam sobŷe chce
przj | gothovac z bo ogrodek dusze thwoŷe chce czerwonom | roszam
oszczadzacz bedzes nadswŷczaŷ podchwŷczon | (256) w slowŷech ŷ wŷ-
san [*wiazan*] przeczŷwnosczamŷ od nŷepzŷaczol | moŷch. bedzes czestho
phalszŷwŷe pothaŷemnje ob | mawŷan bedzes ŷawnŷe sromoczon phal-
szŷwŷe be | dzes od ludzŷ sadzon alŷe thŷ slugo moŷ vstawj | czne
nosz meke moŷe w serczv thwoŷm bedzes | mŷal sedzam ktorŷ bedze
sadzŷcz ŷ szaczowacz | thwoŷ swŷethŷ dobrŷ zŷwoth obŷczaŷe thwoŷe
dobre | bedaŷ thobŷe przŷlŷczone za salonosc zŷŷalo thwo | ŷe be-
dzecz bŷczowane srogŷm ostrem zŷwothem | thwoŷm bedzes sromoth-
nŷe vkoronowan a tho wsgar | dzenŷv ŷ podeptanŷv zŷwotha thwego
swŷe | thego pothŷm bedzes wŷwŷedzon se mnŷ na smŷercz : | a tho
thedŷ obuscŷs dobrowolnŷe wszŷtke | swam wolŷam a zaprzŷsz sze
szam szebŷe ŷ vsit | kŷego stworzenŷa ktorebŷ cze moglo przethar-
gnacz | we sbawŷenŷv thwoŷm masz bŷcz ŷako czlowŷek gdj | vmŷera
a wszŷtek swŷat nŷcz nŷedba. |

Sluga boszŷ rzekl O panŷe tocz sam trudno | rzeczŷ
wsŷczko przŷrodzenŷe moŷe wesdralo szto | ŷch slow O panŷe ŷa-
kosz ŷa tho mam czerpŷecz | O slachetnŷ panŷe musze nŷeczto kto-
bŷe przerecz | a zaszlŷ wŷeczne madroszcŷ thwoŷej nŷemogl na- |
lŷescz ŷnszŷm obŷczaŷem ŷ mnŷe sbawŷcz ŷ ŷnszŷm | obŷczaŷem
mŷeloszcŷ okazacz ŷedno thelko ŷsesz | thŷ czŷerpŷal a ŷa tesz czŷer-
pŷecz musze O panje | dzŷwne sam sadŷ thwoŷe.

Odpowięcz wye | czne madroszczy sadow wycieczne opatrznosczy
moje | nŷgd ogarnacz nŷmosze telko ŷa którym ŷest | pan na-
turŷ bocze czo przemoge sprawŷcz v na | (257) turze czlowięczej
obaczam tesz ŷ poszŷtek kasdego | stworzenŷa a ŷakoszbŷ czlowięk
mogl lŷepŷe po | snacz skrytoscz bostwa telko przez przŷethe czlo-
wŷeczenstwo ŷego gdy obaczŷs osadenŷe smŷerczj | moje kotem
dla czebŷe przŷal obaczŷs ŷsemczj | nŷmogl wŷecze wŷernosczy vka-
sacz ŷ tesz wŷeczej | czebŷe pobudzŷcz kv mŷelowanŷv memv bo-
wŷem mo | ŷa nŷewŷmowna mŷeloscz daŷe znacz moje nŷe | wŷ-
mowne mŷeloserdze a ŷasnosc bostwa mego przez | czlowŷeczen-
sthvo moje daŷe znacz brackam wjer | noscz ŷ oblubŷenŷczam prŷ-
ansz ŷeslŷbŷ cze the rze | czy nŷepobudzŷlŷ kv goracze mŷelosczy
bŷlo bŷ ser | cze thwoŷo kamŷenne twardosczy zopŷtaŷ rzadŷ | czu-
dnego stworzenŷa wselnego ŷeslŷbŷch slusniej | szŷm obŷczajem
mogl zachowacz sprawŷedlŷwosc | moje ŷeslŷbŷch slusne mogl vka-
zuŷacz mŷeloserdze | swoŷe ŷeslŷ bŷch wŷeczej mogl oslachezŷcz
nature | czlowŷeczam ŷeslŷbŷch slusnej szŷm obŷczajem | mogl ŷŷe-
dnacz wsŷtkŷe v nŷebŷe ŷ na szemŷ ŷedno | thŷlko czeskam me-
kam ŷ okrutnŷa smŷerczam | moŷam.

Sluga boszy rzekl mŷelŷ panŷe ŷusz | prawdzŷwŷe poczŷnam
baczŷcz ŷze tak ŷest kogo | nŷerostropnoscz nŷe zaslŷepŷla a kto
sze na tho pra | wŷe rosmŷszlŷ then muszy czebŷe wŷelbŷcz ŷ |
obŷczaj thwoŷ czudnŷ a mŷelŷ przechwalacz a | wsakosz czalv lenŷ-
wemv czesko tho ŷesth. |

Odpowięcz wycieczne madroszczy nŷelŷekaŷ sze | z nasladowa-
nŷa meky moŷej bo komv bog blŷskŷ | (258) ŷest themv wsŷtkŷe
rzczy sam lŷekŷe kv szŷerpje | nŷv zadnŷ mje tak nŷepozŷwa slot-
koczam nŷe | swŷczajnam thelko then kotŷ sze mv ostoŷ w cze-
| skŷm czŷerpŷenŷv gorzkosczy. Luszczŷnŷ orzecho | we czlowŷek ma-
drŷ nŷe baczŷ gorzkosczy dla the | go ŷsze wŷe ŷsze ŷadro slotk-
kŷe ŷest then czlo | wŷek na polŷ zbaczŷl kotŷ ma dobrego wspo-
moszy | czelŷa.

Sluga boszy rzekl panŷe mŷelŷ slo | wa thwoŷe vczesne
tak mŷe vmocznŷlŷ ŷszemj | sze wŷdzŷ ŷsze wszytkŷe rzczy prze-
moge czy | nŷcz ŷ czerpŷecz a przesto zadam ŷ prosze ŷsze |
bŷ mŷ skarp meky thwoŷeŷ raczy dostatecznŷe o | thvorzŷcz a ŷe-
scze mŷ wŷeczej o mecze swoŷeŷ | racz powŷedzec.

Odpowięcz wycieczne madro | szŷy Gdŷm stal na wŷokosczy
krzŷsza dla mŷelosczj | thwoŷe ŷ wszytkŷch ludzy wszytkŷa moŷa
posta | wa bardzo sze zalobnŷe przemŷenŷla oczl moŷe | ŷasne sa-
czmŷlŷ ŷ wŷwroczyŷ sze vszy moŷe bilŷ | pelne nasmŷewanŷa
ŷ wsgardenŷa Vonoscz | moŷa bŷla napelnŷona gorskŷm pŷczŷm
oczthv | ŷ solczy wsŷtko czalo moŷe bŷlo pelno ran ŷ bŷ | cza na
wsŷtkŷe szerokosczy swŷatha nŷemoglo | mŷ sze dostacz mŷescze kv
odpoczŷnŷenŷv alŷe mŷla | glowa moŷa szchŷlŷla sze na dol s cze-
skŷe bolŷe | szŷy, sŷa moŷa bŷla pelna bŷcza bolŷesnego. | Czŷste

oblýcze moýe býlo splugawýono wplwaným | barwa moýa czerwýenýala
sze ýakobých býl | czlowýek tredowathj býlem thak wsgardzon |
ýakobých sýnem boszým nýgdý nýbyl. |

(259) Slýsacz tho sluga boszý rzekl o swýerczadlo naýýa-
sznej | sze przez wselkne smaszý ktorego sze wsýteczý ducho | wýe nýe-
býesczý napatrýcz nýemogam bých mogl mýecz | wczesne oblýcze thwoýe
w smýfertelným podobýen | sthýe ýszebých ýe lzamý oczv moých mogl
polacz ý | thakýes thwoýe oczý nacudnýeýsze ýaszne ýagodý | lýcza
thwego wsta subthýlne pobladle ý wmarle ýsze | bých sze thego wsýt-
kýego mogl napatrýcz a sercze | moýe lutoscz nad thobam naýdze
ochlodzýcz, ach mje | lý panýe tocz meka thvoya nýektorým ludzým
tak | do sercza ýdze ýsze czebýe vmýeýam vluthowacz | ý tesz ser-
decznýe oplakacz w mecze thwoýeý ach | mýelý panýe bých mogl
mýecz w moczý swoýe wsýcz | kýe luthosczy sýercz nabosných ý tesz
lzý wsýtkých | oczv bých tesz mogl wýmowýcz wsýtkýe słowa na- |
rzekanýa thedý bých czý chczał dzýsza wkasuýacz ýze | ýa luthuýe
ý zaluýe meký thwoýe.

Odpowýecz wýeczne madrosczy Nýgd mý lýepýe nýe | wka-
sze luthosczy nad mekám moýam ýedno then | który thego dokasuýe
wczýnký, czerpýacz dla | mnýe przeczýwnosczy mýlsze mý ýest sercze
wýswo | lone oth mýelosczy czesne czlowýeka czýerpýa | czego aný-
slýbý mýal thakam luthosczy nad mekám | moýam ýszebý wýlal
thak wýelýe lesz ýako vje | lýe kroplý ze dzem s nýeba moglo
spaszcz bowjem | tha býla przýczýna smýerczy ý meký moýe gor- |
skýe ýzebý mýe sludzý boszý nasladowalý a wsa | kosz tesz ý lzý
ktore beda wýlane slutosczy | (260) meký moýej sam mý bardzo wdze-
czne ý przýemne. |

Sluga boszý rzekl O slachetný panýe gdýsz thobýe | ýest tak
bardzo wdzezne mýelosne nasladowanýe | zýwotha thwego czýstego
ý tesz dobrowolne meký | thwoýe thedý wýecz sam pýlnosczy na tho
obrocze | ýzebých cze dobrowolnýe nasladowal nýszlý ýabých | slu-
thosczy plakal a wsakosz wedlug slow thwoých | oboýe bých the
rzecz mýal mýecz a wsakosz cze | prosze raczy mýe nauczýcz ýsze-
bých cze vmýal | nasladowacz w mecze thwoýe:

Othpowýecz wýeczne madrosczy oddalaý od oczv thwoých sprosne
weýrze | nýa ý od vszv thwoých proszne sluchanýe nýechaý | bedze thwoý
na lýepszy smak ý roskosz mnýe mýe | lowacz odpoczýnýenýa thwego
we mnýe sukáý: | przesladowanýa luczkýe skromnýe czerpý zadaý |
býcz wsgardzon ý ponýzon dla mnýe wsýczkým sza | dzam ý roskoszam
swýatha thego vmrzý a ten | czý ýest poczatek nauký w sko-
lýe madrosczy boskýe | ktoram kasdý moze tcýcz na kkegach othwo-
rzoných | czala mego wkrzýsowanego rosmýslaý ý obacz bý | tesz
czlowýek wedlug przemoszenýa swego wsit | ko tho wczýnýl we wsýcz-
kým swýeczze nýebedze za | den nalýeson który bý mýe tak vmýe-
lowal | ýako go ýa mýeluýe.

Slýsacz thý słowa sluga | bozý Amandus swjethý mýelý pa-
nýe gdý cze szem | przebacze darow thwoých pozýtkow wsýtkých rze- |

czŷ a wsakosz gďŷ sze rospamyethom na obyeczaj | wybawŷenŷa naszego ŷ na wyernosz vmŷelowa | nŷa rodzaŷv czlowŷeczego nŷethelko smŷercz | (261) dla mnŷe czerpŷal alŷes tesz chczal ŷszebŷch ŷa tesz | dla czebŷe czerpŷal ŷakobŷsz nam wsŷczkŷm chczal | rzecz Ogladaŷcze wsŷtkŷe serce mnŷe mŷeluŷacze | ŷeszłŷ czŷ ŷe serce ŷest thak wŷelkŷe mŷelosczŷ | Ogladaŷcze wsŷtkŷe czlonkŷ moŷe otho czlonek na | slachetnŷeŷszŷ serce moŷe dalem vmorzŷcz ŷ sra | nŷcz abŷ we mnŷe nŷcz nŷe ostalo czegobŷch wam | nŷedal ŷszebŷsze mŷeloscz moŷe wszyŷcŷ posnalŷ. |

Sluga boszŷ rzekl ach mŷelŷ panŷe czos vmŷszłŷl | ŷsecz nam thakam mŷeloscz vkazal. |

Odpowŷecz wŷeczne madrosczŷ zadnŷ czlowŷek | thak bardzo nŷepragnal zŷmne wodŷ studnŷe anj | tesz czlowŷek vmŷeraŷaczŷ wesolŷch dnŷ ŷakom | ŷa zadal ŷ pragnal ŷzebŷch sbawŷł ŷ wspomogl | grzesne a ŷm kv mŷelowanŷv szebŷe vkasal sze | rŷchle bŷ mogl kwŷecze swŷedle sasze vczŷnŷcz | szelŷenŷeŷacze ŷ wsŷtkŷe krople sgromadzŷcz ddo | we anŷslŷ bŷ mogl szłŷczŷcz moŷe mŷeloscz ktoram | mam kv thobŷe ŷ kv wsŷczkŷm ludzom a przestom | wŷlal tak wŷelŷe znamŷon mŷelosczŷ ŷsze tesz | nŷebŷło gďze bŷ ŷgłam tknacz zadnego mŷescza | na czelŷe moŷm ktorebŷ nŷebŷło zmaczane ŷ sranjo | ne na osobne snamŷe mŷelosczŷ otho moŷa reka | prawa przebŷtha goszmŷ thakŷesz ŷ lŷewa rze | cze moŷe wsŷtkŷe wŷpŷethe nogŷ moŷe prze | bŷthe wŷszalem nŷewladnacz sam sobam wjel | kŷe bolŷesczŷ czlonkov ŷ kosczŷ moŷch wsŷtkŷe | zlachethne czlonkŷ moŷe bŷłŷ nŷewladnŷacze | (262) rosczognŷone na krŷszv krew moŷa goracza gvaltho | wnŷe plŷnela thak ŷze czalo moŷe vmarle bilo | krwŷŷam oblane a tak bardzo zalobnam postawe po | sobŷe vkazalo obacz bardzo zalobnam rzecz ŷsze | czalo moŷe mlode bardzo czudne kvŷthnŷacze po | czelo wŷjednaczj ŷ chrŷbŷet moŷ slachethnŷ | na krŷszv thvardŷm mŷal czeskŷe othpoczŷnŷenŷe | moŷe czalo krasne vczŷszŷło sze ŷ s krŷsza sze | spusezŷło wsŷczko moŷe czlalo bŷło sbŷtho ŷ zranjo | no a tho wsŷŷtko sno-szŷło dobrowolnŷe serce moŷe. |

yako dusza czlowŷecza przes rosmŷslanŷe me | kŷ bosze prŷchodzŷ kv serdeczne skrusze ŷ kv | laska-wemv othpuszczenŷv grzechow swoŷch ca. II. |

Rzekl sluga wŷeczne Madrosczŷ Amandus swŷethŷ po | wstanj duszo moŷa a wlosz ŷ vspokoŷ wsŷtkŷe wnatrzne | ŷ zewnatrzne smŷslŷ thwoŷe ŷszebŷsz wsŷtkam szŷ | lam mogla wŷnŷknacz ŷ zbŷegacz sze w puczam sza | losczŷ serdeczne a ŷsebŷ mogla wolacz ŷ narzekacz | szmethnŷm sercem azebŷ glos thwoŷ bŷł złŷszan przes | gorŷ ŷ padolŷ ŷszbŷ przenŷkal powŷetrze ŷ oblo- | kŷ ŷzebŷ wstapŷł do nŷeba przet wsŷtkŷe dworza | nŷ nŷebŷeskŷe

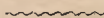
tham sze wýecz rzekný zalobným | glosem domýesczan nýebýeských
 ý do wszytkýego | stworzenýa ý kto mý therasz da goraczego
 ognýa | serczv memv ý kto da wodý oczám moým kv pla | kanýv
 lesz zaloblýwých ýszebých wasz wsýtkých po | budzýl kv lnthosczy
 ýszebýszcze mý pomoglý zalowacz | opczaszenýa sercza mego otho
 mýe bog oczecz nje | býeský vszlachczýl nad ýnsze sthvorzenýe
 ý sobje | mýe wýbral za oblýbýenýcza a othom ýusz | przez grzech
 od nýego odstapýl ýuzem wýbranám. |

Na tem się urywa rękopis.

SŁOWNIK

wyrazów ważniejszych

bądź dla ich znaczenia, bądź dla pisowni.

Liczba przy wyrazach położona oznacza stronicę rękopisu a która i w przedruku niniejszym także jest ściśle oznaczona w tekście w nawiasie).

(a jako samogłoska nigdzie nie kreskowana. <i>aby, ażeby</i> = abých, aszebých. <i>aczżeś</i> = adzes 94. <i>a dam cię</i> = a dące 94. <i>Agnieszka</i> = Jagnýska 9. 121. <i>Bernard</i> = S. byernath 249. <i>Bóg</i> = Bog, Buok, Buog, bug, w mýlým bodze, w Panu Bodze, w Bodze... <i>brzemion</i> = przemýon 216. <i>w butach</i> = w boczech 92. — w onych boczech. <i>całujesz</i> = poczaluwasz 24. <i>w cennym</i> = wdzeným 106. <i>chory</i>, który teraz jest chor 86. <i>w cieie</i> = w szcelýe 10, wszcelýe 157. <i>ciężej</i> = czesze 147. <i>cmentarzyk klasztorny</i> = ambýt wábýt 54. <i>co chce</i> = czochoce 127. <i>czątek czathek</i>, dal nabýcz czathek ostrých konczałých zakon vek mýedzaných powýerchu 64.	<i>częścięj</i> = czesze 94. <i>cztery</i> = cterzy 193. <i>czterech</i> = sterzeý 193. <i>czterdzieści</i> = sterdzeszczý 86. <i>czwartý</i> = czwýarthý 3. <i>czwarte</i> = czwarthe 52. <i>czytając</i> = tezacz 14. <i>czytano</i> = thcono 13. <i>deka</i> (rodzaj broni siecznej) = deka 137. <i>na długość</i> = na dluszám 250. <i>doczesny</i> = czeýsný 15. <i>dojrzałych</i> = dosrzenalých 48. <i>drzewiej</i> = drzewýe rychle 107. <i>drzwi</i> = dzwýerze 73. <i>dufanie</i> = duphanýe 226. <i>dwanaście</i> = dwunascze 201, 228. <i>dwóch rzeczy</i> = dwv rzeczv 31. <i>dwoma trunkami</i> = thwýema trunkoma 35. <i>dziągła</i> = dzasna 103. <i>na dzień</i> = na dzený 27. <i>dziewiędziesiąt</i> = dzewýeczdzýesiad 249. <i>dziury nowe</i> = czurý nowe 70.

- Elżbieta* = Halsbyetha 173.
fundamentnie = wundementhnje
 199.
gromnice = gromlŷcze 43.
grzbiot = chrybŷet 220.
gwiazd = gvasth 93.
gwoździ = goszmŷ 261.
hymn = spiewał tą hymną 51.
jałmużna = zadustwo 164.
jeden = jeden 128.
jedenaście = odunascze 47.
jedwab = yedbaw 237.
jedza = pokarm yedza 143.
w jeństwie = wyestwŷe 195, jań-
 stwo yanstwo 100.
Jeruzalem = Jeruzaliem 254.
imie gŷmŷe mŷał dwoŷe gŷmona.
infirmerya = nyemocznjczya 147.
kolonia = kolno 235.
książka = xaska, kxaska, xąska.
księgi = ksegŷ kxegŷ, xŷegŷ
 xŷagŷ.
ksiąg = kxag kzak.
księżyc = xezŷc, ksezŷc, xezyc,
 kzezyc.
książe = ksaŷe, kxaze, kxąŷa,
 xaze.
książęcia = xaszecza, ksazecza.
księżna = xesna xezna kxesna.
ku sobie = xobŷe, kxobŷe, xkobŷe.
ku stromie = kstronŷe, kxtronŷe.
kwitnące = quŷthnacŷcze 192.
liczba = lŷsbŷa 42.
listek = lŷthek 90.
litując się = luthuŷe 259.
ludzie = ludzie obaczamŷ po slo-
 wach.
majowa = maŷewa 39.
małenkie = malvkŷe 41.
mali = malvscŷŷ 23.
mgała = mglā 258.
mięjsza = mŷasza, grubsza 249.
miejsce = mŷcŷsche 184.
mierzła = myerzała 222.
mistrzowie = cznothlŷwŷe mŷ-
 strewŷe.
musiał = muszŷł 104.
z musu = zanŷowolŷą 218.
muszą = muscha 169.
nabycie = napŷcze 191.
nastawać = szarsowacz 256.
naznamienował = nasnamŷeno-
 wał 21.
nędnik = necznŷk 105.
nędnzy = necznŷ 133.
nędna = neczna 123.
niesięgaj = nŷezagaŷ 174.
niezapomniał = nesabŷł 213.
nŷjak = nŷkak 248.
nikomu = nŷekuđomu 192.
nikt = nŷgd 259.
obciążyła = obczasŷła 263.
obcowanie = opczowanŷe 262.
obcy = opŷŷ 94.
obfita = obfŷtha 12.
obfitemi = obkwŷthŷmŷ 124.
obiadował = obŷedwał 10.
objawił = opŷawŷł 248.
oblicznie = oblŷcznŷe 16 osobiŷcie.
obliczną = oblŷcznąm 254.
w obliczności = woplŷcznosŷŷ 107.
obrócił się = obrocŷŷsze 211.
oczy = przet oczyma myma 170,
 zakrzŷwŷonŷmŷ oczŷma 254.
ocknął się = ocznalszŷe 147.
odpowiedział robotę = (odmówił)
 odpovŷedzał robotę 101.
odpowieść = othpowŷecz 260.
odważyć się = odwarzeczsŷŷe 103.
obaczam = (ogłādam) obaczŷ 89.
jako olbrzymowie = ŷako obrzŷ-
 mowŷe 254.
opuścić = obuszczys 256.
osięgnąć = oszegnacŷ 175.
ośnaście = osmynaszcze 86, o-
 szmaszcze 201.
oszukać = (fallere) krzycz 152.
pelikan = pelikā 176.
pięte = pyathe 52.
pięć = pŷecz 127, 164.
pierścień = pŷerczen 168.
pierścioneł = pŷerczonek pŷers-
 czonek 234.
pierwszy = pŷerwszŷ 103.

piłat = *pýlath* 254.
pieszczoszek = *pýesczek* 95.
pismo święte = *pýsmo zwyęthe* 12.
pochopiwszy się = (*pošpieszywszy*)
pochoپیwšy *szýe* 23, 95, 131.
poglądał = (*pa trzył*) *gladal* 29.
poglądając = *gladayacz* 59.
na poprzek = *na przeký* 250.
postradać = *stradacz* 37, 123.
postradanie = *stradanýe* 79.
postradala = *stradala* 59.
potwarz = *podwarsz* 209.
przechwalać = *przebuczacz* 160.
przeciagnąć = *przetargnac* 7.
przeczytał = *przeczýł* 15.
przeczytano = *sthcono* 13.
w przeczytaniu = *w. prethce-*
nýu 4.
przeczytany = *prieczthaný* 2.
przed = *presth* 14, 13.
przeto (*przesto*) = *presz tbo* 5.
przednim = *przedený* 34.
przepamiętał = (*zapomniał*) *prze-*
pamýetal 141.
przyjaźń = *przyansz* 9, *prýansz*
 257.
przyjść = *prýcz* 5.
przykład = *przykladnocz* 149.
przysłuża (*przysługuje*) =
przýslusza 15.
przystąpił = *zbaczýł* 258.
przysedłszy = *prýchedoszý* 12.
przýsedszý *zasze są kxobýe* 121.
przytrafiło się = (*przygodziło*
się) *przýgadzało szye* 40.
w puszczy = *w puczam* 262.
pytali go = *býtalý gý* 201.
ręka = *na obu rýku ý tesz na*
obudvu nogach 110.
równy = *rownýa* 50.
różność = *roznocz* 7.
rozpływała się = *plynala* 152.
rylec = *gawka* 20.
rzekł = *rzekł* 89.
w siebie = *wsýa* 27.
siedm = *syadem* 128.
skaplerz = *skapviýerz* 20.

skosztować = *zakuszya* 168.
ślubić = *tam sze szlubýł Panu*
Bogu 235.
ślodkość = *slotkocz*.
we śnie = *wesmýe* 40, *we spýa-*
czký 73.
śpiewak = *szpýevag* 29.
spotkał się = *podkasze* 87.
Strasburg = *strosbark* 138.
strzeż = *trsez* 185.
sumienie = *zamnýenýe* 177.
szczęście = *czoszcze* 78.
szesnaście = *szecnaszcze* 65.
szkodliwy = *wskodlýwý* 174.
szyja = *sýa* 258.
trąbiono = *drabýono* 25.
trzy = *trzý* 162.
trzydzieści trzy = *trzý ý trzý-*
dzeszý 253.
ucisk = *czýsk* 93.
umysł = *nył* 11.
upadła = *ubadla* 123.
upadek = *wpad* 174.
uszlachetnić = *oszlachczycz* 257.
wdzięcznie = *wsiecznye* 45, *wcze-*
czne 168, *wsdzieczne* 33.
wdzięcznych = *wdzených* 191.
wejrzeć = *veýrecz* 20.
weschnąwszy = *wethsawszý* 191.
wethnawszý 221.
wewnętrzne = *wnatrzne* 262.
więcej = *wýecze* 253.
większa *wýecza* 71.
w jego = *wýeko* 214.
wieczny = *wieczný* 13, *wieczý*
 179.
widzicie = *výczýcze* 135.
wolność = *swolýenstwo* 168.
wprawdzie = *wprawscze* 118.
wszelki = *wslenkný* 30, *vselký*,
vselkný, *vszelkný*, *wszelkný*.
wszystek = *wsýczký* *vsýczký*,
wszýczký, *vszczýczký*, *wsý-*
sthek, *wsýtký*, *vsýthký*.
wszystko = *wszýtko* 175, *vsýczko*,
wsýttko, *wszýczko*, *vsýczko*.
wszyscy = *wsýczý* *wszýczý*.

<i>wszystkich</i> = <i>wszŷckŷch vszŷt-</i> <i>kŷch.</i>	<i>zasięgnął</i> = <i>saszegnal</i> 70.
<i>wyjaw się</i> = (wyspowiadaj się) <i>wŷawŷszŷe grzechu</i> 7.	<i>zdarzenie</i> = <i>podanenŷe</i> 49.
<i>wymijał</i> = <i>wŷmŷnal</i> 36.	<i>zdarza się</i> = <i>przygadza</i> 214.
<i>wyrwał</i> = <i>wŷtargnal</i> 70.	<i>zdjęcie</i> = <i>sŷecze.</i>
<i>wywinął</i> = <i>vŷal</i> 127.	<i>zdjęty (przejęty)</i> = <i>szŷeth</i> 13.
<i>w wyższej</i> = <i>w swŷeszeŷ</i> 21.	<i>zjedną</i> = <i>snŷedną</i> 196.
<i>wyznawca</i> (confessor) = <i>spo-</i> <i>wŷednŷk</i> 201.	<i>zieleniejące</i> = <i>szelŷenŷeŷacze</i> 261.
<i>wygnam</i> = <i>wŷzną</i> 127.	<i>złitować się</i> = <i>vluthowacz</i> 259.
<i>względ</i> = <i>wsgalt</i> 34, <i>wzgald</i> 188, <i>wslad</i> 224, <i>wzgald</i> 242.	<i>złoczyńca</i> = <i>sloczŷcza</i> 31.
<i>wzruszyło się</i> (zadrżało) = <i>we-</i> <i>zdrało</i> 95, 256.	<i>znajdziesz</i> = <i>naszŷ</i> 108.
<i>zaczął</i> = <i>naczal</i> 13, 149.	<i>zname</i> = <i>znamŷenŷe</i> 30.
<i>zając</i> = <i>sayacz</i> 90.	<i>zniżon</i> = <i>znŷczon</i> 94.
<i>zamknął</i> = <i>saknal</i> 64.	<i>zobaczył</i> = <i>pobaczŷl</i> 108.
<i>na zamku</i> = <i>na saku</i> 72.	<i>Zoska</i> = <i>Zoska soska</i> 121.
<i>zaniedbanie</i> = <i>zamŷeskaloscza</i> 215.	<i>zrządzenie</i> = <i>sradzenŷe</i> 126, <i>srza-</i> <i>czenŷa</i> 96.
<i>zapomniawszy</i> = <i>sapamŷethawszŷ</i> 47.	<i>zrządził</i> = <i>sradzyl</i> 125.
<i>zapłaty</i> = <i>zaplathnŷe</i> 217.	<i>zszedłszy</i> = <i>stczesŷ</i> 97.
<i>zaś</i> = <i>lŷepak</i> 162.	<i>w zwycięstwie</i> = <i>wswŷeczenstvje</i> 253.
	<i>żaczek</i> = <i>szaczek</i> 47.
	<i>żądza</i> = <i>szacza</i> 17.
	<i>żółc</i> = <i>solcz</i> 258.
	<i>żonie</i> (niewieście) = <i>szenŷe</i> 81.

Kilka aktów polskich
z archiwum krajowego
w Krakowie

podał
B. ULANOWSKI.

I.

Prócz ogłoszonych już w niniejszym tomie 96 rot polskich, znalazło się ich jeszcze 4, które umieszczamy pod liczbami bieżącemi 97—100.

W drugim tomie Star. pr. Pol. pomn. zawierają zapiski Nr. 4174, 4175, 4176, 4200 opisy położenia niw po polsku; kilka przez Helcla nieuwzględnionych podajemy obecnie liczbując je niezależnie od rot.

97. Coll. VIII. p. 312 (d. 2 Octobris 1436). Dominus Petrus prepositus de Msthow iurabit ad terminos proximos Lelonie contra Nicolaum aduocatū de Msthow actorem in hunc modum:

tako gýemu pomoszý bog ysswati crzisz, ýaco prawýe rudda nýeothworzila szye na rolý albo na dzedzinýe rzeczonego Woýtha, alý othworzila szye na roly Claszthorneý tego proboszeza; et si iurabit, tunc eundem agrum perpetualiter obtinebit, si vero non iurauerit, ex tunc alium agrum tam bonum longum et latum pro dicto agro dicto advocato dare debebit inperpetuum possidendum.

98. Cr. Castr. VIII. p. 127 (d. 18 Januarii 1443). Nicolaus Zarzeczni de Cleparz iurabit feria quarta proxima erga Woynarowsky in hunc modum:

Ita me deus adiunat, izem nyetargowal trzech wyepzrow v Jana, anim gich wyanowath placicz.

99. Cr. Castr. VIII. p. 878 (d. 23 Junii 1444). Testes inducti pro parte Nicolai Nyewrad de Stralkonicze (1, 2, 3, 4, 5, 6):

Isti sic iurabunt ad duas septimanas: Ita nos deus adinuēt et sancta crux, quod scimus: ize gesth to Niccolayowo Nyevrzadowo tsos dzersal gest rola odeczstr lath podlug zapissu swego any Creczownowa nye dzirsal, tsos by Creczon cupil v sostri.

Secundi testes (1, 2, 3, 4, 5, 6): Isti sic iurabunt ad duas septimanas: ita me deus adiuuat et sancta crux, quod scimus et testamur, ize Nyewrząd nyepowinyl tego platu nacrznowye, any tam grodzil o tho, isz gy Creczon poswal ale naswem tsos myenil Creczon esby gy grodzil.

100. Cr. Castr. VIII. p. 1078 (d. 24 Novembris an 1444). Testes Przibconis de Przibislauicze (1, 2, 3, 4, 5, 6). Isti sic iurabunt ad duas septimanas: ita nos deus adiuuat et sancta crux, quod scimus et testamur:

ize Jurka Strakowa sprzibislauicze nebral czinsu semlina tego v Przibislauicz od sesczi lath.

1. Cr. Castr. XX. p. 239 (d. 8 Novembris 1475). Nobilis Martinus Crusowsky de Raczslawicze gayum ipsius dictum Milovyecz, ktori liezi miedzi rolami Wyesczskiego a Grzimalinem et agrum ipsius alias rolya, ktora liezi podle Skarbimirskyey drogy rzeczona klin dwoge stayan podle Vgesdzkego rol, a staianie konczy nivi pana Mielstinskigo v Mogilek, dwoge staianie podle kosczeiowskiey granicze a podle Vgesdzkego laky ibidem in Raczslauicze cum omni iure et toto dominio ... nobili Stanislao Zidowka ... in quadraginta marcis ... obligauit...

2. Cr. Castr. XX. p. 337 (d. 12 Februarii 1476). Margareta relicta olim Johannis Barthosowicz de Barthkowiec cum Jacobo filio suo niwa roley gich in Bantkowiec, ktora lyezy ku Crakowskyey drodze konczem a drugem konczem ku swiaskowey roley miedzi Staniczkiem a miedzi Sdziechowiczowa Andree Falkowicz de ibidem cum omni iure et dominio in una marca communis pecunie in totum obligauerunt.....

3. Cr. Castr. XX. p. 474 (d. 2 Novembris 1476). Clemens de Onaszowicz dwye staianie roley sweyg na rzecz na schawcze od granicze boyenieczskyey przesz dwoye staianie po oczeska kurzecze na dol kady do gory chodza ibidem in Owassowicz cum omni iure Johanni Lyeszyen de Boyancicz in duabus marcis pecunie ... in totum obligauit.

4. Cr. Castr. XX. p. 549 (d. 21 Februarii 1477). Jacobus Thomowicz nywa roley sweyg na Chelmye ku Dobraslawowey konczem a drugem ku Bartosowiczowa lanu ibidem in Bantkowiec cum omni iure ... Andree de Falkowicz ... in media marca ... obligauit.

5. Cr. Castr. XX. p. 613 (d. 4 Junii 1477). Marciuss de Miroschow gaium ipsius ibidem in Miroschow alias czworo staiany na Ploskow a viszey stayanke za zapustka a na druga strona druge stayanke ploska v sosnek dwoyem Stayanek, a Staianke v czirnya v Slupowskey granicze, a drugie staianie v Lasnyeyv dolv y drugo na miedzi droschu rzeczone Byernatowske et aream desertam penes

zavitek cum omni iure ... in octo florenis ungaricalibus ... Nicolao Zyelonka ... in totum obligavit.

6. Cr. Castr. XX. p. 695 (d. 16 Februaril 1478). Johannes de Czerzow tria stadia agri ibidem in Czerzow videlicet: wtore stajanie od gumien w tile zagrody a dwogye stajaniek pollankowe polye roley Lishnika kmyecza cum omni iure ... Petro filio Stanislai Kobylka quondam de Sborczicze ... obligavit.

7. Cr. Castr. XXI. p. 154 (d. 11 Martii 1480). Johannes alias Puchala de Banthkoucize stadium agri sui alias stajanye iacens nad Laczkamÿ podlye Kusovicz roley a konczem ku przesznicza gego a podle brata gego ibidem in Banthkoucize ... Andree de Falkouciz in media sexagena ... obligavit.

8. Cr. Castr. XXI. p. 883 (d. 1 Octobris 1483). Johannes de Banthkoucize partem agri alias stayanko roley na Derbczem polye Osowskego konczem do konyecznego roley pol stayanka roley nad zapusta podlye ozogowskey myedze et z dolv Miskowska ibidem in Bantkoucize cum omni iure et toto dominio nihil excludendo Alberto filio Gelen ... in una marca ... obligavit ...

9. Cr. Castr. XXI. p. 1009 (d. 27 Aprilis 1484). Jacobus de Bartossovycz de Banthkoucize fideiubens pro fratre Johanne iuniore, quia huic inscriptioni consentire debet duo stadia agri sui nad laczkamÿ konczem ku drodze a konczem do roley Osowskego podle Pawlowey a podlye Dobroslawowey sdruga strona a druga za gumny zavyskoviczy a konczem na Osowskem a s dlusky myedzy Smylowskemÿ myedzamÿ zobustron ibidem in Banthkowycze cum omni iure ... Alberto Sdzech ... vendidit ...

10. (ibidem) Jacobum Bartossovycz de Banthkoucize agros suos in Syradow magna duo stadia na krzemyenyv druge na wyelem polye na trzeczym myeseczv podlya Smylowicz myedze et podle Osowskego do granicze Irzmanowskey konczem in lazy, Stanislao de Lazy pro duabus marcis ... vendidit.

11. Inscip. Castr. XXII. p. 2 (11 Novembris 1484). Johannes filius Bartheke de Banthkoucize duo stadia agri unum nath laczkamÿ ku drodze, czo do studnyeÿ gesdza a konyecz przybyega zachodv iako niwa Osowskego a druge nad zapuszczyskem konczem na Dominikowo na polnoczy a konczem na poludnye za Osowskego ibidem in Banthkoucize cum omni iure et toto dominio et omni proprietate prout solus tenuit habuit et possedit iudicialiter resignavit.

II.

In consistorio Crac. (d. 16 Julii 1498)¹⁾.

(Acta. Offic. XX.). Tenor litterarum transumpti de littera pergamenea ducis Zathorskiew ad ius patronatus et presentandi ecclesie parrochialis in Vythanoucize pertinens, ut sequitur.

¹⁾ Chociaż język, w jakim dokument ten jest spisany bardziej zbliża się do czeskiego niż do mowy polskiej, to przecież ogłaszamy go że

Mý Hanus z bosýey mýloszczý knyeszýe Oszwýacýmskýe ý zatorskýe etc. výsnawamý tým tho lýstem obýecnýe przyedwsyemý který gý vszrzyá anye, cztućý szlýsethý budu, ysze przýsel gesi przýednasz slawethný panossá Mýchal Výthanowský hý szwým sýnem Stanislawem szdravýem buducz na czelýe y na rozumýe hý výsznal przýednamý dobrowolnýe zeprzedał szwyw polowýczu v Výthanowýcz od szkavý Slawetnýemu panosszý Sbýgnyevowý szgrodczýa hý gecho herbym hý zaplatha vczynýł ý wsdal gýemv przed namý srobotamý, lukamý pastwyský, pastwyskamý, laszý, chraszcýnamy, ribyszký, rybszkany, mlýký, mlýnyszký, rzekamý, gýezermý, wodamý czykaczymý ý stoyaczymý hý szlovyemu brýeszým, czo býło Mýchalono, hý kosczyellyým podavaným, nýszcz szobýe nýeostavýaýacz, aný prýacyelom szwoym thym panstwýem pravým vstkýchł mýedzach, granýczach, ýako tho szobýe Stawi dawna zbucz výmýerzonego ý výmýerzono gýest, gýakosz szýam Mýchal Výthanowszky myal, dirszalz ý poszýwal thakowým obýczajem szwýrchý psathým Szbygnýevový ý yecho herbum, ý mýelý dyrszeti a poszývati vyechnye a dzyeczye, ý myecz sthým obýcyayem ý vczynýti, predati ý nýechati ý zamyenyti zastawýthi ýku szvye pýrve vyechnýe dzýeczýne, hý proszýly nas obapolnýe abýchcham tego kupu dopuseczýł a potheyerdýł y gých proszbam przythny byly; a megý lystha thecho dopuseczamý apothwirczamý výeczne a dzyecznýe nyeszkodno badacz naszyeý szluszbye hý naszemu praw, temv naszwadomýe a przelýepsv gýstotu naszu pacyth kthemv lysthový zawýeszýti kazalysmy. A przythym szu byly naszy výczny slawethný panosszýe Jan Výecz Sztonýcz, Mýchal Laszkowsky a Gyralthowsky Pýotr, Vythanowský Pýothr, Paleyowský Mýcolaý, Mýcolaý Conýczský, Mathias Pyszarz. Gyey dan y pyszan w zyathorzýe vnýecyela dyczýen szwatey Gýaknýeský pod narodzyeným szýna Bozyecho Lyetha Tyszyacz sztyrystla ośmdycszatecho szýedmyecho poćýtan . . . (21 Stycznia 1487).

III.

W archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie znajduje się pewna ilość zeszytów będących częścią dawnych ksiąg miejskich, księskich i proszowskich.

względem na to iż pochodzi z prowincyi niegdys polskiej, a która miała w XVI wieku znowu wejść w skład państwa Jagiellonów. O wystawicielu tego aktu por. Biernann „*Zur Geschichte der Herzogthümer von Zator und Ausschwitz*“ *Sitzungsberichte der phil. hist. Classe der Wien. Akad. B. XL p. 594—631*. Nadmieniany przytem, że ani w księgach konsystorskich ani kapitulnych krakowskich nie ma, przynajmniej w tym okresie, żadnych po polsku pisanych aktów; i niniejszy dokument tylko jako „*oblata*“ dostał się do ksiąg oficjalatu krakowskiego, mimo iż sformułowaniem był nie po łacinie.

Obok nich jest téż wiele luźnych kart, które niejednokrotnie zawierają dość interesujący materiał. Niektóre z tych aktów pisane są w języku polskim.

O ile niefachowy może sądzić przedstawiają akty miejskie po polsku pisane nieraz ślady dawniejszych form niż wcześniejsze chronologicznie akty zapisane do ksiąg sądu ziemskiego lub grodzkiego, dla tego nie ograniczyliśmy się w wyborze do pierwszej połowy w. XVI. lecz uwzględniliśmy i akty nieco późniejsze.

I. z r. 1548.

Opatrzny Panowye! Waszey mýlosti sdrowýe nawýedzawy listem tým, ctore panye boze racz dacz waszey mylosti na długýe czaszy etc.

Przytym ze osnamyamy w. m. ize przysetsý przed nas Simon slyosarz Myesczanýn nasz zadal nasz o list kn Waszey mylosti w ten obiczay, ize Mikolay kowal mýesczanýn wasz hamvýe mu dacz mýechý.

Przetosz mý zadamy i barzo proszýemý abyszczýe raczýlý udzylacz skuteczna sprawyedlýwosez a nyeodwloeczna s tym to myesczanýnem temu to Simonowi.

My tesz w. m. w rownych i w (ínszy.ch rzeczach chcemy szýe zacho osnošczy zyl naszych w mý.

Datum Zarnowcza we srode dnya s. Szczepana Lata Bozego 1548 ¹⁾).

Mý Burmistrz y rayce
W. m. we
.

2. z r. 1555.

Pecunia ciuitatis exposita solidi na Kobylýenye et pro campana ciuitatis.

Item fecimus contractum cum molendinatoribus pro edificacione Kobylýenýa et dedimus eis grossos 20.

Item pýecz chłopov czo pomagaly mlynarzom na dzýen po pýacz szelýagow, tesz stravy tho czyný grossos 8 et 3 solidos.

Item Yanový Maszurkovy dalýsmy gr. 6 czo czynýl szczeblye w kobylýenyv.

¹⁾ List ten bardzo jest uszkodzony zwłaszcza w zagięciach powstałych wskutek złożenia go w sposób zwykle przy listach ówczesnych używany. Opieczętowany był dwoma pieczętkami z których dochowała się tylko jedna. Adres znajduje się na stronie odwrotnej i brzmi jak następuje: „*Circumspectis ac providis viris dominis consulibus in magna Xyzasz, amicis et vicinis nostris dilectis presentes dentur*“.

Item Chlopom czo grodzyly w szady v Kobylyenŷa ploty gr. 6 dedimus.

Item Chlopom czo drzewa novozy nakladaly ŷ szkladaly, dedimus eis 5 solidos.

Item serifabri za povŷethczyk dedimus grossum.

Item na oleŷ 1 solidum.

Item od dolu grossos 2.

Item goszdzy kopa lathnŷch ŷ brathnalŷow 20 dedimus grossos 5 $\frac{1}{2}$.

Item za povrosz do svonka gr. 2.

Item kopa goszdzy gontovŷch 2 solidos.

Item czyeslom czo szlup robyly ku zavŷeszenyv szvonka na mŷeszczkŷ pothrzebŷ dedimus mediam marcam.

Item solidum rusticis, czo obŷŷaly.

Item malyarzovŷ, czo farboval povŷethrznik grossum.

3. z r. 1556.

15 ¹⁾

Mathis M

Then tedi, gdi u oycza y v matki sluzila Dziewka Kachna Przezdennokowna, tedi yŷ nierzŷdnyie poznal y dzierzal sie iei rok czaly poki tam bila.

Potim sluzila na drugi rok v pana Lucaszka, y tamze tak w noczi chadzal i vidal go gospodarz, a on oknem w noczi wiskakowal, ktorego slovi karal.

Y przed urzŷdem opowiedal etc. y przed sie tak zanŷechalo asz do roku zupełnego tak w nierzŷdzie.

Potim na trzeci rok od god asz do tego czassu sluzila v Fariny, i tam takesz weczŷsz chadzal tak w noczi iako ve dnyie.

Y takesz przed vrzandem opowiedal tho y skarzil etc. gdje burmitrz p(an) Mathis Jaŷko na Skarga iego zastal go tam (y bil go liaskŷ ²⁾), bo ye zastal oboye tak biczowal polepszicz sie nycz... gdi go w noczi chezŷcz mv moviez izbi mv dal pokoy domovi, bo go tesz takze zastal oboye, tedi on vchiezil go za gardlo y dusil go etc. Gospodarza, a to yvsz drugi gwald popelnyl ten to Malikovicz.

A takze go tamze po trzeczie v Fariny zastano y s stŷ Malpŷ, y wziato do kaznyie oboye.

Skad pogorszenna y zelziwosc tak panyam y dzieveczkom tesz mlodzienczom, a zwlaszcza esz to Shin ienego przisiaznika, y sie dziely tak oboye kilka dny w kazny.

¹⁾ Rogu z dwoma ostatnimi cyframi daty brakuje.

²⁾ Słowa w nawiasie przekreślone.

Item ten ze Malikowicz czassu tego, gdi Burmistrz p(an). Jassko bądacz na tim vrządzie wyrzawszi ogen za Myasteczkiem, bądacz w no-
czy s Strozmy Myeyskemy bieżał tam, chcząc wiedzieć, czo sie dzieye,
y podkal sie s tim Malickem, spitałwsi kto bi bil, acz yvsz dobrze
wiedział, esz bil burmitcz y wiedział dla czego byekl. Uchiczył go
w pas y powiedział nye choc ze yvsz sam do ognya, bo tam to
bila Sobotka etc. a to pomniacz ono czo (karanye)¹⁾ v Fariny etc.
bilo, a tho trzeci gwalth y vistupek vezinil.

Aczkolwie ie. m. p(an) Voyewoda srodze o takove rzeczi kaze
karacz a boya sie abo na Gardlie, abo v pradgerza etc. — A wsza-
kosz y temv folgvyace y zabiegaiacz temv abi iake mazoboystwo sie
nyestalo, tedy tym obaczamy iest rakoyemstwo postavil — et ad peti-
cionem d(omini) Misliż in primo:

o pokoy Myasteczkv, y panv Burmistrzowy Matiszovy, ktorogo
yvsz przeprosil;

o pokoy farinye, gospodarzowy, ktorogo tesz creditur, esz prze-
prosil;

o pokoy strony tey Nyewiasty, ktorey za iey z: lizivosc, abo za
vinyecz marcas tres, livdzie, ktorzi na tim zobastron siedziely naliezi.
Abovim to myalo bicz spraviedliva, esz myal ya poyacz, ponyevasz ze
ye tak zastano oboye. Ale yvsz iest ici prozen y vipuscila go s tego.
A tak vinyen bądze dacz iey marcam primam per septimanas duas,
aliam marcam per alias septimanas duas, et terciam pro Natinitate
domini proxime, et hoc coram officio ciuili fieri debet.

A ocziecz yego we wszitkym go zastapil, prout inferius habetur.

Pro his vero pecunijs soluendis fideiussores sunt hy, Erasmus,
Andreas Serrifaber et knap Tczesczocz.

Alie, esz myenyly, iszbi miala dzieczmy chodnicz, tedi ya maya
ogładacz stateczne zony, a gdi bi tak bilo, tedi yna ma bicz iey na-
groda, ku vichovanyv, y okrczenyv tego dzieczniacza — y iei samey.

(A gdisz ogładaly)²⁾ A tho yvsz ocziecz w tym sam bądzie pod
tymze rakoyemstwem, choczy tesz shina iego nye bilo, iakosz nye ma
bicz na czas.

A gdi ogładowały tą Nyewiastą tedy powiedziały dobre zony, ze
iest brzemjenma y yvsz to czwarty Myessiacz.

Item kopą viny Nyerzondowego dacz ma ocziecz iego Myastu,
y maya Pradgesz spravicz etc. ato per septimanas duas.

Item tesz wolowczovey wdowye Myeyscze na layal, naganbil.

A gdi mv kazali stanacz, tedy nye stanął a gdi pon poslano
tedi vziekl y wielie tego krocz czynil; isz yvsz daley nye vyedziely
czo s takovym czinicz myely. A ocziecz tesz iego mv tego pomagal,
bo czassem chezial go zastampicz, a czassem grozil snym vespolek
ocziecz; iakosz to ffarina skarzil sie przed pany etc.

¹⁾ Słowo przekreślone.

²⁾ Słowa w nawiasie przekreślone.

A takze owa na konyecz, esz nye ma bicz w myasteczku do polroka dla vilubovanya (?), to iest od Srody prziszley, asz do God prziszlech. Sub marcis triginta pene, bo gdzie bi go tv zastano, tedy ocziecz w tem yvsz zostanye, abo kazu v pradgerza a takesz y o tha Nyevyastą sye rozvmye, esz nye ma tv myeskanya, poki sie nyeony, abo ona za mazem nyebadzie.

(A gdi sie po)¹⁾ y ma go vipravicz abo do Chanczin do przyaczol abo do Cawca, abovym nye ma bicz v zadnego Slachczicza to w okoliczi na oczu propter hoc nephas pod tasz vina marcarum triginta.

A gdi sie yvsz po godziech na wroczy, tedy go ma vzenicz w Myassopusty blisko sub eadem pena marcarum triginta.

A gdisz yvsz nye mokl myecz rakoymiech, abi to zan zaraczily, abi nye myeskal przy oyczv do God o yne. Tedy poddal sie pod swą maiatnosc wszitką nye odpuszczennye ocziecz yego.

Presentibus tunc dominis: Mathia Jasko protoconsule, Alberto pissarz, Niccolao Lucaszek, Vaczlaw, tunc consulibus; Bienyasz vice aduocato; Erasmo, Andrea serrifabro, Nicolao fabro, iuratis. Acta in domo protoconsulis Mathie Jassko feria secunda ante sancti kiliany alias die tercio. 1556.

Nyewiasta tha tesz ma hinc vynyecz trzeciego dnya s Myasteczka, ut supra feria II ante s. Kiliani.

Fideiussores Waczlaw raycza a Janik Trelka, alie ku racze powroznika bratha iey, a k temv ma dwv ynych ze wssi do Nyedzielie prziszley przistavicz.

4. z r. 1560.

Gratiam et pacem per dominum nostrum Jhesu Christum.. Przy thym moŷ laskawŷ mŷlŷ panŷe Gradowsky v tha dzŷeweczka, kthora thesz tham ma v Kxiezu ŷ tham czo ynszego pod Jego Msczya panem Bŷeczskyem ona ssama sserssa da sprawę v. m., y prossyla abŷch szŷe kto v. m. przyczynŷl za nya therass byt yey, bo yey ssye nagadza dobry cznothlŷwy czlowyek z Myechowa nŷaky kyelbaska, kthorego ya dobre znam, yesth czlowyek kupieczkŷ y osszadlŷ v Mŷechowye. A thak yey therass potrzeba yakieykolwŷek vyprawy, bo y ssukyenky nyma a thak prosse, aby vssdy yednak v. m. tham przessliochacz raczil ŷeŷ, zeby vssdy czo yey daly tham czy opyekunowŷe albo chocia szczynssv, bo yey moze therass nye wssystkyego dacz, lyepyey iss tho z maszem sszem podnyessŷe a zeby ŷeŷ vssdy dalŷ therass na ssuknya na tha ŷeŷ vyprawę czo wyerze o v. m. czlowyeku chrzessczyanskim yss v. m. dopomozess they tho ubogiej ssŷroczye, bo vŷethszeŷ nŷmass

¹⁾ Słowa w nawiasie przekreślone.

odplathy yeno gdy kto szyroczye ubogiej dopomoze, bo rozumyem, ze tham bądzye y z mezem zass myeskala; a zathym sszye lassze v. m. zalyeczam. Datum in Myrossow feria quarta post dominicam Misericordia. Anno Domini 1560.

Czo ya tho haczenya v. m. zalyeczam memu laskavemu przyacielowiy bo thą dzjfeweczke cziothka yey z malyuczkiego dzyeczyczya vichowala v Myrossowye, oczem szerszą sprawę v. m. dhadz tham czy myesczanye kxyessczy ¹⁾.

Życzlwy przyaciel

Franciscus Myrossowsky
subscripsit.

5. z r. 1565.

Gromada która z rosskazanya pana Sztarosthy Starhochorzowskiego 1565 post dominicam Oculi alias post Anunciacionis S. (Marie) Dolyeglywoszczj abo krzywdj, ktore ssoby ludzje w myasteczku myenja bycz thak od pana Starosthy thak tess od jnyych kmjeczj, tho czo ssje nye moglo skonczjcz na ssandzje, gdy objeral rajcze pan Starosta, tedj w tej gromadzye opowjadalj.

Na pjerwey Mathjss fflak Ploczjennyk, który gdy jego chlopca wzjal Sdanjk a on ssye dzywowal, kjedy chlopy na stawje ryb j sdechle wybyeralj ze blotha; on tego chlopca zastapyl j ssjadł w kazny bess zadnego prawa na rynku kv zelzywoszczy pan Starosta Sdanjkowj powrozem hanjebnye bjcz, ktorego czy rzemjessnyczj w czechu sgardzylj.

Item Albertus Bynka nyeborak pjekarz, ten ze mljna s czesstwyjcz ydacz zadney ryb j nye majacz wzyety przess Sdanjka tess na rjnk kv powrozem mordowan.

Item Myerzwa bartek faber bedacz czechmjstrzem od pana wybranym tess jego dzyeczje annorum octo dzywu jacz ssje ten Sdanjk poj al, ktorego tenze oczjecz zastapyl, powrozem go na rjnk kv absque iure mordowano.

Item tess Joannes Wessolowsky przed wssytka gromada splaczem a zaljem, gdy tego myerzwa myano bjcz, pana staroste vpomynal, aby jnssym zwjczajem ssye w myessczje z ludzmj obchodzyl a zwlascza z rzemjessnjkj; nyechajbj ye prawo ssandzjlo, gdy tego kowalja myerzwe a brata jego Sdanjk byl, rzekl do njego: jss dalybog takjess sta nyecznota wjnydzjess jakoss y pjerwey wjssedl prze twoje lotrowstwo, tham ze possedl do domu a ten Sdanjk z ros-

¹⁾ List cokolwiek z kraju zniszczony na którym już tylko ślad pieczętki pozostał, na grzbiecie adres w tych słowach: „Memu laskavemu przyacielowiy panu Gradovskiemu stharoszczie Kxyesskiemu przyacielyowy laskavemu“.

kazanŷa pana Starosty Zkrzosskŷ nan strelŷł, kedŷ nŷewŷasty Sdzŷe-
czŷem malo nye zabył woknŷe ŷ dal onego do kaznŷ, gđzŷe tŷdzyen
ssyedzŷał, o czo do yego myłossczy, i ŷesscze o wŷeprza chce zalo-
wacz, ktorego pan Starosta ŷesłŷ zeszkodŷ zaŷanł ŷ dal ssobyte kar-
mycz do mlyna etc.

Czupka Stanislaus faber tess nyemoze sprawyedłŷwosszŷ mŷecz,
ŷss go wylgowssŷanye wssadzŷłly w lanczuch.

Item temusz pszenŷcze pobrano, czo bŷł wszyał 8 kop.

Item o pozyczane pŷenyadze marcarum 2 kmŷeczŷowŷ pan Sta-
rosta ŷch nyedal wraczacz.

Item Mathiss zŷecz Multanow, czo mu drzewo splaczv, ktore sso-
bie kupyl, pan Starosta kazal pobracz.

Myerzwa faber czo mv gwossdzŷ 4 kop nyezaplaczono zaluŷe.

Item Ploczŷenŷczŷ ssye tess o luke rzemŷessnŷka opowyadłŷ,
ŷss ssŷe rzemyesla wŷrzekł ŷ vczył sse ssewstwa a za ssye roby
w dworze ploczenycztwo nad ich prawo.

Item Koszyczkŷ Ploczenŷk o chłopye annorum 8, ŷss go pan
Starosta kazal bŷecz, yss na bloczŷe wŷŷał kyłka rybek, a yss tho ten
chłopiecz vczynŷł, wedluk prawa wolŷalbŷ go sam oczŷiecz bŷł ska-
racz nŷslŷ go kv zelzenyv dal pan karacz na rynkv.

Item thes ssewczyk postronny nŷemaŷacz zadney rŷbŷ wzyetŷ
. . . bo nyelowŷł ŷest, przez pana Staroste na rynku bŷtŷ wolŷalbŷ
bŷł na ssybyenŷcze ossandzony yeslyby wŷnyen.

Thv tess vbogy chłopek ogryzek na nowem myessczŷe, temv pan
Starosta kazal wŷŷacz ssŷecz zayecza dal mv od nych zayacza pros-
sacz, aby drugyego wlowyl, nyecheczyał.

Nyeznanowsky zaluŷe sŷe, yss mu plothy przy ogrodzŷe popa-
lyłŷ czy, ktorzy stregłŷ stawu, a zwłasscza wylgowssiane thess wssyss-
czŷ prossa, aby ŷdacz ze wssŷ przess ogrodŷ ssprzŷczek nŷczŷnyly.

Item Malŷczek Mathŷss opowŷadaŷacz ssŷe zaluŷe o zone, ktore
ŷemv pan Starosta pokolathal.

Item czo szoltŷssŷ pobralŷ dzŷessŷieczynny spŷerssych kopanŷn
przess wŷadomosszŷ mŷessczanow przesslego rok v tego czo ŷego
myłosszcz wolnosszcz ŷm dal etc. beda ssamy vstŷ mowycz.

Item Slŷossarz, yss nŷemoze sprawyedłŷwosszŷ myecz o skody,
ktore mv byly skazanŷ Skunassowŷany o psenycze ŷ ŷnsse etc.

6. z r. 1569.

Actum prouidi viri Mathie Labuda cum prouido Marthyno Okru-
thŷ an D. 1569.

Przed oblicznosszŷa nassa radczeczka stanawsy obliczne przerze-
czonŷ Mathŷs Labuda sasŷad nasz uczynyel vgode s przezeczczonym
Marczynem Okruthnym okolo rolye, kthora kupŷel przeczeczczonŷ Ma-
thiss Labuda v opaczthnego Mathisa Fiolka, kthora bil zastauyel opa-
czthŷ Mathis Fiolek v Okruthnego, tenze Labuda ma uczŷnŷycz na-

grode ý ýus vczynyel mu dacz przerzeczonemu Okruthnemu grosy ... czo ma sobye wyrazýcz Labuda na pyenyadze, kthore ma dacz przerzeczony Labuda opaczthnemy Fiolkowi na rathv, gdy czas przydze.

7. an. eodem.

Die Dominico a D. 1569 Stanislaw Lipek.

Przed oblicznosczya naszą radzeczka stanavsý oblyczne przerzeczony Stanislaw Lipek myesczanyn Mýechowský zostavyel od syebye przemoveze sasyada thu nasego na ýmýe Marczýna Okruthnego przerzywko thu yednemu czlovýeku, kthory mýeska vskolye oczecz Florýchova o dluk ý o insze rzeczy, kthore maya mýedzy soba.

8. z r. 1570.

Dnýa penyedzyalkowego po svyetych slalysmy po Sidoroua vpomýnayacz okolo rzadu domovego, aby byla porzadna v domu svoym, aby bila statheczna, pothym zamyerzelysmy eý czas do dzyesyeczy nyedzyel, aby sla zamas pod vyna trech grzyvyen.

Dalem od volanya lýsthv v Mýechovýe od yarmarkouego 3 gr.

Item zasye dalem v rarznovczv drugye ras obuolacz thenze lyst yarmarkový, dalem od thego grossos 2½.

Item vybyerayacz then vzyalem 6 zlothyč za zýtho czo mloczono po yego smyerczy thego voýtha nyebosczyka za 9 korczy od Chechný po 20 grosý, stých dzyevyaczý zlotých výdalem na bydovanýe domv thego nyebosczyka Voytha zlo 4, gr. 6, solidi 2, zostaje prýmýne marka una gr. 5. solidus unus.

9. an. eodem.

Przed oblycznosczya nassa radzýeczka stanavsý oblyczne przerzeczony dva mozovýe myesczanýe nasy tho yest najmýe Grzegorz Kordulya przysyesnýk starsi, drugý solthys Jacub naprzerz Skonasowský význalý przed oblycznosczya nasa radzýeczka, yze przerzeczony Jacub soltis zastavyl rolya svoýe u dzesyaczy grzywnach polýe konasowskych stayan pyeczyoro do trzech lyath poczawsý od roku a 1570 opaczthemu Grzegorzový Kordulý.

10. z r. 1573.

Proposicia spraw w Myasteczku odpraviennyv czaszu prawa wielkiego abo napodszedek we dwye nýedzielý. Anno Domini 1573. Die vero vigesima Februarii.

1. Naprzod raicze obracz zgodne y przysieznyky vedlie zwycaiv.

2. Rug (s) abi wydali wedlie zwyczajv ieden za drugiego przy-
szygą dlŷa pohamowanych wiclyv zlych spraw w Miasteczku: spalie-
nie mlinka, pythalne.

3. Urząd przesli niech vkaze, iako szie sprawował w powinno-
szi szwey, ieslŷ kto nievkriwdzon od niego etc. kthemv lyczba vczin-
iona bycz ma, gdisz thak dawno zamieskali szye ieslibi thesz suspi-
cie yakie miał urząd badzi strony Gromadi, badzi thesz y ossobi czŷeŷ
i albo wadplŷwoscŷŷ iakie w porzadku abo w powinności szwei, po-
winł iawnie paŷv oznaymycz.

4. Za powiethrzem morowym przeszłym isz wiele spraw za-
thrudnionych kv vkriwdzeniv luczkiemv: vodumorkach, wbliskosczyach
etc. wczó pilnie veirzeci, abŷ szie kasdi przy szwim osthal.

5. Isz nie znosne skodi dzieia szie w liesziech od miasteczka
prze nievschanovanie plothow, ktore sprossnie kradną, palą okolo sye-
bie, czego ma bicz pylne ogladanie plothow albo spustoszenia plo-
thow, thak y paniskych i oszaczowanie maya bycz, a gdzie szie thakie
skodi naidą przez kogo vczinione thakowŷ karan abi bŷl.

6. Isz bydly, szwiniami thesz niemnieisze skodi czynia w po-
lyach aby pasterz porzadnŷ bŷl chowan od nich. Alias bendą zaimo-
waczi iłyekroc z ktho zaimŷe do paniskiei obori przyzenŷe od roga-
thego bŷldŷeczŷa gr. 3, a od szwinye groszi 1.

7. Hultaie, ludzie lozne abi na spisku bŷli podani, ktori bŷ nie
byl podeirzani a bawicz szie chczial przy miasteczku przy thakowim
kazdim niech szie osziadly mieszczanin opowie thak y zagródnik y Mly-
narz, ieslŷbi thaczci bŷlŷ, thosz szye y o komornikach rozumycz ma.

8. Kthobi w liessie szwowlonie rabal a pobracz szŷe nŷedal
i owsem bronicz szie chczŷal, jako gwaltownik karan bedzie, gđŷsz
zdawna gaie paniskie szą zapowyedŷane.

9. Isz Mŷasteczko czyesz y szŷe pozŷdki grunthow panyskich
vziwaiacz vrodzaiow, paszeh, thakze y wod mlynow etc, abŷ schuczŷą
powabi pomoczą do szŷan przeprowowanyv rzek od powodzi y gwal-
thu bronienyv stawoff albo srodel odprawowaniv za roskazaniem, alias
kasdi nieposlusny karan bendŷe viną jako nieposlusny, a przy thak-
ich robothach vinien Raicza bycz kolyeŷą kasdi nad mieiskim ludem,
odprawywzi robothe ma oznaimycz kto niebil, thesz pod karaniem
vini thakowy Raicza bendzie gdi by do thakiei sprawy albo poslugi
omŷeskal.

10. Myari powinne slodowe abi oddawane bili od kasdego, nŷsz
do mlyna slod spuszczi, ktobŷ szie ynaczei wazil slod w młynie na
lyeszci bendzye iako przesthepczi do dwora bendzie zwyeth.

11. Czinschv paniskiego ktobi niewydal na czasz zwykli, thakze
y schosz aby thakowy zarasz vyezieniem bŷl karan, a za nieposlu-
senstwo thakie nie vinydzie asz da szowitho, czo powinien a tho szie
rozumiecz ma, ktobi thydzien po czaszu thakowego podathku nye-
wydal.

12. Kobelyenją aby porzadnie byli chowane, ktobi szie wazył skazyecz abo zrobacz bendzie karan jako gwalthownyk vina y poprawycz zasz bendzie powynien.

13. Rzemiesznicy ktorzy bywaią zwywany zaplacza do dwora, ktorzybi w thim niebil poslusny vyezynenym y vina karan bendzye.

14. Porzadek gothowosczy myeiskiey ku potrzebye, aby zaszye wvczeszwą(?) wstawyon byl, y zalozycz vine thakze strony ognjow y jnych porzadkow dolozycz.

15. Zakownycze wczinic mieiskye abi w porzadku szwym byli.

II. an. eodem.

Actum Jacobi Salyetrnyk cum Zatorska Helena vidua. A. D. 1573 feria quinta infra octauas corporis Christi.

Stanavszy oblyczne przed naszym urzedem radzyczkym opatrna Helena Zatorska vyznala pres opatrznego Janna Kosyczkego przemovcze svego, jze vyznal then tho Jan Kosyczky, jze dom najely nyebosczyka Zatorskiego opatrzmv Jacubovy Salyetrnykovy z Ljelova do pultora lyath z osmy grzyvjen, do czego maja im dacz ogrot y blony narok przysly ma opravycz then to Jacub svoym grossem y czokolvyek przymye sdomem ma zasye svytko stathecznie oddacz y ma bycz gospodarzem dobrym y tak ma przygljodacz y z ognym ma sye stathecznie rzedycz y straz dla zlej przygody then to Jacub, y dal przed urzedem nasym radzyczkym na then najem dve grzyvne a trzeciya grzyvne ma dacz do urzedu nasego na dzjen bozego narodzenya blysko przyslego a ta przerzeczona Helena Zatorska ma dacz pokoy themu tho mytnykovy v thym tho domv, jze by mv nycz nyepreszkadzala, aby on myal od njej pokoy.

12. an. eodem.

Actum feria tertia post octauas corporis Christi anno 1573.

Sthala szye vmova myedzy Janem Nyesnanowskym y myedzy Halsbyetha thatharowna vespolk s mezem jey Lucassem, ze ony poswolyly mv przed urzedem zaplaczycz grzyvjen dwje dlugu na swyethy Barthlomey bes zadnych trudnosczy nye bronjacz szje zadnym furthy anj zadnym rzeczamy ynszymy, ale pewne pyenjadze ma dacz.

13. z r. 1575.

Stala sie wmoua miedzy Gosowa y Przedborskiem okolo dlugu grziwien pultrzczy y grosy 5, postanovienie vsielj miedzy soba ze yei ma dacz na swiatky blisko przislye grziwnie a ostatek nagody, a gdzie by niedal przerzeczony Przedborsky na ten czas tedi Gosowa w iego ymienie ma volnoscz, na czo pamietnje zalozily z obu stron, a tho sye dialo przed koprasem burmistrzem w piersy piathek po przewodiech.

14. z r. 1582.

Ministerialis terrestris Generalis omnium terrarum regni prouidus Gregorius Farina ex oppido Xzyas cum nobili Joanne Nyeznanowsky coram officio et actis presentibus castrensibus surrogatoriis capitanealibus Cracouiensibus in vim sue fidelis relationis libere, publice et per expressum recognouit, quia ipso et nobili prefato feria tertia ipso die sancte Zophie proxime preterito a proconsule, consulibus totaque communitate oppidi Xzyas obductum et protestatum est in et contra nobilem Adamum Pessyczsky et Jacobum famulos generosi Joannis Othwynowsky de Othwynow, quia ipse tempore certo non ita pridem preterito nulla causa legitima ad id habita, quando idem Adam Pessyczsky et Jacobus cum domino suo prefato Joanne Othwynowsky per oppidum prefatum Xzyas proficiscerunt, thedy pana szwoyego przerzeczonego Jana Othwynowskyego pozossthal y do nyeyaky Jadwygy Szlyossarky myesczky myasstheczka Xzyeza, kthora pywo nathenczas szynkowala wssthaply zaszye do yunny gossbody, tho yessth do Sebastiana Wyeprzka v kthorego naczенье do zlyewanya pýwa gothowano, mýtho. Ono naczynye szyekly tho yeszth na kadze dwye obreczy dwa polyachthelky rossyekly, szlupy u domu thego thakze szyekly w kthorych ssam ssyeczenya znaczne wyelkye czthery, a mnyeyssych nyemalo a gdy ych szthego chamowano, oný nyedawssy ssye chamowacz gonýly byelý kogo yedno dossthacz mogly, thakze lyudzýe w thamythym myasstheczku býelý przez ych thakowá nyepochamowaney vszyl-noscz, krýk, sztrzelyanye z rusznýecz sztrwozeny, a pothym then tho Pessyczsky y Jakub za lyudzmy bronyamý swemy czýsskaly chezacz kogo skaradnye ranýcz, albo zabýcz y thamze yeden z nych bron szwoye szabye wýczyssnyoná z reky zossthawyel, kthorá tho od thego tho Burmýsstrza ý radzycz myasstheczka Xzyeza woznym y szlyach-czýczem wyssyopyssanym do urzedu nýnyeyschego oddal y kthora urzad od nyego przyal, czo thak nyeynaczy bycz then Wozny ý szlyachtha przerzeczony wýdzýely, przythym belý y nymý tho zaraz tham obwyedzyno y osswyadczo no yessth.

Actum in Castro Cracouiensi Sabbato post Dominicam Exaudi proximo anno Domini Millesimo Quingentesimo octuagesimo secundo.

15. z r. 1583.

Mosciwi Panie, Mý vbodzi Raicze Miasteczka Wielkiego Xzieza vprzeimoscý szwe vnizone do laský w. m. pilnie zalieczami a przýtým zdrowýa dobrego y szeslýwosczy wszeliakých na czasý dlugie od pana Boga w. m. szwemu Mosciwemu Panu vprzeimie ziczemý etc.

Bendacz v nasz proboszczem swientih pamieczý niebosczik Xziandz Jan Ostrowiczký wýzał bil s koscziola xzieskiego na potrzebý Ich Mosci panow s Tenczina dwiesczie zlothých pieniedzý, kthore oddal bel do koscziola Kxsieskiego nieýaký Xziandz Rabstýnský, kthorý tesz

býl z domu Tęczynskiego na kupienie czynszu wyderkaffowego na kaznodzieie kxsieskiego, kthore po thim panowie s Tenczina dały wý-trzimowacz niebosczikowi xziedzu Janowi Ostrowiczkiemu na wszy szwoiei dziedzicznej w Boczkowiczach, aby ýe stamthad wýbraw-szy do koscziola Kxzieskiego zaszie oddal ý trzimal the Boczkowicze Folwark dosicz dobri ze dwanaszią kmieczy asz do szamei smier-czy, sktorei nietylko dwieszeie zlothych alie y da(leko) wiecej wýbracz mogli, yako nam o them sprawie dal ný godzinie niebosczik Maliarz sąsziad nasz brath Xziedza Bodzeczina Doctora, kthori za xziedza O(strowicz)kiego kosczielnem býwał, A gdi niebosczik Xziandz (Ostro)wiczký thakowých dwuszetth zlothich za zý-wotha swego (do ko)scziola Kxsieskiego nieoddal, ýednak zlicziel te (dwieszeie zlotych) executorem szwem s kthorych przednieiszi býl nie-bosczik Xziandz Grzegorz Pakoslawský, aby thakowe pie(niadze do ko)scziola Xsieskiego oddali nie naczó ýnszego ýeno (dla) czýnszu wý-derkaffowego na kaznodzieie kxsies(kiego) tedi doszicz niebosczik xziadz Pakoslawsky w ob(ecnoszci) Xziedza Ostrowiczkiego položil sto zlothých thakowých pieniedzi v urzedu Officiala Krakowskiego niebosczika Xzie-dza Porebskiego, kthore pothim Xziandz Porebský niebosczik w. m. od-dal, gdys w. m. zaczol býdz Kancelierzem v sławnej pamieczy niebo-sczika xziedza Zebrzydowskiego ýako o thim kwýth w. m. szwiadczy, ktoremesz w. m. niebosczika Xziedza Porobskiego stakowego stą zlo-thých kwýthowacz raczil, czo aby w. m. lepiej wýrozumial, poszýlamý w. m. copieie extractow skxziąg duchowných tak polozenia tých sta zlotych przesz xziedza Pakoslawskiego yako tesz ý oddania ých przesz niebosczika xziedza Porebskiego do w. m. naszego Moseziwego Pana. A tak w. m. pokornie proszimi szwego moseziwego pana zebýsmý moglý ku thým pieniazdom przýszez, zebý býlý obroczone na kupienie czynszu wýderkaffowego na kaznodzieie koscziola Xzsieskiego wedlug wolý niebosczika xziedza Ostrowiczkiego, gdysch ku ýnszemu vzýth-kowý obroczone býdz niemogą (zwla)scza ýs za laską bozą koscziol kxsieský ku sta(remv) porzathkowý z laský milego Boga ýest na . . . ostatecznie przywroczoný. A mý tę laskę y dobro w. m. swemu Moseziwemu panu ý odslugowacz ý pana Boga za dobre zdrowie pros-sicz niezaniechamý ý pan Bog wssechmogaczy w. m. tho hoinie na-gradzacz bendzie zaczol. A stem sie laszcze w. m. zaliczamý naszemu Moseziwemu Pralathowi. Dan w Xziezu Wielkiem Dzien s. Maczieja Apostola Roku Pańskiego 1583 ¹⁾.

W. M. wsego dobra ziczliwý
ý sluzicz gothowi.

Burmistr ý Raicze
miasteczka Xzieza.

16. z r. 1586.

Mý Burmistrz a Raýczý miasta Gliwicz wýznawamý tým to li-stem przedewsemy a zwlaszcze kdez nalezy, zie ýest przed nas w plnu

¹⁾ List ten wielce jest uszkodzony w dwóch miejscach wskutek zbutwie-nia papiern.

Raddu z Porucznikŷ swymy przedstanpila poczciva ziona Anna Przedssla manzelka Nebossicka Jakuba Przechadzki samsiada nassego, a tu przed namŷ poddala a odevdzala w plnu mocznost a pravo Manzelowi swemu terazniŷsemu Mikolayowi Golem ssewezowi listu tego ukazatelowi Dlugi wszeliake podli czŷrografu, ktore nebossickowi Jakubowi Przechadze za chmiel w Miesze Wielkim Kziendzu dluzny pozustalŷ ye wyupominacz a przyancz ŷ stim uczŷnicz y niechacz ŷako swŷm vlastnŷm comu na swiadomy a lepssam gistote pieczancz miasta nassego ysme przycisknuly. Datum Gleiniitiae Dominica Post Natiuitatis Christi Anno 1586.

17. z r. 1586.

In nomine domini Amen. Anno a Christo nato 1586 in uigilia Visitacionis beatissime Marie Virginis hora die 12.

Prouidus Matias Labuda in uilla Glogowŷanŷ ac in domo sua et in presentia testium videlicet Jacobum (s) Brzoza Proconsulem et Simonem Woliaczek consulem ciues Xiazenses non coactus, nec seductus sed licet corpore eger, tamen mente sanus memoria repetens morte nihil cercius et hora eius nihil incercius esse prouidendo in tempore salutis anime sue et bonis suis mobilibus et immobilibus, ne occasione eorum post mortem suam inter propinquos suos lites et dissensiones contingat oriri. Ideo ex animo bene deliberato et spontanea voluntate, prout salubrius et (melius potuit) et debuit, ordinauit (ultimam suam) voluntatem in hunc qui (sequitur modum). Ante omnia in miseri (cordia in) effabili dei confidens, qui cor contritum et humiliatum non despicit, animam suam in manus dei omnipotentis commendauit. Postea corpori suo sepulturam secundum honestum modum circa ecclesiam parrochiale m Xiazensem elegit, ultimo omnia sua bona, que in paratis et debitis confessus est se habere, ita ordinauit:

Naprzod Jagniesze Malzonec swy namilsy wespól ŷ s sinem swŷm milem Woŷŷeziechem oddaŷe ŷ oddal krow dŷŷe ŷ ialowek dwie.

Item Marczinowi szinowi swemu pierwssŷ zonŷ oddaie ŷ oddal krowe ŷedne ŷ z ialowiczŷ oboie bŷale.

Item temusz Marczinowi sinowi swemu oddaŷe konŷ dŷoŷe rŷdzŷch ŷ ze srebieczem sznŷch liatossiem.

Item zonie Jagniesze swŷ milei oddaŷe konŷ dŷoie czarnŷch ŷ ze srebieczem loŷskŷm.

Item teize Jagniesze zonie swoŷ oddaie wolŷ dwa.

Item owcze wssitkŷ zostawiam sohie dla zŷwnosczŷ w chorobie swoŷ, a czobŷ ŷch zostalo po smierczŷ mej thedŷ na pol dzielŷcz sie benda pomiedzy

Item Marczinowŷ szinowi (swemu oddaie) szwinie starŷ ŷ szŷmeczem młodszy ŷ

Item Jagniescze zonie swy wespól z Woicziechem sinem oddaie szwŷnŷ spolnych siedmiuro.

Item Dom w mieszczie Xiezu na nowi uliczi ŷ rolią w Truskawkach oddaie Marczinowi ŷ Woŷciechowy sinom szwym na spolnŷ rosdzial wszithkiego, a Jagnieska zona ma tą czesczią sie opiekacz szina Woŷciecha.

Item zbozem ozimem wssitkiem ŷ jarzina wssistka zboza wsse-liakiego na spol zbieracz, sprzatacz maia, a sprzatnawssŷ rozdzielŷcz sie maia naspol Marczŷn z Woŷciechem z Jagniesska zona ma.

Item Jedrzeiowi pasierbowi oddaie staianie zitha na nowakowŷm ŷ owiesz, czo szŷal s kuraiem naspol, i then oddaye temus Jedrzeiowy pasierbowŷ.

Item dług v Tomassa Bunkŷ pulthorŷ grziwnŷ naŷmu ten dług maia wŷeziagnacz ŷ na trzŷ czesczy sie maia podzielŷcz, alie pierwej tŷmŷ pieniedzi pogrzeb maŷa odprawŷcz, to czobŷ zostallo dzielŷcz.

. Zeglienka iest kopa ŷ oddaie Jagniescze zo (nie meŷ) na suknyą.

Wozŷ, plugŷ, bronŷ ŷ statek wsseliaky polny na spol maia bracz ŷ dzielŷcz sie.

Item kapussna ŷedno Marczinowi szinowi swemu oddaie.

Item polecz miessa ŷeden czo wietssy Yagnieska zona sobie ma przedacz na suknyą.

Item drugie miesso, sadlo naspol maŷa ŷesz przŷ sprathaniw zboza a czobŷ zostallo naspol sie maŷa dzielŷcz.

Item sprzety wsseliakie domowe tak zeliadne ŷako ŷ drewniane oddaye zonie swoŷ mily Jagniescze.

Jacobus Brzoza protunc procensul.

Simon Woliaczek consul ciuitatis Xiaz subscripserunt ¹⁾).

18. z r. 1588.

Pamiecz rzeczi pozostalich po rozdziale ktori się stal in anno Domini 1588 in crastino Epiphaniarum inuentouanich, ktore wsiela pani Dorotha Prziluska od sinow swoich od Jacuba, od Pawla i Benedicta do zachowania.

Naprzód psenicze kop 50; Item namloczone skazdei kopi putora korcez, z drugiei thesz piecz czwierzci, zebi sie nagradzało iednei kopie tak drugiej, niechze bedzie po putora korcez. Item namloczono stei psenicze korcezi 75; Item w then czas przedawano na targu ieden korzec psenicze po flor. 2; za the psenicze przislo flor. 150; kazdi zloti liczacz po gros. 30.

¹⁾ Testament ten spisany jest na karcie papierowŷj złoŷonŷj we dwoje. Srodek karty w znacznej czŷci zbutwiały.

Item zitha bilo kop 60; kazdei kopi namloczono putora korceza a stich 60 kop. zitha namloczono korcezi 90; A na then czas przedawano na targu korzec zitha po grziwnie, to uczini grziwien polskich 90; Tho uczini polskich zlotich 144.

Item grochu bilo kop 10; a skazdei kopi namloczono po putora korceza tego grochu stich kop namloczono korcezi 15; Thegos roku przedawano groch na targu po gro 50; To uczini zlotich polskich 25.

Item ieczmienia kop 10; Skazdei kopi namloczono poputora korceza namloczono ieczmienia korcezi 15; Na then czas w targu bil po gro. 20; To uczini flo 10.

Item Tatarki kop 12; Namloczono skazdei kopi poputora korceza bilo iei kor. 18; A na then czas bila po gr. 20; Za nie przidzie zlotich 12.

Item owsa bilo kop 60; skazdei kopi owsa namloczono putora korceza namloczonego korcezi 90; Bil owies na targu po gro. 12; Za owiesz przidzie flor. 36; To uczini polskich flo 376 (377?).

Item krow bilo 8; Przedala krowi poputrzeczi grziwni za nie przidzie grziwien 15; A uczini zlotich polskich 24.

Item za ialowicze 4; po kopie to uczini flo. 8.

Item miesza polczy 6; ktore przedala po gro. 40.

Item sadel 3; a przedala po gro. 15; To uczini fl. 9 gro 15.

Item za pare koni dano flor. 18.

Item wolow bilo 6; A przedala ich 4, para za zlot. 16; To uczini flo. 32.

Item gesi bilo kopa a przedala ich po gro. 4; A tho czini flo. 8.

Kokosi, kapluni kur pospolitich bilo kop 2; przedala kokosi po grosu i kapluni to uczini flo 4.

Item kaczek bilo pukopi. Przedala ich po grosu tho uczini flo 1.

Item swini bilo 10; Nazimeczow przedala po zlothemu 6, swini starich 4; po zlothemu przedala, vezini za nie flo. 10; suma facit flo. 49 gr. 15.

Item wosz kowani. Item broni 4; Item radla 2; Item plugow 2. Item inse sprzethi domowe iako siekieri, lanczuch, prosa, zitha iarego, siemienia konopnego, siemienia lnianego.

U w a g a. W rocie Nr. 99 wiersz 5 należy czytać „csos“ zamiast „tsos“.

CENNIK
wydany dla rzemieślników
miasta KSIĄŻA

PRZEZ
PIOTRA KMITE,
wojewodę krakowskiego w r. 1538

podał
Bolesław Ulanowski.

~~~~~

Wśród zeszytów będących pozostałością dawnych ksiąg miejskich księzkich a przechowywanych obecnie w Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie, odnalazłem zwitek złożony z 4 kart papierowych i mocno uszkodzony po brzegach i na zgięciach.

Po zaznajomieniu się z treścią zabytku wypełniającego 7 stron pięknego kaligraficznego pisma z w. XVI., przekonałem się, że mam pod ręką cennik wydany przez wojewodę krakowskiego Piotra Kmite w r. 1538 dla rzemieślników miasta Książa. Ostatni ten szczegół wynika z umieszczonego na 8 stronicy napisu: „Pro Oppido K x y a s z”.

O ile mi są znane zabytki dawnego prawa polskiego podobnych aktów ogłoszonych jest dotychczas bardzo niewiele, a żaden ze znanych tak wczesnej nie ma daty. Zwracam np. uwagę na ten, który umieścił Niemcewicz w III tomie swego „Zbioru pamiątek o dawniej Polszcze” na str. 449—475, wydany również przez krakowskiego wojewodę, ale dopiero w r. 1573.

Ze wchodziło to w istocie w zakres władzy wojewodzinskiej ustalanie ceny przedmiotów wyrabianych do użytku domowego, jakoteż i materyjaków surowych, liczne na to mamy dowody w ustawodawstwie

naszem z XV i XVI wieku. Instytucya cechów bardzo po miastach naszych rozgałęziona, wywoływała ustawiczną potrzebę brania w opiekę ludności ziemskiej, zmuszonej nabywać sprzęty i przedmioty sporządzane przez rzemieślników miejskich, po cenach bardzo nieraz wygórowanych.

Ograniczamy się obecnie na przytoczeniu najdawniejszej chronologicznie wzmianki w statucie warskim:

„Ad praecludendam viam fraternitatibus, quas mechanici ciuitatum observant, statuimus, quod Palatinus, Capitaneus cum aliis dignitariis terrae illius singulis annis in certa die mensuras tam frumentorum, quam pannorum et aliarum rerum terrestrium, quae ad fora per cmetones adducuntur, et quae in regno nostro inueniuntur, pretia instituire, indicere et corrigere debet iuxta consuetudinem diutius observatam, ne circa easdem mensuras et pretia fraudes committantur, atque dolus et quod fraternitates huiusmodi omnino destruantur. Et si amplius contra hanc institutionem nostram dictae fraternitates in quibuscunque ciuitatibus nostris inter mechanicos inueniuntur seu reperiuntur, tunc illi mechanici, inter quos talis fraternitas reperta fuerit poenam LXX marcas, alias Siedmdziesiąt, camerae nostrae applicandam noverint se incursores“. (Helcel Star. pr. pol. pomniki, tom I. p. 327 rozdział XXXI).

Najdawniejszym, o ile wiemy, aktem administracyjnym w podobnym wydanym celu, wprowadzić nie przez wojewodę, ale przez komisyję złożoną z dostojników koronnych wydelegowanych przez królowę Jadwigę, jest rozporządzenie wystawione w r. 1396, jak tego dowodzi wydawca p. Piekosiński, ale wprowadzone w życie dopiero w Maju r. 1413. Początek jego brzmi jak następuje:

„Validi ac nobiles viri domini Petrassius Rpiszka Curie, Jacusius coquine Magistri, Nawogius de Lankawa, Petrassius de Szczekoczin subdapifer serenissime Principis domine nostre gracie Regine Polonie Borko de Tschezenecz et Andreas de Sprowa per ipsam dominam Reginam ad infrascripta specialiter deputati, cum circumspcctis Consulibus ciuitatis Cracouiensis de uniuersis et singulis infrascriptis vendibilibus et emptibilibus tam in terra quam ciuitate Cracouiensi constitutis, melioribus quibus potuerunt modis, saluo tamen meliori consilio concordarunt, composuerunt ac amicabiliter pro publico communitatis conseruando conuictu ordinare statuerunt“ (kodeks dypl. miasta Krakowa p. 392 ed. Fran. Piekosiński).

Nie będziemy na tem miejscu wchodzić w ocenę ogłoszonego przez nas zabytku jako pomnika prawnego, bo uczynimy to przy innej sposobności w sposób bardziej wyczerpujący, niżby to mogło nastąpić w niniejszej publikacyi, na to jedno tylko zwracamy uwagę, że cennik nasz, przeznaczony jak mówiliśmy dla Książa, jest prawdopodobnie jednym tylko z większej ilości egzemplarzy, rozestanych przez wojewodę po wszystkich miastach kompetencyi jego ulegających. Czy wszystkie egzemplarze były całkiem jednobrzmiące czy też czyniono

w nich według okoliczności pewne zmiany trudno ocenić, ten jeden cennik mając przed oczyma.

Ogłoszenie niniejszego zabytku w Sprawozdaniach komisji językowej da się usprawiedliwić tym względem, iż wiele znajdujemy w nim wyrazów technicznych polskich, które tem są cenniejsze, iż użyte i wypisane są obok swych synonimów łacińskich.

Poprzestajemy na tych kilku uwagach, które uznaliśmy za niezbędne do najpobieżniejszego określenia natury i przeznaczenia naszego pomnika, a chcącego dowiedzieć się o właściwej jego doniosłości, jakoteż o rozwoju ustawodawstwa nadającego wojewodzie moc wydawania podobnych rozporządzeń administracyjnych odsyłamy do osobnej rozprawy, którą niebawem postaramy się ogłosić.

Constitutiones per Illustrem ac Magnificum dominum dominum Petrum Kmytha Comitem in Vysznycze Palatinum et Capitaneum generalem Cracoviensem ac Regni Poloniae Summum Marsalcum nec non Scepusiensem, Premisliensem Colesensemque Capitaneum etc. Ad Palatinatum Cracoviensem Anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo Octavo.

Constitutiones laniorum.

Item nullus laniorum audeat vendere cutes mercatoribus vel quibuscunque extraneis hominibus praeter cerdones Cracovienses aut alios artifices, qui laborant et exercent artificia sua cutibus sub poena XIV marcarum.

Item nullus laniorum audeat cutes bovinas meliores seu maiores maiori pretio vendere cerdonibus aut aliis artificibus nisi per 21 grossos, minores vero seu mediocres cutes minorum bovum non aliter nisi per 16 gr.

Item vaccarum cutes *Jalowicze* dictas meliores non audeat maiori pretio vendere eisdem artificibus nisi 12 gr.

Item cutes iuvenearum non audeant aliter vendere saltem per 9 gr.

Item nullus laniorum audeat vendere sebum sub poena praefata tantum smigmatoribus, sutoribus, candalistis, funificibus et aliis, qui indigent sepo ad artificia sua, et nobilibus civibus pro necessitate domestica; mercatoribus vero, qui illud ad alia loca et dominia extranea ducunt, vendere non praesumant.

Que singula inviolabiliter modo praescripto servari debent sub poena XIV marcarum domino Palatino irremisibiliter solvendarum et succumbendarum totiens, quotiens aliquis contra praemissa compertus facere fuerit.

C e r d o n e s.

Item nullus cerdonum audeat extra regnum evehere cutes tam crudas quam elaboratas, nec aliis vendere mercatoribus aut extraneis hominibus solummodo opificibus et incolis cutibus indigentibus, quas cutes debebunt et tenebunt non alio pretio quam isto inferius descripto (vendere).

Item cerdones cutes bovinas maiores non alio pretio sutoribus et aliis artificibus cutibus laborantibus et indigentibus tam Cracoviae, quam Kazimiriae aut in Kleparz morantibus vendere debent tantum cutes potiores, quas circa lanios recipiunt, nisi per 21 gr.; tales cutes elaboratas debent dare ipsi et vendere per 29 gr.

Minores vero bovinas per 17 (s) gr. sunt constitutae, eas elaboratas vero dare debent per 22 gr.

Vaccarum cutes maiores vendi debent 11 gr., minores vero vacinas et iuvenearum quas recipiunt per 9 gr. circa lanios seu in foro; tales cutes elaboratas debent dare per 14 gr.

Item nullus praefatorum cerdonum debent laborare cutes agnellinas aut caprarum seu arietum Polonicalium praeter cerdones, qui dicuntur albi sub praefatis poenis domino Palatino succumbendis.

Item praefati cerdones superius scripti, qui rubei aut *degni* vocantur, debent cutes elaborare arietum Valachicorum et Montanorum et tenentur tales cutes elaboratas praefatis sutoribus tam Cracoviensibus, Casimiriensibus et Kleparzensibus non maiori pretio quam 7 gr. et crudas emere per 5 gr. sub poenis descriptis regalibus et palatinalibus, minores de praefatis cutibus leviori pretio debent dare pro quantitate cutis.

Item hircinae magnae hircorum submontanorum et Valachicorum crudae et non elaboratae emi debent per 10 gr. et non aliter.

Cerdones albi.

Cutes cuiuscunque generis vel materiei tam rubes (sic), quam *dębnich*, quam albas seu glaucas pro quacunque necessitate spectantes laborare debent, quibus albis cerdonibus, qui et *Zameszńczy* vocantur, liberum erit ubivis locorum hic in Regno et in nundinis civitatum et opidorum cutes pro laboribus eorum emere et hic advehere, illasque elaboratas hic circa Cracoviam vendere pretio condigno praeter quam hic in civitate Cracoviensi, Kazimiriensi et Kleparzensi, ubi non debent cutes coemere pro necessitate aliorum artificium.

Item cerdones cutes communes agnellinas et arietum crudas emi debent pro $2\frac{1}{2}$ gr. et elaboratas vendi debent pro $3\frac{1}{2}$ gr.

Frenifices.

Item frena communia bona, ut pro equis parvis kmethonalibus pro 3 gr.

Item alia frena similia minora pro $2\frac{1}{2}$ gr.

- Item frena, quae dicuntur *Voznycze* 4 gr.

Item frena *voznycze vyazane* pro $3\frac{1}{2}$ gr.

Item frena *voznycze szyte* 4 gr. tam rubeae quam albae aut nigre.

Item frena maiora *voznycze szyte* ad magnos equos pro $5\frac{1}{2}$ gr.

Item frena *vyazane* super eosdem equos magnos 6 gr.

Item frena equitum, quae dicuntur vulgariter *krigowe* cum duobus tenaculis de bona simplici cute 10 gr.

Item de *Jucht* talia frena 12 gr.

Item frenum maius *goncza* 4 gr., minus vero 3 gr.

Item cingulus equinus alias *poprag*, qui *krzizowy* dicitur 4 gr.

Item cingulus kmethonalis pro $2\frac{1}{2}$ gr.

Item maior redda super magnos equos dicta *szita* pro $5\frac{1}{2}$ gr.

Item medicoris redda pro $4\frac{1}{2}$ gr.

Item redda kmethonalis super parvos equos 3 gr.

Item antilenae et postilenae de *Jucht* $7\frac{1}{2}$ gr.

Item simplices nigre antilenae et postilenae 6 gr.

Item *uszdzienycza szyta* bona cum duobus tenaculis 4 gr.

Item *uszdzienycza szyta* bona cum uno tenaculo,

Item simplex seu minor $2\frac{1}{2}$ gr.

S e r r i f i c e s.

Item *grothy* simplices *plaskie* 1 gr.

Item *grothy* *bodzisthe* *na cteri* *grany* *dlugye* $1\frac{1}{2}$ gr.

Item *grothy* *kopiennycze* sine cupro 3 gr.

Item cum cupro elaboratae 6 gr.

Item strepae simplicia (sic) dealbatae $3\frac{1}{2}$ gr.

Item strepae nigrae $2\frac{1}{2}$ gr.

Item strepae *vozmycze* 2 gr.

Item strepae turritae dealbatae unum *pare* $4\frac{1}{2}$ gr.

Item calcaria nigra *Raczkie* unum *pare* 3 gr.

Item hermanica 4 gr.

Item lupatum simplex equitum sine catecula pro $3\frac{1}{2}$ gr.

Item parvum truncellum *piłowana klothka* gr. 1.

Item truncellum maius *piłowana* $1\frac{1}{2}$ gr.

Item truncellum aduc maius *we dwoye skladana* 4 gr.

Item truncellum adhuc maius duplicatum *szokladem* 6 gr.

Item truncella secundum quantitatem et magnitudinem illorum capiantur.

Item seracula alias *zamki* simplicia minora ad cameras simplices cum duabus clavibus 4 gr.

Item seracula ad cistas, almarias, mensas $2\frac{1}{2}$ gr.

Item seracula cum uno *rigiel* et duabus clavibus 8 gr.

Item seracula maiora *Indrichowe* cum duabus clavibus 10 gr.

Item alia seracula iuxta quantitatem et (qualitatem) pensentur.

Item *strigiel* 1 gr.

Item minus *strigiel* 2 solidis.

P i s t o r e s.

Item pistorum tam panem de siligine quam etiam album pinsere debent sub eadem mensura et quantitate, quemadmodum Cracoviae constitutum est sub poenis regalibus et domini palatini.

S a r t o r e s.

Item sartorum nullus et aliorumquoruncunque pro foris publicis tunicas rusticanas ad venditionem consuendam audeat ex nunc

de cetero panno tunicas modo facto ante ea factas facere et vendere, laborare. Quae ubi apud quempiam compertae et inventae fuerint, is poena falsi condemnandus est, ac huius modi vestimenta pro vicepalatinatu accipiantur.

Item sartores a tunica simplici de simplici panno nil magis accipere debent nisi 2 gr. et hoc tam Cracovienses, Casimirienses et Kleparzenses.

Item sartores a tunica simplici de simplici panno satellitum alias *Chlopaczowy* 1 gr.

Item a tunica muliebri simplici de simplici panno 2 gr.

Item *Haszuky* Lundinensis cum sex plicis 6 gr.

Item a tunica panni Wratislaviensis ac aliis huiusmodi 2 gr.

Item a caligis integris cutibus 3 gr.

Item a caligis alias *od Siedzenya lissowego* 2 gr.

Item de simplici panno $1\frac{1}{2}$ gr.

Item a veste aestivali de serico simplici 7 gr.

Item a diploi de sericco $5\frac{1}{2}$ gr.

Item a pallio 4 gr. de bono panno, ex deteriore vero panno $2\frac{1}{2}$ gr.

Item a veste alias *polsayana* tam de panno ant harasio aut Quamletheo aut muchaiero seu sericco 4 gr.

S u t o r e s.

Item sutores ocreas communes alias *Voznycze* magnas cum plica 10 gr. vendantur et emantur.

Item ocreas mediocres sine plica bonas 8 gr.

Item calceos bonos super genua ementur 8 gr.

Item ocreas aurigarum bonas sine plica 7 gr.

Item sotulares communes cum una planta 3 gr.

Item sotulares cum duabus plantis 4 gr.

Item sotulares muliebres *knaphlowky* 2 gr.

Item muliebres *sznurowky* 2 gr.

Item *knaphlowky* kmethonales 2 gr.

Item subsolia ocrearum au(rigar)um cum plica cum duabus plantis 4 gr.

Item subsolia ocrearum aurigarum sine plica cum una planta 2 gr.

Crepidae viriles cum korto bene elaboratae 4 gr. et sine korto $2\frac{1}{2}$ gr. Et debent praefati sutores constituere calceamenta universa alias *wywraczane*.

Item crepidae muliebres cum korto $2\frac{1}{2}$.

Item calcei boni alias *Chlopaczowy* $3\frac{1}{2}$ gr.

Item maiori iuveni 5 gr.

Braxatores cervisiae.

Hodie triticum accipitur.

Item omnes braxatores cervisiam braxantes tam Cracoviae, Kazimiriae, Kleparz unanimi pretio quodlibet actuale de sua braxa non alio pretio nisi per (loc. vacuum) dare et vendere debent uno gr., excepto, quod dicitur *Nossowe* vel *Szolowa*.

Item braxatores cervisiae in Kazimiria alio modo actuale cervisiae debent et tenebuntur vendere videlicet pro (loc. vacuum), hoc tamen adiuncto si triticum superius ascendat, est ex mandato domini palatini Cracoviensis seu ipsius vicesgerentis, — potest elevari unum actuale tot gr., quod sibi iustum fuerit esse visum.

Si vero descenderit triticum in pretium ex mandato domini palatini seu vicesgerentis minori ac leviori pretio unum Actuale constitui debent (sic).

Item coctores cervisiae debent habere media actualia ad minus tertiam partem, circa quam cocturam ut homines pauperes, qui non possunt emere actualia integra, media emant, in quo istis temporibus maxima deordinatio.

P e l l i f i c e s.

Item pellifices tam Cracovienses, Kazimiriensenses et Kleparzenses ab elaboratione *scisini*(s) capere debent 3 denarios.

Item ab elaboratione *Gronostaia* solidum.

Item ab elaboratione marduris 1 gr. et 3 denarios.

Item ab elaboratione vulpis gr. 1.

Item ab subductione tunicae alias *Gyermaka* integro subductorio absque additamento sui subductorii tam etiam brami 5 gr.

Similiter tunicae antiquo modo factae a subductione.

Item a subductione tunicae antiqua . . . . et modulare 7 gr.

Item a subductione pilei alias . . . . . gr. 1.

Pannifices alias Knapi.

Item pannifices tam Cracovienses, Kazimirienses et Kleparzenses unanimiter debent stamina panni sui laborare secundum consuetudinem ab antiquo observatam, et exinde omnes civitates et opida sub palatinatu Cracoviensi eodem modo sese regere et stamina panni constituere debent, quemadmodum predictae civitates, ut quodlibet stamen panni tam de simplici lana quam etiam meliori ulnarum 30 sex ad longitudinem ad latitudinem vero duarum ulnarum; si vero aliquod stamen inventum fuerit continens in se pauciores ulnas ad latitudinem, tale stamen panni non habebitur pro stamine alias *va-runkowy*; magister vero is, qui tale stamen ausus fuerit facere, aut apud eum inventum fuerit, debet puniri poena XIV marcarum, et super potiora stamina panni debent includere alias *snowacz* 40 *gankow* et super spissiora debent includere 34 *gankow*.

G l a d i a t o r e s.

Gladiatores a reparatione gladii alias od *oprawy* curatione alias *krom yedlec* 5½ gr.

Item a reparatione alias od *oprawy* alias curatione *krom futrowanya* accipere debent 3½ gr., si vero gladiator dabit sua instrumenta alias *glowycze yelcze* extunc 7 gr.

Item pro gladio, qui vocatur *sassek* 10 gr.

Item pro gladio *Sassowski* 13 gr.

Item cultrum reparatum cum simplicibus *Jelczamy* 11 gr.

Item cultrum reparatum alias *Sandeczki* 9 gr.

C u r r i f i c e s.

Item currus alias *Ridwan* super duos equos ad cubitos 3 vel medium tertium — florenos 2.

Item currus maior seu mediocris ad cubitos 4 seu medium quartum flor. 3½.

Item currus magnus alias *Rydwan* flor. 5.

Item currus stipendiariorum alias cum omnibus apparamentis videlicet scirpeis *szwagamy*, *orczyky*, *skoly kowanemy y poklyethnycza* flor. 5.

R o t i f i c e s.

Item rotifices rotas 4 ad minorem currum faciendum vendere debent pro 12 gr.

Item ad maiorem currum seu meliorem 16 gr.

Item ad currum simplicem, in quo solent laborare 4 equi 15 gr.

Item ad currum alias *skarby* 18 gr.

Item currus vectorum debent facere rotas secundum antiquam consuetudinem.

S e l l a t o r e s.

Item sellatores. — Sella equitum communis et bona antea et retro cum crucibus ferreis, ut mos facta, est pro 22 gr.

Item sella cum puluinari bona alias *B . . . kowa* 18 gr.

Item sella aurigalis bona . . comperta cute 11 gr.

Item sella communis et bona comperta 7 gr.

Item sellae extraneorum nationum more (Valachorum) . . . . . Tartarorum aut quarumcunque aliarum gentium contra communem us(um) Regni Poloniae factae ad placitum sint, vendentur.

Item sella, quae dicitur *Valaskie*, ut hodie in u(sum) acceperunt, quaecumque sive cum rube nigra cute, quae dicitur *Jucht*, talis sella pro 23 gr.

Item talis sella, ut superius dictum est, *Valaskie* cupro reformata debet dari 17 gr.

Saponarii, Grifnyczy, Sadenyczy.

Item sepum liquidatum non aliter vendi et emi lapis debet pro 16 gr.

Item sepum crudum 10 gr.

Item aruinae lapis pro 19 gr.

Item smigmati lapis pro 13 gr. et non aliter.

Item aruinarii *Grifnyczy* et alii, qui statera civili et iuxta vim revenditionis emere solent sepum aruinamet alia, ex nunc possunt(s) constitutione a talium emptione sint prohibiti, donec prius sutores, candellarii et alii cives sepo, aruina indigentes et similia laborantes; sive etiam civium pro necessitate domestica cuiuslibet ad usum proprium talia emant; qui tandem postquam ipsi emerint, deinde liberum erit illis aruinariis et *Grifnykom* talia emere pro venditione ipsorum sub poena praefata domini Palatini XIV marcarum.

In causa lintheonum alias Plocziennyczy ¹⁾.

Quicumque lintheonum laborant tellam, in qua tella sunt 36 *ganky* ex tunc a centum et decem ulnis amplius accipere non debent nisi 19 gr.

Item qui laborant tellam, in qua sunt 38 *ganky*, extunc a centum et decem ulnis amplius accipere non debent nisi 23 gr.

Item qui laborant tellam, in qua sunt 40 *ganky*, ex tunc a centum et decem ulnis pro labore accipere debent 23 (s) gr. ²⁾.

Et sic consequenter usque ad 60 *ganky* semper ad unum *gank* addi debet unus grossus.

Et sic consequenter, ubi unus additur *gank*, extunc unus gr. pro labore addi debet et sic evenire debet pro 11 ulnis pro labore accipere debent 25 gr. similiter, ubi sunt 52 *ganky* in uno centum et decem ulnis, extunc accipere debet 32 gr.

¹⁾ Przy tym napisie uwaga: „sunt computati an bene“.

²⁾ W tym miejscu następujący znajduje się ustęp, który jednak został przekreślony: „Et sic consequenter, ubi unus additur *gank* extunc unus grossus pro labore addi debet, et sic evenire debet, nt 60 *ganki* in uno centum et decem ulnis, extunc accipere debet 32 gr.“

Spis wyrazów podhalskich.

Podał

August Wrzeźniowski.

W niniejszym spisie podaję wyrazy właściwe mowie górali podhalskich, a przedewszystkiém górali zakopiańskich, które obecnie w języku książkowym nie istnieją, oraz mniej są pospolite w mowie ludowej innych okolic kraju, zwłaszcza dolin.

W spisie zamieszczam tylko te wyrazy, które sam usłyszałem lub zawdzięczam łaskawej uczynności prof. CHALUBIŃSKIEGO, p. ANTONIEGO KOCYANA i p. K. ŁAPCZYŃSKIEGO. Ten ostatni udzielił mi wielu nazw botanicznych. Wreszcie, dużo mi dopomógł mój syn, który wcale nieźle włada mową podhalską.

Znaczenie każdego wyrazu starałem się określić zbierając co do niego objaśnienia rozmaitych górali, przedewszystkiém zaś opierałem się na wyjaśnieniach p. A. KOCYANA, który koło trzydziestu lat spędził na Podhalu i na Orawie jako leśniczy, doskonale zna wszystkie odcienia mowy górali polskich i słowackich i jako człowiek prawdziwie wykształcony i myślący, zdaje sobie sprawę z najmniejszych różnic w znaczeniu wyrazu. Pomimo to nie wątpię, że w moim spisie znajdzie się niejedna niedokładność.

Spisy i pojedyncze wyrazy podhalskie poprzednio już podali: STASZIC ¹⁾, ZEISZNER ²⁾, S. GOSZCZYŃSKI ³⁾, W. ELIASZ ⁴⁾, Ks. SUTOR ⁵⁾,

---

¹⁾ S. STASZIC. O ziemiorodztwie Karpatów i innych gór i dolin Polski. 4. Warszawa 1815.

²⁾ L. ZEISZNER. Pieśni ludu Podhalan. 8. Warszawa 1845.

³⁾ S. GOSZCZYŃSKI. Dziennik podróży do Tatrów 8. Petersburg 1853.

⁴⁾ W. ELIASZ. Szkice z podróży w Tatry. 8. Poznań i Kraków. 1874.

⁵⁾ Ks. SUTOR. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 8. Kraków 1876. T. I. str. 44 i dalsze.

J. KONOPKA ⁶⁾ i prof. NOWICKI ⁷⁾. Niniejszy spis obejmuje więcej wyrazów, chociaż usunięto z poprzednich spisów liczne wyrazy słowackie i wyszłe z użycia, jak: *gąbica*, *debrzy* itp. W wielu razach wypadło znowu sprostować znaczenie wyrazu mylnie przez moich poprzedników podane, w czém bardzo dużo dopomógł mi p. A. KOCYAN.

⁶⁾ J. KONOPKA. Encyklopedia rolnictwa. 8. Warszawa. 1876. Tom II. str. 812–824.

⁷⁾ Prof. M. NOWICKI. Kozica. 8. Kraków 1868. Rzeźba Tatr. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 8. Kraków 1876. Tom I. Str. 7–37. Zoologija obrazowa. 8. Kraków 1876.

<i>Ajta</i> , polano.	owsianej, otrzymywana sypiąc małą
<i>Baca</i> , owczarz, zwierzchnik juhasów, ojciec szalasu.	ilość maki na wrzającą wodę.
<i>bacówka</i> , budynek czyli szalas na hali, w którym bacza rozkazuje.	<i>brzęk</i> , <i>Syrphus</i> (muchy).
<i>bakiesisty</i> , kędzierzawy (człowiek, owca).	<i>brzeszczyć</i> , beczyć.
<i>banadek</i> , <i>Geum montanum</i> (roślina).	<i>brzezek</i> , pagórek lub wzgórze. Najczęściej spód większej spadzistości.
<i>bandziochy</i> , kiszki, bebechy.	<i>budarz</i> , budowniczy.
<i>bania</i> , kopalnia.	<i>bugar</i> , bąk (<i>Tabanus</i>) i wszelka mucha, która tnie bydło i konie.
<i>banować</i> , trapić się, smucić się.	<i>bula</i> , przyszc. Wysokok skały zao-kraglony.
<i>bednarka</i> , klepka.	<i>bulka</i> , kulka. Kulisty guzik.
<i>bęś</i> , bękart.	<i>bursa</i> , składkowa zabawa przy muzyce.
<i>bloniarz</i> , szklarz.	<i>burzyć</i> , niepokój czynić, hałasować, poruszać co z miejsca. <i>Burzyć w domu</i> . <i>Poburzyć skałę</i> .
<i>boczkować</i> , tańczyć, mówiąc o kobiecie tańczącej naokoło mężczyzny.	<i>był</i> , łodyga kwiatowa.
<i>boisko</i> , klepisko.	<i>bystry</i> , zuchowaty, zamaszysty (człowiek), stromy (spadek), rwący (potok).
<i>bór</i> , borowina, torfiasty moczar.	
<i>borówki</i> , jagody czarne. <i>Vaccinium myrtillus</i> .	
<i>bosakier</i> , <i>Doronicum austriacum</i> (roślina).	
<i>browar</i> , imbryk blaszany do gotowania wody.	<i>Cap</i> , kozielec.
<i>brusek</i> , krag siera owczego.	<i>cetn</i> , centnar; moneta krajcar.
<i>brusić</i> , ostrzyć na brusiku.	<i>cetena</i> , <i>cetyna</i> , drobnutkie gałązki z jodły lub smreku; w ściślej- szem znaczeniu tylko z jodły.
<i>brusik</i> , kamień do ostrzenia.	<i>charkać się</i> , kłopotać się, klucić się, wzajemnie się o siebie sztukać; porozbijać się.
<i>brusznica</i> , borówka, <i>Vaccinium vitis-idaea</i> .	
<i>bryja</i> , papka z maki, pospolicie	

Pocharkali się, jako święci w torbie.

Szedł chłop na kiermasz, więc go gazda prosi: „Masz papierki a kupże mi 9 świętych.“ Poszedł on chłop, wstąpił po drodze do karczmy, a jak wracał z kiermaszu zostało mu tylko na 7 świętych i tyle ich kupił. Wrócił do domu i owemu gazdzie oddał 7 świętych, ale ten pyta: „A gdzie jeszcze dwóch?“ — „At, jak szedłem to się w torbie charkali i charkali aż jeden drugiego zjadł.“

Ztąd, jak kto cudze uroni albo weźmie, powiadają: „Et pocharkalo się jako święci w torbie.“
chłop, chwyt, junak. Wyrażenie wielce pochlebne: *a toście chłop*; *dobry chłop* albo *chłopiec*, zbójnik.

choćki, zamiast choć kiedy, kiedykolwiek, kiedybądź.

chodnik, ścieżka przez pole lub łąki.

chodza, chód, krok, *dobrą ma chodzę*, dobry ma chód, tj. dobrze chodzi.

chodzować, chodzić.

chorość, choroba.

chromać, kuleć.

chrzątko, skrzyp (*Equisetum variegatum*).

chybać, iść prędko, pospiesznie; spieszyć się dokąd.

chycić, chwycić, pochwycić.

chytry, szybki, rączy.

ciaporek, mały cap.

ciarać, frymarzyć czém.

ciekaw, chętny do poznania czego, do dowiedzenia się czego.

cieslica, siekiera do ciosania.

cisawy, lisiaty (koloru lisa); szaroczerwony; *cisawy koń*, *cisawa krowa*.

ciupaga, siekierka na długim trzonku (toporzysku).

clenie, leczenie się.

clić, leczyć.

cliwi mnie, *cliwo* mi, ekliwo, tęskno, nudno mi; przykrzy mi się.

clo mi, nudno, tęskno; *jest mi clo*, przykro mi.

ćma, ciemność, motyl nocny,

ćni się, tęskno, smutno za czém.

co cud, niesłychanie, nadzwyczajnie, niewypowiedzianie, *taki dobry co cud*; *tak wiela co cud*.

cosi, coś, ktoś, *cosi tam strzela po lesie*.

cud robić, dokazywać, awantury czynić.

cupkać, tupać, uderzyć o co, ręką, nogą, kijem itp.

cupnąć, kucnąć.

cyganieć, oszukiwać, szachrować.

cygan, cygan, oszust, szachraj.

czarna sółka, orzechówka (*Nucifraga cariochactes*) ptak.

czerpak, drewniany kubek z uchem do czerpaaia zentycey.

czuba, czub, wyniosły szczyt zao-kraglony, *goryczkowa czuba*, *mię-guszowiecka czuba*.

czuha, podhalska sukmana.

Daga, kleпка.

dawanisko, *dawań*, miejsce, na którym dają owcom siano lub cetynę, bądź na śniegu, bądź na ziemi.

dawać pozór; dawać baczność, baczycie na co.

dawić, cisnąć, wywierać ciśnienie. *dobry chłop*; *dobry chłopiec*, *roz-bójnik*.

do cna, zupełnie, całkowicie.

dokieta, dokąd.

dolina, dół, dołek, zagłębienie.

dolina na piersiach; *dolina na polu*.

jak się o ziem prasnął, *głowę dolinę na polu wybił*, *jak się o ziemię uderzył* (przewrócił), *głowę w ziemi dołek wybił*.

dolski, *dolinowy*, z dolin, *dolski człówek*.

dołu, na dół.
doma, w domu.
dosiela, dotąd.
dotela, dótąd.
do ziem, do ziemi; *chytaj do ziem*,
 ruszaj do ziemi, tj. do grobu.
doznać, poznać co gruntownie, do-
 świadczyć czego.
do znaku, zupełnie, całkowicie.
dolało mnie do znaku, zmokłem do
 nitki.
dreć, dreć się, drzeć, drzeć się.
drewutnia, drwalnia.
drzewi, *drzewiej*, dawno, dawniej.
duć, dąć.
dudek, dwa centy tj. krajcary.
durknąć sobie, upić się.
durknąć kogo, popełnić, pobić kogo.
durniać, wymyślać od durniów.
durnieć, stawać się zuchwałym, du-
 mnym.
durny, dumny.
dymić, dymić, dym wydawać, mgły
 wydawać, wytwarzać; *wichry dy-
 mić*; mgły podnoszą się z wir-
 chów.
dymy, mgła.
dziad, człowiek bez charakteru, nie
 zaradny, niedołężny, niezasobny,
 biedny; ojciec matki albo ojca
 (w ostatnim znaczeniu częściej
 używa się wyraz *dziadek*).
dziadowski, biedny, opuszczony, nie-
 chlujny; *dziadowski wóz*, *zia-
 dowski koń*, *dziadowski dom*.
dzierzawa, posiadłość.
dziewięciornik, *Carlina acaulis* (ro-
 ślina).
dzieżka, stągiew.
dzieciół, *dziegiel*, dzieciół większy
 (*Picus major*).
dziobać, kłóć, uwierać, urażać.
skale w nogi mnie dziobają, ka-
 mienie urażają mnie w nogi.

dziwoszka, dziewanna (*Verbascum*).
dzwierz, drzwi.
dzwonek, *Hypericum* (roślina).
dzwoniować, dzwonić.

Fajny, piękny, dobry.
farbić, malować, farbować.
ferecina, paproć.
ferula, wielka łyżka drewniana do
 mieszania żentycy.
folajtra, hamulec.
forsa ¹⁾ pieniądze (po zbójceku).
frajenka, kochanka, nierządnicą.
frajerz, kochanek.
fryszki, szybki, rączy, prędki.
fujawica, zamieć śnieżna, zawie-
 rucha.
fuknąć, poskoczyć, pomknąć.

Gacek, niedopérz.
gad, wąż, żmija.
gajdy, kobza.
gazda, gospodarz.
gazda szalaśny, *Ruticilla tithys*,
 (ptak).
gazdowstwo, gospodarstwo.
gazdować, gospodarować.
gaździna, gospodyni.
gębica, naszyjnik czyli halstuch z li-
 cznemi a długimi sznureczkami,
 na których dla ozdoby przywie-
 szano kolorowe szkiełka i inne
 błyskotki. Gębicę nosili mężczy-
 żni; obecnie zupełnie zarzucono.
gęsiorka, *Alchemilla* (roślina).
gęśle, *gęśliki*, skrzypce.
gieleta, kubek z pałączkiem we-
 wnętr, z jednej strony niższy,
 z drugiej wyższy, używany za-
 miast skopka przy dojeniu owiec.
gil, *gil* (*Pyrrhula rubicilla*), krzy-
 wonos (*Loxia curvirostra*).
głuchoń, głuszc (Tetrao urogallus)
 ptak.

¹⁾ Wyrazu *forsa* w tém samém znaczeniu używają uczniowie szkół war-
 szawskich.

- gnatki*, małe saneczki do zwożenia kłoców. Z tyłu gnatki przymocowują dwie silne żerdki, tak zwane „włoki“; na tych ostatnich umieszczają koniec kłoca, którego drugi koniec wlecze się po ziemi.
godnie, dobrze, tego np. pobić kogo skaleczyć się itd.
godny, duży, np. *godny chłopak*.
godne święto, Boże Narodzenie.
gody, Boże Narodzenie.
godziny, zegar.
gońba, bieganina, krętanina.
gonić, biegać; *gonić po drogach* biegać po drogach.
goryczka, *Gentiana* (roślina).
gościec, romatyzm. *Astragene alpina* (roślina).
grajcarz, moneta, krajcar (Kreuzer).
grań, ostra krawędź na wierzchu góry.
grapa, urwisty, mniej lub więcej wzniesiony grunt orny lub leśisty.
gliczarowa grapa, *kubinowa grapa*.
groń, wyniosły brzeg łożyska potoku, chociażby wyschniętego.
grule, ziemniaki, kartofle.
gryzula, rzepa.
guda, świnia.
gwara, *hwara*, mowa, język.
gwoli, dla, z powodu; *gwoli roboty*.
Habryka, tytoń krajany.
haciar, młody koń, żreback.
haj, tak, tak jest.
hajduk, sługa dworski.
hala, pastwisko w górach.
halny, górski, alpejski.
halny drozd, drozd obrożny (*Turdus torquatus*), *halny wróbel*, płochacz halski (*Accentor alpinus*) ptak.
hań, tam daleko.
hańbić się, wstydzić się.
haniok, tam.
- haf*, *hap*, tu, tutaj.
hasen, zysk, zarobek.
hamować, zarabiać, zyski ciągnąć.
zarobek dawać, zyski przynosić.
hawiarz, górnik.
hawok, tu, tutaj.
heciak, awanturnik.
herba, *herbik*, grzbiecik góry.
heta, na prawo.
hipkać, skakać.
hodryk, *Raphanus raphanistrum* (roślina).
honielnik, chłopiec do naganiania owiec.
hotary, hrube gazdowstwa. Duża przestrzeń gruntu.
hrubo, dużo, wiele. Ze mnie hrubo nie wezmą.
hruby, duży, wielki, gruby.
hukać się, gzić się, bawić się, igrać, zbytkować,
hurkotać, turkotać; bełkotać.
huściawy, gęsty (np. las, krzaki).
hwara, *gwara*, mowa, język.
Iścizna, własność.
jafer, krzaki czarnych jagód.
jagody, poziomki.
jadwiga, gruby patyk w obu końcach haczykowaty do zawieszania kotła na odwodnicy.
jar, wiosna.
jarczak, *Sesleria eserulea* (roślina).
jarka, owca długoroczna niedojona.
jarzec, jęczmień.
jasień, jesion (*Fraxinus excelsior*).
jastrząb kurzac, *jastrząb gołębiarz* (*Astur palumbarius*).
jastrząb ptaśnik, krogulec (*Accipiter nisus*).
jastrząb rybiarz, rybołów, (*Pandion haliaëtus*).
jaszczur, *Salamandra maculata*.
jawor, *Acer pseudoplatanus*.
jaz, wał na dnie potoku kierujący część wody ku pewnemu pun-

- ktowi; tama odbijająca wodę od brzegu.
jedla, jodła.
jednać się, godzić się, zawierać ugodę co do zapłaty.
jegomość, ksiądz.
jerzyk, jaskółka oknówka (*Hirundo urbica*).
jeżdżować, jeździć.
juhas, owczarek pasający swoje lub cudze owce, pojedynczo lub pod kierunkiem bacy.
Kaifasz, skrzynka z dwoma drążkami do noszenia wapna.
kaj, gdzie.
kamience, kamieniec, brzegi dawnych lub dzisiejszych potoków kamieniami naniesionymi zasłane.
kania, orlik (*Aquila naevia*).
kania mała, myszółów zwyczajny (*Buteo vulgaris*).
kansi, *kęsi* (zamiast kanysi, kajsi), gdzieś.
kany, któredy, gdzie.
kapce, buty filcowe.
karapętniak, niezdarą; gułaj (o ludziach, owcach i cielętach).
karapętny, brzydki, niezdatny do czego (np. kamień do budowy).
karpieł, brukiew.
karple, obręcze wewnątrz szpaga. tem zaplecione do chodzenia po śniegu.
kazować, kazać, przykazywać.
kaz, (zamiast kajże), gdzież.
kiela, ile.
kiela tela, trochę nieco.
kielzać, ślizgać się.
kielzko, ślisko.
kierdel, stado owiec, kóz swojskich lub dzikich, świń albo kur.
kiermasz, jarmark.
kierpce, obówie góralskie z jednego kawałka skóry wyprawnej.
kipszyca, *Epilobium angustifolium* (roślina).
kira, zakręt na brzeźku.
kirować, kierować.
kirkak, kark, na kirkaku, na karku, na plecach, nieść na kirkaku.
kirzyć, zataczać się z pijaństwa; upijać się; *rad kirzy*, rad się zatacza, tj. upija.
kładować, kłaść.
klag, podpuszczka.
klapniak, kopka siana bez kulika, (kulikiem nazywa się *kopa*); siano na kupkę zgrabione.
klepać, kuć; *klepać łańcuszki*.
kłobuk, kapelusz.
kluski, gęsta papka z owsianej lub kukurydzowej mąki (gęstsza od lemieszki).
kocie łapki, *Anthyllis* (roślina); *Leontopodium umbellatum* (roślina).
kocisz, woźnica dworski.
kohut, cietrzew (*Tetrao tetrix*).
kolczyć, drętwieć.
koliba, wszelkie miejsce schronienia w górach: szałas, szopa, lub jakiegobądź schronienie pod skałą, kamieniem itd.
kominiarka, jaskółka dymówka (*Hirundo rustica*).
komora, spiżarnia; schronienie zbożekie w górach, w którym przechowywano pieniądze.
kopa, kopka siana; mniej wyniosły (w porównaniu z czubą) szczyt zaokrąglony, mniej lub więcej przypominający kształtem kopę siana; *kopa Magóry*, *kopa Królowa*.
kornik, ogólna nazwa dla chrząszczy z rodziny *Bostrichidae*.
korpieł, brukiew.
korzec, miara zborza w zwykłym znaczeniu. Owad skorek (*Forficula*).
kosik, pluszcz (*Cinclus aquaticus*) ptak.
kosówka, *Pinus mughris*.

- kości*, drobne muszelki morskie z rodzaju *Cyprea*, po wierzechu oszlifowane i ztąd białe, rzędem na rzemyku przyszyte. Stanowią one powszechnie używaną ozdobę kapeluszy mężczyzn.
- koszar*, zagroda na bydło lub owce.
- kotliczek*, *kotliczka*, kociołek.
- kotny*, napuszony; kotna owca itp.
- kotwić sobie*, przykrzyć sobie, tęsknić.
- koza*, koza domowa; *kozica*, antylopa górską, *Rupicapra tragus*.
- kozi muzyk*, płochacz halski *Accentor alpinus*).
- koziarz*, kłusownik polujący w Tatrach na dzikie kozy.
- kozłowiec*, *Aronicum Clusii* (roślina).
- kozodój*, *kozodój*, lelek (*Caprimulgus europaeus*).
- kraj*, brzeg.
- krążaki*, szatkownica.
- kroczyć*, iść.
- krogulec*, kobacz (*Hypotrionchis subbuteo*).
- krowiarka*, *krowiarz*, dziewczyna lub chłopiec pasający krowy na hali.
- kruźlik*, puszka drewniana wytoczona z jednego kawałka drzewa z taką samą pokrywką.
- krzept*, poleć słoniny.
- ku*, do; *chodź ku mnie*, *idę ku lasu*.
- kudłaj*, żyd (po zbójceku).
- kufa*, morda, pysk.
- kulchać*, kuleć, chromać.
- kulibaka*, widłak (*Iycopodium annotinum*).
- kulić*, brodziec kwokacz (*Totanus glottis*), ptak.
- kuliga*, brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*), ptak.
- kulik*, kół, kolek z płota i w ogóle wbity w ziemię.
- kulka*, haczyk, rożek kozy dzikiej.
- kulon*, kulig wielki *Numenius arquata*) ptak.
- kurdziel*, choroba wargi, języka u koni i owiec; *jako u człowieka rak*, *tak u konia kurdziel*.
- kurnasisty*, *kurnuty*, rogaty, z rogami.
- kurniawa*, śnieg padający.
- kurzyć*, palić tytoń; padać (o śniegu).
- okurzony*, śniegiem okryty.
- kwas*, kwas, nieporządek, śmiecie.
- kwaśnica*, sok z kapusty kwaśnej.
- Ląch*, mieszkanięc równin polskich.
- lajśnia*, zrzynek od tarcicy.
- latowy*, letni, co do wieku, *10-cio latowy*, *10-cio letni*.
- ławka*, *ławka*, *ławka*; *kładka* przez potok.
- legnąć*, położyć się; iść spać.
- lejba*, ulewa, *leki*, *leka*, *lekie*, *lekki*, *lekka*, *lekkie*.
- lelek*, sowa włochata (*Uluła dasypus*) puszczyk.
- lemieszka* = *kluski*.
- leśny*, gajowy.
- leterka*, drabina.
- lico*, policzek.
- limba*, *Pinus cembra* (drzewo).
- liścieniec*, *Delphinium elatum* (roślina).
- liwor*, *Archangelica officinalis* (roślina).
- Lom*, las wylamany.
- łomiak*, *Aconitum napellus* (roślina).
- łyżnik*, półka z otworami do wtykania łyżek.
- Macherzyna*, pęcherz moczowy.
- mącić się w głowie*, *zawracać się w głowie*, *mieć zawrót głowy*.
- mądrować*, *patrz sztuđerować*.
- majer*, *majerz*, folwark.
- malowany*, *malowany*, ładny, piękny.
- matura*, *chęć*, *zdolność do czego*.
- maturny*, *kapryśny*, *grymaśny*.
- mentel*, *motyl*; ptak *Tichodroma phoeniceptera*.

- merdać się*, bujać się, kiwać się, kołysać się w powietrzu.
miastowy, miejski.
mierędząć, przeżuwać paszę.
mierzać, mierzyć.
mierzić kogo, niemiliym, wstrętnym być dla kogo.
mierzic czas marnować czas.
mieszkac, ociągać się; bałamucić z czasem.
minąć się, wyjść na wydatki, być zużytkowanym, zniknąć, umrzeć.
minąć co, wydatkować; *moc mija pieniędzy*.
miar, miara.
miso, mięso.
młaka, mokradło.
młoducha, panna młoda.
moc, *mocki*, dużo, wiele.
moskal, placek owsiany.
mukinia, *Sorbus aria* (drzewo).
muszarka, muchar (*Boletus muscarius*).
myszolów zimowy, *myszolów włochaty* (*Archibuteo lagopus*).
Na, po; *iść na buty*, *na woły*.
nabrać kogo, obić, wyłajać, podrażnić, pogniwać, wykpić kogo.
nagodzić komu co, obdarzyć kogo czem.
najdziony, znaleziony.
najść, znaleźć.
nakładać, nakładać na furę; łożyć, wydatkować na co.
nakładek, nakład.
na malusko, trochę, nieco.
namyśleć co, obmyśleć co.
napowiadać, nakazywać co komu.
młodemu napowiadaj, a z wilkiem *pacierze mów*, to *wszystko jedno*.
nalepa, przykominek, przypieček do gotowania.
na nogach, piechotę.
naprać, narzucać; *naprać na wóz*.
naremnicą, ulewa.
- naremny*, gwałtowny, porywczy, popędliwy, prędki.
nawidzieć kogo, odwiedzić kogo.
ni, nie.
niepeć, konieczność, gwałtowny mus.
nierównica, wielka choroba, epilepsia.
nietota, *Lycopodium selago* (roszlina).
niewiasta, synowa.
nikaj, nigdzie.
nikczemny, mizerny, chudy, do niczego, niedołęga.
niżni, dolny.
no, tak.
nocnik, nocleg.
Obertnąć się, obrócić się.
obertny, obrotny.
obląpić, uściskać.
oblupić, obedrzeć ze skóry.
obońka, płaska beczółka do przewożenia płynów na siodle.
obzierać się, oglądać się.
obzywać się, odzywać się na wołanie.
odkazować, nakazywać, dawać zlecenie, posyłać ze zleceniem.
odskórek, obładow.
odszczepek, odludek, wyrzutek; *odszczepek ze wsi*.
od tela do tela, odtąd dotąd.
odwodnica, ruchomy dążek, na którym za pomocą *jadwigi* zawieszają nad ogniem kociel z żentycą.
odżalić, odżalować.
ogniczek, królik czubaty (*Regulus cristatus*).
ojczyisko, ojciec.
okaisty, pstry.
okłamać kogo, podejść, zwieść, oszukać kogo.
oklepca, żelaza do łowienia zwierząt.
oknarz, szklarz.
okno, okno; otwór prowadzący z koszara do stragi.
okowany, okuty.
okowice, podkowy żelazne przepinane posrodku podeszwy pod

- kierpcem dla zabezpieczenia się *patrzeć na co, na kogo*, być podobnym do czego albo do kogo.
- okówczak*, drozd obrożny (*Turdus torquatus*). *patrzy się jak*, jak się należy, jak przystało, co się zowie; *na mnie ta funta mięsa niema, ale chłop jak się patrzy.*
- omaścić*, okraścić tłuszczem, przełożyć: obić. *patyczki*, zapalki.
- onaczyć*, nudzić, trapić, męczyć kogo; szukać wykrętów, majaczyć, zwłóczyć. *pazdur*, pazur.
- opić się*, upić się. *pełć*, tratwa.
- opity*, pijany. *perć*, ścieżka w górach skalistych.
- oreł*, orzeł. *pernica*, trawa.
- oreł skalny*, orzeł zys (*Aquila chrysaetos*). *piargi*, usypiska kamieni rozmaicie grubych.
- ornat*, spyрка (po zbójceku). *piła*, piła, tartak.
- oset polny*, *Cyrsium oleraceum* (roszlina). *pilch*, koszatka, *Myoxus*.
- osotać się*, zorientować się, zrozumieć co. *piścić się*, nazywać się; *pisze się*, albo *piszą go* *Gąsienica*.
- nim się osotałem już pułapkę*, nim się spostrzegłem, już szklanka pękła. *pistolec*, pistolet,
- ostrysz*, odosobniony pagórek. *pitwać*, paproszyć.
- oszczypek*, owczy ser w kształcie barylki odcisnięty, wagi $\frac{1}{2}$ funta. *placić* (nieosobiste), być wartym; *to nic nie płaci*, to nic nie warto.
- otawa*, potraw, odrastająca trawa. *plania*, płoso, głębia w potoku, w rzece.
- otrawa*, trucizna. *plazy*, półokrągłaki do budowania domu używane.
- o ziem, o ziemię*; *prasnąć czem o ziem, uderzyć czem o ziemię*. *plekać*, karmić piersią.
- Pachołek*, *pacholik*, *pacholiczek*, parobek służący. *pleń*, gąsienice owadu dwuskrzydłego *Sciara militaris*, zlepione w poruszającą się wstęgę.
- papężniak*, dziecko kachetyczne z dużym brzuchem; charłak; karłowate drzewo: smrek, jedla itd. *płony*, lichy, nędzny, nieplodny, bezsilny, biedny; *płony dom*, *płony koń*, *płony wóz*, *płony gazda*, *płony grunt*.
- papierek*, złoty reński, chociażby w srebrnej lub złotej monecie. *płoso*, płania.
- parzątko*, czosnek, *Allium fallax* i inne gatunki. *płoszczyca*, pluskwa.
- parzenica*, haft włóczkowy na przodzie spodni. *pluce*, płuco.
- parzeniec*, kobierzec z góralskiego sukna z takiemż wyszywaniem. *plucnik*, *Cetraria islandica*.
- paść*, pułapka. *pluta*, deszcz ze śniegiem.
- pastwa*, pasza. *pobiedzie*, biedactwo charłak.
- patryja*, znak tryjangulacyjny. *pobierać z igły*, skubać się w wydatkach, skąpić; *i ta z igły pobierają*, skąpią, zamiast widelcem igłą jadają.
- paść*, pułapka. *pociążyć*, zważyć w rękę.
- podać się na kogo*, być do kogo podobnym. *poczytać*, porachować np. owece.

- podhale*, kraina na północ Tatr w granicach Galicyi położona.
- podufały*, honorowy, dumny.
- pogródka*, okop naokoło domu z ziemi lub kamieni, po którym można chodzić.
- pohańbiony*, zawstydzony.
- pojąć kogo*, schwytać, pochwycić kogo.
- pokiela*, dopóki.
- polana*, łąka w górach.
- połownik*, zasiew pół owsa pół jęczmienia.
- pomączone w głowie mieć*, mieć zawrót głowy.
- poniechać*, zaniechać.
- popiwać*, popijać.
- popuścić komu* (słowo niecsobiste), ulżyć w chorobie; *popuściło mi na wnukach*, ulżyło mi we wnętrznościach, tj. w brzuchu.
- poruszać*, poruszać.
- pościel*, łóżko; *stolarz robi pościel*.
- potrawy*, skoszone zboże lub rośliny pastewne.
- potwora*, potwór.
- powódki*, lejce, cugle.
- pożenić*, pożenić kogo z kim. *Prowadzić*, popędzić dokąd.
- praskać*, rzucać.
- prasnąć*, uderzyć cżem, cisnąć cżem.
- prawie*; całkowicie, w zupełności.
- prawo*, prawo, proces; *wydać komu prawo*, wytoczyć proces.
- prawocić się*, procesować się, pieńnić się.
- precz*, *preczki*, daleko; z *preczka*, zdaleka.
- prędzej*, dawniej; *prędzej inni ludzie byli*.
- przekopyrtnąć się*, kozła wywinać.
- przelampować*, *przelampkować*, wydać na lampki, tj. przepić.
- przeleźć*, siodłowe przejście na grzbiecie góry lub między szczytami.
- przeonaczyć*, przeinaczyć.
- przesmykacz*, włóczęga, zwierze przechodni.
- przewyrtnąć*, przewrócić, odwrócić.
- przodek*, przód.
- przychodzić komu* (w pokrewieństwie); być względem kogo w pewnych stosunkach pokrewieństwa; *on mi przychodzi stryk*, on jest moim stryjem.
- przyczynić*, dodać.
- przykopa*, wał ziemny na łądzie wzniesiony i kierujący wodę z górnej części potoku lub rzeki 'do młyna, tartaka, kuźni itp. poniżej położonych.
- przyparka*, *pryparka*, *przywary*, tytoń z dna fajki sokiem przesiąkły, przysmak górali słowackich.
- przysiołek*, drobna wioska, folwark do gminy należący.
- przystać komu*, dobrze leżeć (o ubraniu), być do twarzy; *ten serdak wam przystaje*.
- przystroić się na kogo*, zacząć się na kogo.
- przywary*, patrz *przyparka*.
- przyznać się do kogo*, poznać kogo, znać kogo.
- psik*, piasek.
- psota*, słota.
- puch*, zaduch.
- puciera*, *pucierz*, stągiew do przechowywania żentycy.
- puczenie*, rozdęcie brzucha, *puczenie sera*, zgniatanie w jedną bryłę twarogu owczego, powstałego w ściegłym mleku.
- puharek*, szklanka.
- puknąć*, pęknąć.
- pur*, taczki.
- pustacie*, nieużytki.
- putnia*, płaskie wiaderko z jednym uchem.
- pytać*, prosić.
- pytanie*, prośba; *chodzić po pytaniu* chodzić po prośbie, po zebraniu.

Rąbanica, siekiera do rąbania drzewa,
dużo większa od ciupagi.

rąbanisko, las wyrąbany.

racie, racice.

radośniki, chrzciny.

radzić o kim, mówić o kim.

rafac, okrywać nasienie lnu.

rafy, narzędzie do obrywania na-
sienia lnu.

rajtok, wiaderko równo u góry ob-
cięte z uchem z boku.

raszka, rudzik (*Dandelus rubecula*)
ptak.

ratki, skrajne racice.

raty, co *raty*, aż strach, ogromnie,
niesłuchanie, wielce.

recek, zbiorowa nazwa dla wszyst-
kich gatunków zwierząt rodziny
Soricinae.

recica, sito (do owsa), arfa do
piasku i żwiru; w każdym razie
rzadsze od przetaka.

redyk, pędzenie statków na halę
lub z hali do domu.

redykać, pędzić statek na halę lub
z hali do domu.

redykalki, rozmaite sztucznie wyro-
bione figurki z séra, które bacia
wyrabia na podarunki.

regle, wzgórze i góry lasem po-
kryte u podnóża wielkich Tatr.

rodnik, krewny.

rodzina, krewni; *on mi rodzina*,
on jest moim krewnym.

rokita, *Salix silesiaca*; w dolinach
tę samą nazwę nadają innym ga-
tunkom wierzby, a mianowicie
według A. WAGI: *Salix arenaria*
i *S. rosmarinifolia*.

rosiaty, pstry.

rosół, mocno osolona wodą lub ser-
watka do rosolenia serów owczych.

rosolenie, solenie serów przez zanu-
rzenie na pewien czas w rosole.

rozpuczyć, rozdać, nabrzmić, napę-
cznić; *rozpuczyć się*, stłuc się,

rozbić się, pęknąć; *garnek*, *szklanka*
się rozpuczyła, garnek, butelka
pękła, stłukła się. Butorów, Bu-
torów czegoś ty pękaty, czy cię
rozpuczyły zbójckie dukaty.

rozsad, rozłączenie owiec należą-
cych do rozmaitych gazdów, które
były spędzone do jednego kierdela.

runko, *Chrysanthemum* (roślina).

ryma, katar.

rymacz, stempel żelazny zakończony
grajcarkiem lub na końcu zao-
strzony, rozmaicie gruby, do
strzelby lub do sondowania ziemi
poszukując świstaka albo zbój-
ckich pieniędzy, czyli też do son-
dowania siana poszukując tchórza.

rzępa, ziemniaki.

rzyć, zadek, tyłek.

Sapka=kluski.

ścigać się, grzać się, parzyć się
(o owcach).

serdak, krótki korzuszek bez rę-
kawów.

siacie, zboże.

siaty, siany, las siaty, las zasiany.

sichła ziemia, zielonkowato-niebie-
ska glina.

siedlaczka, szufla do wiania zboża.
siędnąć, sięść.

siedzieć u kogo, mieszkać u kogo.

siklawka, wodospad.

siplawa, chryпка.

siplawy, ochryply.

siuty, bezrogi, mówiąc o zwierzę-
tach należących do gatunku przy-
najmniej w jednej płci rogatego.

siwary, kwaśne trawy.

siwarnik, *Anthus spinoletta* (ptak).

skala, kamień.

skalany, kamienny, *skalany płot*,
powalany, zwalany, *koń błotem*
skalany.

skapnąć, umrzeć, zdechnąć.

- skarpa, okop pochyły naokoło domu po którym to okopie chodzić nie można.
- skłagać się, ściąć się od podpuszczki (o mléku).
- skład, kupa kloey, szychta.
- skorusza, jarzębina; *Sorbus aucuparia*.
- skowany, skuty, okuty.
- skowronek czubaty, dzierlatka, śmieciszka (*Galerita cristata*).
- skrada, *Luzula maxima* (trawa).
- skrós, dla, przez; skrós tego, skrós niego.
- skrudzić, bronować.
- skucina, *Juncus trifidus*.
- skurłat, wymię kozy, kozicy lub owcy.
- śleobodny; swobodny.
- ślubacz (zapewne zamiast *śliwacz*) giser, odlewający z metalu.
- śluchanica, konfesonak.
- smerek, smrek, świerk; *Picea vulgaris*.
- śmiżno, żwawo.
- smrekówka, tumak; *Mustela martes* (*Martes abietum*).
- sokół torniowiec, pustółka (*Tinnunculus alaudarius*); sowa młaczna, sowa błotna (*Otus brachyotus*); sówka, sowa włochata *Ulula dasypus*.
- sosrąb (sosrąb), podciąg, belka wzdłuż izby podtrzymująca poprzeczne belki pułapu.
- spodek, spód, spodek góry, spód podnóże góry.
- spólnik, współwłaściciel domu lub niepodzielonego gruntu; najbliższy sąsiad.
- stać u kogo, mieszkać u kogo.
- statek, dobytek; żywy inwentarz, wyjąwszy świnie.
- hruby statek, bydło, konie, owce, kozy; drobny statek, cielęta i jagnięta.
- stawić się, stawić się, założyć się.
- sterkotać, sztukać, kołatać.
- sternal, trznadel (*Emberiza citrinella*).
- stolec, stołek.
- stoliczka, przenośna ławka drewniana na 4 nogach.
- stracić się, zabłądzić, zabłąkać się, zginać tj. zostać zgubionym, uронionym; straciła mi się fajka, zginęła mi fajka, zgubiłem fajkę.
- strąga, zagroda koło koszar, w której owce dojają.
- stroić się, ładnie się ubierać, przygotowywać się do jakiego czynu.
- stryk, stryj.
- strząsnąć kogo, poszarpać kogo.
- strzepać się, strząść się na wozie.
- strzyżka, owca.
- stuchy, kupki wymoczonego lnu.
- stupaje, stopnie.
- sturudaj, wykrzyk radości, weselości.
- suć, sypać.
- suchaj (ze słowacka), żwawy chłopak.
- suchar, sucharz, suche drzewo.
- suczy komu, przystoi komu.
- swarny, dzielny, tegi.
- świergotek, ortolan (*Emberiza hortulana*).
- świerk, modrzew, *Larix europaea*.
- świstak, *Arctomys marmotta*.
- syćko, wszystko.
- szafranik, wędrowny handlarz słowak.
- szalas, domek pasterski i w ogóle wszelki budynek mieszkalny w górach.
- szczypica, szczypawka (*Carabidae*).
- szczypławy, ostry, gryzący w smaku, szczypława bryndza. Skąpy, co szczypie z igły.
- szczyt, najwyższy punkt, najwyższa wyniosłość góry, szczyt domu. tj. jego najwyższy punkt.
- szerzyna, bryt sukni.
- szerzynka, kwadratowy kawałek płótna, ścierka.

szklanka, wszelkie naczynie szklanne,
 przedewszystkiem butelka.
 szklarz, blagier, łgarz, kłamca.
 szklić, blagować, okłamywać.
 szlakować, tropić (zwierza).
 szmatka, chustka na głowę.
 sznurek gruntu, długi a wąski pas
 gruntu,
 szren, drobna kra na potokach.
 sztuderować, studyjować, badać, roz-
 ważać, obmyślać co.
 sztuka, mięso, 12 motków.
 szuflać (nawóz), zgarniać łopatą.
 szumny, zdatny, okazały, grzeczny.
 szybnąć kogo, popchnąć, pobić kogo.
 szyszczać, krzywonoś, krzyżodziób,
Loxia curvirostris.

Tabak, tytoń niekrajany.
 targać, rwać.
 tela, tyle.
 tele dole, tak daleko.
 toki, taczki.
 tracz, tartak.
 tram, kloc.
 tupka, łapka np. na myszy.
 turnia, naga skała w łańcuchu Tatr.
 turniowa jaskółka, jerzyk (*Cypselus*
apus).
 turnowiec, jerzyk (*Cypselus mu-*
rarius).
 tyżeń, tydzień.

Ubocz, grunt w jedną stronę po-
 chylony.
 ucieśzny, wesoły.
 udzielać, zrobić, zdzielać.
 ukielznąć, pośliznąć się.
 ułapić, złapać.
 umarty, umarły
 upity, pijany.
 upłaz, pochyłość w górach trawą
 porośła, bez drzew i krzaków.
 upytać, uprosić; zgodzić do roboty.
 urdzik, *Soldanella* (roślina).
 urody, urodzaje.
 uważować, uważać.

uwidzieć, zobaczyć, spostrzedz.
 uwieść się, obsunąć się.
 uwiesisko, uwozisko, usyp, usypisko.
 uwyrtać się, uwinąć się, uwijać się.
 užreć, zobańczyć, spostrzedz.
 užreć, ukąsić, uciąć żądłem.

W, zamiast *do* dla oznaczenia celu
 podróży lub przechadzki; *jechać*
w Kraków, *iść w Hamry*.

wągiel, węgiel.

wanta, kamień.

wantule, miejsce zawalone kamie-
 niami.

warować się, strzedz się, unikać
 kogo albo czego.

wędruj suchaj wędruj jen się dobrze
 sprawiaj, starych ludzi szanuj a
 młodych się waruj.

wartki, rączy, prędki, żwawy.

watlarz, kij zbojecki opalony i na-
 bijany gwoździami.

watra, zarzewie pód gołem niebem,
 w szalasie lub w kominie, także
 ogień w tych samych warunkach.

watrzyisko, miejsce wypalone.

wereda, niedolega, gamajda, brzydał,
 u mazurów gramatyka.

wetula, jednoroczna koza.

wiano, posag.

widno, widać.

widzieć się komu, podobać się komu;
 to mi się widzi, to mi się po-
 doba.

wieść, wodzić, prowadzić.

winowaty, winien.

wirch, wogóle każda góra, wierzch,
 strych nad domem.

wiśta, na lewo.

witka, płaskie kółko z metalowej
 blachy wycięte, używane do ozdo-
 biania uprząży lub pasów.

włacuchy, sanie.

włoki, patrz *gnatki*.

włosiennica, *Sesleria disticha* (trawa).

wnęk, wnuk.

<i>wnuki</i> , wnętrności; <i>źle mi na wnukach</i> . źle mi we wnętrnościach, tj. w brzuchu, albo jak mazury mówią, <i>na wnątrzu</i> .	<i>zamierek</i> , kijek do mierzenia udoju.
<i>wodny drozd</i> , pluszcz (<i>Cinclus aquaticus</i>).	<i>zamieszkać</i> , zamieszkać, tj. obrać sobie mieszkanie, zaniedbać np. obowiązku pewnej sprawy, czynności.
<i>wołać kogo</i> , mieć na imię; <i>wołają go Jasiek</i> , ma na imię Jasiek.	<i>zapapieżony</i> , to samo co <i>papieżniak</i> .
<i>w podślōń</i> , od wschodu ku zachodowi; iść w podślōń.	<i>zapaska</i> , fartuch.
<i>wrazić</i> , wsadzić co dokąd, wetknąć.	<i>zaparty</i> , zamknięty.
<i>wróbel skalny</i> , <i>Accentor alpinus</i> (ptak).	<i>zapierać</i> , zamykać.
<i>wydać się</i> , iść za mąż.	<i>zaskwierknąć</i> , zamrzeć z głodu, z biedy.
<i>wykazować się</i> , pokazywać się.	<i>za tela</i> , dopóki.
<i>wykrocisko</i> , miejsce z wywrotami.	<i>zawierać</i> , zamykać.
<i>wykrot</i> , wywrot, tj. drzewo wywrócone z korzeniem.	<i>zawory</i> , brama.
<i>wykroty</i> , <i>wykrociska</i> , las połamany przez lawinę.	<i>zawziąć</i> , wziąć.
<i>wylazować</i> , wylazić.	<i>zażgnąć</i> , podpalić, błysnąć głównią.
<i>wymysłny</i> , wyszukany, wykwintny.	<i>żażreć na kogo</i> , odwiedzić kogo.
<i>wypadować</i> , wypadać.	<i>zbeśnieć</i> , wściec się.
<i>wypercić się</i> , spaść z perci.	<i>zbijać</i> , zbijać co do kupy, rozbijać, trudnić się zbójnictwem.
<i>wyrek</i> , łóżko.	<i>zbójnik</i> , rozbójnik.
<i>wyskipieć</i> , wykipieć.	<i>zbyrczeć</i> , brzęczeć, dzwonić.
<i>wyskoczyć za buczki</i> , iść na zbój, iść rozbijać.	<i>zbyrkać</i> , brząkać.
<i>wyszczzerzać się</i> , dużo się wyśmiewać.	<i>zdechnięty</i> , zdechły.
<i>wyżenić</i> , wypędzić, wygnać, wyrugować, <i>duszyckę z kogo wyżenić</i> , duszę z kogo wypędzić, tj. zażyć go.	<i>zdolić co</i> , być do czego zdolnym, <i>zdoleć kogo</i> , być od kogo silniejszym.
<i>wyzierać</i> , wyglądać.	<i>żeleznica</i> , kolej żelazna.
<i>wyżni</i> , górny.	<i>żenić</i> . żenić kogo z kim, gnać, pędzić.
<i>wziąć bez zęby</i> , wziąć niechętnie.	<i>żentyca</i> , pozostałość przy wyrobie sera owczego: serwatka zawierająca znaczną ilość drobniotko rozdzielonego twarogu i tłuszczu.
<i>Zadawek</i> , zadatek.	<i>zgnity</i> , zgniły.
<i>zadek</i> , tył, zadek wozu, tył wozu.	<i>zimnica</i> , febra.
<i>zadkiem się chycić</i> , oprzeć się plecami.	<i>zleb</i> , wgłębienie na boku góry przez wodę wymyte.
<i>zagłówek</i> , poduszka.	<i>złotogłów</i> , <i>Lilium martagon</i> .
<i>zahubić</i> , zniszczyć.	<i>zmięć</i> , odwilż.
<i>zakosy</i> , zakręty.	<i>żrały</i> , dojrzały.
<i>zalaty</i> , zalany.	<i>ztepić kogo</i> , zniszczyć majątkowo, zubożyć.
	<i>ztepić się</i> , zrujnować się majątkowo, podupaść pieniądze, zbiednieć, zubożyć.

<i>zwyknięty</i> , przyzwyczajony.	<i>żółta czarna</i> , dzięciół czarny (<i>Dryocopus martius</i>).
<i>zwyrtać czem</i> , wykręcać czém,	
<i>zwyrtać się</i> , wykręcać się np.	<i>żółta zielona</i> , dzięciół zielony (<i>Geocinus viridis</i>).
kamień pod nogą.	
<i>zwyrtny</i> , zwinny, zgrabny.	<i>żywizna</i> , domowe zwierzę, koń,
<i>zwyszać się</i> , pozostawać, zbywać	bydlę, albo owca.
od użytku.	

ARCHAIZMY

w języku

JANA KOCHANOWSKIEGO

zebrał i opracował

Gustaw Blatt,

kandydat nauk filologicznych.

Skrócenia :

Dziwost. . . *Dziwosłób*; *Epith.* . . . *Epithalamium*; *Fr.* . . *Fraszki* wyd. drukarni Łazarzowej r. 1617, *Piotrkowczyka* r. 1639; *Mon.* . . *Monomachia* Parysowa z *Menelausem*; *Odpr.* . . *Odprawa* posłów greckich; *Phn.* . . *Phaenomena*; *Pieś.* . . *Pieśni*; *Prop.* . . *Proporzec* abo hołd Pruski; *Ps.* . . *Psalmy* wyd. druk. Łazarzowej 1579, 1583; *Wtarg.* . . *Wtargnienie* do Moskwy; *Wykład.* . . *Wykład* cnoty; *Wzory.* . . *Wzory* pań mężnych.

Pisma, przy których wydania nie oznaczono, zawarte są w ogólnym zbiorze pism Kochanowskiego pod tyt.: „Jan Kochanowski“ wyd. Andrzeja Piotrkowczyka 1617. Wydania używane przy niniejszej pracy są własnością biblioteki Muzeum Puławskiego.

Arch. . . *Archiv für slavische Philologie* wydawane przez prof. Jagiła.

Anec. . . *Anecdota palaeopolonica* rozpr. dr. Kaliny w *Arch.* tom III.

Kryt. por. gr. . . *Krytyczno-porównawcza gramatyka języka polskiego* przez ks. F. X. Małinowskiego.

Linde. . . *Słownik języka polskiego*.

Mikl. lex. . . *Lexicon palaeoslovenicum-graeco-latinum* em auc. edidit Fr. Miklosich 1862—65.

*Mikl. Vergl. Laut. . . Vergleichende Lautlehre der slavischen Sprachen*² 1879.

*Mikl. Vergl. Wort. . . Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen*² 1876.

Psalt. Flor. . . Psalterii Florianensis partem polonicam etc. recensuit W. Nehring 1883-Lexicon.

O poch. . . O pochodzeniu wyrazów śc, śce etc. rozprawa prof. L. Malinowskiego, tom IX Rozpraw Wyd. filolog. Ak. Um. 1882.

Scholv. Beitr. . . Beiträge zur Deklination in den panno-nisch-slovenischen Denkmälern des Altkirchenslavischen von R. Scholvin — Arch. tom II.

Wacł. . . Modlitwy Wacława, zabytek języka polskiego z wieku XV — wydał i objaśnił Lucyjan Malinowski. Pamiętnik Ak. Um. Wyd. filolog. II 1875.

A. W zakresie dźwięków.

Samogłoski.

§ 1. Samogłoska e.

a) e rodzime (starosł. e) nie zmienia się przed następującą spółgłoską miękką: młoděj zenie Fr. II 40, zenie Mon., zenie każesz Pieś. I—18; w namiecie Ps. 61, Tren 11, w swym namiecie Ps. 68; wie-nie duch Ps. 147; siostrze Odpr. Sob. 9; szczebiece Tren 1; w za-cnym ubierze Prop.; siedzim jak na ledzie Pieś. I 13.

b) e rodzime przemienia się w polskiem drugorzędnie na o przed spółgłoską twardą: rozczośała Epithal., por. starosł. ꙗсѣаѡ Mikl. lex.; zwiośszeje Ps. 103, por. starosł. вѣтъѣ.

c) e odpowiada starosłowiańskiemu ѣ: ździebłka Fr. III 21, por. starosł. сѣбѣаѡ Mikl. lex.

d) nie ma e późniejszego w wyrazie: wróbl Fr. III 87, Ps. 102, por. Psalt. Flor. 10—1, 83—3 etc. wylicza Nehring w słown.

e) e rodzime, gdzie obecnie występuje drugorzędnie ę: miedzy Fr. I 26, II 43, Ps. 1 etc., por. Wacł. pag. 15, § 46.

f) samogłosce ѣ w grupie starosł. dźwięków trъѣ (Miklosich Vergl. Laut.² pag. 29) odpowiada a) samogłoska i: od wirzechu Ps. 38. wirzech Ps. 135; mirzk wieczorny Ps. 65; dopiro Ps. 105, Tren 5; b) samogłoska u: chłubliwe Ps. 9, chłubili się Ps. 94; c) samogł. o: zołwiczam za bratową Odpr. cf. starosł. змѣѡ.

g) e występuje zam. i w wyrazie przyswojonym: lelią Fr. III 64; letanie Fr. I 34 ¹⁾.

¹⁾ podobnież w dyjalektach: „kвітній kvátku lelija, rośnij tyłá, co ji já“; leta^a nija, Rozpr. i Sprawozd. Ak. Um. Wyd. filolog. tom VIII pag. 75 (Gwara Lasowska), tom IX pag. 151 (Gwara Zebrzydowska).

h) e odpowiada starosłowiańskiemu *ъ*: tesknica Fr. I 46, II 36; teszno Fr. I 61, II 25, II 35; teskliwa Fr. II 63, por. starosł. *тѣ-чнѣхнѣ* *properare, studere* Mikl. Vergl. Laut.² pag. 78, 4, Nehring Psal. Flor. 233 zestawia z wyrazem: ciasny (?), por. téż Wacł. pag. 15 § 46.

i) e zamiast samogł. nosowej: paszczeki Ps. 57.

§ 2. Samogłoska 'e' (а).

e jest nieściśnione w wyrazie: plesy trefne Sob. 12, por. starosł. *иѡацѣи ѡрѣхѣсѣа* Mikl. lex.

§ 3. Samogłoska ê (ѣ).

a) ê nie zmienia się przed następującą spółgłoską miękką: przy biesiedzie Fr. I 50; na ścienie Fr. III 22; na sienie Fr. III 23; w czesie Ps. 69, w krótkim czesie Ps. 112, Zgd.; przy kolenie Phn.; cząstka ziemieńska Tren. 6; most warszewski Fr. II 99—suff. *ѣмѣхнѣ*.

b) ê pomimo następującej spółgłoski miękkiej przechodzi na a: w tym gniaździe ojczystym Fr. III 35; gwiaździe Pieś. I 10.

c) ê po j brzmi jak a: jachał Sob. 10.

§ 4. Samogłoska e (starosł. а).

Samogłoska e nie ulega ściśnieniu w wyrazach: odstępcie Ps. 6 (2 r.); pogrężon Ps. 94, pogrężony Pieś. II 15.

§ 5. á ściśnione.

a) w wyrazach, w których przyczyny ściśnienia podać nie można: tance Fr. I 3; pracę Fr. I 3; Káchna Fr. I 32.

b) á ściśnione odpowiada starosł. *ѣ* powstałemu z e: strzały (стрѣла) Fr. I 4, 8; miał Fr. I 6; niechciałem Fr. I 8; gwiazdy Fr. I 51; wolales Fr. I 81; zniszczał Fr. I 83; wiāneczek Fr. II 6; białe żagle Fr. II 53; z żalem Fr. I 28.

c) á ściśnione w grupie *ra*, *ła*: sława Fr. I 4; trawa Fr. I 4; potraw Fr. I 10.

d) w słowach częstotliwych: zchádzają się Fr. I 3; dávajú Fr. I 10; zmácza Fr. I 15; skáczesz Fr. I 34; napáwała Fr. I 58; odnáwaj Fr. II 67; roznášają Fr. II 92; przynášajcie Ps. 4; zmáwiają się Ps. 31; obráca Fr. II 51.

e) słowa z końcówką i tematu *inf.*: báczysz Fr. I 7; wáżą Fr. I 28; chwál Fr. I 50.

f) w sufizach: ár-: towár Fr. I 34; ák : sajdák Fr. I 22; szyszák Fr. II 11. prosták Fr. II 12, 56, giermák Fr. III 23; árz-: gospodárza Fr. II 14, cesárz Fr. II 37; án-: kapłánów Fr. I 34, szatán Fr. II 66; át : na Konráta Fr. I 24.

g) w *przyimkach* *na*, *za*, *wchodzących* w skład *złożeń imiennych*: *naraczej* Fr. I 5; *nádalej* Fr. I 8; *nádobnie* Fr. I 15; *národu* Fr. I 46; *zácność* Fr. I 4; *zákazał* Fr. I 5; *zależą* Fr. I 42; *zázdrościwy* Fr. I 87; *zápaśnik* Fr. II 23; *zákład* Fr. II 52.

h) w *nom. sing. deklinacyji rzeczownikowej przed spółgłoską dźwięczną*: *dár* Fr. I 14; *pán* Fr. I 31; *dráby* Fr. I 34; *rád* Fr. I 43; *dzbána* Fr. II 18; *podobnie* przed *ł* w *part. praet. II*: *dál* Fr. I 3; *porwał* Fr. I 4; *nawiązał* *ib.*; *śpiewał* *ib.*; *stychał* Fr. I 15; *rozmiłował* się Fr. I 37; *popsował* *ib.*

i) w *formach jednozgłoskowych pronom.*: *já* Fr. I 4; *nám* *ib.*; *wás* *ib.*; *sám* *ib.*

k) przed *pewnymi suffixami dla pierwotnego akcentu*: przed *suff. lno*: *dáwno* Fr. I 6, 10; przed *suff. k*: *rzádko* Fr. I 11; *dziátki* Fr. I 34.

l) przed *j* w *imperativie*: *żegnáj* Fr. I 4; *dáj* Fr. I 34; *nie zwierzáj* się *ib.*; *nie puszczáj* *ib.*; *śpiewáj* *ib.*; *chowáj* Fr. I 75; *uderzáj* Fr. I 78; *zmierzáj* *ib.*; w *partykule* *bodáj* Fr. I 71.

m) *á* *ścieśnione* *powstałe* z *kontrakcyji*: *jêja=á* w *słowie*: *naśmiáwszy* się Fr. I 4; *aje=á*: *mász* Fr. I 3, 4; *má* Fr. I 4, 8; *bywá* Fr. I 5; *dá* Fr. I 7; *opowiadá* Fr. I 9; *wzdychá* Fr. I 9; *szuká* Fr. I 15; *powiadász* Fr. I 21; *spowiadász* *ib.*; *chowácie* Fr. I 24; *chowámy* Fr. I 29; *stápámy* *ib.*; *szczeká* I 30; *czeká* *ib.*; *dbá* Fr. I 34; *rozniewász* Fr. I 35; *žadámy* Fr. I 73; *posiadá* Fr. I 75; *wykładá* *ib.*; *podług analogiji słowa* *dám*: *mám* Fr. I 8; *gniewám* się Fr. I 17; *powiadám* Fr. I 32; *przyrzekám* Fr. II 5; *znám* Fr. II 11; *jija=já* w *nom. sing. rzeczowników żeńskich i gen. sing. nijakich*: *Intniá* Fr. I 4; *pracá* Fr. II 51; *szczegóciá* Fr. I 42; *mieniá* Fr. II 9; *zwátpieniá* Fr. II 21; *liściá* Ps. 1, *zamieszaniá* Ps. 2; *aja=já* w *nominat. sing. przymiotników żeńskich podług deklinacyji złożonej*: *polná* Fr. I 4; *bladá* Fr. I 9; *pewná* Fr. I 10; *szczerá* *pajęczyna* Fr. I 10; *nadobná* Fr. I 13; *uczciwá* *ib.*; *má rada* Fr. I 14; *posypaná* Fr. I 20; *miłá Barbaro* Fr. I 34; *nie bądź głupiá* *ib.*; *złá lwica* Fr. I 58; *biedná starości* Fr. I 73; *dobrá szkoła* Fr. I 84; *twá cnotá* I 86.

§ 6. Samogłoska i.

i *pierwotne zachowane w wyrazie*: *sirotę* Ps. 146 *por. starosł. чирота*¹⁾, *linąc*: *chmury* z *hukiem* *linęły* *deszcz* Ps. 77, *deszcz* *linie* Ps. 79 *por. starosł. лину хєiv*.

¹⁾ *Por. także dyjalektyczne*: *širota* *Rozpr. i Sprawozd. Ak. Um. Wydz. filolog. tom IX pag. 151 (Gwara Zebrzydowska) i tom VIII pag. 184 (Gwara Brzezińska).*

§ 7. Samogłoska u.

u pierwotne występuje w wyrazie: nielutościwy Fr. III 32 por. starosł. *лютъ, χαλεπός*, por. Wacł. pag. 15, § 44 ¹⁾. u zamiast nosowego e: niechutliwy Fr. III 3.

Spółgłoski.

§ 8. Płynne.

Grupy sr, zr przed miękką samogłoską następującą assymilują się na *śrz, żrz* podczas gdy w obecnym języku nastąpiła dyssymilacja na *śr, żr* lub *jrz*: wyźrzał Fr. I 31; wyźrzycie Fr. II 8; wyźrzawszy Fr. II 15; wyźrzysz Fr. II 25; przeźrzoczysty Fr. I 54; przeźrzec Fr. III 7; przeźrzał Pieś. I 8; z przeźrzenia Pieś. I 9; pośrzodek Fr. I 77; z pośrzedka Ps. 18; zajźrzał Fr. II 9, 91; ode śrzody Fr. II 14; śrzodkiem Phn.; śrzedni *ib.*; podejźrzany Fr. I 67 Phn.; orlica serce źrze Fr. III 8; obejźrzy Fr. III 18; obejźrzałem się Ps. 37; wejźrzy Ps. 6, 60; weźrzy Ps. 25; pojźrzy Ps. 10, 59; pojźrzę Sat.; żrzenice Ps. 17; dwie żrzenicy Phn. Tren 11; z żródół Ps. 68; żródła Pieś II 1; śrzebro Ps. 68; na śrzebrze Pieś. II 5; najźrzec Ps. 80; żrzetelne Ps. 144; śrzeż po ziemi jako popiół rozsiewa Ps. 147; doźrzała Ps. 148; w dojźrzałości Tren 2; żrzobek Dziewost.; żrzobek Pieś. II 18.

Nie ma późniejszego l w wyrazie: obrzym niewściagniony Ps. 19 por. dyjalektyczne „uobrym“ Arch. V str. 634, starosł. obrinz Miks. Vergl. Laut. ² p. 67.

„n“ zachowane w wyrazie: sumnienie Ps. 55, Odpr. por. starosł. *сѣмьнѣннѣ, сѣмьнѣти*, podobnież Wacł. pag. 17, § 55: szamnyenye 101.

§ 9. Zębowe.

„t“ powstało przez dyssymilację z spółgłoski c w wyrazie większy z „więcszy“ por. starosł. *вѣштѣннѣ*: więtszą moc Fr. I 56; ku więtszej hańbie Ps. 8; nawiętszą trwogę Fr. II 17, 26, 58; świętey Zgod.

„t“ zachowane w wyrazie: statczy Ps. 104; dostarczają Ps. 144.

„d“ ginie w wyrazach: szcie por. starosł. *шѣстнѣ зам.* * *шѣднѣ*: jedno szcie sobie przegłądał Szachy; zaszcie Mon. starosł. *зашастрнѣ occasus*; wyścia Fr. II 53, Ps. 88; por. L. Malinowskiego:

¹⁾ Zachowane jeszcze w dyjalektach: vítáj krůlůwa ňeba i matko lutości! Rozpraw i Sprawozd. Ak. Um. tom VIII pag. 76 (Gwara Lasowska).

O pochodzeniu wyrazów *šte, šće* etc. odbicie z *Rozp. Wydz. filolog. Akad. Um. tom 9.*

§ 10. Gardłowe.

„ch” *assymiluje się do następującej padniebiennej w wyrazie:* naliższemu Ps. 82, naliższą Odpr.

k zamiast p dla fałszywej etymologii: okwito Fr. I 10.

§ 11. Podniebienne.

Spółgłoska j powstaje z dyssymilacyji: jejsca — nie masz po swym plec *jejsca* Fr. II 84; *plajca* — a jako kto zasługuje, takim *plajcą* mię uczuje Ps. 62; *jednowłajcy* niebieskiemu Ps. 96.

„j” *ściągnięte z poprzednią samogłoską:* przydziesz Fr. I 3; przydźcie Fr. II 7; przydźcie Ps. 34; przyś Odpr.; wydzie Fr. I 25; pódz Tren 14; by uś mogli-Wrózki.

§ 12. Wargowe.

p *ginie w wyrazie:* ukanie — co z wása ukanie (Broda) *por. A. Kalina — Anecdota palaeopolonica Arch. III str. 61:* małą troche mleka na on tho kamyen vkanela albo vpadla.

§ 13. Wyrazy przyswojone z języka czeskiego.

Prazna kłopot *ożywie enota* Ps. 75; *przymówki prazen Pieś* I 24.

Pamięć *mojej ruki (rym: sztuki)* Broda; *niech się spuka Pieś* II 12.

W pytlu hrosza neni Fr. I 23; z *przewróceniem ostatniej litery* w swoją *hrubą* — O Czechu; *nieprawemi się hydzi* Ps. 11.

B. W zakresie form.

I. Deklinacja.

1. Deklinacja rzeczowników.

§ 14. *Odmienny rodzaj od obecnie panującego w języku polskim widzimy w następujących wyrazach:*

a) *masculina:* skaz-: nie ma uczuć skazu Ps. 34; *opiek-:* swym *szczyć* *opiekem* Ps. 61; *zwierzonego* nie *wydawa* *opieku* *Pieś* I 10.

b) *neutra:* *brzucho- brzucho-głodne* mając Ps. 59: *por. Arch. IV str. 384 „brzucho Bauch erinnert durchaus an das čechische břicho“ Nehring.*

§ 15. *Nominativus singularis.*

Temata pierwotnie na jâ feminina: pogonia Fr. II 70 Odpr.; karmia: lzy moja karmia Ps. 42; *ta sama forma wyrazu znajduje się w Psalt. Fl. 64—10, 110—4 etc.*

Temata na i fem.: tarcz Fr. I 8.

§ 16. *Genetivus singularis.*

Temata pierwotnie na a₂ masculina. Z końcówką a. Nie czekać obiada Fr. I 10; tego obiada Fr. I 48; od wieka Fr. I 99; do wieka Ps. 18; mego wieka Ps. 31; za nowego kwiata Fr. II 7; *w znaczeniu locativu:* doma nie naleziono Fr. II 18; miał doma kucharkę Fr. II 24; ciemnego pokoja Fr. III 65; pokoja Ps. 46; bać się kłopotu Ps. 27; tam prazna kłopotu ożywie cnota Ps. 75; do proga Ps. 42; pragnie jako dżdża ziemia Ps. 63.

Temata na jâ feminina (i masculina):

a) z końcówką e: do zarze Fr. I 55; różanorękiej zarze Ps. 57; doczekać wieczerze Fr. I 69; tój krotofile Fr. I 90; rycerskiej krotofile Wtarg.; jeźlić się dziewice zachciało Fr. II 3; pytano kaznodzieje Fr. II 24; do kaznodzieje Fr. III 59; jednej dusze pożyczają Fr. II 33; szuka mój dusze Ps. 7; póki dusze stanie *ib.*; nie przepamiętasz dusze mojej Ps. 16; ze wszystkiej dusze Ps. 18; dusze mojej Ps. 28; broń dusze mojej Ps. 35; dusze mojej Ps. 40; dusze połowicę Tren 13; tesknice nie czuje Fr. II 36; zabywając tesknice Fr. II 73; mojej tesknice Tren 3; z wielkiej tesknice Pieś. I 6; nadzieje nie masz Fr. II 38, 67; nie masz nadzieje Tren 7; nadzieje nie lubi Pieś. I 14; tak wiele ziemie Fr. II 98; ziemie pigknęj dostali Ps. 44; płodnej ziemie Ps. 67; z ziemie Ps. 83; do ziemie Odpr.; z ziemie Tren 5; swój ziemie Pieś. II 5; murzyńskiej granice Fr. III 9; od wschodniej granice Ps. 50; z granice świata Ps. 61; strzec granice Ps. 72; jako żrzenice bronić Ps. 17; śmiertelnej żrzenice Tren 11; zjęty jadem lwice szalonej Ps. 17; władze nie mają Ps. 17; szerokiej władze Ps. 24; władze wiecznej Ps. 61; do łożnice Tren 7; z łożnice Ps. 17; do łożnice Ps. 50; z łożnice Broda; potrzebuję munsztuku i wodze Ps. 32; dobywszy ostrój szable mojej Ps. 35; mocą zwyciężonej prawice Ps. 40; z prawice Phn.; strachem twój zbroje Ps. 45; z zbroje Ps. 110; zdrajce śmierć nie minęła Ps. 55; podobni do żmije Ps. 58; od szyje Ps. 68, Tren 3; synogarlice swojej Ps. 74; z świętej stolicy Ps. 80 (2 r.) stolicy dosiagnął Phn.; do winnice Ps. 80; nie miał obrońce Ps. 89; od sprawce Ps. 97; syn niewolnice Ps. 116; krzak winnej macice Ps. 128; ze skrytej skarbnice Ps. 135; w żywocie mojej rodzice Ps. 139; od Boga rodzice Wróż.; tłustej pszenice Ps. 147; u woźnice Phn.; z prace Sat. Pieś. I 12; z wielkiej czasie Mon.; z Troje *ib.* strzegła czubatą przylbice *ib.*; u rozbójce Odpr.; z szkleńce Dziew.; nędze bogatej *ib.*; karmie nie wspomniła Tren 12; bez

těj żądze Marsz.; wedle swěj obietnice Epithal.; zwycięzce wielkiego Prop.; do drukarnie-Wrózki; bez łodzie Pieś. I 6 *por. starosł. лодии*; u kądziele Pieś I 6; lutnie zaniechać Pieś I 7, Pieś. II 6; mężnej orlice Pieś. II 7; gościniec do siostrzyce Pam.; nagrobnej tablice *ib.*; upstrzonej tkanice Mon.

b) z końcówką *analogiczną* *ěj*: do paniěj Fr. I 13, 19, II 8, 50; sukniěj nie zmacza Fr. I 15; do gospodyniěj Fr. I 58, 65; z piekarniěj Fr. 88; nie mam wolěj Fr. II 1; słucham wolěj twojěj Ps. 5; wedle wolěj Ps. 105; z niepobożnej niewolěj Fr. II 75; z niewolej Ps. 12, 111; do mszěj II 18; do boginiěj Fr. II 75, III 91; u deliej Fr. III 15; do łaźniěj Fr. III 86 (2 r.); nie weźmie lutniěj *ib.*; bez lutniěj Pieś. II 16; patrzeć rolěj Sat.; uniěj nie chowajmy Prop.; tarcezej nastawają Pieś II 5; do studniěj Pieś II 7; od pracěj Sob. 9, Tren 19.

c) z końcówką *analogiczną* *i*: do woli (rym) Fr. II 36; z niewoli (rym: boli) Fr. II 50; z ciężkiěj niewoli (rym: wyzwoli) Ps. 14; z ciężkiěj niewoli (rym: wyzwoli) Ps. 53; dar zwycięzcy Ps. 19; szabl i okrutnej Ps. 22; do stajni Odpr.; roli nie orał Marsz.; sen mię pracy nie zbawi Sob. 4.

Widzimy więc, że końcówka i jest rzadka w genetiwie i występuje najczęściej dla rymu.

Temata na i feminina: do białej skronie (rym: obronie) Ps. 71.

Temata spółgłoskowe:

a) *feminina pierwotnie na ũ*: pomścił się krwie niewinnej Ps. 9; krwie mojej pragnąc Ps. 25; nad czaszą krwie kozłej Ps. 50; krwie cheiwi Ps. 56; krwie nie czuję Ps. 102; niewinnej krwie pomścić się — Wzory; beze krwie Wtarg.; u cerkwie *ib.*; cerkwie przypomnieć *ib.*

b) *temata pierwotnie na er feminina*: macierze szuka Pieś. I 11.

§ 17. *Dativus singularis.*

Temata na a, masculina. Z starszą końcówką u: temu grobu Fr. I 62; póki wieku dostawać będzie człowieku Ps. 27; przeciw człowieku Ps. 40; sił nie stanie człowieku Ps. 71; głowa człowieku zdrowa Tren 16; ludu swemu daje Ps. 29; ludu swemu Ps. 73; ku marnemu snu Ps. 39; ku marnemu snu Ps. 90; ku ratunku memu Ps. 40; wieku żadnemu Ps. 57; płodu ziemskiemu Ps. 65; ku pokoju Sat.; ku obiadu Zuz.; płaczu swemu Pieś. I 17.

Temata na ja feminina z końcówką analogiczną *ěj*: Paphiěj swěj święci Fr. II 29; Paphiěj oddała II 94; folgujesz těj paniěj Fr. III 88; coś paniěj czynił Fr. III 89; braciěj swěj objawię Ps. 22; nam braciěj twojěj Mon.; przywykaj pracěj i niewczasom Sat.; niezdarzonej gościěj Odpr.

§ 18. *Accusativus singularis.*

Temata na a₂ masculina z pierwotną formą acc.: przysiągł na Bóg żywy Fr. III 29.

Temata na jâ feminina mające w nom. ă ścięśnione mają w acc. a: maszli wołą Fr. I 16; w niewołą Ps. 105; na różą Fr. II 7, III 64; pieczę mieli Fr. III 4; władzą straciłem Fr. III 27; wzgardził chęć i wieczerzą twoją Fr. III 40; wieczerzą odprawivszy Fr. III 84; nie stoi o mszą Fr. III 54; suknią zawieśmy Fr. III 78; o suknią moją Ps. 22; podbij żądzą Ps. 51; żądzą ująć Odpr; niech ci za wieczorną obiednią stanie Ps. 140; rolę uprawować Phn.; pochodnią zgasił Odpr.

§ 19. *Vocativus singularis.*

Temat pierwotnie na u syn ma voc. z analogiczną końcówką e: mój synie Tren 19.

Temata na ja₂ masc. patronimika mają analogiczną końcówkę e: królewicze Odpr.; Pryamicze ib.

Temata na jâ feminina:

a) z końcówką pierwotną e (por. starosł. змиѣ) co niesiesz, gospodze Fr. II 41 (госпожа),

b) z końcówką analogiczną i: moja lutni Ps. 69; powstań lutni moja Ps. 108; pomni się lutni Pieś. II 1; śmiej się niebo, tańcuj ziemi (rym: swemi) Ps. 96; bój się wszytka ziemi (rym: swemi) Ps. 99.

c) masculina mają często voc. = nominativovi: o sędzia Ps. 7 (2 r.); ockni się sędzia Ps. 94.

§ 20. *Instrumentalis singularis.*

Temata na ja₂ neutra kończące się na jije (por. starosł. несеши) mają w instr. końcówkę im ściągniętą z *ijjem: miłosierdzim twoim Ps. 7; swym miłosierdzim Ps. 67; miłosierdzim swym Ps. 103; przeżrzeniem Ps. 118; za staraniem Pieś. I 15 por. Wacł. pag. 34, § 95.

§ 21. *Locativus singularis.*

Temata na a₂ masculina:

a) z końcówką pierwotną ê (ѣ) przed którą zmiękczyją się gardłowe na językowo-zębowe (zmiękczenie starsze): nasza ufność zawsze w Bodze (rym: trwodze) Ps. 62; mam nadzieję w Bodze Wtarg.; pierwotnym jest także loc.: w swoim panie Ps. 69.

b) z końcówką pierwotną ê, przed którą gardłowe przechodzą na podniebienne (zmiękczenie późniejsze): w człowiecze Ps. 116,

c) z końcówką analogiczną u: po tym boru Fr. II 78; po sadu Zuz.; w przybytku Ps. 60.

Temata na a, neutra:

a) loc. z końcówką ê (ɛ), przed którą gardłowe przechodzą na językowo-zębowe: w trojańskim wojsce Mon.; w pierwszej części złożenia: w ocenieniu Ps. 73.

b) loc. z końcówką ê, przed którą gardłowe przechodzą na podniebienne: w wojsce Wtarg.

Temata na ja fem. z końcówką analogiczną ej: co po sykofancyj Fr. III 16; przy różej Fr. III 81; o gospodyni Fr. III 86; o proporcji Fr. III 88; w Trojej Odpr.; przy pracy Epithal; o wieczerze Sob. 12.

Dualis.

Formy liczby podwójnej w wielu wyrazach znajdujemy już wyparte przez odpowiednie formy liczby mnogiej, stosunek obydwóch unaczni nam dołączony wykaz form plur. tych wyrazów, któreby już dla znaczenia swego powinny mieć dualis.

§ 22. Nominativus i accusativus.

Temata na ja, masculina: oba końca mając Phn.; dwa miecza przyjmuje Prop.; dwa węgla Sob.

Temata na a, neutra: widać dwie wojsce Prop.; dwie wojsce czynią ib.

Temata na ja, neutra: mamy dwie słońcy Odpr.; bierze dwie poli Szach.

Pluralis zamiast dualu: obie dwie kolana Phn.

Temata na â feminina: głowie obie Fr. III 7; dwie szkodzie Fr. I 75; na obie stronie Phn.; na obiedwie stronie Szach.; na obie stronie Wtarg.; dwie rybie się chronią Phn.; puścili obie białogłowie Szach.; dwie pannie Zuz.; dwie są przyczynie Wykl.; dwie wielkie rzece biorą tryby swoje Wtarg.

Temata na ja feminina: ma dwie żrzenicy Phn.; mamy dwie Troi Odpr.; na dwie niedzieli Szach.; uszedł dwie mili Wtarg.

§ 23. Genetivus i locativus.

Temata na a, masculina: po dwu rzędu Szach.; genetivus w znaczeniu accusativu: wyprawileś dwu szpiegu Wtarg.; dwu synu Fr. II 37.

Temata na ja, masc. Genetivus w znaczeniu accusativu: dwu mężu pochowałszy Fr. II 27; dwu sędziu obrano Zuz.; widzę Jagiełła i dwu Kazimierzu Pieś. I 10.

Temata na ja, neutra: w obu miejscu Wtarg.

Temata na â feminina: do ręki Ps. 60.

Pluralis zamiast dualu: twoich rąk Ps. 8.

Temata pierwotnie spółgłoskowe na s: w oczu moich Fr. I 37; w oczu twych Fr. II 3; w oczu waszych Fr. III 21; na oczu pańskich Ps. 61.

Pluralis zamiast dualu: w oczach Fr. III 22.

§ 24. *Dativus i instrumentalis.*

Temata na ja₂ masculina; *pluralis zamiast dualu*: dwiema kró-
lom Prop.

Temata na â feminina. *Pierwotniejszą końcówkę „ama“ zastę-
puje analogiczna końcówka oma*: nabierz obiema rękoma Fr. II 34;
swemi rękoma Fr. III 18; kleszczmy rękoma Ps. 47; między dwoma
rzekoma Wtarg.

Pluralis zamiast dualu: przed rękami twemi Ps. 2.

Temata na jâ fem. singularis zamiast dualu: nagrobek dwiema
braciej Fr. III 82.

Temata pierwotnie spółgłoskowe na s: smutnemi oczema Tren 12.

Pluralis zamiast dualu: swema oczemi (rym: nieprzyjacielskimi)
Ps. 118; uszom twoim Ps. 38; oczom Ps. 127.

Temat nijaki na men z plur. zamiast dualu: pod dwiema zna-
miony Phn.

Pluralis.

§ 25. *Nominativus.*

Temata na a₂ masculina:

a) z *kończówką i*: krucy Fr. I 11; słowicy Fr. II 5; szpacy *ib.*;
wilecy srodzy Ps. 22; wilecy otyli *ib.*; wilecy Odpr.; wilecy Pieś. II 2;
lwi drapieżni Ps. 34; psi głodni Ps. 59; psi nocni *ib.*; psi wyją Szach;
psi twoi Pieś. I 18; ptacy nieprzeliczeni Ps. 78, Pieś. I 2, Sob. 12;
srodzy wielorybi Ps. 104; smocy Ps. 147; robacy *ib.*

b) z *kończówką analogiczną owie*: wielorybowie Ps. 148; szczur-
kowie Brod.; delfinowie gęści Prop.

§ 26. *Genetivus pluralis.*

Temat na a₂ masc.: ile sąsiad macie Zgoda.

§ 27. *Dativus pluralis.*

Temata na â feminina: rzekła pannam Zuz.

Temata na jâ feminina: kapelam Fr. II 18; tamtym ziemią Pam.

Temat na i fem. z końcówką analogiczną: twym kośćmi Pam.;
waszym złością Ps. 94.

§ 28. *Accusativus pluralis.*

Temata na a₂ mas. z pierwotną końcówką y: o przeważne bo-
hatery Fr. I 3; na pieszczone ziemiany Fr. I 17; szykują swe draby
Fr. I 34; na terażniejsze pany Fr. I 57; ganią dworzany *ib.*; aby
nas za nos prostaki wodzyli Fr. II 12; Persy zraził Fr. II 61; ufra-

sował żaki *ib*; powadził Polaki Fr. II 61; zakonnicy Polaki wygnali Prop.; bierziesz i doktory Fr. II 70; doktory czuje Fr. III 34; Francuzy nawiedził Fr. III 1; na heretyki Fr. III 21; ogarni strachem pogany Ps. 9; wygnał pogany Ps. 44; wszyscy przeciwniki zgoni Ps. 21; przeciwniki o lekkość przypawil Ps. 44; ukrócił przeciwniki Ps. 81; widzę świadki nieprawdziwe Ps. 27; twoje niewinne sługi biją Ps. 44; rozgrom groźne hetmany Ps. 68; proroki zachowajcie Ps. 105; fuka na chłopcy Sat.; posły mamy Odpr.; szpiegi rozeszli *ib*; wyprawiał szpiegi Wtarg.; przodki ścigasz Epithal.; Krzyżaki prowadził Prop.; mając podejrzane sąsiady *ib*; widzę mężne Bolesławy Pieś. I 10.

Temata na u masc. zlały się w tym przypadku z powyższymi tem. na a₂ już w zabytkach starosłowiańskich (por. statystykę form. dekl. u Scholvin Arch. I i uwagę tamże str. 506): syny twoje widzę Fr. I 40; słać syny Sat.; wszyscy ludzkie ogląda syny Ps. 33.

Temata na ja₂ masc. z końcówką e (= starosł. a?): zrazisz nieprzyjaciele Ps. 20; nieprzyjaciele nasze zetrzemy Ps. 44; widząc naśmiewce i nieprzyjaciele *ib*; wyrwał smutne więźnie Ps. 44; rozgrom zbrojne harcerze Ps. 68; wytknie potwarce Ps. 72; prześladowce może pożarło Ps. 78; wyrzucił pohańce kłótlive *ib*; króle koronowane sądzi Ps. 81.

Temata na i masculina:

a) *z pierwotną końcówką i:* przewrotne złe ludzi pomsta goni Ps. 1: *por. starosł. моднъ Mikl. Vergl. Form.¹ str. 47; prze ludzi łakome Sat.*

b) *z końcówką analogiczną e, por. już starosłowiańskie нечате zamiast нечати Mikl. loc. cit., Scholvin, Arch. I str. 518: na goście Fr. II 100.*

§ 29. Instrumentalis pluralis.

Temata na a₂ masculina:

a) *z końcówką y:* z temi pany Fr. I 69; z trzeźwiemi pany Fr. I 38; dziś mogą być pany Ps. 9; z pany Ps. 72; uczynił je pany wielkiej krainy Ps. 105; z przyjaciół Fr. I 66; między nieprzyjaciół Fr. III 26; téj krotofile i włosy przypłaci Fr. I 90; z włosy Odpr.; przed kapłany Fr. II 3; łupy skrwawionemi Fr. II 11; moskiewskimi łupy Wtarg; przed czasy Fr. II 25; wiecznymi czasy Ps. 9, 16; z swaty Fr. II 32 Epith.; braty rodzonemi Fr. II 70; z drugimi braty — Muza; z biskupy Fr. III 14, 62; świeżemy przykłady Fr. III 19; służąc ojczyźnie przodków swych przykłady Fr. III 68; przeczytał między tytuły Fr. III 49; z jastrzęby się nie wdawał Fr. III 50; upiłem się rymy Fr. III 62; rymy swemi Ps. 45; z wiatry w zawód biegać Fr. III 74; z poety co znakomitszemi Ps. dedykacya; z anioły niepołożył Ps. 8; anioły lotnemi Ps. 99; między anioły wiecznemi Tren 19; czyny swoimi Ps. 8; nad narody przekłętymi Ps. 9; nad ziemskimi narody Ps. 18; narody Słowiańskimi (o Czechu);

przed języki wszetecznymi Ps. 31; przodki swemi Ps. 39; prędkimi psy Ps. 42; ze psy Odpr.; między smoki okrutnemi Ps. 44; przed różniennikami twemi Ps. 45; który zastępy władnie Ps. 46; zastępy zbrojnymi Ps. 59; zastępy mocnymi Ps. 80; jako barany śmierć się karmi jemi Ps. 49; lwy srogimi Ps. 57; naszymi grzechy Ps. 60; między piaski nieplodnymi Ps. 63; z bębny Ps. 68; z ukłony *ib.*; pod ich namioty nie wiszą Ps. 69; twardemi młoty Ps. 74; z bogi obcemi Ps. 81; między bogi siedząc — O śmierci Jana Tarnowskiego; pod dachy pozłocistemi Ps. 84; gromy ognistymi Ps. 97; endy swemi Ps. 97; cudy swemi Ps. 111; wiecznemi czasy Ps. 104; z obłoki równała Ps. 108; skarby wszystkich Ps. 119; z skarby Mon.; znaki swemi Ps. 132; wszystkimi znaki Phn.; z cztermi znaki Phn.; między padły leśnemi Ps. 132; tyrany ziemskimi Ps. 138; chwalcie harfą i regały Ps. 149; wesołemi cymbały *ib.*; biegi swemi Phn.; grzbiety do siebie są postawione Phn.; cztermi kąty Phn.; twardemi dęby Muza; z popioły Sat.; z chłopy *ib.*; mieszkał między bory *ib.*; między bory Pieś. I 17; z wielkimi doktory Sat.; z Greki Mon.; postęпки swojemi *ib.*; niesprawiedliwemi postęпки Wzor.; z klejnoty Mon.: z pomocniki swemi *ib.*; z popy Szachy; z piękniemi przymioty Tren 2; między prostaki Tren 11; z rozumy Tren 16; duchy wiecznemi Tren 19; sny Platonowemi Broda; trojakimi wały Zgoda; trojakimi przekopy *ib.*; przedniejszemi urzędy Epithal.; ucześnie byli pociech *ib.*; między lasy Dryas; pustemi lasy Pieś. II 17; z Bolesławy Dryas; z wilki Prop.; z Krzyżaki *ib.*; z Polaki *ib.*; z Prussaki *ib.*; lodowemi mosty *ib.*; z jakimi swary Wróżki; z Pogany *ib.*; naszymi występy *ib.*; oratores posły wyklądać *ib.*; ludzkimi affekty *ib.*; hojnością a dary Wykl.; z herby Pieś. II 2; niech się spuka jady Pies. II 12; cierpliwemi lody Pam.; pobitemi trupy Wtarg.; między Radziwiły *ib.*; pewnemi noclegi *ib.*

b) z końcówką analogiczną „ami”: memi wierszykami (rym: wronami) Fr. II 90; zębami zgrzyta Ps. 37; zębami swemi Ps. 103; sądami Ps. 119; świeżemi przypadkami Tren 19; nad polnemi kwiatkami Pieś. I 6.

Jak więc z tego wykazu widać, jest końcówka ami w instr. plur. tematów na a₂ dość rzadką w stosunku do panującej końc. y.

Temata męskie pierwotnie na u uległy już zupełnie wpływowi tematów na a₂ męskich: nad syny lichemi Ps. 90; z bohaterskimi syny Pam.; z woły Sat.; niebieskimi domy Broda.

Temata na a₂ neutra:

a) z końcówką y: swemi usty Fr. III 18; co usty mówisz Fr. I 19; usty pochlebiają Ps. 12; usty mówię Ps. 17; z zwycięstw Fr. I 50; góra drzewy natkionia Fr. I 54; przejdiesz laty Fr. II 32; nie ustępując laty nikomu Ps. 23; wroty rogowemi Fr. II 70; częstował jądry Fr. III 90; skrzydły swemi Ps. 36; skrzydły czarnawemi Tren 19; swymi skrzydły Zuz.; dobrodziejstw Ps. 68; między wszystkimi miasta -Ps. 87; ludnemi miasta Pieś. II 24; pod jego pióry Ps. 91; pióry pierzchliwemi Ps. 104; kto mię odział pióry Pieś. I 110; pod jarzmy Ps. 144; mocnemi działa Zgoda; między wojski Epithal.; między państw Prop.

b) z końcówką analogiczną ami: wojskami Ps. 56; pod skrzydłami temi Ps. 61; pod skrzydłami twemi Pieśń; skrzydłami Wtarg. I tu jak powyżej w tematach męskich na a₂ jest końcówka „ami“ bardzo rzadką w stosunku do panującej końcówki y.

Temata na â feminina z końcówką analogiczną y: szalonemi welny Ps. 69.

Temata na ja₂ masculina:

a) z końcówką i: jęj szlachetne kości przyodziejcie wieńcy Fr. II 91; między pohańcy niepobożnemi Ps. 26; z mieszkańcy swymi Ps. 96; z mieszkańcy Ps. 98; między zbójcy jest mieszkanie moje Ps. 120; z Niemcy Sat.; między ojcy swemi Mon.; Moskwa leci z koni Wtarg.

b) z końcówką analogiczną mi (мѣтми): obyczajmi Ps. 106; obyczajmi znośnemi Fr. III 35; obyczajmi staremi Wróżki; zwyczajmi Pieś. I 8; przed promieñmi Ps. 19; ołtarzmi wzgardził Ps. 78; gospodarzmi Sat.; nożmi Sat.; z takimi mężmi Odpr.; mężmi zowiecie Dryas; mężmi Wróżki; stróżmi ib.; wodzmi ib.

Temata na ja₂ neutra z końcówką i: i dąb choć miejsca prześchnie Fr. III 81.

Temata spółgłoskowe:

Męskie na men: kamieñmi Pieś. I 1.

Nijakie na men: z ramiony Phn.; z ramiony Prop.

Nijakie na ęt: miece cielety pustemi Ps. 29; zwierzęty okrutnemi Ps. 57; pod bliźnięty Phn.

Nijakie na es: omylnemi słowy Fr. II 12; mówisz słowy Ps. 34; dotknion słowy Ps. 38; słowy trzymamy Wróżki; nad wszystkimi nieby Ps. 123; koły niebieskimi Ps. 138.

Przegląd końcówek.

Zkoń- cówką	Tem. na a ₂ masc.	Tem. na u masc.	Tem. na a ₂ neutr.	Tem. na â fem. *)	Tem. na ja ₂ masc.	Tem. na ja ₂ neutr.	Spółgłoskowe			
							men mas.	men neutr.	ęt neutr.	es neutr.
y	113	4	23	1				2	3	6
ami	6		4							
i					8	1				
mi					13		1			

*) Rozumie się samo przez się, że reszta tem. żeńskich na â tj. z końcówką „ami“ liczona nie była, ponieważ nie różni się od form obecnej polszczyzny.

Do tego przeglądu końcówek instr. plur. dołączam z rozprawy Bol. Szomka „Instrumentalis pluralis deklinacyji rzeczownikowej w pi-smach Piotra Kochanowskiego“. Rozp. i Spraw. Akad. Um. VIII tabelę statystyczną końcówek tegoż przypadku, która nam uwidoczni, jak assocyacja morfologiczna w przeciągu niespełna pół wieku zdołała przeistoczyć kategorie językowe:

Z koń- cówką	Tem. na a ₂ masc.	Tem. na u masc.	Tem. na a ₂ neutr.	Tem. na â fem.	Tem. na ja ₂ masc.	Tem. na ja ₂ neutr.	Tem. na men neutr.	Tem. na ę neutr.
y	238		215	1			3	6
ami	326		103			20		
i					5			
mi	3		1			3		

§ 30. Locativus pluralis.

Temata na a₂ masc.:

a) z końcówką pierwotną êch (ѣхъ): o swych rymiech Fr. III 16; w mych rymiech Fr. I 87; o wdzięcznych głosiech Fr. II 56; w lesiech Ps. 50, 102; w lesiech (2 r.) Dryas; przy lesiech oCzechu; w swoich murzech Ps. 51; po zborzech Ps. 68; w zamcech Ps. 78; w zamcech Pieś. II 13; w grobiech Ps. 88; na grobiech Odpr; po wszystkich kąciech Ps. 104; po kąciech Ps. 106; w takich niewczasiech Ps. 143; o dawniejszych czasiech Ps. 143; w czasiech Odpr; na kościelech Sat; na sejmiech Dryas; na sejmiech Wróżki; o naszych posłach ib.; przy dołach ib.; w Inflanciech Wtarg; w zagoniech ib.; w sądziech Ps. 51; o liściech Odpr.

b) z końcówką analogiczną ach: na zębach Fr. I 85; o jego: zbytkach Ps. 10; w tych frasunkach Ps. 39; w ludzkich frasunkach Ps. 73; w tych dołach Ps. 35; w uciskach Ps. 46; w krzakach Ps. 104; po brzegach Ps. 105; po niskich brzegach Ps. 137; o cudach Ps. 107; przy wyrokach Ps. 119; w wszystkich postępkach Ps. 145; na poganach Ps. 149; po grobach Sat; w rządach Mon; w żywiołach Zgoda; w długich obiadach Wróżki; w uczynkach Wykład. Jak więc z tego wykazu widać, wyrugowała końcówka analogiczna ach więcej jak w połowie pierwotniejszą êch.

Temata na a₂ neutra:

a) z końcówką êch: w uściech moich Ps. 30, 34; w mych uściech Ps. 109; po mieściech Ps. 72; w leciech Mon; w młodych leciech Tren 19; w młodych leciech Zuz.

b) z końcówką analogiczną ach: na skrzydłach Ps. 18; we wszystkich królestwach Wróźki.

Temata na u mas. z końcówką analogiczną êch (ze względu na starosł. домохъ por. statystykę u Scholwina Arch. I str. 508): w domach Ps. 55.

Temata na ja₂ masc. z końcówką analogiczną êch: na koniach Szachy; na koniach Wtarg.

Temata na i masc. z końcówką ech: o ludziach Ps. 101; w ludziach Sat.; w ludziach Dryas.; o ludziach Wróźki; w ludziach Wykład; o ludziach Wtarg.; na niedźwiedziach Dryas. (Miklos. Formenl. str. 46).

Temata na s neutra; w słowach Ps. 51; w słowach Odpr.

Przegląd końcówek.

Zkoń- cówką	Tem. na a ₂ masc.	Tem. na u masc.	Tem. na a ₁ neutr.	Tem. na ja ₂ masc.	Tem. na i masc.	Tem. na s neutr.
êch	28	1	7	2	7	2
ach	18		2			

II. Deklinacya rzeczownikowa wyrazów rodzajowanych.

§ 31. Nominativus singularis.

Adiectiva masc.: rad obiecujesz Fr. I 41; jako żyw Fr. II 1, Ps. 38; jeśli jest praw Ps. 7; wolen Ps. 12; byłem jako głuch Ps. 38; czyst w sądziech Ps. 51; mił Ps. 119; mił sercu Sob. 4; mocen Wróźki; Polak mądr po szkodzie Pieś. II 5; krzyw méj duszy Sob. 4; alem nie myśliw Pieś. I 18.

Femininum: twa godna (a nieścieśnione) cnota Fr. I 87.

Participia: przybit jestem Fr. III 8; dotknion Ps. 38; zabity — Wzory; zabity — Wtarg; być musi włożono Fr. I 52.

Nominativus dualis.

Participia: obaśwa się zwierzała Ps. 55.

Nominativus pluralis

Adiectiva: pieśni, tańce i biesiady schadzają się do nich rady Fr. I 3; nie kłamają rady Fr. I 14; osady będą serdecznie rady Ps. 97; panienki nie laskawy Fr. II 42.

Pronomina: wszyscy narody Fr. II 89; wszyscy złości; łuki same się przepadną Ps. 37.

Accusativus pluralis.

Pronomina: zamieszaj wszyscy rady Ps. 4; dałeś wszyscy (*analogicznie*) bydła polne Ps. 8; wszyscy sprawy będą podawał Ps. 9; po wszyscy wieki *ib.*; odraziłeś przyjaciół wszyscy Ps. 88; wszyscy żądze wykorzenił Tren 9; i ony anioł niech pędzi Ps. 35.

Numeralia: w jeden kęsy Ps. 42; jeden Turkom zaprzędano Pieś. II 5.

III. Deklinacja pronominalna.

§ 32. *Personalia.*

Nominativus dualis: obaśwa się sobie zwierzała Ps. 55.

Dativus dualis: aż nama przyszło do zwady Fr. I 8; tak nama I 34; nama pokwapić się godzi Zuz.; nie ugrozi zazdrość nama Pieś. II 2; ciężar domowy społeczny nama Pieś. II 20.

Temata na mięką spółgł., następuje zarazem wykaz form przypadkowych, nie mających przed przyimkami spółgłoski n.

Dativus singularis: przeciw jemu Ps. 2, 37; przecim jemu Phn.

Accusativus singularis: raczysz ji (*pisane ij*) pomniec Ps. 8; trudno gi zbadać Sat.; chcąc gi rąbać Mon.; gi Szach.

Instrumentalis singularis: konia dobrze dosiadać i dobrze im toczyć Sat.; dziś się ją karmi.

Accusativus pluralis: karz je Ps. 5; uczynił je pany Ps. 105.

Instrumentalis pluralis: wszędzie władną jemi Ps. 1; karmi się emi Ps. 49; ja się cieszę jemi Ps. 119.

IV. Deklinacja liczebników.

§ 33. *Liczebniki dwa i oba.*

Dativus: Nagrobek dwiema bracię Fr. III 82; dwiema królom Prop.; dwiema i sam Herkules nie zdoła Pam.; obiema Sarmatiom Prop.; obiema panował Pam.

Instrumentalis: pod dwiema znamiony Phn.

Liczebniki od 5-ciu do 10-ciu jako temata na i.

Genetivus: nie masz więcej sześci Phn.; aż do dziewięci Fr. I 62, II 82.

Instrumentalis: przed siedmiu lat Fr. III 45; dziewięcią gwiazd Phn.
Locativus: o siedmi Phn.; w ośmi milach Wtarg.

II. W zakresie form konjugacyjnych.

Tutaj należałoby właściwie podać tylko wykaz starszych form słowa, przechowanych w pismach Kochanowskiego, liczba ich jednak niewielka; natomiast mamy tu jeszcze liczne starsze temata, których obecnie język polski albo wcale nie używa, albo podług odmiennych klas słowa konjuguje, wreszcie i liczne już wtóro- i dalszorzędne nowotwory, stanowiące przejście niejako do obecnego stanu języka. Wszystkie te objawy językowe zostały uwzględnione; również umieszczono porównanie statystyczne rzadszych jeszcze niektórych form nowszych obok panujących starszych. Podział słów na klasy i rzędy uskutecznił został podług systemu Leskiena por. tegoż: *Handbuch der altbulgarischen Sprache*. Następuje naprzód wykaz form tematu *praesentis*, a potem form tematu *infinitivi*.

Klasa I.

§ 34. Rząd I.

Temat infinitivi = słownemu.

Słowa z tematem (słownym) na t, d.

Formy tematu praes.

Praesens: doróściesz Sat.; roście chwała Ps. 8; roście Ps. 16; roście Ps. 76; roście Ps. 107; roście Tren 19; roście Zgod.; roście Wróżki; roście Pieś. I 2; rosta Ps. 144; rosta Wróżki; rosta Pieś. II 10.

Imperativus: tak rość mały Michniku Fr. III 63; wynajdzi Tren 17; najdzi prawdę Ps. 17.

Formy tematu inf.

Infinit.: przeczyść tem. YLT- Fr. I 89; *part. praet. act.* II komu nie przeczył pan wady Ps. 32; tem. MLŁ- szlichmy przez ogień, przez wody srogie Ps. 66; tutaj charakter aorystu sygmatycznego przystąpił niewłaściwie do formy utworzonej od *part. praet. II* *); tem. pad- *part.*

*) Por. dyjalektyczne: zajonex (x=ch) mu bydwo, p_n ōžycex, ōd neg_n ō k_n ōpacki Rozpr. i Sprawozd. Akad. Umiej. Wydz. filolog. IX pag. 182.

praet. act. I upadwszy Ps. 97; upadwszy Pieś. I 9; upadwszy Pieś. II 18; *tu znowu zjawia się „w“ w part. praet. II analogicznie do tematów zakończonych na samogłoskę.*

Słowa z tematem na wargową.

Formy tematu praes. жнѣ- wesoło żywę Pieś. II 21; żywiesz Ps. 38; żywiesz Odpr.; żywie Fr. I 67; żywie wszetecznie Ps. 37; żywie Ps. 54; ożywie cnota Ps. 75; żywie Ps. 112; żywie Tren 19; żywie (2 r.) Wzory; żywie Sob. 12; żywiem Ps. 100; żywiemy Ps. 115; żywiemy Tren 19; drzewa dżdżem żywą Fr. III 6; *formy praes. utworzone drugorzędnie podług inf. żyć, jak bić — biję; żyje Ps. 18 (rym: bije); żyje Pieś. II 19; żyjem Tren 19.*

Part. praes. act.: między żywiącemi Ps. 142; *temat* grzeb-grzebę Tren 12.

Temat inf.: grześć Tren 19.

Słowa z tematem na gardłową.

Temat praes.: rzekę Ps. 42; rzekę Ps. 59; rzeką Ps. 35; boć rzeką Fr. I 33; rzeką Zuz.

Part. praes. act.: nierzkąc Sat.; *tem. ciek-* nie uciekę Ps. 7; *tem. starośł. лѣг-* *praes. лѣж-:* pod jego pióry ułożesz Ps. 91; śmierci podłęże Ps. 49.

Słowa z tematem na nosową m. n.

Dualis: poczniewa się kwapić Zuz.

Imperat.: wyjmi Fr. III 21; *tak tu jak i w innych przykładach nie znajdujemy jeszcze imperativu słów z tematem na spółgł., zakończonego na ij, którato końcówką właściwą jest pierwotnie tematom zakończonym na samogłoskę (pi-, bi-):* zdejmij ze mnie Ps. 59; wymi gniew, wymi swe zapalczywości Ps. 37; ty nas sercem zepni Dryas.

Tem. уѣх- zacznicie Ps. 96, 98.

Temata na samogłoskę.

Starośł. славѣти-славѣа, a to słowie na pięknym miesiącu nowie Ps. 81.

Rząd II.

Temat infinitivi = słownemu +a.

Temat praesentis.

Starośł.: зорѣж-зѣрати-: zowę Fr. II 21; przyzowie Ps. 50; zowiecie Dryas.; zową — O Czechu; tak cię zową Fr. III 18; zową Sat.; *formy drugorzędnie utworzone podług analogii drugiej osoby: zowią*

Phn.; zowią Odpr.; zowią Wtarg.; *tem.*: жене/o-, глнл- anioł niech że-
nie Ps. 35.

Imper.: (рѣвѣ-рѣвѣти) rwi panno różą Fr. II 7; wyrwi z niewoli Fr. II 50; ty mię wyrwi Ps. 25; porwi broń Ps. 35; wyrwi mię Ps. 59.

Rząd III.

Temat infinitivi = słownemu +ê.

Imper.: zetrzy sen z oczu Pieś. II 5; ten sen zetrzy z oczu Ps. 44; zetrzy niepobożnego Ps. 10; rozpostrzy sławę Ps. 57; pry- w on czas pry Fr. I 57; pry Fr. II 15; *etymologija* tego wyrazu ciemna; *prof. Suchecki Wyp. Galic. I str. LVII* przypuszcza, że to jest *part. praes. act.* od słowa prę, przeć, (od)parł na wzór starosł. прѣ; *part. praes. z takim zakończeniem język polski nie zna.*

*Prof. Miklosich Wortbild.*² pag. 455 zestawia tę formę z czesk. prý, nowosł. pře, na stronie zaś 389 wyprowadza formę czeską prý z pravi.

Klasa II.

§ 35. *Temat praes.*

Starosłowiańskie помѣнѣти, вѣспомѣнѣти powinnyby w polskiem brzmieć: *pomienąć, *wspomienąć¹⁾, formy te nie istnieją²⁾; natomiast po utracie ryneźmu samogł. e przed twardem n suff. nę przeszło na o, i tę formę znajdujemy w pismach Kochanowskiego; obok tego jednak znajdujemy inną formę tego słowa powstałą z pomniejszenia z słowem mnę, mniesz, miąć, a więc pomnę zamiast pomienę; wreszcie mogła tu działać analogija słów z tematem na i (klasa IV) i stąd mamy formy jak pomniesz etc., wszystkie te odmiany jednego i tego samego słowa znajdujemy w pismach Kochanowskiego:

1) formy z samogł. pierw. e (o) zamiast 'ę: gdy wspomionę Fr. III 76; wspomionę Ps. 77; wspomionę Ps. 87; wspomionę Ps. 120; wspomionę Ps. 138; przypomionę Wtarg.; po śmierci kto na cię wspomienie Ps. 6; wspomioną Pieś. I 1; *imperał.* pana wspomienie Ps. 33.

Temat inf.: wspomionał Ps. 78; wspomioneli ib.

¹⁾ Uwagi niniejsze wzięte są z wykładów prof. L. Malinowskiego o konjugacji polskiej w r. 1881.

²⁾ Znajdujemy jednak Ps. 95: pokój namięniony, jeżeli nie jest omyłką drukarską, to przedstawia nam najstarszą formę tego słowa.

2) *Na formy*: pomnę, wspomnę, jeden przykład mamy: pomni Fr. II 7.

3) *Podług analogiji słów klasy IV*: pomnię Fr. III 45; wspomnię Ps. 26; zapomnię Ps. 77; pomniąc Ps. 119.

Inne słowa: tarnę wszytek Ps. 119; twoim strachem ciało tarnie *ib.*; co z wása ukanie „Brod. (por. § 10); *imperat.*: chlśni Fr. I 68; odpoczyń sobie Fr. II 5; odpoczyń sobie Dryas.; *słowo to znajdujemy więc jeszcze w pierwotnej formie* (por. starosł. поухнѣти), *podczas gdy w obecnym języku pomieszane zostało z słowem*: począć, poczną, starosł. ꙗхнѣ- ꙗхти, *tem.* ꙗхн-; ogarni strachem pogany Ps. 9; rozciągni Ps. 35; dźwigni mię Ps. 38; ockni się Ps. 94; ockni się Ps. I 21; wytrząśni Ps. 139; przepadni — Muza; przymkni się Pieś. I 3; zgadnicie Fr. I 53; wykrzyknicie Ps. 66.

Temat inf.: odpoczynać — Szach.; *por. powyżej*; po długim boju wytchła w pokoju Pieś. I 10; która dotkła Pieś. II 6.

Klasa III.

§ 36. Rząd II.

Temat inf. = słownemu +a

Imperativus: ani mię swym gniewem karzy (*rym.*: twarzy) Ps. 27; ani mię ty karzy Pieś. I 7; rozeszli szpiegi Odpr.

Rząd III.

Słowa pochodne.

Temat infinitivi równa się *jakiemukolwiek imiennikowi zakończonemu na a.*

Temat praesentis: nie kłamają Fr. I 14; *słowo to należy w obecnym języku do innej formacyi (do rzędu 2-go)*; niech się nie wstydają Ps. 69; oczekawaj Ps. 27; *obecnie słowo to uległo działaniu analogiji słów na i (używać).*

Temat inf.: aby na tobie nie pokłwali skóry Fr. I 44; wstydać się Ps. 71.

Rząd V.

Temat inf. tworzy się od *pierwotnika zakończonego na u* *zapom. suff. a*: przypatrować się Ps. 73; *obecnie odmienia się to słowo na wzór tematów na „iwa“.*

Klasa IV.

§ 37. Rząd I.

Temat inf. kończy się na i.

Temat praes.

Tutaj zanotować wypada, że po największej części przemieniają te słowa samogłoskę tematową „i” drugorzędnie na e (analogicznie do słów klasy I, II, III) przed końcówką osobową: my. Jestto zresztą objaw bardzo powszechny w obecnym języku (w Warszawie): czynimy Fr. I 3; co czyniem Ps. 2; chwalemy Ps. 44; mówimy Fr. I 45, Ps. 90; trawimy *ib.*; życzymy Pieś. I 1; straż dzierzem Pieś. I 13; odprawiamy Sob. 12.

Dualis: zmięczywa Tren. 14.

Imperat.: pomści się Fr. I 68, Ps. 119; raczy dać ze swej strony Fr. III 36; ścięśni wilgotne chmny Fr. III 71; proszę, zdarzy Brod.; grzbiety zawždy ku ziemi tłoczy Ps. 69.

Dualis: niechaj ci służywa Fr. III 11.

Part. praes. act: a śmierć nie próżnowała jednako morzęcy Ps. 78; jestto jedyny przykład w pismach Kochanowskiego na *nom. sing. particip. praes. act. fem.* w pierwotnej formie, por. starosł. *берѣшти, хвалѣшти etc.*¹⁾

Rząd II.

Temat inf. kończy się na ê.

Temat praes.: myślemy Fr. I 3; por. powyżej; musimy Ps. 68; Tren 19, Pieś. I 9; cierpiemy Tren 15; cierpiemy Wzory; widziem Tren 19; siedziem Pieś. I 9.

Dualis: niechcewa się rozumieć Fr. II 66.

Imperat.: obejrzy III 18; wejrzy Ps. 6, 60; pojrzy Ps. 17, 59.

Dualis: ruszwa Ps. 57.

¹⁾ Co do tej kwestyi, porównać można polemikę ks. Malinowskiego z prof. Małeckim przeciw tłómaczeniu formy *part. przechowanej* w pieśni ludowej: „zatoneła Kasia po wodzie płynący”. *Kryt. por. gram. str.* 526.

C. W zakresie wyrazów.

B.

Bełt — a gdy wszystkich strzał pozbyła, sama się w bełt obróciła Fr. I 8; bełt abo strzała, Bielski Kr. 187 Linde.

bracić się — Ps. 139.

C.

Chasza — nikczemna Ps. 35; chasa, chasza — zgraja, motłoch Linde.

chuć = chęć, było z chucią obiecano Fr. I 18; chuć moję więcęj uważ, niż to, co przynoszę Ps. 146.

D.

Dma — a nasze płonne nadzieje po powietrzu dma rozwieje Ps. 146; wianie wiatru, podmuch Linde.

drzewiěj — nie drzewiěj oka spuściła Pam. cf. *strsz.* *древие*, *πάλα*, *olim Mikl. lex.*

F.

Faleszny — pomści niecnoty i faleszněj zdrady Fr. III 19.

H.

Hydzić się — nieprawemi się hydzi Ps. 11.

Ł.

Łątkom — iako czynią łątkom Fr. I 4; lalka dziecinna. Linde.

M.

Mirzk — wieczorny Ps. 65, *μυλκνηκτι*, *σχετίζεσαι*, *tenebris obduci Mikl. lex.*

N.

Nogieć Fr. II 42.

O.

Obliczność = oblicze — przed świętą obliczność twoją Ps. 17.

ojczyzna = ojcowizna — ojca twego barziej uszczuplona ojczyzna Tren 3.

P.

Pisany — letniczek pisany Tren. 7., pisany, malowany, pstry. Linde.

potka — nieprzyjaciele barziej o biegu niż potce myśleli Ps. 48; potka, potkanie, potyczka. Linde.

poszańcuje się — patrz: szanćować się.

przeć — nie chcę przeć Fr. III 9; próżno przeć Fr. III 62. cf. starosł. *πρῆναι*, *πρῖναι*, *contendere* Mikl. lex.

przyszlachci — patrz: szlachci.

R.

Rucho — których ty chciwe karmisz z ziemskiego ruchu Ps. 17; złotorucha Venus Epithal. cf. starosł. *ροχο*, *ῥαχτιον*, *vestis*; Mikl. lex. por. Biblią królowej Zofii — Nehemiasz 300; „rucho gich nye zwyotszalo.“

S.

Ślizawica — niech ślizawice i émy niespędzone ich drogi będą. Ps. 35.

śrzeż — śrzeż po ziemi iako popiół rozsiewa Ps. 146 cf. starosł. *σπρην*, *λευκός* *albus*, Mikl. lex.

szampierz — fortem szampierza. Szachy. cf. starosł. *σμπρ*, *ἀντιδικος*, *adversarius*, Mikl. lex.

szanćować się — jeźlić się komu poszańcuje Fr. II 45; szanćuje się komu, szczęści się. Linde.

szczęt — twych nieprzyjaciół szczęt nie zostanie Ps. 92.

szlachcić — miód szlachci pańskie stoły Fr. II 5; a mój kościół przyszlachci łupy skrwawionemi Fr. II 11.

sznupka — urąganie i sznupki odnoszą Ps. 69 (wyrazy synonimiczne).

szoldra — dobra lecie śmietana, dobra szoldra zimie Fr. II 60; z niem. *Szulter*, wieprzowa łopata, wędzona, solona = szynka Linde.

T.

Tarnąć — tarnę wszytek Ps. 119; twoim strachem ciało tarnie ić. drętwieć. Linde.

tepać — dziwnych dróg szukali, by dobre tepali Ps. 65; cf. *starosł.* тѣпѣ, тѣпѣти, (?), πατεῖν, *percutere* *Mikl. lex.*
 trzaskawice — Fr. II 93, grzmot, piorun. Linde.

U.

użalić się — raczyłeś się użalić mego udręczenia Ps, 31.

W.

Wetna — szalonemi wetny Ps. 68, cf. *starosł.* вѣтна, κῶμα, *fluctus* *Mikl. lex.* Psalt. Flor. 106—29, 106—25, 10—7, 148—8.

wiła — jako prawy wiła Fr. I 8; abo sam wiłujesz Fr. II 13; wiła błazen, błazeński Linde. W *starosł.* вѣла, νόμῳ *Mikl.*

wiotchy — czyn Ps. 31; w *starosł.* ma ten wyraz inne znaczenie: вѣтхѣ, παλαιός, *vetus*, *Mikl. lex.* to samo znaczenie jeszcze w Bibliji królowej Zofiji 300, XL: „rucho gich nye z wyotyszalo, a nogy gich nye ustali.“

Z.

Zalba — żywiesz žalby Odpr.

zewłoki — zawieś zewłoki pojmania swego Fr. III 32.

zołowica — zołowicam za bratową Odpr. cf. *starosł.* зѣлка, γάλας *Mikl. lex.*

życzność — moc moje wyniesiesz z swojej życzności Ps. 92.

MATERYJAŁY

do morfologii

języka polskiego.

Z początku XV wieku na podstawie zapisków sądowych w Księdze Ziemi Czerskiej.

Zebrał i opracował

GUSTAW BLATT

kandydat nauk filologicznych.

~~~~~

Księga ziemi Czerskiej zawiera krótkie zabytki stariej polszczyzny z pierwszej połowy XV wieku, od roku 1404 — 1425; są to w tekście łacińskim jużto pojedyncze wyrazy, jużto krótsze lub dłuższe notatki sądowe, pisane po polsku.

Niniejsza praca podaje materiał językowy tamże zawarty, uporządkowany podług form deklinacyjnych i konjugacyjnych.

Liczby umieszczone obok każdego wyrazu podają odnośny ustęp naszego zabytku podług wydania warszawskiego z roku 1879: „Księga Ziemi Czerskiej“ przez T. xcia L.

~~~~~

Część pierwsza.

I. Deklinacya rzeczowników.

§ 1. *Nominativus singularis.*

*Temata męskie pierwotnie zakończone na a_2 : poklat 37; zaclad 1176; przewot 1492; powoth 121, 2000; pan 1513 (2 r.); sa-
Sprawozd. Komis. język. T. III.*

pust 1655; pokow 870 *por. Miklosicha „Stammbildungslehre“ str. 6; list 8; barthnik 171; szacczyk 311, 458; gnesdnik 351; ogrodnik 906; (de peplo) swogik (=zwojik) 1237, 1238; poszag 53, 469, 849; brat 193*

Imiona własne: sand 683; smark 139; koth 232, 402, 403; szmiszl 953; przemiszl 1517; wilk 629; glot 1122; bik 1646; Jan 62, 164, 756, 806, 813, 938, 1040, 1210 (2 r.); 1243 (2 r.); 1312 (2 r.); 1328 (2 r.); prusz 542; giwan 636; kaczor 62; swider 9, 210, 231; sweder 16, 41, 189; czader 352, 557; czicher 696, 703, 705, 837, 839, 892; szanthor 121, 554; jactor 237, 240; bobror 1417; pawel 1083 (3 r.); baran 141, 431, 541, 649; szepan 916, 1706 (5 r.); balaban 488; cracowan 270; -szodzan 1079; poman 1137; pabyan 1192; troyan 34, 94, 641, 645, 652; woyen 56, 108, 465, 565; marczin 1355; gunolth 107; jacub 1268 (3 r.); stognew 829, 921; msczignew 1992; borzim 50, 158, 649; dzik 1219; kolak 600; kozak 670; widlak 1642; zemak 230; smathlak 358; benik 50, 492, 756; janik 1429; koczik 266; Sobik 341, 342, 346, 369, 371, 399; lysnik 311; duchnik 1700; woyczik 2033; thomek 17, 726; vithek 29, 37, 45; przibek 20, 164, 193; scarbek 21; 22, 201; jactorek 22, 25, 180; szandek 77; szódek 700; sandek 645; szanek 279; franek 226; woythek 107, 570, 591; golóbek 82, 132; janek 451, 576, 1259, 1432; dobek 179, 726; włodek 194, 439, 797; vinek 298; lokethk (*sic*) 422; rudek 458; paszek 652, 667; slavek 710, 807; przibek 891; tphorek 925, 963; bartek 1342; pantek 1245; marszałek 1299; polucladek 1433; nyedzalek 1422; lutek 1623; nizolek 1700; nowek 1751; mroczek 9 16, 140, 363, 467; mroczech (*sic*) 315; moroczek 358; dzirszek 13 (2 r.); 24 (2 r.); daszek 22, 150, 251, 275, 418, 434, 538, 546; sdzeszek 24 (2 r.); swószek 30, 50, 61, 72; francek 47, 63, 89, 98, 109, 134, 135, 217, 226, 276, 315; sulek 209, 227; meczek 98; zsnieszek 102; zagóczek 38, 105, 106, 349; kóczek 120, 1980; moszek 195; miroszek 201; szuczek 244, 252, 294, 554; jaszek 418, 673, 703; maszek 420, 439, 483, 543, 563; brziszek 549 (2 r.), 554; miczek 554; roszek 559; sbrossek 610; viszek 699, 1518; stanyek 951; risszek 951; staszek 83, (2 r.), 1028; msczissek 955; krzczek 1122; balek 1122; mislek 1259; stróczek 1297; jaczek 1522; orzeszek 1642; msznyszek 2019; svanczek 2038; scirczek 1425; swanek 714; chelch 715, 915; wyach 1765; woczach 892 (2 r.); woycech 1013; woyczach 625, 1255; hyndrich 279, 357, 750, 1077, 1078, 1079; bogusław 198, 465, 953, 1249; swatosław 602; szdzesław 13; sulisław 39; meclaw 50; stanisław 1406; velisław 54, 952, 1752; wanczław 418, 951; hymisław 134; dobesław 1129; swysław 1766; wirchosław 1992; bogufal 39 (2 r.), 113, 346, 422; gosczirad 26, 34; starogroth 82; dobrogost 135; vilceluk 139; vilczyluk 728; kolomóth 201; daczbog 853; czarnolasz 343, 543; lesnimlyn 402, 403, 1948; dukczymlin 460; raczibor 750, 821; Kanimir 830.

Temata męskie pierw. na ja₂: strij 1600 (2 r.); mōsz 113; włodarcz 486; szōpyerz (*adversarius*) 1469, 1594, 2014; szyperz (*sic*) 2015; drowyerz 1495; panczerz 1855; pasturz 44; *wyraz ten w zabytku naszym tylko z suffiksem -urz znajdujemy; principalis alias gisszczecz 1328; oczecz 150; quia licz Zbroslaus 266; obce: walczisz 232.*

Imiona własne: Radom 232, 1323; frycz 451, 519; micolay 33, 38, 345, 625, 1365, 1724; andrzej 151; ondrzey 201, 875, 1243; Bozey 387, 390, 395; maczey 492; vesszey 951; bugay 1122; miloskay 1263; barthlomey 1918; przedwoy 554; przethwij 144, 1007; koszdroy 1495; Nemoy 2076; garbarz 2077; riczerz 183; welgerz 1984; włodzimierz 642; grochal 1642; nobel 141; wropl 107, 421; wrobl 253, 315; wrolb (*sic*) 319; szirzen 83; sławoszen 185; sobien 206; kmecz 1156; czeslawicz 3; sławoszewicz 8; wachlewicz 20, 39; cziborowicz 39; potrowicz 24; falenicz 54; przibowicz 62; mrukowicz 98; mirowicz 143; malastowycz 132; gōszczewicz 132; mykoszkowicz 132; boruczewicz 132; pasconicz 155; falkonicz 155; karłowicz 164; smolczicz 167; mszczysławowicz 208; przipeowicz 208, 951; czadrowicz 209; poticz 211, 213, 220, 254, 255, 262, 264, 291, 299, 324, 353, 370; kotorzicz 251, 263; kotorydz 1863; czellicz 272; staszkowicz 319; bałdowicz 351, 382, 383; zasthovich 483; lathowicz 557; jaccarowicz 642; czolcowicz 756; drwalewicz 758; koraczeuicz 790; pliechicz 893, 952; grzegorzewicz 716; maczeyowicz 951; maczeyewicz 1192; yaczicz 951; yagustinowicz 1115; lichanicz 1172; pilic 1190; benkowicz 1231; strzekeczicz 1283; kuyawczicz 1296; bratostowicz 1296; pabianowicz 1438; lyatoszkowicz 1453; czurczepowicz 1513; kitlewicz 1513; przetwoyewicz 1584; pyechowicz 1642; pechnowicz 1955; nyedzeliszewicz 1751; payakowicz 1753; tolyaczicz 1806; dobelotowicz 1980; pilykowicz 1983; czethrewicz 2016; mironegowicz 2046; kozirzicz 2054; ostrowecz 25; jaszenecz 50, 160, 683; grodzecz 85, 175, 206, 404, 520, 521; dobrzinecz 98, 171 (2 r.); kurzecz 134, 171; suczczecz 214; vlinecz 236, 238, 264, 277, 290, 324; ulynecz 265, 290, 373, 451, 461, 478, 479, 550, 551, 677; wawrzinecz 239, 319, 365; sławecz 400, 434, 722; grambecz 447; tworecz 618; didzec 1241; vsczonecz 1711; szywecz 1751; szedlec 1636; stromyecz 1778; garbacz 15; nastawacz 210; koracz 243; glowacz 758, 760; brodacz 1604; warnasz 291; miklasz 325; potrasz 462; petrasz 709; gerasz 927; dlucaasz 1433; pacos 60, 482, 485; niklosz 89, 109, 134, 136, 147; hannos 297; mikosz 152, 1172, 1561; janusz 278, 311, 358; bogusz 1751; pōczijisz 123; pōczisz 2012 (2 r.), 2015 (2 r.); katrzisz 231; maciss 960; marczisz 1252, 1898; soczisz 1255.

Temata nijakie pierw. na a₂: gnazdo 590; przanslo 224, 255; wardansztwo.

Imiona własne: poro 51; szodlo 22, 56, 114; ządlo 1828; czassto 1095; bozejajko 21; bogatko 241; piwko 422, 557.

Temata nijakie pierwotne na -ja₂: szalósze 5; zalósze *ib.*, losze 1340; othrobosze 1026; zaleszye 175, 176, 515, 908; grabe 135; brzescze 400, 606, 608, 853, 1100, 1106, 1114; dambe 401, 402; nabrzesze 2006, 1007, lyppye 1007; zastruze 1114; przedborze 2027.

Temata żeńskie na ä.

Należą tu również nazwiska męskie rodowe, które obok żeńskich podaje: oszada 81; *causa vulg.* spora 986; szona 1006, 1089; rōka 1011; wneka 2054; szekira 1432; chaszba 1473, 1747.

Imiona własne: gora 29, 56, 173, 174, 185, 203, 218; gorra 50, 97, 274; ruda 201; dūda 129, 240, 318, 327; brzoza 674, 881 (3 r.); gloda 733; cloda 738; zagroba 1079; sowa 1082; luca 1122; ostrolanka 773, 7-6; słonka 1146; slanka 1154; sląka 1636; szaloga 164, 1366; pachura 1575; szekyra 288; chochla 27, 31; wisla 590; powala 410, 537, 590, 885; rikala 640, 642, 652; czenatala 1122; obarala 1191; grochala 1425; sarna 315, 556, 910; janna 649; hanna 1002; pechna 18; msczichna 127, 598; stachna 189, 190, 192, 255, 256, 349; swachna 646; rochna 204; machna 219; sdzichna 221, 646; wachna 238; boguchna 402, 675; thochna 403, 892; suchna 537; zuchna 1002; wichna 675; smichna 697; jachna 1012, 1013; mrochna 739; skrochna 829; scorochna 829, 1174; scarochna 921; ochna 922; koprzywna 454; suchusna 1006; paprotna 1079; promna 1845; pronna 1604; macdalana 1119, 1117; olszana 806; wodziczna 319; jedlna 724; plichta 1235; starosta 1778; elszbeytha 767; margorzatha 1341 (3 r.); malgorzatha 1468; climōtha 83; climytha 88; balotha 134; byalotha 688; prandotha 267, 331, 361, 365, 376; szegotha 285, 292, 320, 503; strachotha 659, 663, 665; benanda 271; benada 652; koczwa 1613; chlanstawa 847; nurawa 1157; czancziwa 406, 537; gostoma 401; soczeka 1122; hanka 2, 1036, 1058, 1402 (2 r.); sandka 41, 605; pelka 130; jacca 24; dōbrowka 179, 577, 615, 622; jewka 193; mszurka 130, 230; warka 572, 798; pczolka 343, 344; przeporka 413, 421, 446; ganska 367, 858; ghōska 692; falca 577, 630, 907; strzepka 763; hymka 798; gymka 1053; katka 1044; tomka 1064; potrka 1057; queholka 1079; garbatka; 1173, 1944; offemka 1218; mlothka 1306; offka 1354, 1433; carwaska 1425; pszonka 1487; myedzanka 1513; namyatka 1565; scorupka 1637; koluska 1914; riulus vodinka 2010 (2 r.); dorohtka 2070; lasczka 39; scrzczka 210; mroczka 247, 248, 249, 366, 796; Streczka 255; de wilka 349, 448, 470; helska 403; elska 405; smolka 1255; marchewka 1394; kokoszka 1636; szaczka 1642; szeliga 89, 112, 147, 162, 228; czenczuga 422; widzga 1414; strziga 1751; yadwiga 1636; stanisława 175, 176, 181, 182, 188; visława 216; woysława 1229; bogusława 374; vanczława 465, 466; falisława 882 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na jā: otclaczca 305, 1460; selcza 1226; *actor vulg.* percza 1228; szinowicza 1336; passirzbicza 1352; dzelnicza 1422, 1641 (2 r.); bracza 422.

Imiona własne: vola 391, 396, 656, 745, 1296; kula 401, 402; scoreza 449, 2028; falenicza 11, 84; szenicza 82; vsrzenicza 123; lankavicza 410, 590 (2 r.), 886; grambnicza 457, 1977; cze-szenicza 593; blothnicza 537, 204, 779, 2057; pilecza (Pilica?) 860, 1795, 1820; clepaczewicza 1040; rochitnicza 1108; rokitnicza 1168; staszicza 1783, 1951; lussna 10, 131, 142, 540; trzebina 745; truchonya 1533, 1547; boncza 62, 193, 201, 217, 226, 277, 283, 287, 294, 300, 329; junosza 130; malesza 1296; komossza 456, 463, 464; slyassza (?) 1771; jeszdzerza 134; nemerza 756; czesla 512, 515; swola 886, 1006; przethwoija 143; nastazyja.

Temata męskie pierw. na i, por. Miklosicha „Vergleichende Formenlehre“ str. 46: golamb 239; losz 815, 2053; jelen 1685; jeleyn ib.

Temata żeńskie pierw. na i: szecz jelena 902; *mea vulg.* svescz 95, 224 (2 r.), 1286, 1287, 1295 (*stśl. чьсть*); chisz 2008; (*wyraz ten odmienia się również podług tematów na ā fem.*) kolbel 171, 276, 328.

Temata męskie pierw. na n: suchodol 350; riczivol 981; powyrzch 82.

Temata spółgłoskowe.

Żeńskie na r-: macz mogya 1731, 1734.

Nijakie na s- (*przeszły do tematów na a₂*): koszeocco 184.

Męskie na en: korzen 439;

Nijakie na nt-: koczó 492, 844, 1134.

§. 2. *Genetivus singularis.*

Temata męskie pierw. na a₂.

a) *Z końcówką -a*: thich uszithka ne mam 79 (2 r.), 796; vszitka 407, 756, 806, 1575 (2 r.); othstópyla sui proprij dotalicij alias posaga 1398; owsa 1191 (2 r.); wóczslawa wywodzil psczo-ly 82; wanczslawa ne wivosl etc. 853; podle bratha 418 (2 r.); ne mal marczina poswacz 208; ne ranczil lista 523; u sbrosca 609; ne bral bogufalowa plota 952 (2 r.), 970; do przothka plota 970; w (= u) bernatha 219; w (= u) gothartha 640; u scep-pana 1268 (2 r.); ne ranczil werdunka 743; poltora morga 1273; pro kmethone vulg. obelnika 1063; oth pyothra 1296; oth pana 2025; oth pana paska 2025; nye przedala dwoyga scota 273, 485.

b) *Z końcówką u*: tego ia uszitkn ne mam 13 (2 r.), 24 (2 r.), 1751 (2 r.), 1980 (2 r.); *por. wyżej pod a).*, wecznego dzalu 1314; wstal roku 475, 493, 542, 546, 578, 858, 917 (2 r.), *de eodem sepe hoc est jasu* 1069.

c) *Genetivus w znaczeniu accusativu.* Kedim ia poslal swego paropka 1220; bartnika spuszczu w moyó dziedzynó 938; za scarbniaka 2066 (2 r.), 1615, 1822 (2 r.); pepulerunt pecora scotha 485; nibilem vitum stolnika 1322.

Imiona własne: szalował na marczina 13 (2 r.); za marczina 1671 (2 r.); szalował na scep-pana 24 (2 r.), 315, 1607; henrzych Scep-pana gól 1079, 358; na pabyana 806; ne ranczil za

goworka 734; na dobka zalował 1283 (2 r.); dobka szacz (=zać=zajić=zajść nowopols.) 1487; na bartka zalował 1355; na thomka zalowała 1402; stasska wipusezil 1424; na raczibora zalował 756; na velislava zalował 1600; szalował na jana 50, 1366; ugednal jana 164; za yana 892 (2 r.); na pawla 193, 1438; na potra 554; za witha 523, 1523 (2 r.); na czecona zalował 1040, 1575; na wyacha 1752 (3 r.); na jakuba 602, 1751, 2025; na woy-czecha zalowacz 1341 (2 r.).

Temata męskie pierw. na ja₂.

a) *Z końcówką -a*: sz mego oczcza woló 8, 2055 (2 r.), 2070; ne mam mego manszó (sic) ostatkow 399; w dom mansza swego 1162 (2 r.); ne wszól kona 492 (2 r.), 652; ne mal wroczicz kona 758; ne winowat kona 963; od sandziwoga 1255 (2 r.); ya ne odegnal micolaya 1192 (2 r.); ne wszól walszynsza 2020.

b) *Z końcówką -u*: pol morga karczu 1273, 1240; *ad hoc pertinet gayv* 1668; fortulu 1641.

c) *Genetivus w znaczeniu accusativu*: *statuere evictorem zachoczca* 1450, 1470; *yaczca ducere in turrim* 1788.

Imiona własne: zalował na potrassza 451; za pakosza 491, 1259, 1401; na micholaga 1057; na maczega 1083 (2 r.); na andreya zalował 1243.

Widzimy więc, że w tematach na ja₂ pierw. działała słabięć analogia tematów męskich na u, jak w tematach na a₂ pierw.

Temata na a₂ pierw. nijakie: rōcocyemstwa 39, 1402; ne szemploczil (zmłócił) dobkowa dzytha 98 (2 r.); od gego szytha 1192 (2 r.); nye popasla szitha 1496 (2 r.); nigenego prawa ne mass 116; prawa ne begamy 800; wanszal pres prawa 1079 (2 r.); yednego gnazda 351: virzecz szó vana 353; ranczyl polosmy kopy vana 892; ne popasla prosa 210; osmskot szrebra 213; do szaroslego yeszora 883; o kobiló szana 1227 (2 r.); czaszcz bidla 1448; ne odbil samosoch bidla 1730, 1733 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na ja₂: do licza 82; ne przeoral staszkowa dzerszena 1312 (3 r.); nabral tomkowa gymena 1370; (*por. wyżej accusativus tego wyrazu*), schicz oprawanya 1424 (2 r.); podluk yednanya 1752 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: crowi ne szabil 62 (2 r.); oszady 81; grabyny 145; ne wynowath polkopy 146, ne winowath kopi 868; ranczyl polosmy kopy 892 (2 r.); polszosty kopy 1523 (2 r.); polponti kopi 2049, 2066 (2 r.); pol treczey kopy 2061 (2 r.); panthó czancz dziedzini 452, 774; prandothy negonyl, do kxanszey obory 482; do swey obori 693, 1733; do oboró (sic) 1730; *multum dampni sicut* yszczyzny 446, 984, 1249; do sprawy 692; czthirzista cop grosszow szcody 462; teless skodi 884; elszki ne pobral na dwa woszi 667 (2 r.); nemal volney drogy 955 (2 r.); ne dayó mu viny 986; podluk smovi 1210; essze meyg vloki ugal 1255 (2 r.); wirabicz osszy z kraty 1565; v hany 1731, 1734.

Temata żeńskie pierw. na ja.

a) *Z końcówką e*: esset yedne dzelnicze 351; do czuczey zeme 1227; serznie (= skrzynie) ne wszol 1980.

b) *Z końcówką analogiczną -ej*: neposzczil snkney 219 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i: *procurator amite sue vulg.* swe-
szi 438; anym pomoczy dawal 418 (2 r.); barczy marcowej
1565 (2 r.); *et etiam sepes I chiszi* 2008; *por. § 1.*

Temata męskie pierw. na u: ne wkralth (sic) wolu 652;
z yego domu 21 (2 r.), 137; pokow modu 807 (2 r.), 817.

W znaczeniu accusativu: o tego wolu 1487 (2 r.); o czarnego
wolu 1343 (3 r.).

Temata spółgłoskowe.

Nijakie na en: jenego snamena 1992 (2 r.); jenego imena
1992 (2 r.).

§. 3. *Dativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a.

a) *Z końcówką u*: cu dzalu 1411.

b) *Z końcówką owi*: stascoui crows ne szabil 62 (2 r.); ne
ranczył staszcowi 743; staszcowi ne wszol 198 (2 r.); wanczsla-
wowi 492; ne wynowath janowy 146, 1924 (2 r.), 2036; wszol
janowi woli 951; janowi dali wino 1425; janowi mal dosicz uczi-
nicz 1267 (2 r.); neuinowat pascoui 150; jacubowi 412; woy-
czehowy 151; woczehowi przivilil 1268 (2 r.); ne odbil woycze-
chowi bidla 1733 (2 r.); newinowat allexodrowi 199; adamowy
210; sbroscowi 523, 453; witcowi to vczinil 201; winowath
potrowy 624, 2018; vczinil wafrzinec szczepanowi 319; wloth-
kowi newkralth (sic) kona 652; michalowi nemal wrocziez kona
758; roku dal chrczonowy 917 (2 r.); chrczonowi debuisti oprat-
wicz 1287; pyechnowi newinowat kona 963; dopkowy wynowat
1028; climkowi czinil prawo 1210; climontowi czinil prawo ibid.,
stoli robil stanislawowi 1375; raczil (= ręczył) abrahamowy
1523; chelchowy 1882; bogufalowowi 38; borkowi 2061
(2 r.); sbignewowi 2066.

Temata męskie pierw. na ja.

a) *Z końcówką u*: przeciwko kxanszu 418 (2 r.); zaplaczil
kxandzu 807, 418 (2 r.); oczczn gey 1433 (2 r.).

b) *Z końcówką ewi*: (jo = je, *por. starosł. краенн*). Myk o-
laewy ne wynowa 126; micolayewi 868; micolayewi ne winowata
1995; marcziissewi 407; bartlomyeyewy 1496 (2 r.); ma-
czeyewy 1513; *luit dno. principi* yszczewi 1194.

c) *Z końcówką owi*: wawrzinczowy 361.

Temata nijakie pierw. na a: temu gnazdu 590.

Temata nijakie pierw. na ja: ku szlączczanowi 1615; *sum*
propinquior ad istam hereditatem vulg. ymyenu 1589 (2 r.); *por.*
nížej acc. tegoż wyrazu.

Temata żeńskie pierw. na â: ku rosprawye 1639; *quid-quid adiudicarerit vulg.* szkaze 2023; stanislao pirzchale 54; dorotcheze ten pasz dal 113, ne rōczył dorothcze 134; wynowath dorothcze 143; fideiussit laszocze 141; pelcze 354; ganscze 367; *non soluit* przeporcze 424, 425, 587; falce 577; powale 590; mroczeze 849; powanscze 870; vinowath katherzine 981; kateze 1044; obarale zaplaczicz 1191; mam dacz ninocze 1357; ne odbil bidla anne 1730.

Temata żeńskie pierw. na jâ: *nuncio dicto* otclaczczzi *jus decreuit* 305; ku mey dusi 1699, zaplaczyl kathuszy 2016 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i: ku mey cziczi (= czci) 1699.

§. 4. *Accusativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a₂: *super pastionem* o spasz 1292; obrōczil mne potlik 38 (2 r.), 45; w moy las wegnal 44; o ktori jasz 50 (2 r.); za poszak 134, 143, 2036; debet dare prōth 145; dzelil bor 361; mimo rzeczony rok 453; *paruit termino vulg.* ustal 1189; (*genet. pluralis?* por, *wyżej przy genetivie*), pod szemsky welad 579; jaco mi (dal) moy mōsz ten pasz 113 (2 r.); za pasz 1367; *peccora* sład *dicta dare* 716; uszitek ma 33, 192, 875; zaplaczil pokow modu 807 (2 r.); dare pokow modu 817 (2 r.); o szlup 819; *et habeo descripta vulg.* zapis 1084; *medietatem porcionis vulg.* przibitek 828; *solvere* swogik 1234; w ten czas 1432; *debet unum agrum alias* morg carczu 1240; *et unum vulg.* mork 2008; kedim drugi lup podawal 1432; o brzek 1507; czynil gwalth 1724; mne pan kaszał na przewoth 1513 (2 r.); percussit knyaski garnek 1895; ktori wansoch pobral 1607 (2 r.); o ktori wansoch zalowal 1607 (3 r.); (*niem. wand-schoss*).

Temata męskie pierw. na ja₂: szalowal o kon 13 (2 r.), 24 (2 r.), 1243 (2 r.), 1751 (2 r.); y kon do kxanszey obory dal 482; za kon 2049; szalowa (sic) na micolay — *jestto jedyny przykład w naszym zabytku, gdzie accusativus rzeczownika osobowego nie jest zastąpiony przez formę genetivu*; o kthory sprzōszay 903; emit ogrodzecz 1778; dare *pignus alias* czōsej 1207; godna uwagi, że tylko w tematach na ja₂ znajdujemy *accusativus rzeczowników żywotnych w pierwotnej formie, gdyż w innych tematach wyparła go forma genetivu*.

Temata męskie pierw. na a₂: o kthore rancoyemstwo 270, 1406; małem prawo 164; czynil prawo 1210 (3 r.); za zemske prawo 1267 (2 r.); szemske prawo obrāczil 1671 (2 r.); *fecit fideiussere ius alias* zemskie prawo 1205; o vano 353; o kthore bydło zalowal 554, 796; szayōła me bidło 693; *dedit hunc honorem videl.* potszōtstwo 702; o kthore szytho zalowal 806 (2 r.); poslal po sitto 1220: o ktore drewo zalowal 1607.

Temata nijakie na ja₂: o troye odzene 39; debet sedzane 346; habet vidzene 437, 819, 1987; o rozprawene 499, 913; na obrownanye dziedzini 774; *transitum fecit vulg.* zaszcze 800; o cthore rpbene 1040 (2 r.): dare wansane 1189; swpsane 1307, 1984; o tomkowo gymene zalowal 1370; sō poddal na sginene 1607 (6 r.); *non dedit* yednane 1637, 1652; (o ktore szuje zalowal tegom... 1799 (2 r.)); sz (za?) ego neyffstane 2025; *dimensuracionem vulg.* vidzelene 900.

Temata żeńskie pierw. na â: mimo godzino 20; sza copō 33, 460; uczinili mi scodō 44; na oszadō 49; o thō niwō (i niwō) 164, 964; *pro concremacione* o poszegō 236; na mō gospodō 422; o dziedzino 451 (2 r.), 462; wpuszczyl w moyō dzedzynō 938, 1032; za wiprawō 491 (2 r.); o puszczino 583, 594; o yōsz puszczina 602; chaszō 720; o ctoraż chaszba zalowal 1753 (3 r.); o yansz kobilō 756, 1227; widal kobilō szana 1227; za lonkō zaplaczil 807; za lonka ibid., lōkō 1296 (2 r.); o ctore lanka zaluge 1259; o ctoran lankan ibid., na moyō szonō zalowal 907; dayess mu winō 986, 1425 (2 r.); per olszino 1061; yest na stronō tō 1071; w clodō wasdzil (= wsadził) 1079 (2 r.); po szosnowo clodō 2010; o tan krziwdi (sic) vstal 1255 (2 r.); o krziwdō 1296 (2 r.); o ctorō stodolō 1402 (2 r.); *super casulam* pod swą kopą 1639; oborą habere 1701; o wislō 198; na vanczslawō zalowal 465; boguslawō wyprawil 683; na hymkę zalowala 796; na margorzethō zalowal 903; na prandotan 1607; na prandota 1799.

Temata żeńskie pierw. na jâ: kasną swine wegnal 44; wszdal *suam* przō 95, 107, 238, 288, 760, 907, 974; virzeclz prze 426; przekopales mō grobō 184; *w wyrazie tym nie znajdujemy jeszcze grupy*: labialis + l powstałej z pierwotniejszej labialis + j jak w nowopolskiem: grobla, kropla; vszules graniczō 184, 345; *exaras viam alias* koleya 1784; na mō braczō 422; yanl ponoszō mego 482; o kthorō zalowal skrziny tey ya... 829; *in latitudinem vulg.* na przeczō 881; *unam navem vulg.* lodzō 972; *per Andreas vulg.* selczō 1226; o ctorō zemō 1341 (2 r.), 1355 (2 r.); o ctorō zema 1341; *suam accionem* praszō (?) 2065; przō ibid.

Temata męskie pierw. na i: trzeci dzen 82.

Temata żeńskie pierw. na i: sza czescz 83 (2 r.); panthō czancz 450, 1600 (2 r.), 2016 (3 r.), 688, 1268 (3 r.), 1287, 1448; o kthorō peczōcz zalowal 465; *non dedisti* gazam chycz 1492; vim — mocz 1641.

Temata męskie pierw. na u: w dom micolayow 1162 (2 r.), 1724.

§. 5. *Instrumentalis singularis.*

Temata męskie pierw. na a₂: sz janem ugednal 164; s gotharthem 239; z woyczecchem wyednana 1343; sz panem pasz-Sprawozd. Komis. język T. III.

kem 2025; za poczółthkem 201, 319; za yacubowym poczanthem (sic) 422; poczanthkem ibid., wiecznym dzalem 285; yanl gwalthem 482, 485, 492, 1636 (2 r.); scla dem 532, 994, 1017, 1520, 1320, 1525, 1581, 1609, 1781; arasti plughem 697, 1787; *transiverint vulg.* pandem 883; z wozem 1220, 1370; mernikiem 1422; *tenent ratione obligationis vulg.* zawodem 1984.

Temata męskie pierw. na ja₂: pod pasturzem 210, 1192; sz konem 482; sz oczem 930 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a₂: pravem szół obidół 202; s szemskym pravem 853 (2 r.); wnosła dwanaczce kop bidlem 1162 (2 r.); bydlem 1192; dobrim bydlem 1609.

Temata żeńskie pierw. na â: wegnal silół 44, 184, 190, 219, 937, 938; silan 1220; nye popasła szila 1496 (2 r.); sz radół 422; doro thka (z) stanislavół 2055; z margorzathół wyednam 1343.

Temata żeńskie pierw. na jâ: sz mego oczcza wolół 8, 331, 625; s braczół 422, 452, 1355 (2 r.); *cum suo intercessore vulg.* zachoczczół 980.

Temata żeńskie pierw. na i: moczół 44, 184, 190; 692; 693, 937, 938, 1220, 1496 (2 r.); sz osztrół bronół 365, 418, 1724; s ostran bronan 1192 (2 r.); z pomoczó 422; chółszebnół rzeczół 875; neywidomą rzeczą 1491; nocznół rzędzó 1227.

Temata spółgłoskowe.

Żeńskie na r: sz maczerza 1468.

Męskie na men: czisnół kamenem 319.

§. 6. *Locativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a₂: po szczythem woyczesze 82 (2 r.); przy pabiane 1375; ne szedzy na szastawy 1918.

Temata męskie pierw. na ja₂.

Końcówka jest tylko analogiczna u: w ulinczu 452; po mem mółszu 465; po yego oczczu 868; w pocoiu 1355 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a₂.

a) *Z końcówką ê*: v slachdnem (sic) prawe 1723.

b) *Z końcówką u*: na stawisku mem 184 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na ja₂: po vyednanu 1312 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: na tey drodze 19, 1636 (2 r.), 1730; po swey szene 193 (2 r.); na nassey dzedzyne 951 (2 r.); w mey dzedzyne 1918: po mey sestrze 1249 (2 r.); *co do samogł. e* — *por. powyżej*: szene; (po) swachne 1249.

Temata żeńskie pierw. na jâ: we przy 198.

Temata męskie pierw. na u: w moyem domu 1328; w mem domu 1243 (2 r.).

Dualis.

§. 7. *Nominativus.*

Temat pierwotnie na s nijaki, po utracie suffiksu tematycznego „es” przeszedł do tematów na ja, neutr: koszioczi 58, 2058.

§. 8. *Genetivus.*

Temata męskie pierw. na a₂: dwu policzkune dal 151 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: ne rōczył thwu kopu 134; s mo-yu rōnku visli 981.

§. 9. *Accusativus.*

Temata na â żeńskie: wiszil dwie crows 33; d (wie) koppe 1028; vszczodzil dwie grziwne 1406.

- §. 10. *Locativus.*

Temata na a₂ męskie: na dvv woszu 853 (2 r.).

§. 11. *Nominativus pluralis.*

a) *Z końcówką i: przyszłsznyczy recognouerunt 2012, 2013; por. niżej pod b).*

b) *Z końcówką accusativu plur. y: przyszłdznyky recognouerunt 2012 (2 r.); morgy 125; trzy dzaly 997; ti stoli sō 1375; yazowe koli 1732; (sepes per aquam) — gaszy 1069; plugi 1256; swydry 98, 666; cracowany 128, 269, 438; conary 387, 431, 1296; colaky 586; slassy 586; koszethuli 501, 541, 651; prussy 543; olszani 652; goliani 652, 662; sczithi 1877, 1940; szapochy 1690; vinari 62, 701, 702; drosdi 278, 417; smarky 814, 890; cichri 1933.*

Temata męskie pierw. na ja₂: sunt gednacze 972; kowale 1338; łączissicze 7, 913; gróbnicze 21, 334, 342, 369, 371, 457, 553; potrowicze 24, 118, 210, 219, 335, 365, 465, 591, 562; petrouicze 360, 545, 548; dobrzynicze 134, 166; gosnevicze 62, 160, 201, 202, 208, 210; goszczenicze 62; lichanicze 157, 193, 804, 1036; pabirouice 154, 157, 642, 651, 652; lecarczicze 155, 319, 636; falenicze 135; stanisseuice 187, 211, 559; falanczicze 239; turowicze 251, 411, 1254, 1739; goszczanczicze 288, 307, 503, 546; gne-uenicze 296, 302, 318, 429; swanthoslaovicze 319; sobanicze 408; warszovicze 422; tlubicze 431; rosnicze 506, 513; rekowicze 518; mirouicze 554; przeczslavicze 577, 599; jaczewicze 583; grzegorze-

wicze 810, 893, 700, 704; podgorzicze 812; sydlcze 670; boglevicze 768, 803; brancze 1236; grzegorzicze 1213; wilczkowicze 1464; laszenicze 1010, 1636; belszicze 1640; gapczicze 1731; nemogevicze 1122, 1858; barczicze 1149, 1889; biskupicze 1908; hulonicze 1978; koszirzicze 2035; thworowicze 1116; szosnowice 1057; przedborzicze 1163; dzerzonowicze 1150; podstolicze 1464; jastrzambe 642.

Temata nijakie pierw. na a₂: male rutna 82; jeszora 401, 402, 403.

Temata żeńskie pierw. na â: sunt czeczothky 641; sô to scori 640; pszczoli 1826; stegni wieczne 609; *por. starosł. стѣна: droga; ulica*; glinki 24, 50, 118, 270, 422, 544, 545, 548; ossiny 36; rudki 201, 319; roguli 39; szanki 642; trampky 725; osszy 799; obori 212, 213; studzonki 951; studzanky 1066; praczki 1367; rithemoczadli 1513; zastrugy 1788; branki 1992; szamothi 20; lady 411 (2 r.).

Temata męskie pierw. na i: moy ludze 21 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i.

a) *Z końcówką i*: sunt barczy 1565.

b) *Z końcówką analogiczną e*: chicze 1829.

§. 12. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a₂.

a) *Z końcówką ь*: ne pobrała ramb 1731, 1734; do swan-thek 917 (3 r.).

b) *Z końcówką ów*: oth dzidow 315; od zidow ibid., od szidow 358; ostatkow 399; ustal rokoff 1292.

Temata męskie pierw. na ja₂.

a) *Z końcówką pierwotniejszą ь*: poslal do grzegorzewicz 1220.

b) *Z końcówką analogiczną i*: nermal groszy wrocicz 453, 624, 1028 (3 r.), 1438, 1523 (2 r.); ne wszal penandzy 407, 1924 (2 r.), 2061 (2 r.).

c) *Z końcówką ów*: ne wynowath trzech groszow 146, 462, 868, 1995, 2018: 2020, 2070; trzidzesczi korczow 1191.

d) *Z końcówką ew (t. j. ow po palatalnych spółgłoskach)*: korczew 1191.

Temata nijakie pierw. na a₂: wóczy trzech lath 955 (2 r.); trzidzesczy lath 1468; daley trzech lath 50 (2 r.), 1355 (2 r.); seczdesant lat 1600 (2 r.); nye szadal praw 1799 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: ne pobrali wszeborovich dzesk 21; desk ibid.; za pocz cop 38, 126, 143, 462, 1162, (2 r.), 1357, 1401 (2 r.), 1438 (2 r.), 1942 (2 r.), 1995, 2036; nema viloszenich stghen (sic) 168; grziwen 491, 743, 824, 963, 981, 1009, 1175, 2025 (2 r.); szath 1319; perel 1731, 1734.

Temata żeńskie pierw. na ja.

W naszym zabytku mamy wyłączenie końcówkę i, por. stsl. доушъ — змнѣ; stascovich swini ne choval 20; sedmoro swyny 875.

Temat żeński pierw. na i: sza cztrzi (sic) copi rzeczci 1980 (2 r.); konopły indrzichowich 1636 (2 r.).

Temat męski pierw. na u: tich wolow scori 640.

Temat nijaki pierw. na s: na dztyrnacze ok 431.

§. 13. *Dativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na ja₂: yednaczom opowedzal 208 (2 r.); roku dal tym penandzom 917.

§. 14. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a₂: na dwa moszi 21 (2 r.), 667 (2 r.); debet fodere duos morgy 77; proposuerunt tres sdnamenyky 134; recipere tres pokowy 134, 2023; na przewody (sepes) 296; o kthore lysthy zalowal 466; stetit terminos cztirzi roki 620; habeo mercipotores litkupniki 1863; percussit palos vulg. jaszy 1061, 1069, 1070: recepit se ad suum iudicium videlicet przyszodzynyky 2012, 2013; placiez dlugy 2055 (2 r.); za dlugi 2070; debet remanere chlewi 1422; tres cumulos alias brogi 1422; za szmathlaky 358; dzirszal zagroby 930 (2 r.); po ti masty 750 (2 r.), 805.

Temata męskie pierw. na ja₂: na starcze 137, 1692; o ctore penódze 193, 315, 358, 734, 796, 916, 917, 1057 (2 r.); velke vecze 490; gednacze 570; po cztirzi grosze 1191 (2 r.); duos equos srepcze 1319; w ustępie 1057 czytamy accus. plur.: o ctore penódz, odpowiadający zupełnie starosłowiańskiemu accusativowi na -a. prawdopodobnie jednak jest to omyłka pisarza.

Temata nijakie pierw. na a₂: porcionem dictam kothowa sedliska dividere 841.

Temata żeńskie pierw. na â: wywodzil psczoly 32; fecisti semitas vulg. sceski 117; predal lanky 331; o kthore łanky 625; wipusczył niwy 361, 717; o kthore kossy 767; per gades dictos czosny 883; fecisti signa vulg. czosny 1031, 1032 (2 r.), 1045, 1046.

Temata żeńskie pierw. na ja: o ktore swynye zalowal 1575 (2 r.).

Temat żeński pierw. na i.

a) *Z końcówką e: reparare chycze 682, 1835.*

b) *Z końcówką i: o ctore rzeczci zalowal 1083 (2 r.); 1088, 1222; wirabicz osszy s kraty 1565.*

Temata męskie pierw. na u: wszal voli yanovi 951 (2 r.); o ctore woli 1425; czuzy voli waszanl 1079 (2 r.); se mnó no poly 2055 (2 r.).

§. 15. *Instrumentalis pluralis.*

Temata męskie pierw. na a₂: dowodziła swimi dzewiory 1589; *quibusdam roboribus dictis* borthy 298.

Temate męskie pierw. na ja₂.

a) *Z końcówką i*: w micolayov dom wnosła dwanaście kop bidlem y penandzi 1162; (czy może omyłka pisarza? por. pod b).

b) *Z końcówką mi*: bidlem y penandzmi *ibidem*.

II. Deklinacja rzeczownikowa przymiotników.

§. 16. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a₂: *filius* stolnikow 972; crotek mi sszy w stopó 2057; rosławow 74; pylikow 81; pawłow pasturcz 44; osrow 180, 279, 750, 781, 793, 800, 805, 883, 1049, 1096; szor-thow 301, 449; domaszow 490; strzelcow 584; lucow 595; strze-lathkow 585; riszkow 630; szczecchow 801, 825; taczow 907; dro-gostow 926; gothow 954; prasmow 587, 588, oszónborow 960, 970, 983, 1158; kelbow 1002; myedzechow 1205; rossnisow 1208; pora-dow 1330; spikartow *filius* 1496; msczigneow brath 1992 (2 r.); so-bikow 96, 217, 282, 587; staniszew 254; szaszin 21, 22, 35, 93, 98; pruszyn 91, 354, 388, 389, 398; drogiczin 445; wengrzin 641, 675; zóbin 1107; lublin 311; młothczin 1329; tarczın 295; stani-szew 254; — *w złożeniach przysłówkowo użytych*: samowtor 345; szamopanth 365 (3 r.); 482, 485; szamopyth 98 (2 r.); samossot 1192; samosocht 1730; samosochot 1733; samoszedm 1724.

Temata nijakie na a₂: otwosko 25; odtwoczko 259, 260; oth-woczsko 114, 237, 242; bedlsko 53, 221, 314; sobecursko 3, 91, 127, 207, 212, 458; mensko 278, 288; oszczesko 475; rzszizsko 831; przeworsko 1035; gorzensko 475, 1266; szecłuczko 1460; gosłino 4, 12, 17, 24, 61, 65, 74, 219, 281, 303, 306, 331; carwolino 6; uni-no 624; chabdzino 18, 118; chebdzino 229, 261, 285, 292, 298, 320, 324, 330, 345; czaplino 28, 76; budzissino 36, 430, 440; cru-scino 60; grussiczino 49; gruszczino 469, 474, 490; poffszino 77, 1201; fałóczino 118; falanczino 431, 492, 554, 650; faliczyno 1043; kobilino 129; wyszczino 141; golóczyino 185; brzunyno 144, 156, 168, 235, 236, 237, 267, 282, 291, 295, 310, 331; kancino 158, 206, 480, 492, 643; ganczino 476; slanczino 206, 253, 312, 315, 319, 324; tharchomino 218, 339; szestrzino 351; trzebino 305; ga-lino 319; costnino 405, 418; zarambino 411; piwonino 310, 347, 384, 411; vissokinino 420, 483, 498; swanczino 421; zelantino 422, 517; suszczino 450, 582; succzino 631; suchczino 284, 450, 463, 481, 549; krusino 579; cossnino 623; kaszyno 669; byczyno 673; zelawino 737; virdzisino 1064; tróbiszino 1098; scarssino 1136; oku-nino 1136; koszczino 1137; vitosszino 1268; swąszino 1827; sza-

moczino 1970; brzumino 2040; cuczino 2088; sobicowo 1, 30, 31, 51, 61, 63, 66, 74, 98, 104, 107, 207, 226, 238, 252, 265, 276, 290, 295, 325; smathkowo 4, 13, 39, 54, 118, 137, 203; osszoborowo 20, 193; chinowo 24, 48, 98, 112, 227, 228, 244, 246, 252; ciszkowo 34; mrocowo 37, 46, 350; grochowo 50; glowszkowo 224, 558; sulistrowo 153; vilaslowo 164; michalowo 164, 776, 887; scurowo 179, 239, 417; lupkowo 240, 243, 250, 275, 311, 325, 334, 391; wichrowo 194; zawstowo 223, 281; chmelowo 1180, 1546, 1549, 1550; grzibowo 240, 770; magnuszowo 1343; szirovo 314; 417, 452, 479, 504; dibowo 350; banthcowo 271; pilchowo 352, strzelathkowo 352, 585; zaborowo 355, 631; crobowo 352; redwanowo 306, 365, 366, 565; beycowo 313, 316, 317, 668, 669; grabowo 348, 356, 798; tharnowo 240, 305, 469, 474, 482; budzichowo 415; kunowo 418; rossochowo 451; regowo 491; rampkowo 516; rompchowo 1044; kelbowo 537; szathkowo 660; glowskowo 624; widowo 315, 573; czichrowo 582; wirzbowo 584, 589; dzeczwinowo 591; lathowo 624; pasczewo 642; lisowo 643, 653, 654; strupechowo 266, 279, 652; strzalkowo 654, 988, 1013; blandowo 662, 667; brankowo 712, 758; szczzechowo 710, 817, 827; ostrowo 775, 786, 941; drogostowo 772; ossowo 778, 779; dancowo 779; taczowo 791; koszuchowo 799; ramberthowo 823, 930, 1103; czolcowo 830; boguszkowo 846; grothowo 312, 637, 649; lichowo 996; szanurkowo 1018; schroszczchowo 996; czichrowo 1154; unestowo 1368; koszowo 1457; myedzechowo 1533; bladowo 1590; mislechowo 1721; bubkowo 1880; chotelowo 1913; golodzinowo 1992, golandzinowo 2054; kaczkowo 2011; mlochowo 2054, roszechowo 2066; tomkowo gymene 1370; sluzewo 21, 232, 401, 575; czecziszewo 25, 140, 468, 593, 891; cisewo 26; mneszewo 38, 243, 518; szedzewo 90, 125, 203; yasgarzewo 128, 215, 251, 415, 430, 457, 569; sulistrigewo 158, 315, 677, 689; sulischewo 156; choczessewo 154, 157; czanstoniewo 158, 285, 292, 320, 503; michalewo 1038; czanewo 179, 311, 681; bodzewo 221; belewo 229; chmelowo 223, 240, 243, 469, 474; magauszewo 240, 730; zakrzewo 406, 409, 410; proszewo 421, 424, 425; galczewo 435; lasnewo 440, 582; domaszewo 490; gambarzewo 491; parzniewo 497; strszewo 578; borzewo 580; opodszewo 657, 716; dobriszewo 650; kowawalewo 730; rosniszewo 809; wrociszewo 973; palczewo 1059; pniewo 1101; pobrassewo 1148; zabrzewo 1130; grzegorzewo 1163; carczewo 1147; korzenewo 1209; lowszewo 1368, 1394.

Temata żeńskie pierw. na â: suchczina 82; suszczina 84; biczina 465; powęszczina 992; sestrzina 1123; lasszoczina 1327; dambrowa 499, 509; glowaczowa 7, 1536; szcziskowa 13; pawłowa ryczczowa 78; mszcziskowa 92 (2 r.); szaszinowa 56; zayóczkowa 188 (3 r.); rosława 204; glowaczowa 233, 247, 280; mroczkowa 249; tomkowa 249; santhkowa 391; jaszczowa 777; michalowa 718; kaniaczowa 1006; nossowa 977; petrasszowa 1060; baranowa 1064; sotchowa szona 1088; walibogowa 1089; wezborowa 1109; troyanova

1491; dobkowa 1522; wola doctorowa 1845; grzegorzowa 1974; ne pobrała szamoszosta 1636 (2 r.).

§. 17. *Genetivus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2 ; bogufalowa plotą 952 (2 r.); z ostrowa 955 (2 r.); poltora morga 1273.

Temata nijakie pierw. na a_2 ; dobkowa dzytha 98 (2 r.); stasskowa dzerszenya 1312 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na $\hat{a}$: polczwartinacze grziwen 1175; polczwarthi copi 150; polosmy copy 892 (2 r.); polszsty kopy 1523 (2 r.); polponti kopy 2049; polpanthi kopy 2066 (2 r.); — z zak. dekl. złożonej: zayczkowej 185; grotowej 1061; głowaczowej 1227; barczy marcowey 1565; powaliny 1816.

§. 18. *Accusativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2 : w dom micolayow 1162 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a_2 : o ctoro róbene 1040; o fsi-czko 1227; w znaczeniu przysłówkowem: na prawó 138; na prawo 750, 1367 (2 r.), 1579, 1699; na lewo 805, 1367 (2 r.), 1699; *indirecte alias* rosochato 1511; jaco 8, 13, 19, 20, 21 etc.

§. 19. *Locativus singularis.*

Temat nijaki pierw. na a_2 : w oszimborowe 1341; w znaczeniu przysłówkowem: dobrze 952.

§. 20. *Nominativus pluralis.*

Temat męski pierw. na a_2 : o ctore woli zalował, thi sô ja-nowy 1425.

§. 21. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2 : o ctore woli janowi 1425.

Temat męski pierw. na ja_2 : czuzy woli waszanl 1079.

Temat nijaki pierw. na a_2 : kothowa sedliska *dividere* 841.

III. Deklinacya rzeczownikowa imiesłowów.

Znajdujemy participia act. praet. na ł i passiva na ł lub n.

§. 22. *Nominativus singularis.*

Masculina: list ne pisan 8; wardaszen 1829; wynowath 143, 146, 150, 199, 624, 963, 981, 1028, 1361, 1438 (2 r.),

1924 (2 r.), 2018, 2025, 2036; ugednan 164; wyednan 1343, 1370.

Feminina. Margorzata wyednana 1343; ya ne wypowa 126; ne winowała 1995, 2070; pirschala 67, 185.

§. 23. *Nominativus pluralis.*

Masculina: thi sô zaplaczoni 1433 (2 r.).

IV. Deklinacya zaimków.

A. *Zaimki rodzajowe.*

Obejmują temata na twardą końcową, pierwotnie na a_2 i miękką, pierwotnie na ja_2 .

§. 24. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2 : a then jakub 2025; a on mimo tho szalował 164 (2 r.), 358, 451, 756; on rōbil 1040; on zaplacył 1057; my sô on poddal 1607 (2 r.); on nye widal 1575; on zene do obory 1733 (2 r.), 1799; nigejden 198; sam 1192.

Temata męskie pierw. na ja_2 : moy mōsz 113; moy oczecz 150; nye bil moy 1513; strig moy 1600; nas brath 1992.

Temata nijakie pierw. na a_2 : to druge 2025; na owo tej 19.

Temata nijakie pierw. na ja_2 : moye na prawo 1367, 1699; me ostrowske 750, 1579.

Temata żeńskie pierw. na $\hat{a}$: ya szama 1496 (2 r.).

Temat żeński pierw. na $j\hat{a}$: moya macz 1731, 1734.

§. 25. *Genetivus singularis.*

Temata męskie na twardą: o kon; tego usztku nemam 13; tego ne wiprzōgla 903 (2 r.), 1751 (2 r.).

W znaczeniu accusativu: tegom ya uchowal 1243 (2 r.); o tego wolu 1487 (2 r.).

Temata męskie na miękką: do mego domu 21 (2 r.); mego mansom (sic) 399; ne wzōł mego walszynsza 2020; dlugy mego oczcza 2054, 2070; do yego domu 21, 201, 319, 422, 868, 1600, 1513; w domu mansom swego 1162 (2 r.).

W znaczeniu accusativu: yanal panoszō mego 482 (2 r.), 485; poslal swego parobka 1220.

Temata nijakie na twardą: tego ne ranczyl 270, 1594, 1980 (2 r.), 1799 (2 r.); s tego rōcoyemstwa 1402 (2 r.); nige-nego prawa ne mass 116.

Temat nijaki na miękka: s weszego 683.

Temata żeńskie na twardą: they ya ne mala 465; they ne winowath 829; tey uszithka ne ma 756; do tey 1355 (2 r.); nige-ney 1249.

Temata żeńskie na miękka: any gey dirszó 219; yeg przeprosził 2016 (2 r.); yey czócz 2016 (3 r.); gey oczczu 1433 (2 r.), do swey obori 693; meyg vloki ugal 1256.

§. 26. *Dativus singularis.*

Temata męskie na miękka: iemu 418; gemu 1607 (4 r.), 2025; mu 39, 418, 986, 1255, 1268, 1283 (2 r.), 1402.

Temat nijaki na twardą: przeciwu themu 554.

Temat żeński na twardą: k tey blissy 602 (2 r.).

Temata żeńskie na miękka: o kthoró skrziny scorochna zalowa, they ya ye newinowath 829; gey zapłacił 1057, 1438; ku mey cziczi (sic) y ku mey dusi 1699.

§. 27. *Accusativus singularis.*

Temata męskie na twardą: ten ya biyó 50; w ten czas 1432; ten wansoch 1607.

Temata męskie na miękka: nan szalował 164 (2 r.), 319, 1343; nan zalował 917, 1341; on (=on) zalowacz 1343; zan zapłacisz 1752; gy wrenił 201; gy ymał zacz 451; szromoczył gy 482; ma gy zagycz 1206; gi wipuszczila 1402; czo mi gy podał 1487 (2 r.).

Temata nijakie na twardą: to wem 21, 24, 39, 50, 62, 164, 193, 201, 319, 683, 1040, 1401, 1594 (2 r.), 1699, 1752 (2 r.).

Temata nijakie na miękka: ye wyednacz 1370; ne odbił bidła woyzechowi, a on gey (=je) zene do obory 1733 (2 r.); szayóła me bidło 693.

Temata żeńskie na twardą: o thó niwo 164; o thó 451, 462; na tó stronó 1071; o tan krziwdi vstal 1255 (2 r.), 1259 (2 r.), 1341, 1484, 1600, 1752.

Temata żeńskie na miękka: dzirszó ió 1355 (2 r.); yósz (i) yansz 602; o yansz kobiló 756; o nó zalowacz 1341 (2 r.); na moyó szonó 903, 938; przekopales mon grobó 184; na mó gospodó 422; oprawicz swoyó czansz 1287; poddawa sza pot swą kopą 1639.

§. 28. *Instrumentalis singularis.*

Temata męskie na miękka: s nym 361; s nim wyedna-na 1341.

Temata żeńskie na miękka: sz nó 1341; s moyó braczó 452.

Forma ściągnięta: s mo voló 331.

§. 29. *Locativus singularis.*

Temata męskie na miękką: przy nem 1375; w moyem domu 1328; w mem domu 1243; po mem mōszu 465; po swem mōszu 465.

Temata nijakie na twardą: przy tem 38, 892, 2016, 2066.

Temat nijaki na miękką: na mem stauisku 184.

Temat żeński na twardą: na tej drodze 19 (2 r.).

Temata żeńskie na miękką: na nassey dziedzynie 951 (2 r.); *ściągnięte:* po mey sestrze 1249; w mey dziedzynie 1918; po swey szene 193.

§. 30. *Genetivus dualis.*

Temat żeński na miękką: s moyu rōnku wisli 981.

§. 31. *Accusativus dualis.*

Temat żeński na miękką: wiszil dwe crowe moy 33.

§. 32. *Nominativus pluralis.*

Temata męskie na twardą. Forma nominativu zastąpiona jest przez formę accusativu plur. ti stoli sō 1375; thi (woły) sō moye 1425; thi (pieniądze) sō zaplaczoni 1433 (2 r.).

Temata męskie na miękką: moy ludze 21.

§. 33. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie twarde; thich (groszy) ya ne zna (sic) 146, 916; thich (pieniędzy) ne wszol 193; thich (pieniędzy) ya ne ranczil 316, 358, 734, 796; thich (pieniędzy) ne bil winowath 1361 (2 r.), 1366, 1438 (2 r.); thich (listów) ya nemam 466; nyegdnich ostatkow 399.

Temata męskie miękkie: gich (pieniędzy) vszithka ne ma 407; na ych dziedzine 951.

Temata żeńskie na twardą: tich (kóp) ne winowath 1401 (2 r.); tichem (świń) nye widal 1575.

Temat żeński miękki: ani gich (świń) vszitka ma 1575 (2 r.).

§. 34. *Dativus pluralis.*

Temat żeński: k y m=k' im (pszczołom) nechczal ycz 82 (2 r.).

§. 35. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie na twardą: tył (pieniądze) on zaplacył 1057 (2 r.), 1283 (3 r.).

Temata męskie na miękką: ma mu ye (falanczicze) wszdacz 239; czo mi ye (stoły) róbil 1375.

Temata żeńskie na twardą: tym (= ty'm, łaki) poczól 138, 624, 750, 767; o ty (rzeczy) szó sze mnó ugetla 1083 (2 r.).

Temat żeński na miękką: czsom ye (skóry) rócził 640.

§. 36. *Instrumentalis pluralis.*

Temata męskie na miękką: dowodzila swimi dzewiory 1589.

Temat żeński na miękką: gymy (kosami) szeczono 707.

B. *Zaimek co.*

§. 37. *Accusativus singularis.*

czszo 13 (2 r.), 39 (2 r.), 24 (2 r.), 201, 319, 422, 1375; ne mayó nicz 1385, 1469 (2 r.), 1487.

C. *Zaimki osobowe i zwrotne.*

§. 39. *Nominativus singularis.*

ia 19 (2 r.), 21 etc.; ti 19, 164.

§. 39. *Genetivus singularis.*

mne ne szaszethl 462; u mne 1268, 1918; *w znaczeniu accusativu*: mne ymal zac 451; czebe wgayl 19.

§. 40. *Dativus singularis.*

mne obrócził potlik 38, 892; mne powadał 83; mne ne posziczil 219; mne poranbil graniczó 345; mne dał 917, 875; mnye vinowath 981, 1028, 1191, 1267, 1268, 1432, 1513, 1523.

Forma mi: uczinili mi scodó 44, 113; my ne wynowath 143; mi dał 758, 1425; mi przecasacz 1268; mi kaszał 1683 (2 r.), my ne est wzól 2020, 2057; my po (mozy Bog) 1173.

§. 41. *Accusativus singularis.*

na mó 39, 50, 164, 193, 208, 269, 315, 454, 465, 466, 602, 625, 734, 767, 796, 829, 916, 917, 1040, 1057, 1083, 1341 (2 r.), 1355, 1366, 1701; men gól 1079; na mya 1169; popasl man sam

1192; za mya zaplaczicz 1752; na myą 1575, 1750, 1799; o czó 1469; szó obidó 202; só 683, 1607; sszó 952.

§. 42. *Instrumentalis singularis.*

se mnó 168 (2 r.), 683, 1083, 2055; s tobo 164.

§. 43. *Nominativus pluralis.*

mi bili 208; mi ugetnali 1083; my wyednaly 1752.

V. Deklinacya złożona.

Podług téj deklinacyi odmieniają się adiectiva, pronomina adiectiva, numeralia i participia.

§. 44. *Nominativus singularis.*

Temata męskie na twardą.

a) *adiectiva*: in *crastino santi Johannis swatli* 1350; fuit *czirwoni* 1450; stary *sapust* 1655; *szaleski* 20, 32, 39, 49, 65, 119, 185, 512; *turowski* 42; *woyski* 43; *scolimowski* 22; *beycowsky* 49, 101; *kobilski* 57; *bucowski* 85; *mrokowski* 90; *kóczsky* 96, 104, 107; *plhochoczsky* 107; *lubanszky* 110; *liwski* 124, 127, 207, 391, 394; *fałóczski* 149, 1991; *poticzski* 67, 353, 375, 387, 395; *koszetulski* 179; *lasky* 220, 251; *laskowski* 201, 202, 570; *gwan-sky* 232; *falomski* 261; *chebdzinsky* 397, 570; *lupkowski* 396, 593; *wronsky* 354; *sobicowsky* 391; *pothrowsky* 428, 1782; *such-czinsky* 450, 456, 464, 564; *zalusky* 451, 520, 521; *lasnewsky* 455, 486; *colybyelsky* 560, 571; *chinowsky* 618; *glinyeczsky* 562; *duczsky* 564; *praszsmowsky* 570; *kelbosky* 590; *geszskarzewszky* 593; *cruszczinsky* 614, 912; *szwidersky* 625; *przeluski* 704; *lazesky* 830; *chmelowsky* 747, 933; *przetworsky* 930; *ostrowsky* 939; *gorzensky* 954; *korzensky* 961, 948, 1747; *zambrzicowsky* 945, 1014, 1381; *papirowski* 955; *dilewsky* 1003; *tarnowski* 972; *ostrochosky* 1083; *swanthochowsky* 1088; *szirzensky* 1007, 1367; *zelaſfisky* 1196, 1203; *scurowsky* 1196; *powsinski* 1207; *misłkowski* 1209; *głoczski* 1241; *pileczski* 1298; *lichowski* 1305; *koszuchowski* 1305; *nedabilski* 1315; *wiehroczyński* 1319; *czechowski* 1331; *corzinski* 1342; *dó-browski* 1355; *prusinowski* 1439; *lasszczowski* 1358; *bonieczsky* 1366; *wolski* 1323; *grzegorzewski* 1220; *budzisky* 1613; *palczewski* 1929; *falenyszky* 1976; *galinski* 1992; *slathi* 201; *slóthi* 830, 1749; *ku-szi* 974; *lesni mlyn* 1947; *dzesantni* 632; *narosny* 864, 959; *kutni* 1613; *chabry* 1799; *krancziwy* 1969.

b) *participia*: *poddany* 569.

Temata męskie na miękką: afstacy 216, 624, 667; yest blisy 602.

Temata nijakie na twardą.

a) *adiectiva*: vissoke 12; wodinske 138; jprske 46; machelske 46; kelcerske 301; yest me othwoczske 414, 436; promne 1150.

b) *Numerale*: to druge 2025.

Temata nijakie na miękką: bosze 1122; pothczaszey 95.

Temata żeńskie na twardą.

a) *adiectiva*: beycowska 32, 914; lupcowska 64; szaleska 73; laskowska 48; pothijczka 126; grabowska 764; magnuszewska, thurnowska wola 656, 665; ganska wola; mroczska 764; secluczka wola 937; trampinska 1007; przeczslawska 1152; chmyelewszka 1618; wolya stromieczka 1789; strzelniczka wolya 1829; pywoynska 1998; szelasna 193, 796; nagorna 832; gorna boncza 828; wola leszna 1592; wola gasczina 1854; sucha 210, 719; wisoka 642, 655, 899; stara warka 1804; pospolna rōka 1011.

b) *participia*: copana 1092, 1119; vcradzona szekira 1432.

Temata żeńskie na miękką: samogoszcza 972; jelena secz 902.

§. 45. *Genetivus singularis.*

Temata męskie na twardą: scota pospolnego 173; wecznego dzalu 1377; uxor szachego 1039; filia zlothego 1398, 1738; pyleckiego 1761; keto rosznyszewskiego 1774; *erga familiare* wosznego 1455.

w znaczeniu accusativu: dnum dutskego 1222; o czarnego wolu 1343 (3 r.).

Temata nijakie na twardą: szaroslego yeszora 883.

Temata żeńskie na twardą.

a) *adiectiva*: zelasney 930; *versus partem* vitosskey 1301; agrum corezakowszkey 1641; lazōczenskey 1309; ne mał wolney drogy 955.

b) *participia*: nema viloszoney 168.

Temata żeńskie na miękką.

a) *adiectiva*: do kxanszey obory 482; do czuczey zeme 1227.

b) *numerale*: pol treczey copy 2061.

§. 47. *Dativus singularis.*

Temata męskie na twardą: pothiczskemu 837; zastruszkemu 1754; ostrowszkemu 1758; ramczil gamborzewskemu 491.

Temata męskie na miękką: awstaczemu 624; poddrōczczemu 1432.

Temata żeńskie na twardą: szaleskey soluere 60; laskowskey 48; falenskey 394.

§. 47. *Accusativus singularis.*

Temata męskie na twardą.

1) *adjectiva*: pod szemsky welad 579; *literam dotalicii* alias wanny 1206; *percussit* knyaski garnek 1895.

2) *participia*: o kon cradzony zaluye 1751 (2 r.).

3) *prommen*: o ktori jasz 50 (2 r.), 903, 1243, 1607 (3 r.).

4) *numerales*: drugi lup poddrōczczemu podawał 1432.

Temata męskie na miękką.

a) *adjectivum*: na biskupi dom 1724.

b) *numerales*: trzeci dzen 82 (2 r.).

Temata nijakie na twardą.

a) *adjectiva*: *mansit* (sic) *solutionem vulg.* pamanthne 836; graniczne solvere 1632; solvere prawyedłne 1681; gdzie mał sprawne 1718; za semskie prawo 1267, 1671 (2 r.); *summam vulg.* pomocne 1050; et przyrodne *constituere* 1606.

a) *pronomina*: o kthore rancoyemstwo 270; o ctore rōbene 1040; o kthore bydło 554; o kthore szytho 806 (2 r.).

Temata żeńskie na twardą.

a) *adjectiva*: kasnō swine wegnał 44; po szosnowo clodō 2010; machninō czōszcz 688.

b) *pronomina*: o kthorō skrziny (sic) 829, 1259, 1341, 1401 (2 r.), 1438 (2 r.), 1402 (2 r.), 1600; o kthorō dziedzino 451, 462; o kthorō peczōcz 465.

c) *numerales*: pantō czancz 452.

§. 48. *Instrumentalis singularis.*

Temat męski na twardą: vecznym dzalem 285.

Temata nijakie na twardą; s szemskym prawem 853 (2 r.); dobrim bydle 1603.

Temata żeńskie na twardą.

a) *adjectiva*: s katherzininō volō 331; sz woczecchowō wolō 625; chōszebnō rzeczō 875; nocznō rzedzō 1227; s osztrō bronō 365 (2 r.).

b) *participia*. α) *praes.* nyewidomā rzeczą 1491.

β) *particip. praeter. pass. cum sexagena* — zaloszonō 820; s rodzonō braczō 452.

§. 40. *Locativus singularis.*

Temata męskie na twardą: po sczwythem woyczesze 82 (2 r.).

Temat nijaki na twardą: slachdnem (sic) prawie 1723.

Temata żeńskie na twardą.

a) *adject.* w suche 1600 (2 r.).

b) *pronom.* na ktoREG szedzał 1255.

§. 50. *Nominativus pluralis.*

Temata męskie na twardą: szaszinovi ludze 21.

Temat nijaki na twardą: male ruthna 82.

§. 51. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie na twardą.

a) *adjectiva:* u szwidarskich 198; grossy gothowich 624; trzidzessci syrokich grosi 1438 (2 r.), 2018; dzeszancinych penanczdzy 2061; rancoyemskych penandzy ib.

b) *participia:* nye winowath posziczanych pyenadzy 1924 (2 r.).

Temata żeńskie na twardą.

a) *adjectiva:* stascovich swini 20; wszeborovich dzesk 21 (2 r.); maczerzistich 974; yndrzychowich konopy ne pobrala 1636 (2 r.), gothowych dwu kopu 134, 1175.

b) *partic.* viloszonich stghen (sic) 168.

§. 53. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie na twardą.

a) *pronomina:* o ctore woli 1425 (2 r.); o ktore penódze 193 (2 r.), 315, 358, 734, 796, 916, 1057, 1283 (3 r.), 1366 (3 r.), 1361, 1433; o kthore lysthy 466.

b) *adjectivum:* o ctore puste penódze 1433; velke vecze 490.

c) *partic.* o kthore penandze posziczone 734.

Temata żeńskie na twardą.

a) *adject.* widal rzeczy solowe 1227.

b) *pronom.* o kthore lamky 625; o ctore rzeczy 1083 (2 r.); o ktore swynye zalował 1575 (2 r.), 1799 (2 r.).

c) *partic.* przerzeczzone XXX; grziwen zaplacił 2025.

VI. Deklinacya liczebników.

Liczebnik jeden.§. 53. *Genetivus.*

Temat nijaki: yednego gnazda 351.

Temat żeński: yedne dzelnicze 351.

Liczebnik dwa.§. 54. *Genetivus dualis.**Mascul.* ne dal dwu policzku 151.*Femin.* ne rōczył thwu kopu 134.§. 55. *Accusativus dualis.**Mascul.* na dwa voszi 21 (2 r.), 667 (2 r.).*Femin.* wisził dwe crows 33.§. 56. *Locativus dualis.**Mascul.* na dvy voszu 853 (2 r.).*Liczebniki trzy i cztery (temata męskie na i wzoru starośł. пѣтъ).*§. 57. *Nominativus pluralis.*

trzy dzaly 997; w złożeniach: trzidzesczy 1468; trzicocz 1370.

§. 58. *Genetivus pluralis.**Zakończenie liczebnika trzy zmienione pod wpływem analogii deklinacji zaimkowej: daley trzech lath 50 (2 r.), 1355 (2 r.); od trzech lat 955 (2 r.); wōczy trzech lath 930 (2 r.); ne wynowath trzech groszow 146; ne winowata trzech kop 1995.**ne ranczil cztirz (starośł. чѣтырь) grziwen 743; przesz cztir grosszy 1523 (2 r.).*§. 59. *Accusativus pluralis.*cztirzi roki 620; po cztirzi grosze 1191; sza cztrzi (*sic*) copi 1980 (2 r.).§. 60. *Instrumentalis pluralis.**W złożeniu: trzemynaczczę przeprosził 2016.**Liczebniki od 5—10 są tematami żeńskimi na i.*§. 61. *Nominativus singularis.*

szest grziwen 2046; desz ōcz groszow 126; dzesōcz grziwen 981 (2 r.).

Sprawozd. Komis. język T. III.

§. 62. *Genetivus singularis.*

ne wynowa pŏczy kop 126; nyewinowath szeszi kop 1924 (2 r.); przes szedmy grosszow 2070; nevinowath dzeszaanczi kop 2036.

§. 63. *Accusativus singularis.*

sza pocz cop 38, 143 (2 r.); *liczebnik sześć w złożeniu*: szeszczkocz nawraczajŏ szŏ 952 (2 r.); za oszm grziwen 963; *liczebnik dziesięć na acc. w złożeniach zakończony na e* (por. *stsl.* два на десятѣ) lub a: dwanaczczze 83, 1328; trzinaczze kopy 2070 i tresnaczze 1028; dztyrnaczze 431; pancznadzescze 279, 306, 339, 341, 367, 408, 425, 445, 480, 514, 565, 575, 588, 645, 713, 715, 837, 839, 876, 1178, 1208, 1284, 1397, 1957; pŏcnadzescze 615; pancznadzesthe 1186; bancznadzescze 1169.

Z końcówką a: pyanthadzescza 567, 568, 1010, 1107, 1144, 1371, 1385, 1387; pinadzescza 1635; pynadzescza 1509, 1516, 1635, 1811, 1937; pŏcnaszcz 1077; pocnaszcz 1077; penam pancnadzestŏ (?) 1078; pnazescza 1472.

§. 64. *Nominativus dualis.*

Liczebnik dziesięć w złożeniach: dwadzescza 1357; *i forma pochodna na e*: dwadzescze 1731, 1734 (2 r.).

§. 65. *Genetivus dualis.*

ne rŏczył thwudzeszthwu grosszow 134.

§. 66. *Nominativus pluralis.*

Liczebnik 10 w złożeniach: trzidzesczi 1191, 1438 (2 r.); cztyrdzesczi i czterdzescze 1401; *por. starosł.* четырѣ десятѣ *obok* десятѣ. A. Leskien „*Handbuch der altbulgarischen Sprache*“ §. 64.

§. 67. *Genetivus pluralis.*

Liczebnik 10 w złożeniach: pŏdzesŏt 209; panczdesath 316; panczdesanth 425, 481, 491, 558; pandzdesanth 491; pydzesŏth 2020; seczdzesanth 1600 (2 r.); szethmdzesand 331; ssedmidzessanth 624 (2 r.).

§. 68. *Liczebnik sto.*

Nomin. plur. czthirzista 462.

Część druga.

Wykaz form konjugacyjnych.

I. Zabytki dawniejszych form słowa.

§. 69. *Formy tematu jes.*

1. *singularis*: k tey yesm ya blissy 602; czym yeszm eyl (*sic*) przeproszył 2016.

2. *singularis*: breuis es tu michi (*sic*) in planta — crotek sszy (*si?*) mi w stopõ 2057.

3. *singularis*. a) yest 138, 414, 602, 750 (2 r.), 1575, 1579; est 2020; iest 1992 (2 r.); yst (*sic*) 1071; *tutaj jednakowoż mamy wyraz prawdopodobnie błędnie napisany*; b) po thi masti ye me grzi-bowske 805.

1. *pluralis*; essze yeszmy sandzili jakuba 2025; mey geszmy skaszali ibid.

3. *pluralis*: sõ tich wolow scori 640; thi sõ przy nem 1375 (2 r.); thi sõ moye 1525 (2 r.); sõ zaplaczeni 1433 (2 r.); jako sza (*sic*) anna, malgorzatha.... nye wydzirszali trzidzesczy lath 1468.

§. 70. *Drugą osobą sing. imperativi zakończona na i.*

Tako my po[mozy Bog] 1175; *jestto zresztą jedyny przykład imperativu w naszym zabytku.*

§. 71. *Resztki form participii praes. na e.*

Jakom ya nebral bogufalowa plota szeszczkroczech nawraczayõ szõ 952 (2 r.); *por. starosł. ꙗꙗꙗꙗ; uwraczayõ szõ (sic) ibid.*; po-bral wraczayo sõ wozem 1370; *constituerunt Johannem vim mocz poleczaya (sic) erga etc.* 1641.

§. 72. *Participium pract. I zakończone na w.*

Mikolay na biskupi dom przibezaw s ostrõ bronõ czynil gwalth 1724; *quia mihi percussisti kmetonem vulgariter zaye-chaw mettercius* 1465.

§. 73. *Praeteritum compositum.*

Zauważyć należy, że formy *praeteriti comp.* po większej części zastępują formy późniejsze *praeteriti contracti*.

1. *singularis*: kandim (yest) szetl 740; czym yeszm eyl (*sic*) przeproszył 2016.

3. *singularis*: jako my ne est troyan wzpl walszynsza 2020; tich yest on nye widal 1575.

1. *pluralis*: mey geszmy skaszaly 2025; essze yeszmy sandzili jakuba ibid.

3. *pluralis*: jako sza (*sic*) anna, malgorzatha.... nye wydzirszali trzidzesczy lat 1468. Jako formę przejściową do *praet. contr.* przytoczyć możemy następujący przykład: czssosm vczinil 319.

§. 74. Pierwotna forma infinitivu słowa „ić”

i jego złożień.

nechczal ycz 82 (2 r.); ne mal ycz precz 2025; z *praefixem* za-: ma gy zagycz 1206; on ymal zacz (*za—jić = *zajć = ząć) 451 (2 r.); zacz intercedere 1470; jakom ya ne slubil dobka szacz 1487 (2 r.); przykładu późniejszych form analogicznych na śc jeszcze nie znajdujemy, por. L. Malinowskiego „O pochodzeniu wyrazów: śće, śće, etc. osobne odbicie z Rozpraw Wydz. Akad. umiej. filolog. tom. IX.

§. 75. Infinitivus zakończony na i.

Znajduje się tylko jeden przykład: debuit facere podnesci 986.

§. 76. Pierwotne formy słowa „mieć.”

Pierwotnie brzmiało to słowo „mieć,” jak widzimy ze starosłowiańskiego *имѣти*; w zabytku naszym przeważają już formy późniejsze z utratą pierwiastkowej samogłoski i; zachowała się samogłoska pierwiastkowa w następujących przykładach: ya ymam panthō czancz dzedzini 452; vszysthek yma 875; on ymal zacz 451 (2 r.).

Przykładu form aorystu i imperfectum nie znajdujemy.

II. Wykaz form słowa podług klas.

Materiał cały ugrupowano podług tematu *praesentis* i *infinitivi* na podstawie systemu koniugacyjnego prof. A Leskiena, por. „Handbuch der altbulgarischen Sprache“ 1871.

A. Konjugacyja tematyczna.

Klasa I.

Temat praesentis kończy się nã ę.

§. 77. Rząd 1.

Temat infinitivi równa się tematowi słownemu.

a) *Słowa z tematem zakończonym na s, z.*

Participium praet. act. II i formy z niego powstałe: pas (sic) moy szolocz 44; jacom ya ne popasla 210 (2 r.); pabyan p'opasl 1192; ya wnosla w dom etc. 1162; dorothka wnesla ibid.; w tym samym wyrazie znajdujemy obok pierwotnego e drugorzędną jego zmianę, włączającą nową polszczyznę o; *infinitivus:* debuit facere vulg. podnesczi 986 por. powyżej §. 76; *part. praet. II.* jacom ya ne wiwosl 853; andrzey neviwosl ibid.

b) *Słowa z tematem zakończonym na t, d:* praes. prawem szõ obidõ 202; *infinit.* nechezal ycz 82 (2 r.); ne mal ycz precz 2025; *złożenia z praefixem za:* on ymal zacz 451 (2 r.); *intercedere* zacz 1470; jakom ya nye slubil dobka szacz 1487 (2 r.); ma gy zagycz 1206; — por. powyżej §. 75; *part. praet. II.* kõdim ia szetl 436; kadym ya szedl 414; kõdim ya szeth 1367; *kandim* (yest) szeth 750; *kandym* szedl 805; chady ya slet (sic) 1071; *kadim* ia szla 1579; *neszaszethl* 462; *kandi szethl* 750; *zassetl* 979; *nye zassetl* 1206; *jan szetl* 1367; — jakom ya neukralth (sic) kona 652 (2 r.); *jacusz newkralth* ibid.; *ukratl* 1328; *infinit.* dowecz 1492 (2 r.); *dowyesz* 1524; — *part. praet. pass.* szekira vcradzona 1432; o kon cradzony zaluye 1751 (2 r.); — *partic. praet. II.* do szaroslego yeszora 883.

c) *Słowa z tematem zakończonym na k, g:* praes. w znaczeniu futur. wirzece szõ wana 353; *part. II.* wirzecla sõ 1352; *virzecl* prze 426, 1597; *infinit.* debet se resignare virzecl 353; *virzecl* syõ 1206; *part. praet. pass.* mimo p... rzeczony rok 453; *przerzeczone XXX grziwen* 2025, *part. praet. II.* bracza przibegly 422 (2 r.); *prt. pass.* gymy szeczono 767; *part. praet. II.* ona ne wiprzõgla 903; *inf.* poprziszõncz 2070; *imp.* tako my po[mozy Bog] 1175.

d) *Słowa z tematem zakończonym na m, n:* *part. praet. II.* pacosz yanl panoszõ mego 482; *men hinzrich gõl* 1079 (2 r.); w *złożeniach z partykulą kcz:* ne wszol 193 (2 r.); *jan newszal* 407; *jacom ya ne wszõl* 492; *maczey ne wszõl* ibid.; *tym ya wszal* 767; *jakom ya wszõl* 951; *wanczslaw wszal* ibid.; *wszõl*

1296 (2 r.); ya ne wszół 1366; on ne wszół ibid. (2 r.); on wszal 1469; ia ne wszol 1980; staszek ne wszol ibid.; jako my ne est troyan wzółł walszynsza 2020; jakom ya ne wszal 2061; *z partykulą* za: szayółla me bidlo 693; *part. praet. pass.* szayółtho 693; *z partykulą* u: vloki ugal 1255 (2 r.); *part. praet. II.* tym ya poczół 625; micolay poczół ibid. (2 r.).

§. 78. Rzqd 2.

Temat infinitivi kończy się na a: praes. berze 951; *part. praet. II.* yakom ya nebral 952; welislaw ne bral ibid.; boguslaw ne bral 1249; jacom ia pobral 667; czom ia pobral 1370; jakom ya ne pobrala 1636; awstaci ne pobral 667; pobral 1607; jakom ya ne pobrala 1636; yadwiga nye pobrala 1636; ne pobrala 1731; ne brala 1734 (2 r.); moy ludze ne pobrali 21 (2 r.); *tem. жене, гна:* praes. jacom ne odbil bidla, ano zona do oboró 1730; on zene do obory 1733 (2 r.); *part. praet. II.* wegnał 44; jacom ya neodegnał 1192; boguslaw ne odegnał ibid.; elimek odendnał (*sic*) 1220; *infin.* poszwacz 208 (2 r.).

§. 79. Rzqd III.

Temat inf. kończy się na ꙗ: temat ньре-, нр-ꙗ-, *adversarius* szapierz eum wsparł 1594; *tunc eum* kstan wspar 1595.

Klasa II.

§. 80. *Temat praes. kończy się na $\frac{n}{n} \frac{o}{o}$.*

ezisnół kamenem 319 (2 r.).

Klasa III.

Temat praesentis kończy się na $\frac{je}{jo}$.

A. Słowa pierwotne.

§. 81. Rzqd I.

Temat inf. równa się słownemu.

praes. ten (jasz) ja biyó 50; ten on biye ibid.; *part. praet. II.* jacom ia ne szabil 62; jan ne szabil ibid.; strzelaly y bili 422 (2 r.); othbył dzeszanczoro scotha gwalthem 485; jacom ne odbil bidla 1730, 1733; jan ne odbil ibid.; *praes.* [nye przy] zna-

yŋ 974; *part. praet. II.* potr wisznał 83; thich mu ya neszna (nie znał?) 146; *pt. praet. II.* vszules graniczŋ 184.

§. 82. Rzqd 2.

Temat infinitivi kończy się na a.

Part. praet. pass. list ne pisan 8; *praes.* ne dayŋ mu viny 986; dayess mu vinŋ ibid.; *temat казѣ, каз-а, pt. praet. II.* mnye Emrich obowŋzał sŋ zaplaczicz 1191 (2 r.); voly wanszał 1079 (2 r.); *temat члѣ, чл-а, part. praet. II.* kedim ia posłał 1220.

praes. quomodo ius vulgariter przicasze 51; *part. praet. II.* pan kaszał 1513 (2 r.), 1671 (2 r.); przykazał 2013 (2 r.); mey geszmy skaszaly 2025; *infin.* przecasacz 1268; *part. praet. II.* jacom ya ne przeorał 1312; jan ne przeorał ibid. (2 r.).

B. Słowa pochodne.

§. 83. Rzqd 3.

Temat słowny kończy się na a.

Temat infinitivi równa się słownemu.

Słowo „mam“ należy tylko w temacie *praes.* do tego rzędu, w temacie zaś *infinitivi* odmienia się podług rzędu następnego, *paradygm. мам-ѣ*, gdzie też formy tematu *infin.* umieszczone będą: *praes.* ne mam 13 (2 r.), 24, 399, 462, 466, 796, 806, 1357, 1575, 1751, 1980; ya ymam 452; *por. wyżej §. 77*; prawa ne-mass 116; ne ma 24, 168, 407, 756, 796, 806, 1594, 1751; vszysthek yma 875; ne mayŋ 1355 (2 r.); *part. praet. II.* potr powadał 83; *locutus est* odpowiedał 1469; należy tu także *tem. ма-а*, od którego urabiają się tylko formy tematu *infinitivi*, *porów. jednak Miklosicha „Vergleichende Formenlehre“ §. 131*; ia jechal 138 (2 r.); iechal 750 (2 r.); obyachal 997; ugachl mi dziedzino 1032; *infin.* doliczacz 143; *part. praet. II.* jacom ia ugednał 164, 1341; jacom ia vyednał 1343; tom ia vyednał 1370; jacom ya yednał 2055; sŋ wyednał 683; zŋ ugetnał 1083; szŋ ugedla ibid.; mi ugetnali ibid.; my wyednaly 1752; *part. praet. pass.* ugednan 164 (2 r.); jacom ia vyednan 1343; otom ya wyednan 1370; ona vyednana 1341; margorzatha vyednana 1343; *part. praet. II.* przekopales 184; *part. praet. II.* machna ne vipoziczala 219; *part. praet. pass.* poszczanich pyenodzy 1924 (2 r.); *praes.* othcziskam 330; othcziskasz ibid.; *praes. committit se vulg.* poddawa sza 1639; *part. praet. II.* anym dawał 418; kedim drugi lup podawał 1432; any dawał 418; *part. praet. II.* strzelaly 422 (2 r.); *praes.* prawa ne begamy 800; *part. praes. act.* yakom ya nebral bogufalowa plotu szeszczkocz nawraczayŋ szŋ 952 (2 r.); uvraczayŋ sszŋ ibid.; pobrał wraczayo sŋ wozem 1370;

por. powyżej §. 73; part. praet. II. tegom ya uchowal 1243; *part. praet. II.* jaco ia dzirsza (*sic*) 688; ya dzirsal 930; andrzej dzirszał ib.; strig dirszał 1600 (2 r.); sza (sô?) nye wydzirszali 1468; *praes. zacladasz* 1784; *part. praes. act. constituant Joannem vim mocz poleczaya erga etc.* 1641; *praes. meum testem przemycza* 121; *part. praet. II.* obszilał 51.

§. 84. Rząd 4.

Temat słowny kończy się na r, temat inf. równa się słownemu.

Partic. praet. II. małem prawo 164; jacom ya nemal vroczicz 453, 758; ya ne mala 465; on ymal zacz 451 (2 r.); ne mał 955 (2 r.), 1267 (2 r.), 1268 (2 r.), 1718, 2025; myal 1752; ona ne mala 465, 1341 (3 r.), 1343, 2055 (2 r.).

§. 85. Rząd 5.

Temat słowny kończy się na u, temat infin. przybiera jeszcze suffiks a-

praes. zaluesz 1469; swatosław zaluge 602; janek na mi zaluge 1259, 1751 (2 r.); *part. praet. II.* ya zalował 451 (2 r.); tis szalował 164 (2 r.); szalował 13 (2 r.), 24 (2 r.), 39 (2 r.), 50 (2 r.), 164 (2 r.); szalował 13 (2 r.), 24 (2 r.), 39 (2 r.), 50 (2 r.), 164 (2 r.); zalował 213, 270, 315 (2 r.), 358, 465, 466, 554 (2 r.), 602, 625, 734, 756, 806, 903 (2 r.), 916, 917 (3 r.), 1040, 1227, 1243 (2 r.), 1259, 1283 (3 r.), 1361 (3 r.), 1370, 1401 (2 r.), 1575 (2 r.), 1600 (2 r.), 1607 (4 r.), 1751, 1799 (2 r.), szalowała 193 (2 r.); zalowała 767, 829, 1057 (2 r.), 1341, 1402 (2 r.), 1433 (2 r.), 1438 (2 r.); *infin. zalowacz* 1341 (3 r.), 1343 (2 r.); *part. praet. pass.* szalowano 51; *pt. praet. II.* kdes ti pocasowa (*sic*) 19; *part. praet. pass.* wynował 143, 146, 150, 199, 624, 829, 868, 916, 963, 981 (2 r.), 1028, 1361 (2 r.), 1401 (2 r.), 1438, 1924, 2018, 2025, 2061; ya ne wynowa 126; winowata 1995, 2070; *praes. skupuye* 1456; *infin. wkupowacz* 137; *part. praet. II.* jacom ya sztargował 239; wawrzinecz sztargował *ibid.* (2 r.); *part. praet. II.* wanował 554 (2 r.); *inf.* wanowacz 420; *praes. stąpuye* 1781.

Klasa IV.

§. 86. Rząd 1.

Temat infinitivi kończy się na i.

part. praet. II. jacom ia ne lupil michała 19; *part. praet. II.* jacom ia wgaył 19; *part. praet. II.* jacom ya ne rōczył 134, 270; ya neranczył 315 (2 r.), 523, 743; jacom ya rameził 491;

czsom rōczil 640; yakom ya obrāczil 1671; mne obrōczil potlik 38 (2 r.); ranczył 358, 491, 734, 892 (2 r.); stanisław rāczil 1175, 1523 (2 r.), 1671; *part. praet. II.* jacom ya zaplaczil 807, 1283, 2066; jakom ya zaplaczyl 2016; tym ya zaplaczil 1057; tom ja szaplaczil 39; on zaplaczil 39; sławek zaplaczil 807, 1283 (2 r.), 2066; on zaplacył 1057; *inf.* zaplaczicz 119 (2 r.), 1752 (3 r.), 2070; placzicz 2055 (2 r.); *part. praet. pass.* thi sō zaplaczoni 1433 (2 r.); *part. praet. II.* jacom ya wywodzil 82; staszek wywodzil *ibid.*, dowodzila 1589 (2 r.); *inf.* dowodzicz 1492 (2 r.); *part. praet. II.* odlodził 94; zaloszył 1451; roszłoszył 1460; *part. praet. pass.* nema viloszoney 168; nema viloszonich stghen 168; *cum sexagena vulg.* zaloszonō 820; *part. praet. II.* jacom ya ne szemploczil 98; szaszyn ne szemplocil *ibid.*; *inf.* roszgraniczicz 135; o tho noszicz 164; *part. praet. II.* czssosm vezinil 319; *por. §. 74*; czom uczynil 422 (2 r.), 2016; jacom ya czynil prawo 1210; vezinil andrzej 201 (2 r.); czsso uczinil bogufal 422 (2 r.); jan czynil prawo 1210 (2 r.), 1724; uczinili scodō 44; *inf.* uczinicz 1267 (2 r.); *part. praet. II.* esz gy pirwey vreauil 201; *part. praet. II.* nye wyprawil 1469; *inf.* opravicz 231 (2 r.), 1290, 1291, 1295 (2 r.); vipravicz 315 (2 r.); 358, 1252, 1483; *part. praet. II.* kedim dzelil 361; *inf.* roszzelicz 285, 840; vidzelicz 828, 832, 899; *part. praet. II.* tom ya rōbil 1040; micolay poranbil 345; on rōbil 1040, 1375 (2 r.); *inf.* wirābicz 1565; *inf.* wiprowadzicz 353; *part. praet. II.* jacom ya vipusezil 361; yan spu-szczyl bartnika 938, vipusezil 1424; wpusezil 1597; wipusezila 1402 (2 r.); *part. praet. II.* ya negonył 365 (3 r.); *inf.* vroczicz 453, 758; *part. praet. II.* ya poszyeczyl 624; neposziczil 219; *part. praet. pass.* o penandze posziczone zalowal 734; *part. praet. II.* szromoczylgy 482; *inf.* scupicz 998, 1605; kupicz 1268 (3 r.); *part. praet. mōcil* 1079 (2 r.); w clodō wasdzyl (= wsadzil) 1079 (2 r.); *part. praet. II.* sam vivosil 1259 (2 r.); jacub mne przivilil czanscz kupicz 1268 (2 r.); *praes.* dzirszi 1355; dzirszō 219; oni ne mayō nicz, a dzirszō 1355; *part. praet. II.* vszcodził 1406; *part. praet. pass.* prziganono 1421; *part. praet. II.* zastawil 1469, 1559; *inf.* postawicz 1449; *part. praet. II.* ty straczil 1469; jakom ya nye slubil dobka szacz 1487; sławek nye slubil *ibid.*; *inf.* vgrodzicz 1567; ne chezal grodzicz 1718; *part. praet. II.* czym yeszm eyl (*sic*) przeproszył 2016; jan przeproszil *ibid.* (2 r.); *part. praet. II.* essze yeszmy sandzili jakuba 2025.

§. 87. Rzqd 2.

Temat infinitivi kończy na т.

Temat starosł. хѣти-, хѣте; *part. praet. II.* nechczal 82 (2 r.); 1718; *temat. starosł. вѣдѣ-,* tylko formy tematu *inf.* należą
Sprawozd. Komis. język. T. III.

tutaj: alisbi opowiedzał 208; *inf.* alibo opowiedzec *ibid.*; *temat* *сѣди*-; *praes.* ne szedzy 1918; *part. praet. II.* szedzał 1255 (2 r.); *part. praet. II.* wstał roku 475, 493, 542, 578; *ustal* roku 546, 858, 1189, 1255 (2 r.), 1292, 1296 (2 r.).

Klasa V

§. 88. Słowa nietematyczne.

a) *Formy od tematu* *мѣ-* podano wyżej w §. 70.

b) *Formy od tematu* *by. pt. praet. II.* *jacom* ia bil 38, 83, 113, 151, 208 (2 r.), 418, 422, 688, 1057, 1210, 1267, 1268, 1283, 1312, 1366, 1402, 1523, 1607, 1671; *jacom* ya byl 143, 239, 365, 451, 491, 624, 625, 892, 917, 1191, 2016, 2066; *ne* bil 198, 1361 (2 r.), 1513 (2 r.); *ne* byl 418; *mi* bili 208.

c) *Temat reduplikowany* *dad- part. praet II.* *jacom* ya dal 151, 2049; *tichem* ya nye widal 1575; *jacom* ia przedała 173; *dal* 83 (2 r.), 151; 482, 917 (3 r.), 1425; *wszdał* 95; *sdał* 1547; *widał* 1227, 1575; *predał* 331 (2 r.); *podal* 1487 (2 r.); *sō* on *poddal* 1607 (6 r.); *dali* 1425; *infinit.* *dacz* 1357; *wszdać* 239 (3 r.), 454; *part. praet. pass.* *poddany* 569.

d) *Temat* *вѣд-* *praes.* ia *wiem* 13, 21, 39, 62, 82, 98, 164, 193, 210, 219, 239, 315, 319, 358, 365, 407, 418, 422, 465, 491, 492, 554, 602, 625, 652 (2 r.), 667, 750, 797, 806, 807, 853, 892, 903, 917, 930, 951, 952, 955, 1028, 1040, 1079, 1083, 1162, 1192, 1210, 1243, 1255, 1259, 1268, 1283, 1296, 1312, 1341, 1343, 1355, 1361, 1366, 1367, 1375, 1401, 1424, 1425, 1433, 1438, 1487, 1496, 1513, 1575, 1600, 1636, 1733, 1734, 1751, 1752, 1924, 1980, 1992, 2016.

INSTRUMENTALIS
i Locativus Pluralis
deklinacyi rzeczownikowėj

w dziele

MIKOŁAJA REJA z Nagłowic:
Apocalypsis z 1565 roku

opracował

BOLESŁAW SZOMEK.

~~~~~
Skrócenia:

ded. . . . wstępna dedykacyja M. Naruszowiczowi; *przem.* . . .
ku dobrym towarzyszom krotka przemowa; *przed.* . . . *Praefatio* co
sie wyklada Przedmowa i t. d. *arg.* . . . A tu iuz będzie Argument
i t. d. *l.* . . . list. *kr.* . . . Krotkie a porządne ukazanie i t. d. *k.* . . .
k. . . . ku temu co czedł.

A.

*Instrumentalis Pluralis deklinacyi rzeczownikowėj w dziele
Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 roku.*

I. Temata męskie, pierw.- a.

§. 1. *Temata męskie, pierw. -a z końcówką -y*; anyoły l. 14,
l. 16, l. 17, l. 36, l. 37, l. 101, l. 102, l. 102, l. 102, kr; apostoły

l. 73, l. 85; áltembásy l. 90; bárány l. 3, l. 148; bráćiszki l. 69; bálvány l. 95; biskupy l. 109, l. 116; bogi l. 119, l. 141; czasy l. 104, l. 150; duchy arg. l. 159, l. 175, l. 54, l. 56; l. 102; dziwy l. 113, l. 114; dekrety l. 147, l. 163, l. 191, l. 197; ewangeliki l. 115; gwałty przed. l. 92; głody przed.; głosy l. 54, l. 54, l. 61, l. 114; gaury l. 82; groty l. 102; heretiki przed. l. 115; jady l. 82; języki l. 84, l. 87, l. 108; interdikty l. 92; instrumenty l. 120, l. 138; kstałty (*por. niem. gestalt*) ded. przed. l. 4, l. 136, l. 178, l. 184, kápłany l. 6, l. 7, l. 8, l. 8, l. 9, l. 53, l. 55, l. 55, l. 79, kr.; koscióły l. 20, l. 76, l. 77, l. 77; klenoty l. 37; kámyczki l. 159; kámyki l. 160; lwy l. 22, l. 59; listy l. 113; mory przed.; mieszczány l. 127, l. 127, l. 171; miłosniki l. 174; mury l. 182; namiestniki przed.; niewierniki arg. l. 71, l. 86, l. 89, l. 92, l. 97, l. 99, l. 127, l. 132, l. 154, l. 158, l. 160, l. 160, l. 166, l. 174, l. 192; niedowiárki l. 3; narody l. 20, l. 26, l. 30; l. 32, l. 32, l. 82, l. 87, l. 102, l. 103, l. 108, l. 130, l. 141, l. 187, kr.; wędzniki l. 27, l. 95; nieprzyjacióły l. 61, kr.; *Temat męsk. pierw. -ja*; niewdzięczniki l. 71; odpusty l. 110, l. 111, kr.; obchody l. 110; obraski l. 160; okrutniki l. 171; przypadki przem.; pomocniki arg. l. 55, l. 74, l. 163; pożytki l. 9, l. 133; psy l. 14, l. 17, l. 179; postęпки l. 31, l. 50, l. 113, l. 116, l. 146; przykłady l. 59; pogány l. 87, l. 108, l. 115; pirworodniki l. 119; pátrony l. 141; pány l. 144, l. 145, l. 160, l. 161; l. 161; przeciwniki l. 161; prokuratory l. 189; proroki l. 190; rozumy l. 49, l. 51, l. 68; rozumki l. 53, l. 63; stráchy przed. l. 160, l. 161; kr.; swieczniki przed. l. 14, l. 14, l. 90, l. 90; służebniki l. 62; skarby l. 62; sáráceny l. 82, l. 82; świadki l. 90; sprzeciwniki l. 97, l. 160; tytuły l. 24; upadki l. 59; ubiori l. 79, l. 142, l. 170; upomiunki l. 93; uczestniki l. 148; uczynki l. 175; wieki l. 9; wilki l. 14; wymysły l. 27, l. 64, l. 66, l. 76, l. 81, l. 83, l. 97, l. 109, l. 119, l. 154, l. 163, l. 170; wrzody l. 31, l. 59, l. 128; wálentiniany l. 74; wywoły l. 75, l. 96, l. 104; włosy l. 142; zwolenniki przem. l. 14; żydy l. 22; zhytki l. 35; żywoty l. 61; złośniki l. 62, l. 99; złotokhawy l. 90. *Przy słowie tym zaznaczyć należy wyraźny wpływ języka czeskiego, częstokroć widoczny u M. Reja, por. aleć rádę abyś sobie u mnie kupił złotá ohniem doświádszonego i t. p. l. 44; zakony l. 104; znáki l. 113; zęby l. 142; zastępy l. 162; zwody l. 170; domy l. 31, l. 41. Temat męsk. pierw. -ń.*

§. 2. *Temata męsk. pierw. -a z końcówką -mi.*

Apostołmi l. 17, l. 18, l. 18; czármí l. 83, l. 154; dármi (*por. starosł. дарѣми*) l. 141; doktormi l. 33; głosmi l. 54, l. 102; mormi l. 59 (*морѣ = mors*); sznurmi l. 130; wormi l. 89, l. 90; żydmi l. 21, l. 38; synmi (*por. starosł. сынѣми*) l. 21. *Temat męsk. pierw. -ń.*

§. 3. *Temata męskie, pierw. -a z końcówką -ami.*

Cechami l. 170 ¹⁾; rogami l. 30, l. 100, l. 100, l. 111, l. 115, l. 142 kr.; uczynkami l. 75; zębami l. 17, l. 80, l. 106, l. 142.

§. 4. *Stosunki końcówek tematów męsk. pierw. -a.*

Temata męskie pierw. -a w instrum. plur. w dziele M. Reja z Nagłowic: Apocalypsis mają 3 końcówki: 1) -y, 2) -mi, 3) -ami, jak to §§. 1, 2. 3 uwiidoczniają. Stosunek tych końcówek jest następujący:

$$-y : -mi : -ami = 226 : 16 : 13.$$

Z stosunku rzeczonego widzimy, że M. Reja panującą jeszcze końcówkę w instrum. plur. było -y (sturość -м). Obok tej przeważnej końcówki napotykanym zakończenie -mi w 10 rzeczownikach §. 2 wyszczególnionych. Rzeczowniki te kończą się po większej części na spółgł. płynne: r, t, i są w znacznej liczbie jednozgłoskowe: czar, dar, głos, mor, sznur, wór, żył, syn. Prócz tych 2 końcówek napotykanym u M. Reja już 3 analogiczną -ami u następujących 4 rzeczowników: cech, róg, uczynek, ząb, (§. 3). W pracy mojej „O instrumentalu plur. deklinacji rzeczownikowej w pismach Piotra Kochanowskiego“ uczynilem spostrzeżenie, że analogicznej końcówce -ami uległy u tego pisarza przedewszystkiem rzeczowniki z wygłosem na gardłową: k, g, ch, (por. §. 4 tamże). Spostrzeżenie to, jak wiodoczna odnieść można także i do M. Reja.

Rzeczownik: róg, występujący w formie instrumen. piur. w Apocalypsie 7 razy, zawsze w tym przypadku (również u P. Kochanowskiego) opiewa: rogami: „ząb“ma: zębami i zęby.

II. *Temata nijakie, pierw. -a.*

§. 5. *Temata nijakie, pierw. -a z końcówką -y.*

białochwałstwy l. 175; bliźnistwy l. 107, l. 111; bogactwy przem. l. 34, l. 42, l. 76, l. 77, l. 146; błogosławieństw l. 25; dostoieństw l. 25; dobrodzieistwy l. 28, l. 36, l. 141, l. 174; dobry l. 62; drwy l. 159; gárdły l. 14; krolestwy l. 144; kolány l. 174; ludarstwy l. 19, l. 141; nazwiski l. 14; przełożeństw l. 76; pismy

¹⁾ Trudno w tym miejscu rodzaj oznaczyć: dwie bowiem formy zarówno w Apocalypsie występują: cech i cecha por l. 80, l. 115, l. 118, l. 149, l. 164 l. 179.

l. 92, l. 163, l. 182, l. 196, l. 196, k., k.; przezwiski l. 92, l. 166, l. 198; proroctwy l. 137, l. 196; prawy l. 141, l. 152; piątny l. 170; sceptry l. 62; słowki l. 78; skrzydły l. 104, l. 122; swowoleństwy l. 152; ściry l. 164; usthy l. 37, l. 102, l. 109, l. 135, l. 177, l. 193, l. 194, l. 194; wędzidły l. 1, l. 127; złodzieystwy l. 83; żądły l. 78, l. 82, l. 86, l. 142, kr.

Wliczamy do tej kategorii temata nijakie pierw. -s: ciała (por. starosł. тѣло, gen. -лесе i serbochorw. telo, plural. telesa) l. 61, l. 61, l. 94, l. 117, l. 168, l. 175; słowy l. 8, l. 16, l. 17, l. 18, l. 39, l. 44, l. 45, l. 45, l. 48, l. 87, l. 91, l. 102, l. 110, l. 125, l. 136, l. 156, l. 159, l. 159, l. 159, l. 163, l. 165, l. 166, l. 176, l. 177, l. 178, l. 179, l. 188, l. 189, l. 192, l. 193, l. 196, l. 197.

III. Temata żeńskie, pierw. -ā.

§. 6. Temata żeńskie, pierw. -ā z końcówką -ami.

árphami l. 129; bułami (bulla) l. 111, l. 113, l. 141; bronami l. 182, l. 193; branami l. 182; enotami ded. l. 158; chwałami l. 83; dziurami l. 14; drogami l. 102, l. 158; dudami l. 170; figurami przed. l. 2, l. 3, l. 3, l. 3, l. 109, l. 181, kr.; fábułami l. 82; gwiazdami przem. l. 14, l. 17, l. 35, l. 74, l. 76, l. 76, l. 99, l. 99, l. 109, kr.; grozami l. 1, l. 92, l. 120, l. 163; głowami l. 72, l. 105, l. 105, l. 105, l. 113; gorami l. 111; insułami l. 65; jászczorkami l. 192, l. 192; koronami l. 62; l. 79, l. 79, l. 105, l. 106; książczkami l. 88, l. 88; kłatwami l. 92, l. 144; koronkami l. 142; klatkami l. 199; łąpami l. 106, l. 107; liczbami l. 116; lámpami l. 138, l. 158; látorostkami l. 198; modlitwami l. 54, l. 73; modłami l. 83; náukami ded. przed. l. 39, l. 49, l. 75, l. 76, l. 92, l. 99, l. 104, l. 133, l. 182; nogami przem. przed. przed. l. 3, l. 13, l. 20, l. 38, l. 38, l. 39, l. 88, l. 98, l. 99, l. 99, l. 99, l. 103, l. 112, l. 114, l. 114, l. 115, l. 129, l. 129, l. 144, l. 144, l. 157, l. 159, l. 176, l. 190, l. 191, kr. kr.; namowami l. 112, l. 141, l. 141; niewiastami l. 117, l. 118; nitkami l. 159; oponami l. 25; omyłkami l. 41; osobami l. 157, kr.; ordami l. 171; owieczkami l. 198; plotkami przed. l. 87; pomstami arg. l. 1, l. 32, l. 163, l. 198; pociechami l. 5, l. 45, l. 61, l. 121; piętami l. 5, l. 87, l. 96, l. 124, l. 199; prośbami l. 8, l. 88; pokusami l. 22, kr.; plagami l. 45, l. 47, l. 58, l. 91, l. 67, l. 92, l. 134; potrzebami l. 72; pychami l. 76; postawkami l. 78; postawami l. 79, l. 170; pstrocinami l. 90, l. 142; praktykami l. 113; przygodami l. 128; perlami l. 140, l. 151; przestroгами l. 153; rozmowami l. 110; rybami l. 113; sprawami przed. l. 11, l. 31, l. 32, l. 44, l. 50, l. 76, l. 99, l. 107, l. 142, l. 165, l. 173, l. 175; sto-

łami (stola) l. 47, l. 68, l. 65; sługami l. 55, l. 175, l. 62; sirotkami l. 167; sirotkami l. 195; trąbami l. 71, l. 73; trzciniami l. 89; ustawami l. 27' l. 67, l. 152, l. 152, kr.; walkami przed.; wodami l. 13, l. 119, l. 129, l. 130, l. 89, l. 131, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 139, l. 140, l. 140, l. 140, l. 141, kr.; zasługami l. 11, l. 28; żabami l. 137.

IV. Temata męskie, pierw. -ja.

§. 7. Temata męskie pierw. -ja z końcówką -y.

Gárncy l. 28; jubileuszy l. 110; kupcy l. 148, l. 152; páłcy l. 25, l. 96, l. 189; stárcey l. 52.

§. 8. Temata męskie pierw. -ja z końcówką -mi.

Cesarzmi l. 110, l. 111, (por. starosł. *цѣсарѣмѣ*); dziedziami l. 9; fálszyrzmi l. 95; háwtarzmi l. 25; krolmi l. 6, l. 7, l. 8, l. 8, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 26, l. 53, l. 55, l. 55, l. 79, l. 108, l. 112, l. 116, l. 144, l. 144, l. 144, l. 144, l. 144, l. 145, l. 145, l. 160, l. 161, l. 161, l. 161, l. 164, l. 164, kr.; kluczmi l. 16, l. 39; kiymi l. 153; mocarzmi l. 55, l. 85, l. 164, l. 164; mánicheuszmi l. 74; mátáczi l. 180; náuczycielmi l. 18; omyláczi l. 180; pásterzmi l. 35; przywileymi l. 92, l. 111, l. 141, l. 194; pomagáczi l. 104; reymi k.; strożmi l. 55 (*стражѣ*); wymysláczi przed.; wieprzmi l. 14; węglarzmi l. 25; wyznáváczi l. 91; złodziejmi l. 14, l. 17.

§. 9. Temat męski pierw. -ja z końcówką -ami.

Latawcami l. 148.

§. 10. Stósunki końcówek tematów męskich, pierw. -ja.

Temata męskie pierw. -ja postługują się w instrum. plur. w Apocalypsie Rejowej 3 końcówkami: 1) -y, 2) -mi, 3) -ami w następującym stosunku:

$$-y : -mi : -ami = 8 : 63 : 1.$$

Właściwą końcówkę tych tematów -y (starosłow. *и = ju = ju*) doahowały 4 rzeczowniki z suffix.- *иѣ*: gárniec, kupiec, pálec, stá-rzec i rzeczownik: jubileusz. Obok téj końcówki znachodzimy w Apocalypsie końcówkę -mi. Stosunek powyższy dowodzi, że zakończenie to było tutaj górujące. Trzecią końcówkę -ami napotykamy w jedynym tylko wypadku: latawcami. (Por. §§. 7, 8, 9).

V. *Temata nijakie, pierw. -ja.*

§. 11. *Temata nijakie, -ja z końcówką -y.*

Miejsy l. 20; sercy l. 94, l. 95, l. 156.

VI. *Temata żeńskie, pierw. -jā.*

§. 12. *Temata żeńskie, pierw. -jā z końcówką -a-mi.*

Blyskawicami l. 49, l. 114; bestiami l. 111, l. 114, l. 116; historiami l. 116; kłamcami l. 17; kupiami l. 151; nādżyciami l. 118; l. 118; obyetnicami l. 2, l. 153, l. 40, l. 45, l. 59, l. 96, l. 141, l. 157, l. 158, l. 174, l. 192; pochodniami l. 14; procesyami l. 110; pracami l. 168; swiniami l. 17, l. 179; sthudniami l. 133; tżiemnicami l. 188; ulicami l. 57; zdraycami l. 14, l. 17; zbrojami l. 102.

VII. *Temata męskie, pierw. i.*

§. 13. *Temata męskie, pierw. -i z końcówką -mi.*

Ludźmi przed., l. 10, l. 23, l. 89, l. 114, l. 114, l. 115, l. 131; l. 135, l. 170, l. 174, l. 189.

VIII. *Temata żeńskie, pierw. i.*

§. 14. *Temata żeńskie, pierw. -i z końcówką -ami.*

Bystrościami l. 49; ciemnościami l. 16, l. 136; chytrościami l. 77, l. 100, l. 105, l. 113, l. 142, l. 142, l. 143, l. 148; drzwi-ami (por. starostów. дѣрѣмн) l. 184; goleniami (starostów. голѣнѣ) l. 160; kaźniami l. 31; kosciami l. 159; myslami l. 11, l. 11, l. 94, l. 95, l. 95, l. 181; możnosciami l. 146; niemocami przed. l. 31, l. 31, l. 59, l. 128; nawálnosciami l. 74, l. 105, l. 129; obłudnościami przed. l. 70, l. 108, l. 148, l. 156; obłędnosciami l. 43; odmiennościami l. 68; oblesnosciami l. 79; opątrznosciami l. 92; omylnosciami l. 108; pieczęciami (por. starostów. печать masc.) przed.; przypowiesciami l. 3; piersiami l. 12, l. 14; przewrothnosciami l. 77, l. 100, l. 142; pilnosciami l. 129; poczciewicziami l. 189; roskoszami l. 9, l. 148, l. 152, l. 188, l. 199; radościami l. 50, l. 61, l. 69, l. 98; rzeczami l. 76, l. 76, l. 76, l. 113, l. 151; smierciami przed. arg. l. 59, l. 120; srogosciami l. 82, l. 114, l. 117, l. 194;

twarzami l. 142; trudnościami l. 168; wątpliwościami przed. zakrytościami l. 3, l. 3, l. 3, kr.; złościami l. 45, l. 45, l. 149, l. 154, l. 189; żółtościami l. 100.

§. 15. Prof. Małecki w „Gramatyce histor. porów. jęz. pol.” t. I. w §. 148 wypowiada zdanie, że w XVI wieku powszechniej niżeli teraz używano form z końcówką -mi u tematów żeńskich pierw. -i. Że twierdzenie to mylne, dowodzi tego przynajmniej stan rzeczy w poprzedzającym §. uwidoczniony. Temata żeńskie pierw. -i występujące w Apokalypsie w formie instrum. plur. 84 razy bez wyjątku mają w tymże przypadku zakończenie -ami. Niechaj okoliczność ta posłuży nam za nową zachętę, że historią języka polskiego uzyskać jedynie można mrówczą i cierpliwą pracą. Bez takiej mrówczej i dokładnej pracy ogólniki częstokroć muszą się okazać mylnymi i bezpodstawnymi.

IX. Temata nijakie, pierw. -t.

§. 16. Temata nijakie, pierw. -t z końcówką -y.

Cielęty przem.; książęty l. 108, l. 112, l. 116, l. 153; żwierzęty przem., l. 51, l. 58, l. 131, l. 131

X. Ogólny pogląd na stan końcówek wszystkich tematów.

§. 17. Ogólny pogląd na stan końcówek u wszystkich tematów w instrum. plur. w Apokalypsie Rejowej najlepiej uwydatni nam następująca tablica:

Końcówki		-y	-mi	-ami
I.	Temata męskie -a	226	16	13
II.	Temata nijakie -a	100		
III.	Temata żeńskie -ā			213
IV.	Temata męskie -ja	8	63	1
V.	Temata nijakie -ja	4		
VI.	Temata żeńskie -jā			32

<i>Końcówki</i>		<i>-y</i>	<i>-mi</i>	<i>-ami</i>
<i>VII.</i>	<i>Temata męskie -i</i>		<i>12</i>	
<i>VIII.</i>	<i>Temata żeńskie -i</i>			<i>84</i>
<i>IX.</i>	<i>Temata nijakie -t</i>	<i>10</i>		
<i>X.</i>	<i>Wszystkie temata</i>	<i>380</i>	<i>91</i>	<i>311</i>

B.

Locativus Pluralis deklinacyi rzeczownikowej w dziele Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 r.

I. *Temata męskie, pierw. -a.*§. 1. *Temata męskie, pierw. -a z końcówką --êch.*

Anyelech przem., l. 182; apostołech l. 104, l. 196; białwaniach l. 107; czásiech l. 16, l. 165; czesiech l. 93; dziwiech l. 12; dekretach l. 31; dekretalech l. 191; fundamenciech l. 181, l. 181, 182 l. 182, l. 182, kr.; guziech l. 11; godziech l. 156, l. 158, l. 181, kr.; kosciach l. 19, l. 27, l. 76, l. 113, l. 154, kr.; kącich l. 63, l. 64, l. 179; korzech l. 90 (chorus); liscich l. 24, l. 196, l. 196, kr.; mieszczaniach l. 142; obłocach l. 95, l. 156; obchodziech l. 136; prorocach l. 196, l. 16; pánich l. 149; roboámich l. 106; staniach l. 115; sądziech l. 128; texcich l. 75; wymyslach l. 43, l. 141, l. 191; wykrętalach l. 139; węglech l. 179; żywociach l. 31, l. 47, l. 185, l. 186; zakonach l. 90; zwodziech l. 156; żydziech l. 179; złotohławach l. 142.

§. 2. *Temata męskie, pierw. -a z końcówką --och.*

Bárłogoch l. 80; czároch l. 156; członkoch l. 172; duchoch l. 118, l. 123, l. 129; fundamentoch l. 182; grzesznikoch l. 164; grzechoch l. 172, l. 173; heretikoch l. 75, l. 75; muroch l. 182; nędznikoch l. 139; osiewkoch l. 78; obłokoch l. 162, kr.; przypadkoch przed.; pożytkoch arg.; przestráchoch arg., arg., l. 84, l. 116, l. 117, kr.; postępkoch l. 29; prosthakoch l. 164; przybytkoch l. 185; rogoch przed.; stráchoch l. 54, l. 174; świecznikoch l. 90; synoch l. 119. *Temat pierw.* ů: stołkoch l. 168; turkoch l. 179; ućiskoch l. 55, l. 129; wymysłoch l. 107; znákokh l. 87.

§. 3. *Temata męskie, pierw. -a z końcówką -ach.*

Dziwach l. 138; obłokach l. 7, l. 9; ogonach l. 81; prorokach l. 11; postępkach l. 106; rogach przed., arg., arg., l. 105, l. 112 l. 112, l. 143; uczynkach l. 93; żębach l. 107.

§. 4. *Stosunki końcówek tematów męskich pierw. -a.*

Temata męskie, pierw. -a w locativie plural. w dziele M. Reja z Nagłowic: Apocalypsis mają 3 końcówki:

1) êch (starosłow. -ѣхъ) 2) -och (starosłow. -охъ) 3) -ach (por. §§. 1, 2, 3).

Stosunek tych końcówek jest tutaj następujący:

-êch: -och: -ach = 60 : 39 : 15.

Stosunek powyższy wskazuje nam, że w Apocalypsie przeważającą jeszcze końcówką była pierwotna tychże tematów -êch. Obok niej występuje tutaj w znacznej stosunkowo liczbie drugorzędna końcówka -och, widoczna w starosłowiańskich zabytkach (n. p. до-мохъ, дворохъ) a dzisiaj w słowackim narzeczu powszechnie używana. Końcówkę tę -och, która w Apocalypsie w ogóle 39 razy występuje, mają przede wszystkim: a) rzeczowniki zakończone na gardłowe spółgłoski: k, g, ch (34 razy); b) prócz tego następujące rzeczowniki: czar, mur, syn (temat pierw. ů!) fundament, wymysł (5 razy). Rzeczownik „fundament“ obok tego 6 razy występuje w formie: fundamenciech, „wymysł“ 3 razy w formie: wymyslech. Z wszystkiego więc wynika, że końcówka -och w języku Mikołaja Reja przysługiwała głównie rzeczownikom na gardłowe spółgłoski zakończonym. Dwa jedynie rzeczowniki z wygłosem na gardłową k: obłok i prorok znajdujemy w Apocalypsie z pierwotną końcówką -êch (por. §. 1) obłoczech, proroczech — lecz obok tego: obłokoch i obłokach także prorokach.

Prócz tych 2 końcówek napotykamy u M. Reja już 3 analogiczną -ach w liczbie 15 u następujących rzeczowników: dziw, obłok, ogon, prorok, postęp, róg, uczynek, żab (por. §. 3). Między tymi rzeczownikami największą (12) liczbę końcówek -ach przedstawiają zakończone na gardłowe k, g. Charakterystyczną jest rzecz, że z wymienionych tu rzeczowników następne: róg, uczynek, żab także w instrumentalu plur. końcówce żeńskiej -ami najrychlej uległy (por. A. §. 3).

II. *Temata nijakie, pierw. -a.*

§. 5. *Temata nijakie, pierw. -a z końcówką -êch.*

Bogactwiech l. 33, l. 34; czelech l. 67: tedy im kazał naznaczyć znamię T. ná czelech ná ich; iównież: l. 117, l. 117, l. 117,

l. 118, l. 118, l. 118, l. 167, kr., kr.; kupiectwiech l. 42; leciech l. 82; miesciech l. 82; niebespieczeństhwiech ded.; państwiech l. 196; pismiech tytuł dzieła, l. 96, l. 99; usciech l. 42, l. 87, l. 87, l. 88, l. 88, l. 88, l. 88, l. 117, l. 133, kr., kr.; zwycięstwiech l. 68, l. 161.

§. 6. *Temata nijakie, pierw. -a z końcówką -ach.*

Bogactwach l. 128; czołach l. 65, l. 115, l. 121, l. 187; państwach l. 86, l. 128; podobieństwach l. 87; przezwiskach l. 181.

§. 7. *Stosunki końcówek tematów nijakich' pierw. -a.*

Temata nijakie pierw. -a w Apocalypsie Rejowej w locativie plural. mają 2 końcówki:

1) -êch 2) -ach w następującym stosunku:

-êch : -ach = 33 : 9.

Jeżeli z wymienionym stosunkiem porównamy stosunek tych 2 końcówek u tematów męskich pierw. -a (êch : -ach = 60 : 15 §. 4) spostrzeżemy u M. Reja temata nijakie pierw. -a cośkolwiek, więcej podległy żeńskiemu zakończeniu -ach. niżeli temata męskie pierwotne -a.

III. *Temata żeńskie, pierw. -ā.*

§. 8. *Temata żeńskie pierw. -ā z końcówką -ach.*

ářfach l. 117; burzkach l. 70, l. 73, l. 84, l. 129, l. 174, l. 178; bitwach l. 161; branách l. 181, l. 181, l. 181, l. 182, l. 182 branach l. 182; bronach kr.; drogach przed., l. 29; ewányelistach l. 196; forthunach l. 47; głowach przed., przed., przed., przed., arg., l. 47, l. 48, l. 79, l. 98, l. 105, l. 105, l. 105, l. 111, l. 111, l. 111, l. 111, l. 112, l. 112, l. 121, l. 140, l. 142, l. 144, kr., kr., kr.; gorach przed., l. 105, l. 105, l. 106, l. 107, l. 107, l. 110, l. 111, l. 112, l. 121, l. 135, l. 137, l. 137, l. 142; gwiazdach l. 14; gębach l. 81, l. 82; insułach l. 65, l. 65, l. 101; księgach przed., l. 23, l. 37, l. 51, l. 55, l. 90, l. 107, l. 108, l. 127, l. 128, l. 140, l. 143, l. 171, l. 173, l. 173, l. 173, l. 173, l. 185, l. 186, l. 195, l. 195, l. 195, l. 197, l. 198, kr.; kończynach l. 13; koronach l. 50, l. 150; koronkach l. 142; kráinach l. 59, l. 65, l. 81, l. 81, l. 170; mękach l. 124; modlitwach l. 131; nogach l. 93, l. 114, l. 144; náukach l. 118, l. 139; osobach l. 53; osobách l. 68; opokach l. 64, l. 64,

l. 64; prostotach l. 49; pociechach l. 68, l. 86, l. 87, l. 98, l. 123, l. 177, l. 195; przygodach l. 133; pogroszkach l. 134; pstroćinach l. 142; perlach l. 142, l. 142; personách l. 182; rozmowach l. 31; rękach l. 115, l. 167, kr.; rosprawach l. 127, l. 138; ruinach l. 148; rzekach l. 188; sprawach l. 3, l. 3, l. 18, l. 18, l. 42, l. 43, l. 88, l. 93, l. 101, l. 106, l. 124, l. 128, l. 136, l. 155, l. 159; sprawách ded., l. 33, l. 48, l. 184; stołach arg. (stola); stołách l. 69; skálach l. 64, l. 64; skálách l. 64; thrąbach przed., l. 6; trwogach l. 72; troskach l. 129; ustáwach l. 116, l. 139; wdowach l. 35; wodach l. 151; záplátach przed., l. 125; zaplátách l. 195; zámieszkach l. 73.

§. 9. *Temata żeńskie, pierw. -ā z końcówką -êch.*

Braniech l. 182: ná braniech nápisano imioná dwoygánasie pokolenia narodow żydowskich, á ná fundámenciech imioná dwunascie Aposthołow Báránkowych; braniech l. 182: A tu slyszymy, iż ich dwánasie stało około miásta tego á w braniech iego.

§. 10. *Stosunki końcówek tematów żeńskich pierw. ā.*

Temata żeńskie pierw. -ā znajdujemy w Apocalypsie w formie locativu plural. 170 razy: 168 razy z końcówką pierwotną i właściwą tychże tematów -ach a 2 razy z końcówką analogiczną -êch. Mianowicie rzeczownik brana na miejscach w poprzednim §. wymienionych dwakroć okazuje się w postaci: broniech, obok prawidłowej formy: branach, 6 razy zresztą w Apocalypsie występując. Jest to zjawisko ciekawe i charakterystyczne. Charakterystyczne dlatego, iż świadczy, jak język Rejowski wobec trójakości końcówek w locativie plural. już poczynął tracić poczucie, co prawidłowe i przekroczył nawet w tym kierunku pierwsze szranki do zamieszania stosunków prowadzące.

IV. *Temata męskie, pierw. -ja*

§. 11. *Temata męskie, pierw. -ja z końcówką -och.*

Cesárzoch l. 113; fálśzoch l. 156; kráioch ded.; kroloch l. 113, l. 149, l. 163; nędzarzoch l. 193; obyczáioch l. 110; płaszczoch l. 62, l. 113; páłacoch l. 176; stolcoch l. 47, l. 165; sanloch l. 106; wyznáwáczoch l. 89, l. 90, l. 91, l. 95; włódárzoch l. 181; zwyczáioch l. 66, kr.

§. 12. *Temata męskie, pierw. -ja z końcówką -êch.*

Koniech l. 160, l. 162.

§. 13. *Stosunki końcówek tematów męskich pierw. ja.*

Jak §§. 11, 12 jasnie dowodzą, pamiętając końcówkę u tych tematów w Apocalypsie było w locativie plural. zakończenie -och. Wyłącznie rzeczownik: koń w tym przypadku znaleźliśmy z końcówką -êch.

V. Temata nijakie, pierw. -ja.

§. 14. *Temata nijakie, pierw. -ja z końcówką -ach.*

Miejscach przed., l. 19, l. 19, l. 24, l. 29, l. 32, l. 66, l. 84, l. 86, l. 90, l. 107, l. 109, l. 109, l. 113, l. 138, l. 139, l. 139, l. 142, l. 148, l. 154, l. 155, l. 162, l. 166, l. 178, l. 179; miejscach l. 24.

VI. Temata żeńskie: pierw. -ja.

§. 15. *Temata żeńskie, pierw. -ja z końcówką -ach.*

Baniach l. 6; bálwochwalcách l. 109; bestiach l. 171; duszach l. 132; dziewicach l. 158; historiach przed.; kápicach l. 60; káplicach l. 90, l. 113; łodziach l. 151; monárcchiach l. 3; mszach l. 80; nádzieiach l. 87; obietnicach l. 25, l. 25, l. 87, l. 108, l. 137, l. 177, l. 177; pracach l. 178; stolicach l. 48, l. 76, l. 80, l. 96, l. 165, l. 168, kr.; szyiach l. 114; tesknicach ded.; táiemnicach l. 1, l. 3, l. 3, l. 52, l. 90, l. 56, l. 108, l. 143, kr., k.; tablicach l. 113; ulicach l. 91, l. 92, l. 93, kr.; ziemiach l. 78.

VII. Temata męskie, pierw. -i.

§. 16. *Temata męskie, pierw. -i z końcówką -och.*

Dnioch l. 93, l. 94.

§. 17. *Temata męskie, pierw. -i z końcówką -ach.*

Ludziach ded.

VIII. *Temata żeńskie, pierw. -i.*

§. 18. *Temata żeńskie, pierw. -i z końcówką -ach.*

Burzliwosciach l. 71, l. 73; básniach l. 87, l. 140; brzydliwosciach l. 142; częściach arg., l. 1; ciemnościach l. 29, l. 99, l. 136, l. 137; ćirpliwościach l. 123; kaźniach l. 135; możnościach l. 33, l. 49; myślach l. 68; mądrościach l. 173; niebezpiecznościach l. 56; niedbąłościach l. 178; omylnościach l. 28; opáthrznościach l. 60; obfítosciach l. 150; osiádkósciach l. 176; pieczęciach przed., l. 6; piosnach l. 99; piersiach l. 131, l. 182; plugawościach l. 142; powinnościach l. 148; przypowieściach l. 170, l. 181; radościach przed., przed., arg., l. 48, l. 48, l. 50, l. 60, l. 117, l. 118, l. 124, l. 124, l. 128, l. 177, l. 129, l. 184, l. 185, l. 185; radościach l. 177; rzeczach przed., arg., l. 11, l. 57, l. 103, l. 120, l. 176; rokoszach arg., l. 33, l. 35, l. 97, l. 118, l. 118, l. 124, l. 128, l. 148, l. 149, l. 152, l. 152, l. 168, l. 174, l. 177, l. 181, l. 182, l. 187, l. 193, l. 200; rozpustnościach l. 141; skrytosciach ded.; stałościach przed. l. 60, l. 60, l. 66, l. 68, l. 72, l. 73, l. 86, l. 98, l. 118, l. 136, l. 200; stałościach l. 66; státecznościach l. 33; srogosciach l. 33, l. 132; śmierciach l. 60, l. 92, l. 95, l. 127; swowolnościach l. 141; trudnościach l. 178; upornościach l. 126; wątpliwościach l. 16, l. 43, l. 43; wysokosciach l. 17, l. 188; wątpliwościach l. 43; złosciach l. 35; złosciach l. 88, l. 102, l. 136, l. 173, l. 126; żałościach l. 66.

IX. *Temata nijakie pierw. -s.*

§. 19. *Temata nijakie, pierw. -s z końcówką -êch.*

Słowach l. 16, l. 19, l. 41, l. 42, l. 44, l. 103, l. 161, l. 179; drzewach l. 188 (*por. starosłow. дрѣвесахъ i serbo-chorwac, drevesich*).

§. 20. *Temata nijakie, pierw. -s z końcówką -och.*

Uszoch przed., l. 5, l. 22, l. 61, l. 61, l. 74.

X. *Temata nijakie, pierw. -n*

§. 21. *Temata nijakie, pierw. -n z końcówką -ach.*

Rámionach l. 153; známionach l. 128.

XI. Ogólny pogląd na stan końcówek wszystkich tematów.

§. 22. *Ogólny pogląd na stan końcówek u wszystkich tematów w locativie pluralis w Apocalypsie Rejowej najlepiej uwydatni nam następująca tablica:*

<i>Końcówki</i>		<i>-êch</i>	<i>-och</i>	<i>-ach</i>
<i>I.</i>	<i>Temata męskie -a</i>	<i>60</i>	<i>39</i>	<i>15</i>
<i>II.</i>	<i>Temata nijakie -a</i>	<i>33</i>		<i>9</i>
<i>III.</i>	<i>Temata żeńskie -ā</i>	<i>2</i>		<i>168</i>
<i>IV.</i>	<i>Temata męskie -ja</i>	<i>2</i>	<i>21</i>	
<i>V.</i>	<i>Temata nijakie -ja</i>			<i>26</i>
<i>VI.</i>	<i>Temata żeńskie -jā</i>			<i>46</i>
<i>VII.</i>	<i>Temata męskie -i</i>		<i>2</i>	<i>1</i>
<i>VIII.</i>	<i>Temata żeńskie -i</i>			<i>114</i>
<i>IX.</i>	<i>Temata nijakie -s</i>	<i>9</i>	<i>6</i>	
<i>X.</i>	<i>Temata nijakie -n</i>			<i>2</i>
<i>XI.</i>	<i>Wszystkie temata</i>	<i>106</i>	<i>68</i>	<i>381</i>

